

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKİLÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

TARİHÇESİ, DERLENMESİ VE DİZİNİYLE ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ

Doktora Tezi

Mahmut BOLAT

Ankara-2011

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKİLÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

TARİHÇESİ, DERLENMESİ VE DİZİNİYLE ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ

Doktora Tezi

Öğrencinin Adı

Mahmut BOLAT

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN

Ankara-2011

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKİLÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

TARİHÇESİ, DERLENMESİ VE DİZİNİYLE ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Mustafa Yılmaz (Jüri Başkanı)

.....

Prof. Dr. Temuçin F. Ertan (Danışman)

.....

Prof. Dr. Bige Sükan

.....

Prof. Dr. Oğuz Atepe

.....

Prof. Dr. Neşe Özden

.....

Tez Sınav Tarihi: 01.02.2011

Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN

Enstitü Müdürü

ÖZET

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1906–1938 yılları arası Atatürk'e ait söz ve yazıların derlenmesi ile oluşturulmuş bir eserdir.

Eserin ilk cildi 1945'te, ikinci cildi 1952'de, üçüncü cildi 1954'te ve dördüncü cildi 1964'te yayınlanmış ve ilk üç cildi “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri” adını taşıyan eserin dördüncü cildi ise “Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri” adıyla yayınlanmıştır.

Eser, dönemin Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü müdür muavini ve kitaplık arşiv ve müze memuru olan Nimet Arsan (Unan) tarafından derlenmiştir.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin derlenerek kitaplaştırılmasının, başlangıçta bilimsel amaçlarla yapıldığı ve Türk Devrimini ve rejimini halka anlatmak, benimsetmek amacıyla yapılan çalışmaların bir sonucu olduğu görülmekle birlikte, zamanla bu eserin Atatürk, Atatürkçülük, Türk devrimi ve rejimini, yurt içinde ve dışında tanıtmak niteliğine büründürüldüğünü ve bu amaçla basıldığını söylemek mümkündür.

1945 yılından itibaren çeşitli baskıları yapılmış olan ASD, 1981 basımı da dahil olmak üzere Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından yayınlanmıştır. 1989 tarihinden itibaren Atatürk Araştırma Merkezi tarafından yayınlanmaya başlanan ASD'ye bu tarihten itibaren, Utkan Kocatürk ve Sadi Borak tarafından hazırlanıp, 1972'de Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından yayınlanan “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V” adlı eserde yer alan Atatürk'e ait konuşma ve yazılar eklenerek eserin genişletilmiş baskıları yapılmıştır.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri serisinin, sadece dördüncü cildinin ilk baskısına bir dizin hazırlanmış olmakla birlikte, ilk üç cilt için böyle bir çalışma yapılmamıştır. Bu eksikliği ortadan kaldırma amacına yönelik olarak bu çalışmada, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III adlı eserin orijinal şekliyle 1997 yılında yayınlanmış olan son baskısı esas alınarak, esere bir dizin hazırlanmıştır.

“Tarihçesi, Derlenmesi ve Diziniyle Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri” adını taşıyan tez, temel kavramların terminolojik olarak ele alındığı ve Türkiye dışındaki bu türden eserlerin işlendiği “Giriş” ve ASD'nin basımı öncesi benzer amaçlarla

yapılan çalışmalar ve eserin derlenmesi, basılma amacı, içeriği ve önemi üzerinde durulan “Atatürk’n Söylev ve Demeçleri’nin Tarihçesi ve Derlenmesi” başlıklı birinci bölüm, ASD’nin çeşitli dönemlerdeki baskıları ve o dönemlerin kısaca değerlendirildiği “Atatürk’n Söylev ve Demeçleri’nin çeşitli Dönemlerdeki Baskıları” başlıklı ikinci bölüm, ASD benzeri ve bu eser üzerine yapılan çalışmaların tanıtıldığı “Atatürk’n Söylev ve Demeçleri zerine Yapılan alışmalar ve Benzeri Eserler” başlıklı üçüncü bölüm, olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bunun dışında, ASD I-III’n dizininin yer aldığı “Atatürk’n Söylev ve Demeçleri I-III’n Dizini” ayrı bir başlıkta değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Atatürk’n Söylev ve Demeçleri, Deme, Söylev, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü

ABSTRACT

Statements and Speeches of Atatürk is a work which consists of a collection of Atatürk's sayings and writings between 1906 – 1938.

The 1st volume of this work in 1945, the second volume in 1952, the third volume in 1954 were published in 1964 with the name "Statements and Speeches of Atatürk" and the fourth volume was published with the name "Circular Letters, Telegraphs and Manifestos of Atatürk".

This work was collected by Nimet Arsan (Unan) who was the manager assistant and public servant of library archive and museum.

It is possible to say that to make a book out of Atatürk's statements and speeches is not only an outcome of the efforts aiming to explain the Turkish revolution to the public and have them adopt to it more easily but also that in time it has been used to introduce Turkish revolution and regime in and out of the country.

Statements and Speeches of Atatürk of which different publications have been done since 1945 including the 1981 edition was published by the Institute of Turkish Revolution History. Extended editions of the work were published by adding the sayings and writings of Atatürk in "Statements & Speeches, Circular Letters & Telegraphs of Atatürk V" which was published by Institute of Turkish Revolution History to the Statements and Speeches of Atatürk which started to be published by the Atatürk Research Center and was prepared by Utkan Kocatürk and Sadi Borak.

Although a concordance was done for the first edition of the fourth volume of Atatürk's Statements and Speeches Series, no such work was done for the first three volumes. In this study aiming the removal of this deficiency, a concordance has been prepared for the work originally based on the last edition of Statements and Speeches of Atatürk I-III, published in 1997.

The thesis called "Atatürk's Speeches and Statements with its history, compilation and index" consists of three parts, in the "introduction" of which basic concepts are discussed terminologically and these kinds of works outside Turkey are covered; the first chapter called "History, Compilation and Content of Atatürk's Speeches and Statements" which emphasizes the works done with the similar aims

before the publication of Atatürk's Speeches and Statements and the compilation of work, aim of publication, content and importance; the second chapter called "Publications of Atatürk's Speeches and Statements in different periods" in which Publications of Atatürk's Speeches and Statements in different periods and those periods are briefly evaluated; the third chapter called "Studies done on Atatürk's Speeches and Statements and similar works" in which studies done on Atatürk's Speeches and Statements and similar works are introduced. Apart from these, "Index of I-III Atatürk's Speeches and Statements" is evaluated under another title in which there is index of I-III Atatürk's Speeches and Statements.

Key Words: Atatürk, Statements and Speeches of Atatürk, Statements, Speeches, Institute of Turkish Revolution History

ÖNSÖZ

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Türk inkılâbı ve rejimini anlatmak ve benimsetmek, Atatürk ve Atatürkçü düşünce ile Türkiye Cumhuriyeti Devletini yurt içinde ve dışında tanıtmak amacıyla ve Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün bu doğrultuda yüklendiği misyon gereği olarak Atatürk'e ait söz ve yazıların derlenmesi ile oluşturulan bir eserdir.

Eserde Atatürk'ün, 1906–1938 yılları arası söylev, demeç, tamim, telgraf ve beyannamelerinin önemli bir kısmı yer almaktadır. Eserin ilk dört cildi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü müdür yardımcısı ve aynı zamanda kitaplık arşiv ve müze memuru olan Nimet Arsan (Unan) tarafından derlenmiştir. 1972'de bu dört cilde ek olarak, Utkan Kocatürk ve Sadi Borak tarafından hazırlanan, “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V” adlı eser de Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından yayınlanmıştır.

1989'a kadar Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından yayınlanan ASD, bu tarihten itibaren Atatürk Araştırma Merkezi tarafından ve “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V” adlı eserde yer alan söylev, demeç, tamim, telgraflar ilk dört cilde eklenerek yayınlanmaya başlanmıştır.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk'ün, siyasi ve sosyal düşüncelerinin özgün seyrini ortaya koyan ve onun doğrudan tanınmasına imkan veren bir eserdir. Ayrıca bu eserin, Atatürk'ün sözlerinin bir bütün olarak değerlendirilebilmesine ve aynı konudaki farklı yaklaşımlarının nedenlerinin doğru olarak algılanmasına büyük bir katkı sağladığı söylenebileceği gibi Türkiye Cumhuriyeti Devletinin çok önemli bir döneminin günlüğü, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli kaynaklarından birisi olarak da kabul edilebilir. Bu özellikleriyle, Türk Milli Mücadele tarihi, devrimler, Atatürk ve Atatürkçülük vb. konularda araştırma yapanlar için referans olarak kullanılan bir eser olma niteliği taşımaktadır.

Buna rağmen ASD üzerine çok fazla sayıda çalışma yapılmadığı görülmektedir. Eser üzerine az sayıda olan çalışmalara bakıldığında ise ASD'nin tarihsel süreciyle ilgili olarak hiçbir çalışma yapılmamış, bu eserin ne amaçla hazırlandığı ortaya konulmamış ve dördüncü cilt dışında kapsamlı bir dizin hazırlanmadığı görülmüştür.

Bu çalışma, bahsedilen bu eksiklikleri giderme amacına yönelik olarak yapılmıştır. Tezde, hem eserin tarihçesi, derlenmesi amaçları ve içeriği ortaya konulmaya çalışılmış ve hem de eserin orijinal şekliyle son basımı olan 1997 baskısı esas alınarak bir dizin hazırlanmıştır.

Bu şekilde, özellikle akademisyenler tarafından temel başvuru eseri olarak kullanılan ASD'nin kendisi bir araştırma konusu olmuştur.

Tezle ilgili olarak yapılan araştırmalarda, Cumhurbaşkanlığı Arşivi, Genelkurmay Başkanlığı Arşivi, TBMM Arşivi, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığı Arşivi, SGK Emekli Sandığı Arşivi, A.Ü. Personel Dairesi Başkanlığı, TİTE, TTK, Mili Kütüphane, Atatürk Araştırma Merkezi, DTCF kütüphanelerine gidilmiş ve İstanbul Üniversitesi Arşivine başvuru yapılmış ve konu ile ilgili araştırmalarda bulunulmuştur. Yine, YÖK'te konu ile ilgili olabilecek tezler taranmış, bu tezlere ulaşıp değerlendirmeler yapılmıştır.

Ayrıca Amerikan, Rus, Fransız, İtalyan ve İngiliz kültür dernekleri, merkezleri ve büyükelçiliklerine sözlü ve yazılı başvurularla, bu ülkelerin kendi devlet adamlarına ait söylev ve demeçlere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Aynı amaca yönelik olarak internet siteleri aracılığıyla bilgilere ulaşılmıştır.

Dönemin gazeteleri olan Vatan, Hürriyet, Milliyet, Akşam, Ulus ve Vakit gazetelerinde ASD ile ilgili haberler aranmış fakat herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Yine ASD'nin derlenmesi ve kitaplaştırılması amaçlarına yönelik olarak Prof.Dr. Hamza Eroğlu, Prof.Dr. Utkan Kocatürk, Prof.Dr. Seçil Akgün Karal ve Arı İnan'la görüşmeler yapılmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	x

GİRİŞ

Temel Kavramlar.....	1
Dünyadaki Bazı Söylev ve Demeçler.....	5

I. BÖLÜM

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV ve DEMEÇLERİ'NİN TARİHÇESİ, DERLENMESİ ve İÇERİĞİ

1.1. Atatürk'ün Söylev Demeçlerinin Hazırlanması Öncesinde Türk Devrimini Anlatmak ve Benimsetmek Amacıyla Yapılan Çalışmalar	13
1.1.1. İlk İnkılâp Tarihi Dersleri	13
1.1.2. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün Kurulması	19
1.2. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin Derlenmesi, Basılma Amacı ve İçeriği	27
1.2.1. Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinin Derlenmesi	27
1.2.2. Söylev ve Demeçlerin Basılma Amacı.....	30
1.2.3. Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinin İçeriği	34
1.2.4. Söylev ve Demeçlerin Önemi ve Etkisi	38

II. BÖLÜM

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV ve DEMEÇLERİ'NİN ÇEŞİTLİ DÖNEMLERDEKİ BASKILARI

2.1. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin İlk Baskısının Yapıldığı Dönemde Türkiye	41
2.1.1. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin 1945 Yılında Yapılan İlk Baskısı	47
2.2. Demokrat Parti Döneminde Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Çalışmalar	50
2.2.1. 1952 Yılında Basılan "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II"	54
2.2.2 1954'te Basılan "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III"	57
2.2.3. 1959 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II'nin İkinci Baskısı	59
2.3. 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi Sonrasında Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Çalışmalar	59
2.3.1. 1961 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I ve III'ün İkinci Baskıları	62
2.3.2. 1964 Yılında Basılan "Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV"	63
2.3.3. 1972 Yılında Basılan "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V"	68
2.4. 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi Sonrasında Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Çalışmalar	70
2.4.1. 1981 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III'ün Üçüncü Baskısı	73
2.4.2. 1989 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III'ün Dördüncü Baskısı	73
2.4.3. 1991 Yılında Basılan Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV'ün İkinci Baskısı	76

2.4.4. 1997 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III'ün Beşinci Baskısı	76
2.4.5. 2006 Yılında Basılan Bugünkü Dille Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ile Tamim, Telgraf ve Beyannameleri	77
2.4.6. 2006 Yılında Basılan Açıklamalı Dizin ile Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ile Tamim, Telgraf ve Beyannameleri.....	79

III. BÖLÜM

“ATATÜRK'ÜN SÖYLEV ve DEMEÇLERİ” ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR ve BENZERİ ESERLER

3.1. “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri” ile İlgili Yapılan Çalışmalar	81
3.1.1. Kitaplar	81
3.1.2. Makaleler.....	91
3.1.3. Tezler.....	96
3.2. “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri” Adıyla Yabancı Dillerde Basılmış Eserler	97
3.3. Türkiye'deki Diğer Cumhurbaşkanlarına Ait Söylev ve Demeçler	100
SONUÇ	106
KAYNAKÇA	113
"ATATÜRK'ÜN SÖYLEV ve DEMEÇLERİ I-III"ÜN DİZİNİ	131
EKLER	355
ÖZGEÇMİŞ	366

KISALTMALAR

a.g.e: Adı geçen eser

a.g.m: Adı geçen makale

a.g.t. : Adı geçen tez

A.Ü.: Ankara Üniversitesi

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AKDITYK: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu

Ans.: Ansiklopedisi

AP: Adalet Partisi

ASD I: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I

ASD II: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II

ASD III: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III

ASD V: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V

ASD: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri

ATAM: Atatürk Araştırma Merkezi

ATTB IV: Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV

BCA: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

bkz.: Bakınız

BMM: Büyük Millet Meclisi

bty: Basım tarihi yok

byy: Basım yeri yok

C.: Cilt

CHF: Cumhuriyet Halk Fırkası

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CDTA: Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi

DP: Demokrat Parti

DTCF: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Ens.: Enstitü

Haz.: Hazırlayan

İ.Ü.: İstanbul Üniversitesi

MBK: Milli Birlik Komitesi

Müd.: Müdürlüğü

NATO: North Atlantic Treaty Organization

NHPRC: National Historical Publications and Records Commission

s. : Sayfa

S.: Sayı

SBF: Siyasal Bilgiler Fakültesi

SCF: Serbest Cumhuriyet Fırkası

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TİP: Türkiye İşçi Partisi

TİTE: Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri

TTK: Türk Tarih Kurumu

vb.: ve benzeri

Yay.: Yayınları

YKY: Yapı Kredi Bankası Yayınları

GİRİŞ

Temel Kavramlar

Devlet adamlarına, düşünörlere, edebiyatçılara, bilim adamlarına vb. ait söylev ve demeçler birçok konuda faydalanılabilir özelliğe sahiptir. Söylev ve demeçleriyle, kişilerin fikir ve düşöncelerini aracısız olarak öğrenme şansına sahip olunabilmekte, dünya görüşleri, olaylara yaklaşımları objektif olarak değerlendirilebilmektedir. Ayrıca, ölkelerin dünyadaki itibarlarının şekillenmesinde de, o öлке devlet adamlarının söylev ve demeçlerinin etkili olduğu ifade edilebilir. Çünkü bu söylev ve demeçlerde dile getirilen fikir ve düşöncelerin o ölkenin siyasi-sosyal yapısını, politik anlayışını ve kültürünü yansıttığı söylenebilir.

Söylev ve demeç kavramları terminolojik olarak ele alındığında, söylev “*Bir topluluğa karşı söylenen söz*”,¹ “*Nutuk, hitabe*”,² “*Dinleyicilere belli bir düşönceyi anlatmak ya da belli bir duyguyu açıklamak için söylenen uzunca söz*”,³ “*Bir topluluğa güzel düşönceler aşölamak, o topluluğu duygulandırıp coşkulandırmak amacıyla söylenen güzel ve etkili söz*”,⁴ “*Bir konu üzerinde etkili ve uzun olarak konuşmak*”,⁵ “*Bir topluluğa düşönceler, duygular aşölamak amacıyla söylenen uzunca, coşkulu ve güzel söz, nutuk, hitabe*”⁶ şeklinde tanımlanmaktadır.

Demeç ise; “*Resmi olarak bir kimsenin, herhangi bir konu üzerinde konuştukları*”,⁷ “*Makam ve yetki sahibi bir kişinin, belli bir konuda basın ve yayın organları aracılığıyla yaptığı açıklama*”,⁸ “*Mevki ve yetki sahibi bir kimsenin, belli bir konuda gazete, radyo ve televizyon aracılığı ile halka aydınlatıcı, açıklayıcı bilgi vermesi, fikirlerini belirtmesi*”,⁹ “*Genellikle devlet adamlarının basına yaptığı açıklamalar, beyanlar,*”¹⁰ “*Yetkili bir kimsenin, bir konuda yayın organlarına yaptığı*

¹ Mustafa Nihat Özön, **Resimli Türk Dili Sözlüğü**, Arkın Kitabevi, İstanbul, 1967, s. 796.

² **Örnekleriyle Türkçe Sözlük**, C. IV, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2002, s. 2597.

³ Remzi Öncöl, **Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü**, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 2000, s. 1008.

⁴ Emin Özdemir, **Örnekli Açıklamalı Edebiyat Bilgileri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 255

⁵ Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 1992, s.818.

⁶ **Türkçe Sözlük**, C. 2, 9. Baskı, AKDITYK Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1998, s. 2002.

⁷ **Resimli Türk Dili Sözlüğü**, s. 256.

⁸ **Örnekleriyle Türkçe Sözlük**, C. I, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2002, s. 615.

⁹ **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, C. 2, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977, s. 230.

¹⁰ Yılmaz, **a.g.e.**, s. 125.

açıklama, beyanat”¹¹ şeklinde açıklanmaktadır.

Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi söylev, bir topluluğa belli bir düşünceyi anlatmak ve bir duyguyu aşlamak amacıyla yapılan konuşma, demeç ise yetkili bir kişinin herhangi bir konuda basın-yayın organlarına yaptığı açıklamadır.

Arapçası nutuk olan söylevin, değişik türleri bulunmaktadır: Dini mekânlarda yapılan dinsel içerikli konuşmalara “dinsel söylev”, savaş alanlarında askerlerin duygularını kamçılama ve onları yönlendirme amaçlı konuşmalara “askeri söylev”, mahkemelerde yapılan savunmalara “hukuki söylev”, bilimsel konuşmalara “akademik söylev” denilirken, meydanlarda, parti toplantılarında, miting ve gösterilerde ve parlamentolarda yapılan konuşmalar “siyasi söylev” olarak adlandırılır. Geçmişte, söylevin ilke ve kurallarını belirleyen sanata hitabet, bu sanat doğrultusunda konuşan kişiye de hatip denirdi. Günümüzde ise söylev sözcüğü hitabetin, söylevci de hatip sözcüğünün yerini almıştır. Söylevin kendine özgü bir takım kural ve ilkeleri de bulunmaktadır. Buna göre söylevci, konuşma yaptığı konuya öncelikle kendisi inanmalıdır. Zira kendisinin inanmadığı bir konuda bir başkasını ikna etmesi oldukça güçtür. Ayrıca söylevcinin amacını bilmesi, nasıl bir topluluğa, niçin konuştuğunun farkında olması, ses tonunu konuşmasında yapacağı vurgulamalarına göre ayarlaması ve vücut dilini buna göre kullanması gerekmektedir. Yine konuşmasının kolayca anlaşılabilmesi için canlı ve hareketli bir dil kullanması, cümlelerini kısa tutması ve konuya dinleyicileri de katan cümleler kurmaya özen göstermesi gerekmektedir.¹²

Batı edebiyatının önemli türlerinden olan söylevin ilk örnekleri eski Yunanistan’da görülmektedir. Yunan edebiyatında (M.Ö.) dördüncü asırda Demosten, Eşin, Pericles gibi birçok ünlü hatip ortaya çıkmıştır. Söylev, eski Yunanistan’dan sonra Roma’da etkili olmuştur. 18. asrın sonunda gerçekleşen Fransız İhtilali, Avrupa’da özellikle siyasi hitabetin gelişmesinde etkili olmuştur. Bu dönemde, Fransız edebiyatında, Mirabeau, Danton ve Robespierre bu türün en önemli temsilcileri olmuşlardır. Türkiye’de, özellikle II. Meşrutiyet döneminden sonra gelişmeye başlayan söylev türünün en önemli temsilcileri ise Ömer Naci, Hamdullah Suphi, Ruşen Eşref Ünaydın ve Yahya Kemal gibi hatipler olmakla

¹¹ **Türkçe Sözlük**, C. 1, 9. Baskı, AKDİTYK Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1998, s. 548.

¹² Özdemir, **a.g.e.**, s. 255.

birlikte bu dönemin en ünlü söylevcisinin Atatürk olduğunu söylemek mümkündür.¹³

Hitabet konusunda oldukça yetenekli olan Atatürk, bu yönüyle karşısındakileri derinden etkileme gücüne sahip olmuştur. Atatürk, konuşurken sesinin tonunu ayarlayabilen, bakışlarını ve vücut dilini kullanabilen, iyi bir hatiptir. Okumanın ve güzel yazı yazmanın dışında, güzel söz söylemeye de meraklı olan Atatürk, ilk hitabet denemelerini, öğrencilik yıllarında yapmıştır.¹⁴ O, bu günlerle ilgili olarak şunları söylemiştir: “*İkinci sınıfa geçtikten sonra askerlik derslerine merak sardım. Şiir yazmak hakkında, idadî hocasının vazettiği memnuniyeti unutmuyordum. Fakat güzel söylemek ve yazmak hevesi baki idi. Teneffüs zamanlarında hitabet talimleri yapıyorduk. Saati ellerimize alıyor; bu kadar dakika sen, bu kadar dakika ben söyleyeceğim... diye müsabaka ve münakaşalar tertip ediyorduk*”.¹⁵

Atatürk’ün yaptığı konuşma metinleri incelendiğinde, bu metinlerin bir söylevde bulunması gereken tüm özellikleri taşıdığı, onun bütün varlığıyla inandığı Türk Milli Mücadelesi ve inkılâbını, karşısındakilere anlatmakta sıkıntı çekmediği söylenebilir. Düşüncelerini kısa cümlelerle ve net olarak ifade ederken, en mantıkî delillerle de ortaya koymuştur.

Onun bu özelliği ile ilgili olarak Afet İnan’ın¹⁶ tespiti şu şekildedir: “*Büyük*

¹³ M. Ziya Ünsel, **Hitabet Sanatı ve Meşhur Hatipler**, Muallim Fuat Gücüyener Yayımevi, İstanbul, 1950, s.23–34.

¹⁴ Behçet Kemal Çağlar, **Bugünün Diliyle Atatürk’ün Söylevleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1968; Afet İnan, **M. Kemal Atatürk’ün Karlsbad Hatıraları**, TTK Yay., Ankara, 1983, s.2; Mustafa Baydar, **Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar**, Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık ve Kağıtçılık, İstanbul, 1960, s.199-200; Ünsel, **a.g.e.**, s.34; Taha Toros, **Türk Hatipleri**, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, İstanbul, 1950, s.83; Zeynep Korkmaz, “*Atatürk’ün Büyük Nutuk’unun Dil ve Üslûp Özellikleri Üzerine*”, **Yetmişbeşinci Yılında Büyük Nutuk’u Anlayarak Okumak**, Ankara, 2003, s.157.

¹⁵ **Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III**, C. III, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, TTK Basımevi, Ankara, 1997, s. 38.

¹⁶ Atatürk’ün manevi kızı olan ve gerek Türk tarihinin araştırılması noktasındaki gayretleri ve gerek Türkiye Cumhuriyeti tarihi ve Atatürk hakkında yayınlarıyla tanınan Prof. Dr. Afet İnan (Uzmay), Selanik’in Doyran ilçesinde 1908’de doğmuştur. (Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1981-2000, C.4, Yapı Kredi Bankası Yayınları, İstanbul, 2003, s.148; Utkan Kocatürk, **Atatürk’ün Çizgisinde Geçmişten Geleceğe**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2005, s.156) Babası İsmail Hakkı Bey, annesi Şehzane Hanımdır. (Prof. Dr. Afet İnan, **Yayına Haz. Arı İnan, Remzi Kitapevi**, İstanbul, 2005, s.16.) Balkan Savaşları sebebiyle ailesi ile birlikte Anadolu’ya göç etmek zorunda kalan İnan, (a.g.e., s.2-30.) babasının memuriyeti sebebiyle ilköğrenimini Adapazarı Mihaliççik ve Biga’da tamamlamıştır. (Kocatürk, a.g.e., s.156.) 1925 yılında Bursa Kız Öğretmen Okulundan mezun olan İnan, aynı yıl İzmir’e gelen Atatürk’le tanışmış ve onun manevi kızı olmuştur. 1925 yılında dil öğrenmek üzere İsviçre’nin Lozan kentine gönderilen İnan, iki yıllık bu eğitiminden döndükten sonra bu öğrenimini İstanbul’daki Fransız okulu Notre Dame de Sion’da sürdürmüştür. (Aynı yer) 1929

*Millet Meclisini o günlerdeki ruh haletine göre idare eden, Gazi Mustafa Kemal'dir. Meclisteki şahısların ve grupların fikirlerini, ya kendisi bizzat yahut başkaları vasıtasıyla öğrenip ona göre konuşmalarını idare ederdi. İrticalen söylediklerinde dahi, yine önceden efkârı umumiyenin zihniyeti üzerinde durmakla beraber, kabul ettirmek istediği kendi fikirlerini, en tatmin edici ve mantıkî delillerle söylemiş olurdu. Bir fikri kabul ettirmek istediği vakit, herkesin mizacına göre ayrı ayrı veya toplu olarak konuştuğundan sonra o işi formüle ettiği zaman, herkeste "tam isabet budur" kanaatini yaratmış olması çok büyük haslettir. Atatürk psikolojik tesire her zaman çok önem vermiştir. Çünkü onun gayesi, mukaddes olan vatani, müstakil hüviyetle kurtarmak, milli şuuru yaratmak, kuvvetlendirmektir ve bu suretle de milletin kendi mukadderatını kendi eline vermektir."*¹⁷

Atatürk'ün söylevci kişiliğini en iyi şekilde yansıtan, onun "Nutuk" adlı eseridir. Bu eser, 15–20 Ekim 1927 tarihinde bizzat Atatürk tarafından, CHP'nin İkinci Kongresi'nde¹⁸ okunmuştur. Sahip olduğu içerik itibarıyla Cumhuriyet tarihi üzerine yapılan araştırmalarda kaynak eser olarak sıkça kullanılan Nutuk, edebi yönden değerlendirildiğinde ise hitabet sanatının en güzel örneklerinden biri olduğunu, ülkede böylesi güzel bir nutuk'un benzeri olmadığını söylemek

yılında, Ankara Musiki ve Muallim mektebinde "Tarih ve Yurt Bilgisi" dersleri okutmaya başlayan (Cumhuriyet Ans. S.148.) İnan, Türk Tarihi Tetkik Cemiyetinin kurucuları arasında yer almış ve Türk Tarih Kurumu asbaşkanlığına seçilmiştir. (Prof. Dr. Afet İnan, s. 116–120.) 1935'te Cenevre Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Bilimler Fakültesine kaydolmuş, 1938'de bu okulu bitirdikten sonra Prof. Pittard'ın yanında doktora yapmıştır. (Kocatürk, a.g.e., s.157.) İnan, 18.10.1938 tarihli Cumhurbaşkanı Atatürk tarafından onaylanan kararname ile Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesinde yeniden kurulan Türk Tarih Tezi kürsüsüne atanmıştır. (BCA 030.18.01.02.85.91.15.) 1939'da doktora çalışmalarını tamamlayarak Türkiye'ye dönen İnan Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde 1942'de Eskiçağ Tarihi doçenti, 1950'de Eskiçağ Tarihi Profesörü olmuştur. (BCA 030.11.1.214.18.12; Prof. Dr. Afet İnan, s.187) 1940 yılında Dr. Rifat İnan ile evlenerek İnan soyadını almıştır. (Prof. Dr. Afet İnan, s. 223–224.) Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü müdürlüğü ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi "Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrim Tarihi Kürsüsü" başkanlığı yapan İnan, 1977 yılında emekliye ayrılmış ve 8 Haziran 1985 yılında Ankara'da vefat etmiştir. (Kocatürk, s.157.)¹⁷ A. Afet İnan, "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Bir Konuşma", **Atatürk Hakkında Konferanslar**, TTK Basımevi, Ankara 1946, s. 76–77.

¹⁸ CHF, Sivas Kongresi'nde oluşturulan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin partiye dönüştürülmesiyle kurulmuştur. Atatürk, 6 Aralık 1922 tarihinde partinin kurulmasıyla ilgili yaptığı ilk açıklamada, partiyi "Halk Fırkası" olarak isimlendirmiştir. Parti 10 Kasım 1924'ten sonra da CHF adını almıştır. CHF'nin 1927'de yapılan ilk kongresi de doğrudan Atatürk tarafından ikinci kongre olarak değerlendirilmiştir. Atatürk bunun gerekçesini de Sivas Kongresi'nin CHF'nin ilk kongresi olduğu şeklinde açıklamıştır. Hakan Uzun, **Atatürk ve Nutuk**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2006, s. 20-21; ayrıca geniş bilgi için bkz. Zeki Çevik, **Milli Mücadelede "Müdafaa-i Hukuk'tan Halk Fırkasına" Geçiş (1918-1923)**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2002; Tuncay Dursun, **Tek Parti Dönemindeki Cumhuriyet Halk Partisi Büyük Kurultayları**, T.C. Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2002. Merkezi Yay., Ankara, 2002.

mümkündür.¹⁹

Nutuk dışında bu konuyla ilgili olarak verilebilecek başka bir örnek ise Atatürk'ün ölümünden yedi yıl sonra derlenip, kitaplaştırılmaya başlanan "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" adlı eserdir. Atatürk'ün, çeşitli yerlerde yaptığı konuşmaları ve çeşitli konularda verdiği demeçleri bir araya getiren bu eser, Atatürk'ün faaliyetlerinin geçtiği karmaşık ortam ile onun siyasi ve sosyal düşüncelerinin özgün seyrini ortaya koymaktadır. Bundan dolayı da ASD'nin, Atatürk'ü doğrudan, aracısız olarak tanıyabilme, sözlerini bir bütün olarak değerlendirebilme ve aynı konulardaki farklı yaklaşımlarını doğru bir şekilde kavrayabilme noktasında, önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilir.

Dünyadaki Bazı Söylev ve Demeçler

Türkiye dışındaki ülkelerde bu türden eserlere bakıldığında ise devlet adamlarına ait söylev ve demeçlerin kitaplaştırılması işinin, sadece Türkiye'ye özgü bir durum olmadığı ve dünyadaki birçok devlette, özellikle devlet başkanlarına yönelik olarak böyle eserler oluşturulduğu görülmektedir.

Dünyadaki çeşitli ülkelerin devlet adamlarına ait ASD benzeri söylev ve demeçler, göz önüne alındığında bu türden söylev ve demeçlerin, Amerika'dan Avrupa'ya, Afrika'ya, Orta Doğu'ya, Asya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada derlenerek basıldığı görülmektedir.

Eldeki verilere göre, bu türden çalışmaların Amerika'da başladığı (Washington'un söylev ve demeçleri 1837, Lincoln'ün söylev ve demeçleri 1864), sonrasında Fransa, İtalya, Sovyet Rusya, İngiltere gibi ülkelerde bu anlayışın ortaya çıktığı ve daha sonra Türkiye ile birlikte diğer ülkelerde de bu tür yayınların çıkarılmaya başlandığını söylemek mümkündür. Uzak Doğu'dan Orta Doğu'ya hatta Afrika'ya kadar uzanan değişik ülkelerde basılan söylev ve demeçler, devlet adamlarına ait söylev ve demeçlerin kitaplaştırılmasının sadece Batı toplumlarına has bir durum olmadığını, bunun bütün dünyada yaygın bir anlayış olduğunu ortaya koymaktadır.

¹⁹ Uzun, a.g.e, s. 83.

Burada belirtilmesi gereken bir başka nokta da, bu türden söylev ve demeçlerin sadece kişilerin ölümlerinden sonra değil, hayatta oldukları dönemlerde de (Örneğin; Lincoln, Mandela, Mussolini, Stalin, Park Chung Hee, Chiang Kai-shek) basılmış olduğudur. Ayrıca söylev ve demeçlerin basılmasının tek partili dönemlerin mi yoksa çok partili dönemlerin mi bir anlayışı olduğu düşünüldüğünde böyle bir anlayışın olmadığı, gerek tek partili ve gerekse de çok partili dönemlerde ve hatta krallık, imparatorluk dönemlerine ait bu türden yayınların mevcut olduğu görülmektedir.

Bu tür söylev ve demeçlerin basımını sistematik bir hale getirmesi nedeniyle, bu konuda ilk akla gelen ülke Amerika Birleşik Devletleri'dir. ABD'de başkanlara ve önemli birtakım kişilere ait olan söylevlerin kitaplaştırılması işinin bir gelenek halini aldığı söylenebilir. Özellikle bu durum ABD'nin tarih ve kültürü açısından birinci derecede öneme sahip tarihi doküman mirasını korumak ve bu dokümanları, ABD tarih ve kültürünü anlamak ve anlatmak için kullanmak amacıyla, 1934'te ABD Kongresi tarafından Ulusal Tarihi Yayınlar ve Kayıtlar Komisyonu'nun (National Historical Publications and Records Commission (NHPRC) kurulmasıyla birlikte sistematik bir hal almıştır. NHPRC'nin ABD başkanlarının konuşmalarını yıllık olarak yayınlama kararı almasıyla birlikte başlayan çalışmalarda, ABD başkanlarının sadece başkanlık dönemleri değil, bütün yaşamları yıl yıl ele alınarak incelenmiş, başkanlık dönemlerine ait söylev ve demeçleri de bu ciltler içerisinde kitaplaştırılmış ve kitaplaştırılmaya devam etmektedir.²⁰ Bu yöndeki çalışmalar, ilk ürününü 1950'de vermiştir.²¹

Amerikan arşivlerine bağlı olarak faaliyet gösteren Ulusal Tarihi Yayınlar ve Kayıtlar Komisyonu, internet sitesi aracılığıyla, hem yapmış olduğu ve yapacağı yayınlarla ilgili bilgiler vermekte hem de yayınlarını ayrıntılı olarak tanıtmaktadır. Bu durum, Amerika'da başkanların söylev ve demeçlerinin kitaplaştırılması işinin, bir gelenek halini aldığı ve hatta kurumsallaştığını göstermektedir.²²

ABD başkanlarının konuşmalarının yıllık olarak yayınlanması çalışmalarına

²⁰ <http://www.archives.gov/nhprc/>, 27.06.2009

²¹ Bu eser ABD'nin üçüncü başkanı olan Thomas Jefferson'a ait, **The Papers of Thomas Jefferson (1760–1776)**, Editor: Julian P. Boyd, Current Editor: Barbara Oberg, Princeton University Press, 1950'dir.

²² <http://www.archives.gov/nhprc/projects/publishing/catalog.pdf>, 27.06.2009

birkaç örnek verilecek olursa, ABD'nin birinci başkanı olan George Washington'un bugüne kadar; altı cildi günlük (1748–1799), 10 cildi kolonilerle ilgili (1748–1775), dokuz cildi Devrim Savaşları serisi (1775–1777), altı cildi konfederasyon serisi (1784–1788), sekiz cildi başkanlık serisi (1789-1791) ve iki cildi emeklilik serisi (1797-1798) olmak üzere toplam 41 ciltlik, konuşma, demeç ve yazıları yayınlanmıştır. Washington hakkındaki eserlerin, toplam 75 cilde tamamlanması çalışmaları devam etmektedir.²³ ABD'nin üçüncü başkanı olan Thomas Jefferson hakkında ise toplam 83 ciltlik eser oluşturulmasının planlandığı, bunun henüz 1760-1793 yılları arasını kapsayan 27 cildinin yayınlandığı görülmektedir.²⁴ ABD'nin 28. başkanı olan Thomas Woodrow Wilson hakkında yayınlanması planlanan 69 cildin tamamı yayınlanmıştır.²⁵ Yine ABD'nin 34. başkanı olan Dwight David Eisenhower hakkında, ilk beş cilt 1941–1945 yılları arası, altıncı cilt 1945, yedi-dokuzuncu ciltler 1945–1948, 10. cilt 1948 yılının Şubat-Ağustos ayları arası, 11. cilt Aralık 1949-Haziran 1950 arası, 12–13. ciltler 1952, 14–17. ciltler ise başkanlık dönemini (1953–1961) içerir bir şekilde toplam 17 ciltlik eser yayınlanmıştır. Eisenhower hakkındaki eserlerin toplam 23 cilde tamamlanması planlanmaktadır.²⁶

Devlet adamlarına ait olan söylev ve demeçlerin basılması işinin ABD'de de NHPRC vasıtasıyla kurumsallaştığı görülmekle birlikte, ABD'de de bu türden söylev ve demeçler sadece NHPRC tarafından değil, başka birtakım yayınevleri ve kurumlar tarafından da basıldığı görülmektedir.

Örneğin, ABD'nin ilk başkanı olan George Washington'un kongreyi açış konuşmaları, çeşitli konular üzerinde konuşmaya dönüştürülmemiş yazıları, halka mesajlarının önemli olanları ve söylevlerinin kalıcı önemde olanları 1837'de kitaplaştırılmıştır.²⁷

ABD'nin 16. başkanı olan Abraham Lincoln'ün konuşma, mesaj, beyanat ve diğer dokümanlarını toplamak ve bunlar vasıtasıyla, onun fikir ve düşüncelerini

²³ <http://www.archives.gov/nhprc/projects/publishing/catalog.pdf>, 28-29.06.2009

²⁴ <http://www.archives.gov/nhprc/projects/publishing/catalog.pdf>, 30.06/01.07.2009

²⁵ <http://www.archives.gov/nhprc/projects/publishing/catalog.pdf>, 02-03.07.2009

²⁶ <http://www.archives.gov/nhprc/projects/publishing/catalog.pdf>, 04.07.2009

²⁷ **The Writings of George Washington; being his correspondence, addresses, messages and otter papers, official and private, selected and published from the original manuscripts with a life of the author, notes, and illustrations**, by Jared Sparks, American stationers company, Boston 1837.

ortaya koymak amacıyla 1864'te basılan eser²⁸ bu türden çalışmalara verilebilecek diğer bir örnektir.

Yine ABD'nin 32. başkanı olan Franklin Delano Roosevelt'in başkanlık seçim kampanyasından, 1945'teki başkanlığının son yılına kadar olan dönemde, ulus ve politik kariyeri ile ilgili en önemli 27 konuşmasının verildiği "*Franklin Delano Roosevelt Büyük Konuşmalar*" adlı eser²⁹ konu kapsamında bahsedilmesi gereken bir diğer eserdir.

Özellikle yukarıda Lincoln ve Washington'a ait verilen iki örnek, ABD liderlerine ait olan söylev ve demeçlerin basılması işinin 19. yüzyıldan itibaren başladığını göstermektedir. Bunun amacının başlangıçta, ABD liderlerinin fikir ve düşüncelerini ortaya koymak, yıllar ilerledikçe liderlere ait söylev ve demeçlerin yayınlanması ile o döneme ait Amerikan tarihini bir yönüyle aydınlatmak ve bu bilgileri, araştırmacıların hizmetine sunmak olduğunu, ABD'nin bu kapsamdaki çalışmalarla, dünyadaki diğer devletlere örnek oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Bütün bu örnekler yanında, Amerika'nın tarihini şekillendiren ve yansıtan başkanların demeç ve kararlarının koleksiyonunu oluşturmak amacıyla, Washington'dan Clinton'a kadar olan başkanların, Amerika tarihi için çok önemli görülen söylev ve demeçlerinden paragraflar alınarak hazırlanmış bir eser³⁰de mevcuttur.

Bu türde hazırlanmış olan diğer bir örnek de sadece Amerika değil, neredeyse bütün tarihi çağlar içinde, birçok ulusun önemli şahsiyetlerine ait, 292 büyük konuşmanın özetinin kitaplaştırıldığı "*The Worlds Great Speeches*" adlı eserdir. Bu eserde Sezar'dan, R. Reagan, Vaclac Havel, N. Mandela'ya kadar farklı liderlerin konuşmaları yer almaktadır. Eserde yer alan söylevler içerisinde; Pericles'in Cenaze Söylevi, St. Bernard'ın II. Haçlı Seferini Müdafaası, W. Churchill'in Kan, Ter ve Gözyaşları konuşması, Richard Nixon'un aydaki astronotlara hitaben yaptığı

²⁸ **History of the Administration of President Lincoln: Including his speeches, letters, addresses, proclamations and messages**, by Henry J. Raymond, J. C. Derby and N.C Miller, Newyork 1864

²⁹ Bu konuşmalarına örnekler verilecek olursa; 4 Mart 1933'teki başkanlığının ilk açılış konuşması, 8 Aralık 1941'de Pearl Harbor saldırısından sonra kongreye yaptığı konuşma, 20 Ocak 1945'te 4. kez başkan seçilmesi dolayısıyla yaptığı konuşma v.b. **Franklin Delano Roosevelt Great Speeches**, Edited by Franklin Delano Roosevelt, John Grafton, Published by Courier Dover Publications, 1999.

³⁰ **Presidential Documents, The Speeches and Policies That Have Shaped the Nation from Washington to Clinton**, Edited by J. F. Vatts and Fred L. İsrail, Published by Routledge, 2000.

konuşma, Malcom X'in Siyah Devrimi üzerine konuşmaları vb. gibi unutulmaz konuşma ve söylevler yer almaktadır.³¹

Bir diğer ülke İngiltere'de de benzer çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Özellikle bu çalışmalar arasında, Kral I. Charles'ın 1935'te yayınlanan mektup, konuşma ve söylevleri³², II. Dünya Savaşı sırasında izlediği politika ile İngiltere'nin unutulmaz devlet adamları arasına giren, dönemin başbakanı Winston Churchill'in, II. Dünya Savaşı'nın başlarında 1940 ve 1941 yıllarında yaptığı konuşmalarının yer aldığı ve Türkçeye, "Kan, İzdırıp, Gözyaşı ve Zorluklar" olarak çevirebilecek olan "*Blood, Toil, Tears end Sweat*" adlı eser³³ ile Winston Churchill'in torunu Winston S. Churchill tarafından tespit edilmiş konuşmalarının, sekiz cilt olarak ve "Asla Pes Etme" adıyla yayınladığı "*Never Give In!*" adlı kitap³⁴ bu konuda örnek verilebilecek eserlerdir.

Almanya'da ise tarihçi Max Domarus, katıldığı birçok Nazi toplantısında Hitler'in yaptığı konuşmaları derlemiş ve bunu daha sonra, Hitler'in fikirlerini Almanlara tanıtmak amacıyla kitaplaştırmıştır. İlk kez 1962'de Almanya'da yayınlanan dört ciltlik "*Hitler'in Konuşma ve Beyanatlari*" daha sonraları İngilizceye çevrilmiştir.³⁵

Bu konuda verilmesi gereken bir diğer örnek ise İtalya'da Benito Mussolini'nin konuşma ve yazılarının toplandığı "*Mussolini as Revealed in His Political Speeches (November 1914-August 1923)*" adlı eserdir.³⁶

20. yüzyılın sonlarında sosyalist düzenin çökmesi ile Bosna-Hersek'in ilk devlet başkanı olan Aliya İzzetbegoviç'in konuşmalarının kitaplaştırıldığı bir eser de mevcuttur. İzzetbegoviç'in, bir lider ve düşünür olarak tanınması kadar, sosyalist sistemin çökmesinden 1995'te savaşa son veren Dayton Anlaşması'na kadar geçen

³¹ **The Worlds Great Speeches**, Edited by Lewis Copeland, Lawrence W. Lamm, Stephen J. McKenna, Published by Courier Dover Publications, 1999.

³² Sir Charles Bart Petrie, **The Letters, Speeches and Proclamations of K. Charles I**, Published by Cassel, 1935

³³ **Blood, Toil, Tears end Sweat**, Edited by Winston Churchill-David Cannadine, Published by Houghton Mifflin, 1989.

³⁴ **Never Give In!**, Winston Churchill, Published by Hyperion, 2003.

³⁵ **Hitler Speeches and Proclamations 1932–1945**, by Adolf Hitler, Contributor Max Domarus, Published by Bolchazy-Carducci, 1990 (Almanca orjinalinde I. Cilt 1932–1934, 2. cilt 1935–1938, 3. cilt 1939–1940, 4. cilt 1941–1945 arası yılları kapsamaktadır).

³⁶ **Mussolini as Revealed in His Political Speeches (November 1914-August 1923)**, Benito Mussolini-Bernardo Quaranta di San Severino, Published by J.M. Dent and Sons Ltd., 1923.

süreçte Boşnakların, Sırp ve Hırvat güçlere karşı yürüttüğü bağımsızlık mücadelesi sırasında, Bosna’da yaşanan trajedinin öğrenilmesi ve hatırlanmasına katkıda bulunabilecek “Konuşmalar” adlı eser³⁷ 2003’te yayınlanan “Bosna Mucizesi” adlı kitabın genişletilmiş baskısıdır. Eserde; Aliya İzzetbegoviç’in savaş mağdurlarına hitaben yaptığı konuşmalar, Boşnakların bağımsızlık mücadelesi sırasında cepheye bulunan askerlere hitaben yaptığı konuşmalar, parti kongresinde yaptığı konuşmalar, Birleşmiş Milletler Cemiyeti’nde yaptığı konuşmalar vb. konuşmalar yer almaktadır.

Bunun yanında Sovyet Rusya’da da benzer örnekler görülmektedir. Joseph Stalin’in, Marxizm ve ulusalcılık üzerine konuşmalarının kitaplaştırıldığı eser,³⁸ yine Sosyalist Devriminin 20. yıl dönümü münasebetiyle 1937’de basılan ve Mart 1917’den Ocak 1918’e kadar olan süreçte Lenin ve Stalin’in başlıca yazı ve konuşmalarının yer aldığı eser,³⁹ ayrıca 1932’de basılan “Lenin’in Konuşmaları” adlı eser⁴⁰ bu konuda örnek olarak verilebilir.

1928’den, öldüğü yıl olan 1975’e kadar Çin’de Milliyetçi Parti liderliği, başbakanlık ve cumhurbaşkanlığı yapmış olan Chiang Kai-shek’in 1937-1945 arası, 1961’de, 1967’de ve 1970’teki konuşmalarını içeren dört ciltlik eserde⁴¹; Chiang Kai-shek’in Çin, Çin gençliği, dini inancı, Çin’in dış ilişkileri, iç politika, sosyal yaşamla ilgili seçme konuşmaları verilmektedir.

1947’de Hindistan bağımsızlığını kazandığında, Hindistan’dan ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Pakistan’ın kurucusu ve ilk genel valisi olan Muhammed Ali Cinnah’ın iktidar yılları olan 1947-1948 yılları arası iç politika, azınlıklar, eğitim, dış politika, İslamiyet, savunma, mülteciler vb. konularda yaptığı konuşmalar

³⁷ **Konuşmalar, Aliya İzzetbegoviç**, Tercüme: Fatmanur Altun-Rıfat Ahmetoğlu, 2. baskı, Klasik yay., İstanbul 2004.

³⁸ **Joseph Stalin; Marxism and the National Question, Selected Writings and Speeches**, Published by International Publishers, 1942.

³⁹ **Lenin, Stalin 1917**, Vladimir Ilyich Lenin, Joseph Stalin, Published by Partizdat Publishing House, Moscow 1937.

⁴⁰ **Speeches of V.I. Lenin**, Vladimir Ilyich Lenin-Alfred Kurella, Published by International Publishers, 1932.

⁴¹ **President Chiang-Kai-shek’s Selected Speeches and Messages 1937–1945**, Published by China Cultural Service, Taipei 1955; **President Chiang Kai-shek’s Selected Speeches and Messages in 1961**, Government Information Office Republic of China, 1962; **President Chiang Kai-shek’s Selected Speeches and Messages in 1967**, Government Information Office, Republic of China 1968; **President Chiang Kai-shek’s Selected Speeches and Messages in 1970**, Government Information Office, Republic of China, 1970.

“Cinnah’ın Konuşmaları” adlı eserde⁴² toplanmıştır.

1961–1979 yılları arası Kore Cumhuriyeti cumhurbaşkanı olan Park Chung Hee’nin gerek ülkesinde ve gerekse uluslararası konferanslarda yaptığı dikkat çekici başlıca konuşmaları iki ciltlik eserde toplanmıştır.⁴³ Bu konuşmalar, gerek Park Chung Hee’nin kendisini, onun görüş ve düşüncelerini ve gerekse Kore Cumhuriyeti’ndeki (Güney Kore) gelişmeleri ve problemleri tanıtmakta ve öğrenilmesini sağlamaktadır.

1979’da İran’da gerçekleşen İslam Devrimi sonrası İran’ın yönetimini ele alan Ayetullah Humeyni’nin değişik zamanlarda ve çeşitli konularla ilgili söylediği sözleri içeren “Sözleriyle Hatt-ı İmam” adlı eser, Ayetullah Humeyni’nin çeşitli olaylar karşısında verdiği tepkiler, hangi soruya nasıl cevap verdiği, kısacası onun fikir ve düşüncelerinin tanınması anlamında önemli bir işlevi yerine getirmektedir. İran’da üç cilt olarak basılan eserin, ilk iki cildi Türkçeye tercüme edilmiştir.⁴⁴

Benzer çalışmaların bir Afrika ülkesi olan Güney Afrika’da da yapıldığı görülmektedir. Nelson Mandela’nın hapisane arkadaşları tarafından, onun konuşma ve yazılarının tarihsel dokümanlarıyla birlikte bir araya getirilerek kitaplaştırıldığı eser⁴⁵ de konunun bir diğer örneğidir.

Bunların dışında Batı ülkelerinden; Napolyon’un konuşma, beyan ve yazıları⁴⁶, Romanya devlet başkanı Nikolay Çavuşesku’nun röportaj, konuşma ve makaleleri⁴⁷, Arnavutluk Devlet başkanı Enver Hoca’nın konuşmaları⁴⁸ ile Doğu ülkelerinden; Nepal Kralı Mahendra ve oğlu Birendra’ya ait konuşma, beyanat ve

⁴² **Quaid-ı Azam Mahomed Ali Jinnah Speeches as Governor-General of Pakistan 1947-1948**, Pakistan Publications, 1963.

⁴³ **Major Speeches by Korea’s Park Chung Hee**, Tome I, Compiled by Shin Bum Shik, Hollym Corporation Publishers, Seoul 1970; **Major Speeches by President Park Chung Hee Republic of Korea**, Tome II, The Samhwa Publishing Co. Seoul 1974.

⁴⁴ **Sözleriyle Hatt-ı İmam I**, Çeviren Prof. Dr. Hüseyin Şahin, Endişe Yay., Ankara , 1991; **Sözleriyle Hatt-ı İmam II**, İmam Humeyni, Çeviri: Prof. Dr. Hüseyin Şahin, Endişe Yay., Ankara , 1992.

⁴⁵ **Nelson Mandela**, Published by Popular Prakashan, 1990.

⁴⁶ **Napoleon’s Addresses: Selections from the Proclamations, Speeches and Correspondance of Napoleon Bonaparte**, Napoleon, Emperor of the French Napoleon, Published by J. Knight company, 1897

⁴⁷ **Romania**, Nicolae Ceausescu, Published by Meridiane, 1969.

⁴⁸ **Speeches. Enver Hoxha**, 8 Nentori Publishing House, Tirane 1977.

mesajlar,⁴⁹ Pakistan devlet başkanı Muhammed Eyüp Han, Zülfikar Ali Butto ve Benazir Butto'nun demeç ve konuşmaları,⁵⁰ Hindistan başbakanı İndra Gandhi'nin konuşma ve yazıları⁵¹ bu konu doğrultusunda bahsedilmesi gereken diğer örneklerdir.

⁴⁹ **Proclamations, Speeches, and Messages, Nepal King (1955-1972 : Mahendra), Mahendra Bir Bikram Shaha Deva Maharajadhiraja of Nepal**, Published by Dept. of Publicity, Ministry of Information of Broadcasting, His Majesty's Govt, ot Nepal, 1967; **Proclamations, Speeches and messages H.M. King Birendra Bir Bikram Shah Deva, Birendra Bir Bikram Shah Dev, King of Nepal**, Published by Kathmandu; Department of the Interior, 1977.; **Proclamations, speeches and messages, 1972-81, H.M. King Birendra , Birendra Bir Bikram Shah Deva, King of Nepal**, Published by Dept. of Information. Ministry of Communications. His Majesty's Govt, of Nepal, 1982; **Proclamations, speeches, and messages from 18 February 1982-30 March 1987**, by Birendra Bir Bikram Shah Deva King of Nepal, His Majesty's Govt., Ministry of Communication, Dept. of Information Kathmandu, 1989.

⁵⁰ **Speeches and statements**, Mohammad Ayub Khan, Pakistan Publications, 1961; **Speeches and Statements**, Zulfikar Ali Bhutto, Produced by the Dept. of Films and Publications, Govt, of Pakistan, 1972; **Speeches and statements**, Benazir Bhutto, Govt, of Pakistan, Ministry of Information and Broadcasting, Directorate of Films and Publications, 1989.

⁵¹ **Indira Gandhi, speeches and writings**, Harper and Row, 1975.

I. BÖLÜM

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV ve DEMEÇLERİ'NİN TARİHÇESİ, DERLENMESİ ve İÇERİĞİ

1.1. Atatürk'ün Söylev Demeçlerinin Hazırlanması Öncesinde Türk Devrimini Anlatmak ve Benimsetmek Amacıyla Yapılan Çalışmalar

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin derlenerek, kitaplaştırılmasından önce, Türk devriminin mantığını ve Cumhuriyet ideolojisini halka benimsetmek amacıyla ve ASD'nin basılma amacına paralel olarak yapılan bir takım çalışmalar bulunmaktadır. Bunlar, ilk İnkılâp Tarihi dersleri ve Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün kurulması olarak sıralandırılabilir.

1.1.1. İlk İnkılâp Tarihi Dersleri

Cumhuriyetin ilanı sonrası, modern bir toplum ve devlet oluşturmak amacıyla köklü inkılâp hareketlerine girişen Atatürk, 1930'lu yıllardan itibaren kültür politikalarına ağırlık vermeye başlamıştır. 1930'lu yıllarda Atatürk, kültür politikalarını, Cumhuriyet rejimini ve Türk devriminin mantığını halka anlatmanın yolu olarak görmekte ve bu nedenle kültür politikalarına büyük önem vermektedir. Bu dönemde uygulanan politikaların sonucu olarak, Türk Tarih kurumu, Türk Dil Kurumu, Halkevleri vb. kurumlar açılmıştır. Yine bu dönemde, 1934'ten itibaren okutulmaya başlanan “İnkılâp Tarihi” derslerinin de aynı amaca hizmet ettiği söylenebilir. Yani, “İnkılâp Tarihi” derslerinin de halka Cumhuriyet rejimini ve Türk devriminin mantığını anlatmanın bir yolu olarak görülmüştür. Bu noktada, İnkılâp Tarihi derslerinin sadece yükseköğretim gençliğine verilmekle kalmayıp, radyoda yayınlanarak halka ulaştırılması bu düşüncenin bir göstergesidir.

Erik Jan Zürcher de, İnkılâp Tarihi derslerini, devlet ideolojisinin topluma görüş aşılama şeklinde benimsetildiği dersler olarak nitelendirmektedir.⁵² Bu dersin verilmesinde taşınan amaç daha sonra kendini 1942'de TİTE'nin kuruluşunda da gösterecektir.

⁵² Erik Jan Zürcher, **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**, İletişim Yay., 14. Baskı, İstanbul, 2003, s. 265.

TİTE'nin misyonu da bu düşüncenin daha ilimsel ve farklı metodlarla halka verilmesi olarak düşünülebilir. Bu noktada, TİTE'nin genel çalışma planı içerisinde yer alan; Türk İstiklâl Savaşı, Türk İnkılâbı ve Türkiye Cumhuriyeti rejimine ait yayınları toplayan bir kütüphane ve arşiv kurmak, bu konularla ilgili müzeler açmak ile Türk İnkılâbını yurt içinde ve dışında tanıtıcı konferanslar vermek ve her türlü yayında bulunmak⁵³ amaçlarının, bu düşüncüyü desteklediği söylenebilir.

İnkılâp Tarihi dersinin bu adla, 1933'te Darülfünun'un İstanbul Üniversitesine dönüştürülmesiyle birlikte üniversitenin Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulan Türk İnkılâbı Enstitüsü ile okutulmaya başladığı görülmektedir. Bununla birlikte bu dersin kökenini 1925 yılından itibaren Ankara Hukuk Mektebinde "*İhtilaller Tarihi*" adı altında okutulan derse bağlamak mümkündür.⁵⁴

İhtilaller Tarihi dersinin amacı, Türk inkılâbını, kendinden önceki inkılâp hareketleriyle karşılaştırmalı olarak inceleyerek, Türk inkılâbının özelliklerini ortaya koymak olarak ifade edilebilir.

İhtilaller Tarihi dersinin Hukuk Mektebinde okutulması, bu mektebin 15 Eylül 1925 tarihli ilk kurucular kurulu toplantısında kararlaştırılmıştır. Aynı toplantıda dersin dönemin Adalet Vekili Mahmut Esat Bozkurt tarafından okutulmasına karar verilmiştir.⁵⁵

Bu dersin konularının, hukukun bir parçasını oluşturduğu ve hukuk ile tarih arasında yakın ilişki olması nedeniyle hukuk öğrencilerine yararlı olacağı düşünülmüştür.⁵⁶ Bununla birlikte, İnkılâp Tarihi derslerinin düzenli olarak okutulması, İstanbul Üniversitesine bağlı Türk İnkılâbı Enstitüsünün kurulması ile başlamıştır.

İlk İnkılâp Tarihi dersleri, yüksek öğrenim gençliğine Türk Kurtuluş Savaşının ve inkılâbının çeşitli safhalarını anlatmak ve bu suretle Türk gençliğinde milli şuur ve heyecan oluşturmak amacıyla 1933-1934 ders yılından itibaren üniversite ve yüksekokulların son sınıf veya son iki sömestrinde bulunan öğrencilere

⁵³ **Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü**, Maarif Matbaası, Ankara, 1943, s. 10.

⁵⁴ Mustafa Oral, "*Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü (1933)*", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 27-28, Mayıs-Kasım 2001, s. 326.

⁵⁵ a.g.m, s. 322.

⁵⁶ a.g.m, s. 322-323.

konferans şeklinde verilmiştir.⁵⁷

Atatürk'ün yakın ilgi gösterdiği İnkılâp Tarihi derslerine büyük önem verilmiş ve bu durum belli bir süreyle sınırlı kalmamış, cumhuriyet tarihi boyunca üzerinde durulan bir mesele olmuştur. Konu ile ilgili Kültür Bakanı'nın⁵⁸ başkanlığında toplantılar yapılmış⁵⁹ ve bu ders, Yusuf Hikmet Bayur, Recep Peker, Mahmut Esat Bozkurt ve Yusuf Kemal Tengirşenk gibi devrimi yapan kadro içinde yer alan kişiler tarafından verilmiştir.⁶⁰ İstanbul Üniversitesi'nin 1933'te kurulması ile başlayan İnkılâp Tarihi derslerinin ilki, dönemin Milli Eğitim Bakanı Bayur tarafından 4 Mart 1934'te Üniversitede verilirken, Ankara'daki İnkılâp Tarihi dersleri ise ilk dersin, 20 Mart 1934'te dönemin başbakanı İsmet İnönü tarafından verilmesi ile başlamıştır.

Bayur, 4 Mart 1934'teki ilk dersinde, Türk inkılâbının 1934'e kadar gelişimini, Askeri ve siyasi kısım: İşgalci devletlere ve Osmanlı hükümetine karşı bağımsızlık mücadelesi; Çağdaşlaşma (hukuk) kısmı: Hükümetin Ortaçağ biçiminden modern devlete geçmesi; İktisadi kısım: Esnafıktan ve ilkel sanayiden modern sanayiye geçilmesi şeklinde üç devreye ayırmıştır.

Derslerin bu taksime uygun olarak verileceğini açıklayan Bayur, daha sonra "*Türkiye Devleti'nin Dış Siyaseti*" adıyla kitaplaştırdığı dış politika tarihini de, Osmanlı İmparatorluğunun genel durumu ve I. Dünya Savaşındaki gelişmeler; Ankara'daki Milli Hükümetin Dış Siyaseti; Lozan Konferansı; Lozan sonrası olmak üzere dört kısımda incelemiştir:

Bayur'a göre, büyük ve kapsamlı bir değişimi ifade eden Türk inkılâbını bir kişinin anlatması mümkün değildi ve dersi aktif olarak inkılâbın içinde bulunmuş kişiler anlatmalıydı.⁶¹ Bayur'un bu söylediğine uygun olarak, daha önce de

⁵⁷ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 13.IV.1942, s. 1.

⁵⁸ "Kültür Bakanlığı" olarak ifade edilen bakanlık gerçekte Milli Eğitim Bakanlığıdır. Milli Eğitim Bakanlığı, Cumhuriyet döneminde; 1923–27 Aralık 1935 tarihleri arası Maarif Vekâleti, 28 Aralık 1935–21 Eylül 1941 tarihleri arası Kültür Bakanlığı, 22 Eylül 1941–9 Ekim 1946 tarihleri arası Maarif Vekillliği, bu tarihten 1950'ye kadar Milli Eğitim Bakanlığı, 1950–1960 arası Maarif Vekâleti, bu tarihten sonrasında da Milli Eğitim Bakanlığı olarak isimlendirilmiştir. Selçuk Kantarcıoğlu, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümet Programlarında Kültür**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1998, s. 15.

⁵⁹ **BCA 490.01.41.173.1**

⁶⁰ **İlk İnkılâp Tarihi Ders Notları**, Haz.Oktay Aslanapa, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1997, s.9.

⁶¹ Oral, a.g.m, s. 328–330.

belirtildiği gibi bu dersler Bozkurt, Peker ve Tengirşenk tarafından da okutulmuştur.⁶²

Bu derslerde, Bayur, özellikle siyasi konular üzerinde dururken⁶³ Bozkurt, Türk İnkılâbını bir tür ihtilal olarak tanımlayarak, dünyadaki diğer ihtilalleri karşılaştırmalı olarak ele almış ve daha çok konunun hukuk boyutunu işlemiştir.⁶⁴ Peker, siyasal sistemler ve rejimle ilgili konuları esas alırken, Tengirşenk ise ekonomi üzerinde durmuştur. Böylece, bu dersler dört bölüme ayrılmıştır. Buna göre, Türk İnkılâbının, askeri, iç siyasi gelişmeler ve getirdiği yeni siyasal kavramlarla ilgili kısmı Peker, hukuk kısmı Bozkurt, dış politika Bayur ve iktisat bölümü Tengirşenk tarafından okutulmuştur.⁶⁵

Bu derslerden, Mahmut Esat Bozkurt tarafından verilenler, radyoda yayınlanmış ve büyük ilgi görmüştür.⁶⁶ Bunların yanı sıra, Eylül 1934'ten itibaren İzmir halkevinde halka yönelik olarak İnkılâp Tarihi dersleri verilmeye başlanmıştır. Bu dersleri Mahmut Esat Bozkurt'un yanında, Asım Kültür, Ferit Tok, Muallim Mithat, Hakkı Baha ve Mustafa Münir gibi İzmir'in tanınmış aydınları vermiştir.⁶⁷

İnkılâp Tarihi derslerinden beklenen amacı Recep Peker'in şu sözlerinde görmek mümkündür: *“İnkılâp devrini yaşamış, o devri hazırlamış insanların ruhunda en kuvvetli ileri hareket unsuru olan sıcaklığı ve heyecanı, ulusal çalışma alanına çıkacak olan genç Türk nesillerine, yeni unsuru aşlamak ve onları yaşadığımız inkılâp prensipleriyle yetiştirip vazifeye hazırlamaktır... Üniversite ve*

⁶² Bu kişiler tarafından verilen İnkılâp Tarihi derslerinin içeriklerini ise şu konular oluşturmaktaydı: Mahmut Esat Bozkurt: İhtilâllerin Filozofisi, Ansiklopedilerin Sentezi ve Kritiği, Ekler (Bu bölümde Mahmut Esat Bozkurt tarafından İnkılâp ve İhtilal kavramlarının karşılaştırılması yapılmıştır.), Barnav'a Göre İhtilâlin Ekonomik Teorisi; Recep Peker: İnkılâbın Manası, Hürriyet İnkılâbı, Sınıf İnkılâbı, Sınıf İnkılâbının Reaksiyonları, Siyasal Partiler, Siyasal Partilerin Çeşitleri, Muhtelif Siyasal Partiler, Siyasal Partilerin Tatbik Şekilleri, İstiklâl; Yusuf Kemal Tengirşenk: Birinci Ders (Bu bölümde: İnkılâp kavramı, çeşitleri ve Türk İnkılâbı işlenmiştir.), İkinci Ders (Bu bölümde: Osmanlı Devleti'nin şekli ve ekonomisi işlenmiştir.), Üçüncü Ders (Bu bölümde: Osmanlı Devleti'nin ekonomisi ile kapitülasyonlar işlenmiştir.), Dördüncü Ders (Bu bölümde: Osmanlı Devleti'nin dış politikası ve Milli Mücadele konuları işlenmiştir.), Beşinci Ders: Değişmeler, Altıncı Ders: Nüfusta Devrim, Yedinci Ders: Tarımda Devrim, Sekizinci Ders: Endüstride Devrim, Dokuzuncu Ders: Taşımada Devrim, Onuncu Ders: Tecimde Devrim. **İlk İnkılâp Tarihi...**, s. 17-332.

⁶³ Erdal Aslan, **Devrim Tarihi Ders Kitapları, Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2007, s.297.

⁶⁴ Oktay Aslanapa, **Devrim Tarihi Ders Kitapları, Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2007, s. 17-116.

⁶⁵ Özkan, **a.g.e.**, s.18.

⁶⁶ **a.g.e.**, s. 9.

⁶⁷ Oral, **a.g.m.**, s. 329.

yüksek tahsil gençleri için İnkılâp Tarihi dersleriyle amaç edinilen şey, Türk ana inaniş istikametini gençlere aşımak, gençlerin kafalarına yerleştirmektir. Biz kurtuluş ve diriliş devrimimizin sıcaklığını nesilden nesile nakletmeliyiz.”⁶⁸

1942 yılında, bu döneme kadar yükseköğretim kurumlarında konferanslar şeklinde verilen İnkılâp Tarihi derslerinin sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine bağılı olarak kurulan “*Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü*”ne verilmiştir. Bununla birlikte İnkılâp Tarihi dersleri konferanslar şeklinde değıil, müfredatı belli esaslı bir ders şeklinde ve üniversite öğretim elemanları tarafından okutulmaya başlanmıştır.

TİTE'nin kurulması hakkındaki 15.4.1942 tarih ve 4204 sayılı kanunla birlikte Türk İnkılâp Tarihi dersinin adı “*İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi*” olarak değıştirilmiştir. Bu derslerle yüksek öğretim gençliğinin:

“a) İnkılâp tarihi amillerini ve ne surette vuku bulduğunu, rejimin ana umdelerinin hangi hayat zaruretlerine dayandığını öğrenmesi;

b) Bir taraftan aldığı milli terbiye, diğler taraftan bu dersler yoluyla varacağı inançla karşısında kalması mümkün ve muhtemel memleket meselelerini aynı inkılâpçı ve yapıcı zihniyetle halledebilecek ve böyle bir seviye ile cemiyetimizin yarınki hayatında vazife almaya hazırlanması”⁶⁹ amaçlanmıştır.

Bu kanunla fakülte ve yüksekokullardaki İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi derslerinin, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanacak programa göre bu fakülte ve yüksekokulların kendi kadrolarındaki profesör, doçent

⁶⁸ Hamza Eroğlu, **Türk İnkılâp Tarihi**, Savaş Yayınevi, Ankara, 2008, s. 4–5.

⁶⁹ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 13.IV.1942, s. 1.

ve öğretmenler tarafından okutulması karara bağlanmıştır.⁷⁰

⁷⁰ **Resmî Gazete**, Sayı: 5090, 22 Nisan 1942; İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi derslerinin müfredatı Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün iç talimatname ve genel çalışma planına göre şu şekilde oluşturulmuştur:

I. KURTULUŞ SAVAŞI VE TÜRK İNKILÂBİ TARİHİ

A. Cihan Harbi Sonunda Osmanlı Devleti'nin Durumu: 1. Mondros Mütarekesi 2. 1914-1918 yılları arasında Osmanlı topraklarının taksimi için yapılmış olan gizli anlaşmaların tatbiki karşısında: a) Osmanlı Devletinin b) Osmanlı Devletindeki Hıristiyan tebaanın c) Türk kamuoyunun aldığı vaziyet ve istilâya karşı mahallî ayaklanmalar

B. Milli Mücadelenin Başlaması: 1. Mustafa Kemal Samsun'da 2. Mustafa Kemal'in Şahsiyeti, Karakteri, Askeri ve Siyasi Faaliyetleri 3. Mustafa Kemal'in Devletin Umumi Durumuna Bakışı-İstiklâl Mücadelesi İçin Mucip Sebepleri-İstiklâl Mücadelesi İçin Vaz'ettiği Esaslar, İstiklâl Mücadelesi İçin Kabul Ettiği Metot, İstiklâl Mücadelesinin Müspet veya Menfi Olacağına Göre Münakaşası 4. Mustafa Kemal'in Orduyu ve Milleti Vaziyetten Haberdar Ederek Ayaklanmaya Davet Etmesi 5. Amasya Toplantısı ve Tamimi, Sivas ve Erzurum Kongreleri, Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti 6. İstanbul'da Son Osmanlı Mebusan Meclisinin Toplanması ve Dağılması, Misakı Milli

C. Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Kuruluşu: 1. Mustafa Kemal'in Büyük Millet Meclisinin Kurulmasındaki Rolü 2. Büyük Millet Meclisi Hükümetinin İlk Teşkilâtı Esasları 3. Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Programı 4. Büyük Millet Meclisinin Bünyesi ve Karakteri

D. Büyük Millet Meclisi Hükümeti ve Kurtuluş Harbi: 1. Büyük Millet Meclisinin Siyasi Faaliyetleri; a) Dünya Kamuoyunu Türk Milleti Davasından Haberdar Etmek İçin Teşebbüsler Yapılması b) İslam Âlemini Türk Davasıyla Alakadar Etmek İçin Teşebbüsler Yapılması c) Fransa, Sovyet Rusya ve Afganlılarla Anlaşma Yolu Aranması 2. Büyük Millet Meclisi Hükümeti ve İç İsyanlar; a) Beyazarı İsyanı b) Hendek İsyanı c) Tokat, Zile, Yozgat, Boğazlıyan ve Diğer Mahalli İsyanlar d) Konya İsyanı e) Anzavur ve Çerkez Ethem Vakaları 3. Büyük Millet Meclisi Hükümetiyle İstanbul Hükümetinin Münasebetleri; a) Bir Anlaşma Yolu Bulmak İçin Yapılan Teşebbüslerin Boşa Götmesi b) İstanbul Divanı Harbinin Milli Mücadele Şeflerini Ölüme Mahkum Etmesi c) Milli Hükümet ile Padişah Hükümeti Arasında Harb 4. Büyük Millet Meclisi Hükümetiyle İstanbul Hükümetinin Sevr Muahedesi Hakkında Görüşleri 5. Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Anadolu Topraklarını Düşman İstilasından Kurtarmak İçin Giriştiği Siyasi ve Askeri Teşebbüsler; a) Sovyet Rusya, İtalya, Fransa, Afganistan ile Anlaşma b) Kafkas Cephesinde Ermenistanla Harb c) Cenup Cephesinde Fransızlarla Harb d) Cenup Cephesinde İtalyanlarla Harb e) Garp Cephesinde Yunanlılarla Harb (Birinci İnönü, İkinci İnönü, Başkomutanlığa Mustafa Kemal'in Seçilmesi, Sakarya ve Büyük Taarruz) 6. Milli Toprakların Kurtarılması, Mudanya Mütarekesi 7. Lozan Sulhü (İsmet Paşanın Şahsiyeti, Lozan'a Kadar Askeri ve Siyasi Sahalarda Muvaffakiyetleri)

E. İnkılâp Hareketleri ve Siyasi Cereyanlar (Lozan Sulhundan Cumhuriyetin İlanına Kadar): 1. Saltanatın Kaldırılması ve Saltanatla Hilafetin Ayrılması 2. Birinci ve İkinci Büyük Millet Meclislerinde Muhafazakâr ve İnkılâpçı Zümreler 3. Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyetlerinin Halk Partisine İnkılâbı 4. Ankara'nın Hükümet Merkezi Oluşu

F. Cumhuriyetin İlanı: 1. Büyük Millet Meclisiyle Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Statüleri (İcra ve Teşriî Kuvvetler Bakımından Tetkik) 2. Mecliste Bir Muhalefet Zümresinin Teşekkülü 3. Kabine Buhramı 4. Gazi Mustafa Kemal'in Hakimiyeti Millîye Telakkisi, İcrai ve Teşriî Kuvvetler Hakkında Görüşleri, Cumhuriyetin İlanı Hakkında İsmet Paşa ve Bazı Arkadaşlarıyla Fikir Birliği 5. Cumhuriyetin İlanı ve Gazi Mustafa Kemal'in Reislığe Seçilmesi

G. İnkılâp Hareketleri ve Siyasi Cereyanlar (Cumhuriyet Devrinde): 1. Hilafetin Kaldırılması 2. Teşkilatı Esasiye Kanununun Tekâmülü 3. Cumhuriyet Halk Partisinin Tekâmülü 4. Muhtelif Partilerin Teşekkülü ve Akibetleri (Terakkiperver Fırka, Serbest Cumhuriyet Fırkası) 5. Din ve Devletin Ayrılması ve Mevzuatın Laikleştirilmesi; a) Teşkilatı Esasiye Kanununun Tadili b) Tekke ve Türbelerin Kapatılması c) Medreselerin Kaldırılması d) Miladi Tarih ve Garp Rakamlarının Kabulü e) Mecellenin Yerine İsviçre Medeni Kanununun Kabulü 6. Türk Alfabesinin Kabulü 7. Kadına İntihab Hakkı Verilmesi

H. Cumhuriyet Devrinde Dış Siyaset: 1. Prensipler 2. Faaliyet; a) Türkiye'nin Cemiyeti Akvama Girmesi b) Balkan Paktı c) Sadabat Paktı d) Montrö Mukavelesi e) Hatay İstiklali ve İlhakı f) Atatürk'ün Ölümü Karşısında Dünya g) İkinci Cihan Harbinde Türk Dış Siyaseti

II. TÜRKİYE CUMHURİYETİ REJİMİ

1.1.2. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün Kurulması

1930'lu yıllarda Türk inkılâbını araştırmak amacıyla bir enstitünün kurulması Dr. Reşit Galip tarafından düşünülmüş ve bu amaçla 1933 yılında İstanbul Üniversitesine bağlı bir Türk İnkılâbı Enstitüsü kurulmuştur.

1931'de kurulan Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'nin ilk genel sekreteri olan Reşit Galip, buradaki çalışmalarında iki konuya önem vermiştir. Bunlardan ilki, Türk kavmini ve medeniyetini araştırmak; ikincisi ise Türkiye Cumhuriyet tarihi ve inkılâplarını belgelere dayalı olarak yazmaktır. Bu meseleler aynı zamanda, Atatürk ve yakın çevresi ile Türk Tarihi Tetkik Cemiyetinin en çok üzerinde durduğu konulardan biri olmuştur.⁷¹

Reşit Galip 19.9.1932–13.8.1933 tarihleri arasında, kısa sayılabilecek bir süre Maarif Vekilliği yaptığı dönemde Darülfünun'un, İstanbul Üniversitesine dönüştürülmesi gibi çok önemli bir işi gerçekleştirmiştir.⁷² Bunun yanı sıra 1932'de yapılan bir komisyon toplantısında, Türk inkılâbını araştırmak için bir kuruma ihtiyaç olduğu ve bunun için bir plan hazırlanması gerektiğini de ifade etmiştir. Böyle bir kurumun varlığına olan ihtiyaç, Atatürk'ün çevresinde de tartışılmıştır.⁷³

A. Türkiye Cumhuriyeti Rejiminin Tarihi

B. Türkiye Cumhuriyeti Rejiminin Kurulmasını Zaruri ve Mümkün Kılan Amiller

C. Yeni Türkiye Devletinin Oluş ve Gelişimi

D. Türkiye Cumhuriyeti Rejiminin Yapısı: 1. Teşkilatı Esasiye 2. Büyük Millet Meclisi 3. Cumhuriyet Halk Partisi 4. Ebedi Şefin Rejim Yapısında Mevkii 5. Milli Şefin, Rejim Yapısında, Mecliste, Partide ve Millette Mevkii

E. Türkiye Cumhuriyeti Rejiminin Dayandığı Esaslar: 1. Ulusal ve Toplumsal Esaslar; a) Türk Milletinin Yapısı b) Siyasal ve Toplumsal Olgunluğu 2. Ana Vasıfları; a) Cumhuriyetçilik b) Milliyetçilik c) Halkçılık d) Laiklik e) Devletçilik f) İnkılâpçılık

F. Cumhuriyetin Türli Alanlarda Elde Ettiği Başarılar: 1. Yeni Kanunlar, Sosyal Hayatın Ana Vasıflara Göre Düzenlenmesi 2. Ekonomik Kalkınma ve Endüstri Kurulması 3. Taşıt İşlerindeki Başarılar, Demiryolu Siyaseti ve İmar Hareketleri 4. Ordunun ve Müdafaa Vasıtalarının Tekamül Ettirilmesi 5. Genel Sağlık Tedbirleri ve Sosyal Yardım Hareketleri 6. Milli Kültürün İnkişafı ve Tahsilin Yayılması

G. Türkiye Cumhuriyeti Rejiminin Diğer Rejimlerle Karşılaştırılması

H. Türkiye Cumhuriyeti Rejiminin İkinci Cihan Harbi Karşısında Durumu

I. Türkiye Cumhuriyeti Rejiminin Dünyadaki Yankıları

İ. Türkiye Cumhuriyeti Rejiminin ve Türk Milletinin Geleceği. **Türk İnkılâp Tarihi Ens.**, s.23-29.

⁷¹ Afet İnan, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Ajans-Türk Matbaacılık, Ankara, 1968, s. 208.

⁷² M. Tahir Hatiboğlu, **Türkiye Üniversite Tarihi**, Selvi Yayınevi, Ankara, 2000, s. 113.

⁷³ İnan, Atatürk Hakkında, s. 209–210; Reşit Galip'in sözünü ettiği İnkılâp Enstitüsünün planı, onun "Üniversite ve İnkılâp Enstitüsü" ile ilgili notlarında şu şekilde geçmektedir:

"1. İnkılâp Enstitüsü Üniversitenin bir organıdır. Enstitü Üniversitenin içinde, olsa da olur olmasa da neviden platonik bir mevcudiyet sürmez. Üniversitenin içinde Enstitü'nün muayyen ve elzem bir mevkii

Galip'in belirttiği bu esaslar doğrultusunda, 1933'teki Üniversite Reformuyla Darülfünun'un İstanbul Üniversitesi'ne dönüştürülmesi ile “*Türk İnkılâbı Enstitüsü*” de kurulmuştur. Galip, Üniversite Reformu hakkında 31 Temmuz 1933'te Anadolu Ajansına verdiği demeçte; İstanbul Üniversitesi'nin Fen ve Edebiyat, Hukuk ve Tıp Fakülteleri ile Türk İnkılâbı, Milli İktisat ve İçtimaiyat, Türkiyat, Coğrafya, Morfoloji, Kimya ve Elektro-Mekanik Enstitülerinden oluştuğunu, bunun yanında İlahiyat Fakültesinin İslam Tetkikleri Enstitüsüne dönüştürüldüğünü söylemiştir.⁷⁴

Galip, bu enstitülerin bilimsel araştırmaların merkezleri olacağını, Türk inkılâbı ideolojisini yeni üniversitenin işleyeceğini ve bu amaçla Türk İnkılâbı

vardır. Türk Üniversitesi, İnkılâp Enstitüsü olmaz. İnkılâp Enstitüsü olmayan Türk Üniversitesi bir organı noksan üniversitedir; binaenaleyh felç içinde kalmaya mahkûmdur.

2. İnkılâp Enstitüsü Üniversitenin nasıl bir organdır? İnkılâp Enstitüsü Üniversitenin “terkip organı”dır. Üniversitede araştırılan ilimlerin toplandıkları platformun adı “İnkılâp Enstitüsü”dür.

3. Üniversite nedir, nereye gidiyor bunu görmek için Enstitüye bakmalıdır. Enstitü, Üniversitenin “miyarı”dır.

4. Üniversite evvel be evvel, Türk camiasının faydası, sonra, absöü taharriyat içindir. Üniversite, önümüzdeki tarih devresi için evvel ve evvel Türk camiasının ilmini yapacak, absöü ilimlerle ancak bu gayeye yarayacak kadar meşgul olacaktır. Birinci maksat temin olunur, ilim kuvvetimiz artarsa, o zaman absöü taharriyat için ayrıca kuvvet ayrılacaktır. Fakat bugünkü Türk ilim kuvveti noksan olduğundan bugün bu kuvvetten bir kısım ayırarak camia gayesinden başka, absöü gayelere tahsis ve israf olunamaz. Şu halde bugün Üniversite, “Türk İnkılâp Enstitüsü”nde tam zirvesini bulacaktır. Enstitü, Üniversitenin “zirvesi”dir.

5. Üniversitenin ne olduğu ve nereye gittiği, Üniversite abidesinin Enstitü zirvesinde parlayan ışıktadır. Bu ışık sönük olabilir, bu ışık göz kamaştırır. Devletin vazifesi bu ışığı söndürmemektir.

6. “Türk İnkılâp Enstitüsü” Üniversitenin zirvesini teşkil ettiğine göre, Üniversite tahsili Enstitüde kemale erer. Binaenaleyh Üniversite bitmiştir demek için, Enstitü bitmelidir. Tekmil talebe Enstitü kanalından geçecektir. Bu geçiş Üniversite tahsilinin sonunda olamaz. Zira Üniversitenin disparat travayları bittikten sonra, talebe artık teşekkül etmiş, yetişmiştir. Onun için Üniversite tahsili başlar başlamaz Enstitüye devam başlar. Üniversite tahsili son devreye geldiği vakit, Enstitü de en şiddetli, en cezri ve nihai tesirlerini yapar. Böylece Üniversite ile Enstitü arasında tam bir muvazenet vardır. Enstitü imtihanlarını vermek, Üniversite imtihanlarına girmek için şarttır. Enstitü imtihanlarını önce vermeyen, Üniversite imtihanlarına kabul edilmez.

7. “Türk İnkılâp Enstitüsü”nün ehemmiyetli vasıtalarından bazıları şunlardır: “Türk İnkılâp Müzesi”, “Türk İnkılâp Kütüphanesi”, “Akademik Seyahatler”, “Akademik Anketler”, “Akademik, Polemik ve Neşriyat”, “Halk Neşriyatı”.Enstitü bütçesi, Üniversite bütçesi içinde ayrı bir fasıldır.

8. Enstitünün faaliyeti “nazari” ve “ameli”dir. Bu faaliyet üç devreye ayrılır:

1. İnkılâptan evvel,

2. İnkılâpta,

3. İnkılâptan sonra. Binaenaleyh Enstitünün ayrılabilceği “İktisat”, “Hukuk”, “Tarih” gibi kısımların faaliyetleri bu üç devreye inkısam eder.

9. Türk İnkılâp Enstitüsü İktisat kısmı için aşağıdaki iş planı taslak olarak vazolunabilir:

a) İnkılâptan evvel Türk iktisadı,

b) İnkılâp Türk iktisadı,

c) İnkılâptan sonra Türk iktisadı.

10. “Türk İnkılâp Enstitüsü”nde tedris vazifesi almak en mesuliyetli işlerdendir. Böyle bir vazifeyi irken Türk olmayan alamaz. Böyle bir vazife cehlin eline bırakılamaz. İman sahibi olmayana böyle bir vazife verilemez. Türk inkılâbına sonsuz bağlılığı mutazammun ciddi eşkal dahilinde yapılacak bir yemin merasimi, Enstitüde tedris ve tesir vazifesine başlamak için şarttır. Bu bir şekil meselesidir. Fakat cemiyetin önünde ve tarih huzurunda ehemmiyeti büyük bir şekil meselesidir.” a.g.e, s.210-212.

⁷⁴ Oral, a.g.m, s. 326–327.

Enstitüsünün kurulduğunu belirtmiştir.⁷⁵

Türk İnkılâbı Enstitüsü kurulduktan sonra Enstitü kadrosuna Mükrimin Halil Yinanç, Hilmi Ziya Ülken, Akdes Nimet Kurat, Enver Ziya Karal, Nizamettin Ali, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve Ahmet Akif Bey atanmıştır. Bu isimlerin daha sonra enstitüde etkin olamadıkları bunların yerine Hıfzı Veldet, Yavuz Abadan'ın ön plana çıktıkları, aynı zamanda Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti başkanı Yusuf Akçura ile bu cemiyetin üyelerinden Mehmet Şemsettin Günaltay, Yusuf Hikmet Bayur ve Sadri Maksudi Arsal'ın belirli zamanlarda İstanbul'a gelerek ders vermelerinin kararlaştırıldığı görülmektedir.⁷⁶

Türk İnkılâbı Enstitüsü, yakınçağ Türkiye araştırmaları için önemli bir kurum olarak tasarlanmasına rağmen sonraki gelişmeler enstitüyü bir eğitim merkezi haline getirmiştir.⁷⁷

Bunun sonucu olarak, hedeflenen amaçları yerine getirebilecek bir başka inkılâp tarihi enstitüsü kurulması düşünülmüştür. Böyle bir enstitünün kurulması gerekliliğini, Atatürk'ün 1937'de ve İnönü'nün 1941'de yaptığı şu konuşmalarda görmek mümkündür:

Atatürk, 1 Kasım 1937'de TBMM'nin beşinci dönem üçüncü toplanma yılını açarken yaptığı konuşmada, düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:⁷⁸ “...memleket davalarının ideolojisini anlayacak, anlatacak, nesilden nesle yaşatacak fert ve kurumları yaratmak; işte bu önemli umdeleri en kısa zamanda temin etmek, Kültür Vekâletinin üzerine aldığı büyük ve ağır mecburiyetlerdir. İşaret ettiğim umdeleri, Türk gençliğinin dimağında ve Türk milletinin şuurunda daima canlı bir halde tutmak, üniversitelerimize ve yüksek okullarımıza düşen başlıca vazifedir.” Atatürk'ün bu sözleri bir bakıma, bu konuda istenilen amaçlara henüz ulaşamadığı ve yeni kurumların oluşturulması gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Yine, Atatürk'ün ölümünden sonra cumhurbaşkanlığına seçilen İnönü, 1 Kasım 1941'de TBMM'yi açış konuşmasında:⁷⁹ “Şimdiye kadar yüksek öğretim

⁷⁵ Aynı yer.

⁷⁶ a.g.m, s. 327–328.

⁷⁷ a.g.m, s. 328.

⁷⁸ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 20, Devre: 5, 1.11.1937, s. 7; **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III**, C. I, AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1997, s. 419

⁷⁹ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 1.11.1941, s. 69

kurumlarının son sınıflarında konferans şeklinde verilmekte olan İnkılâp derslerinin bu kurumlarda “İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi” adı altında esaslı bir ders şeklinde verilmesi ve bu mevzular etrafında ilmî incelemeler yapmak ve yaymak üzere bir de “İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Enstitüsü” kurulması kararlaştırılmıştır” diyerek, bir bakıma Atatürk’ün işaret ettiği doğrultuda kurulacak olan enstitünün misyonunu ortaya koymuştur.

Atatürk ve İnönü’nün bu sözleri, İnkılâp Tarihi dersleri ile başlayan Türk İnkılâbı’nı yeni nesillere öğretme sürecinin farklı bir boyuta taşındığı, bu işin araştırmaya da dayalı kurumsal bir kimlikle birlikte daha sistemli ve organize olarak yapılmasının hedeflendiği şeklinde yorumlanabilir.

Bu doğrultuda 1941 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanıp, Bakanlar kurulu tarafından 27.12.1941 tarihinde TBMM’ye sunulan yasa tasarısında, Ankara DTCF’ye bağlı “*Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü*” kurulması öngörülmüştür.

Yasa tasarısının gerekçesinde, yüksek öğrenim gençliğine, Türk Milli Mücadelesinin ve inkılâbının çeşitli safhalarını anlatmak ve bu suretle Türk gençliğinde milli şuur ve heyecan oluşturmak gayesiyle 1933-1934 ders yılından itibaren konferanslar şeklinde okutulmakta olan “İnkılâp Tarihi” dersinin adının “İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi” şeklinde değiştirilerek esaslı bir ders haline getirilmesi ve bu alanda uzman profesör ve doçentler tarafından verilmesi ve bu konularda araştırma ve incelemeler yapmak, yayınlarda bulunmak, bunun yanında müze, arşiv ve kütüphaneler oluşturmak amacıyla “Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü” kurulması gerektiği vurgulanmıştır. Bu enstitünün kurulması ile Türkiye Cumhuriyeti’nin, kendi inkılâp tarihi ve rejimi etrafında sürekli olarak araştırmalar yapan bir ilmi merkeze sahip olacağı, Türk İnkılâbının müze, kütüphane ve arşivini kurabilecek bir teşkilata kavuşacağı belirtilmiştir.⁸⁰

29.01.1942 tarihli bütçe encümeni mazbatasında, Türk gençliğine Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşu ve Türk İnkılâbını çeşitli yönleriyle öğretmek, onlarda milli bir bilinç ve heyecan oluşturmak amacıyla Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü’nün kurulmasına yönelik raporun, encümenle memnuniyetle karşılandığı

⁸⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, C. 24, Devre: 6, 13.IV.1942, s. 1.

ve ufak tefek değişikliklerle maarif encümenine gönderildiği belirtilmiştir.⁸¹ 28.03.1942 tarihli maarif encümeni mazbatasında ise yasa tasarısının Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in⁸² de hazır bulunduğu bir toplantıda incelendiği belirtilmiştir. Maarif encümeni, büyük inkılâplar başarmış ve rejimler kurmuş başlıca milletlerin, inkılâplarındaki mahiyeti ve rejimlerindeki ideali belirtmek, bunu gerek kendi milletleri, gerekse yabancı milletlere tanıtmak ve yaymak için kurumlar kurduklarını, yayınlarını dünyanın uzak köşelerine kadar gönderdiklerini ifade etmiştir. Bunun sonucu olarak maarif encümeni, Türk Kurtuluş Savaşı ve Türk İnkılâbı ile tarihte eşine az rastlanır bir devrim gerçekleştirmiş olan Türk milletinin, bu tarz işlerini görecekle ve inkılâbın bilincini, gençliğe ve tüm halka aşılacak, yabancı ülkelere yayacak, güçlü bir kuruma ihtiyacı olduğunu belirterek, bu ihtiyacı karşılamak

⁸¹ a.g.e., s. 2.

⁸² Hasan Ali Yücel, 17 Aralık 1897'de İstanbul'da doğmuştur. Babası Ali Rıza Bey, annesi Neyire Hanımdır. (Mustafa Çıkar, Hasan Ali Yücel ve Türk Kültür Reformu, Türkiye İş Bankası yayınları, Ankara, 1997, s.13; Faik Reşit Unat, "Hasan Ali Yücel", Belleten, C.XXV, Sayı:97-100, s.291.) Yücel İlköğrenimini İstanbul'da, ortaöğrenimini Aksaray'da tamamlamış, daha sonra gittiği Vefa idadisinin son sınıfında iken I.Dünya Savaşı nedeniyle askere çağrılarak askeri görevini yedek subay olarak yerine getirmiştir. Savaşın bitimiyle terhis edilen Yücel, 1921 yılında Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümünü bitirmiş ve 1922'de İzmir Erkek öğretmen okuluna Türkçe ve Edebiyat öğretmenini olarak tayin edilmiştir. Yücel, bundan sonra 1927'ye kadar Kuleli Askeri Lisesi, İstanbul Erkek Lisesi ve Galatasaray Lisesinde Edebiyat ve Felsefe öğretmenliği yapmıştır. 1927'de Milli Eğitim Bakanlığında müfettişlik görevine getirilen Yücel, 1930'da Fransız eğitim sistemini incelemek üzere Paris'e gitmiştir. (Cumhuriyet Ansiklopedisi, C.3, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.23; Songül Boybeyi, "Hasan Ali Yücel Biyografisi", 100. Doğum Yıldönümünde Hasan Ali Yücel, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s.151-153; Unat, a.g.m., s.293-294.) Yücel Yurda döndükten sonra, 1932'de Gazi Eğitim Fakültesi Enstitüsü müdürlüğüne, 1933'te Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne atanmış ve 1935'te İzmir milletvekili seçilerek TBMM'ye girmiştir. (Alev Coşkun, Hasan Ali Yücel, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2007, s.44-47; Cumhuriyet Ans. C.3, s.23; Boybeyi, a.g.m., s.153-154.) 1938'de Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan'ın istifası nedeniyle boşalan Milli Eğitim Bakanlığında atanmış Yücel (BCA 030.10.14.80.2) 28 Aralık 1938 ile 5 Ağustos 1946 yılları arası bu görevini sürdürmüştür. (Hasan Anamur, "Hasan Ali Yücel ve Bir Aydınlanma Yolu Olarak Çeviri", 100. Doğum Yıldönümünde Hasan Ali Yücel, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s.117.) Atatürk ve devrimlerini çok iyi anlamış ve özümsemiş olan ve bunu yaşamı boyunca uygulayan bir kültür adamı olan Yücel, bakanlığı döneminde sadece Köy Enstitülerini kurmakla kalmamış, bunun yanı sıra birçok önemli faaliyet gerçekleştirmiştir. Bunları kısaca özetlersek; 496 adet, dünya klasiğinin çevirilerini yapılarak Türkçeye kazandırılması, İslam ve İnönü ansiklopedilerinin yayınlanması, Devlet resim ve heykel sergilerinin açılması, Ankara Devlet konservatuvarının kurulması, Türk dilinin yabancı unsurlardan arındırılması, Ders kitaplarının standartlaştırılması, Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi, Eski eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün kurulması, Beden Eğitimi ve Spor örgütü'nün kurulması, İlk Özerk üniversiteler Yasası'nın hazırlanması ve Meclis'ten geçirilmesi, gibi faaliyetlerin bu dönemde gerçekleştirildiği görülür. (Coşkun, a.g.e., s.140-141.) Tüm bunların yanı sıra Yücel'in Milli Eğitim bakanlığı döneminde 1942'de "Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü" kurulmuş ve bu enstitü'nün yayınladığı ve onun önsözünü başlatan "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" adlı eserin ilk cildi 1945'te basılmıştır. Bu durum, Atatürk ve devrimlerini çok iyi özümsemiş ve onun aydınlanma devrimini devam ettiren bir aydın bilim adamının, onu ve devrimini ilelebet yaşatma girişimi olarak nitelendirilebilir. 05.08.1946'da Milli Eğitim Bakanlığından istifa eden Yücel'e, bundan sonraki hayatını gazeteci ve yazar olarak sürdürür. (Coşkun, a.g.e., s.48; Boybeyi, a.g.m., s.154) Yücel 26 Şubat 1961'de İstanbul'da vefat etmiştir. (Cumhuriyet Ans., C.3, s.23; Boybeyi, a.g.m., s.154.)

amacıyla Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün kurulmasına yönelik raporu, fikirleri daha açık ifade edecek bazı küçük değişikliklerle TBMM'ye sunmuştur.⁸³

Bütçe ve maarif encümenlerinde görüşülüp TBMM'ye sunulan yasa tasarısının TBMM'de yapılan görüşmelerinde, milletvekillerinin, bu girişiminden dolayı hükümeti tebrik ettikleri görülmektedir. Bu konu hakkında söz alan milletvekillerinin tümü aynı yönde görüş belirtmişlerdir. Ortak olarak vurgulanan nokta ise yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinin ve ideolojisinin bilimsel metotlarla araştırılıp, Cumhuriyet ideolojisinin genç nesillere aktarılması olmuştur. Hem İstanbul milletvekili hem de Maarif Encümeni Mazbata Muharriri olan İbrahim Alaettin Gövsa İnkılâp Enstitüsü kurulmak istenmesinin amacını, Cumhuriyet rejiminin şuurunu, gençliğe aşılama ve Türk inkılâbını ilmî metotlarla derleyerek yazılı hale getirmek olarak açıklamıştır.⁸⁴ Maarif Vekili H. Ali Yücel de bu kanunun amacını, Türk İstiklâl Savaşı ve bu savaş sonrası kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilmi olarak incelenmesi, gerçekleri bugünün, yarının Türk gençliğine öğretmek ve bu şekilde gençlerde milli bir ruh ve bilinç yaratmak olarak ifade etmiştir.⁸⁵

Konuşmacılardan Manisa milletvekili Refik İnce, konuya farklı bir açıdan bakmış ve İnkılâp Tarihi dersini verecek olan kişilerin asıl kaynağının TBMM'nin zabıtları ve yine TBMM gizli celse zabıtları olduğunu söylemiştir. İnce, aynı konuşmasının devamında bu zabıtların tek başlarına inkılâp tarihimize kâfi gelmeyeceğini, Atatürk'ün Nutuk'unda bunların bir kısmını kullandığını, Nutuk'ta bahsedilmeyen fakat ilgililere verilmesi gereken inkılâbımızın diğer kısımları üzerinde de durulması gerektiğini ifade etmiştir.⁸⁶

Enstitü üzerine, TBMM'de yapılan görüşmeler daha çok kavramlar üzerine yapılan tartışmalarla 08.04.1942 ve 13.04.1942 tarihlerinde de devam etmiş⁸⁷ ve Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün kurulması 15.4.1942 Çarşamba günü yapılan görüşmeler⁸⁸ sonrası kabul edilmiş, 22 Nisan 1942 tarihli Resmi Gazete'de

⁸³ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 13.IV.1942, s. 3.

⁸⁴ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 3.4.1942, s.69.

⁸⁵ **a.g.e.**, s.71.

⁸⁶ Aynı yer.

⁸⁷ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 8.4.1942, s.121–123; **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 13.4.1942, s.143–146.

⁸⁸ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 15.4.1942, s.152–154.

yayınlanarak kanunlaşmıştır.

Buna göre:

“Madde 1: Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine bağlı bir “Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü” kurulmuştur. Bu enstitünün vazifeleri şunlardır:

- a) Türk İstiklâl Savaşı, Türk İnkılâbı ve Türkiye Cumhuriyeti rejiminin dayandığı esaslar hakkında her türlü araştırmalarda bulunmak,*
- b) Bu konularla ilgili belgeleri ve yayınları toplayarak kütüphane ve müzeler meydana getirmek ve bir arşiv kurmak,*
- c) Türk inkılâp ve rejimini memleket içinde ve dışında tanıtmak için dersler ve konferanslar vermek ve her türlü yayınlarda bulunmak.*

Madde 2: Fakültelerde ve yüksekokullardaki İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyet Rejimi dersleri Maarif Vekilliğince hazırlanacak programlara ve tayin edilecek esaslara göre bunların kendi kadrolarındaki vazifeli profesör, doçent ve öğretmenleri tarafından okutulur.

Madde 3: Bütün resmi daire ve makamlarla belediyeler, milli kurumlar kendi dosya ve arşivlerinde bulunan ve İstiklâl ve İnkılâp Tarihiyle ilgili olan her türlü evrak ve belgelerin asıl veya suretlerini ve eşyaları Maarif Vekilliği tarafından lüzum gösterildikçe Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'ne verirler

İstiklâl ve İnkılâp Tarihiyle ilgili olup her ne surette olursa olsun şahsın elinde bulunan evrak ve belgelerle eşyaları Enstitüye bağışlayanların adları Enstitüde bulundurulacak şeref defterine yazılır ve ayrıca Resmi Gazete ve radyo ile ilan olunduktan sonra kendilerine bir şeref diploması verilir.

Yukarıda yazılı evrak, belge ve eşyalar, istedikleri takdirde sahiplerinden, Enstitü İlmî Danışma ve Yönetim Kurulunca biçilecek değerlerle, satın alınır.

Bu kanunla ilgili evrak, belge ve eşyayı özel koleksiyonlarında bulundurmak isteyenlerin, bunların konuları ve vasıfları hakkında Enstitüye bilgi verenlerin adları da şeref defterine ayrıca yazılır.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı evrak, belge ve eşyanın Türkiye'den çıkarılması yasaktır.

Madde 4: Enstitünün aşağıda yazılı zatlardan kurulan bir “İlmî Danışma ve Yönetim Kurulu” vardır:

- a) Enstitü Müdürü,*
- b) Fakülte ve yüksekokullarda “İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi” dersi veren profesör ve doçentler,*
- c) Cumhuriyet Halk Partisinin, Türk Tarih ve Dil Kurumlarının Merkez İdare Heyetleri Azalarından memur edecekleri birer mümessil,*
- d) Maarif Vekilliğince memur edilecek üç zat.*

Kurulun kararları Maarif Vekilliğince onaylanır ve yürütülür.

Madde 5: Enstitü çalışma esasları Maarif Vekilliğince konulur.”⁸⁹

1943 yılında Maarif Vekilliği tarafından hazırlanan “Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü” iç talimatname ve genel çalışma planına göre; Enstitünün yönetim kadrosu, bir müdür, bir müdür muavini ve lüzumu kadar memurdan ibarettir. Enstitü müdürü, Ankara fakülte ve yüksekokullarındaki İnkılâp Tarihi profesörleri arasından Maarifi Vekilliği tarafından tayin edilir.⁹⁰

Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünün genel çalışma planına göre üzerinde çalışıp, yayınlar yapacağı konulardan bazıları şunlardır:⁹¹

- a) Atatürk’ün Hatıratı*
- b) Atatürk’ün Nutku*
- c) Atatürk’ün Mecliste ve memlekette söylediği nutukların toplanıp neşredilmesi*
- d) Atatürk’ün mektupları ve telgrafları*

Sonuç olarak TİTE, Türk Milli Mücadelesi, Türk inkılâbı ve Türkiye Cumhuriyeti rejiminin dayandığı esaslar hakkında her türlü araştırmada bulunmak, bu konularla ilgili belgeleri ve yayınları toplayarak kütüphane ve müzeler meydana getirmek ve bir arşiv kurmak, Türk inkılâp ve rejimini memleket içinde ve dışında

⁸⁹ **T.C. Resmi Gazete**, 22 Nisan 1942 Çarşamba.

⁹⁰ **Türk İnkılâp Tarihi Ens...**, s.5.

⁹¹ **a.g.e.**, s.17–18.

tanıtmak için dersler ve konferanslar vermek ve her türlü yayında bulunmak gayesiyle Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine bağlı bir enstitü olarak kurulmuştur.⁹²

1.2. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin Derlenmesi, Basılma Amacı ve İçeriği

1.2.1. Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinin Derlenmesi

Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünün 1942'de kurulması ile başladığı söylenebilecek olan, Atatürk'ün mektuplarının, telgraflarının, mecliste ve memlekette söylediği nutuklarının toplanarak yayınlanması işi, oldukça uzun sayılabilecek bir sürede tamamlanabilmiştir. ASD adı verilen bu eserin I. cildi diğerlerine kıyasla daha kısa bir sürede, TİTE'nin kuruluşundan üç yıl sonra basılmışken, II. cilt yedi, III. cilt dokuz ve IV. cilt ise ancak 22 sene sonra yayınlanabilmiştir.

Bu durumun nedenleri üzerinde durulacak olunursa, I. cilt, Atatürk'ün TBMM'de ve CHP kurultaylarında yaptığı söylev ve demeçleri içermektedir ve bu söylev ve demeçler toplu halde zabıt ceridelerinde bulunmaktadır. Dolayısıyla bu cildi oluşturan söylev ve demeçler, tek bir yerden alındıkları için daha kısa sayılabilecek bir süre de derlenerek yayınlanabilmiştir. Fakat II. cildi oluşturan Atatürk'ün TBMM'de ve CHP kurultayları dışında devlet merkezinde ve memleket içinde söylediği söylev ve demeçler ile III. cildi oluşturan Atatürk'ün Türk ve yabancı gazete muhabirlerine verdiği demeçler ve IV. cildi oluşturan Atatürk'ün 1917-1938 yılları arası tamim, telgraf ve beyannamelerini içeren metinlerin ise I. ciltteki gibi tek bir yerde bulunmayıp, çeşitli yerlerde dağınık halde bulunmaları nedeniyle, bu ciltlerin derlenme süreçlerinin uzun sürmüş olduğu düşünülebilir. Bu süreci uzatan bir diğer etken de bu derlemelerin bir ekip tarafından yapılmamış olmasıdır. Eldeki verilere göre, ASD'nin derlenmesi işi, TİTE'nin kitaplık ve arşiv memurluğunun yanı sıra Müdür Yardımcılığı görevini de yürüten, Nimet Arsan

⁹² BCA 490.01.1199.206.1, 13.06.1942; BCA 490.01.1199.206.1, 20.06.1942

(Unan)'ın⁹³ tek başına yürüttüğü bir çalışmanın sonucunda tamamlanmıştır.

Bunun dışında ASD ile ilgili olarak vurgulanması gereken başka bir nokta da, eserin sahip olduğu içerikle ilgilidir. Bu çalışmaya, Nutuk'takiler hariç Atatürk'ün bütün söylev ve demeçlerini bir araya getirmek amacıyla başlanılmış olmasına rağmen, bunun ancak belli bir kısmı gerçekleştirilmiştir. Bu durum, eserin son cildini oluşturan ve 1964 yılında basılan "Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV" adlı eserin ön sözünde, Afet İnan tarafından da belirtilmiştir. İnan, konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayın programında, Atatürk'ün "Büyük Nutuk" tan gayri olan söylev, demeç, tamim ve telgraflarının bir arada toplama esası konmuştur. Buna göre şimdiye kadar "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" adı altında üç cilt kitap çıkmıştır... Bu seriden IV. cilt ile Atatürk'ün Kurtuluş Savaşımız ve Cumhuriyet Tarihimiz ile ilgili belgelerin önemli bir kısmı toplanmıştır."

İsmail Arar da bu düşüncüyü doğrulamış ve ASD'nin Atatürk'e ait olan bütün

⁹³ Nimet Arsan (Hicri 01.03.1331) 05.02.1913 tarihinde İzmir'de doğmuştur. Babası Ragıp Efendi, annesi Fatma Şadiye Hanım'dır. (Ankara Üniversitesi Rektörlüğü, Zat İşleri Müdürlüğü, Sayı:769, Tayin No: 236, 31.07.1947; Emekli Sandığı Arşivi, Vukuatlı Nüfus Kayıt Örneği, Sicil No: 15261040.) 1934-1935 eğitim-öğretim yılı sonunda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun olmuştur. (A.Ü. Zat İşleri Müd., s.769, Tayin No:236, 31.07.1947; Prof. Dr. Seçil Akgün Karal ile görüşme 08.05.2009.) Arsan mezuniyetinden sonra 1935-1936 eğitim-öğretim yılında Cağaloğlu Kız Ortaokulunda vekâleten öğretmenlik yapmıştır. (Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dekanlığı, Sayı:1739, 27 Temmuz 1954; A.Ü. Zat İşleri Müd. S.1830, 09.06.1959.) 25.11.1939-21.06.1942 tarihleri arasında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde ilmî yardımcılık görevinde bulunan (T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, Numara:55751, 21.10.1954.) ve bu şekilde Ankara Üniversitesinde resmi görevine başlayan Arsan, kuruluşundan itibaren Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünde çalışmaya başlamıştır. Arsan, 1947 yılında Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü müdür muavinliğine getirilmiş, (A.Ü. Zat İşleri Müd., Sayı:769, Tayin No:236)1950 yılında yine aynı enstitüde kitaplık, arşive müze memurluğu görevine atanmış (A.Ü. Zat İşleri Müd., Sayı:1397,27.07.1950.) (Bu tarihlerde yine TİTE müdür muavinliği görevini de sürdürdüğü görülmektedir. (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II (1906-1938), Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, TTK Basımevi, Ankara, 1952.)) ve emekli olana kadar bu görevini sürdürmüştür. (A.Ü. Zat İşleri Müd., Sayı:1362,31.07.1953; A.Ü. Zat İşleri Müd., Sayı: 5454, 31.07.1956, A.Ü. Zat İşleri Müd., No:7002, 28.02.1959; A.Ü. Zat İşleri Müd., No:13274, 30.09.1963.) Arsan'ın 29.05.1947-17.04.1956 tarihleri arası Arif Unan'la yaptığı evlilikten dolayı bu tarihler arası Unan soyadını kullandığı görülmektedir. (Nüfus Kayıt Örneği, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II (1906-1938), TİTE Yay., TTK Basımevi, Ankara, 1952; Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III (1918-1937), TİTE Yay., TTK Basımevi, Ankara, 1954.) 1967'de 28 yıllık memuriyet hayatını sonlandırarak 25.04.1967 tarihinde emekli olan (A.Ü. Zat İşleri Müd., Sayı:1750, 15 Nisan 1967; TC Emekli Sandığı Genel Müd., Sayı:20-2/15-261-04, 25.04.1967.) Arsan 12.03.1997 tarihinde vefat etmiştir. (Emekli Sandığı Arşivi, Vukuatlı Nüfus Kayıt Örneği, Sicil No:15261040) 1906-1938 yılları arası Atatürk'e ait söylev, demeç, tamim, telgraf ve beyannameleri derleyerek Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-II ve Atatürk'ün Tamim ve Telgraf ve Beyannameleri IV adlı eserlerin oluşmasını sağlayan Arsan, bu şekilde adı geçen eserlerin oluşmasında asıl yükü çekerek, Türkiye Cumhuriyeti Tarihine büyük hizmette bulunmuştur.

konuşma ve yazışmaları içerir bir şekilde yayınlanamamış olduğunu söylemiştir. Arar, bunun nedeninin de, Atatürk'ün bütün sözlerinin ve yazılarının önceden tam olarak tespit edilmeden ASD'nin yayınına başlanmış olmasından kaynaklandığını söylemiştir.⁹⁴

ASD, derlenirken izlenen metodun⁹⁵ bir sonucu olarak, her şeyden önce Nutuk'ta bulunmayan metinlere yer verilmiş olmasıyla dikkat çekmektedir. Bu özelliğiyle Nutuk'un bıraktığı boşluğu doldurduğu söylenebilir. Ayrıca her bir cilt için ayrı ayrı olmak üzere,

1. Atatürk'ün TBMM'de ve CHP Kurultaylarındaki söylev ve demeçleri
2. TBMM ve CHP Kurultayları dışında, Atatürk'ün Devlet merkezinde ve yurt içindeki söylev ve demeçleri
3. Atatürk'ün Türk ve yabancı gazete muhabirlerine verdiği demeçler
4. Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Tarihi ile ilgili tamim, telgraf ve beyannameleri derlenerek kitaplaştırılmıştır.

ASD'nin yukarıda belirtilen şekilde yapılmış olan tasnifiyle, araştırmacıların işini kolaylaştırabilecek bir eser ortaya çıktığı söylenebilir. Bir örnek vermek gerekirse, bu eser, Atatürk'ün TBMM'deki bir söylevini veya bir gazete muhabirine verdiği demeci bulmak isteyen araştırmacıya sadece ilgili cilde bakarak aranılan metne ulaşılabilme imkanı sağlamaktadır.

⁹⁴ İsmail Arar, "Atatürk'ün Günümüz Olaylarına da Işık Tutan Bazı Konuşmaları", **Bellekten**, Atatürk Özel Sayısı, C. LII, S. 204, Kasım 1988, TTK Basımevi, Ankara 2001, s. 953.

⁹⁵ Henüz TİTE'nin kurulmadığı ve ASD adlı eserin basımının gündemde dahi olmadığı bir dönemde neredeyse ASD'nin derleme metodolojisini ortaya koyan bir örnek dikkat çekmektedir. TBMM'de TİTE'nin kurulmasına dair yapılan görüşmelerde söz alan Manisa milletvekili Refik İnce, İnkılâp Tarihi dersini verecek olan kişilerin asıl kaynağının TBMM'nin zabıtları ve yine TBMM gizli celse zabıtları olduğunu söylemiştir. İnce, aynı konuşmasına devamla bu zabıtların tek başlarına inkılâp tarihimize kâfi gelmeyeceğini, Atatürk'ün Nutuk'unda bunların bir kısmını kullandığını, Nutuk'ta bahsedilmeyen fakat ilgililere verilmesi gereken inkılâbımızın diğer kısımları üzerinde de durulması gerektiğini ifade etmiştir. İnce'nin bu sözleriyle, ASD'nin derlenme usulü arasındaki benzerlik gerçekten ilgi çekicidir. Çünkü ASD'nin I. cildi, Atatürk'ün CHP kurultaylarındaki söylevlerinin yanı sıra TBMM konuşmalarını içerir ki bu konuşmalar TBMM'nin gizli ve açık zabıtları içerisinde yer almaktadır. Yine ASD'nin II. ve III. ciltlerine baktığımızda da, ilk ciltten farklı olarak burada Atatürk'ün TBMM'de yaptığı konuşmalarının yer almadığı II. ciltte devlet merkezinde ve yurt içindeki söylevlerinin, III. ciltte Türk ve yabancı gazete muhabirlerine verdiği demeçlerin yer aldığı görülmektedir. **TBMM Zabıt Ceridesi**, C. 24, Devre: 6, 3.IV.1942, s. 71.

1.2.2. Söylev ve Demeçlerin Basılma Amacı

ASD, Türkiye'nin yakın tarihine yönelik olarak inceleme yapan araştırmacılar açısından önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Günümüze kadar kurumsal ya da bireysel anlamda ASD benzeri birçok çalışma yapılmış ve Atatürk'ün çeşitli konularla ilgili sözleri bir araya getirilmiştir. Bununla birlikte Atatürk'ün bütün söz ve yazılarının bir araya toplanmaya çalışıldığı ilk eser olmasıyla dikkat çeken ASD'nin hangi amaçlar gözetilerek hazırlandığı da merak uyandırmaktadır. Bu konuda, TİTE'nin kuruluş amacı ve çalışma planı, ASD'nin ilk baskılarında yer alan ön sözler bu konuda somut birtakım veriler olarak kabul edilebilir.

TİTE'nin genel çalışma planında, Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ve ülkenin çeşitli yerlerinde söylediği nutuklar ile Atatürk'ün mektupları ve telgraflarının yayınlanması hedeflenmiştir.⁹⁶ Dolayısıyla sözü edilen verilerden yola çıkılarak ASD'nin, belirtilen bu hedeflere ulaşmak için hazırlanmış olduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca, ASD'nin 1945'te yayınlanan ilk cildinin giriş bölümünde, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, Atatürk'ü fikir ve düşünceleri ile ilalebet yaşatmak için birinci yolun, onun sözlerini tespit etmekten geçtiğini dile getirmiştir. Ayrıca Atatürk'ün düşünceleri, faaliyetleri ve bunları ne için, hangi amaçlarla yaptığı ve bunun sonunda hedeflerine ulaşmada başarılı olmasının gerekçeleri gibi sorulara cevap bulunacağına işaret etmiş ve "*Büyük Nutkundan sonra yayınlanması bizler için ilk borç olan, Atatürk'ün diğer sözleridir. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, bu yoldaki ödevini Türk tarihine sunduğu bu ciltlerle yerine getirmeye çalışıyor*"⁹⁷ demiştir. Bir bakıma Yücel, Atatürkçü düşünce sistemini bir bütün olarak kavrayabilmenin ve gelecek nesillere aktarabilmenin yolunun, onun söz ve yazılarından geçtiğini ve bu noktada, Atatürk'ün söz ve yazılarının bir araya getirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Yine Atatürk'ü anlamının öncelikli olarak, onun üzerine yazılmış eserlerden değil, onun ağzından, kaleminden çıkmış söz ve yazılarla mümkün olacağını, bu noktadaki temel kaynağın Atatürk'ün söylev ve demeçleri olması gerektiğini ifade ederek ASD'nin önemini belirtmektedir.

⁹⁶ *Türk İnkılâp Tarihi Ens.*, s. 18.

⁹⁷ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, T.B.M. Meclisinde ve C.H.P. Kurultaylarında (1919-1938)*, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Maarif Matbaası, İstanbul, 1945, s.1-2.

ASD serisinin dördüncü cildi olan “Atatürk’ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri”nin 1964’te yapılan birinci baskısının, o dönemin TİTE müdürü Afet İnan tarafından kaleme alınan ön sözünde ise TİTE yayın programında, Atatürk’ün Nutuk’undan gayri olan söylev, demeç, tamim ve telgraflarının bir araya getirilmesinin yer aldığı ve bu amaca yönelik olarak 1964’e kadar “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri” adıyla üç cilt kitap çıktığı, bu dördüncü cilt ile Atatürk’ün Türk Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Tarihi ile ilgili belgelerinin önemli bir kısmının toplanmış olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca Afet İnan, bu eserin okuyucu ve araştırmacıların büyük ilgisini çektiği ve araştırmalarında onlara yarar sağladığından da söz etmiştir.⁹⁸

Yine Afet İnan, “Atatürk’ten Yazdıklarım” adlı eserinde; *“Türk inkılâbının bir yön alabilmesi için Atatürk’ün fikri hayatını takip etmek gerekir. Çünkü o aynı zamanda asrının ve çevresinin entelektüel gelişmesinin tesiri altında olmakla beraber, milli bünyemizde medeniyet yolunda ilerlemek ve geri kalmamak için cemiyet hayatında kanun yoluyla büyük değişimleri yapmıştır. Bu itibarla Birinci Dünya Savaşı ile İkinci Dünya Savaşı arasındaki zamanda Türkiye Cumhuriyetinde öngörülen inkılâp hareketleri diğer doğu ülkelerine de örnek olmuştur. Bunun için Atatürk’ün şahsı ve fikri hazırlık safhası çok önemlidir... Milli kurtuluş hareketimizin içinden doğan bu inkılâp konuları, Atatürk’ün nutukları ve konuşmalarıyla kamuoyunu hazırlayan tutumu, dikkatle incelenmeye değer. İşte bunun içindir ki, Büyük Nutuk, söylev ve demeçleri, tamim ve telgrafları bir bütün olarak toplanmış ve Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından yayınlanmıştır. Bunlar bütünü ile bu devir tarihimizin birinci elden kaynaklarıdır”⁹⁹* demiştir.

Yücel ve İnan’ın söyledikleriyle, ASD’nin basılma amacını daha açık bir şekilde ortaya koydukları söylenebilir. Buna göre ASD, Türkiye Cumhuriyeti tarihi üzerine çalışma yapan araştırmacılara kaynak oluşturma, Atatürk’ü düşünceleriyle geleceğe taşıma ve böylelikle yeni neslin onu aracısız olarak tanıması amaçlarıyla yayınlanmıştır denilebilir.

Burada tartışılması gereken bir başka nokta da, ilk cildi 1945’te, sonraki

⁹⁸ **Atatürk’ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV (1917–1938)**, Derleyen: Nimet Arsan, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1964.

⁹⁹ Afet İnan, **Atatürk’ten Yazdıklarım**, Altınok Matbaası, Ankara, 1969, s. 5–6.

ciltleri ise 1952, 1954 ve 1964'te basılmış olan ASD'nin yayınlanmasında, ülkede yaşanan iç ve dış gelişmelerin etkisinin olup olmadığı düşüncesidir. ASD'nin ilk cildinin, daha önce "Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün Kurulması" başlığı altında işlenen ve TİTE'nin kurulmasında etkisi olabileceği söylenen dönemin kültür politikalarının yansımalarıyla basılmış olabileceği düşünülebilir. 1930 yılında Atatürk'ün demokratikleşme çabası olarak ifade edilebilecek çok partili yaşama geçişin ikinci denemesi olan, Serbest Cumhuriyet Fırkası girişimi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. SCF'nin kapatılması sonrası yaşanan Menemen Olayı, hatta daha önce yaşanmış olan Şeyh Sait İsyanı ve İzmir Suikasti girişimi gibi olaylar inkılâpların, toplumun bir kesimi tarafından tam olarak benimsenmediğini ortaya koymuştur. Bu nedenle Atatürk'ün kültür politikalarına verdiği önem artmış ve Atatürk bir bakıma kültür politikalarını inkılâpları topluma benimsetmenin bir vasıtası olarak görmüştür. O dönemde uygulanan ve bir bakıma kültürel seferberlik olarak nitelendirilebilecek bu politikaların sonucu olarak İ.Ü.'ne bağlı olarak Türk İnkılâbı Enstitüsü'nün kurulduğu ve ilk inkılâp tarihi derslerinin verilmeye başlandığı söylenebilir.

Atatürk'ün ölümünden sonra, onun ilke ve inkılâplarını çok iyi özümsemiş devlet adamları tarafından, Atatürk'ün aydınlanma devrimlerinin devam ettirildiği görülmektedir. Atatürk dönemindeki milliyetçi ve halkçı kültür anlayışının yerine hümanist kültür¹⁰⁰ anlayışının benimsendiği bu dönemde, Halk Odaları, Köy Enstitüleri gibi kurumlar açılmış, dünya klasikleri Türkçeye çevrilmiş, klasik batı müziğine büyük önem verilmiş ve ilk konservatuar kurulmuştur. Böylece Türk halkı dünya kültüründen haberdar edilirken, bu dönemde DTCTF'ye bağlı olarak kurulan Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü ve bu enstitünün misyonu doğrultusunda derlenerek basılan ASD ile bir bakıma kendi kültürel kaynaklarının da oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilir. Sonuç olarak, ASD'nin derlenerek basılmasının, o dönemde uygulanan

¹⁰⁰ Hümanizm, 15. yüzyılda İtalya'da tarih, şiir ve ahlak felsefesi gibi bilim dallarını ifade eden Studia Humanitatis terimiyle, ilk çağ edebiyatı araştırmacıları ve öğrencileri için kullanılan Hümanisti adından gelmektedir. Hümanizm, insana ve insani değerlere büyük önem veren Rönesans'ın temel kültürel akımıdır. Devlet yönetiminin merkezine Tanrı yerine insanı koyan hümanizm anlayışı ilk kez, 19. yüzyılda Alman araştırmacılar kullanmaya başlamışlardır. Türkiye'de 1938'den sonra resmi bir politika olarak kabul gören hümanizm, 1940'lı yıllarda kültürde eski Yunan ve Roma Medeniyetine inmek olarak tarif edilmiştir. Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve ekibi tarafından sahiplenilen Hümanizm anlayışı. Bu dönemde Türk Hümanizmi şekline dönüştürülmüştür. Kadir Şeker, **İnönü Dönemi Kültür Hayatı (1938–1950)**, (Yayınlanmamış doktora tezi), Isparta, 2006, s. 12–13.

politikaların bir ürünü olduğu düşünülebilir.

Bunların yanı sıra, ASD doğrudan Atatürk tarafından oluşturulmuş bir eser değildir ve bu doğrultuda ASD’de yer alan metinler Atatürk’ün tercihleri ile değil bu eseri derleyenlerin tercihleri sonucu tespit edilmiştir. Bu noktadan hareketle, Atatürk’ün Nutuk’u hazırlama gerekçesi olarak söylediği; “...*Maksadım, inkılâbımızın incelenmesinde tarihe yardımcı olmaktır...*”¹⁰¹ sözünün, ASD’yi hazırlayanlar üzerinde etkisi olduğu ve bu eserin oluşturulmasındaki amaçlardan birisinin de, ASD’ye konu olan dönemin tarihini ortaya koymak olduğu iddia edilebilir.

Yine, ASD’nin derlenme ve basılma amacını belirlemek amacıyla Prof.Dr. Hamza Eroğlu, Prof.Dr. Utkan Kocatürk, Prof.Dr. Seçil Akgün Karal ve Arı İnan’la görüşmeler de yapılmıştır. Bu görüşmelerde, ASD niçin derlenip basılmış, bu eser ideolojik mi yoksa bilimsel kaygılarla mı hazırlanmıştır gibi sorulara cevaplar aranmaya çalışılmıştır. Görüşmelerin yapıldığı kişiler, bu sorulara verdikleri cevaplarda genellikle, Atatürk’ün söylev ve demeçlerinin bir araya getirilerek kitaplaştırılmasının başlangıçta, ideolojik bir amaçla değil, bilimsel amaçlarla yapıldığı düşüncesini ortaya koymuşlardır. Bununla birlikte, görüşme yapılan Seçil Akgün Karal bu eserin basılma amacını, hem bilimsel hem de ideolojik olarak Atatürk gerçeğini ortaya koymak olarak açıklarken, Utkan Kocatürk ise bunun TİTE’nin misyonu gereği yapıldığını belirtmiştir.¹⁰²

Tüm bu bilgiler ışığında ASD’nin, Atatürk’ün bütün konuşma ve yazışmalarını derleyerek bir araya getirmek ve bu şekilde, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk inkılâbı ve rejiminin yurt içinde ve dışında tanıtımına katkıda bulunmak, Atatürk ve onun fikir ve düşüncelerinin aracısız öğrenilmesini sağlamak, Atatürk dönemi tarihinin yazılmasında önemli bir başvuru eseri hazırlamak ve Atatürk’ü fikir ve düşünceleri ile illebet yaşatmak amaçlarıyla basıldığı söylenebilir.

TİTE’nin bu konuda yüklendiği misyonun gereği olarak yapılan çalışmaların

¹⁰¹ Kemal Atatürk, **Nutuk 1919–1927**, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, AKDİTK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2002, s. 297; Taha Toros, Atatürk’ün bu yönünü şu sözleriyle ifade etmiştir: “*Nutuk söylerken zeka dolu gözleri parlar, tatlı siması heybetleşir ve sanki bir insan değil, bir inkılâp tarihi konuşurdu.*” Toros, **a.g.e.**, s. 83.

¹⁰² **Prof. Dr. Hamza Eroğlu ile görüşme**, 29.05.2009; **Prof. Dr. Utkan Kocatürk’le görüşme**, 04.12.2008; **Prof. Dr. Seçil Akgün Karal ile görüşme**, 08.05.2009; **Arı İnan ile görüşme**, 30.05.2009.

ilk ürünü, 1945'te basılan ve Atatürk'ün 1919–1938 yılları arası, TBMM'de ve CHP kurultaylarındaki söylev ve demeçlerini içeren “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I”¹⁰³ adlı eserdir. Bu yayını Atatürk'ün, TBMM ve CHP kurultayları dışındaki devlet merkezi ve memleket içindeki 1906–1938 arası söylevlerini içeren ve 1952'de basılan “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II”,¹⁰⁴ Türk ve yabancı gazete muhabirlerine verdiği 1918–1937 arası demeçleri içeren ve 1954'te basılan “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III”¹⁰⁵ ve 1917–1938 arası tamim, telgraf ve beyannamelerini bir araya getiren ve 1964'te basılan “Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV”¹⁰⁶ adlı eserler takip etmiştir.

1.2.3. Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinin İçeriği

Atatürk'ün 1938'de ölümüne kadar hayatı, Türkiye Cumhuriyeti tarihi ile özdeşleşmiştir. Dolayısıyla, Atatürk'ü tanımak ve anlamak bir bakıma, Türk Kurtuluş Savaşı ve devrimini anlamaktır.

Bu anlamda, Türk devrimi ve niteliğini öğrenebilmenin temel yolunun, Atatürk'ün söz ve yazılarından geçtiğini bilen araştırmacılar içinde ASD, temel bir başvuru eseri niteliği taşımaktadır. Çünkü ASD, Türk devriminin her aşamasını içine alan bir nitelik taşımaktadır.

Her ne kadar ASD, başlangıçta bilimsel amaçlarla derlenmiş olmakla birlikte, zamanla Atatürk ideolojisini ortaya koyan bir eser niteliğine bürünmüştür. Bu noktada, Atatürk Araştırma Merkezi'nin 2006'da yayınladığı bugünkü dille ASD ve ATTB'nin önsözünde de belirttiği gibi eseri “*Atatürkçü düşüncüyü ve Atatürk ilke ve inkılâplarını, Türk ve dünya kamuoyuna tanıtıcı eserler*” kapsamında göstermesi de bu düşüncüyü doğrular niteliktedir.

1989'da, ikinci baskılarına 1972 yılında Utkan Kocatürk ve Sadi Borak tarafından derlenip TİTE tarafından yayınlanan “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,

¹⁰³ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, T.B.M. Meclisinde ve C.H.P. Kurultaylarında (1919–1938)**, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Maarif Matbaası, İstanbul, 1945.

¹⁰⁴ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II (1906–1938)**, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1952.

¹⁰⁵ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III (1918–1937)**, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1954.

¹⁰⁶ **Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV**, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1964.

Tamim ve Telgrafları V” adlı eserdeki söylev, demeç, tamim, telgraf ve beyannamelerin eklenmesi ile günümüzdeki şekline dönüştürülen ASD, bu haliyle daha geniş bir içeriğe sahip kılınmıştır.

ASD’nin 1989 baskısının ciltleri incelendiğinde; ilk üç cilt içerisinde en geniş kapsama sahip olan ASD I, Atatürk’ün TBMM’de ve CHP Kurultaylarında yaptığı konuşmaları içermektedir. Atatürk’ün bu ciltte yer alan konuşmaları Türk devriminin her aşamasını içine alan bir niteliktedir. Bu ciltte yer alan konuşmaları, Meclisin yapısı, iç ve dış siyaset, Milli Mücadele hakkında yapılan konuşmalar olarak sınıflandırmak mümkündür. Bu ciltte yer alan ve Atatürk’ün Cumhuriyetin ilanından sonra yaptığı konuşmaların, genellikle Meclisin toplanma yıllarının açılış konuşmaları olduğu görülmektedir. Bu konuşmalarda, iç ve dış siyasal gelişmeler hakkında milleti, Meclis aracılığıyla bilgilendirmek, hatta bu siyasal gelişmeleri, Mecliste tartışmaya açma gayreti de dikkat çekicidir. Bu tutum, bütün milli mücadele döneminde olduğu gibi Atatürk’ün fırsatını bulduğunda, toplumu, kurulacak olan yeni sisteme alıştırmaya girişimi olarak da değerlendirilebilir.

ASD’nin I. cildinde yer alan toplam 92 metnin tamamını, Atatürk’e ait söylevler oluşturmaktadır.

I. ciltte yer alan metinlerde Atatürk’ün, Büyük Millet Meclisi, Cumhuriyet, Devlet, Hâkimiyet, Hâkimiyet-i Milliye, Halk, Hukuk, Hükümet, İstiklâl, Kanun, Meclis, Memleket, Millet, Milli, Türk, Türk Milleti, Türkiye, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Vatan, Vatandaş, Rus, Yunan, İngiliz gibi terimleri, özellikle de Milli Mücadele dönemine ait olan metinlerin eser içerisinde ağırlıkta olmasından dolayı Milli Mücadele ile ilgili terimleri yoğun olarak kullandığı görülmektedir.

Yine bu ciltte dikkat çeken diğer bir husus ise Atatürk’ün Türk diline verdiği önem doğrultusunda kullandığı terminolojide, Harf Devriminden sonraki değişimdir. Örneğin, Harf Devriminden önce kullandığı “Tahsil-i Âliye” “Yüksek Tahsil” olurken, “Meclis-i Ali” “Yüksek Meclis”, “Büyük Millet Meclisi” “Büyük Kamutay” veya “Kamutay”, “Münasebat-ı Hariciye” veya “Siyaset-i Hariciye” “Dış Siyaset” “Dış Siyasa” “Dış İşler”, “Milletvekili” de “Saylav” şeklinde ifade edilmiştir.

ASD’nin II. cildi, I.cildi oluşturan ve Atatürk’ün TBMM’de ve CHP Kurultaylarında yaptığı konuşmalar dışında, yurt içinde yaptığı söylev ve

demeçlerini içermektedir. Bu ciltte yer alan söylev ve demeçler, devrimlerin gerçekleştirilmesinden evvel halkla paylaşılan, halka anlatılan metinleri içermesi açısından da önem arz etmektedirler.

Bu cilt, Atatürk'ün yabancı ülke temsilcilerine hitaben yapılan konuşmaların yanı sıra, özellikle çıktığı yurt gezilerinde yaptığı konuşmaları içermektedir. Atatürk, bu yurt gezilerinde özellikle, devrimlerin gerekçelerini, getireceği yenilikleri anlatarak, yapılacak bu devrimler için, bir bakıma değişik toplum kesimlerinden onları bilgilendirmek suretiyle destek almaktadır. Bu gezilerde özellikle halka hitaben yaptığı konuşmalar yanında, halkı yönlendirme gücüne sahip halk temsilcileri, şehrin ileri gelenleri, öğretmen, basın ve ordu mensupları ile çiftçi, esnaf ve tüccar gibi değişik meslek gruplarına yönelik konuşmalar yapmıştır.

Bu ciltte Atatürk'ün Cumhuriyet, Devlet, Hükümet, Din, Hâkimiyet, Hâkimiyet-i Milliye, Halk, İnkılâp, Medeni, Medeniyet, Memleket, Millet, Milli, Sanat, Sanatkâr, Türk, Türk Milleti, Türkiye, Vatan, Vatandaş gibi terimleri sıklıkla kullandığı görülmektedir.

Yine bu ciltte, Atatürk'ün 1906'da Hakkı Baha Pars'ın evinde arkadaşlarına hitaben yaptığı ve "Vatan ve Hürriyet Cemiyetinin Selanik Şubesini Kurarken" başlıklı bir konuşması yer almakta, diğer söylev ve demeçleri ise 1919'dan itibaren başlamaktadır. Bu cilt özellikle Atatürk'ün belli konularda düşüncelerini ortaya koymak amacıyla sıklıkla referans olarak kullanılan bir takım özlü sözlerinin yer alması bakımından da önem arz etmektedir.

ASD'nin II. cildinde, Atatürk'ün yaptığı 181 söylev ile basın-yayın organlarına verdiği beş adet demeç yer almaktadır.

Bu ciltte yer alan toplam 186 adet söylev ve demecin, 54 tanesi yabancı devlet temsilcilerine hitaben yapılmıştır.

Bu söylevlerin beşi Yunanistan, dörder tanesi Japonya, Afganistan ve Irak, üçer tanesi Ukrayna, İran ve Lehistan, ikişer tanesi Azerbaycan, İtalya, Arnavutluk, Fransa, Mısır, Romanya, İsveç ve Avusturya, birer tanesi Buhara, Macaristan, İngiliz, Danimarka, Belçika, Yugoslavya, Norveç, Polonya, Amerika ve Meksika devlet temsilcilerine hitaben söylenmiştir. Bunların dışında bu ciltte, Claude Farrere ve Balkan Konferansı üyelerine hitaben yaptığı birer adet konuşma da yer

almaktadır.

ASD'nin III. cildinde Atatürk'ün Türk ve yabancı basın mensuplarına verdiği 72 adet demecin yanında sekiz adet söylevi de yer almaktadır. Bu demeçlerden 28 adedi yabancı basın mensuplarına verilmiştir.

Yabancı basın mensuplarına verilen 28 adet demeç, Türk basın-yayın organlarından alınmıştır. Bunda yoğun olarak Vakit ve Hâkimiyet-i Milliye Gazeteleri kullanılmış ve bu gazetelerden dokuzar, Ayın Tarihi'nden üç, Öğüt ve Tanin'den ikişer, Açıksöz ve Cumhuriyet Gazetelerinden birer demeç alınmıştır. Yine bu gruptan Amerikalı Shaw Moore'a verdiği bir demeçte eserde yer almaktadır.

Burada dikkat çeken nokta, Atatürk'ün yabancı basın mensuplarına verdiği demeçlerde, yabancı basının taranmamış ve bu demeçlerden Türk basınına yansımış olanların esere alınmış olmasıdır.

Bu ciltte yer alan ve birincisi 5.2.1923 tarihli "Barış Görüşmelerinin Kesilmesi Hakkında" başlığını taşıyan ve Vakit muhabirine verilen demeç ile ikincisi 6.2.1923 tarihli ve "Lozan Görüşmelerinin İnkıta'ı Hakkında" başlığını taşıyan ve Vatan muhabirine verilen demeç aynı olmakla birlikte, ayrı başlıklar altında farklı gazetelerden alınarak esere eklenmiştir.

Bu söylev ve demeçlerde Atatürk'ün, Amerika, Anadolu, Devlet, Fransa, Fransız, Halk, Harp, Hükümet, Meclis, Memleket, Millet, Milli, Ordu, Sulh, Türk, Türk Milleti, Türkiye, Vatan ve Yunan gibi terimleri sıklıkla kullandığı görülmektedir.

Eserde, Atatürk'ün bir takım konularla ilgili düşüncelerini ortaya koymak için, akademisyenler tarafından sıklıkla kullanılan bazı özlü sözleri de yer almaktadır.

Yine bu söylev ve demeçler incelendiğinde, Atatürk'ün burada genellikle Milli Mücadele, Türkiye'nin iç ve dış politikası, inkılâplar ve bunların amaçları gibi konular üzerinde durduğu, bunun yanı sıra kültür, spor, siyasi partiler ve hatta Keriman Halis'in dünya güzeli seçilmesi gibi güncel konularda da beyanatlar verdiği görülmektedir.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri serisinin dördüncü cildini oluşturan

“Atatürk’ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV”, Atatürk’ün Türk ve yabancı devlet adamlarına gönderdiği tamim, telgraf ve beyannamelerden oluşmaktadır. Bu cildin içindekiler kısmına bakıldığında, resmi yazışma, genelge, telgraf ve raporlardan oluşan eserin metinlerinin içerikleri, net bir şekilde tespit edilebilmektedirler. Bu yönüyle eserin içindekiler kısmı bir nevi dizin görevi görmektedir denilebilir.

Eserde Atatürk’ün, Ermeni, Ermeniler, Fransa, Fransız, Büyük Millet Meclisi, Anadolu, Yunan, Yunanlılar, Yunanistan, Türk, Türkler, Türkiye, Osmanlı, Rus, Rusya, Ankara, Sivas, İstanbul, Erzurum, İslam, İngiliz, İngilizler, İngiltere, Hilafet, Heyet-i Temsiliye terimlerini sıklıkla kullandığı görülmektedir. Ayrıca eserde yer alan tamim, telgraf ve beyannamelerin büyük kısmı Milli Mücadele dönemine ait metinlerden oluşmaktadır.

1.2.4. Söylev ve Demeçlerin Önemi ve Etkisi

Atatürk’e ait olan bütün konuşma ve yazıların bir araya getirilmesi amacıyla hazırlanan ASD’de yer alan söylev, demeç, tamim, telgraf ve beyannameler TİTE’nin kitaplık, arşiv ve müze memuru ve bunun yanısıra Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü müdür muavinliği görevini de yürütmüş olan Nimet Arsan (Unan) tarafından derlenmiştir.

Atatürk’ün ağızından ve kaleminden çıkan her şeyi bir araya getirmek gibi bir amaçla hazırlanan bu eser, esasen Atatürk ideolojisini ortaya koymak, daha açık bir ifadeyle onun fikir ve düşüncelerine bütünlük kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır.

Atatürk’ün, çeşitli yer ve zamanlarda yaptığı konuşmaları, verdiği demeçleri ve yazışmaları bir araya getiren bu eser, Atatürk’ün faaliyetlerinin geçtiği karmaşık ortam ile onun siyasi ve sosyal düşüncelerinin özgün seyrini ortaya koymakta, onun doğrudan tanınmasına fırsat vermektedir. Ayrıca bu çalışmanın, Atatürk’ün çeşitli yönleriyle doğru olarak tanınabilmesine, sözlerinin bir bütün olarak değerlendirilebilmesine ve aynı konudaki farklı yaklaşımlarının, değişen koşullara, siyasi konjonktüre göre davranış belirlemesinin nedenlerinin doğru olarak algılanmasına büyük bir katkı sağladığı söylenebilir. Başka bir açıdan değerlendirildiğinde ise bu eser bir bakıma, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin çok

önemli bir döneminin, o dönemin belirleyicisi olan Atatürk'ün yaptığı konuşma ve yazışmalarının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş “günlüğü” olarak da kabul edilebilir. Atatürk'ü fikir ve düşünceleriyle gelecek kuşaklara taşıyan, onun aracısız tanıtılmasını sağlayan bu eser, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli kaynak eserlerinden birisidir. Bu özellikleriyle Türk Milli Mücadele tarihi, Cumhuriyetin ilanı, inkılâplar, Atatürk ve Atatürkçülük vb. konularda araştırma yapanlar için referans olarak kullanılacak bir eser olma niteliği taşımaktadır.

Nitekim İsmail Arar da, TİTE'nin, Atatürk'ün söylev, demeç, tamim, telgraf ve beyannamelerini derleyip yayınlamak, Atatürk biyografisi ve Türkiye'nin yakın tarihi üzerine çalışma yapacak araştırmacılar için çok önemli bir koleksiyon ortaya koyduğunu belirtmiştir.¹⁰⁷

Bir ülkeye karşı dünyanın bakış açısının şekillenmesinde, o ülke devlet adamlarının söylev ve demeçlerinin etkili olduğu düşünülürse, bu noktada ASD'nin Türkiye'nin tanıtımı noktasında da önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilir.

ASD'nin yayınlanmasından sonra, bu esere benzer birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların ASD'nin etkisiyle yapıldığını söylemek mümkündür. Bu tür eserlerin ön sözlerinde belirtilen hazırlanma amaçları da bu düşünceyi doğrular niteliktedir.

Bu konuda birkaç örnek vermek gerekirse, bu tarz çalışma yapanlardan birisi olan Enver Ziya Karal, Atatürk hakkında yapılan yayınların Atatürk'ü ve yaptıklarını çeşitli yönleriyle tanıtmada yararlı olduklarını ancak onun fikirlerini tüm metin halinde yansıtmadıklarını ifade ederek Atatürk'ün fikirleri için başlıca kaynağın kendi söylev ve demeçleri olduğunu belirtmiştir. Karal, “*Atatürk'ün fikirleri ve duyguları da, mimarı bulunduğu Türk inkılâbına hâkimdir. Bu nedenle, inkılâbın bilinip kavranması için, onun bilinmesi gerekir*”¹⁰⁸ sözleriyle bu düşüncesini pekiştirerek, Türk inkılâbı ve Atatürk'ün çeşitli yönleriyle tanınması için onun söylev ve demeçlerinin önemine vurgu yapmıştır.

“Ulusal Kurtuluş Savaşı nedir, ideolojik yapısı ve amaçları nedir, Türk Devrimi temel dayanakları ve amacı nedir? Burada sözü Mustafa Kemal'e bırakmak,

¹⁰⁷ Arar, a.g.m., s. 953.

¹⁰⁸ Enver Ziya Karal, **Atatürk'ten Düşünceler**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986, s. IX-X.

bu soruların yanıtlarını bulmak için en doğru yol değil midir” diyen İsmail Anapa da,¹⁰⁹ tüm bu soruların cevaplarını Atatürk’ün sözlerinde aramak gerektiğini söylemiş, Atatürk’ün sözlerinin bu dönem tarihini aydınlatacağını ifade etmiş ve onun sözlerinin bir araya getirilmesinin önemini belirtmiştir.

ASD, Atatürk’ün çeşitli yer ve vesilelerle yaptığı konuşmaların derlenmesi ile oluşturulmuş bir eserdir. Bu anlamda onun tarafından oluşturulmuş bir eser olan Nutuk gibi bir bütünsellik taşımamaktadır. Bu nedenle, Nutuk kadar ilgi görmemekle birlikte, ondan daha kapsamlı bir eserdir. Nutuk, sadece 1919–1927 yılları arasında kapsayan bir eserken ASD bir bakıma, Atatürk’ün Türk milletinin ve devletinin kaderine yön verdiği dönemlerin bütünüdür. Bu noktada, yurt içi ve dışında akademik çalışma yapanlar için büyük bir öneme sahip bir referans eserdir.

¹⁰⁹ İsmail Anapa, **Günümüz Diliyle Atatürk’ün Söylevleri**, Şafak Matbaası, Ankara, 1971, s. VIII.

II. BÖLÜM

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV ve DEMEÇLERİ'NİN ÇEŞİTLİ DÖNEMLERDEKİ BASKILARI

2.1. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin İlk Baskısının Yapıldığı Dönemde Türkiye

“Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri”, 1906–1938 yılları arası Atatürk'ün, çeşitli yerlerde ve çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmaların, verdiği demeçlerin, tamim, telgraf ve beyannamelerinin derlenmesiyle oluşturulmuş ve ilk baskısı 1945 yılında yapılmıştır.

Bu süre zarfında, istibdattan meşrutiyete uzanan yıllar, Milli Mücadele dönemi, Cumhuriyetin ilk yılları da ele alınan tarihsel süreçlerdir. Dahası demokrasi denemeleri, devrimler, bu devrimlere tepkiler; içe ve dışa dönük güvenlik arayışları ve bunlarla ilgili politikalar Atatürk'ün söylevleri ve demeçleri, bir başka deyişle Atatürk yaptıkları ve söyledikleri üzerinde etkili olmuştur.

Bu noktada, Atatürk'ün konuşma ve yazışmalarının üzerinde dönemin olaylarının etkili olduğu gibi, ASD'nin baskılarının yapıldığı yılların da ASD'nin derlenmesi ve basılması üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Bu noktada bu dönem olayları üzerinde durmak faydalı olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ölümünden bir gün sonra İsmet İnönü Cumhurbaşkanlığına seçilmiş ve 1950'ye kadar bu görevi yürütmüştür.

Atatürk'ün ölümünden ASD'nin ilk cildinin basıldığı döneme kadar yaşanan gelişmeler içerisinde en çok dikkat çeken olaylar, II. Dünya Savaşı (1939–1945), savaşın yarattığı iç ve dış sorunlar, bunlara yönelik olarak alınan önlemler, çok partili siyasi hayata geçiş ve kültür politikaları¹¹⁰ olarak sıralanabilir.

Bu yaşanan olaylar içinde özellikle üzerinde durulması gereken, II. Dünya Savaşı'dır. Çünkü bu savaş Türkiye'nin iç ve dış politikası üzerinde oldukça etkili

¹¹⁰ İnönü Dönemi ile ilgili bkz. Mahmut Goloğlu, **Milli Şef Dönemi (1939–1945)**, Ankara, 1974; Şevket Süreyya Aydemir, **İkinci Adam**, C. 2, 7. Basım, Remzi Kitabevi, byy, 1999; Edward Weisband, **II. Dünya Savaşı'nda İnönü'nün Dış Politikası**, Çev. M. Ali Kayabal, İstanbul, 1974; Selim Deringil, **Denge Oyunu**, 2. Baskı, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul, 2000.

olmuştur.

I. Dünya Savaşının 1918’de bitmesinden sonra, dünyada barış döneminin başlamasından ziyade yeni bir savaşın tohumlarının atılması devresi yaşanmıştır. Özellikle 1929–1930 dünya ekonomik bunalımının yaşanması uluslararası gerginliğin tırmanmasına yol açmış, bu gerginlik 1939’da yeni bir dünya savaşını ortaya çıkarmıştır. 1945 yılına kadar devam eden II. Dünya Savaşı, Türkiye’yi de etkisi altına almıştır. Türkiye bu devrede bir taraftan savaşın siyasi, ekonomik ve benzeri etkileri ile mücadele ederken, diğer taraftan da savaşa girme baskıları ile karşı karşıya kalmıştır.¹¹¹

II. Dünya Savaşı sonrası barış düzenlemelerinin yapılabilmesi amacıyla düzenlenen Yalta Konferansı’nda Sovyetler Birliği’nin Türkiye ile ilgili görüşleri, bu ülke ile Milli Mücadele döneminden itibaren başlayan dostane ilişkilerin soğumasına yol açmıştır. Bu durumun somut bir göstergesi de II. Dünya Savaşı’nın sona ermesinin hemen ertesinde SSCB’nin, 1925 tarihli Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Paktı’nı feshedeceğini açıklaması olmuştur. Basında konu ile ilgili tartışmalar da alevlenmiş ve bunun sonucu olarak da şu gelişmeler cereyan etmiştir. Dönemin ünlü gazetelerinden Tan’da, Türk-Sovyet dostluğunun devam etmesi gerektiğine dair yazılar çıkmaya başlamış, özellikle gazetenin yazarlarından Tefik Rüştü Aras ile gazetenin sahibi de olan Sabiha ve Zekeriya Sertel bu yöndeki yazılarından dolayı milliyetçi çevreler ve iktidar tarafından ağır bir biçimde eleştirilmiştir. Karşılıklı suçlamaların devam ettiği esnada, komünizm karşıtı gösteri yapan İstanbul Üniversitesi öğrencilerinden kalabalık bir grup, 4 Aralık sabahı Tan Gazetesi ile sol içerikli yayınlar satan kitapçevlerini yağmalamışlar, Görüşler Dergisi

¹¹¹ Fahir Armaoğlu, **Siyasi Tarih 1914–1980**, C. I, Türkiye İş Bankası Yay., 8. Baskı, Ankara 1992, s.407–414; 1945 yılına gelindiğinde savaşın Almanya aleyhinde sonuçlanacağı belirginleşmiş ve 4–11 Şubat 1945 tarihleri arası savaş sonrası barış düzenlemelerinin yapılabilmesi amacıyla Yalta Konferansı yapılmıştır. Konferansta, Sovyetler Birliği adına Stalin Boğazlar konusunu gündeme getirmiş ve savaş boyunca oyalama taktikleri uygulayarak savaşa girmeyen Türkiye’nin siyasetini eleştirerek Boğazlarda Montreux sözleşmesinin artık geçerliliği kalmadığını, Boğazların Sovyetler Birliğine kapalı kalmasının kabul edilemeyeceğini belirterek bir bakıma Sovyetlerin niyetini ortaya koymuştur. Bu toplantıda ele alınan diğer konu da 25 Nisan 1945’te San Francisco’da toplanacak olan Birleşmiş Milletler Konferansına kurucu üye sıfatıyla katılacak olan ülkelere, Mihver devletlere savaş ilan edilmesi şartı konulmuş olmasıdır. Bu durumda Türkiye bir taraftan Sovyet tehdidi altına girerken, diğer taraftan da 23 Şubat 1945’te Almanya ve Japonya’ya savaş ilan ederek Yalta Konferansı kararlarına uyan devlet olarak Birleşmiş Milletlerin kurucu üyelerinden biri olmuştur. Armaoğlu, **a.g.e**, s. 414–415; Oral Sander, **Siyasi Tarih, 1914–1994**, 6. Baskı, İmge Yay., Ankara, 1998, s.174–179.

ile Yeni Dünya ve La Turquie Gazetelerini tahrip etmişlerdir. Sovyet Tas Ajansı'nın bu olayın hükümetin desteği ile yapıldığı açıklamasından sonra, iki hükümet arasında gerilim yaşanmış¹¹² hatta SSCB, 15 Aralık 1945'te, 4 Aralık'ta yaşanan bu komünizm karşıtı öğrenci mitingi üzerine Türkiye'ye bir nota vermiştir.¹¹³

Dış olaylar bu şekilde cereyan ederken, iç politikada da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bunlardan birisi ülkede bir kültür seferberliğinin başlatılmış olmasıdır. Bu dönemde Atatürk'ün milli kültür politikasından farklı olarak, yeni bir kültürel yapılanmaya yönelim olmuştur. II. Dünya Savaşı'nın sürdüğü, siyasi ve ekonomik açıdan ağır şartların yaşandığı bu dönemde, eğitim ve kültür alanlarında geniş kapsamlı bir kalkınma amaçlanmıştır. Bu doğrultuda dünya klasiklerinin Türkçeye çevrilmesi, Köy Enstitülerinin açılması ve Halk Odalarının kurulması gibi gelişmeler kaydedilmiştir.¹¹⁴

Türkiye, İkinci Dünya Savaşına fiili olarak girmemiş, buna rağmen savaşın olumsuz etkilerinden de kendisini tam anlamıyla koruyamamıştır. Dıştan gelebilecek bir saldırı olasılığına karşı büyük bir silahlı gücü savaşa hazır tutmuş, içerde ise olası tehlikeleri önlemek için otoriter bir yönetim tarzını benimsemiştir.¹¹⁵ Savaş yılları boyunca pahalılık, yokluk ve karaborsacılık ile karşılaşmış, yolsuzluk, ihtikar (vurgunculuk), yoksulluk kelimeleri CHP' yi hatırlatır bir hale gelmiştir.¹¹⁶ Savaş sonrasında ABD'nin dünyada etkili olması çok partili siyasi hayatın yayılmasında önemli rol oynamıştır. Türkiye de bu akıma ayak uydurmak durumunda kalmıştır. Nitekim Türkiye'de 1924–1925 yıllarında izin verilen ve bir süre sonra kapatılan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile Atatürk'ün teşvikiyle 1930'da kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın görüldüğü kısa dönem hariç, 1946 yılına kadar, tek parti dönemi yaşanmıştır. Bu bağlamda İnönü, 19 Mayıs 1945'te yapmış olduğu konuşmada ve 1 Kasım 1945'teki Meclisin açılış nutkunda, çok partili hayata geçişin

¹¹² Bkz. Fuat Süreyya Oral, **Türk Basın Tarihi (1919–1965)**, C. II, Ankara, 1968, s.162; **Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1941–1960**, C. 2, YKY, İstanbul 2003, s.72.

¹¹³ **Cumhuriyet Ans.** C.2, s. 87.

¹¹⁴ Geniş bilgi için bkz. Ali Ata Yiğit, **İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1992.

¹¹⁵ Cem Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, 4. Baskı, İmge Yayınları, Ankara, 2003, s. 18.

¹¹⁶ Çetin Yetkin, **Türkiye'de Tek Parti Yönetimi, 1930-1945**, Altın Kitaplar Yay., İstanbul, 1983, s. 182.

ilk işaretlerini vermiştir.¹¹⁷ İnönü'nün bu işaretiyle CHP içerisindeki parti içi muhalefetin ortaya ilk çıkışı, Mayıs 1945'de yapılan Toprak Reformu Kanunu tasarısı ve bütçenin görüşülmesi sırasında olmuştur. Tartışma ve görüşmelerde hükümete yönelik eleştirileriyle öne çıkan Adnan Menderes, Celal Bayar, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü olmuşlar, bu kişiler, 29 Mayıs 1945'de bütçe için red oyu kullanmışlar ve ardından da 7 Haziran 1945'de CHP Meclis grubuna "Dörtlü Takrir" olarak bilinen anayasaya uygun olarak çoğulcu demokratik bir sisteme geçilmesini ve ekonomi üzerindeki devlet müdahalelerinin kaldırılmasını talep eden bir önerge vermişlerdir. Önerge parti grubunda reddedilmiş, bu durum, muhaliflerin faaliyetlerini daha yoğun bir şekilde yürütmelerine neden olmuştur. Nihayetinde Menderes ve Köprülü, daha sonra da Koraltan CHP'den ihraç edilmiştir. Celal Bayar ise milletvekilliğinden ve 3 Aralık 1945'de de CHP'den istifa etmiştir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 1 Kasım 1945'de yaptığı meclisi açış konuşmasında, politik sistemde görülen eksikliğin, eleştiri yetisine sahip bir muhalefet partisinin bulunmaması olarak değerlendirmiştir. Bu konuşmadan bir ay sonra 7 Ocak 1946'da, Demokrat Parti kurulmuştur. Ancak, DP bu dönemde kurulan ilk muhalif partisi değildir. İlk muhalif parti iş çevrelerinden gelen taleple bu çevrenin tanınmış ismi Nuri Demirağ tarafından 7 Temmuz 1945'de kurulan Milli Kalkınma Partisi olmuştur. DP, halkın sempati ve desteğini kısmen kazanmış, ciddi bir hazırlık yapamadan girdiği ve açık oy, gizli sayımın esas alındığı 1946 genel seçiminde 465 sandalyeden 64'ünü elde etmiştir.¹¹⁸

Seçimleri takiben ortaya çıkan Mecliste az sayıda milletvekili ile DP, parlamentoda bulunmanın avantajlarından yararlanarak iktidara karşı politik ve hukuki düzenin demokratikleşmesi yönünde bir mücadeleye başlamıştır.¹¹⁹

Sekizinci Dönem TBMM, 5 Ağustos 1946'da ilk toplantısını yapmış, Kâzım Karabekir'i Meclis Başkanı, İnönü'yü de Cumhurbaşkanı olarak seçmiştir. İnönü Başbakanlık görevini Recep Peker'e vermiştir. Peker, otoriter bir yönetimden yana

¹¹⁷ Kemal H. Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, Afa Yayınları, İstanbul, 1996, s.113,132; Preston Hughes, **Atatürkçülük ve Türkiye'de Demokratikleşme Süreci**, Milliyet Yay. İstanbul, 1993, s.77. **Ulus**, 20 Mayıs 1945; **Cumhuriyet**, 20 Mayıs 1945, **Ulus**, 2 Kasım 1945; **Cumhuriyet**, 2 Kasım 1945.

¹¹⁸ **Fatih Bahçivan, 27 Mayıs 1960 ve 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalelerinin Türk Politik Hayatına Etkisi**, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, 2005, s. 29-32.

¹¹⁹ Aynı yer

olmasıyla ve bu yönde yaptığı uygulamalarıyla dikkati çekmiş ve 7 Eylül kararları olarak bilinen büyük çaplı bir devalüasyon gerçekleştirmiştir.¹²⁰

Bu arada DP, ülkenin demokratikleştirilmesi yönündeki çabalarını arttırmış ve 7 Ocak 1947’de toplanan Birinci Büyük Kongresinde “Hürriyet Misakı” adlı bir bildiriye kabul etmiştir. DP ile CHP arasındaki çekişmeyi şiddetlendiren bu misak “Anayasaya aykırı tüm antidemokratik hüküm ve yasaların kaldırılması, tam güvence sağlayan yeni bir seçim yasasının hazırlanması, yönetimin partizan tutumun dışına çıkarak bağımsızlaşması, devlet başkanlığı ile parti genel başkanlığının bir kişide toplanmaması” gibi hususları barındırıyordu.¹²¹ İktidar muhalefet ilişkisi açısından DP ile CHP arasındaki anlaşmazlıkların gittikçe artması üzerine Cumhurbaşkanı İnönü, “12 Temmuz Beyannamesi” adıyla anılan bir beyanname yayınlamıştır.

İnönü bu beyanname, hükümetin ve muhalefetin yakınmalarını dinlediğini ve hak verdiğini, devlet başkanı olarak her iki partiyi eşit kabul ettiğini, iktidarın artık muhalefetin yasa dışı yollara sapabileceği endişesinden, muhalefetin de iktidarın kendisini boğacağı, korku altında tutacağı endişesinden uzaklaşmasını istemiştir. Bu beyanname siyasal hayatın istikrar kazanması için önemli bir başlangıç olmuştur.¹²² Bu arada CHP ve DP, parti içinde çalkantılar yaşamış; DP içinden bir grup ayrılarak 20 Temmuz 1948’de Millet Partisini kurmuşlardır. CHP’de ise Recep Peker istifa etmiş ve yerine daha ılımlı olan Hasan Saka Hükümeti kurulmuştur. Ancak bir süre sonra o da istifa etmiş ve yerine bu defa İnönü döneminin son başbakanı olan Şemsettin Günaltay geçmiştir. Bu dönemde seçim kanununda bir takım değişiklikler yapılmış ve 14 Mayıs 1950’de genel seçimlere gidilmiştir. 1950 seçimlerinden sonra artık Türkiye’de DP ile yeni bir dönem başlamıştır.¹²³

Bunların yanı sıra, II. Dünya Savaşı sonrası Türkiye’de basın özgürlüğünün sınırlarının genişletilmesi yolunda ciddi adımlar atıldığı görülmektedir. 1945 yılı başlarında Celal Bayar yaygın organı kapatma yetkisinin Bakanlar Kurulu’ndan alınıp mahkemelere verilmesini içeren bir önergeyi Meclis’e vermiştir. 16 Haziran 1945 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde Nadir Nadi, basın özgürlüğünü engelleyen her türlü

¹²⁰ Ali Gevgili, **Yükseliş ve Düşüş**, Bağlum Yay., 2. Basım, İstanbul, 1987, s. 47.

¹²¹ Gevgili, **a.g.e.**, s. 54–55.

¹²² Gevgili, **a.g.e.**, s. 60; Cemil Koçak, “*Siyasal Tarih (1923–1950)*”, **Türkiye Tarihi Çağdaş Türkiye**, C. 4, İstanbul, 2000, s.187.

¹²³ Rıfıkı Salim Burçak, **Türkiye’de Demokrasiye Geçiş (1945–1950)**, Ankara, 1979, s. 135, 156, 166.

kanuni engelin kaldırılması yönünde yazdığı yazıyla bu girişime destek olmuştur. Bu gelişmeler üzerine İnönü, 1 Kasım 1945'teki konuşmasında basın özgürlüğü ile ilgili bir takım düzenlemeler yapılabileceği mesajını vermiş ve Meclis'te uzun süren tartışmalardan sonra, Hükümetin basın organı kapatma yetkisi 18 Haziran 1946'da kaldırılmış ve çıkarılan 4935 sayılı kanunla da yayın organı kapatma yetkisi mahkemelere verilmiştir.¹²⁴

Bunun bir sonucu olarak 1946 tarihinden itibaren çıkarılan gazete, dergi ve kitap sayılarında büyük bir artış yaşanmıştır.¹²⁵

Bu dönemde, Recep Peker'den sonra başbakanlığa getirilen ve daha ılımlı kişiler olan Hasan Saka ve Şemseddin Günaltay dönemlerindeki olumlu havadan özellikle sağ basın faydalanmıştır. Dönemin sağ yayınları içerisinde en etkili dergisi, Necip Fazıl Kısakürek'in "Büyük Doğu"sudur. Bu dönemin önemli gazeteleri ise Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Akşam, Vatan, Tasvir, Yeni Sabah, Tanin Hergün, Son Saat, Son Telgraf ve Gece Postası, Son Posta, Ulus ve Zafer gazeteleridir. Bu gazetelerde Sedat Simavi, Ali Naci Karacan, Nadir Nadi, Ömer Rıza Doğrul, Abidin Daver, Necmettin Sadak, Vâlâ Nurettin Vâ-Nû, Şevket Rado, Refik Halit Karay, Vedat Nedim Tör, Altemur Kılıç, Peyami Safa, Ali Fuat Başgil, Mehmet Ali Aybar, Reşat Ekrem Koçu, Cihat Baban, Falih Rıfkı Atay, Nurullah Ataç, Sadi İrmak, Ahmet Şükrü Esmer, Ahmet Muhip Dranas, Orhan Seyfi Orhon gibi isimler ön plana çıkmıştır.¹²⁶

Dönemin önemli dergileri arasında, inkılâpçılık, halkçılık, halk rehberliği, memleket ve millet sevgisi gibi konularda yazıları yer aldığı ve adı bizzat Atatürk tarafından konulan Halkevlerinin yayın organı Ülkü Dergisi¹²⁷ ile TTK tarafından ve Atatürk'ün teşviği ile 1937'den itibaren tarihe ve Türk tarihine ait gerçekleri ortaya koymak amacıyla çıkarılan ve günümüze kadar yayın hayatını kesintisiz sürdürmekte olan Belleten dikkat çekicidir.¹²⁸

¹²⁴ Şeker, **a.g.t.**, s. 120-121.

¹²⁵ **a.g.t.**, s. 127.

¹²⁶ Hıfzı Topuz, **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003, s. 184-190.

¹²⁷ E. Semih Yalçın, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin Kaynakları**, 3. Basım, Berikan Yayınevi, Ankara, 2007, s. 209-212.

¹²⁸ **a.g.e.**, s. 216-218.

2.1.1. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin 1945 Yılında Yapılan İlk Baskısı

1945 yılında basılan ve Atatürk'ün TBMM'de ve CHP kurultaylarındaki 1919–1938 yılları arası konuşmalarını içeren “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I” adlı eser, 398 sayfadan oluşmakta, romen rakamı ile numaralandırılan eserin sonunda bulunan içindikiler kısmı da eklendiğinde 401 sayfaya ulaşmaktadır. Eserin kapağında, “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I TBM Meclisi'nde ve C.H.P. kurultaylarında (1919-1938)*” şeklindeki adı, Maarif Matbaası tarafından 1945 yılında İstanbul'da basıldığı, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayınlarından olduğu belirtilmiştir.

Eserin iç kapağının arka kısmında ise “*Ebedi Şefimiz ATATÜRK'ün T.B.M. Meclisinde ve C.H.P. Kurultaylarında söylediği bu söylev ve demeçler Zabıt Ceridelerinden alınmıştır*” şeklinde bir ibare ile Atatürk'ün bu konuşmaları nerelerde yaptığı ve bu metinlerin nereden alındığı yazılmıştır. Sayfanın alt kısmında da “*Milli Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğünün 24.11.1945 tarihli ve 2483 sayılı emriyle¹²⁹ birinci defa olarak 5000 sayı basılmıştır*” şeklinde bir açıklamaya yer verilmiştir. Ayrıca eserin bir ve ikinci sayfasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel tarafından kaleme alınan bir ön söz¹³⁰ bulunmaktadır. Yücel bu

¹²⁹ Neşriyat Müdürlüğünün şimdiki adı Yayınlar Dairesi Başkanlığı'dır. Gerek Yayınlar Dairesi Başkanlığında gerekse de diğer arşivlerde yapılan araştırmalara rağmen adı geçen 24.11.1945 tarih ve 2483 sayılı emre ulaşamamıştır.

¹³⁰ Ön sözde şunlar yazılıdır: “*Tarih, Atatürk gibi büyük adamları çok dikkatli bir özenme ve cömert olmayan bir seçme ile millelere ve İnsanlığa bağışlamaktadır. Cemiyetler, yaradılışlarında büyük çokluktan ayrı vasıflar taşıyan bu türlü insanları, yaşarlarken hakkıyla takdir edememişlerdir. Türk milleti, Atatürk'ü böyle mahrumiyetli bir karşılama uzak kalmıştır. Türk milleti, onu sağlığında tanımış, sevmiş ve kendine baş edinmiştir.*

Atatürk, olayları bütün açıklığı ile gören, nasıl yürüdüklerini ve hangi yönde gittiklerini doğru sezen objektif bir zekâ olduğu kadar, ateş dolu bir ocak gibi yanan yüreği ile de sübjektif bir varlıktı. Bu düşünen zekâ ve duyan gönül, Türk milletinin iradesi oldu ve Türk milleti ölümden onun elinde kurtuldu. Atatürk'e kendini borçlu bilmeyerek Türk olmak bunun için imkânsızdır.

Atatürk'ün devrinde yaşamak saadetini erenler, hele onu yakından görüp tanıyabilenler, seneler yürüdükçe eksileceklerdir. Bu tabii yürüyüşün içinde hepimizin Atatürk'e karşı tarihî vazifelerimiz olduğunu unutmamalıyız.

Her şeyden önce Atatürk'ün hayatını ölümden korumak için her cephesiyle O'nu istikbale vermemiz gerekir. Bunun birinci yolu, Atatürk'ü sözleriyle tespit etmektir. O sözler ki varlığının nasıl doğup geliştiğini göstermesi bakımından Türk nesillerinin en yüce bir örneği olacaktır. Ne düşündü, nasıl hareket etti, neler yaptı ve niçin başarılı oldu; bu soruların cevabını en çok onun kendi sözlerinde bulacağız.

Büyük Nutkundan sonra yayınlanması bizler için ilk borç olan, Atatürk'ün diğer sözleridir. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, bu yoldaki ödevini Türk tarihine sunduğu bu ciltlerle yerine getirmeye çalışıyor.

önsözde: Atatürk'ün dehası ve yüreğiyle Türk Milletinin iradesi olduğu ve bu sayede Türk Milletinin bağımsızlığına kavuştuğunu belirtmiştir. Atatürk'ü yakından tanıyan kişilerin zaman içerisinde kaybedileceğini ifade eden Yücel, bu noktada Atatürk'ü tanımak ve anlamak ve bunu gelecek nesillere aktarmak anlamında zaman içerisinde dönemin canlı şahitleri kalmayacağına göre, bu işin Atatürk'ün sözlerinin derlenip kitaplaştırılması ile mümkün olacağını ve bunun bir görev olduğunu ifade etmiştir.

ASD I'deki Atatürk'ün söylev ve demeçleri, üçüncü sayfadan itibaren ve 23 Temmuz 1919 (1335) tarihli “*Erzurum Kongresini Açarken*” başlıklı konuşması ile başlamakta ve “*Beşinci Dönem Dördüncü Toplantı Yılında Atatürk Adına Başvekil Celal Bayar Tarafından Okunan Söylev (1 Kasım 1938)*” başlıklı konuşmasıyla, 398. sayfada sona ermektedir. Bu ciltte toplam 81 adet söylev bulunmaktadır.

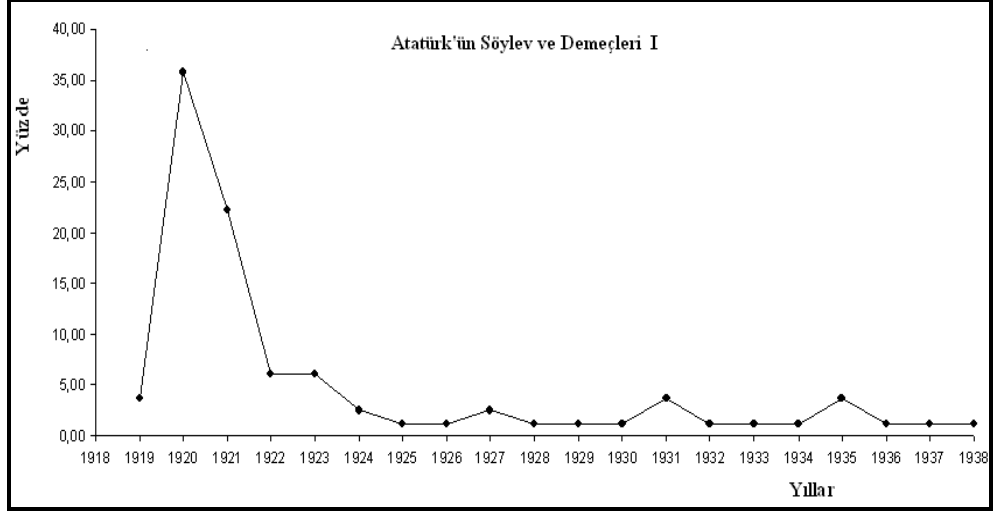
Bu ciltte yer alan söylevler yıllara göre şu şekilde dağılım göstermektedir: 1925, 1926, 1928, 1929, 1930, 1932, 1933, 1934, 1936, 1937 ve 1938 yıllarına ait birer; 1924 ve 1927 yıllarına ait ikişer; 1919, 1931 ve 1935 yıllarına ait üçer; 1922 ve 1923 yıllarına ait beşer ve 1921 yılına ait 18; 1920 yılına ait 29 olmak üzere toplam 81 adet söylev bulunmaktadır.

ASD I. ciltte yer alan ve 1919–1938 yılları arası yapılan söylevlerin yıllar bazında yüzdeler dilimleri şu şekildedir:

Bilmekteyiz ki sevmek, ancak anlamakla devamlı olabilir. Atatürk'ü hepimiz bütün yüreğimizle sevdiğimiz için O'nu anlamağa devam edeceğiz. Her nesil, O'na olan mesafesine ve kendisinin içinde bulunduğu hale göre Atatürk'ü türlü türlü anlayacaktır ve her zaman anlaşılmamış, bilinmemiş yerleri kalacaktır. Tıpkı dünyaya gelip göçen insanların asırlar boyunca güneşi anladıkları, gene onda yeni şeyleri aradıkları gibi... Bu anlayışlar kendince doğru olacak, fakat gelişip değişebilecektir. Yalnız, anlayışlardaki ayrılık her ne olursa olsun, anlama hususundaki emekler bir noktada birleşecek, Türk milleti ve insanlık var oldukça her zaman değişmez kalacaktır: Atatürk'ün büyüklüğüne inanmak. Atatürk'ü biz nasıl candan seviyorsak bizden sonra gelecekler de öyle seveceklerdir. Atatürk'ü aramızdan ayıran seneler birbiri üstüne yığıldıkça, O'nu gerçek boyutlarında görmek imkânları daha da çoğalacaktır. O'nun sözlerini okumak, Onunla beraber yaşamaktır. Bu ciltler, Türk milletinin özli çocuklarına O'nun gibi olma kudretini verecektir.” 30. Ocak. 1945”

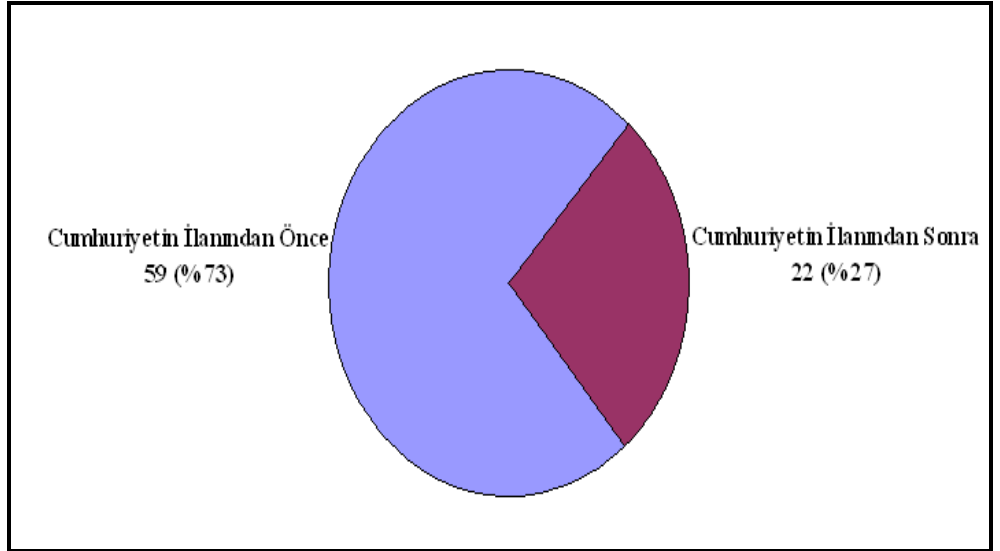
Maarif Bakanı
Hasan-Âli YÜCEL

Tablo-1

ASD I'de yer alan söylevlerin Cumhuriyetin ilanı öncesi ve sonrasına ait olma durumlarına göre dağılımları şu şekildedir:

Tablo-2

Tablolar incelendiğinde, ASD I'de yer alan söylevlerin yoğun olarak Cumhuriyetin ilanı öncesine ait olduğu görülmektedir. Buna göre, 81 söylevden 59'u (Yüzde 73) Cumhuriyetin ilanı öncesine ait iken, 22'si (Yüzde 27) Cumhuriyetin ilanı sonrasına aittir.

Yine ASD I'de yer alan söylevlerin 1920 ve 1921 yıllarında yoğunlaştığı

görülmektedir. Buna göre, 1920’de 29 (Yüzde 35,80), 1921’de 18 (Yüzde 2,22) olmak üzere toplam 81 söylevin 47’si yani yüzde 58,02’sini bu yıllara ait metinlerin oluşturduğu görülmektedir.

2.2. Demokrat Parti Döneminde Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Çalışmalar

DP’nin iktidara geldiği 14 Mayıs 1950 seçimleri, her il bir seçim bölgesi kabul edilerek çoğunluk sistemi ve adli teminat altında tek dereceli genel, eşit, gizli oy ve açık tasnife göre yapılmıştır. 14 Mayıs 1950 seçimlerinde, DP yüzde 53.3 oy oranı ile 401 milletvekilliği kazanırken, CHP yüzde 39.9 oy oranı ile 69 milletvekilliği elde etmiştir. Millet Partisi’nin yüzde 3.1 oy oranı ile 1 milletvekilliği kazanmış ayrıca bu seçimde 9 bağımsız milletvekili de parlamentoya girmiştir.¹³¹

DP hükümetinin kurulması sonrasında, 6 Haziran 1950’de hem CHP’ye yakın komutanların kendilerine DP’ye yönelik tavır ve tutumlarından dolayı hem de silahlı kuvvetlerin politik sürece etkisini önlemeye çalışmak amacıyla DP, silahlı kuvvetlerin yüksek komuta kademesinde dönemin Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve bazı generalleri emekliye ayırmıştır. Ayrıca 16 Haziranda Arapça Ezan yasağını kaldırılmış, 14 Temmuzda da bir genel af yasası çıkarmıştır.¹³²

1950 yılının haziran ayında başlayan Kore Savaşına Türkiye, Birleşmiş Milletlerin daveti üzerine bir tugay gönderilmesine karar vermiştir. CHP ise bu kararın TBMM tarafından alınmamış olmasını eleştirmekle beraber kararı olumlu bulmuştur. Hükümet de bu kararın Türkiye’nin NATO’ya kabulünü kolaylaştıracağını düşünmüştür. Nitekim Türkiye 21 Eylül 1951’de NATO üyesi olmaya davet edilmiş, 13 Ekim’de üyelik için anlaşmayı imzalamış ve 19 Şubat 1952’de TBMM’nin anlaşmayı onaylaması ile NATO üyesi olmuştur.¹³³

DP, 1954’te yapılan genel seçimlerden de iktidar partisi olarak çıkmıştır. 1950–1954 yılları arasında ülke içinde ve dışında hemen her alanda bir memnuniyet

¹³¹ Bahçivan, **a.g.t.**, s.29–32;

¹³² Mete Tunçay, “*Siyasal Tarih (1950–1960)*”, **Türkiye Tarihi Çağdaş Türkiye**, Edt. Sina Akşin, C.4, Cem Yay., 4. baskı, İstanbul, 1995, s.178; Bahçivan, **a.g.t.**, s.32

¹³³ Tunçay, **a.g.e.**, s.179; Bahçivan, **a.g.t.**, s.32–33; geniş bilgi için bkz. Yusuf Sarınoy, **Türkiye’nin Batı İttifakına Yönelişi ve Nato’ya Girişi (1939-1952)**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1988.

uyandırmayı başaran DP iktidarında, 1954'ten itibaren hem iç hem de dış politikada olumsuzluklar baş göstermiş, ekonomide özellikle de dış ticarete denge bozulmuş ve dış borçlanma başlamıştır. Aynı zamanda DP, iktidarının ikinci döneminde uyguladığı politikaları sertleştirmiş ve çıkarılan bir dizi yasa ile muhalefeti baskı altında tutmaya başlamıştır. DP, bu politikalarında daha da ileriye giderek 30 Haziran 1954'te çıkarılan bir yasa ile muhalefet partilerine oy veren illerden Kırşehir'i ilçe haline getirmiş, Malatya ili de ikiye bölünerek Adıyaman ili kurulmuştur. Bu dönemdeki katı uygulamalar özellikle, yargı, üniversiteler, basın ve muhalefet üzerinde yoğunlaşmıştır.¹³⁴

1954 yılında patlak veren Kıbrıs meselesi, dönemin Türk dış politikasını şekillendiren temel husus olmuş ve bu mesele Türkiye'nin sadece Yunanistan'la değil, ABD, İngiltere gibi Batılı devletlerle de ilişkilerini bozmuştur.¹³⁵ Bu dönemin bir önemli gelişmesi de 9 Ağustos 1954'te Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında Balkan Paktı adı verilen savunma ve işbirliği örgütünün kurulmuş olmasıdır.¹³⁶

DP Hükümeti on yıllık iktidarı döneminde, denk bütçe uygulamasını terk etmiş, ekonomik liberalizme yönelik politikaları yürürlüğe koyarak ticaretin gelişimine katkıda bulunmak istemiş, dış ticareti serbestleştirmek, özel sektörün gelişmesine öncelik tanıyarak, özel girişimcilerinin karşısındaki bürokratik engelleri kaldırmak ve özel girişimcilere geniş kredi olanakları vermek gibi yeni ekonomik düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Ayrıca boş toprakları çiftçiye dağıtmak, Marshall Yardımı sayesinde yaygın bir makineleşmeyi gerçekleştirmek, çiftçiye ve köylüye verilen kredi hacmini artırmak suretiyle de bu kesimlere yönelik desteğini sağlamıştır. Hükümet aynı zamanda sanayi ve altyapı yatırımlarına da ağırlık vermiştir. Yatırımlar uzun vadede gelir getirebilecek nitelikte olduğundan büyüyen bütçe açığını kapatmak için vergi koymak yerine tüketim malları ithalatına sınırlamalar getirilmiştir. DP'nin bu politikaları ilk yıllarında ekonomide bir hareketlenmeye neden olmuş, ekonomik büyümenin daha önceki yıllara oranla

¹³⁴ **Cumhuriyet Ans.**, C.2, s.248-249; geniş bilgi için bkz. Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Hayatında Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2004.

¹³⁵ bkz. H. Fikret Alasya, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara, 1987; Fahir Armaoğlu, **Kıbrıs Meselesi**, A.Ü. SBF Yay., Ankara, 1963.

¹³⁶ **Cumhuriyet Ans.**, C. 2, s.250.

hissedilir bir şekilde, hızla artmasını sağlamıştır. Ancak, Hükümetin yabancı sermayenin beklenen ölçüde gerçekleşmemesi ve ekonomik büyüme için gerekli olan kaynağı sağlamanın yanı sıra 1954 yılından sonra bütçe açığını kapatmak amacıyla dış borçlanmaya gitmesi 4 Ağustos 1958’de devalüasyona neden olmuş ve Türk parasının değeri düşmüştür. Tüccar, işadami, yatırımcı ve çiftçi kesimi yararına izlenen ekonomik politikalar, ilk başta bu kesimlerden DP’ye önemli bir destek sağlasa da, enflasyonun yükselmesi ve ithalatın sınırlandırılması ile piyasada bazı malların bulunamamasına yol açtığından halkta hoşnutsuzluk yaratmıştır. Nitekim 1957 genel seçimi sonucunda DP’nin oylarındaki azalmada bunun önemli bir payı vardır.¹³⁷

Türkiye’de 1955 yılında 6–7 Eylül olayları gerçekleşmiştir. 6 Eylül 1955’te Atatürk’ün Selanik’teki evine bomba atıldığına dair çıkan haberlerden dolayı galeyana gelen bir grup, İstanbul’daki Rumların ev ve işyerlerini tahrip etmiş, mezarlık ve kiliseleri yağmalamış, Ankara ve İzmir’de halk gösterileri düzenlenmiştir. Hükümet olayları kontrol edemeyince İstanbul, Ankara ve İzmir’de sıkıyönetim ilan etmek zorunda kalmıştır.¹³⁸

DP, ayrıca birtakım yeni yasalar çıkartmıştır. Bütün memurların emeklilik sürelerini ve yaş sınırlarını düzenleyen kanunda, daha önce kendileri için yaş haddi öngörülmeleyen öğretim elemanlarının 65 yaşına kadar çalışabileceklerine ilişkin sınırlandırıcı bir hükme yer verilmiştir. Yine aynı tarihlerde çıkartılan bir başka yasa ile hükümete devlet memurlarını resen emekliye sevk etme yetkisi verilmiştir. Bu yasaların kendisine verdiği yetkiye dayanarak hükümet, üç yargıç ve on yedi profesörü emekliye sevk etmiştir.¹³⁹

Bahsi geçen dönem, Cumhuriyetin kazanımlarına ve Atatürk’ün manevi kişiliğine karşı yapılan saldırıların artması ile de dikkat çekmektedir. Seçim propagandaları esnasında DP’nin taşra örgütlerinin, dini meseleleri gündeme getirmeleri etkisi olarak düşünülebilecek, Atatürk büst ve heykellerine saldırılar yapılmaya başlanmıştır. Bunun yanı sıra DP’nin il örgütlerinde Atatürk inkılâplarından geri dönüş isteklerinin dile getirilmesi, muhalefet tarafından tenkit

¹³⁷ Bahçivan, **a.g.t.**, s.33; Tunçay, **a.g.e.**, s.179–180.

¹³⁸ Mete Tunçay, “*Siyasal Hayat / Siyasal Gelişimin Evreleri*”, **Cumhuriyetten Günümüze Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt: 7, İletişim Yayınları, İstanbul, 1984, s. 1979.

¹³⁹ Bahçivan, **a.g.t.**, s.34; Tunçay, **a.g.e.**, s.181.

edilmiştir. DP hükümeti bu tenkitlere, Atatürk inkılâplarının bekçisinin Türk milleti olduğu iddiasıyla karşılık vermiştir. Hükümet bununla yetinmemiş, tepkilerden dolayı önlemler alma ihtiyacı hissetmiş ve dini, siyasete malzeme yapmakla suçlanan Sebilürreşad, Büyük Doğu gibi dergilere soruşturma açmış ve 25 Temmuz 1951’de de Atatürk’ü Koruma Kanunu çıkartmıştır.¹⁴⁰ Yine Atatürk devrimlerini korumak amacıyla 23 Şubat 1952’de Türk Devrim Ocaklarını kurmaya karar vermiştir.¹⁴¹

Muhalefette iken demokratikleşme vaadinde bulunan DP döneminde, iktidar-muhalefet ilişkileri ile iktidar-ordu ilişkileri oldukça gergin geçmiştir. Bu durumun yaşanmasında CHP ve DP’nin iktidar ve muhalefet ilişkilerinde yeterince deneyim sahibi olmamaları ve DP’nin bir takım uygulamalarının önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. DP döneminde, muhalefetin propaganda olanakları kısıtlanmış, basına hükümet aleyhine yazı ve haberlere yer vermesini önleyecek şekilde sansür uygulanmış, toplantı ve gösteriler yasaklanmış, 27 Aralık 1957’de Meclis İçtüzüğünde yapılan bir değişiklikle muhalefetin meclis içi faaliyetleri önemli ölçüde sınırlandırılmıştır. Bu arada DP’nin uygulamaları ile anayasayı ihlal ettiklerini düşünen bazı ihtilalci subaylar gizli örgütlenmeler oluşturmuştur. Gizli örgütlenmelerin toplantılarında hükümet darbesi yapma fikri tartışılmış hatta dokuz subayın hazırladığı bir darbe girişimi, 20 Aralık 1957 Cuma günü Kurmay Binbaşı Samet Kuşçu ihbarıyla anlaşılmıştır. Bu gelişmelerden sonra, Başbakan Adnan Menderes 6 Eylül 1958’de Balıkesir’de yaptığı konuşmada, ülkenin ihtilal havası içerisine sokulmak istendiğini, CHP’yi kastederek bunu yapan zihniyetin bilindiğini ve bunu yapanların cezasız kalmayacağını belirtmiş, 1958’in sonlarında ise hükümetin desteklenmesi için “Vatan Cephesi”¹⁴² adıyla bir sivil örgütlenme oluşturulmuştur. Bu durum iktidar ile muhalefetin ilişkilerini iyice gergin bir hale getirmiş, ülkede politik tartışmalar giderek artmış, yaşanan tartışmalar çok geçmeden sokaklarda kavgalara dönüşmüş, daha da önemlisi artık askeri müdahaleden söz edilmeye

¹⁴⁰ Aynur Bakoğlu, **Türk Basınında 1950–1954 Dönemi Cumhuriyet Halk Partisi’nin Demokrasi Konusundaki Muhalefeti**, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000, s.63–64.

¹⁴¹ **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II**, s. 554.

¹⁴² 1957 Seçimleri DP’yi zayıflatmakla birlikte yine DP seçimlerden iktidar partisi olarak çıkmıştı. İç politikadaki olumsuz gelişmeler ve seçimlerden güçlenerek çıkan muhalefetin baskıları Menderes’i populist siyasetler izlemeye zorlamış ve muhalefetin güç birliği arayışlarına karşı, DP’ye katılımı arttırmak, muhalefet partilerine üye olanları DP’ye çekmek için Vatan Cephesini oluşturmuştur. Feroz Ahmad, **Modern Türkiye’nin Oluşumu**, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1995, s. 162.

başlanmıştır.¹⁴³ Nitekim Ankara’da 21 Mayıs’ta Harp Okulu öğrencilerinin yürüyüşü askeri müdahalenin ilk habercisi olarak değerlendirilmiş ve 27 Mayıs 1960’ta gerçekleştirilen askeri müdahale sonrasında DP iktidarına son verilmiştir.¹⁴⁴

DP’nin iktidarının ilk yılında ele aldığı konulardan birisinin basın özgürlüğü olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda hemen birkanun hazırlanıp Meclis’e sunulmuş ve yeni Basın Kanunu 15 Temmuz 1950’de büyük çoğunlukla kabul edilmiştir. Basın ve iktidar arasında sağlanan bu olumlu hava ve basın özgürlüğünün sağlanmasını Ahmet Emin Yalman “Basının Altın Devri” olarak nitelendirmiştir.¹⁴⁵ Hatta Gazeteciler Cemiyeti sansürün kaldırıldığı 24 Temmuz gününü Basın Bayramı olarak ilan etmişlerdir.¹⁴⁶

Fakat bu balayı dönemi uzun sürmeyecek ve 1954’te çıkarılan ve yayın yoluyla suç işleyenlere ağır cezalar getiren kanun¹⁴⁷ ile Pulliam davaları, tekzipler ve neşir yasakları ve Tahkikat Komisyonu’na basın ile ilgili olarak verilen yetkilerle basın ve iktidar arasındaki hava iyice gerginleşmiştir.¹⁴⁸

On yıllık iktidarında, uygulamaları ile Atatürk karşıtı olmakla suçlanan DP döneminde, ASD’nin baskılarının yapılmaya devam edildiği görülmektedir. Bu dönemde, 1952’de ASD’nin ikinci cildi, 1954’te ASD’nin üçüncü cildi ve hatta 1959’da ASD II’nin ikinci baskısı yapılmıştır.

2.2.1. 1952 Yılında Basılan “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II”

Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri serisinin ikinci cildini oluşturan ASD II toplam 296 sayfadan oluşmaktadır. Eserin kapağında, TİTE yayınlarından olduğu, “*Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II (1906-1938)*” şeklindeki adı ve Türk Tarih Kurumu Basımevi tarafından 1952’de basıldığı belirtilmiştir. İç kapağın arkasında “*Atatürk’ün T.B. Millet Meclisi ve C.H.P. kurultayları dışında olarak devlet merkezinde ve memleket içinde söylediği bu Söylev ve Demeçlerin, tam metinleri*

¹⁴³ Bahçivan, **a.g.t.**, s.33-42; Sina Akşin, **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2007, s.249-257; Hikmet Bila, **CHP (1919-1999)**, Doğan Kitap, İstanbul, 1999, s. 173; Topuz, **a.g.e.**, s.192-197;

¹⁴⁴ Bahçivan, **a.g.t.**, s. 37-42; Tunçay, **a.g.e.**, s.184-187.

¹⁴⁵ Topuz, **a.g.e.**, s.192-193.

¹⁴⁶ **Cumhuriyet Ans...**, C. 2, s. 180.

¹⁴⁷ Topuz, **a.g.e.**, s. 194-196.

¹⁴⁸ **a.g.e.**, s. 200-209.

gazeteler ve ajans haberleri karşılaştırılarak tespit edilmiş ve kitaba alınmıştır” şeklindeki ibare ile bu cilde alınan konuşmalar ve nasıl derlendiği ile ilgili bilgiler verilmiştir. İç kapak alt tarafta ise eserde yer alan, Atatürk’e ait söylev ve demeçlerin TİTE müdür muavini Nimet Unan tarafından toplandığı yazılmıştır.

ASD II, Atatürk’ün 1906’da yaptığı “*Vatan ve Hürriyet Cemiyeti’nin Selanik Şubesini Kurarken (1906)*” başlıklı yazısı ile başlamakta ve 1931’de yaptığı “*Malatya’da Bir Konuşma (13.II.1931)*” başlıklı konuşması ile 291. sayfada bitmektedir. 293 ile 296. sayfalar arasında ise içindekiler kısmı yer almaktadır. Bu ciltte toplam 122 adet söylev ve demeç bulunmaktadır. ASD II’de 1906 yılına ait tek bir söylev yer alırken eserde bu tarihten 1919 yılına kadar olan 12 yıla ait herhangi bir söylev ve demeç bulunmamaktadır.

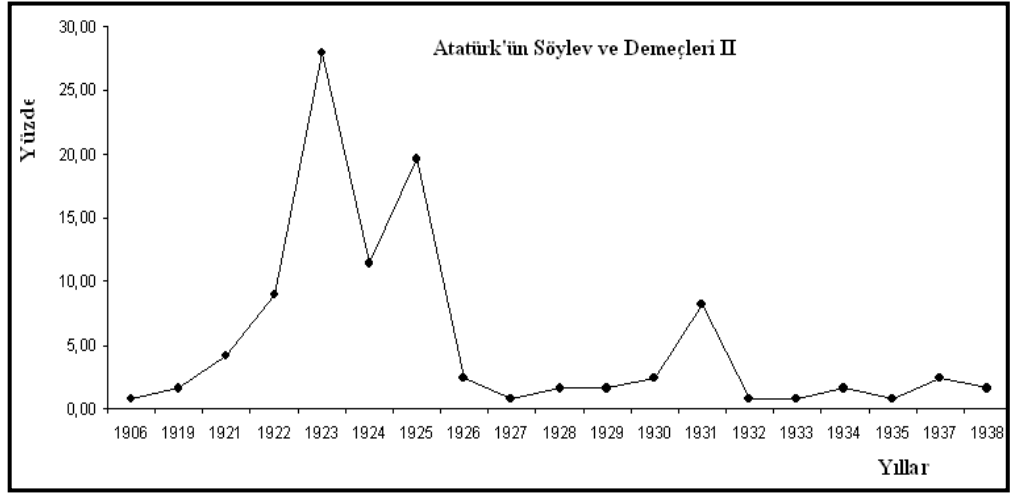
ASD II’nin içindekiler kısmına bakıldığında, eser içerisinde kronolojik düzeni bozan üç konuşma ile yine kronolojik sıraya uygun olmayan ve eserin sonuna eklenmiş olan yedi konuşma dikkat çekmektedir. Eser içerisinde yer alan üç konuşmanın tarihleri kitap içerisinde doğru olarak verilmesine karşın içindekiler kısmında yanlış olarak verilmiştir.¹⁴⁹ Son yedi konuşma ise eserde belirtildiği üzere, kitabın basılması sırasında elde edilmiş olduğundan kitabın sonuna eklenmiştir. Bunların yanı sıra “*Ankara İleri Gelenleriyle Bir Konuşma*” adlı metin, kitap içerisinde yanlış olarak 28 Aralık 1920 tarihiyle verilmiş, bu yanlışlık içindekiler kısmında düzeltilerek, doğru tarihi ile 28 Aralık 1919 olarak verilmiştir.

Bu ciltte yer alan söylev ve demeçler yıllara göre şu şekilde dağılım göstermektedir: 1906, 1927, 1932, 1933 ve 1935 yıllarına ait birer; 1919, 1928, 1929, 1934 ve 1938 yıllarına ait ikişer; 1926, 1930 ve 1937 yıllarına ait üçer ve 1921 yılına ait beş; 1931 yılına ait 10; 1922 yılına ait 11; 1924 yılına ait 14; 1925 yılına ait 24; 1923 yılına ait 34 olmak üzere toplam 122 adet söylev ve demeç bulunmaktadır.

ASD II. ciltte yer alan ve 1906-1938 yılları arası yapılan bu söylev ve demeçlerin yıllar bazında yüzdelik dilimleri şu şekildedir:

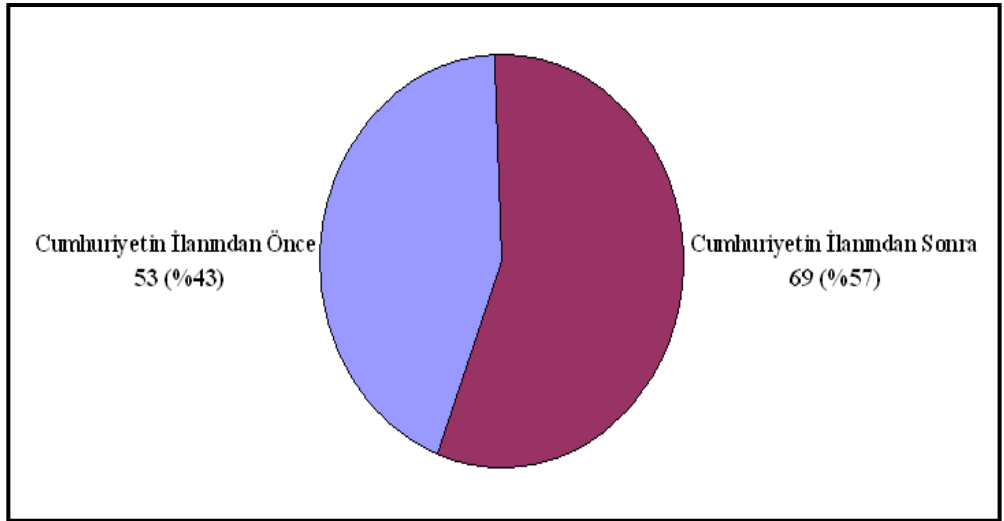
¹⁴⁹ Bu konuşmalardan birisi sonradan eklenen 7 konuşmanın birincisidir. Parantez içerisinde, kitap içerisinde geçen doğru tarihleri verilmiş olan bu konuşmalar içindekiler kısmında yer aldığı şekliyle şöyledir: Adana Esnaflarıyla Yapılan Konuşma 16 Mart 1920 (16 Mart 1923); Afganistan Kralı ve Milleti Hakkında Konuşma 20 Mayıs 1927 (20 Mayıs 1928); Bozöyük’te bir Konuşma 19 Mayıs 1929(19 Mayıs 1926)

Tablo-3

ASD II'de yer alan söylev ve demeçlerin Cumhuriyetin ilanı öncesi ve sonrasına ait olma durumlarına göre dağılımları şu şekildedir:

Tablo-4

Tablolar incelendiğinde, bu ciltte yer alan söylev ve demeçlerin 53'ü (Yüzde 43) Cumhuriyetin ilanı öncesine ait iken, 69'unun (Yüzde 57) Cumhuriyetin ilanı sonrasına ait olduğu görülmektedir. Yine bu söylev ve demeçlerin 1922-1925 yılları arasında yoğunlaştığı ve 1922 yılına ait 11, 1923 yılına ait 34, 1924 yılına ait 14 ve 1925 yılına ait 24 söylev ve demeç olmak üzere, eserde yer alan metinlerin yüzde 68,04'ünün bu yıllarda yapılan konuşmalardan oluştuğu tespit edilmektedir.

2.2.2 1954'te Basılan “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri III”

Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri serisinin üçüncü cildini oluşturan ASD III, toplam 104 sayfadan oluşmaktadır. Eserin kapağında TİTE yayınlarından olduğu, “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri III (1918-1937)” şeklinde adı ve Türk Tarih Kurumu Basımevi tarafından 1954 yılında basıldığı ifadesi yer almıştır. İç kapağın arka kısmına ise “Atatürk’ün Türk ve yabancı gazete muhabirlerine söylediği demeçlerin tam metinleri gazeteler ve ajans haberleri karşılaştırılarak tespit edilmiş ve bu kitaba alınmıştır” şeklinde eserin kapsamını ve bu ciltte yer alan demeçlerin nasıl derlendiğini anlatan bir açıklama yazılmıştır. Bunun altında da bu eseri oluşturan demeçleri toplayan kişinin Nimet Unan olduğu belirtilmiştir.

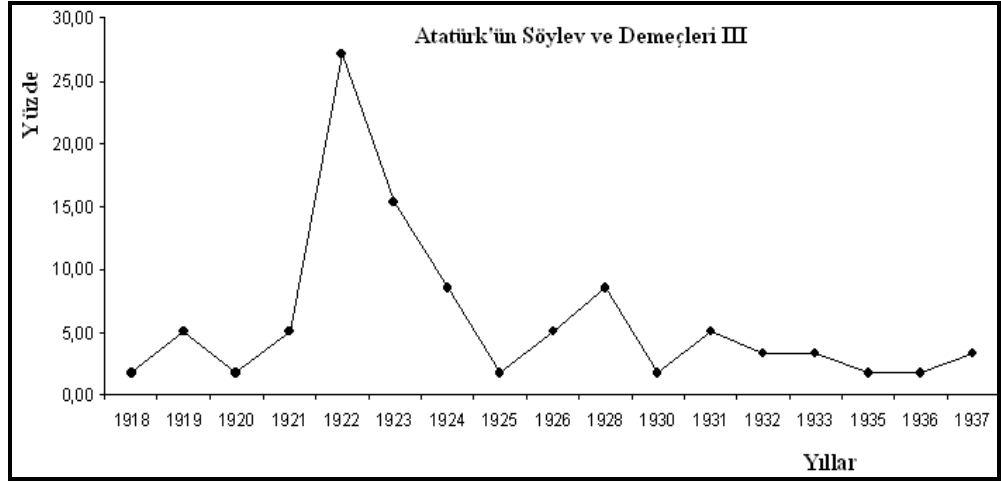
ASD III, birinci sayfada yer alan ve Atatürk’ün Sivas’ta bulunan Yenigün gazetesi muhabiriyle yaptığı “Teşkilât-ı Milliye 11.X.1919” başlıklı mülakat ile başlamakta, 100. sayfadaki “Hatay İstiklâli Hakkında (1.XII.1937)” başlıklı metin, devamında yer alan düzeltmeler ve içindekiler kısmıyla 104. sayfada bitmektedir.

ASD III’ün basımı sırasında meydana gelen birtakım hatalar eserin sonuna eklenen “düzeltmeler” kısmında belirtilmiş, dört adet demecin yanlış olarak verilen tarihleri düzeltilmiş, eser içinde tarihleri yazılmamış olan iki adet demece de tarih verilmiştir. Bunların dışında cildin içerisinde, içindekiler kısmında gösterilmemiş ve “düzeltmeler” başlığı altında da belirtilmemiş olan, 27.VI.1926 tarihli “İzmir Suikast Teşebbüsü Hakkında” ve 24.VII.1933 tarihli “Lozan Sulhu” başlıklı iki demecin daha yer aldığı tespit edilmiştir. ASD III’te toplam 59 adet demeç yer almaktadır.

Bu ciltte yer alan demeçlerin yıllara göre dağılımı şu şekildedir: 1918, 1920, 1925, 1930, 1935 ve 1936 yıllarına ait birer; 1932, 1933 ve 1937 yıllarına ait ikişer; 1919, 1921, 1926 ve 1931 yıllarına ait üçer; 1924 ve 1928 yıllarına ait beşer ve 1923 yılına ait dokuz; 1922 yılına ait 16 olmak üzere toplam 59 adet demeç bulunmaktadır.

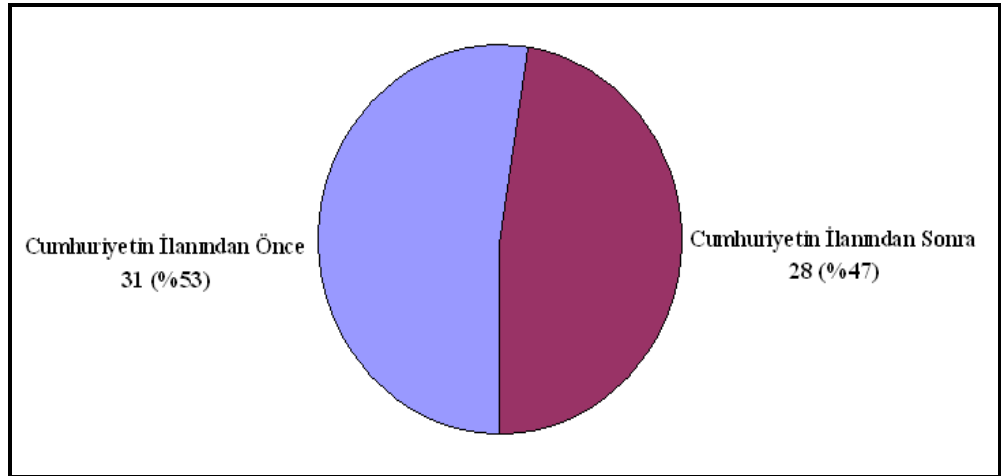
ASD III. ciltte yer alan ve 1918-1937 yılları arası yapılan bu demeçlerin yıllar bazında yüzdelik dilimleri şu şekildedir:

Tablo-5

ASD III'de yer alan demeçlerin Cumhuriyetin ilanı öncesi ve sonrasına ait olma durumlarına göre dağılımları şu şekildedir:

Tablo-6

ASD III'te yer alan 59 demecin 31'i (Yüzde 53) Cumhuriyet öncesine, 28'i (Yüzde 47) Cumhuriyet sonrasına ait olmakla birlikte, bu demeçlerin özellikle iki yılda yoğunlaştığı ve 1922 yılına ait 16, 1923 yılına ait 9 adet demeç olmak üzere yüzde 42,37'sinin bu iki yıla ait olduğu görülmektedir.

2.2.3. 1959 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II'nin İkinci Baskısı

ASD II'nin ikinci baskısı 1959'da yine TİTE yayını olarak ve TTK tarafından basılmıştır.¹⁵⁰ ASD II'nin ikinci baskısı, 1952 yılında yapılan birinci baskısının aynısı olmakla birlikte, ikinci baskıda ilk baskısında yapılmış olan tarih hataları düzeltilmiş, kronolojik sıra yeniden düzenlenmiştir.

2.3. 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi Sonrasında Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Çalışmalar

1950–1960 yılları arası yaşanan DP iktidarı 27 Mayıs 1960 Askeri müdahalesi ile son bulmuştur. En üst rütbelisi albay olmak üzere, bir grup subay tarafından planlanan bu hareketin lideri olarak da Orgeneral Cemal Gürsel belirlenmiş, genç subaylar, 38 kişilik Milli Birlik Komitesi adında bir grup kurarak ülke yönetimini ele geçirmişlerdir.¹⁵¹

Ordu yönetime el koyduktan sonra, hükümet üyeleri ve DP'li birçok milletvekili tutuklanmış ve Yassıada'da yargılanmaya başlamışlardır. 14 Ekim 1960'da başlayan yargılamalar 15 Eylül 1961'de sona ermiş, DP döneminin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Başbakan Adnan Menderes idam edilmişlerdir.¹⁵²

MBK, devletin bazı kurumlarındaki bir takım kişileri görevinden ayırırken, çok sayıda üst rütbeli subayı da emekliye sevk etmiştir. Bir süre sonra, görüş ayrılıkları MBK üyeleri arasında da bir mücadeleye sahne olmuş ve MBK içinde sosyal ve kültürel reformların tamamlanması için hemen seçimlere gidilmemesini savunan ve 14'ler olarak anılan bir grup subay çeşitli görevlerle yurt dışına gönderilmişlerdir.¹⁵³

İktidarda kaldıkları süre içinde askerlerin yaptıkları en önemli işlerden birisi de yeni bir anayasanın hazırlanması olmuştur. Kurucu Meclis tarafından 6 Ocak

¹⁵⁰ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II (1906–1938)**, İkinci baskı, Toplayan: Nimet Unan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1959.

¹⁵¹ Zürcher, **a.g.e.**, s.351;

¹⁵² Zürcher, **a.g.e.**, s.360–362.

¹⁵³ Zürcher, **a.g.e.**, s.354; Ahmad, **a.g.e.**, s.181-182.

1961’de hazırlanılmasına başlanan yeni anayasa 9 Temmuz 1961’de halkoyuna sunulmuş ve yüzde 63 civarında kabul oyu ile yürürlüğe girmiştir. Türkiye’nin en özgürlükçü, liberal anayasası olarak nitelendirilen 1961 Anayasası ile birlikte toplumsal ve siyasal örgütlenmeler hız kazanmaya başlamış ve bunun sonucu olarak yeni partiler kurulmuş, siyasi hayat canlanmıştır. 1961’de Adalet Partisi, Yeni Türkiye Partisi ve Türkiye İşçi Partisi kurulmuştur. Anayasa ile TBMM, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu olarak iki kanada ayrılmış, Anayasa Mahkemesi kurulmuş, yargı kurumu, üniversiteler ve kitle iletişiminin özerklikleri sağlanmış, nisbi temsil sistemi getirilmiş, sosyal devlet anlayışı ortaya çıkmış, grev, lokavt ve toplu sözleşme gibi haklar getirilmiş, sağlanan bu haklarla toplumsal ve siyasal alanda örgütlenmeler hız kazanmıştır.¹⁵⁴ 1961 Anayasasının giriş bölümünde TSK’ya yönetime müdahale etme yetkisi tanınmıştır.¹⁵⁵ Anayasanın önsözünde de “Atatürk’ün Yurtta Sulh, Cihanda Sulh ilkesine ve Milli Mücadele ile Atatürk’ün reformlarının ruhuna sadık kalınacağı” açıklanmıştır.¹⁵⁶

20 Kasım 1961’de İnönü başkanlığında oluşturulan CHP-AP koalisyonu, Anayasanın kabulünden sonra kurulan ilk hükümettir. Bu hükümet döneminde, MBK’nin müdahalelerinden kaynaklı huzursuzluklar, daha alt rütbeli subaylar tarafından bir ihtilal girişimi şeklinde kendini göstermiş, ancak silahlı kuvvetlerin bir bütün olarak hükümete bağlı kalması ve İnönü’nün çabaları ile bu girişim engellenmiştir. Askeri kanat, 27 Mayıs ruhu ve milli birliğe karşı çıkanlara karşı tedbir alınmasını isterken, AP’nin buna uymayan davranışlar sergilemesi tepkilere sebep olmuştur. 1963’te ise yaşanan hükümet bunalımından sonra 25 Aralık’ta İnönü, CHP ve bağımsız milletvekilleri ile koalisyon hükümetini kurmuş¹⁵⁷ ve bu hükümet, 4 Ocak 1964’te TBMM’de güvenoyu alarak göreve başlamıştır. Ancak bu yıla da Kıbrıs olayları damgasını vurmuştur. Adada yaşanan gerginlik Cumhurbaşkanı ve Başbakanın konuşmalarına yansımıştır.¹⁵⁸ Türkiye, Kıbrıs’ta yaşananlarla ilgili olarak garantör devletler olan İngiltere ile Yunanistan’a bir nota

¹⁵⁴ Zürcher, a.g.e., s.356–358; Akşin, a.g.e., s.265.

¹⁵⁵ **Cumhuriyet Ansiklopedisi**, C.3, s.2.

¹⁵⁶ Andrew Mango, **Atatürk**, Türkçesi: Füsün Doruker, Sabah Kitapları, 2. Baskı, İstanbul, 2000, s. 511.

¹⁵⁷ **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II**, s.576–587.

¹⁵⁸ Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel 16 Nisan 1964’te “Türk-Yunan dostluğu öldü”, Başbakan İsmet İnönü ise 3 Eylül’de gelişmelerin bir Türk-Yunan savaşına doğru gittiğini söylemişlerdir. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1961–1980**, C.3, YKY, İstanbul, 2003, s. 107,111.

vermiş ve bu notada, olayların bu şekilde devam etmesi durumunda Kıbrıs'a müdahale edeceğini belirtmiştir. Fakat tüm bu gelişmelere rağmen Kıbrıs konusunda hiçbir ilerleme sağlanamamıştır. Ayrıca ABD'nin, Türkiye'nin Kıbrıs konusunda yaptığı girişimlere sert tepki göstermesiyle Türkiye'de ABD karşıtlığı artmış, dış politikada yeni arayışlar içerisine girilerek, Sovyetler Birliği ve üçüncü dünya ülkeleri ile yakınlaşma çabaları kendini göstermiştir.¹⁵⁹

Özetle ülkede gerek iç gerekse de dış politika içerisinde yaşanan problemler ve artan şiddet olayları 1971'de ordunun yönetime yeniden bir müdahalede bulunmasına yol açmıştır. 12 Mart 1971 yılında verilen muhtırada "*parlamento ve hükümetin tutum ve faaliyetlerinin sosyal ve ekonomik huzursuzluklara, anarşiye yol açtığı; çözüm yolunun kuvvetli bir hükümet kurularak anarşinin önlenmesi, Anayasanın öngördüğü reformların yapılması, inkılâp kanunlarının uygulanması ve bütün bu konuların Atatürkçü bir görüşle ele alınması olduğu; Anayasada gerekli değişikliklerin yapılması*" hususları yer almıştır.¹⁶⁰

Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel istifa etmiş ve ordu, Nihat Erim'in başkanlığında partiler üstü yeni bir hükümetin kurulmasını sağlamıştır. 1971 müdahalesiyle bir taraftan toplumsal muhalefetin sindirilmesi amaçlanırken, diğer yandan "*Türkiye için bir lüks*" olarak vasıflandırılan Anayasanın yaklaşık dörtte biri değiştirilmiştir.

1960 askeri müdahalesi sonrası yaşanan gelişmeler, Türkiye'deki kültürel ortam üzerinde de etkili olmuştur. Basın ve radyo aracılığı ile işlenen suçlar hakkındaki 6334 ve 6732 sayılı kanunların 12 Ekim 1960'ta iptali yine 1950'de kabul edilen Basın Kanunu'ndaki antidemokratik hükümlerin 29 Kasım 1960'ta 143 sayılı kanunla kaldırılması, basına ispat hakkının tanınmış olması ve 1961 Anayasası ile basın-yayın alanında daha özgür bir dönemin başlamış olması¹⁶¹ gibi basın-yayın organlarını rahatlatan etkenlerle, özellikle sol yayınlarda büyük bir artış yaşanmıştır. Yön, Sol, Dost, Sosyal, Ant, Toplum ve Bilim yayınevleri bu dönemde ortaya çıkmıştır. Vatan ve Yeni Sabah gibi gazeteler etkinliğini yitirirken, Abdi İpekçi'nin

¹⁵⁹ Cumhuriyet Ans., C.3, s. 92-95.

¹⁶⁰ Öztürk, a.g.e., s.86.

¹⁶¹ Bora Gürdaş, **1960-1970 Yılları Arasında Türkiye'de Kültür ve Sanat Ortamı**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008, s.12; Topuz, a.g.e., s. 228.

başyazıları ile Milliyet Gazetesi etkili olmaya başlamış ve Ulus ve Cumhuriyet Gazetelerinden muhalif sesler yükselmeye başlamıştır. Bu dönemde Yön Dergisi geniş bir tartışma platformu oluşturmuştur.¹⁶²

Yön, ana hatlarını; “Atatürk devrimleri ile amaç edinilen çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma, Türk demokrasisini yaşatma, sosyal adaleti gerçekleştirme, Türk toplumuna yön verebilecek kesimin belli bir kalkınma felsefesi üzerinde anlaşmaya varmaları, yeni bir devletçilik anlayışı”nın oluşturduğu Yön Bildirisi ile 20 Aralık 1961’de ilk sayısı yayınlanarak haftalık gazete olarak yayın hayatına başlamıştır. İmtiyaz sahibi ve müdürü Doğan Avcıoğlu olan Yön’ün yazar kadrosu içerisinde Doğan Avcıoğlu yanında Çetin Altan, Abdi İpekçi, İlhan Selçuk gibi isimler bulunmuştur. Yön, 222. sayının 30 Haziran 1967’de yayınlanması ile yayın hayatına son vermiştir. Son sayısında bu durum, okuyuculara hergün seslenebilme imkanlarının araştırılması amacıyla yayın hayatına ara verildiği şeklinde duyurulmuştur.¹⁶³

Yön dergisi yanında Devrim ve Ant gibi Türk solunun bilinçlenmesinde önemli rol oynayan dergilerde bu dönemde yayınlanmıştır.

Edebiyat alanında ise 1950 sonrasında görülen akımlar 1965 yılına kadar devam etmiş, bu dönemde köy edebiyatı popülerliğini sürdürmüştür. Fakir Baykurt’un “Yılanların Öcü” adlı romanı büyük bir ilgi görürken, Yaşar Kemal’in “Orta Direk”, Şevket Süreyya Aydemir’in “Toprak Uyanırsa” ve yine Fakir Baykurt’un “Amerikan Sargısı” adlı romanları ses getirmiştir. Bu romanlarında yazarlar, köy-kent, toplum-birey gibi karşıtlıkları işlemişlerdir.¹⁶⁴

2.3.1. 1961 Yılında Basılan Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I ve III’ün İkinci Baskıları

ASD I’in ikinci baskısı, TİTE yayını olarak, 1961 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından basılmıştır.¹⁶⁵ ASD I’in ikinci baskısı, 1945 yılında yapılan birinci

¹⁶² Gürdaş, a.g.t., s.12.

¹⁶³ Yön, S. 1–222, 20 Aralık 1961–30 Haziran 1967.

¹⁶⁴ Gürdaş, a.g.t., s.12-13.

¹⁶⁵ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I, T.B.M. Meclisinde ve C.H.P. Kurultaylarında (1919-1938), İkinci baskı, Toplayan: Nimet Arsan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1961.

baskısının aynısı olmakla birlikte, ilk baskısında yapılan bir yanlışlık bu baskıda düzeltilmiştir. ASD I'in birinci baskısının 339. sayfasında ve içindekiler kısmında 1 Kasım 1927 tarihi, Atatürk'ün üçüncü defa cumhurbaşkanı seçildiği tarih olarak gösterilmişse de bu yanlışlık ikinci baskıda düzeltilerek, “*İkinci Defa Cumhurbaşkanlığı Seçildikten Sonra, Üçüncü Dönem Birinci Toplanma Yılına Açarken 1 Kasım 1927*” şekline dönüştürülmüştür.

ASD III'ün ikinci baskısı yine 1961 yılında yapılmış, I ve II. ciltlerde olduğu gibi TİTE yayını olarak, TTK tarafından basılmıştır.¹⁶⁶ 1954 yılında ilk defa basılmış olan ASD III'ün 1961'deki ikinci baskısında birtakım düzenlemeler yapılmış, önceki baskısındaki hatalar düzeltilirken, Atatürk'ün yeni bir konuşma metni de bu baskısına eklenmiştir. İlk baskıda “*Mondros Mütarekesi'nin Tatbik Tarzı*” başlığıyla ve 18.XI.1919 tarihiyle 4. sırada verilen Atatürk'ün Vakit Gazetesi muhabirine verdiği demecin asıl tarihi 18.XI.1918 olması gerektiğinden bu demeç ikinci baskıda doğru tarihiyle ve birinci sırada verilmiştir. Bunun yanı sıra ilk baskıda olmayan “*Sakarya Muharebesine Hareketinden Bir Gün Evvel Amerikan Milletine Bir Mesaj İstenmesi Üzerine*” başlıklı 1921 tarihli bir demeç ikinci baskıya eklenmiştir. Yine ilk baskının metinleri arasında olup da içindekiler kısmında gösterilmeyen 27.VI.1933 tarihli “*İzmir Suikast Teşebbüsü Hakkında*” ve 24.VII.1933 tarihli “*Lozan Sulhu*” başlıklı demeçler de, ikinci baskının içindekiler kısmında gösterilmiştir.

2.3.2. 1964 Yılında Basılan “Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV”

Bu serinin dördüncü ve son cildini oluşturan “Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri” 1964 yılında yayınlanmıştır. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayınlarından çıkan ve “*Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV (1917-1938)*” başlığını taşıyan bu eser, Ankara Üniversitesi Basımevi tarafından 1964'te basılmıştır. Diğer ciltlerde olduğu gibi bu eser de Nimet Arsan (Unan) tarafından derlenmiştir. 649 sayfadan oluşan eser, dönemin TİTE müdürü Afet İnan'ın ön

¹⁶⁶ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III (1918–1937)**, İkinci baskı, Toplayan: Nimet Arsan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1961.

sözüyle¹⁶⁷ başlamaktadır.

Afet İnan'ın, eserin ön sözünde belirttiği üzere, TİTE'nin yayın programına, Atatürk'ün, Nutuk'takiler hariç söylev, demeç, tamim ve telgraflarının bir araya toplanması esası konulmuş ve bu kapsamda "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" adı altında üç ciltlik bir eser yayınlanmıştır. Yine aynı yayın programı içinde 20.V.1946 tarihinde 23 sayılı karar gereğince, Atatürk'ün tamim, telgraf ve beyannamelerinin bir araya toplanması teklifi, Enstitü Müdürü Ord. Prof. Enver Ziya Karal tarafından İlmî Danışma ve Yönetim Kurulunun incelemesine sunulmuş ve bu tarihten itibaren mümkün olduğu oranda derlenmesine çalışılan bu eser 1964 yılında "Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV" adıyla yayınlanmıştır.

Her ne kadar, bu yayın programı içerisinde Atatürk'ün ağızdan, kaleminden çıkan, onun hakkında kaleme alınan her şey yayın kapsamına alınmakla¹⁶⁸ birlikte, Afet İnan'ın ifade ettiği üzere, yayın programı içerisinde öncelikle, Atatürk'ün söylev ve demeçlerinin yayınlanması düşünülmüş, 1946'da buna ek olarak Atatürk'e

¹⁶⁷ "Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayın programında, Atatürk'ün "Büyük Nutuk" tan gayri olan söylev, demeç, tamim ve telgraflarının bir arada toplama esası konmuştur. Buna göre şimdiye kadar "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" adı altında üç cilt kitap çıkmıştır.

I. cildi T.B.M. Meclisinde C.H.P. Kurultaylarında (1919 – 1938) Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Zabıt Ceridelerinden alınmıştır. Bu kitap 1945 de 398 sahife olarak yayınlanmıştır.

II. ciltde ise I. cildin dışında kalan, devlet merkezinde ve yurt içinde Atatürk'ün söylediği sözlerdir. 291 sahife olan bu kitap 1952 de çıkarılmıştır.

III. cilt (1918 – 1937) Türk ve yabancı gazete muhabirlerine Atatürk'ün söylediği demeçlerdir. 1945 de yayınlanan 100 sahifelik bu kitap gazeteler, ajans haberleri karşılaştırılarak tesbit edilmiş metinlerdir.

Şimdiye kadar yayınlanmış olan bu üç cilt, okuyucuları ve araştırmacıları büyük ölçüde ilgilendirmiş ve fayda sağlamıştır.

Aynı yayın programı içinde 20.V.1946 tarihinde 23 sayılı karar gereğince, "Atatürk'ün tamim telgraf ve beyannameleri" nin bir araya toplanması, Enstitü Müdürü Ord. Prof. Enver Ziya Karal tarafından İlmî Danışma ve Yönetim Kurulunun tetkikine sunulmuştur. O tarihten itibaren mümkün olduğu nisbette derlenmesine ve tasnifine çalışılan bu eseri, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları arasında çıkarıyoruz. Böylece bu seriden IV. cilt ile Atatürk'ün Kurtuluş Savaşımız ve Cumhuriyet Tarihimiz ile ilgili belgelerin önemli bir kısmı toplanmıştır. Bu dört ciltteki belgeler Nimet Arsan tarafından derlenerek hazırlanmıştır.

Tarih tetkiklerinin belgelere dayanması esas olduğuna göre, kronolojik bir sıraya göre tertiplenen bu tamim ve telgraflar kitabı kaynak eserler arasında yer alacaktır.

Atatürk'ün 25. ölüm yıldönümünde (1963) Unesco Genel Merkezinin bütün üye devletler tarafından hatırasının anılmasına karar vermiş olması ile memleketimizde olduğu gibi, bütün dünyada Türk İnkılâbının değeri ve şümulü üzerinde durulmuştur. Bu maksatla yapılan yayınlar Türkiye Cumhuriyeti tarihine ışık tutacak mahiyettedir. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesindeki, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünün bu belge kitabı yayınlaması ile ödevlerinden birini yerine getirmiş olduğuna inanıyoruz."

Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. A. Afetinan

¹⁶⁸ Bkz. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, s.17–21.

ait tamim, telgraf ve beyannamelerin de yayınlanması kararlaştırılmıştır.

Eserdeki, tamim, telgraf ve beyannameler, birinci sayfada yer alan, 20 Eylül 1917’de Atatürk 7. Ordu Kumandanı iken, Halep’ten Sadrazam ve Dâhiliye Nazırı Talat Paşa ile Başkumandan vekili Harbiye Nazırı Enver Paşa’ya ayrı ayrı gönderdiği rapor metinleriyle başlamış, 597. sayfada bulunan Hatay Millet Meclisi Reisi Abdülgani Türkmen’in telgrafına, Atatürk’ün 7 Eylül 1938’de verdiği cevap telgrafıyla sona ermiştir.

Eserin 598. sayfasında “*kısaltmalar*” bölümü yer almıştır. 598-600. sayfaları arasına da eserin içeriğini oluşturan tamim, telgraf ve beyannamelerin derlendiği kaynakları gösteren bir “*kaynaklar*”¹⁶⁹ bölümü eklenmiştir.

¹⁶⁹ Bu kaynaklar eserde şöyle verilmiştir:

I - Vesikalar

Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi

II - Dergi ve Gazeteler

Aydın Tarih, Ankara, 1923–1957

B.M.M. Zabıt Ceridesi, 1920

Harp Tarihi Vesikaları Dergisi, Ankara, 1952–1963

Açık Söz, Kastamonu, 1919–1929

Albayrak, Erzurum 22.IV.1919-19J.1921

Babalık Konya 2.VII.1921–1939

Cumhuriyet İstanbul 1933–1963

Hâkimiyeti Milliye Ankara 1920–1934

İleri, İstanbul, 27.V.1919–27.XI.1919

İradei Milliye, Sivas, 14.IX.1919–22.IV.1920

İzmir Doğru, Balıkesir, 20.XI.1919–27.VI.1920

Paşaeli, Edirne, 24.II.1923–31.V.1925

Tanin, İstanbul, 1911–1945

Ulus, Ankara, 1935–1963

Vakit, İstanbul, 1918–1924

Varlık, Sarıkamış, 25.VII.1921–1928

Vatan, İstanbul, 1946–1960

Yeni Sabah, İstanbul, 1958

III - Türlü Eserler

Ali Saip, Kilikya Faciaları ve Urfanın Kurtuluş Mücadeleleri, Ankara, 1924.

H. Bayur, Mustafa Kemal’in Bir Raporu (Belleten 1957, 80); Atatürk Hayatı ve Eseri, Ankara, 1963.

T. Bıyıklıoğlu, Trakya Milli Mücadele, Ankara 1956; Atatürk Anadolu’da, Ankara, 1959; Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, Ankara, 1962.

C. Dursunoğlu Milli Mücadelede Erzurum, Ankara, 1946.

A.F. Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları, İstanbul, 1955; Moskova Hatıraları, İstanbul, 1955; Siyasi Hatıralar, İstanbul, 1956.

J.G. Harbord Report of the American Military Mission to Armenia, Washington, 1920.

G. Jaeschke, Die Türkei seit dem Weltkriege I (1918–1928) (Die Welt des Islams, X, s. 1-154; Türkçesi: Niyazi Aksu, Türk İnkılâp Tarihi kronolojisi, İstanbul 1939); Neues zur russiseh - türkisehen Freundschaft von 1919-1939 (Die Welt des islams VI, 3-4 s. 203); Beitrage zum Türkisehen Freiheitskampf (Die Welt des islams V, 1-2, s. 57); Auf dem wege zur Türkisehen Republik (Die Welt des islams, 1958, V, 3-4, s. 217).

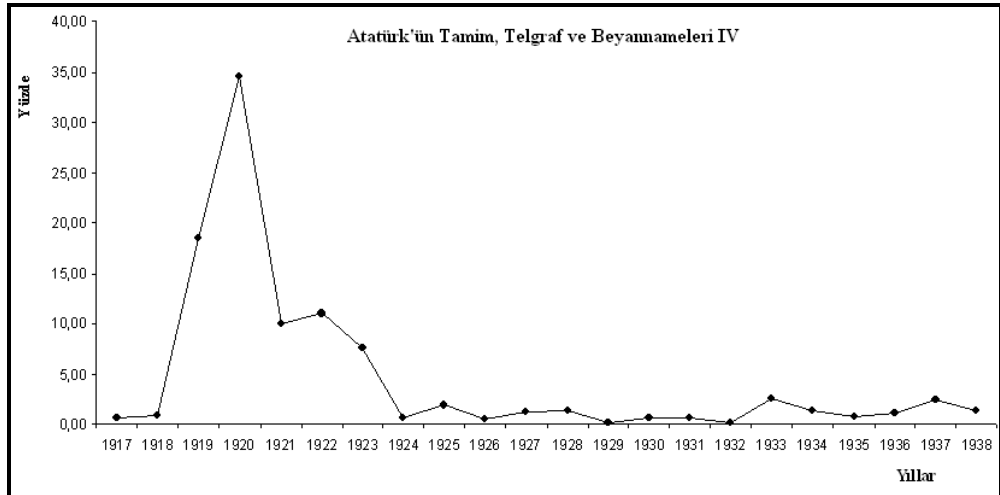
Eserin 601 ile 628. sayfaları arası ise “içindekiler” bölümüne ayrılmıştır. Bunların yanı sıra diğer ciltlerden farklı olarak, IV. cilde kişi adları (629–636) ile yer, millet, cemiyet ve vesaire adlarının (637–648) yer aldığı bir “indeks” bölümü eklenmiş, eser 649. sayfada bulunan “düzeltmeler” bölümüyle sona ermiştir.

Atatürk’ün “*Genel Durum*” başlığı altında en başta verilen raporu aynı başlık altında fakat ayrı ayrı sayılarak verilmiş, böylelikle içindekiler kısmında yapılan tasnife göre eserde toplam 637 adet, tamim, telgraf ve beyanname yer almıştır.

Bu ciltte yer alan tamim, telgraf ve beyannamelerin yıllara göre dağılımı şöyledir: 1929 ve 1932 yıllarına ait birer; 1926 yılına ait üç; 1917, 1924, 1930 ve 1931 yıllarına ait dörder; 1935 yılına ait beş; 1918 yılına ait altı; 1936 yılına ait yedi; 1927 yılına ait sekiz; 1928, 1934 ve 1938 yıllarına ait dokuz; 1925 yılına ait 12; 1937 yılına ait 15; 1933 yılına ait 16; 1923 yılına ait 48; 1921 yılına ait 64; 1922 yılına ait 70; 1919 yılına ait 118 ve 1920 yılına ait 220 olmak üzere toplam 637 tamim, telgraf ve beyanname bulunmaktadır.

ATTB IV’te yer alan ve 1917–1938 yılları arasına ait olan tamim, telgraf ve beyannamelerin yıllar bazında yüzdeler dilimleri şu şekildedir:

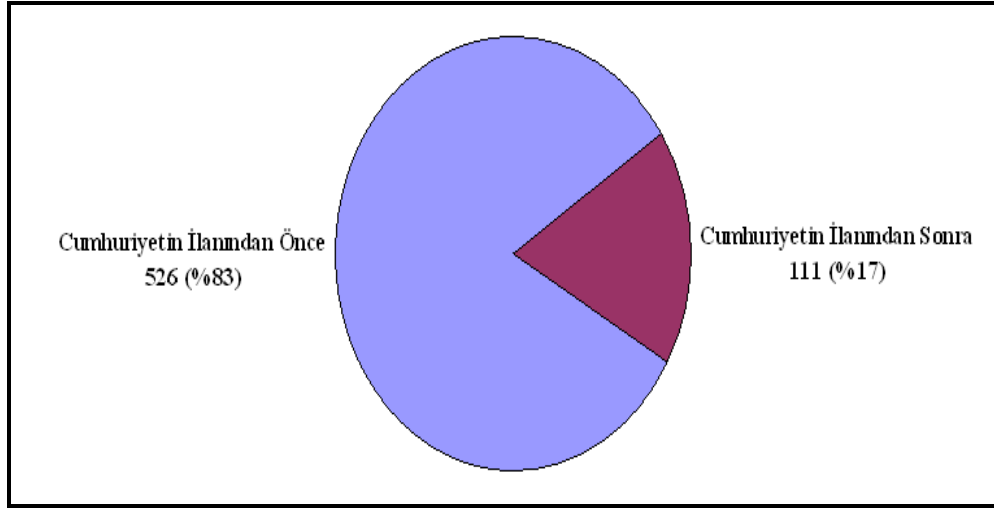
Tablo-7

- K. Karabekir, İstiklâl Harbimizin Esasları, Sinan Matbaası 1951
K. Karabekir, İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960
K.K. Kop, Atatürk Diyarbakır’da, İstanbul 1938.
H. Şehsuvaroğlu Atatürk Büyük Taarruzu Günü Gününe Bildiriyor (Cumhuriyet: 27.VIII-5.IX-1959)
A. Türkgeldi, Mondros ve Mudanya Mütarekeleri Tarihi, Ankara 1948
F.R. Unat, T.B.M.M. Hükümetinin Kuruluşuna Ait Bazı Vesikalar (Tarih Vesikaları: I, 6)
R.E. Ünaydın, Atatürk’ü Özleyiş, Ankara 1957

ATTB IV'te yer alan tamim, telgraf ve beyannamelerin Cumhuriyetin ilanı öncesi ve sonrasına ait olma durumlarına göre dağılımları şu şekildedir:

Tablo-8

Tablolar incelendiğinde ATTB IV'te yer alan tamim, telgraf ve beyannamelerin çok büyük oranda cumhuriyet öncesine ait olduğu görülmektedir. Buna göre, toplam 637 adet tamim, telgraf ve beyannamenin 526'sı (Yüzde 83) Cumhuriyetin ilanı öncesine ait iken, 111'i (Yüzde 17) Cumhuriyetin ilanı sonrasına aittir. Yine bu ciltte yer alan metinlerin özellikle 1919-1923 yılları arasında yoğunlaştığı görülmektedir. 1919 yılına ait 118 (Yüzde 18,52), 1920 yılına ait 220 (Yüzde 34,54), 1921 yılına ait 64 (Yüzde 10,05), 1922 yılına ait 70 (Yüzde 10,99) ve 1923 yılına ait 48 (Yüzde 7,54) olmak üzere, bu ciltte yer alan metinlerin yüzde 81,64'ü bu yıllara aittir.

Daha önce de belirtildiği üzere, ASD I-IV her ne kadar Nutuk'ta yer alanlar hariç olmak üzere Atatürk'e ait bütün konuşma ve yazışmaları bir araya getirmek düşüncesiyle oluşturulmaya çalışılmışsa da bu amacını tam olarak gerçekleştirememiştir. Bu konuda daha sonra yapılan çalışmalar göz önüne alındığında, Atatürk'ün oldukça fazla sayıda olan konuşma ve yazışmalarının ASD'de yer almadığı ve ASD'de belli tarihlerde yoğunlaşmalar olduğu görülebilir. Özellikle de 1998 yılında, Atatürk'ün çeşitli konulardaki tüm konuşma ve yazışmalarını bir araya getirmek amacıyla yayınlanmaya başlanılan ve yayını halen devam eden "Atatürk'ün Bütün Eserleri" adlı eser, bu iddiayı destekleyebilecek önemli çalışmalardan birisi olarak kabul edilebilir.

Bu noktada Nimet Arsan (Unan)'ın ASD'yi oluşturan metinleri derlerken seçici bir tavır izlediği akla gelebilir. Ancak bunu gerçekçi bir yaklaşım olarak değerlendirmek mümkün değildir. Arsan (Unan)'ın bu derlemeyi bir ekip çalışmasıyla değil, tek başına yapmış olduğu ve bunun ortaya çıkardığı zorluk düşünüldüğünde, ancak bu kadar belgeye ulaşabildiği yorumunun daha gerçekçi bir yaklaşım olduğunu söylemek mümkündür. Bunun dışında, daha önce de belirtildiği üzere İsmail Arar'ın, Atatürk'ün bütün sözlerinin ve yazılarının önceden tam olarak tespit edilmeden ASD'nin yayınına başlandığı şeklindeki tespitinin bu sonucu doğurduğu da söylenebilir.

1945–1964 yılları arasında ilk baskıları yapılan ASD I, II, III ve ATTB IV'te, Atatürk'ün 899 adet söylev, demeç, tamim, telgraf ve beyannamesi bulunmaktadır. Bunlardan Cumhuriyetin ilanı öncesine ait metin sayısı 669 iken Cumhuriyetin ilanı sonrasına ait metin sayısı ise 230'dur. Her ne kadar II. ciltte Atatürk'ün cumhuriyetin ilanından sonrasına ait konuşmalarına daha fazla yer verilmiş ve bu durum III. ciltte neredeyse eşitlenmiş gibi görünüyorsa da, I ve IV. ciltte bulunan belgelerin çok büyük bir çoğunluğu Cumhuriyetin ilanı öncesinde yoğunlaşmıştır.

2.3.3. 1972 Yılında Basılan “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V”

“Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV” adlı eserin ön sözünde Afet İnan, ASD I-IV ile Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Tarihi ile ilgili belgelerinin önemli bir kısmının toplandığını ve bu eser ile TİTE'nin üzerine düşen sorumluluklardan birini yerine getirdiğini söylemiştir. Ancak İnan, bir bakıma, bu dört cilt ile Atatürk'e ait olan söylev, demeç, tamim ve telgrafların tamamının toplanmasının amaçlanmış olmasına rağmen, tamamının değil önemli bir kısmının toplanmış olduğunu da ifade etmiştir. İnan'ın ASD'nin o güne kadar yayınlanmış olan ciltleri ile ilgili olarak söylediği bu sözlere rağmen yeni belgeler bulunması amacıyla, TİTE tarafından herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu durum, ASD serisinin son cildini oluşturan “ATTB IV” ile TİTE'nin bu kapsamdaki çalışmalarını sonuçlandırdığı şeklinde yorumlanabilir. Bunun dışında ASD'nin dört cildini de derlemiş olan Nimet Arsan (Unan)'ın dördüncü cildin yayınlanması ile birlikte

1964'te emekliye ayrılmak istemesi¹⁷⁰ de bu düşünceyi destekler niteliktedir. Arsan'ın bu kararı almasında kendisine verilen görevi yerine getirdiğini düşünmüş olmasının etkisi olduğu ileri sürülebilir.

Bu yöndeki çalışmalar ise TİTE'yle bağlantısı olmayan, Utkan Kocatürk ve Sadi Borak tarafından devam ettirilmiş ve bu kişilerin gayretleri sonucunda “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V*”¹⁷¹ adlı yeni bir eser yayınlanmıştır. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ile Tamim, Telgraf ve Beyannameleri içerisinde yer almayan ve Atatürk'ün ağzından, kaleminden çıkmış belgeleri tespit etmek üzere birbirinden habersiz olarak çalışma başlatmış olan Utkan Kocatürk Latin harfli, Sadi Borak ise Osmanlıca metinler üzerinde yaptıkları incelemeler sonrası elde ettikleri ASD'de yer almayan Atatürk'e ait belgeleri, basılması amacıyla TİTE'ye ayrı ayrı vermişlerdir.¹⁷² Ancak TİTE yönetim kurulu bu iki çalışmayı birleştirerek basmayı uygun görmüş,¹⁷³ Kocatürk ve Borak tarafından hazırlanmış olan bu eser TİTE yayınlarından, Ankara Üniversitesi basımevi tarafından 1972'de basılmıştır.

Dönemin TİTE müdürü İnan eserin ön sözünde, bu çalışmanın ASD'nin ilk dört cildinde eksik kalan metinleri bir araya getirdiğini, fakat basılan bu yeni cilde rağmen yine de Atatürk'e ait söylev, demeç, mülakat, tamim, telgraf ve beyannamelerin tamamının toplandığını ifade etmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. İnan, henüz ilk kaynakları tespit edilmeyen metinlerle, telgrafların dışında bir kısım resmi yazışmaların ve mektupların, bu serinin altıncı cildinde yer alacağını ifade etmişse de sonraki yıllarda TİTE'nin böyle bir çalışma yapmadığı görülmektedir.

Kocatürk ve Borak tarafından hazırlanan “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V*” adlı eser 223 sayfadan oluşmuştur. İlk dört ciltteki tasnife

¹⁷⁰ Nimet Arsan 1964'te emekli olmak üzere dilekçe vermiş hatta emekliliği için TİTE oluru hazırlanmış, fakat sonra vazgeçmiştir. Nimet Arsan'ın emeklilikten vazgeçtiği şeklindeki kendi el yazısı TİTE olurunun A.Ü. Rektörlüğüne sevkinin üzerinde bulunmaktadır. **A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, S. 5376**, 03.08.1964; Nimet Arsan bu tarihten 3 yıl sonra 1967'de emekli olmuştur. **A.Ü. Zat İşleri Müd. Sayı: 1750**, 15 Nisan 1967; **T.C. Emekli Sandığı Genel Müd. Sayı 20-2/15-261-04**, 25.04.1967.

¹⁷¹ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V**, Hazırlayanlar: Sadi Borak-Dr. Utkan Kocatürk, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayınları, Ankara, 1972.

¹⁷² **Prof. Dr. Utkan Kocatürk'le görüşme**, 4.12.2008.

¹⁷³ Aynı görüşme.

uygun bir şekilde bölümlere ayrılmış olan eserde, 5-24. sayfalar arası “*Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Konuşmalar*” başlığı altında Atatürk’ün 10 konuşması; 25-73. sayfalar arası “*Meclis Dışı Söylevler*” başlığı altında 63 söylevi; 75-116. sayfalar arası “*Demeçler ve Görüşmeler*” başlığı altında 24 demeç ve görüşmesi; 117-199. sayfalar arası “*Tamim ve Telgraflar*” başlığı altında 171 tamim ve telgrafi, 200. sayfada “*beyannameler*” başlığı altında iki beyannamesine yer verilmiş, eserin 201-205. sayfaları arasına ise “*Muhtelif Şahıslara Verdiği Vesikalar*” başlığı altında beş belge, 207-212. sayfaları arasına da “*Atatürk Tarafından Tutulan Günlük Notlar*” başlığı altında dört adet günlük not eklenmiştir. Eser, 213–223. sayfalar arasında yer alan “*içindekiler*” kısmıyla sona ermektedir.

2.4. 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi Sonrasında Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Çalışmalar

1971’de ordunun ülkedeki karışıklıkları önlemek adına yaptığı müdahale de Türkiye’deki sorunları çözememiş, özellikle de siyasal partilerin kendi aralarındaki kısır çekişmelerin rejimi ciddi bir bunalıma sürüklemesi ve farklı siyasi görüşlere mensup kişiler arasındaki çatışmaların ülkeyi adeta bir iç savaşa sürüklemesi üzerine ordu yeniden, bu defa 12 Eylül 1980’de “*Bayrak Harekâtı*” adı verilen müdahale ile yönetime el koymuştur. Kendisini Atatürkçülüğün koruyucusu olarak gören ordu, Atatürkçü düşüncenin oy ya da çıkar peşinde koşan politikacılar tarafından tehlikeye atıldığına inanmıştır.¹⁷⁴ Bu inancını yayınladığı bildirimlerde de görmek mümkündür. 2 Ocak 1980’de dönemin Cumhurbaşkanı olan Fahri Korutürk’e 27 Aralık 1979’da ordunun üst kademesi tarafından verilen uyarı mektubu da bu konuya ışık tutacak niteliktedir. Mektupta ülkenin içinde bulunduğu durumun bir değerlendirilmesi yapıldıktan sonra “*Türk Silahlı Kuvvetleri ülkemizin bugünkü hayati sorunları karşısında siyasal partilerimizin bir an önce, milli menfaatlerimizi ön plana alarak, anayasamızın ilkeleri doğrultusunda ve Atatürkçü bir görüşle bir araya gelerek anarşi, terör ve bölücülük gibi devleti çökmeye yönelik her türlü hareketlere karşı bütün önlemleri müştereken almalarını ve diğer anayasal kuruluşların da bu yönde*

¹⁷⁴ Mango, a.g.e. , s. 511.

yardımcı olmalarını ısrarla istemektedir” denilmiştir.¹⁷⁵ TSK’nın bu yaklaşımını, yönetime el koyduktan sonra yayınladıkları bir numaralı bildiri de görmek mümkündür. Bildiri; “devletin, başlıca organları ile işlemez duruma getirildiği, anayasal kuruluşların tezat ve suskunluğa büründüğü, siyasal partilerin kısır çekişmeler ve uzlaşmaz tutumları ile devleti kurtaracak birlik ve beraberliği sağlayamadıkları ve gereken tedbirleri alamadıkları” ileri sürülmüş ve “Atatürkçülük yerine irticai ve diğer sapık ideolojik fikirler üretilerek” devletin güçsüz bırakıldığı, acze düşürüldüğü vurgusu yapılmıştır.¹⁷⁶

Görüldüğü gibi Atatürkçülük, Türk Silahlı Kuvvetleri için, karşılaşılan sorunların çözümünde başvurulacak temel bir kaynak, Devletin kalkınması ve milletin gelişmesi için uyulmak zorunda olunan kurallar bütünü olmuştur. Bir başka ifade ile ordu, “mevcut ve gelecekteki saptırıcı ve tutucu cereyanlara karşı korunmada ve Türk Devleti’nin gelişip güçlenmesinde, Atatürkçülüğün kişi ve ulus olarak benimsenmesinin bir güvence olacağına inanmaktadır”.¹⁷⁷

TSK’nın Türk Yurdunu ve Anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti’ni korumak ve kollamakla görevli olduğu, 1961 tarih ve 211 sayılı TSK İç Hizmet Kanunu’ndan önce yürürlükte olan, 1935 yılında kabul edilmiş 2771 sayılı Ordu Dâhili Hizmet Kanunu’nda da yer almıştır. TSK İç Hizmet Kanunu’ndaki “Cumhuriyeti kollama ve koruma” sözcüğü, ilk defa 27 Mayıs Müdahalesi ile askeri müdahalelerin hukuki dayanağı yapılmıştır. Bu bakış açısının bir sonucu olarak, 12 Eylül 1980’de gerçekleşen askeri müdahale için “12 Eylül Cumhuriyeti Kollama ve Koruma Harekâtı” adı kullanılmıştır.¹⁷⁸ Gerçektende TSK, 1960, 1971 ve 1980’de ülke yönetimine el koyarken yayınladığı bildirimlerde Atatürkçülük konusundaki hassasiyetini hep ön planda tutmuş, bu konuyu müdahalesinin meşru zeminlerinden birisi haline getirmiştir.

Hareketin önderi Genelkurmay Başkanı Kenan Evren’in başkanlığında Milli Güvenlik Konseyi adı altında bir kurul oluşturan askerler ülkeyi yönetmeye başlamışlardır. Tüm siyasi faaliyetlerin yasaklandığı ve siyasi partilerin kapatıldığı

¹⁷⁵ Cumhuriyet Ans., C.3, s.516.

¹⁷⁶ Doğan Akyaz, “Ordu ve Resmi Atatürkçülük”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Kemalizm**, C.2, 2. baskı, İletişim Yay., İstanbul, 2002, s. 187.

¹⁷⁷ Öztürk, a.g.e., s.134–135.

¹⁷⁸ Öztürk, a.g.e., s.148–150.

bu yeni dönemde de yeni bir anayasa hazırlanmıştır.¹⁷⁹

1982 Anayasası'nın başlangıç bölümünde, bu anayasa ile ulaşılmak istenen hedefler belirlenirken, bunun Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve onun ilke ve inkılâpları doğrultusunda gerçekleştirileceği ifade olunmuştur.¹⁸⁰

Yine bu dönemde, yüksekokullarda “Türk İnkılâp Tarihi” adıyla okutulacak olan derslerin temel amacı, öğrencilere Atatürkçülüğü benimsetmek olmuştur. Bu noktada kullanılacak temel kaynaklar olarak da, Nutuk ve Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri belirlenmiştir.¹⁸¹

Bunların yanı sıra, 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi basın-yayın organlarına da büyük darbe vurmuş, başlangıçta Demokrat, Aydınlık, Hergün gazeteleri kapatılmış, bir takım gazetecilerde tutuklanmıştır. Bundan başka Milli Gazete, Cumhuriyet, Tercüman Günaydın, Güneş Milliyet, Tan, Hürriyet gibi gazetelerin yayınları geçici süreler için durdurulmuştur.¹⁸²

Bu dönemde, Kültür Bakanlığı tarafından Türk kültürünün gelişmesine katkıda bulunmak, milleti aydınlatmak ve birleştirmek amacıyla çıkarılan Milli Kültür Dergisi,¹⁸³ Askeri Tarih Bülteni, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Atatürk Yolu gibi dergiler bulunmaktadır.¹⁸⁴

Dönemin önemli gazeteleri Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet, Dünya, Yeni İstanbul, Akşam, Bulvar, Türkiye, Milli Gazete, Güneş, Sabah, Tercüman ve Zaman'dır. Bu gazetelerde İlhan Selçuk, Tarık Zafer Tunaya, Fakir Baykurt, İlhan Arsel, Ahmet Şükrü Esmer, Necati Cumalı, Hıfzı Topuz, Altan Öymen, Haldun Taner, Çetin Altan, Ali Gevgilili, İsmail Cem, Leyla Umar, Çetin Emeç, Güneri Civaoglu, Hasan Cemal, Zülfü Livaneli, Cengiz Çandar, Altan Öymen, Hasan Pulur, Uğur Mumcu, Taha Akyol, İsmail Hekimoğlu gibi isimler yazılarıyla ön plana çıkmışlardır.¹⁸⁵

¹⁷⁹ Zürcher, **a.g.e.**, s.362, 375–384; Ahmad, **a.g.e.**, s.209–210, 255; Bülent Tanör, **Siyasal Tarih (1980-1995)**, 2. basım, Cem Yay., İstanbul, 1997, s.26; **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1961-1980**, C.3, Yapı Kredi Yay., 4. baskı, İstanbul, 2003, s.3, 266.

¹⁸⁰ Şeref Gözübüyük, **Türk Anayasaları**, 4. baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 261–262.

¹⁸¹ Akyaz, **a.g.m.**, s.188.

¹⁸² Topuz, **a.g.e.**, s. 257,259.

¹⁸³ Yalçın, **a.g.e.**, s. 209-212.

¹⁸⁴ **a.g.e.**, s. 216-219.

¹⁸⁵ Topuz, **a.g.e.**, s. 263-294.

2.4.1. 1981 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III'ün Üçüncü Baskısı

1981 yılına kadar ayrı ciltler halinde basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk'ün 100. doğum yılı olan 1981 yılında ilk defa, yine ayrı ciltler halinde fakat tek bir kitap ve ortak başlık altında yayınlanmıştır.¹⁸⁶ Atatürk'ün 100. doğum yılına armağan olarak TİTE yayınlarından çıkarılan ve DTCF Basımevi tarafından 1981'de basılan “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III (1906-1938)*” adlı eser dönemin DTCF Dekanı ve Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Yaşar Yücel'in ön sözüyle başlamıştır.

Yücel, eserin ön sözünde; “ *Türk inkılâbının gerçek yapısını kavramak, hiç şüphesiz bu inkılâbın önderi ve yaratıcısı olan Atatürk'ü anlamakla mümkündür. Atatürk'ün düşünceleri için başlıca kaynak, yazdıkları ve söyledikleridir... Doğumunun 100. yılında Atatürk'e yapılacak en büyük hizmetin, O'nun düşüncelerini açıklayan Söylev ve Demeçleri'ni bir arada topluma sunabilmek olduğu düşüncesindeyiz...*” şeklindeki ifadeleriyle hem Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin önemini vurgulamış hem de ASD'nin I, II ve III. ciltlerini birleştirerek tek kitap halinde yayınlamalarının gerekçesini ortaya koymuştur.

Bununla birlikte, 1980 askeri müdahalesi sonrasında TSK'nın Atatürkçülük konusundaki hassasiyeti ve 1981 yılının Atatürk'ün 100. doğum yılı olması Atatürk ve Atatürkçülük konusunda, yurtiçi ve dışında yayınların artmasına yol açmıştır. Bu noktada, ASD'nin üçüncü baskısının bu nedenlerle de yapılmış olduğunu söylemek mümkündür.

“Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III” te I. cilt toplam 418, II. Cilt toplam 290, III. Cilt toplam 104 sayfadan oluşmaktadır. I ve III. ciltler 1961'deki, II. Cilt ise 1959'daki ikinci baskılarının tıpkıbasımıdır.

2.4.2. 1989 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III'ün Dördüncü Baskısı

1981 yılında yapılan baskısı da dahil olmak üzere, o döneme kadar olan

¹⁸⁶ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III (1906–1938)*, 3. Baskı, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1981.

ASD'nin bütün ciltlerini yayınlayan TİTE'nin bu tarihten günümüze kadar ASD'yi yayınlamadığı, bu tarihten itibaren, ASD'nin Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından yayımlandığı görülmektedir.

1982 Anayasası'nın, "*Atatürkçü düşünceyi, Atatürk ilke ve inkılâplarını, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak ve yaymak ve yayınlar yapmak amacıyla; Atatürk'ün manevî himayelerinde, Cumhurbaşkanının gözetim ve desteğinde, Başbakanlığa bağlı; Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezinden oluşan, kamu tüzelkişiliğine sahip "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" kurulur.*" şeklindeki 134. maddesine göre kurulan Atatürk Araştırma Merkezi'nin¹⁸⁷ kuruluş amacı, Atatürkçü düşünceyi, Atatürk ilke ve inkılâplarını bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak, yaymak ve bu doğrultuda yayınlar yapmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için yerine getirdiği görevleri özetle şunlardır: Atatürk, ilke ve inkılâpları, Atatürkçü düşünce doğrultusunda bilimsel araştırmalar yapmak veya yaptırmak, bu noktaları devlet ve toplum hayatına egemen kılmak, Atatürk, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi ile ilgili belgeleri toplamak ve bir kitaplık kurmak, toplumun bütün kesimlerinin Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılâpları konularında, aynı görüş, inanç ve düşüncede birleşmesini sağlayacak bilimsel araştırmalar yapmak, bu amaç ve görevleriyle ilgili kongreler, konferanslar, seminerler, kurslar, her türlü bilimsel toplantılar, geziler, sergiler düzenlemek, yurtiçi ve yurtdışı bilimsel toplantılara katılmak yine bu doğrultuda süreli ve süresiz yayınlar yapmaktır.¹⁸⁸

Bu doğrultuda Araştırma Merkezi'nin, kuruluş amaç ve görevlerinde belirtilen hedeflere ulaşmak noktasında yaptığı faaliyetlerden birisi olarak ASD'yi yayınlaması gösterilebilir.

1983 yılında Atatürk Araştırma Merkezi başkanlığına atanan Utkan Kocatürk, piyasada ASD'ye duyulan ihtiyacı gidermek amacıyla, Atatürk Araştırma Merkezi adına TİTE'den ASD'nin basım iznini¹⁸⁹ almış ve ASD 1989 yılından itibaren

¹⁸⁷ Gözübüyük, a.g.e., s. 336-337.

¹⁸⁸ <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Sayfa&No=29>

¹⁸⁹ **Prof. Dr. Utkan Kocatürk'le görüşme**, 4.12.2008; Atatürk Araştırma Merkezi ve TİTE'de yapılan incelemelerde bu belgeye rastlanılamamıştır.

Atatürk Araştırma Merkezi tarafından basılmaya başlanmıştır.¹⁹⁰

Eserin, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve “Birkaç Söz” başlıklı ön sözünde:

“Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri”nin son basımının uzun süredir tükenmiş bulunması ve ısrarla aranması, bu eserin acele basımını gerektirmektedir. Merkezimiz, bu düşünceden hareketle... mevcut ihtiyacı karşılamak üzere, 1981 yılında 3. basım olarak tek cilt halinde yayımlanan “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III” adlı eseri, aynı dizinin V. cildindeki konuşma, demeç ve görüşmeler de eklenmek suretiyle... çoğaltma kararı almıştır.

Bu kararın ışığında hazırlanan bu yeni cilt, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından evvelce yayınlanan üç cilde, 5. ciltteki ilgili metinlerin de eklenmesi suretiyle oluşturulmuştur” denilerek, eserin basım amacı ve yeni kapsamı hakkında bilgiler verilmiş, ön söz, eserin basım iznini ATAM’a veren TİTE’ye teşekkür edilmesiyle son bulmuştur.

ASD I-III’ün genişletilmiş bu yeni baskısı toplam 918 sayfadan oluşmaktadır ve 1981 baskısı gibi üç cilt bir arada tek kitap olarak basılmıştır.

ASD I-III’ün 1989 baskısına, I. cilde 11 söylev ve demeç, II. cilde 64 söylev ve demeç ve III. cilde 21 demeç olmak üzere, 1972’de yayınlanmış olan “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V” te yer alan 96 söylev ve demeç eklenerek basılmıştır.

Bunun yanında ASD’nin 1961 ve 1981 baskılarında üçüncü cilt sayfa 74’te yer alan “*Patrikhanelerin Kaldırılması Hakkında*” başlıklı yazı 1989 baskısında, sayfa 102’de bulunan “*Hilafet ve Yabancı Dini Müesseseler Hakkında*” başlıklı yazının içerisine alınmıştır. Yine 1961 ve 1981 baskılarında sayfa 79’da yer alan “*Türk Hava Kuvvetleri Hakkında*” başlıklı yazı da 1989 baskısında sayfa 118’de “*Hava Kuvvetlerimizin Kuvvetlendirilmesi*” başlığıyla yer almıştır.

1989 basım tarihli ASD I-III, önceki baskılardan farklı bir formata sahip olmasının yanı sıra, bundan sonraki baskılar için temel oluşturma noktasında

¹⁹⁰ **Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III**, 4. baskı, Derleyen: Nimet Arsan, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.

önemlidir. 1989 baskısıyla birlikte günümüzdeki orijinal haline getirilen ASD I-III'ten sonra yayınlanan diğer ASD'ler, 1989 baskısı örnek alınarak yayınlanmışlardır.

2.4.3. 1991 Yılında Basılan Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV'ün İkinci Baskısı

Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin I, II ve III. ciltlerini tek kitap halinde 1989'da yayınladıktan iki sene sonra, "*Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV*" adlı eseri,¹⁹¹ aynı metotla basmıştır. ATTB IV'ün 1991'de yapılan bu yeni baskısı, eskisinden farklı olarak 1972 yılında basılan "*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V*" adlı eserde bulunan Atatürk'e ait 173 tamim, telgraf ve beyannamenin eklenmesiyle oluşturulmuştur.¹⁹² Böylece günümüzdeki şekline getirilmiş olan ATTB bundan sonraki baskılar için esas teşkil etmektedir.

ATTB'nin basım gerekçesi de ATAM tarafından daha önce basılmış olan ASD'nin basım gerekçesiyle aynı olup, bu durum 1991'de basılan ATTB'nin ön sözünde belirtilmiştir.

2.4.4. 1997 Yılında Basılan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III'ün Beşinci Baskısı

Atatürk Araştırma Merkezi, ASD'nin beşinci baskısını 1997'de, önceki baskısıyla aynı gerekçeye dayandırarak yani piyasada ASD'ye duyulan ihtiyacı karşılamak üzere yeniden basmıştır.

ASD'nin bu beşinci baskısı, dördüncü baskısı ile aynı formatta, hatta aynı ön söz ile basılmıştır. Bu baskı da dördüncü baskı gibi, birinci cilt 436 sayfa, ikinci cilt

¹⁹¹ **Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV**, Derleyen: Nimet Arsan, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991.

¹⁹² Eserin önsözünde, "*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V*" adlı eserin 1971 tarihli olduğu yazılı ise de eserin gerçek baskı tarihi 1972'dir. Bkz. **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V**, Hazırlayanlar: Sadi Borak-Dr. Utkan Kocatürk, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayınları, Ankara, 1972.

337 sayfa, III. cilt 145 sayfa olmak üzere toplam 918 sayfadan oluşmuştur.¹⁹³

2.4.5. 2006 Yılında Basılan Bugünkü Dille Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ile Tamim, Telgraf ve Beyannameleri

ASD'nin yaşayan Türkçeye çevrilmesi ve esere kapsamlı bir dizin hazırlanması çok önceleri ifade edilmiş olan bir düşüncedir. ASD'nin ilk dört cildinin yayınlanmasından sonra daha önce de belirtildiği gibi Çağlar ve Anapa, Atatürk'ün ASD'de kullandığı dilin yeni nesil tarafından anlaşılamadığını ileri sürerek, ASD'de yer alan söylev ve demeçlerin bir kısmını sadeleştirmişlerdir.¹⁹⁴ Afet İnan da 1980'de Belleten'de yayınlanan bir makalesinde, aynı konuya temas etmiş ve VIII. Türk Tarih Kongresine bir öneride bulunarak, Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinin, açıklamalı bir dizininin hazırlanması, Atatürk'ün bütün resmi yazı ve nutuklarının bugünkü neslin anlayabileceği tarzda bir seri halinde yayınlanması gerektiğini söylemiştir.¹⁹⁵ İhtiyaç olarak belirtilmekle beraber gerçekleştirilmeyen bu düşüncüyü ATAM hayata geçirmiş ve bu doğrultuda hem ASD hem de ATTB'nin iki ciltlik sadeleştirilmiş ayrıca yine iki ciltlik açıklamalı dizin ile hazırlanmış olan baskılarını 2006'da yayınlamıştır.

Sadeleştirilerek yayınlanan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri¹⁹⁶ dönemin Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı olan Mehmet Saray'ın takdimiyle başlamıştır. Saray, bu takdimde, ASD ve ATTB'nin bu baskılarının, ASD'nin yeni nesil tarafından anlaşılamamasının ortaya çıkardığı ihtiyaçtan dolayı yapıldığını belirtmiş, ASD ve ATTB'nin bu baskılarının ATAM'ın "*Atatürkçü düşüncüyü ve Atatürk ilke ve inkılâplarını, Türk ve Dünya kamuoyunda tanıtıcı eserlerin basımı ve dağıtımını projesi*" doğrultusunda yapıldığını ifade etmiştir.

Bunun sonucu olarak, ASD'nin 2006 yılına kadar bilimsel amaçlarla

¹⁹³ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, TTK Basımevi, Ankara, 1997.

¹⁹⁴ Anapa, **a.g.e.**; Çağlar, **a.g.e.**

¹⁹⁵ Afet İnan, "*Mustafa Kemal Atatürk'ün Doğumunun 100. Yıldönümü*" (19 Mayıs 1981) Türk Tarih Kurumunun Kuruluşunun 50. Yıldönümü (15 Nisan 1981), **Belleten**, C.XLIV, S.176, Ekim 1980, s.634, 638.

¹⁹⁶ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (Bugünkü Dille)**, Türkiye Büyük Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Halk Partisi Kurultaylarında (1906–1938), Bugünkü Dille Yayına Hazırlayanlar: Prof Dr. Ali Sevim, Prof. Dr. İzzet Öztoprak, Prof Dr. M.Akif Tural, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.

basıldığını, bu tarihten itibaren de Atatürk ideolojisini anlatmak ve tanıtmak amaçlı bir eser niteliğine büründürülerek baskılarının yapıldığını söylemek mümkündür.

Ancak bu noktada, Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Nutuk'unu¹⁹⁷ Kazakça, Farsça, Fransızca, Almanca, Rusça, İngilizce gibi birçok dilde basmış, ayrıca Nutuk, interaktif CD-ROM şeklinde de hazırlanmıştır. Bunların yanı sıra, Nutuk'un okunuşunun 75. yılında yine Atatürk Araştırma Merkezi, Nutuk'la ilgili bir bilgi şöleni düzenlenmiştir.¹⁹⁸ Atatürk Araştırma Merkezi, Nutuk'la ilgili olarak böyle çalışmalar yapmakla birlikte, bu türden çalışmaları ASD için yapmamış olması da bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Bugünkü dille yayına hazırlanan ASD I-III'teki bütün söylev ve demeçler, günümüz Türkçesine çevrildiği gibi, üç cilt kronolojik olarak birleştirilerek tek cilt haline getirilmiştir. ASD'nin bu sadeleştirilmiş baskısı toplam 901 sayfadan oluşmaktadır.¹⁹⁹ 1–874. sayfalar arasında söylev ve demeçler yer alırken, 875 ile 901. sayfalar arasına ise 27 sayfalık bir dizin eklenmiştir.

Sadeleştirilen Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannamelerinde²⁰⁰ de ATAM başkanı Saray'ın bir takdimi yer almış, Saray burada da bugünkü dille basılan ASD'de dile getirdiği düşünceleri tekrarlamıştır.

ATTB toplam 745 sayfadan oluşmuştur. 5 ile 696. sayfalar arasında Atatürk'e ait 816 adet tamim, telgraf ve beyanname bulunurken, 697-699. sayfalar arasında kısaltmalar ve kaynaklar, 701-745. sayfalar arasında ise içindekiler kısmı yer

¹⁹⁷ Nutuk, 1928'de Türkiye'de yayımlandıktan hemen sonra, yurt dışında da basılmıştır. Almanca, Fransızca ve İngilizce basımları, Almanya'nın Leipzig şehrindeki K. F. Kohler Yayınevi tarafından gerçekleştirilmiştir. Nutuk'un Rus dilinde basımı ise 1929–1934 yılları arasında Sovyetler Birliği tarafından gerçekleştirilmiştir. Nutuk'un Almanca çevirisi 1928 yılında iki cilt halinde "Die neue Türkei 1919–1927" genel başlığı ile çıkarılmıştır. Rus dilinde basılan Nutuk ise dört cilt halindedir. İki bin sayfadan meydana gelen Rusça Nutuk'a "Put Novoi Turtsii" (Yeni Türkiye'nin Yolu) 1919–1927 adı verilmiştir. I. ciltte yer alan önsözde, Nutuk dışındaki Milli Mücadele ile ilgili kitaplara ve anılara yer verilmiştir. Bunun dışında Prof. Dr. Gürko Kriyazin tarafından hazırlanan, Mustafa Kemal Paşa'nın, 45 sayfa tutan kısa yaşam öyküsü de I. ciltte yer almıştır. Bunlardan başka Nutuk özet olarak İtalyanca'ya, 1981'de Bulgarca'ya çevrilmiş; Nutuk'un Leipzig'de K. F. Kohler yayınevi tarafından bastırılan İngilizce, Almanca ve Fransızca metinleri, Türkiye'de yeniden Milli Eğitim Bakanlığı Başbakanlık Basımevi tarafından 1981 yılında basılmıştır. Nutuk 2001'de Kırgız diline "Nutuk-Kep" yani "Nakil" (doğru veya hakiki söz) olarak aktarılmıştır. Uzun, **a.g.e.**, s.132–136.

¹⁹⁸ Uzun, **a.g.e.**, s.136.

¹⁹⁹ Toplam 901 sayfa söylev ve demeçler ile dizin kısımlarıdır. Bunun dışında eserin başında Romen rakamları ile verilmiş 20 sayfalık içindekiler kısmı da bulunmaktadır.

²⁰⁰ **Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri (Bugünkü dille)**, Bugünkü dille Yayına Hazırlayan Prof. Dr. Ali Sevim, Prof Dr. İzzet Öztoprak, Prof Dr. Akif Tural, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.

almıştır.

ATAM'ın, Atatürk'ü ve onun siyasi, sosyal, askeri vb. alanlardaki fikir ve düşüncelerini aracısız öğrenebilmeye olanak tanıyan bu eseri günümüz Türkçesine çevirerek, önemli bir ihtiyacı karşıladığı ve geniş halk kitlelerinin istifadesine sunduğunu söylemek mümkündür.

Akademisyenler için Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ile Tamim, Telgraf ve Beyannamelerinin özgünlüğü, diğer okuyucular için ise Atatürk'ün çeşitli yönleriyle daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla güncel Türkçesine çevrilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle ATAM tarafından hazırlanıp yayınlanan ASD ve ATTB, her iki amaca da hizmet etmesi bakımından önemlidirler.

2.4.6. 2006 Yılında Basılan Açıklamalı Dizin ile Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ile Tamim, Telgraf ve Beyannameleri

ATAM'ın açıklamalı dizin ile hazırlayıp yayınladığı ASD I-III,²⁰¹ ASD'nin ATAM tarafından yapılmış olan 1989 ve 1997 tarihli baskılarında yer alan “*Birkaç Söz*” başlıklı aynı girişle başlamaktadır.

Dönemin ATAM başkanı Saray, eserin sunuş başlığı altında, ATAM'ın Nutuk, ASD ve ATTB'nin hem orijinaleri hem de bugünkü Türkçeye aktarılmış şeklini açıklamalı dizinli yayınlama planından söz etmiştir. Bu plan çerçevesinde ASD ve ATTB'nin günümüz Türkçesine aktarılmış baskılarının yapıldığını ve şimdi de açıklamalı dizinli ASD'nin yayınlanmasıyla bu planın bir diğer aşamasının gerçekleştirildiğini ifade etmiştir.

2006'da beşinci baskı olarak yayınlanan bu ASD'ye, daha önceki baskılardan farklı olarak bir açıklamalı dizin²⁰² eklenmiştir. Eser tek bir kitap olarak, I. cilt 432, II. cilt 331, III. cilt 142 ve III. cildin sonuna ekli 114 sayfa açıklamalı dizin olmak üzere 1019 sayfa, Romen rakamlarıyla verilen ön sözler, iç kapak ve içindekilerle birlikte toplam 1031 sayfaya ulaşmıştır.

Eserin 114 sayfalık açıklamalı dizin kısmında tanımlamaları yapılan; 386 yer,

²⁰¹ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III (Açıklamalı Dizin İle)**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları Ankara, 2006.

²⁰² Açıklamalı dizin Doç.Dr. Mehmet Evsile tarafından hazırlanmıştır.

314 kişi, 92 kurum/kuruluş ismi, 78 kavram, 59 grup ismi, 56 devlet-imparatorluk-beylik ismi, 41 gazete dergi-haber ajansı, 28 olay, 23 cemiyet-parti, 22 antlaşma-kongre-konferans olmak üzere 1099 maddenin açıklamalı dizini oluşturulmuştur.

Açıklamalı dizin ile hazırlanan ATTB²⁰³ ise ATAM tarafından 1991’de basılan ATTB ile hemen hemen aynı “*Birkaç Söz*” başlıklı bir ön sözle başlamıştır.²⁰⁴ Diğer sayfada da yine 1991’deki baskısı gibi, ATTB’nin 1964’teki ilk baskısına dönemin TİTE müdürü olan Afet İnan’ın yazdığı ön söz konulmuştur. Daha sonra ise içindekiler, 1-686. sayfalar arası Atatürk’e ait toplam 816 tamim, telgraf ve beyanname, 687-689. sayfalar arası kısaltmalar ve kaynaklar ve 691-747. sayfalar arasında da açıklamalı dizin yer almıştır. 747 sayfalık eser, başında Romen rakamı ile verilen kısımlar da dahil edildiğinde 789 sayfadan oluşmaktadır.

Eserin son 56 sayfalık kısmını kapsayan açıklamalı dizin bölümüne de: 425 kişi, 24 parti-cemiyet adı, 13 gazete-haber ajansı, 10 kurum-kuruluş, 6 yer adı, 6 grup adı, 6 kavram ve 4 kongre-konferans olmak üzere çoğunluğunu kişi adlarının oluşturduğu 494 maddenin açıklamaları konulmuştur.

ASD’ye konu olan dönemden günümüze kadar geçen süre dikkate alındığında, o dönemi yaşayan, olayların içerisinde yer alan kişilerin dışındaki nesillerin, ASD ve ATTB’de geçen örneğin; kişilerin o dönem olayları içerisindeki rolleri, kurum ve kuruluşların fonksiyonları vb. noktaları daha iyi kavramaları ve bu şekilde, Atatürk’ün söylev ve demeçlerinde geçen konuşmalarını daha iyi anlayabilmeleri açısından önem arzeden ASD ve ATTB’nin açıklamalı dizinli yayınlarının, bu noktadaki ihtiyacı karşılayan eserler olduğu söylenebilir.

²⁰³ **Atatürk’ün Tamim, Telgraf ve Beyanmeleri IV (açıklamalı dizin ile)**, AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.

²⁰⁴ Farklı olarak açıklamalı dizinin Doç. Dr. Mehmet Evsile tarafından hazırlandığı belirtilmiştir.

III. BÖLÜM

“ATATÜRK’ÜN SÖYLEV ve DEMEÇLERİ” ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR ve BENZERİ ESERLER

3.1. “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri” ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Bir ülkenin dünya siyasi konjonktüründeki yerini, ekonomik ve askeri gücü belirlerken, dünyanın o ülkeye bakış açısının şekillenmesinde sporcuları, sanatçıları, bilim adamları ile siyasi liderlerinin düşüncelerinin, söylemlerinin ve uygulamalarının etkili olduğu söylenebilir. İşte bu noktada Türkiye için akla gelen ilk kişi Mustafa Kemal Atatürk’tür.

Bu nedenle Atatürk’ün çeşitli konulardaki düşüncelerini ifade ettiği konuşmalarının bir araya getirilmesi önem arz etmiş ve bu konuda birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan birisi onun ölümünden yedi yıl sonra ilk baskısı yapılan, çeşitli yerlerde ve çeşitli vesilelerle söylediklerinin derlemelerinden oluşan “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri”dir.

ASD’nin yayınlanması ile birlikte, eserin sahip olduğu geniş içerik dolayısıyla, hem ASD üzerine hem de ASD’den yapılan alıntılarla ASD benzeri birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar sadece Türkiye’de değil Türkiye dışında da görülmektedir.

3.1.1. Kitaplar

“Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri”, Cumhuriyet tarihi alanında inceleme ve araştırma yapanlar tarafından temel başvuru eseri olarak kullanılmaktadır. Ancak, eser üzerine doğrudan, çok fazla çalışmanın yapılmadığı, az sayıdaki çalışmaların ise eserin tarihi, içeriği ve indeksi gibi özellikleri üzerine tatmin edici bilgilerden yoksun olduğu görülmüştür.

Az sayıdaki bu çalışmalardan iki tanesi, ASD’de yer alan bir kısım metinlerin sadeleştirilmesi ile oluşturulmuştur. “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri”nde yer alan konuşma ve yazılar derlenirken, aslına sadık kalınmış olup, o günün Türkçesine göre sadeleştirilmemiştir. Bu durum ASD’de yer alan konuşma ve yazıların, 1960’lı yılların Türk gençliği tarafından anlaşılması konusunda sıkıntılar yaşanmasına neden

olmuştur. Bunun sonucu olarak da 1968 ve 1971 yıllarında da bu sıkıntıları gidermeye yönelik çalışmalar başlamıştır.

Bu doğrultuda yapılan çalışmalardan ilki, Behçet Kemal Çağlar'ın "Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri"²⁰⁵, ikincisi ise İsmail Anapa'nın "Günümüz Diliyle Atatürk'ün Söylevleri"²⁰⁶ adlı eserleridir.

Çağlar tarafından hazırlanan eser, iç kapağında da belirtildiği gibi, ASD'de yer alan bazı konuşmaların sadeleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Çalışmanın amacı, Çağlar'ın, eserin açıklama kısmında belirttiği gibi, Atatürk'ün geleceğe ışık tutan, duygu ve düşüncelerini en iyi yansıtan konuşmalarından bir kısmını sadeleştirerek, gençliğin onu daha iyi tanımasını sağlamaya yöneliktir.²⁰⁷

Çağlar'ın sadeleştirdiği ve eserin içeriğini oluşturan Atatürk'e ait toplam 31 söylev ve demeç şunlardır:

1. Erzurum Kongresini Açarken 23.7.1919 (1335)
2. Sivas Kongresini Açarken 4.9.1919 (1335)
3. Ankara İleri Gelenleriyle Bir Konuşma 28.12.1919
4. Mütarekeden Meclisin Açılmasına Kadar Geçen Siyasal Olaylar Hakkında 24 Nisan 1920 (1336)
5. Hükümet Kurulması Hakkında 24 Nisan 1920 (1336)
6. İkinci Toplantı Yılıni Açarken 1 Mart 1921 (1337)
7. Eğitim Kongresini Açarken 16.7.1921
8. Erzurum Milletvekillerinin Doğu Cephesi Hakkında Verdikleri Bir Önerge Üzerine 14 Ağustos 1920 (1336)
9. Sakarya Zaferi Üstüne Eylül 1922
10. Öğretmenlere 27.10.1922
11. Seçilme Hakkı 2 Aralık 1922 (1338)
12. Annesinin Mezarı Başında 27.1.1923

²⁰⁵ Çağlar, a.g.e.

²⁰⁶ Anapa, a.g.e.

²⁰⁷ Çağlar, a.g.e.

13. İzmir Hükümet Konağında Düzenlenen Yemekte Halk Temsilcilerine Sesleniş 27.1.1923

14. İzmir İktisat Kongresini Açış Söylevi 17.2.1923

15. Adana Esnafıyla Konuşma 16.3.1923

16. Dördüncü Toplanma Yılı İkinci Dönemi Açarken 13 Ağustos 1923 (1339)

17. Cumhurbaşkanı Olarak İlk Konuşma 29 Ekim 1923

18. İkinci Dönem Birinci Toplanma Yılı Açarken 1 Mart 1924 (1340)

19. Dumlupınar'da Konuşma 30.8.1924

20. Samsun Öğretmenleriyle Konuşma 22.9.1924

21. İkinci Dönemin İkinci Toplanma Yılı Açarken 1 Kasım 1924

22. Balıkesir'de Bir Konuşma 8.10.1925

23. İkinci Dönem Üçüncü Toplanma Yılı Açarken 1 Kasım 1925

24. Ankara Hukuk Fakültesinin Açılışında 5.11.1925

25. Türk Sporcuları ile Bir Konuşma 30.9.1926

26. İkinci Dönem Dördüncü Toplanma Yılı Açarken 1 Kasım 1926

27. İstanbul Halkı Temsilcileriyle Konuşma 1.7.1927

28. Büyük Nutuk'a Başlangıç (C.H.P. Büyük Kurultayını Açarken) 15 Ekim 1927

29. İkinci Defa Cumhurbaşkanı Seçildikten Sonra Üçüncü Dönem Birinci Toplantı Yılı Açarken 1 Kasım 1927

30. Üçüncü Dönem İkinci Toplantı Yılı Açarken 1 Kasım 1928

31. Türk Harf Devrimi Hakkında Konuşma 8.8.1928

Harf Devrimi sonrası, Atatürk'ün kullandığı terminolojideki değişim, daha çok Türkçe tabirler kullanma konusundaki çabası dikkat çekicidir. Bu noktada Çağlar'ın sadeleştirdiği metinlere bakıldığında, toplam 31 metninde Harf Devrimi öncesine ait olduğu, yani ASD'de daha ağıdalı bir dilin kullanıldığı dönemi kendisine hedef olarak seçtiği ve bu şekilde, o günün gençlerinin anlaması daha zor olan

metinleri tercih ettiği görülmektedir.

İsmail Anapa'nın hazırladığı eser de, iç kapağında yer alan açıklamadan anlaşılacağı üzere, ASD'de yer alan konuşmaların bir kısmının, sadeleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Eserin ön sözünde; Atatürk'ün, Türk ulusunu, uygar toplumlar içinde yaraştığı makama yükseltmek, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni sarsılmaz temeller üzerinde oturtmak ve her gün daha da güçlendirmek amacına yönelik olarak izlediği yol ile onun niteliklerini bilmenin, Türk gençliği ve halkı için gerekli olduğunu belirtmektedir.²⁰⁸

Anapa bu çalışması ile Türk gençliğinin, Türk inkılâbını ve inkılâbın lideri Atatürk'ü, ona ait söylevlerden anlamalarını sağlamaya çalışmıştır. Yazar, bunu yaparken de, ASD'de kullanılan dilin anlaşılma zorluğundan dolayı, Atatürk'ün konuşmalarının bir kısmını sadeleştirmeyi uygun görmüştür. Anapa'da bu amacına yönelik yaptığı bu çalışmada, iki metin hariç olmak üzere, Çağlar gibi, Harf Devrimi öncesi metinleri tercih etmiştir.

Anapa, bu amaca yönelik olarak hazırladığı eserinde, Atatürk'e ait 17 söylev ve demeç ile altı adet telgraf ve beyanname kullanmıştır. Bu söylev ve demeçler ile telgraf ve beyannameler şunlardır:

Söylev ve Demeçler

1. Amasya'da Ruşen Eşref'le Yaptığı Konuşma 24/25 Ekim 1919
2. Kırşehir Gençler Derneğindeki Söylev 24.12.1919
3. Claude Farrere Şerefine Verilen Çay Şöleninde 18.4.1922
4. İran Elçisinin Ankara'ya Gelişi Dolayısıyla 7.7.1922
5. Halk Partisi Kurma Hakkındaki Kararını Açıklaması 6.12.1922
6. İstanbul Gazeteleri Temsilcilerine 16.1.1923
7. Arifiye'de Konuşma 16.1.1923
8. Alaşehir'de Halkla Konuşma 25/26.1.1923
9. Akhisar'da Konuşma 5.2.1923

²⁰⁸ Anapa, a.g.e, s.1.

10. Balıkesir’de Halkla Konuşma 7.2.1923
11. Tarsus’da Gençlerle Konuşma 18.3.1923
12. Konya Gençleriyle Konuşma 20.3.1923
13. Lise Öğretmen ve Öğrencileri ile Konuşma 21.3.1923
14. İzmir’de Gazetecilerle Konuşma 30.1.1923
15. Amasyalılarla Konuşma 24.9.1924
16. Konya’da Öğretmenlerle İkinci Bir Konuşma 19.10.1925
17. Konya’da Bir Konuşma 22.2.1931

Telgraf ve Beyannameler

1. Kara Vasıf Bey, Karakol Cemiyeti, Uşak Kongresi ve Baha Sait Bey’in Bolşeviklerle Yaptığı Anlaşma 3.3.1920
2. Moskova’daki Delege Kurulundan Gelen Rapor, Komünist Faaliyeti, Doğu Cephesi 16.9.1920
3. Van, Bitlis’in Ermenilere Bırakılmayacağına, Antlaşmayı İmzaya Yetkili Olduğuna Dair Moskova’da Bekir Sami Bey’e Gönderilen Şifreli Yönerge 16.10.1920
4. Kendisine Gazi ve Mareşal Ünvanlarının Verilmesi Üzerine Orduya Bildiri 20.4.1921
5. Genç İsyanı Dolayısıyla Ulusa, Orduya ve Memurlara Bildiri 7.3.1925
6. Yeni Parti Çalışmaları Hakkında Paris Büyük Elçisi Fethi Bey’e Verilen Yanıt 11.8.1930

ASD üzerine yapılan çalışmalardan birisi de, Taha Parla tarafından hazırlanan Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları adlı serinin, II. cildini oluşturan “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri” adlı eserdir. Parla, ASD’den tespit ettiği ve farklı bir tasnife tabi tuttuğu çeşitli konuları, yine “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri”nde geçen konuşmalar ile açıklayarak, Atatürk’ün bu hususlardaki görüş ve düşüncelerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Parla’nın, 268 sayfalık sözü edilen bu çalışmasında

tespit ettiği 25 konu başlığından²⁰⁹ 14'ünde (Milletin Şefi, Şefin Milleti, Şefe Suikast=Millete Suikast, Seçim ve Şef (1923), Seçim ve Şef (1927), Seçim ve Şef (1931), Seçim ve Şef (1935), Millet Meclisi ve Şef (I), Millet Meclisi ve Şef (II), Milli Egemenlik ve Şef, Tek-Parti ve Şef (I), Tek-Parti ve Şef (II), Rejim ve Şef, Kahramana Tapınma ve Şef Sistemi) olmak üzere Atatürk için şef ifadesi kullanılmaktadır. Parla'nın Atatürk'e yönelik olarak Şef tabirini ne amaçla kullandığı tam olarak anlaşılamamakla birlikte, eğer bu tabir Atatürk'e totaliter bir lider anlamı yüklenmek amacıyla kullanılmışsa bu konuya açıklık getirilmelidir.

Türkiye'deki Şeflik kavramı ile ilgili olarak, Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanı seçilen İsmet İnönü'ye Milli Şef denilmiş olmakla birlikte, bu kavramın ortaya çıkışı daha öncelere dayanmaktadır. Şef kavramını "Milli Şef" olarak ilk kullananlardan birisi de Recep Peker olmuştur. Şef kavramı Atatürk döneminde de kullanılmakla birlikte Atatürk'ün ölümünden hemen sonra cumhurbaşkanı seçilen İsmet İnönü dönemine kadar Şeflik, Türkiye'de kurumsal bir nitelik kazanmamıştır. Atatürk döneminde, Atatürk'e yönelik olarak kullanılan Şef ifadesinin içerdiği mana da, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Türk halkının önderi, Türk devletinin lideri anlamlarında olmuştur.²¹⁰

Atatürk'te böyle bir şeflik anlayışının olmadığını, o dönemin iç politik gelişmelerine bakarak da söylemek mümkündür. Atatürk döneminde uygulanan İki Dereceli Seçim Sistemi, baskı altında kaldığında Takrir-i Sükûn Kanunu gibi olağandışı tedbirlere başvurulması,²¹¹ CHP'nin 1935 Kongresi'nden itibaren Türk toplumunun bütününe kapsadığının kabul edilmesi ile partinin hem millet, hem de devlet anlamına gelmesi²¹² CHP'nin, genel sekreterinin aynı zamanda içişleri bakanlığı görevini de yürütmesi, partinin il başkanlarının kendi vilayetlerinin valisi

²⁰⁹ Eserde yer alan konu başlıkları şunlardır: Milletin Şefi, Şefin Milleti, Şefe Suikast=Millete Suikast, Seçim ve Şef (1923), Seçim ve Şef (1927), Seçim ve Şef (1931), Seçim ve Şef (1935), Millet Meclisi ve Şef (I), Millet Meclisi ve Şef (II), Milli Egemenlik ve Şef, Tek-Parti ve Şef (I), Tek-Parti ve Şef (II), Muhalefet; Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Serbest Cumhuriyet Fırkası, Basın, Ordu, Millet-Devlet-Parti, Rejim ve Şef, Atatürk'ün Siyasal İdeolojisi: "9 Umde" ve "3 Ok" (1923 ve 1927), Atatürk'ün Siyasal İdeolojisi: "6 Ok" (1931 ve 1935), Atatürk'ün Gözüyle Bazı Dünya Liderleri, Milletin Kahramanı-Kahramanın Milleti, Kahramana Tapınma ve Şef Sistemi, Kahraman ve İnkılâp. Taha Parla, **Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları, Cilt 2, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.

²¹⁰ Yetkin, **a.g.e.**, s.157-159.

²¹¹ Feroz Ahmad, **İttihatçılıktan Kemalizme**, 3. Basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1996, s.168.

²¹² Kemal Karpat, **a.g.e.**, s.79.; Levent Köker, **Demokrasi Üzerine Yazılar**, İmge Kitabevi, Ankara, 1992, s.199; Bila, **a.g.e.**, s.70-72.

olması, Türk Milletinin bütününün CHP üyesi sayılması,²¹³ 1937’de Atatürk ilkelerinin, devletin temel niteliklerini oluşturarak 1924 Anayasası’nın ikinci maddesine girmesi²¹⁴ gibi gelişmeler göz önüne alındığında, şekil olarak, Türkiye’deki rejimin demokratik olmaktan çok faşistliğe kaçan bazı yönlerinin olduğunu söylemek mümkündür. Ancak bu dönemde CHP’nin, her ne kadar faşist tek partilerin bir takım özelliklerine sahip olduğu ileri sürülse de gerek faşist tek parti sistemlerinin dışında ve gerekse de bu sistemlere karşı bir politika izlenmiştir.²¹⁵ Bu noktada, dönemin faşist yönetimlerinden, özellikle de İtalyan modelinden etkilenenler tarafından hazırlanan ve CHP’yi faşist bir modele göre yeniden yapılandırma çalışmaları, Atatürk’ün önüne geldiğinde, bu öneriyi reddettiği sert tepkisi bunun bir göstergesi olarak düşünülebilir.²¹⁶

Özellikle bu dönemde parlamenter demokrasinin işlevselliği,²¹⁷ partiyi devletle bütünleştiren bir tek parti doktrinine dayanılmamış olması, bu noktada parti ile hükümet teşkilatının birleştirilmesindeki amacı Atatürk, 1 Kasım 1937’de TBMM’nin beşinci dönem üçüncü toplantı yılını açarken yaptığı konuşmasında şu şekilde dile getirmiştir.²¹⁸ *“Elimizdeki programın ruhu, bizi yalnız bir kısım vatandaşla alakalı kalmaktan meneder. Biz, bütün Türk milletinin hadimiyiz. Geçen yıl içinde, parti ile hükümet teşkilatını birleştirmekle vatandaşlar arasında ayrılık tanımadığımızı filen göstermiş olduk. Bu hadisenin bizim, devlet idaresinde kabul ettiğimiz, “kuvvet birdir ve o milletindir” hakikatine uygun olduğu meydandadır.”* Yine, tek partinin tekelciliğine resmi bir nitelik verilmemesi, faşist bir ideolojinin savunuculuğu yapılmamış ve sıkı bir polis rejimi kurulmamış olması bu durumu doğrular niteliktedir.²¹⁹ Bu dönemde tek parti yönetimi bir bakıma zorunlulukların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İki çok partili yaşama geçiş denemesinin başarısızlıkla sonuçlanması ve ortamın çok partili politik bir yaşama geçiş için uygun

²¹³ Bila, **a.g.e.**, s.71; Karpat, **a.g.e.**, s. 79; Taner Timur, **Türk Devrimi ve Sonrası**, 5. baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2001, s.165.

²¹⁴ Köker, **a.g.e.**, s.199; Gözübüyük, **a.g.e.**, s.65

²¹⁵ Yetkin, **a.g.e.**, s.42.

²¹⁶ Ahmet Taner Kışlalı, **Kemalizm Laiklik ve Demokrasi**, 6. baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 1999, s.26.

²¹⁷ Ahmet Demirel, *“Tek Parti Meclisleri Üzerine Bazı Sayısal Veriler”*, **Toplumsal Tarih**, C.19, S. 118, Ekim, 2003, s. 84–85.

²¹⁸ **Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III**, C. I, AKDYYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1997, s. 423.

²¹⁹ Nükhet Turgut, **Siyasal Muhalefet**, Birey ve Toplum Yayıncılık, Ankara, 1984, s.256.

olmamasından dolayı yaşanan tek partili bu dönemde amaç, bunun geçici bir dönem olduğu noktasından hareketle, tek partili yaşamın demokratik rejime zararlarını önlemek ve çok partili yaşama geçiş için gerekli koşulları sağlamak olmuştur.

Bir bakıma, bu dönemde CHP, milleti çok partili demokratik yaşama hazırlayan bir siyasi okul görevini görmüştür.²²⁰

ASD üzerine yapılan çalışmalardan bir diğeri, Mehmet Evsile'nin "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin Konular İndeksi"dir. Bu eser, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 1989 yılında basılan "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III" adlı eser esas alınarak hazırlanmıştır.

Evsile bu çalışmasında, Atatürk'ün farklı zaman ve yerlerde yaptığı konuşmalarını, çeşitli başlıklar altında tasnif etmiştir. Bu tasnifte, Atatürk'ün herhangi bir söylev veya demeci, birden çok konu ile ilgiliyse, bunu içeriğine göre sınıflandırarak ilgili başlık altında vermiş,²²¹ Atatürk'ün konuşmalarını, başlıklarda belirtilen konularla ilgili onun düşüncelerinin ifadesi şekline dönüştürmüştür.

Yukarıda belirtilen ASD üzerine yapılan ve ASD'nin sadeleştirilmesi ile oluşturulan eserlerden başka, ASD türü bir çalışma olarak kabul edilebileceğinden, bahsedilmesi gereken bir diğeri de "Atatürk'ün Bütün Eserleri"dir. Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi üzerine araştırma yapanların yararlanabilmesi amacıyla hazırlanmış olan "Atatürk'ün Bütün Eserleri", ASD'den daha kapsamlı bir içeriğe sahiptir.

Atatürk'ün Bütün Eserleri, Atatürk'e ait bütün yazı ve konuşmaları asıllarına uygun olarak bir arada yayınlama amacıyla oluşturulmaya çalışılan bir eserdir. Bu noktada, Atatürk araştırmalarına emek vermiş kişiler tarafından oluşturulan Atatürk'ün Bütün Eserleri Danışma Kurulu, eserin oluşturulmasında izlenecek yöntemi kısaca şu şekilde belirtmişlerdir; Atatürk'ün bütün söz ve yazılarını bir araya getirmek, Atatürk'e ait olduğu kanıtlanmış metinleri esere almak, hata, tahrifat ve eksikliklerin giderilmesini sağlamaktır.²²²

²²⁰ Kışlalı, a.g.e., 25.

²²¹ Mehmet Evsile, **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin Konular İndeksi**, AKDYYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999.

²²² **Atatürk'ün Bütün Eserleri (1903-1915)**, C. I, Kaynak Yay., Ekim 1988, s. 11-12.

Eser, Atatürk'e ait 1903–1904 yıllarına ait 2 numaralı not defteri ile başlamakta ve kronolojik olarak Atatürk'e ait olan ve tespit edilebilen bütün söz ve yazıların derlenmesi ile oluşturulmaya çalışılmaktadır. Atatürk'ün Bütün Eserleri'nde, bunların dışında, Atatürk'ün hazırladığı ve yayınladığı Medeni Bilgiler, Tekalif-i Milliye Emirleri, Misak-ı Milli taslağı ve metni, Amasya Protokolleri ve Not Defterleri de yer almaktadır.

1998'den günümüze kadar devam eden 13 yıllık uzun derleme süreci içerisinde Danışma Kurulu'ndan Nejat Birdoğan, Sadık Perinçek, Ercüment Hüsni Baki, Turhan Olcaytu, Suphi Karaman ve Ahmet Hezarfen gibi isimler kaybedilmiştir. Bu süreçte eserde yer alan Atatürk'e ait söz ve yazıların seçiminde Danışma Kurulu'nun tercihlerinin belirleyici rol oynadığı ifade edilebilir.

Atatürk'ün Bütün Eserleri'nin her ne kadar 15 ciltte tamamlanması düşünülmüşse de²²³ günümüzde 1935–1936 yılları arasını kapsayan 28. cilde²²⁴ ulaşılmış ve halen tamamlanamamıştır.

ASD 1964'te tamamlanmasına rağmen eser, Atatürk'e ait bütün söz ve yazıları bir araya toplama girişiminde başarılı olamamış, hatta bir süre sonra yayınlanan “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V” adlı eserde bu eksikliği giderememiştir. Günümüze kadar yayını devam eden ve henüz tamamlanamayan Atatürk'ün Bütün Eserleri de Atatürk'e ait bütün söz ve yazılarının derleme sürecinin henüz bitmediğini göstermektedir.

Bütün bunların yanı sıra, Atatürk ve Atatürkçülük konusunda birçok çalışma bulunmakla birlikte, araştırmacılar tarafından temel başvuru eserleri olarak kullanılmaları ve bir bakıma da ASD'nin farklı bir türü olmaları gerekçesiyle, bu kapsamda bahsedilmesi gereken başka eserler de mevcuttur. Bunlar; Enver Ziya Karal'ın²²⁵ “Atatürk'ten Düşünceler”, Utkan Kocatürk'ün “Atatürk'ün Fikir ve

²²³ a.g.e., s. 11

²²⁴ **Atatürk'ün Bütün Eserleri (1935-1936)**, C. 28, Kaynak Yay., Kasım 2010.

²²⁵ Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal, 1906 yılında Kosova'nın Osmaniye ilçesinde doğmuştur. Babası Ağalı Mehmet, annesi Zeynep hanım'dır. Balkan Savaşları sonrasında ailesi ile birlikte Türkiye'ye göç eden Karal, ilköğrenimine İzmir'de başlamış sırasıyla Bursa ve İstanbul'da devam etmiştir. Lise öğrenimini 1928'de Edirne Lisesi'nde tamamlayan Karal, aynı yıl devlet Avrupa sınavlarını kazanarak tarih-coğrafya alanında yüksek öğrenim görmek üzere Fransa'ya gitmiştir. 1929–1933 yılları arası üniversite öğreniminden sonra Türkiye'ye dönerek 1933 yılında kurulan İstanbul Üniversitesine yakınçağ tarihi doçenti olarak atanmıştır. (Prof. Dr. Seçil Akgün Karal, “Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın yapıtları ve yaşam Öyküsü”, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama

Düşünceleri”, Arı İnan’ın derlediği “Düşünceleriyle Atatürk” ve Genelkurmay Başkanlığı tarafından hazırlanan “Atatürk’ün Görüş ve Direktifleri”²²⁶ dir.

Bu çalışmalar için, Atatürk’ün söylev ve demeçlerine konusal bir bütünlük kazandıran ve bu şekilde okuyucunun, onun fikir ve düşüncelerini aracısız öğrenmesine olanak tanıyan derleme eserlerdir denilebilir.

Enver Ziya Karal’ın “Atatürk’ten Düşünceler” adlı eserinin içeriği, Osmanlı Devleti’nin dağılmasından başlayarak, Anadolu’nun kurtuluş ve yeni Türk Devletinin kuruluş dönemleri, kronolojik bir düzen içerisinde ve de Atatürk’ün sözleri ile açıklanarak oluşturulmuştur. Eserde yer alan metinlerin aslına sadık kalınmış ve sadeleştirme yapılmamıştır.

Utkan Kocatürk’ün “Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri” adlı eserinde, Atatürk’ün çeşitli konulardaki fikir ve düşüncelerinin belirlenmesinde, kullanılan kaynakların çeşitliliği göze çarpmaktadır. Bu eseri diğerlerinden farklı kılan en önemli özellik ise metinlerin sadeleştirilerek verilmiş olmasıdır.

Eserde, yer alan çeşitli başlıklar altındaki konular, Atatürk’ün sözleri ile açıklanmaya çalışılmıştır.²²⁷

Merkezi, Ankara, 1994, s. 535–536) Karal 1940 yılında Ankara’da bulunan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine, yakınçağ tarihi profesörü olarak atanmıştır. 1942 yılında kurulan Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünün kuruluş çalışmalarında etkin rol oynamış enstitünün kurulmasıyla birlikte müdürlüğe atanmış (BCA 490.01.1199.206.1, 13.06.1942; BCA 490.01.1199.206.1, 20.06.1942.) ve aynı enstitünün 1942–1945, 1949–1956, 1959–1960 yılları arası müdürlüğünü yapmıştır. (Dr. Nejdet Aysal, “Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Tarihçesi ve Gelişim Süreci”, A.Ü. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dersi, S.33-34, Mayıs-Kasım 2004, s.246; Karal, a.g.e., s.536.) Karal aynı zamanda, 1944-1946, 1946-1948 yılları arasında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi dekanlığı ile 1948-1950 yılları arası Ankara Üniversitesi rektörlüğü yapmıştır. (Aysal, a.g.m., s.246; Karal, a.g.m., s.536) 1960 yılında Ordinaryüs Profesörlüğe yükseltilen Karal, bu tarihten itibaren sırasıyla 1960-1961 yılları arası Kurucu Meclis üyeliği ve 1961 Anayasasını hazırlayan komisyonun başkanlığı ve 1972’den ölümüne kadar Türk Tarih Kurumu başkanlığı yapmıştır. Bu görevlerinin dışında birçok ulusal ve uluslar arası kurum üyeliklerinde bulunan ve Osmanlı Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürk üzerine birçok çalışması buluna Karal, 18 Ocak 1982 tarihinde vefat etmiştir. (Karal, a.g.m. s.538-551.) TİTE’nin kurucu müdürü olan ve bu sıfatla Atatürk’e ait söylev ve demeçlerin derlenerek kitaplaştırılması işini organize eden ve ASD’nin I, II ve III. ciltleri onun müdürlüğü döneminde yayınlanan Karal, bu şekilde Türkiye Cumhuriyet Tarihine büyük katkıda bulunmuş ve üzerine aldığı sorumluluğun gereğini yerine getirmiştir.

²²⁶ E.Z. Karal, **Atatürk’ten Düş...**; Utkan Kocatürk, **Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., İkinci Basım, Ankara 2005; **Düşünceleriyle Atatürk**, Der. Arı İnan, Sadeleştiren İsmet Parmaksızoğlu, TTK Basımevi, Ankara 1999; **Atatürk’ün Görüş ve Direktifleri**, Yay. Haz. Genel Kurmay Başkanlığı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1984.

²²⁷ Eserde yer alan konu başlıkları şunlardır: Milli Mücadele, Bağımsızlık, Milli Egemenlik, Kurtuluş Savaşı (Askeri ve Siyasi Zaferler), Cumhuriyete ve Yeni Türkiye’nin Kuruluşuna Doğru, Cumhuriyet Yönetimi, Laiklik, Uygarlık ve Çağdaşlaşma, Devrim ve Türk Devrimleri, Hukuk Devrimi ve Adalet Anlayışı, Şapka ve Kıyafet Devrimi, Türk Kadını ve Kadın Hukukunda Devrim, Milli Eğitim, Kültür

Arı İnan'ın “Düşünceleriyle Atatürk” adlı eseri, Atatürk'ün Nutuk adlı eserinden alınarak oluşturulan ve onun Samsun'a çıkışından, 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanına kadar geçen dönemi içine alan özet bir tarihçe ile başlamaktadır. İnan, bu tarihçe ile kitabın ön sözünde de belirttiği gibi, Atatürk'ün farklı tarih ve yerlerde yaptığı konuşmaların, yanlış bir takım değerlendirmelere yol açmamasını ve onun hangi sözleri, hangi koşullarda söylediğinin iyi anlaşılmasını sağlamak istemiştir.

Eserde, metinler orijinal diliyle verildiği gibi, aynı metinlerin İsmet Parmaksızoğlu tarafından yapılan sadeleştirmeleri de yer almaktadır.²²⁸

Genelkurmay Başkanlığı tarafından hazırlanan “Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri” adlı eserde ise diğerlerinden farklı olarak dikkat çeken özellikler, eserin sol tarafında orijinal metinlerin, sağ tarafında ise aynı metinlerin sadeleştirilmiş şeklinin verilmiş ve ekler kısmının oluşturulmuş olmasıdır. Bu bölümde, Erzurum ve Sivas Kongreleri Beyannameleri, Misak-ı Milli metni ile Atatürk'ün CHP'de 1931 yılında yaptığı bir konuşma ile TBMM'nin 5. Dönem 3. Toplanma Yılı Açış Konuşması yer almaktadır. Yine bu esere, Atatürk'e ait el yazısı örneklerinden oluşan bir kısım da eklenmiştir. Bu çalışmaya ayrıca diğer eserlerde bulunmayan, bir dizinin eklenmesi de onu diğerlerinden farklı kılmıştır.

Eserde yer alan Atatürk'ün konuşmaları, Devlet Hayatı, Fikir Hayatı, Ekonomik Hayat, Din genel başlıkları altında tasnif edilmiştir;

3.1.2. Makaleler

ASD üzerine kaleme alınan toplam 14 makale tespit edilmiştir. Bu çalışmalar içerisinde en dikkat çekici olanın, “Atatürk Hakkında Konferanslar” adıyla Türk

ve Bilim, Harf ve Dil Devrimi, Güzel Sanatlar, Tarih Görüşü (Dünya ve Türk Tarihi), Türk Gençliği, Milliyetçilik, Milli Birlik ve Beraberlik, Türk Milletine İnan, Güven, Saygı, Din ve İslam Dini, Birey, Toplum, Millet Yaşamı, Basın, Diktatörlük ve Cihangirlik, Siyaset Bilimi ve Devlet Yönetimi, Ekonomi ve Kalkınma, Tarım ve Köylü, Ulaştırma ve Bayındırlık, Spor ve Sağlık, Türk Ordusu ve Türk Askeri, Milli Savunma ve Askerlik Sanatı, Dış Siyaset, İnsanlık Ülküsü ve Barış Özlemi, Yaşam Görüşü, Deha, Büyük Adam, Lider, Başarı ve Başarı Yolu, Atatürk'e Göre Atatürk, Kocatürk, **a.g.e.**

²²⁸ Eserde yer alan Atatürk'ün sözleri genel başlıklar altında şu şekilde verilmiştir: Milli Mücadele, Milli Egemenlik, Misak-ı Milli, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Milletvekilleri, Mudanya, Lozan, Cumhuriyet, Saltanat-Hilafet, İlkeler, Devrimler, Ordu, M. Kemal Atatürk'ün Çeşitli Görüşleri, **Düşünceleriyle Atatürk.**

Tarih Kurumu tarafından 1946'da basılan eserde yer alan ve Prof. Dr. Afet İnan tarafından kaleme alınan “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Üzerinde Yapılan Bir Konuşma*” başlıklı makale olduğu söylenebilir.²²⁹

Afet İnan, ASD'nin birinci cildini değerlendirdiği makalesinde; İstiklal Savaşı ve Cumhuriyet tarihinin geniş kaynaklarını Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün belli bir metotla, özenle toplamakta ve yayınlamakta olduğundan bahsederek, 398 sayfadan oluşan bu çalışmanın, zabıt ceridelerinden aynen alındığı için birinci elden belge sayılacağını belirtmiştir. Yazar, ASD'yi, Atatürk'ün eserde geçen sözleri ile açıklamalı olarak tanıtmış ve onun ASD'de yer alan sözlerini; hazırlanarak okumuş oldukları ve herhangi bir mesele üzerine irticalen söylemiş oldukları şeklinde ikiye ayırmıştır. Bu ayırımın sonucunda, Atatürk'ün 29 Ekim 1923'ten sonraki konuşmalarını, hazırlanarak okumuş oldukları şeklinde ifade etmiştir.

Afet İnan, Atatürk'ün eserde yer alan sözlerinden hareketle, o anki ruh halinin tamamen tespit edilemeyeceğini belirterek, bu yüzden Atatürk'ten duyduklarından ve o yıllarda önemli mevkilerde bulunanların hatıratlarından yola çıkarak şu değerlendirmede bulunmuştur²³⁰: “*Büyük Millet Meclisini o günlerdeki ruh halatine göre idare eden, Gazi Mustafa Kemal'dir. Meclisteki şahısların ve grupların fikirlerini, ya kendisi bizzat yahut başkaları vasıtasıyla öğrenip ona göre konuşmalarını idare ederdi. İrticalen söylediklerinde dahi, yine önceden efkârı umumiyenin zihniyeti üzerinde durmakla beraber, kabul ettirdiği kendi fikirlerini, en tatmin edici ve mantikî delillerle söylemiş olurdu. Bir fikri kabul ettirmek istediği vakit, herkesin mizacına göre ayrı ayrı veya toplu olarak konuştuktan sonra o işi formüle ettiği zaman, herkeste “tam isabet budur” kanaatini yaratmış olması çok büyük haslettir. Atatürk psikolojik tesire her zaman çok önem vermiştir. Çünkü onun gayesi, mukaddes olan vatani, müstakil hüviyetle kurtarmak, milli şuuru yaratmak, kuvvetlendirmektir ve bu suretle de milletin kendi mukadderatını kendi eline vermektir.”*

Afet İnan, ayrıca Atatürk'ün eserde yer alan konuşmalarını; hükümetin icraatının geçmiş yılına ait işlerini devlet reisi sıfatıyla meclise bildirmesi, dış

²²⁹ A. Afet İnan, “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Bir Konuşma*”, **Atatürk Hakkında Konferanslar**, TTK Basımevi, Ankara 1946.

²³⁰ a.g.m, s. 76–77.

siyaset, yapılmış ve yapılacak olan inkılâpların mahiyeti ve ekonomik işler olmak üzere sınıflandırmıştır. Afet İnan, makalenin sonunda da “*İşte bütün bu sözleriyle Atatürk, bugünkü olayların içinde manen yaşamıyor mu?*” şeklindeki sorusuyla bir bakıma Atatürk’ün birtakım konulardaki görüşlerinin güncelliğini kaybetmediğini, görüş ve düşünceleri ile halen varlığını sürdürdüğüne işaret etmiştir denilebilir.²³¹

Bir diğer dikkat çekici makale, Vasfi Bingöl’e²³² aittir. Bingöl, Yeni Ufuklar Dergisi’nin 191 ve 192. sayılarında kaleme aldığı makalesinde,²³³ ASD’ye karşı öğrencilerin ilgisizliğini öncelikle Nutuk’u örnek olarak açıklamıştır. Bingöl, bu ilgisizliğin temel nedeninin Atatürk’ün kullandığı dil ile 1960’lı yıllarda kullanılan dil arasındaki farklılık olduğunu ifade etmiştir. Bingöl, Atatürk’le yeni kuşağı birbirine bağlayacak bir köprü kurulması ve bu amaçla ASD’nin hatasız olarak yaşayan dile çevrilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bingöl’e göre bu görev, Türk Dil Kurumu’nun organizasyonunda Atatürkçü aydınlardan oluşacak bir çalışma grubuna düşmektedir. Bingöl, makalesinin devamında ASD’nin sadeleştirilmesinde yapılan hataları, örnekleriyle açıklayarak, tespitinde ne kadar haklı gerekçelere dayandığını ortaya koymaya çalışmıştır.

ASD ile ilgili olarak yazılmış diğer makaleler ele alındığında ise bu çalışmalarda Atatürk’ün çeşitli konular üzerine yaptığı konuşmaların yorumsuz olarak verildiği görülmüştür. Bu tür makalelerde Atatürk’ün farklı birtakım konular hakkındaki görüş ve düşünceleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu türdeki makalelerle ilgili olarak belirtilmesi gereken bir diğer husus ise ASD üzerine yayınlanan bu makalelerin biri²³⁴ hariç diğerlerinin²³⁵ Türkiye’de askeri yönetimin

²³¹ a.g.m, s. 70,78.

²³² Vasfi Bingöl, 1911 yılında Bitlis’te doğmuş, 1930 yılında Adana Erkek Öğretmen Okulu’nu bitirdikten sonra Anadolu’nun çeşitli köy ve kentlerinde öğretmenlik yapmıştır. Bingöl, 1937 yılında Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü Edebiyat Bölümü’nde eğitim görerek Türkçe öğretmenliği yapmaya başlamıştır. 1967 yılında emekli olan Bingöl, bu tarihten 1976’ya kadar English High School’da edebiyat öğretmenliği yapmıştır.; Yazar, Bugünün Diliyle Atatürk’ün Milli Eğitimimizle İlgili Düşünce ve Buyrukları, Metinli Çocuk ve Gençlik Kitapları Kılavuzu 1, Metinli Çocuk ve Gençlik Kitapları Kılavuzu 2, Metinli Çocuk ve Gençlik Kitapları Kılavuzu 3, Metinli Çocuk ve Gençlik Kitapları Kılavuzu 4, Şehnameden Hikâyeler, Geçmişimden Kıvrıntılar gibi eserlere sahiptir.Vasfi Bingöl, **Geçmişimden Kıvrıntılar**, Cem Yayınevi, İstanbul, 2003.

²³³ Vasfi Bingöl, “*Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (Öztürkçeleştirilmesi)*”, **Yeni Ufuklar**, C.16, S. 191, İstanbul 1968; Vasfi Bingöl, “*Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (Öztürkçeleştirilmesi)*”, **Yeni Ufuklar**, C.16, S.192, İstanbul 1968.

²³⁴ Bu makale “*Müslümanlıkta Atatürk’ün Din ve Maneviyat Üzerindeki Kuvvetli Görüşü Söylev ve Demeçleri*”, **Kemalizm ve Türkiye**, S. 19, İstanbul 1977’dir.

olduğu bir devrede yazılmış olmasıdır. Bu durumun bir rastlantı olmadığı ve bu tür yayınların 12 Eylül döneminde Atatürkçülüğü yerleştirme isteği ve çabalarının bir yansıması olarak ortaya çıktığı ileri sürülebilir.

Ayrıca bu makalelerde yazarlar, ASD'den, kendi yazdıkları makalenin konusu ile ilgili sözleri kullanmış ya da ASD'de geçen bir konuşmayı özetlemişlerdir. Bu sınıflandırmaya göre, aşağıda tanıtılan ilk altı makale ilk gruba, diğer beş makale de ikinci gruba girmektedir.

İlk grupta yer alan makalelerden birincisi, 1970'li yılların öykücülerinden olan Baha Çalt tarafından kaleme alınan ve *Mason Dergisi*'nin 40–41. sayılarında yayınlanmış olan üç sayfalık “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*”dir. Burada, bilim, teknik, eğitim ve öğretim, Türk dili, güzel sanatlar ve müzikle ilgili ASD'de yer alan sözler alt alta verilerek, Atatürk'ün bu konularla ilgili görüş ve düşünceleri açıklanmaya çalışılmıştır.²³⁶

Hande Suher²³⁷ tarafından Cumhuriyet Döneminde Türk Sanayinin Gelişmesi Sempozyumu'nda sunulan “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nde Sanayi-İskân Politikası Hedefleri*” adlı bildiride, amaç kısmında da belirtildiği gibi, Türkiye sınırları içerisinde, ülkenin yeniden düzenlenmesi amacına yönelik, Atatürk tarafından tespit edilmiş olan sanayi-iskân hedeflerinin, yine onun ASD'de yer alan

²³⁵ Bu makaleler: Baha Çalt, “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*”, **Mason Dergisi**, S.40–41, İstanbul 1981; Osman Üstün Yıldırım, “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinde Eğitim Kütüphanesi Bütünleşmesi*”, **Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi**, C. 28, No: 1-4, Ankara 1981; Hande Suher, “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinde Sanayi-İskân Politikası Hedefleri*”, **Cumhuriyet Döneminde Türk Sanayinin Gelişmesi Sempozyumu**, İstanbul 1981; “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler*”, **Kemalizm ve Türkiye**, S.99-100, İstanbul 1984; “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler*”, **Kemalizm ve Türkiye**, S. 102-103, İstanbul 1984; “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler: Sivas Kongresini Açış Konuşması (4 Eylül 1919)*”, **Kemalist Atılım**, S.20, Ankara 1983; “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler: Sivas Kongresini Açış Konuşması (4 Eylül 1919)*”, **Kemalist Atılım**, S.23, Ankara 1983; “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler: Sivas Kongresini Açış Konuşması (4 Eylül 1919)*”, **Kemalist Atılım**, S.24, Ankara 1983; Oya Mutlu-İsmet Gönülal, “*Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannamelerinden Kadınlarla İlgili Bazı Belgeler*”, **Atatürk ve Kadın Hakları**, Türk Ticaret Bankasının Cumhuriyetin 60. Yılına Armağanı, Ankara, 1983; Bahri Özbey, “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Demir yollarımızla İlgili Bölümler*”, **Demiryol**, S.679, Ankara 1982' dir.

²³⁶ Çalt, a.g.m.

²³⁷ Prof. Hande Suher, 1929 yılında İstanbul'da doğmuştur. İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi'ni 1950-51 döneminde bitiren Suher, 1965 yılında İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsünde profesör olmuştur. 1977–1980 yılları arasında İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dekanlığını yürütmüştür. 02.06.1996 emekli olan Suher'in, çok sayıda bilimsel eseri bulunmaktadır. <http://www.handesuher.com/>, 10.12.2009

konuşmaları ile açıklanması amaçlanmıştır.²³⁸

Demiryol Dergisi'nin 679. sayısında yer alan ve “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nden Demir Yollarımızla İlgili Bölümler*” başlıklı makale ile Kemalizm ve Türkiye Dergisi'nin 20. sayısında yayınlanan “*Müslümanlıkta Atatürk'ün Din ve Maneviyat Üzerindeki Kuvvetli Görüşü, Söylev ve Demeçleri*” adlı makalede, Atatürk'ün ASD'de yer alan demiryolları ile din ve maneviyat hakkındaki konuşmaları yorumsuz olarak verilmiştir.²³⁹

“*Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinde Eğitim Kütüphanesi Bütünleşmesi*” adlı makale ise Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi'nde yayınlanmış olması ile dikkat çekmektedir. Makalenin bir veteriner fakültesi dergisinde yayınlanmış olmasının nedeni, makalenin yazarı, O. Üstün Yıldırım'ın A.Ü. Veteriner Fakültesi kütüphane uzmanı oluşu ve bu makaleyi, A.Ü. Veteriner Fakültesinde, Atatürk'ün doğumunun 100. yılı dolayısıyla hazırlanan Atatürk köşesindeki, Atatürk büstünün açılışı nedeniyle hazırlanmış olmasıdır.²⁴⁰

Makalede, Yıldırım, Ulusal Kurtuluş Savaşı sonrasında ulusal düzeyde kalkınma mücadelesi içerisine giren Atatürk'ün, eğitim-kütüphane ilişkisine önem verdiğini ifade etmiş, bu düşüncesini, ASD'de de yer alan Atatürk'ün çağdaşlaşma, milli eğitim, harf devrimi, bilim, teknik vb. konularda söylediği sözlere dayandırmıştır.²⁴¹

Oya Mutlu²⁴² ve İsmet Gönülal²⁴³ tarafından kaleme alınan ve “*Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannamelerinden Kadınlarla İlgili Bazı Belgeler*” başlıklı makale²⁴⁴ de bu tarzda hazırlanmış bir diğer çalışmadır. Bu çalışma, Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri'nden doğrudan alınarak hiçbir yorum katılmaksızın verilen ve kadınlarla ilgili görülen sekiz adet tamim, telgraf ve beyannameden oluşmaktadır.

İkinci gruba giren beş makalenin ilki ise Kemalizm ve Türkiye dergisinin 99.-

²³⁸ Suher, a.g.m, s.1

²³⁹ Özbey, a.g.m; “*Müslümanlıkta Atatürk'ün...*”, **Kemalizm ve Türkiye**, S. 19.

²⁴⁰ Yıldırım, a.g.m, s. 320–321.

²⁴¹ Yıldırım, a.g.m.

²⁴² TC. Ziraat Bankası halkla ilişkiler müdür yardımcısı. Mutlu-Gönülal, a.g.m, s.205.

²⁴³ Emekli öğretmen albay. Mutlu-Gönülal, a.g.m, s.205.

²⁴⁴ Mutlu-Gönülal, a.g.m, s.205–212.

100. sayılarında “Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler” başlığı altında yayınlanmıştır. Bu makalede, Atatürk’ün İzmir’i dördüncü ziyareti sırasında yaptığı konuşma²⁴⁵ ASD’den özetlenerek hiçbir yorum katılmaksızın verilmiştir. Yine aynı derginin 102.-103. sayılarında “Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler” başlığı altında Atatürk’ün Büyük Zafer’le ilgili konuşması²⁴⁶ ASD’den özetlenerek yorumsuz olarak yayınlanmıştır.

Kemalist Atılım Dergisi de, Kemalizm ve Türkiye dergisi gibi, ASD’ye üç sayısında yer vermiştir. Bunlardan birincisi derginin 20. sayısında “Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler: Sivas Kongresini Açış Konuşması” başlığı altında kaleme alınmıştır. Yazıda, ASD’nin I. cilt 8-11. sayfaları arası yer alan “Sivas Kongresini Açarken (4 Eylül 1919)” başlıklı konuşma neredeyse aynen verilmiştir. Bu makalelerden ikincisi derginin 23. sayısında yer almaktadır. Bu makalede, ASD’nin I. cildinde 12–60. sayfalar arasında yer alan “Mütarekeden Meclisin Açılmasına Kadar Geçen Zaman Zarfında Cereyan Eden Siyasi Olaylar Hakkında (24 Nisan 1920)” başlıklı konuşmanın 21–24. sayfaları arası özetlenmektedir. Üçüncüsü ise derginin 24. sayısında yayınlanmıştır. Burada yine ASD’nin I. cildinin 8-11. sayfaları arasında yer alan “Sivas Kongresini Açarken” başlıklı yazı esas alınmış, fakat bu defa ilgili konuşmadan çeşitli alıntılar yapılmış ve bu alıntılar diğer makalelerdeki gibi yorumsuz olarak verilmiştir.²⁴⁷

3.1.3. Tezler

ASD üzerine hazırlanmış iki adet tez tespit edilmiş olup, ilki tarih alanında yapılmış bir yüksek lisans, diğeri Türk dili ve edebiyatı alanında yapılmış bir doktora tezidir.

Hüseyin Çelik tarafından, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda hazırlanan yüksek lisans tezi, 1995 yılında tamamlanmıştır.

²⁴⁵ Bu konuşma Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’nin 2. Cilt 76–81. sayfalarında İzmir Hükümet Konağı’nda (27.1.1923) başlığı ile yer almaktadır.

²⁴⁶ Bu konuşma Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’nin 1. Cilt 240–260. sayfalar arası Büyük Zafer Hakkında (4 Ekim 1922) başlığı ile yer almaktadır.

²⁴⁷ “Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler...”, **Kemalist Atılım**, S.20, s. 31–32; “Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler...”, **Kemalist Atılım**, S.23, s. 31–32; “Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler...”, **Kemalist Atılım**, S.24, s. 31–32.

“Atatürk’ün Nutuk ile Söylev ve Demeçler’de Adı Geçen Şahıslar Hakkındaki Düşünceleri” adını taşıyan bu çalışma 158 sayfadan oluşmaktadır. Nutuk ile Söylev ve Demeçlerde adı geçen kişiler; kendilerinden olumlu olarak bahsedilen 53 kişi, hem olumlu hem de olumsuz olarak bahsedilen 14 kişi ve olumsuz olarak bahsedilen 109 kişi olmak üzere, üç bölüm halinde tasnif edilmiştir. Çalışmada Atatürk’ün, hem “Nutuk”, hem de ASD’de bu kişiler hakkında söylediği sözler kullanılarak, bunlar hakkındaki düşünceleri açıklanmaya çalışılmıştır.²⁴⁸

Ali Taştekin tarafından Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda hazırlanan doktora tezi ise “Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinde Sözdizimi” başlığını taşımaktadır. 2001 yılında tamamlanan tez, 617 sayfadan oluşmaktadır. Çalışma, Atatürk’ün 1919’da Osmanlı ordusundaki askerlik görevinden istifa etmesinden, 1927’deki Türk Silahlı Kuvvetleri’nden emekli olmasına kadar geçen sekiz yıllık dönemi kapsamaktadır. Tezde, Atatürk’ün belirtilen bu dönemde yaptığı 92 konuşmanın metinleri, söz dizimi açısından incelenmiştir.²⁴⁹

3.2. “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri” Adıyla Yabancı Dillerde Basılmış Eserler

Yapılan araştırmada, Türkiye dışında Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri adıyla yayınlanmış üç adet eser tespit edilmiştir. Ancak, “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri” adını taşıyan ve Türkçe dışındaki dillerde yayınlanmış bu eserler orijinalinden farklı bir formatta düzenlenmiştir. Bu eserlerde, Atatürk’ün çeşitli konulardaki sözlerine yer verilerek, görüş ve düşünceleriyle Atatürk tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu eserlere sahip oldukları özelliklerden yola çıkılarak “Atatürk’ten Düşünceler”, “Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri”, “Düşünceleriyle Atatürk”, “Atatürk’ün Görüş ve Direktifleri” ve “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’nin Konular İndeksi” türü eserlerdir denilebilir.

ASD adını taşıyan Rusça (1966), Almanca (1981) ve Bulgarca (1981) eserler bulunmaktadır. Bunlar, belirtildiği gibi ASD’nin aynen bu dillere çevirisi şeklinde

²⁴⁸ Hüseyin Çelik, **Atatürk’ün Nutuk ile Söylev ve Demeçler’de Adı Geçen Şahıslar Hakkındaki Düşünceleri** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 1995.

²⁴⁹ Ali Taştekin, **Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinde Sözdizimi** (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli 2001.

olmayıp, Almanca baskısı, Atatürk'ün çeşitli konulardaki düşüncelerinin ortaya konulması, Rusça ve Bulgarca baskıları ise Atatürk'ün birtakım önemli konuşmaları yanında daha çok kendi ülkeleri ve halkları ile ilgili olan konuşmalarından seçmeler şeklinde hazırlanmıştır.

Atatürk üzerine çalışmaları bulunan yazar Akil Aksan²⁵⁰ tarafından seçilerek, Belma Emircan tarafından Almancaya çevirisi yapılan ve “*Mustafa Kemal Atatürk Söylev ve Demeçler*” adını taşıyan eser²⁵¹, Atatürk'ün doğumunun 100. yılı olan 1981 yılında yayımlanmıştır. 99 sayfalık kitapta, ASD ve Atatürk'ün konuşmalarını içeren birtakım eserlerdeki konuşmalardan istifade ile Atatürk'ün çeşitli konulardaki görüşleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Almanca ASD: “Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu”; “Bir Ulusun Hakları” başlığı altında “Halkın ve Hukukun Sesi”, “Bağımsızlık”, “Hürriyet”, “Dayanışma”; “Yeni Türk Devleti'nin Ortaya Çıkışı” başlığı altında “Hukukun Savunması”, “Organizasyon”, “Mücadele”; “Devrimler ve Reformlar” başlığı altında “Yıkılış ve Yapılanma”, “Din ve Laiklik”, “Kadın ve Hakları”, “Hak ve Hukuk”, “Eğitim ve Yeni Alfabe”, “Ekonomi”; “Özgür Düşünce, Basın ve Tarih” başlığı altında “Özgür Düşünce ve Basın”, “Tarih”; “Sanat ve Kültür”; “Yönetenler”; “Gençlik”; “Asker, Ordu, Savaş”; “Dış Politika”; “Barış ve Hümanizm”; “Atatürk'ün Kişiliği” şeklinde başlık ve alt başlıklarında sınıflandırılmış olup, Atatürk'ün bu konulardaki fikir ve düşünceleri, ilgili konuşmalardaki Atatürk'e ait konuşmalar olmayan alıntılar ayıklanarak açıklanmıştır.

ASD'nin Rusça baskısı,²⁵² kapağındaki başlığı²⁵³ ile dikkat çekmekte olup eser Rusça “*Kemal Atatürk Seçilmiş Söylev ve Demeçleri*”, Türkçe olarak ise “*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*” başlığını taşımaktadır. Rusça adından da anlaşılacağı üzere Atatürk'ün çeşitli konularda yaptığı konuşmalardan bir derleme halinde hazırlanmış 439 sayfalık eserde, Atatürk'ün hayatını, faaliyetlerini ve

²⁵⁰ **Atatürk Der ki**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986; **Citations de Mustafa Kemal Atatürk**, Metaksan Yayınları, Ankara, 1982.

²⁵¹ **Mustafa Kemal Atatürk, aus Reden und Gesprochen**, Auswahl: Akil Aksan, Übersetzung: Dr. Belma Emircan, Julius Groos Verlag Heidelberg, 1981. Ayrıca eserin kapağı için bkz. Ek-1

²⁵² **Kemal Atatyurk, İzbranniye Reçi i Vstupleniya (Perevod s Turetskogo)**, Redaktsiya i Vstupitez'naya Stat'ya: Professora A. F. Millera, İzdatel'stvo “Progress” Komiteta po Peçati pri Sovete Ministirov SSSR, Moskva, 1966.

²⁵³ Eserin kapağı için bkz. Ek-2

dönemin siyasi ortamını değerlendiren genişçe bir ön söz bulunmaktadır. Eser, Atatürk'ün 23 Nisan 1920'deki BMM Birinci Oturum Konuşması ile başlamaktadır. Eserin editörü olan Prof. Dr. Anatoliy Filippoviç MİLLER'e göre, Atatürk'ün faaliyetlerinin geçtiği karmaşık ortamı ve onun düşüncelerinin özgün seyrini ortaya koyan bu belgeler, onun siyasi ve sosyal görüşünü yansıtmaktadır.²⁵⁴ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri adını taşıyan bir çalışmanın, Rus dilinde ilk kez yayınlanmış olması da çalışmaya ayrı bir önem katmaktadır.

Bulgarca ASD²⁵⁵ ise Rusça baskısında olduğu gibi, eserin dış kapağında Bulgarca olarak "*Kemal Atatürk Seçilmiş Söylev ve Demeçleri*"²⁵⁶ ve iç kapakta Türkçe olarak "*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*" başlığını taşımaktadır.²⁵⁷

Eser, Stefan Velikov tarafından Atatürk'ün doğumunun 100. yılı olan 1981'de yayınlanmıştır. Atatürk'ün kısa bir hayat hikâyesi ile başlayan 347 sayfalık bu eser hazırlanırken, TİTE tarafından 1945–1964 yılları arası yayınlanan "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" ile "Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri" yanında, Bulgar devlet adamlarının Atatürk ile ilgili anılarında yer alan, Atatürk'ün Bulgaristan ve Bulgar halkı hakkındaki görüşleri ile Türk ve Bulgar basınından faydalanılmıştır. Ayrıca, çalışmanın giriş kısmında da belirtildiği gibi, A. F. Miller'in editörlüğünde Rusça olarak hazırlanan "Kemal Atatürk Seçilmiş Söylev ve Demeçleri" (Moskova 1966) adlı eserden de yoğun bir şekilde faydalandığı görülmektedir. Eserde, Atatürk'ün faaliyetleri ve fikirleri, onun barışçı dış politikası, Türk-Bulgar ilişkileri ile ilgili konuşmaları yer almaktadır.²⁵⁸ Eser, bu yönüyle, Bulgaristan'da Türk tarihi ile ilgili çalışma yapan araştırmacılar ve bu konulara ilgi duyan Bulgar halkının ihtiyacını karşılamak üzere hazırlanmıştır denilebilir.

ASD'nin Bulgarca ve Almanca baskılarının Türkiye'de Atatürk'ün 100. doğum yılı etkinliklerine rastlaması dikkat çekicidir. Türkiye'de, Atatürk ve Atatürkçülük konusunda yapılan yayınların sayısının arttığı bir dönemde, yurtdışında da bu konuya önem verilmiş olması, onun evrenselliğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

²⁵⁴ a.g.e., s. 5–29.

²⁵⁵ Kemal Atatyurk, İzbranni Reçi i İzkazvaniya Pervot ot Turski, S''stavl Stefan Velikov, Pod Redaktsiyata na Prof. Nikolay Todorov, D''rjavno İzdatel'stvo "Narodna Prosveta", Sofiya, 1981.

²⁵⁶ Eserin dış kapağı için bkz. Ek–3

²⁵⁷ Eserin iç kapağı için bkz. Ek–4

²⁵⁸ a.g.e., s. 1-2.

3.3. Türkiye'deki Diğer Cumhurbaşkanlarına Ait Söylev ve Demeçler

ASD'nin ilk baskısının yapıldığı 1945'ten itibaren, sadece cumhurbaşkanlarına ait değil, devletin önemli makamlarında görev yapmış olan birçok kişiye ait söylev ve demeçlerde kitaplaştırılmıştır. Bu türden söylev ve demeçlerin TBMM başkanlarına,²⁵⁹ başbakanlara,²⁶⁰ devlet bakanlarına,²⁶¹ siyasi parti liderlerine,²⁶² diyanet işleri başkanlarına²⁶³ ve hatta milletvekillerine²⁶⁴ ait oldukları görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanlarından; Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Celal Bayar, Cevdet Sunay, Fahri S. Korutürk, Kenan Evren ve Süleyman Demirel'e ait söylev ve demeçlere ulaşılrken, IV. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, VIII. Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve X. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in cumhurbaşkanlığı dönemine ait söylev ve demeçleri kitaplaştırılmamış olup, şu an görevde bulunan Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün söylev ve demeçleriyle ilgili henüz bir çalışma yapılmamıştır.

²⁵⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Necmettin Karaduman'ın Söylev, Demeç ve Mesajları, Başbakanlık Basımevi, Ankara t.y.; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İ. Kaya Erdem'in Konuşma ve Demeçleri: 21 Kasım 1989–31 Aralık 1990, 1990; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İ. Kaya Erdem'in Konuşma ve Demeçleri, 1991.

²⁶⁰ Konuşmalarıyla Menderes, Haz. Hidayet Yavuz, 1958; Adnan Menderes'in Konuşmaları, Haz. Mustafa Doğan Ekicigil, 1957; Adnan Menderes'in Konuşmaları, Demeçleri, Makaleleri, Haz. Haluk Kılçık, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1991; Ecevit'in Söylev ve Demeçleri, (14 Ekim 1973 - 28 Ekim 1974), Yeni Ulus, 1975; Başbakan Bülent Ulusu'nun Konuşma, Demeç ve Mesajları, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1982; Başbakan Turgut Özal'ın Konuşma, Mesaj, Beyanat ve Mülakatları: 13.12.1983 –12.12.1984, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1984; Başbakan Turgut Özal'ın Konuşma, Mesaj, Beyanat ve Mülakatları: 13.12.1984 – 12.12.1985, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1985; Başbakan Turgut Özal'ın Konuşma, Mesaj, Beyanat ve Mülakatları: 13.12.1985 – 12.12.1986, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1986; Başbakan Turgut Özal'ın Konuşma, Mesaj, Beyanat ve Mülakatları: 13.12.1986 – 12.12.1987, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1987; Başbakan Turgut Özal'ın TBMM-Yurtiçi Seyahatlerinde Yaptığı Konuşmaları: 13.12.1987–12.12.1988, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1988; Başbakan Turgut Özal'ın Yurtdışı Temaslarındaki Konuşmaları: 13.12.1987–12.12.1988, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1988; Başbakan Süleyman Demirel'in Konuşmaları, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1992; Başbakan Tansu Çiller'in Konuşmaları, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1994; Başbakan Tansu Çiller'in Konuşmaları, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1995; Başbakan Yıldırım Akbulut'un Konuşmaları: 1.1.1990–30.6.1990, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1990.

²⁶¹ Devlet Bakanı Ekrem Ceyhan'un Konuşmaları: 7.12.1991–28.1.1993, 1993; Ulusaldan Evrensele Çağdaş Kültür: Kültür Bakanı Fikri Sağlar'ın TBMM ve Çeşitli Kültürel Etkinliklerde Yaptığı Konuşmalar, 1994.

²⁶² Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü'nün Yaptığı Konuşmalar, 1987; Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın Anavatan Partisi TBMM Grubunda Yaptığı Konuşmalar, 1993.

²⁶³ Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'ın Röportajlar, Basın Açıklamaları, Sempozyum ve Panel Konuşmaları, Protokol Konuşmaları, Konferans ve Makaleleri, 1995; Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'ın Konuşmaları Makaleleri, Adil Yıldırım, 1996.

²⁶⁴ Kayseri Milletvekili Dr. Seyfi Şahin'in 19. Dönem TBMM Konuşma ve Çalışmaları, 1995.

Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanlarının görev dönemlerini kapsayan söylev ve demeçlerin ayrı ayrı kitaplar halinde yayınlanması işi, VI. Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk'ün cumhurbaşkanlığı döneminde sistematik bir hale getirilmeye çalışılmış ve bu iş Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nin görevleri arasında sayılmıştır. Korutürk'ün direktifleri doğrultusunda yapılan çalışmaları ilk aşaması olarak V. Cumhurbaşkanı Sunay'ın söylev ve demeçleri derlenmiştir.²⁶⁵ Ancak günümüze kadar bu doğrultuda, sadece Sunay, Korutürk ve Evren'in söylev ve demeçleri kitaplaştırılmıştır.

Özellikle araştırmacılar için önem arz eden Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanlarının söylev ve demeçlerinin derlenip basılması işi, ilk olarak TİTE'nin, 1945'te ASD'nin ilk cildini ve bundan yaklaşık bir yıl sonra da II. Cumhurbaşkanı İnönü'nün söylev demeçlerini aynı formatta yayınlamasıyla başlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin şekillenmesinde öncü role sahip olan, “Ebedi Şef”²⁶⁶ olarak adlandırılan Atatürk ile “Milli Şef”²⁶⁷ olarak adlandırılan İnönü'nün söylev ve demeçlerinin aynı kurum tarafından, aynı formatta yayınlanması, bu alanda araştırma ve inceleme yapan kişiler için önemli bir hizmet olduğu ayrıca bu yayınlarla TİTE'nin kendisine yüklenen misyonun gereğini yerine getirdiği söylenebilir.

“*İnönü'nün Söylev Demeçleri*”, ASD'nin birinci cildinde olduğu gibi TBMM ve CHP kurultaylarında yapılan konuşmaları içermektedir.²⁶⁸ Bu konuşmalar 1919'dan eserin basıldığı yıl olan 1946'ya kadar olan süredeki, İnönü'nün söylev ve demeçlerini kapsamaktadır.

²⁶⁵ **Türkiye Cumhuriyeti'nin Beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın Söylev ve Demeçleri (28 Mart 1966-28 Mart 1973)**, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1978.

²⁶⁶ Atatürk için “ebedi” nitelmesini ilk kez İsmet İnönü, Cumhurbaşkanı seçildikten sonraki konuşmasında kullanmıştır. Bunun dışında, Atatürk'ün ölümünden sonra, CHF 26 Aralık 1938'de olağanüstü bir kurultay yapmıştır. Kurultay sırasında, bir tüzük değişikliği yapılarak, Atatürk partinin “Ebedi Başkanı” olarak nitelendirilmiş, İnönü de “Değişmez Genel Başkan” kabul edilmiştir. Şerafettin Turan, **Türk Devrim Tarihi**, 4. Kitap, Ankara, 1999, s. 20-21.

²⁶⁷ İnönü için söylenen, “Milli Şef” deyimini, 13 Kasım 1938'de Bugün gazetesindeki yazısında ilk kez Ali Naci Karacan tarafından kullanılmıştır. CHP'nin 1938'de toplanan olağanüstü kongresinde de yer yer geçen bu deyim, İnönü için çok partili düzene geçinceye kadar kullanılmıştır. Turan, **a.g.e.**, s. 21-22.

²⁶⁸ **İnönü'nün Söylev ve Demeçleri, I TBM Meclisi'nde ve CHP Kurultaylarında (1919–1946)**, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları: 2, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1946.

İnönü'nün cumhurbaşkanlığı dönemine ait diğer söylev ve demeçleri; Kadri Kemal Kop tarafından derlenen “*Milli Şef'in Söylev, Demeç ve Mesajları (1938-1944)*”²⁶⁹ ile İlhan Turan tarafından hazırlanan “*İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşileri; 1944–1950*”²⁷⁰ adlı eserlerdir.

Kop tarafından derlenen “*Milli Şef'in Söylev, Demeç ve Mesajları*” adlı eserin dikkat çekici özelliği ASD gibi 1945'te basılmış olmasıdır. ASD'den hemen sonra basılan bu eser, İnönü'nün cumhurbaşkanı seçilişinden 1944 yılı sonuna kadar olan dönemdeki söylev, direktif, demeç ve mesajlarını içermektedir. Kop'un ifadesiyle bu eser, o dönemin en ince ayrıntılarına yer vererek, ASD'yi tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır.²⁷¹

Turan tarafından hazırlanan, “*İsmet İnönü'nün Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşileri (1944–1950)*” TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu tarafından İnönü'nün ölümünün 30. yıldönümü olan 2003'te yayınlanmıştır. Ayrıca Turan, diğer üç çalışması²⁷² ile İnönü'nün söylev ve demeçleri hakkında basılmış kitaplardaki²⁷³ eksiklikleri gidererek, bu kapsamda bir süreklilik sağlamaya çalışmıştır denilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin III. Cumhurbaşkanı olan ve 1950–1960 yılları arasında cumhurbaşkanlığı yapan Bayar'a ait toplam altı ciltlik söylev ve demeçler

²⁶⁹ **Milli Şef'in Söylev, Demeç ve Mesajları (1938- 1944)**, Der. Kemal Kadri Kop, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1945.

²⁷⁰ **İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşiler (1944- 1950)**, Hazırlayan İlhan Turan, TBMM Kültür Sanat, Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2003.

²⁷¹ Kop, a.g.e, s.5.

²⁷² **İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşiler (1933–1938)**, Hazırlayan İlhan Turan, TBMM Kültür Sanat, Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2003; **İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşiler (1961–1965)**, Hazırlayan İlhan Turan, TBMM Kültür Sanat, Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2004; **İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşiler (1965–1973)** adlı eser henüz basılmamıştır, hazırlık aşamasındadır.

²⁷³ **İsmet İnönü'nün TBMM'deki Konuşmaları, (1920–1973)**, 3 Cilt, Derleyen, Ali Rıza Ceyhan, TBMM Kültür Sanat, Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 1992; **İsmet Paşa'nın Siyasi ve İçtimai Nutukları, (1920–1933)**, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1933; **Milli Şef'in Söylev, Demeç ve Mesajları, (1938- 1944)**, Derleyen, Kadri Kemal Kop, Akay Kitapevi, Ankara, 1945; **Muhalefette İsmet İnönü: Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılılarıyla (1950–1956)**, Derleyen, Sabahat Erdemir, M. Sıralar Matbaası, İstanbul, 1956; **Muhalefette İsmet İnönü: Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılılarıyla (1956–1959)**, Derleyen, Sabahat Erdemir, M. Sıralar Matbaası, İstanbul, 1959; **Muhalefette İsmet İnönü: Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılılarıyla (1959–1960)**, Derleyen, Sabahat Erdemir, Ekicigil Matbaası, İstanbul, 1962; **İhtilaladen Sonra İsmet İnönü: Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılılarıyla (1960- 1961)**, Derleyen Sabahat Toktamış, Ekicigil Matbaası, İstanbul, 1962. Bunlar dışında da İsmet İnönü'nün çeşitli konuşmalarının derlemelerinden oluşan eserlerde mevcuttur: Herbert Melzig, **İsmet İnönü, Millet ve İnsaniyet**, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1943; **İnönü Diyor ki, Nutuk, Hitabe, Beyanat, Hasbihaller**, Toplayan: Herbert Melzig, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1946.

bulunmaktadır.²⁷⁴ Bu söylev ve demeçlerin üç cildi, cumhurbaşkanlığı dönemini kapsamaktadır. Bunlardan ilki “*Celal Bayar’ın Söylev ve Demeçleri (1920–1953)*” adıyla yayınlanmıştır. Bu eser, Bayar’ın belirtilen dönem içerisinde TBMM’de yaptığı konuşmaları içermektedir. Ayrıca Bayar’ın cumhurbaşkanlığının ilk üç yılını (1950-1953) da kapsayan eserde bu döneme ait Bayar’ın TBMM’nin Dokuzuncu Dönemi Toplantı Yılına Açış Nutuk’u da bulunmaktadır. İkincisi “*Celal Bayar’ın Söylev ve Demeçleri, Dış Politika (1933- 1955)*” adını taşımaktadır. Bu eser, Bayar’ın herhangi bir anlaşma, konferans veya nezaket ziyareti için yurtdışına gittiği sırada, ayrıca yabancı devlet ve hükümet temsilcilerinin Türkiye’ye geldikleri zaman yaptığı konuşmaları içermektedir. Bu eserlerden birisi de “*Celal Bayar’ın Seçim Kampanyalarındaki Söylev ve Demeçleri (1946–1950–1954)*” dir. Bu eser, Bayar’ın cumhurbaşkanlığı dönemine rastlayan 1954 seçimleri öncesinde yapmış olduğu 23 politik konuşmayı içermektedir.

Türkiye’nin V. Cumhurbaşkanı Sunay’ın, cumhurbaşkanlığı dönemine ait tek ciltlik söylev ve demeçleri bulunmaktadır.²⁷⁵ Eser, Sunay’ın konuşmalarını, her bir yıl için ayrı ayrı olmak üzere, şu başlıklar altında vermiştir:

- I. Mesajları ve Radyo- Televizyon Konuşmaları,
- II. Basına Verdikleri Demeçler,
- III. Çeşitli Tören ve Toplantılarda Yaptıkları Konuşmalar,
- IV. Çeşitli Tören ve Toplantılara Gönderdikleri Mesajlar,
- V. Anıtkabir ve Başka Özel Defterlere Yazdıkları.

Türkiye Cumhuriyeti’nin VI. Cumhurbaşkanı olan Korutürk’ün yedi yıllık

²⁷⁴ **Celal Bayar’ın Söylev ve Demeçleri: 1920–1953**, Hazırlayan: Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1954- İkinci Baskı 1999); **Celal Bayar’ın Söylev ve Demeçleri: Ekonomik Konulara Dair 1921-1938**, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1955- İkinci Baskı 1999); **Celal Bayar’ın TBMM Meclisinde Yaptığı Kanun Tekliflerinin Eshabı Mucibeleri 1920-1938**, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1955-, İkinci Baskı 1999); Celal Bayar’ın 1946,1950 ve 1954 Yılları Seçim Kampanyasındaki Söylev ve Demeçleri, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1955- İkinci Baskı 1999); **Celal Bayar’ın Söylev ve Demeçleri: Demokrat Parti’nin Kuruluşundan İktidara Kadar Politik Konuşmalar 1946-1950**, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1955- İkinci Baskı 1999); **Celal Bayar’ın Söylev ve Demeçleri: Dış Politika 1933-1955**, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1956- İkinci Baskı 1999)

²⁷⁵ **Türkiye Cumhuriyeti’nin Beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay’ın Söylev ve Demeçleri, (28 Mart 1966- 28 Mart 1973)**, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1978.

cumhurbaşkanlığı dönemine ait üç ciltlik söylev ve demeçleri bulunmaktadır.²⁷⁶ Eser'in ilk iki cildi iki yıllık, üçüncü cildi üç yıllık dönemi kapsamaktadır. Eser, Korutürk'ün ulusal ve dinî bayram günlerinde ve yılbaşlarında yayınladıkları mesajları, Anıtkabir özel defteri vb. özel defterlere yazdıklarını, çeşitli siyasi sorunlara ilişkin görüşlerini açıkladığı radyo-televizyon konuşmalarını, çeşitli meslekî kuruluşlara önemli yıldönümleri, kongreler ya da toplantılar gibi sebeplerle yolladıkları mesajları, katıldığı toplantı ve törenlerde yaptıkları konuşmalarla basına verdikleri demeçleri içermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin VII. Cumhurbaşkanı olan Evren'in ikisi 1980–1982 yılları arası devlet başkanlığı, yedisi 1982–1989 yılları arası cumhurbaşkanlığı dönemine ait olmak üzere dokuz ciltlik söylev ve demeçleri bulunmaktadır.²⁷⁷ Her biri bir yıllık süreyi kapsayan söylev ve demeçler; Evren'in, radyo-televizyonda, yurt içi ve yurt dışı gezilerinde yaptığı konuşmaları, Anıtkabir özel defterine yazdıklarını, yayınladıkları mesajları, çeşitli yerlerde yaptığı konuşmaları ve basına verdikleri demeçleri içermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin IX. Cumhurbaşkanı olan Demirel'in 1993–2000 yılları arasını kapsayan Cumhurbaşkanlığı dönemine ait tek ciltlik söylev ve demeçleri bulunmaktadır.²⁷⁸ Bu söylev ve demeçler; Demirel'in, TBMM'yi açış nutuklarını, çeşitli özel gün ve kuruluşlarda yaptığı konuşmaları, basın toplantılarını

²⁷⁶ **Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk'ün Söylev ve Demeçleri, (6 Nisan 1973- 6 Nisan 1975),** Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1975; **Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk'ün Söylev ve Demeçleri, (6 Nisan 1975- 6 Nisan 1977),** Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1977; **Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk'ün Söylev ve Demeçleri, (6 Nisan 1977- 6 Nisan 1980),** Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1980.

²⁷⁷ **Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 12 Eylül 1980- 12 Eylül 1981,** Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1981; **Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 12 Eylül 1981- 12 Eylül 1982,** Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1982; **Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 12 Eylül 1982- 9 Kasım 1983,** TBMM Basımevi, Ankara, 1983; **Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 9 Kasım 1983- 9 Kasım 1984,** TBMM Basımevi, Ankara, 1984; **Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 9 Kasım 1984- 9 Kasım 1985,** TBMM Basımevi, Ankara, 1985; **Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 9 Kasım 1985- 9 Kasım 1986,** TBMM Basımevi, Ankara, 1986; **Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 9 Kasım 1986- 9 Kasım 1987,** TBMM Basımevi, Ankara, 1987; **Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 9 Kasım 1987- 9 Kasım 1988,** TBMM Basımevi, Ankara, 1988; **Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 9 Kasım 1988- 9 Kasım 1989,** TBMM Basımevi, Ankara, 1989.

²⁷⁸ **Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Söylev ve Demeçleri,** Hazırlayan: Cengiz Ergen, byy, Ankara 2002. Aynı eser 2009 yılında Atatürk Araştırma Merkezi tarafından da basılmıştır.

ve televizyon konuşmalarını içermektedir.

SONUÇ

Söylevi bir konuşmadan ayıran ve önemli kılan temel özellik, söylevin bir topluluğa belli bir düşünceyi anlatmak ve bir duyguyu aşlamak amacıyla yapılan konuşma oluşudur.

Bu özelliği ile söylev, tarih boyunca toplumu etkileme gücüne sahip lider özellikli kişilerin kullandığı bir tür olmuştur.

Tarih boyunca devlet adamlarına, düşünörlere, edebiyatçılara, bilim adamları, sanatçılara ve pek çok önemli şahsiyete ait olan söylev ve demeçler derlenmiş ve yayınlanmıştır. Söylev ve demeçleriyle, kişilerin çeşitli konulardaki fikir ve düşünceleri aracısız olarak öğrenebileceği gibi, dönemin özelliklerine dair bilgi ve bulgulara da ulaşmak mümkün olabilmektedir. Ayrıca, devlet adamlarının söylev ve demeçlerinin, ölkelerinin dünyadaki itibarlarının şekillenmesinde de etkili olduğu düşünölrse, onların söylev ve demeçlerinde dile getirdikleri fikir ve düşüncelerinin ve bunların derlenmesinin önemi daha da artmaktadır. Bu manada, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin Türkiye için böyle bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Atatürk'ün yaşamı boyunca yaptığı faaliyetler ve çeşitli konularda yaptığı konuşmaları, Türkiye'nin dünyadaki itibarının şekillenmesinde olduğu kadar, onun çeşitli yönleriyle tanınması noktasında da etkili olmuştur. Dolayısıyla, onun siyasi, sosyal, kültürel, askeri vb. konulardaki düşüncelerini ortaya koyduğu söz ve yazılarının bir araya getirilmesi önem arz etmiş ve bu konuda birçok çalışma yapılmıştır. Bunlar arasında, onun düşüncelerinin özgün seyrini ortaya koyan ASD ön plana çıkmaktadır.

Devlet adamlarına ait söylev ve demeçlerin kitaplaştırılması işi, sadece Türkiye'ye özgü bir durum değildir. Dünyadaki birçok devlette, özellikle devlet başkanlarına yönelik olarak böyle eserler oluşturulmuştur. Eldeki verilere göre, bu türden çalışmalar Amerika'da 1837'de Washington'un söylev ve demeçlerinin yayınlanmasıyla başlamıştır.

Dünyadaki ASD benzeri diğer eserler araştırılırken, liderlerinin söylev ve demeçlerini yayınlama işinin sadece Batı toplumlarına mı has bir durum olduğu, tek partili rejimlere mi ait olduğu gibi sorulara cevap aranmıştır.

Sonuçta, dünyadaki çeşitli ülkelerin devlet adamlarına ait ASD benzeri söylev ve demeçlere ulaşılmıştır. Bu durum göz önüne alındığında, bu türden söylev ve demeçlerin, Amerika'dan Avrupa'ya, Afrika'ya, Orta Doğu'ya, Asya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada derlenerek basıldığı, bunun sadece Batı toplumlarına has bir durum olmadığını, bunun bütün dünyada yaygın bir anlayış olduğunu görülmüştür.

Yine, araştırmalar sonunda ulaşılan bilgilere göre, bu türden söylev ve demeçlerin sadece kişilerin ölümlerinden sonra değil, hayatta oldukları dönemlerde de (Örneğin; Lincoln, Mandela, Mussolini, Stalin, Park Chung Hee, Chiang Kai-shek) basılmış olduğudur. Ayrıca söylev ve demeçlerin basılmasının tek partili dönemlerin mi yoksa çok partili dönemlerin mi bir anlayışı olduğu noktasında yapılan araştırmalar sonucu böyle bir anlayışın olmadığı, gerek tek partili ve gerekse de çok partili dönemlerde ve hatta krallık, imparatorluk dönemlerine ait bu türden yayınların mevcut olduğu görülmüştür.

ASD, ilk baskısının yapıldığı 1945 yılından itibaren Türkiye'de bu türden eserlerin ortaya çıkmasına örnek teşkil etmiştir. ASD'nin ilk baskısının yapıldığı 1945'ten itibaren, sadece cumhurbaşkanlarına ait değil, devletin önemli makamlarında görev yapmış olan birçok kişiye ait söylev ve demeçlerde kitaplaştırılmıştır. Bu türden söylev ve demeçlerin, TBMM başkanlarına, başbakanlara, devlet bakanlarına, siyasi parti liderlerine, diyanet işleri başkanlarına ve hatta milletvekillerine ait oldukları görülmektedir.

ASD adını taşıyan yabancı dillerde yayınlanmış eserler de bulunmaktadır. Ancak bu eserler, ASD'nin aynen bu dillere çevirisi şeklinde olmayıp, Almanca baskısı, Atatürk'ün çeşitli konulardaki düşüncelerinin ortaya konulması, Rusça ve Bulgarca baskıları ise Atatürk'ün bir takım önemli konuşmaları yanında daha çok kendi ülkeleri ve halkları ile ilgili olan konuşmalarından seçmeler şeklinde hazırlanmıştır.

Burada dikkati çeken husus, yabancıların ASD ile Atatürk'ü tanıyarak, onun kurucusu olduğu modern Türkiye'yi algılamaya çalışmalarıdır.

ASD'yi 1981 yılı da dahil olmak üzere bu döneme kadar yayınlamış olan Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Türk Milli Mücadelesi ve inkılâbıyla ilgili belgeleri

toplamak, Türk inkılâbı ve Cumhuriyet rejiminin yurt içinde ve dışında tanıtılması doğrultusunda yayımlar yapmak, amaçlarıyla kurulmuştur. Bu amaçlara ulaşmak için hazırlanan genel çalışma planında ise Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ve ülkenin çeşitli yerlerinde söylediği nutuklar ile Atatürk'ün mektupları ve telgraflarının yayımlanması hedeflenmiştir. Dolayısıyla ASD'nin, belirtilen bu hedeflere ulaşmak için hazırlanmış olduğunu söylemek mümkündür.

ASD, belli bir metodla derlenerek oluşturulmuştur. Bu metoda göre;

1. Atatürk'ün TBMM'de ve CHP Kurultaylarındaki söylev ve demeçleri
2. TBMM ve CHP Kurultayları dışında, Atatürk'ün Devlet merkezinde ve yurt içindeki söylev ve demeçleri
3. Atatürk'ün Türk ve yabancı gazete muhabirlerine verdiği demeçler
4. Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Tarihi ile ilgili tamim, telgraf ve beyannameleri derlenerek kitaplaştırılması amaçlanmıştır.

Eldeki verilere göre, ASD'nin bu plana göre derlenmesi işi, TİTE'nin kitaplık ve arşiv memurluğunun yanı sıra Müdür Yardımcılığı görevini de yürüten, Nimet Arsan (Unan)'ın tek başına yürüttüğü bir çalışmanın sonucunda tamamlanmıştır. Bu derlemenin ancak yeterli bilgi ve donanıma sahip geniş bir ekip çalışması ile mümkün olabileceği düşünüldüğünde, tek kişilik bir çalışma sonucu eksikliklerin olması kaçınılmaz bir durumdur.

Bu noktada, ASD'nin derlenmesinde Nutuk'takiler hariç olmak üzere, Atatürk'ün ağızından kaleminden çıkmış her şeyi bir araya getirmek amaçlanmıyorsa da bu amaca tam anlamıyla ulaşılammıştır. Bu anlamda bu eksiklikleri gidermek amacıyla TİTE bir çalışma yapmamakla birlikte bu yöndeki çalışmayı devam ettiren Utkan Kocatürk ve Sadi Borak tarafından derlenen ve ASD'de yer almayan Atatürk'e ait söz ve yazılar TİTE tarafından birleştirilerek "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V" adıyla 1972'de yayımlanmıştır. Ancak bu çalışmayla da Atatürk'e ait bütün söz ve yazıların bir araya getirildiğini söylemek mümkün değildir. Bu eksikliğin günümüzde yayını halen devam eden "Atatürk'ün Bütün Eserleri" adlı çalışmayla giderilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Atatürk'ün Bütün Eserleri adlı çalışmaya, Atatürk'e ait olan ve çeşitli kitap,

dergi, gazete ve arşivlere dağılmış bulunan tüm belgeleri bir araya getirmek hedefiyle başlanmış ve bu çalışmanın 15 ciltte tamamlanması düşünülmüşse de İlk cildi 1998 yılında yayınlanmış olan bu çalışma, günümüze kadar 28. cilde ulaşmış ve halen tamamlanamamıştır. Bu durum belki de, Atatürk'ün Bütün Eserleri adlı çayşmayla da Atatürk'e ait söylev ve demeçlerin derlenmesi işinin bitmeyeceğinin göstergesidir.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri incelendiğinde, eserin I. cildinde yer alan toplam 92 metnin tamamını, Atatürk'e ait söylevlerin oluşturduğu görülmektedir. Bu ciltte yer alan söylevleri, Meclisin yapısı, iç ve dış siyaset, Milli Mücadele hakkında yapılan konuşmalar olarak sınıflandırmak mümkündür.

ASD'nin I. cildinde yer alan söylevlerde Atatürk'ün, Büyük Millet Meclisi, Cumhuriyet, Devlet, Hâkimiyet, Hâkimiyet-i Milliye, Halk, Hukuk, Hükümet, İstiklâl, Kanun, Meclis, Memleket, Millet, Milli, Türk, Türk Milleti, Türkiye, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Vatan, Vatandaş, Rus, Yunan, İngiliz gibi terimleri sıklıkla kullandığı görülmektedir.

Yine bu ciltte yer alan söylevlerin büyük kısmının (yüzde 73) cumhuriyetin ilanı öncesinde yapıldığı görülmektedir.

ASD'nin II. cildi Atatürk'ün yabancı ülke temsilcilerine hitaben yapılan konuşmaların yanı sıra, özellikle çıktığı yurt gezilerinde yaptığı konuşmaları içermektedir. Bu gezilerde özellikle halka hitaben yaptığı konuşmalar yanında, halkı yönlendirme gücüne sahip halk temsilcileri, şehrin ileri gelenleri, öğretmen, basın ve ordu mensupları ile çiftçi, esnaf ve tüccar gibi değişik meslek gruplarına yönelik konuşmalar yapmıştır.

Bu ciltte, Atatürk'ün yaptığı 181 söylev ile basın-yayın organlarına verdiği beş adet demeç yer almaktadır. Bunların 54 tanesi yabancı devlet temsilcilerine hitaben yapılmıştır.

ASD'nin II. cildinde Atatürk'ün Cumhuriyet, Devlet, Hükümet, Din, Hâkimiyet, Hâkimiyet-i Milliye, Halk, İnkılâp, Medeni, Medeniyet, Memleket, Millet, Milli, Sanat, Sanatkâr, Türk, Türk Milleti, Türkiye, Vatan, Vatandaş gibi terimleri sıklıkla kullandığı görülmektedir.

ASD'nin III. cildinde Atatürk'ün Türk ve yabancı basın mensuplarına verdiği 72 adet demecin yanında sekiz adet söylevi de yer almaktadır. Bu demeçlerden 28 adedi yabancı basın mensuplarına verilmiştir.

Yine bu söylev ve demeçler incelendiğinde, Atatürk'ün burada genellikle Milli Mücadele, Türkiye'nin iç ve dış politikası, inkılâplar ve bunların amaçları gibi konular üzerinde durduğu, bunun yanı sıra kültür, spor, siyasi partiler ve hatta Keriman Halis'in dünya güzeli seçilmesi gibi güncel konularda da beyanatlar verdiği görülmektedir.

Yine bu söylev ve demeçlerde Atatürk'ün, Amerika, Anadolu, Devlet, Fransa, Fransız, Halk, Harp, Hükümet, Meclis, Memleket, Millet, Milli, Ordu, Sulh, Türk, Türk Milleti, Türkiye, Vatan ve Yunan gibi terimleri sıklıkla kullandığı görülmektedir.

Bu çalışmanın bir parçasında Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'ne kapsamlı bir dizin hazırlamaktı. Çünkü 2006 yılına kadar, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ve Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri içerisinde sadece ATTB'nin 1964'teki ilk baskısına I- Kişi Adları, II- Yer, Millet, Cemiyet Vesaire Adları başlıkları altında 20 sayfalık bir dizin hazırlanmış olmakla birlikte, böyle bir çalışma ASD I-III için yapılmamıştı. Her ne kadar 2006'da ASD ve ATTB'ye açıklamalı dizinler eklenmiş olmakla birlikte bu çalışmanın kapsamlı bir dizin ihtiyacını karşıladığını söylemek güçtür.

Bu eksikliği gidermek amacı ile ASD I-III'ün tek kitap halinde yayınlanmış olan 1997 baskısı esas alınarak kapsamlı bir dizin hazırlanmıştır. Bu dizin çalışması, toplumun her kesiminden araştırmacıların ihtiyacını karşılamak adına geniş kapsamlı olarak düşünülmüş ve dizinde Devlet-Ulus, Kişi, Konu-Kavram, Kurum-Kuruluş ve Yer adı dizini olmak üzere beş ayrı başlık altında yaklaşık olarak 6-7 bin madde yer almıştır.

Bunun yanında, yapılan araştırmalar sırasında dikkati çeken bir diğer hususta, ASD, her ne kadar Atatürk'ün çeşitli yer ve vesilelerle yaptığı konuşmaların derlenmesi ile oluşturulmuş bir eser olmakla birlikte onun tarafından veya onun tercihleri doğrultusunda oluşturulmuş bir eser değildir. Bu yönüyle doğrudan onun tarafından hazırlanmış olan Nutuk'tan ayrılmakta ve Nutuk gibi bir bütünsellik

taşımamaktadır. Bu nedenlerle Nutuk kadar ilgi görmemiştir. Bununla birlikte ASD, sahip olduğu içerikle Nutuk'a göre daha kapsamlı bir eserdir. Nutuk, sadece 1919-1927 yılları arasını kapsayan bir eserken, ASD bir bakıma, Atatürk'ün Türk milletinin ve devletin kaderine yön verdiği dönemlerin bütünüdür. Nutuk'a, Türk aydınları ve devlet tarafından bir takım misyonlar yüklenmiş, herkes tarafından okunmasının, ülke gençliğinin ve Türk devletinin geleceğine kazandıracak olumlu etkiden söz eden yazılar yazılmış, devlet bu konuyla doğrudan ilgilenmiş ve yayınlandığı andan itibaren, Nutuk'un halka ulaşması, okunması ve herkesin evinde bir tane bulunması konusuna büyük önem verilmiştir. Bu konu, devletin yıllar içinde sistematik bir şekilde sürdürdüğü adeta bir "devlet politikası" haline gelmiştir. Bunu sağlamak için de Nutuk, okullara ücretsiz olarak dağıtılmasının yanı sıra köy odaları ve köy kitaplıkları da dahil olmak üzere bütün kitaplıklara, CHP örgütlerine, halkevlerine, spor kulüplerine gönderilmiştir.

Ancak yapılan araştırmalarda ASD'ye yönelik böylesine bir ilgiye rastlanmamıştır. Bu durumun büyük bir ihtimalle ASD'nin doğrudan Atatürk tarafından meydana getirilmemesinden, bir derleme olmasından kaynaklandığı öne sürülebilir. ASD, Nutuk gibi herhangi bir şeye cevap niteliğinde siyasi bir belge niteliği de taşımamaktadır. Dolayısıyla, Nutuk gibi tartışmalara yol açmamıştır.

Bununla birlikte, Atatürk'ün, çeşitli yer ve zamanlarda yaptığı konuşmaları, verdiği demeçleri ve yazışmaları bir araya getiren bu eser, Atatürk'ün faaliyetlerinin geçtiği karmaşık ortam ile onun siyasi ve sosyal düşüncelerinin özgün seyrini ortaya koymakta, onun doğrudan tanınmasına fırsat vermektedir. Ayrıca bu eserin, Atatürk'ün çeşitli yönleriyle doğru olarak tanınabilmesine, sözlerinin bir bütün olarak değerlendirilebilmesine ve aynı konudaki farklı yaklaşımlarının, değişen koşullara, siyasi konjonktüre göre davranış belirlemesinin nedenlerinin doğru olarak algılanmasına büyük bir katkı sağladığı söylenebilir. Başka bir açıdan değerlendirildiğinde ise bu eser bir bakıma, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin çok önemli bir döneminin, o dönemin belirleyicisi olan Atatürk'ün yaptığı konuşma ve yazışmalarının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş "günlüğü" olarak da kabul edilebilir. Atatürk'ü fikir ve düşünceleriyle gelecek kuşaklara taşıyan, onun aracısız tanıtılmasını sağlayan bu eser, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli kaynak eserlerinden birisidir. Bu özellikleriyle Türk Milli Mücadele tarihi, Cumhuriyetin

ilanı, inkılâplar, Atatürk ve Atatürkçülük vb. konularda araştırma yapanlar için referans olarak kullanılacak bir eser olma niteliği taşımaktadır.

Sonuç olarak ASD'nin, ilk baskısının yapıldığı 1945 yılından itibaren yapılan çeşitli baskıları ele alındığında, ASD'nin başlangıçta, Atatürk'ün, onun fikir ve düşüncelerinin, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin yurt içinde ve dışında tanıtılması amacıyla bilimsel bir amaçla hazırlanmış olmakla zamanla Atatürk ideolojisini ortaya koyan bir eser niteliğine büründüğünü söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

ARŞİVLER

A.Ü. Personel Dairesi Başkanlığı Arşivi

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

SGK Emekli Sandığı Arşivi

RESMİ YAYINLAR

T.C. Resmi Gazete

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi.

KİTAPLAR

Adnan Menderes'in Konuşmaları, Haz. Mustafa Doğan Ekicigil, 1957.

Adnan Menderes'in Konuşmaları, Demeçleri, Makaleleri, Haz. Haluk Kılçık, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1991.

Ahmad, Feroz, **İttihatçılıktan Kemalizme**, 3. Basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1996.

_____, **Modern Türkiye'nin Oluşumu**, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1995.

Akşin, Sina, **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2007.

Alasya, H. Fikret, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara, 1987.

Albayrak, Mustafa, **Türk Siyasi Hayatında Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2004.

Anapa, İsmail, **Günümüz Diliyle Atatürk'ün Söylevleri**, Şafak Matbaası, Ankara, 1971.

Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın Anavatan Partisi TBMM Grubunda Yaptığı Konuşmalar, 1993.

Armaoğlu, Fahir, **Kıbrıs Meselesi**, A.Ü. SBF Yay., Ankara, 1963.

_____, **Siyasi Tarih 1914–1980, C. I**, Türkiye İş Bankası Yay., 8. Baskı, Ankara 1992.

Aslan, Erdal, **Devrim Tarihi Ders Kitapları, Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2007.

Aslanapa, Oktay, **Devrim Tarihi Ders Kitapları, Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2007.

Atatürk Der ki, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986.

Atatürk'ün Bütün Eserleri, C. 1-28, Kaynak Yay., Ekim 1988- Kasım 2010.

Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri, Yay. Haz. Genel Kurmay Başkanlığı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1984.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (Bugünkü Dille), Türkiye Büyük Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Halk Partisi Kurultaylarında (1906–1938), Bugünkü Dille Yayına Hazırlayanlar: Prof Dr. Ali Sevim, Prof. Dr. İzzet Öztoprak, Prof Dr. M.Akif Tural, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, T.B.M. Meclisinde ve C.H.P. Kurultaylarında (1919–1938), Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Maarif Matbaası, İstanbul, 1945.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, T.B.M. Meclisinde ve C.H.P. Kurultaylarında (1919–1938), İkinci baskı, Toplayan: Nimet Arsan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1961.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II (1906–1938), İkinci baskı, Toplayan: Nimet Unan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1959.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II (1906–1938), Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1952.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III (1918–1937), İkinci baskı, Toplayan: Nimet Arsan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1961.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III (1918-1937), TİTE Yay., TTK Basımevi, Ankara, 1954.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III (1906–1938), 3. Baskı, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1981.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III (Açıklamalı Dizin İle), AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları Ankara, 2006.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, 4. baskı, Derleyen: Nimet Arsan, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, TTK Basımevi, Ankara, 1997.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V, Hazırlayanlar: Sadi Borak-Dr. Utkan Kocatürk, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayınları, Ankara, 1972.

Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri (Bugünkü dille), Bugünkü dille Yayına Hazırlayan Prof. Dr. Ali Sevim, Prof Dr. İzzet Öztoprak, Prof Dr. Akif Tural, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.

Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV (1917–1938), Derleyen: Nimet Arsan, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1964.

Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV (açıklamalı dizin ile), AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.

Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV, Derleyen: Nimet Arsan, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991.

Aydemir, Şevket Süreyya, **İkinci Adam**, C. 2, 7. Basım, Remzi Kitabevi, byy, 1999.

Bakoğlu, Aynur, **Türk Basınında 1950–1954 Dönemi Cumhuriyet Halk Partisi'nin Demokrasi Konusundaki Muhalefeti**, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000.

Başbakan Bülent Ulusu'nun Konuşma, Demeç ve Mesajları, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1982.

Başbakan Süleyman Demirel'in Konuşmaları, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1992.

Başbakan Tansu Çiller'in Konuşmaları, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1994–1995.

Başbakan Turgut Özal'ın Konuşma, Mesaj, Beyanat ve Mülakatları: 13.12.1983 –12.12.1987, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1984–1987.

Başbakan Turgut Özal'ın TBMM-Yurtiçi Seyahatlerinde Yaptığı Konuşmaları: 13.12.1987–12.12.1988, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1988.

Başbakan Turgut Özal'ın Yurtdışı Temaslarındaki Konuşmaları: 13.12.1987–12.12.1988, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1988.

Başbakan Yıldırım Akbulut'un Konuşmaları, 1.1.1990–30.6.1990, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1990.

Baydar, Mustafa, **Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar**, Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık ve Kağıtçılık, İstanbul, 1960.

Bila, Hikmet, **CHP (1919–1999)**, Doğan Kitap, İstanbul, 1999.

Bingöl, Vasfi, **Geçmişinden Kıvrıntılar**, Cem Yayınevi, İstanbul, 2003.

Blood, Toil, Tears end Sweat, Edited by Winston Churchill-David Cannadine, Published by Houghton Mifflin, 1989.

Burçak, Rıfki Salim, **Türkiye'de Demokrasiye Geçiş (1945–1950)**, Ankara, 1979.

Celal Bayar'ın TBM Meclisinde Yaptığı Kanun Tekliflerinin Eshabı Mucibeleri 1920–1938, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1955-, İkinci Baskı 1999).

Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri: 1920–1953, Hazırlayan: Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1954- İkinci Baskı 1999).

Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri: Ekonomik Konulara Dair 1921–1938, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1955- İkinci Baskı 1999).

Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri: Dış Politika 1933–1955, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1956- İkinci Baskı 1999).

Celal Bayar'ın 1946, 1950 ve 1954 Yılları Seçim Kampanyasındaki Söylev ve Demeçleri, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1955- İkinci Baskı 1999).

Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri: Demokrat Parti'nin Kuruluşundan İktidara Kadar Politik Konuşmalar 1946–1950, Hazırlayan Özel Şahingiray,(Birinci Baskı 1955- İkinci Baskı 1999).

Citations de Mustafa Kemal Atatürk, Metaksan Yayınları, Ankara, 1982.

Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk'ün Söylev ve Demeçleri, (6 Nisan 1973- 6 Nisan 1980), Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1975–1980.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Söylev ve Demeçleri, Hazırlayan: Cengiz Ergen, byy, Ankara 2002.

Çağlar, Behçet Kemal, **Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1968.

Çevik, Zeki, **Milli Mücadelede “Müdafaa-i Hukuk'tan Halk Fırkasına” Geçiş (1918-1923)**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2002.

Çıkar, Mustafa, **Hasan Ali Yücel ve Türk Kültür Reformu**, Türkiye İş Bankası yayınları, Ankara, 1997.

Çoşkun, Alev, **Hasan Ali Yücel**, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2007.

Deringil, Selim, **Denge Oyunu**, 2. Baskı, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul, 2000.

Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un Konuşmaları: 7.12.1991–28.1.1993, 1993.

Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'ın Konuşmaları Makaleleri, Adil Yıldırım, 1996.

Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'ın Röportajlar, Basın Açıklamaları, Sempozyum ve Panel Konuşmaları, Protokol Konuşmaları, Konferans ve Makaleleri, 1995.

Dursun, Tuncay, **Tek Parti Dönemindeki Cumhuriyet Halk Partisi Büyük Kurultayları,** T.C. Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2002.

Düşünceleriyle Atatürk, Der. Arı İnan, Sadeleştiren İsmet Parmaksızoğlu, TTK Basımevi, Ankara 1999.

Ecevit'in Söylev ve Demeçleri, (14 Ekim 1973 – 28 Ekim 1974), Yeni Ulus, 1975.

Eroğlu, Hamza, **Türk İnkılâp Tarihi,** Savaş Yayınevi, Ankara, 2008.

Eroğul, Cem, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi,** 4. Baskı, İmge Yayınları, Ankara, 2003.

Evsile, Mehmet, **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin Konular İndeksi,** AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999.

Franklin Delano Roosevelt Great Speeches, Edited by Franklin Delano Roosevelt, John Grafton, Published by Courier Dover Publications, 1999.

Gevgili, Ali, **Yükseliş ve Düşüş,** Bağlum Yay., 2. Basım, İstanbul, 1987.

Goloğlu, Mahmut, **Milli Şef Dönemi (1939–1945),** Ankara, 1974.

Gözübüyük, Şeref, **Türk Anayasaları,** 4. baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.

Hatiboğlu, M. Tahir, **Türkiye Üniversite Tarihi,** Selvi Yayınevi, Ankara, 2000.

History of the Administration of President Lincoln: Including his speeches, letters, addresses, proclamations and messages, by Henry J. Raymond, J. C. Derby and N.C Miller, Newyork 1864.

Hitler Speeches and Proclamations 1932–1945, by Adolf Hitler, Contributor Max Domarus, Published by Bolchazy-Carducci, 1990.

Hughes, Preston, **Atatürkçülük ve Türkiye’de Demokratikleşme Süreci**, Milliyet Yay. İstanbul, 1993.

Indira Gandhi, speeches and writings, Harper and Row, 1975.

İhtilaladen Sonra İsmet İnönü: Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılarıyla (1960- 1961), Derleyen Sabahat Toktamış, Ekicigil Matbaası, İstanbul, 1962.

İlk İnkılâp Tarihi Ders Notları, Haz. Oktay Aslanapa, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1997.

İnan, Afet, **M. Kemal Atatürk’ün Karlsbad Hatıraları**, TTK Yay., Ankara, 1983.

_____, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Ajans-Türk Matbaacılık, Ankara, 1968.

_____, **Atatürk’ten Yazdıklarım**, Altınok Matbaası, Ankara, 1969.

İnönü Diyor ki, Nutuk, Hitabe, Beyanat, Hasbihaller, Toplayan: Herbert Melzig, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1946.

İnönü’nün Söylev ve Demeçleri, I TBM Meclisi’nde ve CHP Kurultaylarında (1919–1946), Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları: 2, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1946.

İsmet Paşa’nın Siyasi ve İçtimai Nutukları, (1920–1933), Başvekâlet Matbaası, Ankara, 1933.

İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşiler, (1933–1938), Hazırlayan İlhan Turan, TBMM Kültür Sanat, Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2003.

İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşiler (1944–1950), Hazırlayan İlhan Turan, TBMM Kültür Sanat, Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2003.

İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşiler (1961–1965), Hazırlayan İlhan Turan, TBMM Kültür Sanat, Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2004.

İsmet İnönü'nün TBMM'deki Konuşmaları, (1920–1973), 3 Cilt, Derleyen, Ali Rıza Ceyhan, TBMM Kültür Sanat, Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 1992.

Joseph Stalin; Marxism and the National Question, Selected Writings and Speeches, Published by International Publishers, 1942.

Kantarcıoğlu, Selçuk, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümet Programlarında Kültür**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1998.

Karal, Enver Ziya, **Atatürk'ten Düşünceler**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986.

Karal, Seçil Akgün, **“Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın yapıtları ve yaşam Öyküsü”**, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara, 1994.

Karpat, Kemal H., **Türk Demokrasi Tarihi**, Afa Yayınları, İstanbul, 1996.

Kayseri Milletvekili Dr. Seyfi Şahin'in 19. Dönem TBMM Konuşma ve Çalışmaları, 1995.

Kemal Atatyurk, İzbranniye Reçi i Vıstupleniya (Perevod s Turetskogo), Redaktsiya i Vstupitez'naya Stat'ya: Professora A. F. Millera, İzdatel'stvo “Progress” Komiteta po Peçati pri Sovete Ministirov SSSR, Moskva, 1966.

Kemal Atatyurk, İzbranni Reçi i İzkazvaniya Pervot ot Turski, S''stavil Stefan Velikov, Pod Redaktsiyata na Prof. Nikolay Todorov, D''rjavno İzdatel'stvo “Narodna Prosveta”, Sofiya, 1981.

Kışlalı, Ahmet Taner, **Kemalizm Laiklik ve Demokrasi**, 6. baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.

Kocatürk, Utkan, **Atatürk'ün Çizgisinde Geçmişten Geleceğe**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2005.

_____, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., İkinci Basım, Ankara 2005.

Konuşmalar, Aliya İzzetbegoviç, Tercüme: Fatmanur Altun-Rıfat Ahmetoğlu, 2. baskı, Klasik yay., İstanbul 2004.

Konuşmalarıyla Menderes, Haz. Hidayet Yavuz, 1958.

Köker, Levent, **Demokrasi Üzerine Yazılar**, İmge Kitabevi, Ankara, 1992.

Lenin, Stalin 1917, Vladimir Ilyich Lenin, Joseph Stalin, Published by Partizdat Publishing House, Moscow 1937.

Major Speeches by Korea's Park Chung Hee, Tome I, Compiled by Shin Bum Shik, Hollym Corporation Publishers, Seoul 1970.

Major Speeches by President Park Chung Hee Republic of Korea ,Tome II, The Samhwa Publishing Co. Seoul 1974.

Mango, Andrew, **Atatürk**, Türkçesi: Füsun Doruker, Sabah Kitapları, 2. Baskı, İstanbul, 2000.

Melzig, Herbert, **İsmet İnönü, Millet ve İnsaniyet**, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1943.

Milli Şef'in Söylev, Demeç ve Mesajları, (1938- 1944), Derleyen: Kadri Kemal Kop, Akay Kitapevi, Ankara, 1945.

Muhalefette İsmet İnönü: Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılarıyla (1950–1956), Derleyen, Sabahat Erdemir, M. Sıralar Matbaası, İstanbul, 1956.

Muhalefette İsmet İnönü: Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılarıyla (1956–1959), Derleyen, Sabahat Erdemir, M. Sıralar Matbaası, İstanbul, 1959.

Muhalefette İsmet İnönü: Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılarıyla (1959–1960), Derleyen, Sabahat Erdemir, Ekicigil Matbaası, İstanbul, 1962.

Mussolini as Revealed in His Political Speeches (November 1914-August 1923), Benito Mussolini-Bernardo Quaranta di San Severino, Published by J.M. Dent and Sons Ltd., 1923.

Mustafa Kemal Atatürk, aus Reden und Gesprachen, Auswahl: Âkil Aksan, Übersetzung: Dr. Belma Emircan, Julius Groos Verlag Heidelberg, 1981.

Napoleon's Addresses: Selections from the Proclamations, Speeches and Correspondance of Napoleon Bonaparte, Napoleon, Emperor of the French Napoleon, Published by J. Knight Company, 1897.

Nelson Mandela, Published by Popular Prakashan, 1990.

Never Give In!, Winston Churchill, Published by Hyperion, 2003.

Nutuk 1919–1927, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2002.

Oral, Fuat Süreyya, **Türk Basın Tarihi (1919–1965)**, C. II, Doğuş Ltd. Şirketi Matbaası, Ankara, 1968.

Parla, Taha, **Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları, Cilt 2, Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri**, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.

Petrie, Sir Charles Bart, **The Letters, Speeches and Proclamations of K. Charles I**, Published by Cassel, 1935.

President Chiang-Kai-shek’s Selected Speeches and Messages 1937–1945, Published by China Cultural Service, Taipei 1955.

President Chiang Kai-shek’s Selected Speeches and Messages in 1961, Government Information Office Rebuplic of China, 1962.

President Chiang Kai-shek’s Selected Speeches and Messages in 1967, Government Information Office, Rebuplic of China 1968.

President Chiang Kai-shek’s Selected Speeches and Messages in 1970, Government Information Office, Rebuplic of China, 1970.

Presidential Documents, The Speeches and Policies That Have Shaped the Nation from Washington to Clinton, Edited by J. F. Vatts and Fred L. İsrail, Published by Routledge, 2000.

Proclamations, Speeches, and Messages, Nepal King (1955-1972 : Mahendra), Mahendra Bir Bikram Shaha Deva Maharajadhiraja of Nepal, Published by Dept. of Publicity, Ministry of Information of Broadcasting, His Majesty's Govt, of Nepal, 1967.

Proclamations, Speeches and messages H.M. King Birendra Bir Bikram Shah Deva, Birendra Bir Bikram Shah Dev, King of Nepal, Published by Kathmandu; Department of the Interior, 1977.

Proclamations, speeches and messages, 1972-81, H.M. King Birendra , Birendra Bir Bikram Shah Deva, King of Nepal, Published by Dept. of Information. Ministry of Communications. His Majesty's Govt, of Nepal, 1982.

Proclamations, speeches, and messages from 18 February 1982-30 March 1987, by Birendra Bir Bikram Shah Deva King of Nepal, His Majesty's Govt., Ministry of Communication, Dept. of Information Kathmandu, 1989.

Prof. Dr. Afet İnan, Yayına Haz. Arı İnan, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2005.

Quaid-ı Azam Mahomed Ali Jinnah Speeches as Governor-General of Pakistan 1947–1948, Pakistan Publications, 1963.

Romania, Nicolae Ceausescu, Published by Meridiane, 1969.

Sander, Oral, **Siyasi Tarih, 1914–1994,** 6. Baskı, İmge Yay., Ankara, 1998.

Sarınay, Yusuf, **Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve Nato'ya Girişi (1939-1952),** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1988.

Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü'nün Yaptığı Konuşmalar, 1987.

Sözleriyle Hatt-ı İmam I-II, Çeviren: Prof. Dr. Hüseyin Şahin, Endişe Yay., Ankara, 1991-1992.

Speeches and statements, Benazir Bhutto, Govt, of Pakistan, Ministry of Information and Broadcasting, Directorate of Films and Publications, 1989.

Speeches and statements, Mohammad Ayub Khan, Pakistan Publications, 1961.

Speeches and Statements, Zulfikar Ali Bhutto, Produced by the Dept. of Films and Publications, Govt, of Pakistan, 1972.

Speeches of V.I. Lenin, Vladimir Ilyich Lenin-Alfred Kurella, Published by International Publishers, 1932.

Speeches. Enver Hoxha, 8 Nentori Publishing House, Tirane 1977.

Tanör, Bülent, **Siyasal Tarih (1980-1995)**, 2. basım, Cem Yay., İstanbul, 1997.

The Papers of Thomas Jefferson (1760–1776), Editor: Julian P. Boyd, Current Editor: Barbara Oberg, Princeton University Pres, 1950.

The Worlds Great Speeches, Edited by Lewis Copeland, Lawrence W. Lamm, Stephen J. Mc Kenna, Published by Courier Dover Publications, 1999.

The Writings of George Washington; being his correspondence, addresses, messages and otter papers, official and private, selected and published from the original manuscripts with a life of the author, notes, and illustrations, by Jared Sparks, American stationers company, Boston 1837.

Timur, Taner, **Türk Devrimi ve Sonrası**, 5. baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2001.

Topuz, Hıfzı, **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.

Toros, Taha, **Türk Hatipleri**, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, İstanbul, 1950.

Turan, Şerafettin, **Türk Devrim Tarihi**, 4. Kitap İkinci Bölüm, Ankara, 1999.

Turgut, Nükhet, **Siyasal Muhalefet**, Birey ve Toplum Yayıncılık, Ankara, 1984.

Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, (İç Talimatname, Genel Çalışma Planı, Türk İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi Dersi Müfredatı), Maarif Matbaası, Ankara, 1943.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İ. Kaya Erdem'in Konuşma ve Demeçleri, Ankara, 1989–1991.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Necmettin Karaduman'ın Söylev, Demeç ve Mesajları, Başbakanlık Basımevi, Ankara t.y.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 1982- 1989, TBMM Basımevi, Ankara, 1983–1989.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 1980- 1982, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1981–1982.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın Söylev ve Demeçleri (28 Mart 1966–28 Mart 1973), Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1978.

Ulusaldan Evrensele Çağdaş Kültür: Kültür Bakanı Fikri Sağlar'ın TBMM ve Çeşitli Kültürel Etkinliklerde Yaptığı Konuşmalar, 1994.

Uzun, Hakan, **Atatürk ve Nutuk**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2006.

Ünsel, M. Ziya, **Hitabet Sanatı ve Meşhur Hatipler**, Muallim Fuat Gücüyener Yayımevi, İstanbul, 1950.

Weisband, Edward, **II. Dünya Savaşı'nda İnönü'nün Dış Politikası**, Çev. M. Ali Kayabal, İstanbul, 1974.

Yalçın, E. Semih, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin Kaynakları**, 3. Basım, Berikan Yayımevi, Ankara, 2007.

Yetkin, Çetin, **Türkiye'de Tek Parti Yönetimi,1930-1945**, Altın Kitaplar Yay., İstanbul, 1983.

Yiğit, Ali Ata, **İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1992.

Zürcher, Erik Jan, **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**, İletişim Yay., 14. Baskı, İstanbul, 2003.

MAKALELER

“Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler: Sivas Kongresini Açış Konuşması (4 Eylül 1919)”, **Kemalist Atılım**, S.20, Ankara 1983.

“Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler: Sivas Kongresini Açış Konuşması (4 Eylül 1919)”, **Kemalist Atılım**, S.23, Ankara 1983.

“Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler: Sivas Kongresini Açış Konuşması (4 Eylül 1919)”, **Kemalist Atılım**, S.24, Ankara 1983.

“Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler”, **Kemalizm ve Türkiye**, S.99–100, İstanbul 1984.

“Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Bölümler”, **Kemalizm ve Türkiye**, S. 102–103, İstanbul 1984.

“Müslümanlıkta Atatürk’ün Din ve Maneviyat Üzerindeki Kuvvetli Görüşü Söylev ve Demeçleri”, **Kemalizm ve Türkiye**, S. 19, İstanbul 1977.

Akyaz, Doğan, “Ordu ve Resmi Atatürkçülük”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Kemalizm**, C.2, 2. baskı, İletişim Yay., İstanbul, 2002.

Anamur, Hasan, “Hasan Ali Yücel ve Bir Aydınlanma Yolu Olarak Çeviri”, **100. Doğum Yıldönümünde Hasan Ali Yücel**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

Arar, İsmail, “Atatürk’ün Günümüz Olaylarına da Işık Tutan Bazı Konuşmaları”, **Bellekten**, Atatürk Özel Sayısı, C. LII, S. 204, Kasım 1988, TTK Basımevi, Ankara 2001.

Aysal, Nejdet, “Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Tarihçesi ve Gelişim Süreci”, A.Ü. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dersi, S.33-34, Mayıs-Kasım 2004.

Bingöl, Vasfi, “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (Öztürkçeleştirilmesi)”, **Yeni Ufuklar**, C.16, S. 191, İstanbul 1968.

_____, “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (Öztürkçeleştirilmesi)”, **Yeni Ufuklar**, C.16, S.192, İstanbul 1968.

Boybeyi, Songül, “*Hasan Ali Yücel Biyografisi*”, **100. Doğum Yıldönümünde Hasan Ali Yücel**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

Çalt, Baha, “*Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri*”, **Mason Dergisi**, S.40–41, İstanbul 1981.

Demirel, Ahmet, “*Tek Parti Meclisleri Üzerine Bazı Sayısal Veriler*”, **Toplumsal Tarih**, C.19, S. 118, Ekim, 2003.

İnan, A. Afet, “*Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Bir Konuşma*”, **Atatürk Hakkında Konferanslar**, TTK Basımevi, Ankara 1946.

_____, “*Mustafa Kemal Atatürk’ün Doğumunun 100. Yıldönümü*” (19 Mayıs 1981) Türk Tarih Kurumunun Kuruluşunun 50. Yıldönümü (15 Nisan 1981), **Bellekten**, C.XLIV, S.176, Ekim 1980.

Koçak, Cemil, “*Siyasal Tarih (1923–1950)*”, **Türkiye Tarihi Çağdaş Türkiye**, C. 4, İstanbul, 2000.

Korkmaz, Zeynep, “*Atatürk’ün Büyük Nutuk’unun Dil ve Üslûp Özellikleri Üzerine*”, **Yetmişbeşinci Yılında Büyük Nutuk’u Anlayarak Okumak**, Ankara, 2003.

Mutlu, Oya-İsmet Gönülal, “*Atatürk’ün Tamim, Telgraf ve Beyannamelerinden Kadınlarla İlgili Bazı Belgeler*”, **Atatürk ve Kadın Hakları**, Türk Ticaret Bankasının Cumhuriyetin 60. Yılına Armağanı, Ankara, 1983.

Oral, Mustafa, “*Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü (1933)*”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 27–28, Mayıs-Kasım 2001.

Özbey, Bahri, “*Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinden Demir yollarımızla İlgili Bölümler*”, **Demiryol**, S.679, Ankara 1982.

Suher, Hande, “*Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinde Sanayi-İşkân Politikası Hedefleri*”, **Cumhuriyet Döneminde Türk Sanayinin Gelişmesi Sempozyumu**, İstanbul 1981.

Tunçay, Mete, “ *Siyasal Hayat / Siyasal Gelişimin Evreleri*”, **Cumhuriyetten Günümüze Türkiye Ansiklopedisi**, , Cilt: 7, İletişim Yayınları, İstanbul, 1984.

_____, “*Siyasal Tarih (1950–1960)*”, **Türkiye Tarihi Çağdaş Türkiye**, Edt. Sina Akşin, C.4, Cem Yay., 4. baskı, İstanbul, 1995.

Unat, Faik Reşit, “*Hasan Ali Yücel*”, **Bellekten**, C.XXV, S. 97–100.

Yıldırım, Osman Üstün, “*Atatürk’ün Söylev ve Demeçlerinde Eğitim Kütüphanesi Bütünleşmesi*”, **Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi**, C. 28, No: 1–4, Ankara 1981.

SÜRELİ YAYINLAR

Cumhuriyet.

Ulus.

Yön.

TEZLER

Bahçivan, Fatih, **27 Mayıs 1960 ve 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalelerinin Türk Politik Hayatına Etkisi**, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, 2005.

Çelik, Hüseyin, **Atatürk’ün Nutuk ile Söylev ve Demeçler’de Adı Geçen Şahıslar Hakkındaki Düşünceleri** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 1995.

Gürdaş, Bora, **1960–1970 Yılları Arasında Türkiye’de Kültür ve Sanat Ortamı**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008.

Şeker, Kadir, **İnönü Dönemi Kültür Hayatı (1938–1950)**, (Yayınlanmamış doktora tezi), Isparta, 2006.

Taştekin, Ali, **Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinde Sözdizimi** (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli 2001.

SÖZLÜK VE ANSİKLOPEDİLER

Cumhuriyet Ansiklopedisi, C. 2–4, YKY, İstanbul 2003.

Öncül, Remzi, **Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü**, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 2000.

Örnekleriyle Türkçe Sözlük, C. I, IV, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2002.

Özdemir, Emin, **Örnekle Açıklamalı Edebiyat Bilgileri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 255

Özön, Mustafa Nihat, **Resimli Türk Dili Sözlüğü**, Arkın Kitabevi, İstanbul, 1967.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 2, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977.

Türkçe Sözlük, C. 1, 2, 9. Baskı, AKDITYK Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1998.

Yılmaz, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 1992.

GÖRÜŞMELER

Prof. Dr. Utkan Kocatürk'le görüşme, 04.12.2008.

Prof. Dr. Seçil Akgün Karal ile görüşme, 08.05.2009.

Prof. Dr. Hamza Eroğlu ile görüşme, 29.05.2009.

Arı İnan ile görüşme, 30.05.2009.

İNTERNET KAYNAKLARI

[http:// www. archives. gov/nhprc/projects/publishing/catalog.pdf](http://www.archives.gov/nhprc/projects/publishing/catalog.pdf)

[http://www. archives.gov/nhprc/](http://www.archives.gov/nhprc/)

<http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Sayfa&No=29>

<http://www.handesuher.com/>

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV ve DEMEÇLERİ I-III'ÜN DİZİNİ

2006 yılına kadar, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ve Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri içerisinde sadece ATTB'nin 1964'teki ilk baskısına I- Kişi Adları, II- Yer, Millet, Cemiyet Vesaire Adları başlıkları altında 20 sayfalık bir dizin hazırlanmış olmakla birlikte, böyle bir çalışma ASD I-III için yapılmamıştır

2006'da ise ASD ve ATTB'ye açıklamalı dizinler eklenmiş olmakla birlikte bu çalışmanın kapsamlı bir dizin ihtiyacını karşıladığını söylemek güçtür.

Bu eksikliği gidermek amacı ile bu bölümde, ASD I-III'ün tek kitap halinde yayınlanmış olan 1997 baskısı esas alınarak kapsamlı bir dizin hazırlanmıştır. ASD I-III'ün dizini, toplumun her kesiminden araştırmacıların ihtiyacını karşılamak adına geniş kapsamlı olarak düşünülmüştür.

Bu dizin çalışması, Devlet-Ulus, Kişi, Konu-Kavram, Kurum-Kuruluş ve Yer adı dizini olmak üzere beş ayrı başlık altında yapılmıştır. Dizinin çalışmasının beş farklı başlık altında ele alınması hem araştırmacıların işini, hem de eserden istifadeyi kolaylaştırmaktır.

Üç cilt için ortak bir dizin hazırlanmış ve dizinde yer alan her bir maddenin hangi cilde ait oldukları, sayfa numaralarının başında Romen rakamları ile belirtilmiştir. Örneğin Almanya, I. ciltte 87, 254, 339, 349, 367, 422. sayfalarda, II. ciltte 68. sayfada ve III. ciltte 9, 46, 126, 133, 134. sayfalarda geçmektedir. Dizinde kullanılan yöntem uygun olarak da Almanya, Devlet-Ulus adı dizininde aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Almanya, (I): 87, 254, 339, 349, 367, 422; (II): 68; (III): 9, 46, 126, 133, 134

Ayrıca Atatürk'ün kullandığı terminolojinin evrimini ortaya koymak adına maddeler eserde geçtiği şekliyle verilmiş ve birleştirmeden kaçınılmıştır.

Dizinin, her bir cilt için ayrı olarak değil, bir bütün olarak hazırlanmasının nedeni, bir ciltte kullanılan kavramların, diğer ciltlerde ne kadar sıklıkla geçtiğini ortaya koymaktır.

Yine dizinde yer alan bazı maddeler, ifade ettiği anlamın farklılığından dolayı iki ayrı başlık altında verilmiştir. Örneğin; “Amerika” yer adı olarak yer adı dizininde yer alırken aynı zamanda devlet adı olarak devlet adı dizininde,

“Hakimiyet-i Milliye” gazete adı olarak kurum-kuruluş dizininde yer alırken aynı zamanda milli hakimiyet anlamında konu-kavram dizininde yine bir gök cismi olarak “Yıldız” konu-kavram dizininde yer alırken aynı zamanda yer adı olarak da yer adı dizininde yer almaktadır. Bunu yanı sıra, üç farklı anlama gelen maddeler de mevcuttur. Örneğin; “Millet Meclisi” maddesi kavram olarak konu-kavram dizininde yer alırken, Meclis-i Mebusan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’ni ifade eden kullanımı ile ayrı ayrı olmak üzere kurum-kuruluş dizininde yer almaktadır.

DEVLET-ULUS ADI DİZİNİ

A

Abbasiler, (I): 293; (II): 150

Abdi Memlûkleri, (I): 17

Acemistan, 95

Acemler, (III): 92

Afganistan, (I): 3, 167, 179, 249, 335, 375, 400, 409, 422; (II): 271, 272

Afgan Devleti, bkz. Afganistan

Afgan Milleti, bkz. Afganlılar

Afgan, (I): 249, 319, 350, 355, 360, 366; (II): 17, 28, 44, , - lı, (II): 269, - lılar, (I): 3; (II): 17, 255, 269, 270, 271, 274, 275

Afrika İnsanları, (II): 32

Alman, (I): 219, - lar, (I): 41, 84, 87, 88, 254; (III): 31

Almanya, (I): 87, 254, 339, 349, 367, 422; (II): 68; (III): 9, 46, 126, 133, 134

Amerika, (I): 52, 84, 101, 220, 254, 355, 367; (II): 124, 132, 313, 349; (III): 4, 8, 20, 21, 22, 23, 24, 37, 38, 55, 56, 69, 104, 130, 131, 132, 134, 135, 137, 138, 139, - lılar, (I): 52, 125, 254; (II): 313; (III): 35, 36, 37, 55, 56, 131, 132, 133, 134

Amerika Cemahir'i Müttehidesi, bkz.

Amerika

Amerika Cumhuriyeti, bkz. Amerika

Amerika Devletleri, (I): 367; (III): 8

Amerika Milleti, bkz. Amerikalılar

Amerikan Milleti, bkz. Amerikalılar

Anadolu Halkı, (I): 17; (II): 70; (III): 128

Arap Kütlesi, bkz. Araplar

Arap Milleti, bkz. Araplar

Araplar, (I): 288, 292; (II): 130, 143; (III): 92, 104

Arjantin, (I): 367

Arnavut Milleti, (II): 311

Arnavutluk, (I): 367; (II): 73, 256, 305

Asurî, (II): 72

Asya Emareti, (I): 43

Asya Milleti, (I): 288; (III): 93

Asyaî, bkz. Asya Milleti

Avrupa Akvamı, bkz. Avrupalılar

Avrupa Devletleri, (I): 45, 222, 254; (II): 8, 9, 56, 71, 93

Avrupa Milletleri, bkz. Avrupalılar

Avrupalı, (I): 52, - lar, (I): 220, 221; (II): 54, 240; (III): 70, 87, 88, 91, 134

Avusturya ve Macaristan, (I): 339; (II): 73

Avusturya, bkz. Avusturya ve Macaristan

Avusturya Cumhuriyeti, (I): 349,(II): 309, 317

Avusturya Milleti, (II): 309, 317

Azerbaycan Sovyet Cumhuriyeti, bkz. Azerbaycan

Azerbaycan Türkleri, bkz. Azeriler

Azerbaycan, (I): 4, 84, 90, 97, 130, 135, 179, 248, 335; (II): 21, 22, 23, 24, 28, 44

Azerbaycanlılar, bkz. Azeriler

Azerî Türkleri, bkz. Azeriler

Azerî, (II): 22, - ler, (I): 90, 97, 98, 101; 22; (II): 21, 22

B

Balkan Devletleri, (I): 396, 430; (II): 305, 329

Balkan Milletleri, bkz. Balkanlılar

Balkanlılar, (I): 389, 430; (II): 305, 306, 330; (III): 141

Belçika, (I): 84; (II): 268

Birleşik Amerika Cumhuriyetleri, bkz. Amerika

Birmanya, (III): 135

Bizans ve İmparatorluğu, bkz. Bizans

Bizans, (II): 88; (III): 128, - lılar, (II): 130, 142

Bizans Milleti, (II): 143

Bolşevik Cumhuriyeti, bkz. Rusya

Bolşevik Hükûmet-i Cumhuriyesi, bkz. Rusya

Buhara Ahalisi, bkz. Buharalılar

Buhara Halkı, bkz. Buharalılar

Buhara Şûra Cumhuriyeti, bkz. Buhara Halk Şûralar Cumhuriyeti

Buharalılar, (II): 33, 34

Buhara Halk Sovyet Cumhuriyeti, bkz. Buhara Halk Şûralar Cumhuriyeti

Buhara Halk Şûralar Cumhuriyeti, (I): 248; (II): 33

Bulgaristan, (I): 87, 104, 215, 253, 360, 367, 393; (II): 73, 305

Bulgar Halkı, bkz. Bulgarlar

Bulgarlar, (I): 4, 79, 87, 253; (II): 74, 107; (III): 9

C

Cemahir-i Müttehide-i Amerika, bkz. Amerika

Cenevizliler, 106

Cengiz Devleti, (I): 296

Cumhuriyet Türkiyesi, bkz. Türkiye Cumhuriyeti

Ç

Çar Rusyası, bkz. Çarlık Rusyası

Çarlık Rusyası, (I): 39; (III): 32

Çekoslovakya, (I): 355

Çerakise, bkz. Çerkezler

Çerkez, (I): 30, 74, 75, - ler, (I): 77; (II): 9

Çin İmparatorluğu, bkz. Çin

Çin, (I): 254, 288, 339; (III): 135

D

Danimarka Milleti, (II): 268

Devlet-i Abbasiye, bkz. Abbasiler

Devleti Aliye-i İraniye, bkz. İran Devleti

Devleti Aliye-i Osmaniye, bkz. Osmanlı Devleti

Devlet-i İraniye, bkz. İran Devleti

Devlet-i Osmaniye, bkz. Osmanlı Devleti

Dürzüler, (III): 43

E

Emeviler, (I): 295; (II): 148, 150

Ermeni Ahali, bkz. Ermeniler

Ermeni Cumhuriyeti, bkz. Ermenistan

Ermeni, (I): 1, 4, 52, 56, 57, 94, 97, 98, 99; (II): 9, 72, - ler, (I): 4, 6, 7, 38, 45, 51, 56, 57, 79, 94, 95, 97, 98, 99, 101, 122, 130, 133, 134, 135, 137, 177, 335, 336; (II): 130; (III): 21, 23, 104

Ermenistan Cumhuriyeti, bkz. Ermenistan

Ermenistan, (I): 2, 4, 25, 27, 36, 39, 94, 95, 98, 130, 133, 137, 177, 179, 248, 336; (II): 10; (III): 6, 7, 17, 23

Etiler, (II): 308

F

Felemenk, (I): 355

Fransa Cumhuriyeti, bkz. Fransa

Fransa Milleti, bkz. Fransızlar

Fransa, (I): 39, 230, 250, 254, 255, 284, 354, 366, 367, 410, 422; (II): 166, 276; (III): 8, 39, 68, 70, 79, 82, 89, 91, 94, 104, 105, 120, 134

Fransız Kavmi, bkz. Fransızlar

Fransız Milleti, bkz. Fransızlar

Fransız, (I): 54, 78, 105; (III): 24, 32, - lar, (I): 41, 78, 79, 84, 104, 105, 115, 118, 119, 120, 121, 128, 160, 177, 230, 250, 335, 421; (II): 6, 39, 67, 97, 100, 107, 165, 276, 315; (III): 24, 31, 70, 77, 82, 89, 142

G

Garbî Roma İmparatorluğu, (II): 105

Garp Milletleri, (I): 84, 160

Geldaniler, (II): 72

Gürcistan, (I): 4, 133, 179, 248, 335

Gürcüler, (I): 94, 97, 100, 101

H

Haşimiler, (I): 289

Hatay Devleti, (I): 431

Hırvat, (I): 367

Hırvat Krallığı, (I): 360

Hindistan Türk ve İslâm
İmparatorluğu, (II): 71, - ları, (II): 101

Hintliler, (III): 105

I

Irak Milleti, bkz. Iraklılar

Irak, (I): 388, 422; (II): 281, 304

Iraklılar, (II): 276, 287, 304

İ

İngiliz Milleti, bkz. İngilizler

İngiliz, (I): 3, 16, 54, 56, 72, 100, 105,
167, 219, 431; (III): 9, 32, - ler, (I): 3,
16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 28, 32,
38, 39, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56,
71, 72, 96, 97, 99, 100, 104, 106, 118,
128, 133, 143, 145, 150, 151, 160,

166, 167, 168, 169, 250; (II): 6; (III):
9, 21, 24, 31, 46, 65, 67, 68, 71, 79

İngiltere, (I): 13, 15, 39, 169, 254,
255, 366, 422; (III): 21, 22, 23, 24, 70,
77, 94, 104, 134

İran Devlet-i Âliyesi, bkz. İran Devleti

İran Devlet-i Fahimesi, bkz. İran
Devleti

İran Devleti, (I): 249; (II): 42, 43, 44,
45

İran Halkı, bkz. İranlılar

İran Milleti, bkz. İranlılar

İran Selçukileri, (I): 294

İran, (I): 97, 99, 142, 179, 249, 293,
319, 355, 366, 422; (II): 42, 43, 44, 45,
88, 100, 125, 143, 319, 320, - îler, (II):
44, 130, 142, - lı, (II): 45, - lılar, (I):
350; (II): 42, 44, 45, 319

İslâm-Türk Devletleri, (I): 294

İslav, (III): 90

İspanya, (I): 355

İsveç Milleti, (II): 286, 321

İsveç Ulusu, bkz. İsveç Milleti

İsveç, (I): 355; (II): 124, 286

İtalya Devlet-i Kraliyesi, bkz. İtalya

İtalya Milleti, bkz. İtalyanlar

İtalya, (I): 3, 56, 281, 354, 367, 375;
(II): 248, 281; (III): 9, 79, 134, - n, (I):
2; (III): 32, - nlar, (I): 54, 160; (II): 6,
97, 100, 248, 281; (III): 24, 31, 46

İtalyan Devleti, bkz. İtalya

İtalyan Milleti, bkz. İtalyanlar

İzlanda Milleti, (II): 268

J

Japon Devleti, bkz. Japonya

Japon İmparatorluğu, bkz. Japonya

Japon Milleti, bkz. Japonlar

Japonlar, (II): 61, 253, 291; (III): 135

Japonya İmparatorluğu, bkz. Japonya

Japonya, (I): 254; (II): 253, 282, 291,
292, 314; (III): 135

K

Kafkas Cumhuriyetleri, bkz. Kafkasya
Cumhuriyetleri

Kafkasya Cumhuriyetleri, (I): 320;
(II): 27, 28

Kanada, (II): 107

Kore, (III): 135

Kürt, (I): 74, 75, 299; (II): 12

L

Lâtin, (I): 377

Leh Milleti, (I): 105; (II): 256, 288,
311, 312

Lehistan Cumhuriyeti, bkz. Lehistan

Lehistan, (I): 96, 97, 101, 105, 115,
349, 354; (II): 256, 277, 288, 311, 312

Lehliler, bkz. Leh Milleti

M

Macar Milleti, bkz. Macarlar

Macar, (I): 4, - lar, (I): 388; (II): 107,
177

Macaristan, (I): 2, 349, 383, 388

Meksika, (II): 316, 317

Mısır Devleti, bkz. Mısır

Mısır Milleti, bkz. Mısırlılar

Mısır, (I): 3, 167, 293, 295, 297, 318,
432; (II): 70, 88, 122, 123, 125, 287;
(III): 44, 46, 105, - lı, (III): 105, - lılar,
(II): 70, 130, 142, 277, 287

Müttehede-i Amerika, bkz. Amerika

N

Norveç, (II): 289

Norveç Milleti, (II): 289

O

Osman Devleti, bkz. Osmanlı Devleti

Osmanlı Devleti, (I): 38, 50, 58, 59,
62, 214, 216, 218, 220, 221, 295, 296,
324, 331, 332, 333, 335; (II): 5, 8, 12,
45, 61, 74, 88, 91, 92, 93, 96, 97, 100,
101, 102, 106, 107, 108, 109, 110,

113, 147, 166, 167, 185, 305; (III): 80, 82, 91

Osmanlı Ermenisi, (I): 4

Osmanlı Halkı, bkz. Osmanlılar

Osmanlı İmparatorluğu, bkz. Osmanlı Devleti

Osmanlı Milleti, bkz. Osmanlılar

Osmanlı Rumları, (I): 13

Osmanlı Türkleri, (II): 35

Osmanlı, (I): 331, 332; (II): 5, 7, 11, 12, 35, 53, 149; (III): 2, - lar, (I): 1, 12, 59, 220; (II): 5, 7, 35, 108; (III): 1, 2

P

Polonya, (II): 9, - lılar, (II): 278

Pontus Krallığı, (I): 2

R

Roma, bkz. Roma İmparatorluğu

Roma İmparatorluğu, (I): 231; (II): 88

Romalılar, (II): 130

Romanlar, (II): 91

Romanya, (I): 349, 367, 393; (II): 73, 109, 284, 305, 324, 326

Romen Milleti, bkz. Romenler

Romenler, (II): 74, 107, 284

Rum Selçukileri, (I): 294

Rum, (I): 1, 24, 38, 45, 104, 146, 298, - lar, (I): 38, 45, 47, 56, 199, 279; (III): 22, 54, 104

Rus Bolşevik Cumhuriyeti, bkz. Rusya

Rus Milleti, bkz. Ruslar

Rus Sovyet Cumhuriyeti, bkz. Rusya

Rus Şûralar Cumhuriyeti, bkz. Rusya

Rus, (I): 3, 95, 97, 99, 100, 104, 105, 135, 137, 219 Rus, (III): 25, 26, - lar, (I): 3, 39, 84, 96, 134, 135, 137, 138, 160, 165, 166, 335; (II): 26, 27, 28, 29, 30, 31, 124; (III): 9, 26, 38, 46, 135

Rusya Sovyet Cumhuriyeti, bkz. Rusya

Rusya Şûralar Cumhuriyeti, bkz. Rusya

Rusya Şûralar İttihad-ı Cumhuriyeti, bkz. Rusya

Rusya, (I): 40, 84, 95, 96, 100, 101, 105, 133, 134, 135, 138, 165, 166, 169, 179, 200, 247, 248, 249, 251, 254, 319, 320, 339, 350, 354, 360, 366, 383, 389, 399, 409, 422, 432; (II): 9, 25, 26, 28, 31, 33, 44, 93, 323; (III): 25, 26, 54, 56, 103, 134, 135

Rusya'daki Diğer Milletler, (II): 30

S

Selçuk Devleti, (I): 293, 294, 295, 296

Selçuk Hükümeti, bkz. Selçuk Devleti

Selçuk Türkleri, (II): 204
Sırbistan, (II): 73, 74
Sırp Milleti, bkz. Sırplar
Sırp Krallığı, (I): 360
Sırp, (I): 367, - lar, (II): 73, 107
Sloven, (I): 367
Sloven Krallığı, (I): 360
Sovyet Cumhuriyeti, bkz. Rusya
Sovyet İttihadı Cumhuriyeti, bkz. Rusya
Sovyet Rusya, bkz. Rusya
Sovyet Ukrayna, bkz. Ukrayna
Sovyetler, bkz. Rusya
Ş
Şarkî Roma İmparatorluğu, (II): 105, 130
Şarkî Roma, bkz. Şarkî Roma İmparatorluğu
T
Tebaa-i Osmaniye, bkz. Osmanlılar
Tunuslu, (III): 105
Türk Camiası, bkz. Türkler
Türk Cumhuriyeti, bkz. Türkiye Cumhuriyeti
Türk Devleti, (I): 288, 293, 329, 331; (II): 91, 113

Türk Devleti, bkz. Türkiye Cumhuriyeti
Türk Halkı, bkz. Türkler
Türk Irkı, bkz. Türkler
Türk Kavmi, bkz. Türkler
Türk Millet-i Azîmesi, bkz. Türkler
Türk Milleti, bkz. Türkler
Türk Nesilleri, bkz. Türkler
Türk Ulusu, bkz. Türkler
Türk Unsuru, bkz. Türkler
Türk ve Turanî, (II): 130
Türk, (I): 30, 32, 72, 74, 75, 189, 197, 199, 212, 278, 287, 288, 293, 294, 295, 296, 297, 299, 312, 331, 361, 377, 395, 402, 420, 410; (II): 10, 12, 18, 22, 26, 29, 33, 34, 37, 39, 47, 49, 65, 67, 71, 74, 84, 89, 90, 91, 93, 94, 96, 97, 98, 101, 104, 108, 109, 110, 117, 120, 121, 129, 130, 137, 141, 143, 146, 147, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 171, 175, 177, 180, 183, 184, 185, 186, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 203, 204, 206, 209, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 218, 220, 224, 230, 231, 233, 234, 235, 237, 238, 239, 241, 242, 245, 246, 248, 249, 250, 252, 253, 255, 256, 260, 261, 262, 263, 264, 266, 267, 269, 270, 271, 272, 273, 274,

275, 276, 277, 278, 279, 281, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 290, 291, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 315, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 328, 329; (III): 10, 20, 21, 22, 23, 24, 30, 36, 37, 38, 39, 52, 58, 60, 64, 65, 66, 68, 77, 87, 90, 102, 108, 121, 124, 128, 131, - ler, (I): 44, 74, 154, 255, 270, 288, 293, 294, 295, 296, 319, 344, 345, 346, 348, 351, 355, 356, 361, 363, 368, 369, 371, 372, 377, 378, 382, 383, 384, 385, 387, 388, 389, 390, 397, 398, 399, 401, 402, 404, 405, 406, 416, 419, 423; (II): 10, 17, 26, 29, 34, 38, 49, 50, 74, 89, 93, 94, 96, 97, 98, 108, 109, 110, 130, 142, 143, 156, 177, 180, 184, 185, 186, 189, 190, 191, 194, 197, 203, 204, 211, 212, 213, 214, 220, 224, 226, 232, 233, 241, 246, 248, 249, 250, 253, 255, 256, 260, 261, 262, 263, 264, 266, 267, 269, 270, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 281, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 291, 296, 297, 298, 299, 301, 302, 303, 305, 308, 309, 310, 312, 315, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 328, 329, 331; (III): 20, 21, 23, 30, 36, 37, 38, 52, 68, 70, 71, 72, 77, 79, 80, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 97, 99, 102, 105, 107, 118, 119, 121, 122, 125, 128, 129,

131, 132, 133, 136, 134, 139, 140, 142, - lük, (I): 363; (II): 21, 96, 137, 185; (III): 128

Türkiye Ahalisi, bkz. Türkiyeliler

Türkiye Camia-i Medeniyesi, bkz. Türkiyeliler

Türkiye Camiası, bkz. Türkiyeliler

Türkiye Cumhuriyeti Halkı, (II): 220, 222, 224

Türkiye Cumhuriyeti, (I): 344, 346, 350, 354, 355, 360, 385, 390, 392, 393, 394, 396, 397, 400, 412; (II): 170, 171, 172, 176, 185, 192, 193, 195, 206, 209, 212, 213, 215, 218, 220, 222, 224, 225, 249, 250, 254, 256, 269, 271, 275, 276, 289, 304, 305, 308, 311, 312, 318, 319; (III): 105, 109, 119, 142

Türkiye Devleti, bkz. Türk Devleti

Türkiye Halkı, bkz. Türkiyeliler

Türkiye Milleti, bkz. Türkiyeliler

Türkiye Selçuk Devleti, (I): 294

Türkiye, (I): 14, 15, 50, 90, 95, 131, 136, 139, 141, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 174, 175, 178, 179, 180, 189, 191, 194, 197, 198, 200, 201, 204, 207, 209, 210, 214, 215, 226, 230, 232, 236, 240, 241, 246, 247, 249, 250, 251, 252,

253, 254, 256, 261, 283, 287, 293,
294, 295, 296, 297, 299, 300, 301,
319, 320, 325, 328, 329, 330, 332,
333, 335, 336, 337, 338, 339, 343,
344, 346, 347, 350, 351, 354, 355,
356, 360, 361, 365, 371, 379, 383,
385, 387, 388, 389, 392, 393, 394,
397, 398, 400, 402, 409, 410, 411,
413, 414, 415, 416, 422, 431; (II): 3, 5,
7, 8, 9, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25,
26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37,
38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 48, 49, 53,
55, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 66, 67, 68,
70, 71, 72, 74, 75, 84, 85, 86, 88, 89,
91, 92, 93, 96, 100, 101, 103, 110,
112, 113, 116, 125, 128, 133, 136,
137, 140, 153, 167, 170, 171, 172,
174, 175, 176, 178, 179, 186, 193,
195, 212, 214, 215, 218, 220, 222,
224, 225, 236, 248, 250, 251, 254,
256, 259, 262, 263, 267, 268, 269,
275, 276, 277, 278, 280, 281, 282,
285, 286, 287, 289, 291, 299, 301,
304, 305, 308, 309, 311, 312, 313,
314, 315, 316, 317, 319, 320, 326,
327; (III): 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24,
25, 26, 27, 29, 32, 36, 38, 39, 48, 51,
52, 53, 54, 55, 56, 58, 61, 62, 65, 68,
69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79,
80, 82, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92,
93, 95, 96, 97, 98, 100, 102, 103, 104,
105, 106, 107, 108, 109, 110, 119,

131, 137, 139, 140, 141, - liler, (I):
165, 168, 200, 236, 249, 251, 253,
294, 296, 297, 319, 329; (II): 3, 21, 23,
24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34,
36, 37, 38, 39, 41, 42, 44, 45, 72, 74,
85, 110, 195, 225, 236, 248, 289; (III):
24, 32, 48, 53, 61, 62, 69, 108, - miz,
(II): 104

Türkiye'de Yaşayan Millet, bkz.
Türkiyeliler

Türkiye'de Yaşayan Halk, bkz.
Türkiyeliler

Türklük Camiası, bkz. Türkler

U

Ukrayna Halkı, bkz. Ukrayna Milleti

Ukrayna Milleti, (II): 25, 26, 28

Ukrayna Sosyalist Sovyet
Cumhuriyeti, bkz. Ukrayna

Ukrayna, (I): 248, 335; (II): 25, 26, 28,
31

V

Venedik, (II): 106

Y

Yugoslav Devleti, bkz. Yugoslavya

Yugoslav Milleti, (II): 285; (III): 140,
141

Yugoslavya Devleti, bkz. Yugoslavya

Yugoslavya, (I): 253; (II): 73, 285, 305; (III): 140, 141

Yunan Ahalisi, bkz. Yunanlılar

Yunan Devleti, bkz. Yunanistan

Yunan Milleti, bkz. Yunanlılar

Yunan, (I): 4, 54, 256, 309, 334; (II): 127; (III): 22, 51, 52, 57, 64, 128, -
iler, (I): 115, 143, - lılar, (I): 2, 4, 7,
50, 51, 52, 79, 84, 85, 93, 104, 106,
111, 115, 116, 117, 118, 141, 143,
144, 145, 146, 149, 151, 177, 195,
199, 237, 255, 256, 261, 268, 278,
279, 285, 286, 321; (II): 6, 18, 23, 39,

74, 75, 170, 267, 280, 310; (III): 3, 16,
21, 22, 23, 24, 33, 34, 38, 47, 51, 52,
55, 61, 65, 67, 129

Yunanistan Devleti, bkz. Yunanistan

Yunanistan, (I): 2, 18, 150, 189, 250,
285, 320, 349, 367, 383, 388, 393; (II):
73, 215, 263, 280, 305; (III): 21, 23,
44, 51, 57, 61, 71

KİŞİ ADI DİZİNİ

A

Abdullah Paşa (Harbiye Nazırı
Esbakı), (I): 27

Âbdurrahman Bin Âvf, (I): 291

Abdülkadir Kemali Bey, (I): 39

Abdülmalik Hamza Bey (Mısır Elçisi),
(II): 287

Abdülmeccid (Halife), (I): 298, 323

Abilof, İbrahim (Azerbaycan Elçisi),
(II): 21, 23, 24, 29

Âdetullah, (I): 290

Âdil Bey, (I): 31, 32

Afet İnan, (II): 308

Ahmet Bey, (III): 40

Ahmet Emin (Vakit Başyazarı), (III):
39

Ahmet İzzet Paşa, (I): 169

Ahmet Remzi (Yüregir), (II): 129

Ahmet Süreyya, (I): 343

Ali, bkz. Hz. Ali

Ali Bey (Afyonkarahisar Mebusu),
(III): 108

Ali Fethi Bey, (II): 279

Ali Fuat (Serkâtibi Şehriyari), (I): 28

Ali Fuat Paşa, (III): 54

Ali Galip Bey, (I): 32, 33

Ali İhsan Paşa, (I): 17, 27

Ali Kemal Bey (Dahiliye Nazırı), (I):
18, 19, 20, 21

Ali Münif (Yegena), (II): 119

Ali Nadir Paşa, (I): 27

Ali Paşa, (I): 220

Ali Rıza Bey, (II): 223

Ali Rıza Paşa (Sadrazam), (I): 33, 34,
35, 37, 40, 44, 50, 51, 52; (II): 14

Ali Saip Bey, (I): 320, 322, 326

Ali Şükrü Bey, (I): 108

Allenbi(General), (I): 27

Amanullah, (II): 17, 269, 271

Amr İbnil Âs (Muaviye'nin
Murahhası), (I): 292

Antonescu (Romanya Dışişleri
Bakanı), (II): 324

Aralof (Rus Sefiri), 248(I); (II): 43, 45

Arif (Kaymakam), (I): 70

Arif Bey, (I): 69, 70

Arkiropulus (Yunan Sefiri), (II): 215

Âşir Bey, (I): 107, 109

Atatürk, bkz. Mustafa Kemal Paşa

Avni Bey, (I): 137, 155, 156

Aziz Bey (Saruhan Mutasarrıfı), (I):
146

B

B. Antonscu, (II): 324

Bader (Lehistan Elçisi), (II): 256

Baron Aloisi (İtalyan Büyük Elçisi),
(II): 281

Basri Bey (İstiklâl Gazetesi Sahibi),
(II): 55

Behçet Kemal, (II): 212

Bekir Efendi, (II): 164, 165

Bekir Sami Bey, (I): 107, 109, 110,
113, 114, 175

Besim Atalay Bey, (I): 212

Beşinci Güstav, (II): 321

Briand, (I): 254; (II): 315

Buchberger (Avusturya Elçisi), (II):
317

Büyük Petro, (II): 124

C

Camados (Yunan Ortaelçisi), (II): 263

Cavit Bey (Arnavut Sefiri), (II): 310

Celâl Arat, (I): 432

Celâl Bayar, (I): 423; (II): 327, 331;
(III): 141, 142

Celâl Bey, (I): 143

Celâl Nuri (İleri Gazetesi Başyazarı),
(II): 53

Celâlettin Arif Bey, (I): 71

Cemal (Lise Almanca Öğretmeni),
(II): 228

Cemal Bey, (III): 114, 115, 116

Cemal Paşa (Harbiye Nazırı), (I): 37,
38, 42, 44, 50; (III): 114

Cemaleddin Çelebi Efendi, (I): 259

Cemil Bey, (I): 118

Cengiz Han, (I): 294

Cevat Abbas, (II): 328; (III): 7

Cevat Paşa, (I): 15, 50

Cevdet Bey (Kütahya Mebusu), (I): 10

Cevdet Paşa, (I): 239

Clarence Streit (Amerikalı Gazeteci),
(III): 37

Claude Farrere, (II): 36, 37, 38, 41, 43

Creys Elison (Morning Post
Muhabiri), (III): 77

Ç

Çelebi Efendi, (I): 131

Çiçerin, (I): 95, 166

D

Damat Ferit Paşa, (I): 8, 14, 15, 31, 32, 33, 34, 40, 46, 53, 212; (II): 7, 10, 13, 14; (III): 3

Deli Petro, (I): 219

Demirci Mehmet Efe, (I): 142, 177

Derviş Bey (Onbirinci Fırka Kumandanı), (II): 182

Digenis, (II): 181

Doktor Nazım Bey, (III): 44

Dö Martel (Suriye Fevkalâde Komiseri), (III): 142

Durak (Erzurum Milletvekili), (I): 93, 94

Duvazo (Fransız Mümessili), (I): 54

E

Ebaeyyübülensarî Halit Hazretleri, (I): 252

Ebu Mus-El-Eş'ari (Hazreti Ali'nin Murahhası), (I): 292

Ebubekir, bkz. Hazreti Ebubekir

Elmustansırillâh (Hulefay-i Abbasiye Neslinden), (I): 295

Emin (Canik Mebusu), (I): 299

Emin Bey (Belediye Reisi), (II): 234

Emir Paşa (Sivas Mebusu), (I): 158

Enise Hanım (Talebe), (III): 136

Enver Paşa, (I): 73; Enver Paşa, (III): 126

Ethem, (I): 76, 116, 117, 122, 136, 138, 139, 140, 141, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 158, 177

Eyüb Sabri (Operatör), (II): 147

F

Fahreddin Paşa (Ordu Müfettişi), (II): 239

Fahrettin Bey (Kolordu Kumandanı), (I): 142, 146

Falih Rıfkı (Atay), (II): 272; (III): 56, 111

Falkenhayn, (III): 9, 46

Farabi, (II): 159

Farer, (III): 55

Fatih, (II): 9, 105, 166; (III): 68

Faysal (Irak Kralı), (II): 304

Ferid Celâl (Güven), (II): 117

Ferit Paşa (Harbiye Nazırı), (I): 22, 24, 25, 27, 23

Ferit Paşa (Sadrazam), bkz. Damat Ferit Paşa

Fethi Bey, (I): 266, 267; (II): 279, 283, 284, 289; (III): 42, 43, 81

Fevzi Paşa, (I): 149, 150, 152, 154, 158, 186, 197, 282; (II): 179, 180, 181, 183, 247

Filibeli Halil Efendi, (I): 221

Foch (Mareşal), (I): 199

Fouchet (Polis Nazırı), (III): 124

Franklen Buyyon, (I): 284

Frunse(Ukrayna Büyük Elçisi General), (I): 248; (II): 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32

Fuad (Türkiye Hava Kurumu Başkanı), (II): 323

Fuat (Havza Hakkında Eser Yazan), (II): 208

Fuat Bey (Çorum), (I): 29, 259

Fuat Paşa, (I): 75, 76, 140, 220

Funk (Almanya'nın İktisat Nazırı), (I): 431

G

Galip Bey (Elâziz Valisi), (I): 32

Gladys Baker, (III): 137

Goethe, (III): 124

Gouraud, (I): 199

Grace Ellison (Morning Post Yazarı), (III): 80

Gulam Ceylani (Afganistan Büyük Elçisi), (II): 254, 274

Güstav Adolf (İsveç Veliahdı Prens), (II): 320

H

Hacı Ahmet Efendi, (I): 325

Hacı Hayali Efendi, (I): 119, 122, 259

Hacı Muhittin, (I): 107

Hacı Şükrü (Diyarbakır Milletvekili), (I): 131

Hacim Muhittin Bey, (I): 117

Hafız Bekir Efendi, (II): 163

Hakkı Baha (Pars), (II): 1

Hakkı Behiç Bey, (I): 136

Hakkı Bey, (I): 107

Hakkı Müftü Mevlût (Belediye Reisi), (I): 66

Halil Bey, (III): 111

Halil Efendi, (I): 221

Halit Paşa, (II): 191

Hamdi Namık Bey, (I): 118

Hamdullah Suphi Bey, (I): 109, 110, 111, 113, 114, 215

Hamza Hayati Bey, (I): 259

Harbord, (III): 6

Hasan Bey, (I): 158

Hasan Tahsin Bey, (I): 259

Haşim Bey, (I): 67, 68, 72, 107, 110

Hayriye Hanım (Öğretmen), (II): 244

Hazreti Âdem, (I): 288; (II): 89

Hazreti Ali, (I): 292, 295; (II): 149

Hazreti Ebubekir, (I): 289, 290, 294

Hazreti Havva, (II): 89

Hazreti Muhammet, (I): 5, 252, 288, 289, 290, 292; (II): 70, 96, 98, 99, 142, 148, 149; (III): 92, 124

Hazreti Osman, (I): 291, 292, 294

Hazreti Ömer, (I): 289, 290, 291, 294

Hazreti Selim, bkz. Yavuz Sultan Selim

Hilmi Bey (Demirci Kaymakamı), (I): 146

Hilmi Bey, (I): 153, 342

Hindenburg, (III): 46

Hoca Harun Efendi, (II): 56, 57

Hoca İsmail Efendi, (III): 44

Hoca İsmail Hakkı Efendi, (II): 95

Hulusi Bey, (I): 103, 111

Husrev Bey, (I): 106

Husrev Sami Kızıldoğan, (II): 2

Huzeyfe İbni Yeman, (I): 290, 291

Hülâgû (Cengiz'in Torunu), (I): 294, 295

Hüseyin Avni Bey, (I): 94, 134, 135, 137, 142, 155, 156, 157, 187, 207, 209, 212, 219, 329

Hüsnü Paşa, (III): 45

Hüsrev (Trabzon Mebusu), (I): 76, 77, 169

Hüsrev Sami, (II): 2; (III): 44

Hüsrev, bkz. Hüsrev Sami

İ

İbn-i Sina, (II): 159

İbrahim Abilof Bey, (I): 248; (II): 23

İbrahim Bey, (II): 257

İhsan Bey, (I): 300, 327

İhsan Paşa (Vali), (II): 241

İkinci Karol, (II): 284

İmam-ı Gazali, (II): 159

İskender, (II): 130, 189

İsmail (Erzurum Milletvekili), (I):130

İsmail Bey (Türkocağı Mümessili), (II): 247

İsmail Fâzıl Paşa, (I): 29, 259

İsmail Hakkı Bey, (III): 43

İsmail Paşa (Mektep Müfettişi), (III): 42, 43

İsmail Suphi Bey, (I): 104, 105, 109

İsmet Bey, bkz. İsmet Paşa

İsmet Paşa, (I): 71, 81, 140, 144, 145, 146, 153, 185, 197, 282, 285, 371; (II): 173, 180, 181, 183, 195, 247, 266, 301; (III): 79

İzzet Paşa, (III): 45

J

Jean Jacques Rousseau, (I): 231

K

Kadızzade Ahmet Efendi, (II): 138

Kadri Bey (Binbaşı), (III): 40

Kadri Kemal Kop, (II): 328

Kâmil Bey, (III): 116

Kâmil Efendi (Müftü), (II): 208, 209

Kanunî Sultan Süleyman, (II): 105, 106, 130, 166

Kanunî Süleyman, bkz. Kanunî Sultan Süleyman

Kanunî, bkz. Kanunî Sultan Süleyman

Kara Mustafa Paşa (Sadrazam), (I): 214

Karahan (Büyük Elçi), (II): 323

Kaşıkcızzade Tahir Efendi (Konya Tüccarlarından), (II): 139

Kaymak Hafız, (III): 40

Kâzım Paşa (Müdafaai Milliye Vekili), (I): 282

Kâzım Paşa, (II): 190

Kemal Atatürk, bkz. Mustafa Kemal Paşa

Kemal Emin (Öğretmen), (II): 243

Kemal Paşa, bkz. Mustafa Kemal Paşa

Kemalettin Paşa, bkz. Kemâlettin Sami Paşa

Kemâlettin Sami Paşa, (I): 273; (II): 181, 182

Keriman Halis, (III): 132

Kılıçzzade Hakkı Bey, (II): 43

Kiepert, (I): 193

Klemanso, (I): 40

Klod Farer, (III): 54, 55

Konstantin, (I): 150, 151, 199, 200, 286; (III): 21

Kont Dö Şambrun (Fransız Büyükelçisi), (II): 275

Köse İvanof (Bulgar Başvekili), (I): 430

L

Lâtife, (II): 157

Lavrence Shaw Moore, (III): 35

Liman Von Sanders, (III): 46

Lloyd George, (I): 161, 169, 175, 200, 201, 266; (III): 71

Ludendorf, (III): 46, 126

Luklarni (Belçika Ortaelçisi), (II): 268

M

M. Benston (Norveç Elçisi), (II): 289

- M. De Heidenstan (İsveç Sefiri), (II): 286
- M. Genaro Estrado (Meksika Cumhuriyetinin Türkiye Nezdinde İlk Elçisi), (II): 316
- M. Jean Camp (Romanya Sefiri), (II): 284
- M. Kammener (Fransız Elçisi), (II): 315
- M. Kazimir Olszewski (Lehistan Elçisi), (II): 288
- M. Kemal, bkz. Mustafa Kemal Paşa
- M. Nechitch (Yugoslavya Sefiri), (II): 285
- M. Polohronyadis (Yunan Elçisi), (II): 280
- M. Tadiç, (II): 285
- M.De Chambrun, (II): 315
- Mac-Arthur, (III): 133, 135
- Mahmut Bey, (III): 111
- Mahmut Şevket Paşa (Harbiye Nazırı), (III): 8, 46
- Maurice Perrot (Fransız Muharriri), (III): 89
- Mehmet Fuat Bey, (II): 223
- Mehmet Şükrü Bey, (I): 32, 135
- Melikşah, (I): 293, 294
- Memduh Bey, (I): 136, 137
- Metaksas, (I): 430
- Mirza Davud, (II): 29
- Montesquieu, (III): 128
- Moore (Amerikalı Gazeteci), (III): 36, 37
- Mougaiu (General), (III): 105
- Muaviye, (I): 291, 292; (II): 149
- Muhammed, bkz. Hazreti Muhammet
- Muhammed-ül-Emin, bkz. Hazreti Muhammet
- Muhammet Mustafa, bkz. Hazreti Muhammet
- Muhittin Baha Bey (Bursa Mebusu), (I): 10
- Muhittin Bey (Şehremini), (II): 258
- Muhittin Bey, (I): 154
- Muhittin Paşa, (I): 32, 33
- Muktedibillâh (Halife), (I): 293, 294
- Murat Bey, (I): 259
- Mussolini, (III): 134
- Mustafa Bey (Karahisarı Şarki Milletvekili), (I): 174, 187
- Mustafa Kemal Paşa, (I): 10, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 28, 29, 32, 35, 40, 42, 63, 67, 68, 69, 72, 81, 83, 91, 93, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 111,

113, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 131, 133, 135, 137, 142, 144, 145, 146, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 169, 172, 173, 174, 177, 186, 187, 200, 201, 207, 209, 212, 215, 222, 223, 224, 225, 228, 262, 263, 264, 298, 299, 300, 319, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 343, 344, 356, 360, 363, 364, 369, 371, 385, 394, 397, 410, 423, 432; (II): 1, 2, 4, 18, 29, 36, 46, 54, 55, 57, 68, 70, 74, 87, 88, 93, 103, 122, 124, 126, 127, 128, 129, 139, 147, 155, 162, 163, 166, 197, 198, 199, 200, 207, 208, 216, 217, 225, 226, 227, 229, 235, 254, 272, 273, 283, 284, 289, 290, 300, 307, 308, 323, 328; (III): 1, 2, 6, 8, 12, 19, 21, 28, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 51, 52, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 80, 85, 89, 90, 92, 97, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 108, 109, 110, 112, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142

Mustafa Necip, (II): 1

Mustafa Salim İmece, (II): 217

Mutasım, (I): 294, 295

Muvahhit Bey (Tiyatro Sanatçısı), (II): 258

Müfit Efendi, (I): 118

Mümtazüddeve (İran Sefiri), (II): 42, 43, 45

Müniretül Mehdiye Hanım, (II): 273

Müşir Paşa (Erkânı Harbiye-i Umumiye Vekili), (II): 173, 174

N

Naci Şevket Bey (Irak Sefiri), (II): 286

Nadir Efendi, (I): 131

Nafiz Bey, (I): 109, 137

Namık Kemal Bey, (III): 41

Napolyon, (II): 165; (III): 80, 81, 123, 124, 127

Nazari (Buhara Murahhası), (II): 33

Nazım (Tokat Milletvekili), (I): 70, 78

Nemlioğulları, (II): 201, 202

Neşet Bey, (I): 222

Nihat Paşa (Elcezire Cephesi Kumandanı), (I): 202

Nizamettin Nazif, (II): 331

Növil (İngiliz Amirali), (I): 32, 33

Nurettin Paşa, (I): 24, 27

Nuri Bey (Bolu), (I): 106

Nuri Paşa, (I): 97, 99

Nusret Efendi, (I): 144, 145, 165

O

Obana (Japon Sefiri), (II): 253

Olsini Barone (İtalya Elçisi), (II): 248

Osman Bey (Lâsiztan Mebusu), (I):
76, 77

Osman Paşa, (II): 253

Ö

Ömer Naci, (II): 1; (III): 41, 44

P

Papa (Yunanistan Elçisi), (II): 267

Papulas, (I): 194

Paul Herriot (Le Journal Muhabiri),
(III): 77

Pehlivanzade (Urfa Havalisi Kuva-yi
Millîye Kumandanı), (I): 122

Pelle(General), (I): 284

Poincare, (III): 71

Ponet (Yüzbaşı), (I): 133

Potocki (Polonya Büyükelçisi), (II):
311

Prenses Ingrid, (II): 321

Prenses Louise, (II): 321

R

Rafet Bey (Dahiliye Vekili), (I): 140

Ramazan Ağa, (II): 124, 125

Raşit Metel, (II): 197, 198

Raşit Rıza Bey (Tiyatro Sanatçısı),
(II): 258

Rauf Bey (Arnavutluk Ortaelçisi), (II):
255

Rauf Bey (Irak Sefiri), (II): 280

Recep (Buhara Murahhası), (II): 33

Refet Bey (Cenup Ordusu
Kumandanı/Müdafaai Milliye Vekili),
(I): 77, 142, 146 198

Refik (Konya Milletvekili), (I): 75, 86,
89, 90, 91, 92, 123, 186, 326, 327,
361, 363, 369

Reşat Bey (Saruhan Mebusu), (I): 146

Reşat Bey(Fırka Kumandanı), (I): 271

Reşit Bey (Çerkez Ethem'in kardeşi),
(I): 139, 140, 141, 142, 145, 146, 151

Reşit Galip, (II): 132, 307, 308

Reşit Paşa, (I): 220

Retip Bey (Mısır Elçisi), (II): 277

Rıza Bey, (I): 11

Rıza Paşa, (III): 18, 42

Rıza Pehlevi, (II): 319

Richard Danin (Amerikan Muharriri),
(III): 67

Robert Pect Skinner (Amerika
Büyükelçisi), (II): 313

Ruşen Eşref, (III): 10, 35

S

Sabih Bey, (II): 281

Sabri (Öğretmen), (II): 227

Sadık Bey, (I): 15

Sadri Maksudi (Profesör), (III): 136

Safer Bey, (I): 77

Sait Molla, (I): 13, 14

Salâhaddin Bey(İstanbul), (I): 259

Salâhattin (Mersin Milletvekili), (I): 172, 203, 220, 299, 225, 228, 231, 232, 298

Salâhattin Bey (Kolordu Kumandanı), (I): 122

Salih (Mustafa Kemal Paşa'nın Yaveri), (II): 328

Salih Efendi, 104, 299

Salih Paşa (Bahriye Nazırı), (I): 40, 41, 42, 46; (II): 14; (III): 18

Sekizinci Edvard, (I): 409

Selim, bkz. Yavuz Sultan Selim

Selim Sırrı (Tarcan), (II): 240

Shaw Moore, (III): 35

Sırrı Bey, (I): 72, 81, 82, 83, 122, 175, 200

Sultan Ahmet Han, (I): 249; (II): 254

Sultan Hamit, (I): 220, 221

Sultan Mahmud, (I): 218, 219

Sultan Mehmet Han-ı Sâni, bkz. Fatih

Sultan Mehmet, (I): 222

Sultan Murat, (I): 220

Sultan Reşat, (I): 222

Suphi Bey (Irak Ortaelçisi), (II): 276

Suphi Nuri (İleri) Bey, (II): 169

Süleyman Necati (Erzurum Mebusu), (I): 94, 299

Süleyman Sırrı Bey, (I): 177

Süreyya (Afganistan Kraliçesi), (II): 269

Ş

Şahin Efendi, (I): 120

Şaki Mustafa, (I): 78

Şefik Bey, (I): 111, 112, 113

Şefik Paşa (Harbiye Nazırı), (I): 31, 32

Şemsettin Bey (Türk Ocağı Reisi/Dr.), (II): 96, 235

Şerif Bey (Sinop Mebusu), (I): 10

Şevket Bey, (I): 131

Şevket Turgut Paşa (Harbiye Nazırı), (I): 15, 21; (III): 46

Şükrü Bey, (I): 147

Şükrü Naili Paşa, (II): 191

Şükrü Paşa (Topçu Müfettişi), (III): 44

T

Tahir Bey (Mektep Müdürü), (III): 44

Tahsin Bey (Aydın), (I): 173

Tahsin Paşa, (I): 25

Takamutsu (Japon Prensi), (II): 291

Talât Bey, (II): 283

Talât Paşa, (III): 85, 126

Tevfik Bey (Garp Cephesi Harekât Şubesi Müdürü), (II): 180

Tevfik Bey, (I): 138, 139, 140, 141, 145, 146, 147, 150, 151

Tevfik Paşa, (I): 47, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 169, 170, 175, 287; (II): 10

Titaniya (Maten Gazetesi Yazarı), (III): 104

Trikopis, (I): 277; (II): 181

Tunalı Hilmi Bey, (I): 201, 223, 319, 323, 326, 327, 356, 360, 363, 364, 369

V

Vahdettin, (I): 296; (III): 73, 76

Vasıf Bey, (III): 7

Vasıf Çınar, (II): 178

Vehbi Bey, (I): 137, 146

Velit Ebüzziya, (III): 6, 7

Venizelos, (I): 43, 46, 143, 150, 199; (III): 61

Vikont Kintoma Mushkoji (Japonya B.Elçisi), (II): 314

Vitel (İngiliz Mümessili), (I): 54

W

Wilson, (II): 4, 5

Y

Yafes, (I): 288

Yahya Galip Bey, (I): 320, 321, 323, 326, 327, 328

Yakup Kadri (İkdam Muharriri), (III): 35, 61

Yakup Şevki Paşa, (I): 17, 25

Yasin (Oltu), (I): 94

Yasin Bey (Ayıntap), (I): 118, 121

Yaver Paşa (Harbiye Nazırı Esbakı), (I): 27

Yavuz Hazretleri, bkz. Yavuz Sultan Selim

Yavuz Sultan Selim, (I): 293,295; (II): 105,166

Yossimoviç, (III): 141

Yörük Ali Efe, (I): 142

Ysaburo Yoshida (Japon Sefiri), (II): 282

Yunus Nadi, (III): 97

Yushida (Büyük Elçi), (II): 314

Yusuf İzzet Paşa (Bolu Mebusu), (I):
172

Yusuf Kemal (Türkiye Büyük Millet
Meclisi Hükümeti Hariciye Vekili),
(II): 30

Yusuf Ziya Bey, (I): 224, 299

Z

Zekâi Bey (Adana Mebusu), (I): 172

Ziya Bey, (I): 224

Ziya Gevher Etili, (III): 35

KONU-KAVRAM DİZİNİ

A

Abdülhamit Devri, (II): 79

Abdülhamit'in Hal'i, (III): 103

Abidat, bkz. Abideler

Âbide, (II): 185, 271, - ler, (I): 417;
(II): 70

Abluka, (I): 54

Acunsal Buhran, (I): 399

Aç Gözlülük, (III): 139

Açık Kapı Siyaseti, (I): 254

Açık Sahra Muharebesi, (I): 274

Açlık, (III): 139

Adalar, (III): 22

Adalet, (I): 60, 238, 239, 326, 347,
379; (II): 7, 10, 67; (III): 32, - perver,
(II): 40, - siz, (I):198

Adalet-i Kâmile, (I): 291

Adana Çiftçileri, (II): 120

Adana Gençleri, (II): 117

Adana Halkı, (II): 119, 124

Adana Mültecileri, (I): 238

Adapazarılılar, (I): 72

Adat, bkz. Adetler

Âdat-ı İlâhiye, (I): 288

Adem Mezarı, (II): 124, 166

Adem-i Mevcudiyet, (II): 205

Adem-i Tecavüz Muahedesi, (I): 393

Adem-i Tevsim, (I): 218

Âdetler, (I): 30, 167, 317; (II): 9, 37,
91, 143, 154

Adlî Kanunlar, (I): 347, 412

Adlî Memuriyetler, (I): 182

Adlî Teşkilât, (I): 347

Adlî, (I): 182, 230, 231, 305, 310, 336,
347, 353, 411, 412; (II): 93; (III): 22,
66

Adliye Memurları, (I): 353

Adliye Müfettiş, - leri, (I): 309, - liği,
(I): 239

Adliye, (I): 239, 353; (II): 55

Af, (I): 69

Afat, (I): 16

Âfat-ı İçtimaiye, (I): 365

Âfet, (I): 373

Aff-ı Umumî, (II): 68

Afgan İstiklâli, (II): 17

Afgan Kralı, (II): 274

Afgan Ortaelçisi, (II): 254

- Afganistan Elçisi, (II): 17, 24, 274
- Afganistan Padişahı, (II): 255
- Afganistan Sefiri, bkz. Afganistan Elçisi
- Afrika Müslümanları, (III): 92
- Afyonkarahisar-Dumlupınar Meydan Muharebesi, (I): 278, 334;(II): 179, 184
- Agent, (III): 137
- Ağa, (II): 124
- Ağır Cezalı Cürümler, (I): 425
- Ağır Top, (I): 275, - çu, (I): 279, - larımız, (I): 270
- Ağnam ve Hayvanat, (II): 122
- Ağuş-u Sadakat, (I): 61
- Ağuş-u Samimî-i Millet, (I): 213
- Ağyar, (I): 220; (II): 115, 140, 141
- Ahali-i İslâmiye, (I): 51, 79, 94, 116, 152, 177; (II): 13
- Ahass-ı Âmal, (I): 40, 47; -i Milliye, (III): 16, 18
- Aheng-i Millî, (I): 55
- Ahfad, (I): 327
- Ahit ve Kanun, (I): 57
- Ahitname, (II): 27, 28, 30, 32, 281
- Ahkâm, (II): 62
- Ahkâm-ı Diniye, (II): 94
- Ahkâm-ı Hukukiye, (I): 310
- Ahkâm-ı Kanuniye, (I): 35, 36, 37, 78, 89, 310; (II): 251
- Ahkâm-ı Kur'aniye, (I): 292; (II): 142
- Ahkâm-ı Mütareke, (I): 36, 57
- Ahkâm-ı Nusus, bkz. Ahkâm-ı Kur'aniye
- Ahkâm-ı Sariha, (I): 37
- Ahkâm-ı Şeriye, (II): 70, 102
- Ahlâf, (II): 213
- Ahlâk, (I): 17, 167; (II): 2, 4, 37, 154, 155, 179, 184, 188, 206, 242, - î, (I): 245; (II): 155, 184, 314
- Ahlâkî Gıda, (I): 246
- Aht ve Peyman, (II): 80
- Ahval-i İktisadiye, (II): 104; (III): 49
- Aile Hayatı, (II): 220, 221
- Aile Ocakları, (II): 152
- Aile Reisi, (I):229
- Aile, (I): 90, 229, 400; (II): 188, 221; (III): 116, - ler, (I): 338; (II): 94, - vî, (I): 164; (III): 31
- Aile-i Medeniyet, (I): 360; (II): 219
- Akabe Meselesi, (III): 44
- Akaid-i Siyasiye, (I): 235

- Akalliyet, (III): 22, - ler, (III): 22
- Akar, (I): 318
- Akdam Hâdisesi, (I): 97
- Akdes-i Padişahi, (I): 26
- Akhisar Ahalisi, bkz. Akhisarlılar
- Akhisarlılar, (II): 95, 97
- Akıncı, (III): 59
- Akide-i Millîye, (III): 49
- Akide-i Siyasiye, (I): 215
- Akideler, (II): 48
- Akraba, (I): 133, 293; (II): 325; (III): 66, 116, 124
- Aktar-ı Şarkiye, (I): 259
- Aktar-ı Vatan, (I): 326
- Akvam, (I): 215; (II): 20, 26, 142, 147
- Akvam-ı İptidaiye, (I): 200
- Akvam-ı İslâmiye, (I): 318; (II): 42, 143
- Akvam-ı Şarkiye, (II): 26
- Alât ve Edevat-ı Ziraiye, (I): 242, 311; (II): 60
- Alât-ı Lâzime-i Tedrisiye, (I): 306
- Alât-ı Ziraiye, (I): 304
- Âlem-i İslâm, (I): 47, 57, 84, 168, 169, 213, 216, 292, 294, 295, 297, 300; (II): 15, 51, 67, 68, 70, 95, 100; (III): 20, 73, - iyet, (I): 59, 292
- Âlem-i Medeniyet, (I): 42, 199, 180, 200, 321; (II): 274; (III): 80
- Alfabe, (II): 266
- Âli Osman, (I): 296
- Alil, (II): 129
- Âlim, (II): 47, 90, 146, 149, - ce, (II): 125, - ler, (I): 230; (II): 136, 149, 150, 223, 297
- Âliye-i Millîye, (I): 253
- Allah, (I): 79, 145, 150, 151, 153, 173, 175, 196, 222, 259, 277, 288, 291, 296, 299, 323, 324; (II): 34, 53, 80, 89, 90, 96, 98, 108, 112, 129, 132, 160, 161; (III): 30
- Allah'ın Emri, (II): 95
- Allah'ın Gölgesi, (II): 209, 219
- Allah'ın Huzuru, (II): 80
- Allahısmaırladık, (II): 133
- Allah'ın Evi, (II): 98
- Allah'ın İnayeti, (I): 122, 344; (II): 34; (III): 36
- Allahlar Namı, (III): 124
- Alman Generali, (III): 46
- Almanya Karargâh-ı Umumisi, (III): 9, 46

- Altes Ruayâl, (II): 320, 321
- Altın Lira, (II): 123
- Altın Sofra Takımı, (III): 137
- Altın Yuvası, (II): 122
- Âmal-ı Erbaa, (I): 245
- Âmâl-i Cihangirane, (II): 165
- Amal-i Hakikiye-i Millîye, (I): 206
- Âmâl-i Hariciye, (II): 166
- Âmâl-i İstilâcûyâne, (III): 23, 24
- Amal-i Milliye, (II): 4, 9, 14, 34, 36, 37, 52, 53, 56, 99, 164, 263; (III): 52, - miz, (II): 45; (III): 4, 63
- Amal-i Mukaddese-i Şahane, (I): 34
- Amal-i Umumiye, (II): 15
- Amasyalılar, (II): 208
- Amele Sınıfı, (I): 96
- Amele, (I): 101, 143, 254, 311; (II): 60, 102, 116, 279
- Amerika Bitaraflık Siyaseti, (III): 138
- Amerika Büyükelçisi, (II): 313
- Amerika Devlet Adamları, (III): 135
- Amerika Muhabiri, (I): 125
- Amerika Notası, (III): 55
- Amerika Reisicumhuru, (II): 313
- Amerika Tayyareciliği, (III): 132
- Amerikalı Gazeteci, (III): 35, 36, 37
- Amerikalı Muhabir, (I): 125
- Amerikalı Tayyareciler, (III): 130, 131
- Amerikan Koleji Müdürü, (III): 68
- Amerikan Müdahalesi, (III): 134
- Amerikan Sanayicileri, (III): 135
- Amerika'nın Vesateti, (III): 22, 23
- Amin, (I): 5, 60, 63
- Amir, (III): 113
- Amiral, (I): 283, 284
- An'ane, (II): 58, 154, 232, 248; (III): 137, - ler, (I): 331; (II): 48, 105, 143, 145, 269, 311, - lerimiz, (II): 144; (III): 91
- Ana Baba Kucağı, (II): 205
- Ana Babalar, (I): 359
- Ana Topraklar, (II): 21
- Ana Vatan, (I): 351, 374, 406; (III): 82
- Ana Yurt, (II): 107
- Ana, (II): 1, 78, 189, 227; (III): 39, 40, 116, 117, - lar, (I): 2, 286, 287, 338; (II): 155, 156, 242; (III): 133, - larımız, (II): 91, 131, 204, - lık, (II): 89, - mız, (II): 79; (III): 116
- Anadolu Ahvali, (III): 4
- Anadolu Harekâtı, (III): 3
- Anadolu Hattı, (I): 381

- Anadolu Kadını, (II): 151, 152, - ları, (II): 152
- Anadolu Muhabiri, (III): 83
- Anadolu Muharebeleri, (I): 197, 334
- Anadolu Mukavemeti, (III): 30
- Anadolu Mücahitleri, (I): 333
- Anadolu Telgraf Merakizi, (I): 53
- Anadolu Telgraf Muhaberatı, (I): 54
- Anadolu Teşkilâtı, (I): 333
- Anadolu Zaferi, (I): 286
- Anadolu'nun İnhilâli, 54
- Analar, (I): 322; (II): 117
- Ananat, bkz. An'aneler
- Ananat-ı Millîye, (I): 246, 264
- Anane-i Milliye, (II): 155
- An'anevi Dostluk, (II): 311, 312, 314; (II): 256; (III): 77
- Ananevi Rabitalar, (II): 309
- Anarşi, (I): 20, 57, 139
- Anasır-ı Dahiliye, (II): 107
- Anasır-ı Ecnebiye, bkz. Anasır-ı Gayri Müslime
- Anasır-ı Gayri Müslime, (I): 12, 30, 31, 43, 47, 220; (II): 5, 7, 9, 12, 35, 107; (III): 2, 4
- Anasır-ı Hristiyanıye, (I): 6, 198, 199, 218, 236
- Anasır-ı İslâmiye, (I): 30, 31, 74, 75
- Anasır-ı Mahkûme, (III): 103
- Anâsır-ı Muzırıra, (II): 40; (III): 54
- Anasır-ı Müslime, bkz. Anasır-ı İslâmiye
- Anasır-ı Ruhiye, (I): 246
- Anasır-ı Saire-i İslâmiye, (I): 30
- Anavatan, (I): 264; (II): 8, 69, - ımız, (II): 217
- Anayasa Kanunu, (I): 155, 173
- Anayasa, (I): 155
- And, (I): 385, 397, 401
- Ankara Gençleri, (III): 98
- Ankara İleri Gelenleri, (II): 4
- Ankara Kolordu Kumandanı, (III): 100
- Ankara Kumandanı, (III): 100
- Ankara Mukavelesi, (I): 250
- Ankara Murahhasları, (I): 175; (III): 90
- Ankaralı, (II): 307, - lar, (II): 307; (III): 98
- Ankara'nın Mevki-i Coğrafisi, (III):
- Ankara-Sivas Hattı, (I): 242
- Anlaşma Paktı, (I): 393

- Anne, bkz. Ana
- Antakya, (I): 410
- Antrepolar, (I): 407
- Anzavur Harekâtı, (I): 55
- Anzavur, (I): 55, 77, 149, 176; (II): 190
- Apartman, (III): 42, 138
- Araba, (I): 113, 257 , - cılık, (II): 70
- Arabî Tarih, (I): 289
- Arap Harfi, (III): 121
- Arapça Mütakellim Dindaşlar, (II): 12
- Arapça Öğrenmek, (II): 94
- Arapça Tedrisat, (II): 94
- Arapça Tekellüm, (II): 10
- Arapça, (III): 125
- Arazi İskası, (I): 313
- Arazi Sahipleri, (II): 101
- Arazi ve Çiftlik Sahipleri, (II): 101
- Arazi ve Çiftlikler, (I): 143
- Arazi Vergisi, (I): 315, 403
- Arazi, (I): 143, 190, 192, 193, 198, 254, 279, 295, 407, 412; (II): 8, 51, 78, 101; (III): 17, 24, 50, 127, - miz, (III): 78, 127
- Arî, (II): 308
- Arnavut Elçisi, bkz. Arnavutluk Elçisi
- Arnavut Kralı, (II): 310, 311
- Arnavutluk Cumhuriyeti Reisi, (II): 255
- Arnavutluk Elçisi, (II): 255, 310
- Arnavutluk Harekâtı, (III): 46
- Arslan, (III): 15
- Asayiş, (I): 13, 77, 80, 290; (II): 7
- Asayiş-i Dahiliye, (II): 5
- Asfalt, (I): 417
- Ashab-ı Güzin, (I): 289
- Ashab-ı Şûra, (I): 291
- Âsi, (I): 158, 253; (III): 95, - ler, (I): 118
- Asil Güzellik, (III): 132
- Asker Aileleri, (I): 242
- Asker Evlâtlar, (II): 302
- Asker İnkılâpçı, (III): 137
- Asker Ordusu, (II): 167, 169
- Asker, (I): 72, 82, 83, 90, 100, 141, 143, 184, 194, 221, 248, 265, 271, 277, 285, 291, 293; (II): 7, 74, 91, 125, 135, 148, 213, 257, 326; (III): 40, 64, 113, 114, 124, 125, 135, - î, (I): 13, 30, 130, 149, 305, 352; (II): 34, 99, 104, 126, 175, 179; (III): 34, 57, 66, 134, - ler, (I): 82, 85, 115, 236, 268, 277, 311; (II): 6, 25, 26, 40, 94, 103, 130, 189; (III): 1, 32, 68, - lerimiz, (I): 72,

114,115, 144, 182,195, 271, 272, 278,
341, 382; (II): 215; (III): 59, 57, 60,
139, - lik, (I): 69, 83, 113, 114; (II):
50; (III): 40, 41, 42, 136
Askerî Hatlar, (I): 304
Askerî İşgaller, (I): 349
Askerî İştigal, (II): 173, - âtımız, (II):
173
Askerî Kapitülâsyonlar, (III): 66
Askeri Konferans, (I): 285
Askerî Mahfel, (II): 172, 173
Askerî Muzafferiyetler, (II): 111
Askerî Plân, (I): 100
Askerî ve Sivil Tekâüt Kanunu, (I):
381
Askerlik Dersleri, (III): 41
Askerlik Müddeti, (II): 52
Askerlik Sanatı, (I): 83; (II): 35
Askerlik Tekniği, (II): 331
Asrî Gayeler, (III): 16, 18
Asri ve Medeni İdare, (I): 345
Asri ve Medeni Kanunlar, (I): 374
Asri ve Medeni, (I): 345, 362
Asrî, (II): 48, 224; (III): 94
Associated Press Muhabiri, (III): 38
Astragan Kalpağı, (III): 90

Asya'daki Kardeş Hükümet ve
Milletler, (II): 24
Âşâr, (I): 357, 361
Aşarın İlgası, (I): 352
Aşı, (I): 307
Aşiret, (I): 239; (II): 8, 308
Aşk ve İman, (III): 29
Aşk, (II): 59; (III): 25, 31
Aşk-ı Fazilet, (II): 20
Aşk-ı Hâkimiyet ve İstiklâl, (I): 328
Aşk-ı İstiklâl, (II): 41; (III): 31
Aşk-ı Millet, (II): 59
At, (I): 277, 313, 427
Atalar, (II): 156; (III): 133, - ımız, (II):
155, 308
Atatürk'ün Akşam Sofrası, (II): 283
Atatürk'ün Askerliği, (III): 123
Atatürk'ün Başkomutanlığı, (III): 35
“Atatürk Diyarbakır'da”, (II): 328
Atatürk'ün İnkılâpları, (III): 37
“Atatürk ve Donanma”, (II): 197, 198
Atebe-i Hümâyun, (I): 16
Atebe-i Ulyayı Cenabı Padişahi, (I):
18
Ateş Hattı, (I): 322
Ateş Menbaı, (II): 171

Ateş Muharebesi, (I): 275
Âteş-i Mukaddes-i Millî, (III): 64
Âti, (I): 92; (II): 137; (III): 87, 89, 137
Atina Komitaları, (I): 13
Atlı Piyadeler, (III): 59
Av, (II): 83
Avakıb-i Elime, (I): 28
Avakıb-i Meş'ume, (I): 15
Avam, (I): 85; (II): 144, 145
Avcı Hatları, (I): 184; (II): 182
Avn'i İna-yet-i Subhaniye, (I): 65
Avnü Hidayet, (I): 5
Avrupa Barışı, (I): 400
Avrupa Devlet Adamları, (III): 134, 135
Avrupa Devletleri Süferası, (I): 222
Avrupa Kadını, (II): 154, - ları, (II): 155, 156
Avrupa Kanunları, (I): 218
Avrupa Kıyafeti, (I): 219
Avrupa Sanayicileri, (III): 135
Avrupa Turist Yolu, (I): 417, 427
Avrupa Türkiyesi, (III): 91
Avrupalı Âlimler, (I): 406
Avrupa'nın Elbisesi, (I): 218
Avukatlar, (II): 251

Avusturya Elçisi, (II): 308, 317
Avusturya Reisicumhuru, (II): 308, 309, 317
Ayaklanma, (I): 130
Ayan, (I): 27, 28, 48
Âyât ve Ahadîs, (II): 62
Âyet, (II): 206
Ayıntap Ahalisi, (I): 121, 122
Azaplar, (II): 133
Azerî Kumandanlar, (I): 99
Azeri Kuvvet, (I): 97
Azîm Felâketler, (I): 14
Azim ve Kudret Devri, (I): 394
Aziz Topraklar, (II): 135
Azm-i Bülemd, (III): 86
Azm-i Millî, (II): 96
Azm-ü İman, (II): 27, 41, 45, 145, 164; (III): 30
B
Baba, (I): 2, 88, 229, 286, 287; (II): 189, 203, 220, 321; (III): 39, 40, 116, - lar, (I): 322; (II): 94, 117, 146, 242, - larımız, (II): 131, 132, 204
Baba, Hoca Terbiyesi, (II): 206
Babiâli Ricali, (II): 63; (III): 82
Bağdat Ahalisi, (I): 295

Bahçe, (II): 7, 325
Bahrî Kumandanlar, (II): 197
Bahrî Nakliyat, (I): 346
Bahrî Ticaret Kanunları, (I): 310
Bahriye Nazırı, (II): 14
Bahriye Vekili, (III): 127
Bahriye, (I): 322
Bakan, (I): 80
Bakır Madenleri, (I): 407
Bakla Tarlası, (III): 40
Balıkesir Ahalisi, (II): 232
Balkan Andlaşması, bkz. Balkan Paktı
Balkan Antantı, bkz. Balkan Paktı
Balkan Birleşik Vaziyeti, bkz. Balkan İttifakı
Balkan Harbi, (I): 4, 40; (III): 9, 46
Balkan İttifakı, (I): 400; (II): 329, 330
Balkan Komşuları, (I): 367
Balkan Konferansı, (II): 305; (III): 129
Balkan Misakı Devletleri, (I): 430
Balkan Muharebatı, bkz. Balkan Muharebesi
Balkan Muharebesi, (I): 87; (III): 9
Balkan Paktı, (I): 396, 400; (II): 329
Balkan Siyaseti, (I): 430, - miz, (I): 422

Ballkanlı Bağlaşıklar, bkz. Balkan İttifakı
Balo, (II): 153; 331
Baltalık Kanunu, (I): 181
Bânilik, (II): 283
Barbar, (I): 21, 256
Barbaros Oğulları, (I): 323
Bargâh-ı İlâhiye, (I): 9
Bâr-ı Düyun, (I): 244
Barış Görüşmeleri, (III): 83
Barış Konferansı, 77
Barış, (I): 396, 399, 400; (III): 73
Baro, (II): 251
Basın Mümessilleri, (III): 122
Baskın, (III): 58, 63
Başkâtip, (III): 43
Başkomutanlık Meydan Savaşı, (II): 179; (III): 59
Başkumandan Muharebesi, bkz. Başkomutanlık Meydan Savaşı
Başkumandan, (I): 202, 261, 263, 265, 267, 320, 339, 340; (II): 25, 88, 181; (III): 36, 56, 62, 63, 68, 102, - lar, (II): 183, - lık, (I): 187, 188, 263, 264, 267, 268, 269, 273, 284, 285, 330; (III): 113
Başkumandanlık Kanunu, (I): 263

- Başmabeyinci, (I): 27
- Başmakale, (III): 115
- Başmuharrir, (III): 67
- Başvekil, (I): 383, 388; (II): 173; (III): 74
- Bataklık, (I): 313, lar, 61, 122, 293
- Batarya, (I): 120, 151, 152, 281; (II): 182
- Batıl İtiyadat ve İtikadat, (II): 143
- Batıl, (II): 38
- Batum Muahedesi, (I): 94
- Batum ve Havalisi İnsanları, (I): 100
- Batum ve Havalisinin Mukadderatı, (I): 100
- Bayındırlık Siyaseti, (I): 395
- Bayındırlık, (I): 395, 398, 402, 404
- Baykuş, (I): 224; (II): 126
- Bayrak Çekme Töreni, (II): 23
- Bayrak, (II): 23, - lar, (I): 70, 126
- Bayram, (I): 78; (II): 23, 24; (III): 142
- Baytar, (I): 311(III): 42
- Beden Terbiyesi Kanunu, (I): 429
- Bekaya, (I): 303
- Belçika Kralı, (II): 268
- Belde, (I): 66; (II): 65, 82, 138, 158, 164, 192, 193
- Belediye Reisi, (II): 77, 119, 138, 193, 199, 200, 233, 235, 237, 244, 301, - leri, (I): 304; (II): 225
- Belediye Riyasetleri, (I): 13
- Belediye Rüesası, bkz. Belediye Reisleri
- Belediye Seçimleri, (I): 396
- Benzin, (I): 418
- Berat-ı Necat, (I): 325
- Bereketli Topraklar, (I): 251
- Berrî Ticaret Kanunları, (I): 310
- Besalet, (I): 195
- Beş Yıllık İlk Sanayi Plânı, (I): 414
- Beşer Tarihi, (II): 270, 273
- Beşer, (II): 242, 296; (III): 55, - î, (II): 224, - iye, (II): 30, - iyet, (I): 57, 96, 102, 213, 215, 226, 230, 288, 389; (II): 8, 11, 27, 30, 31, 85, 142, 270, 276, 285, 297, 306, 319, 326, 328; (III): 31, 120, 132, 134
- Beşerî Faaliyet, (II): 314
- Beşerî İhtiraslar, (II): 306
- Beşerî Lisan, (II): 208
- Beşeriyet-i İslâmiye, (I): 215
- Beşik, (II): 156, 305

Beyanname, (I): 18, 35, 37, 40, 56, 57, 143; (II): 11, 12, 14; (III): 17, 45, 100, 102, - miz, (III): 7

Beyannâme-i Hümâyün, (III): 3

Beyaz Bayrak Çekme, (II): 183

Beygir, (I): 413

Beylerbeyi, (I): 120

Beylikler, (III): 98

Beynelislâm, (I): 77

Beynelmilel Buhran, (I): 388

Beynelmilel Komisyon, (I): 199

Beynelmilel Konjonktür, (I): 425

Beynelmilel Münasebat, (I): 367, 383, 392

Beynelmilel Sulh Havası, (I): 379

Beynelmilel Sulh ve Emniyet Ülküsü, (I): 393

Beynelmilel Sulh, (I): 392

Beynelmilel Teşkilât, (III): 138

Beynelmilel Umumi Mücadele Sahası, (II): 249

Beynelmilel, (I): 59, 102, 199, 246, 307, 344, 360, 367, 375, 379, 383, 388, 389, 392, 393, 394, 429; (II): 206, 216, 220, 263, 312, 316

Beypazarı Ahalisi, (I): 68

Beypazarı Âsileri, (I): 70

Beypazarı Hâdisesi, (I): bkz.

Beypazarı Olayları

Beypazarı Olayları, (I): 66, 69

Beypazarlılar, (I): 67

Bîinayetullahi Kerîm, bkz.

Bimennihilkerim

Bilumum Vilâyat Heyet-i Merkeziyesi, (I): 48

Bimennihilkerim, (I): 22, 34

Binbaşı, (I): 32

1914 Hududu, (I): 285

1918 Mütarekenameleri, (I): 180

1931 Kurultayı, (I): 398

1927 Kurultayı, (I): 398

Bira, (III): 114

Birinci Beş Senelik Sanayi Plânı, (I): 426

Birinci Dünya Harbi, (III): 133

Birinci İnönü Meydan Muharebesi, bkz. Birinci İnönü Muharebesi,

Birinci İnönü Muharebesi, (I): 83, 111, 150, 213, 214, 255, 257; (III): 95, 96

Birinci İnönü Zaferi, (I): 189, 334; (II): 214

Birinci Ordu Kumandanı, (I): 283, 284

- Birinci Türk Tarih Kongresi, (II): 307, 308
- Bitarafılık ve Hakem Muahedesi, (I): 393
- Bizans Papazları, (II): 221
- Bizans'ın Sefirleri, (I): 288
- Blocus, (I): 54
- Boğazlar Meselesi, (I): 285, 399; (II): 93; (III): 17, 18, 69, 71, 78
- Boğazlar Mukavelesi, (I): 432
- Boğazlar Serbestisi, bkz. Boğazların Serbestisi
- Boğazlardan Serbesti-i Mürur ve Ubur, bkz. Boğazların Serbestisi
- Boğazlardan Serbestî-i Mürur, bkz. Boğazların Serbestisi
- Boğazların Serbestisi, (I): 285; (II): 5; (III): 18, 65, 71, 78
- Bolşeviklik Âlemi, (I): 84
- Bolşevik Prensipleri, (I): 102
- Bolşevik Risaleleri, (I): 127
- Bolşevik, (I): 95, 96, 97, 99, 100, 101, 102; (III): 20, 72, - ler, (I): 39, 68, 84, 88, 96, 97, 101, 143; (II): 13; (III): 3, 20, 38, 72, 135, - lik, (I): 127; (III): 3, 39
- Bolşevizm, (I): 96, 102; (III): 134, 135
- Bomba, (I): 3; (III): 137
- Bombardıman, (II): 40; (III): 54, 55
- Borçlanma Kanunu, (I): 362
- Borçlar, (I): 375
- Brestlitovsk Muahedesi(I): 94
- Brovnik Tabanca, (II): 2
- Buğday, (I): 413; (II): 54, 90
- Buhran ve Muvazene Vergileri, (I): 418
- Buhran, (I): 43, 53, 62, 63, 65, 254, 263, 338, 382, 400
- Buhran-ı Dahilî, (I): 23
- Bulgar Eksarhı, (II): 9
- Bulut, (III): 124
- Bursa Cephesi, (I): 149
- Bursa Halkı, bkz. Bursalılar
- Bursalılar, (II): 45, 69, 189, 190, 192, 193, 329, 230, 231
- Bütçe Kanunları, (I): 181
- Bütçe, (I): 178, 240, 243, 262, 305, 306, 309, 312, 314, 318, 346, 347, 365, 368, 375, 379, 382, 390, 392, 395, 418, 428, - miz, (I): 165, 337, 365, 381
- Büyük Devletler, (I): 199, 266; (III): 135

Büyük Elçi, (II): 274, 275, 276, 281, 282, 288, 311, 312, 313, 314, 315, 316, - likler, (II): 288

Büyük Kumandanlar, (I): 200

Büyük Şehirler, (I): 128, 417; (II): 153

Büyük Zafer, (II): 247

C

C. H. P. Dördüncü Büyük Kurultayı, (I): 397

C. H. P. Üçüncü Büyük Kongresi, (I): 385

C.H.P. Büyük Kongresi, (I): 369

Câlis-i Saltanat, (I): 167

Camia-i Osmaniye, (I): 30, 36; (II): 12

Camiler, (I): 66, 246; (III): 124

Canavarca Fecayi, 6

Canavarca Harekât, (III): 54

Cani Manzarası, (I):

Cani, (I): 32, 135, 327, - ce, (III): 16, - ler, (I): 33, 277, 285

Cariyeler, (II): 125

Casus, (I): 133, 140, - lar, (I): 140; (II): 79, - luk, (I): 133

Cebel Topları, (I): 270

Cedler, (II): 305

Cehaletin İstihza ve İstiskali, (II): 233

Cehaletin Nişanesi, 233

Cehennem, (I): 363; (II): 112, 183

Cehil ve Taassup, (II): 222

Cehil, bkz. Cehl

Cehl, (I): 48, 49, 50, 55, 91, 158, 187, 245, 328

Cehl-i Taassub, (I): 353

Cehl-i Umumi, (II): 169

Cehl-ü Dalâl, (I): 325

Celâdet, (I): 17, - perver, (I): 6

Cellât, (II): 1, 79, - lık, (I): 111

Celse-i Hafıye, (I): 65, 75, 135, 136, 138

Cemaat, (II): 49; (III): 8, 104, - ler, (III): 103

Cemiyet, (I): 41, 129

Cemiyet-i Beşeriye, (I): 58, 213, 231, 306, 317; (III): 125

Cenab-ı Hak, (I): 16, 60, 63, 70, 167, 182, 200, 224, 236, 265, 286, 290, 301, 324, 339; (II): 21, 42, 50, 51, 98, 133, 160, 161, 168

Cenab-ı Kibriya, (I): 29

Cenab-ı Mülûkâne, 29

Cengâverane, (I): 87

Cengâverlik, (II): 175

Cenk, (I): 200, 255; (III): 64, - cu, (I): 179, 200

Cennet, (II): 112, 294

Cennetâsâ Belde, (II): 69

Cenova Konferansı, (I): 254

Cephane ve Mühimmat, (III): 101

Cephane, (I): 89, 121, 334; (III): 58, 101

Cephe Muharebesi, (I): 196

Cephe Zamları Hakkındaki Kanun, bkz. Cephe Zammı Kanunu

Cephe Zammı Hakkındaki Madde-i Kanuniye, bkz. Cephe Zammı Kanunu

Cephe Zammı Kanunu, (I): 181, 184, 185

Cephe Zammı, bkz. Cephe Zammı Kanunu

Cephe, (I): 49, 85, 117, 122, 140, 141, 150, 158, 173, 177, 184, 185, 192, 193, 194, 195, 242, 262, 267, 269, 270, 271, 272, 274, 275, 278, 280, 322; (II): 53, 54, 82, 152, 168, 181, 190, 191, 213; (III): 53, 59, 96, - ler, (I): 73, 115, 144, 139, 149, 158, 177, 182, 260, 272, 276, 304, 316; (III): 34, 53, 58, 59

Cephe-i Namus, (II): 82, 83

Cereyanı Millî, (I): 9

Cevami, bkz. Camiler

Cevher, (I): 167; (II): 135, 220, 236, 300

Cevher-i Hâkimiyet ve İstiklâl, (I): 326

Ceza Kanunu, (I): 359, 363

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, (I): 374

Chicago Tribün Muhabiri, (III): 20

Cidal, (I): 246; (II): 51, 184; (III): 10, 67

Cihan Harbi, (II): 21

Cihan İhtilâli, (III): 134

Cihan Kubbesi, (I): 321

Cihan Kültür Tarihi, (I): 406

Cihan Medeniyeti, (I): 53

Cihan Milletleri, (II): 3, 326

Cihan Sulhu, (II): 306, 320

Cihan Tarihi, (II): 185, 214

Cihan Ticareti, (II): 141

Cihan, (I): 5, 46, 53, 57, 59, 110, 132, 166, 176, 200, 213, 216, 219, 229, 230, 240, 246, 248, 249, 250, 252, 256, 277, 282, 285, 286, 320, 321, 329, 337, 339, 344, 392; (II): 3, 8, 11, 16, 21, 24, 38, 40, 41, 48, 49, 53, 56, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 66, 75, 86, 91, 92, 95, 107, 111, 114, 115, 135, 144, 156,

158, 159, 163, 171, 172, 173, 174, 175, 183, 185, 187, 195, 197, 213, 219, 221, 223, 233, 236, 238, 250, 261, 264, 270, 276, 290, 314, 329; (III): 3, 25, 26, 39, 51, 53, 54, 67, 69, 74, 81, 83, 96, 99, 101, 120, 130

Cihangir Bir Devlet, (II):

Cihangir, (I): 294, - ler, (II): 60, 165

Cihan-ı Beşeriyet, (II): 16, 126

Cihan-ı İnsaniyet, (I): 59, 180, 286; (II): 59; (III): 69

Cihan-ı Medeniyet, (I): 59, 246, 286, 344; (II): 40, 41, 59, 63, 86, 114, 229; (III): 62, 69, 82

Cihanlar Hâkimi, (II): 262

Cihanşümül Buhran, (I): 387

Cihanşümül, (III): 93

Cinayet, (I): 18, 33, 37, 38, 40, 145, 310, 332; (II): 128, - ler, (II): 46, 190

Civanmerdane, (II): 276

Coğrafi Hukuk, (I): 75

Coğrafi, (I): 393, 430; (II): 304; (III): 31, 138

Coğrafya Kitabı, (III): 98

Cuma Namazı, (II): 131

Cumhur Reisi, bkz. Cumhurbaşkanı

Cumhurbaşkanı, (I): 371 (II): 310

Cumhuriyet Balosu, (III): 129

Cumhuriyet Başmuharriri, (III): 132

Cumhuriyet Bayrağı, (II): 186

Cumhuriyet Bayramı, (II): 318, 331

Cumhuriyet Bütçeleri, (I): 417

Cumhuriyet Devri, (I): 352, 357; (II): 171, 252

Cumhuriyet Düşmanları, (I): 355

Cumhuriyet Esasları, (II): 284

Cumhuriyet Eserleri, (I): 391

Cumhuriyet Hukuku, (II): 250

Cumhuriyet İdaresi, (I): 352; (II): 194, 212, 242, 313; (III): 106, 107

Cumhuriyet Kanunları, (I): 373, 382, 387, 410

Cumhuriyet Mefkuresi, (I): 358

Cumhuriyet Memurları, (I):

Cumhuriyet Muallimleri, (I): 353

Cumhuriyet Ordusu, (II): 239, 254

Cumhuriyet Prensipleri, (II): 291

Cumhuriyet Rejimi, (I): 410, 419, 426

Cumhuriyet Taraftarlığı, (II): 195

Cumhuriyet Tarihi, (II): 324

Cumhuriyet ve Halkçılık İdaresi, (I): 370

Cumhuriyet, (I): 345, 346, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 362, 363, 368, 371, 372, 374, 376, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 391, 397, 398, 399, 404, 405, 406, 411, 414, 416, 417, 420, 425, 427; (II): 28, 30, 33, 74, 171, 172, 178, 179, 185, 186, 188, 193, 194, 195, 197, 198, 199, 207, 209, 210, 212, 223, 235, 239, 240, 241, 242, 243, 248, 250, 251, 252, 254, 256, 261, 263, 267, 268, 269, 274, 275, 276, 277, 278, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 300, 301, 304, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 322, 324, 328, 331; (III): 86, 87, 92, 93, 94, 98, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 118, 119, 129, 135, - imiz, (II): 178; (III): 94, 118, - ler, (III): 87, - perver, (I): 353; (II): 257, - perverler, (III): 108

Cumhuriyetin Feyzi, (I): 424, - leri, (I): 391; (III): 107

Cumhuriyetin İlânı, (III): 107

Cumhuriyetin Kanunları, (I): 385, 397

Cumhuriyetin Kudreti, (I): 408

Cumhuriyetin Müeyyidesi, (II): 252

Cumhuriyetin Ruhu, (I): 357

Cumhur-u İslâm, (I): 62

Cumhur-u Sahabe, (I): 289

Cüce, (I): 215

Cühela, (II): 67, (I): 70, 225

Cülus Etme, (III): 127

Cüppe, (II): 221, - li, 216

Cürm-ü Kanuni, (I): 58

Cürüm, (I): 58

Ç

Çalışkanlar Diyarı, (II): 112

Çalışma Devri, (II): 128

Çanakkale Meselesi, (III): 71

Çapanoğulları, (I): 177

Çar Boyunduruğu, (II): 26

Çar, - lar, (II): 44, - lık, (II): 30

Çar, (I): 96, - lar, (II): 30

Çâre-sâz, (II): 51, 54, 65

Çay Ziyafeti, (II): 34, 36, 141, 151, 157, 202, 243,

Çay, (II): 290

Çelik Raylar, (II): 301

Çelik, (I): 261, 320; (II): 118, 171

Çeşme, (I): 318

Çete, (I): 87, 115, 302

Çiçek Aşısı, (I): 237, 307

Çiçek ile Lekeli Humma, (I): 306

Çiçek, (II): 325

Çift, (II): 152

Çiftçi Memleketi, (II): 101, 216

Çiftçi, (I): 240, 251, 314, 380, 412, 413, 424, 427; (II): 71, 101, 115, 116, 120, 121, 126, 135, 136, 159, 215, - ler, (I): 373, 412, 413; (II): 60, 101, 102, 116, 120, 127, 128, 129, 134, 135, 215, 216, 295, 296, - lerimiz, (II): 121, 135, - lik, (I): 240; (II): 71, 216

Çiftçiler Yurdu, (II): 134

Çiftlik, (I): 112, 413, 412; (III): 40

Çimento, (I): 408, 418

Çoban, 71, 115; (II): 71, 101, 121; (III): 124, - lar, (III): 94

Çocuk, (I): 199, 229, 288; (II): 4, 46, - ça, (I): 200, 223, - lar, (I): 2, 222, 229, 322, 338, 395; (II): 20, 39, 45, 46, 49, 66, 156, 179, 193, 302, 308, 328; (III): 98, - larımız, (I): 246, 285, 286, 359; (II): 20, 49, - luk, (II): 322

Çolak, (II): 129

Çoluk, Çocuk, (I): 90

D

Dadaylılar, (II): 222

Dağ Başını Duman Almış Marşı, (II): 328

Dağ, (II): 192, - lar, (II): 112, 192, 222, 322, - lı, (II): 122

Dâhi, (I): 363

Dâhilî Düşman, (II): 139, - lar, (I): 331; (II): 109, 110, 195; (III): 3

Dâhilî İstiklâl, (III): 16

Dâhilî Siyaset, (I): 372, 378, 387; (II): 12, 179; (III): 17

Dahiliye Nazırı, (I): 18, 31, 43

Dahiliye Vekili, (I): 128

Dâhiliye, (I): 13, 53, 58, 91; (II): 40; (III): 112

Daimi Dostluk Muahedesi, (II): 288

Daire-i Tedris, (II): 46

Dalâl, (I): 70

Dalgalı Borçlar, (I): 376

Dalkavuk, - ça, (I): 298, - lar, (II): 67

Damızlık Hayvanat, (I): 304

Danimarka Elçisi, (II): 267

Danimarka ve İslanda Kralı, (II): 267

Darağaçları, (II): 149

Dar-ı Kutsi, (II): 98

Dar-ül Mesailer, (I): 316

Darülfünun Gençliği, (III): 121

Dâva-yı Millî, (I): 243, 251, 252, 253, 255

Dâva-yı Mukaddes, (I): 264, 287

Dayı, (III): 40

Defatir-i Esasiye, (I): 37

Defineler, (I): 338

Deha-yı Millî, (II): 20, 49

Delâil-i Tarihiye, (II): 166

Delege, (I): 399

Delta, (II): 122, 123

Demeç, (III): 64, 73, 80, 111

Demir Madeni, (I): 415, - leri, (I): 364

Demir Sanatı, (II): 301

Demir, (I): 398; (II): 16, 272, - cilik, (II): 301

Demirci Vakayii, (I): 115

Demiryol, - u, (I): 3, 242, 312, 313, 353, 365, 376, 380, 390, 395, 398, 402, 406, 416, 417, 427; (II): 201, 202, 301, - ları, (II): 301, - larımız, (I): 395

Demiryolları İnşaat Siyaseti, (I): 416, - miz, (I): 417

Demokrasi Esasatı, (II): 278; (III): 127

Demokrasi, (I): 211; (II): 291; (III): 127, - cilik, (III): 124

Demokrat, (I): 211, 384; (III): 38, 127, 170, 295; (III): 72, - ik, (I): 211

Deniz Ekonomisi, (I): 399

Deniz Geçidi, (III): 139

Deniz İşçileri, (I): 407

Deniz Mahsulleri Ticaret ve Endüstrisi, (I): 407

Deniz Nakliye Vasıtaları, (I): 415

Deniz Silâhları, (I): 408

Deniz Ticareti Kanunu, (I): 374, 411

Deniz Ticareti, (I): 380

Deniz Vasıtaları, (I): 380

Deniz Yolları, (II): 54

Deniz, (I): 54, 104, 268, 278, 281, 290, 393, 407, 409, 416, 426; (II): 31, 127, 169, 186, 191, 305, 322; (III): 102, - ciler, (I): 408; (II): 217, - ler, (II): 321, 322

Denizaltı Gemileri, (I): 421

Denizci Millet, (I): 416

Denizli Vak'ası, (I): 112

Denk Bütçe, (I): 427

Dere, (I): 194, 276, 277, - ler, (II): 52, 183, 192

Derebeylik, (I): 139

Ders, (II): 77, 103; (III): 40, - ler, (III): 40, 41, 42

Dersaadet Komitaları, (I): 13

Dersaadet Rıhtımları, (I): 312

Dersaneler, (I): 306

Dervişler, (II): 225, 229

- Desatir-i Millîye, (I): 329
- Destan, (I): 127, 286; (II): 109, 162
- Dev, (I): 215
- Devair-i Resmîye, (I): 322
- Devlet Adamı, (II): 283
- Devlet Adamı, (II): 324, - ları, (I): 422; (II): 39
- Devlet Bankası, (I): 381
- Devlet Bütçesi, (I): 340, 413
- Devlet Hizmeti, (I): 314
- Devlet İdaresi, (I): 291, 413, 423
- Devlet İşleri, (I): 395
- Devlet Memurları, (II): 226, 241
- Devlet Varidatı, (I): 418, 428
- Devlet, (I): 2, 4, 5, 6, 13, 16, 17, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 31, 38, 43, 45, 50, 51, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 82, 125, 147, 165, 182, 210, 212, 218, 220, 221, 232, 233, 238, 243, 244, 247, 249, 251, 253, 288, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 308, 309, 311, 314, 315, 317, 320, 325, 329, 332, 333, 334, 335, 337, 338, 340, 341, 342, 345, 348, 352, 353, 359, 361, 363, 368, 371, 372, 388, 390, 392, 395, 397, 398, 400, 403, 405, 409, 412, 414, 415, 417, 418, 422, 425, 426, 431; (II): 3, 5, 7, 12, 13, 19, 39, 40, 42, 43, 46, 60, 61, 71, 72, 73, 86, 88, 91, 93, 94, 96, 97, 100, 101, 107, 108, 110, 113, 114, 115, 123, 142, 146, 153, 163, 185, 188, 216, 241, 249, 260, 263, 271, 276, 281, 295, 327; (III): 1, 4, 12, 16, 18, 24, 26, 96, 97, 112, 124, - çî, (I): 408; (II): 295, - imiz, (I): 22, 213, 326, 327, 337, 339, - ler, (I): 1, 3, 26, 28, 165, 198, 239, 247, 254, 260, 288, 293, 294, 337, 349, 352, 354, 360, 393, 394, 410, 422, 431; (II): 8, 32, 53, 59, 84, 93, 109, 110, 114, 123, 128, 137, 163, 166, 175, 209, 241, 269, 285, 305; (III): 1, 3, 51, 52, 69, 71, 72, 77, 79, 80, 91, 127, 142, - lerimiz, (I): 399
- Devlet-i Ebet Müddet, (I): 5
- Devlet-i Ecnebiye, (I): 57
- Devlet-i İktisadiye, (II): 61
- Devlet-i Mütemeddin, (I): 297
- Devletin Uluları, (I): 295
- Devletleştirme, (I): 241
- Devlet-meab, (III): 67
- Devre-i İnkılâbiye, (II): 251
- Devre-i Tarihiye, (II): 141
- Devri İnhitat, (I): 295
- Devri İntihabiye, (I): 330
- Devri İtilâ, (I): 295
- Devrimler, (I): 398

- Dış İşler, (I): 394
- Dış Memleketler, (I): 418
- Dış Siyasa, bkz. Dış Siyaset
- Dış Siyaset, (I): 78, 399, 421, 423
- Dış Siyasî Meseleler, (III): 70
- Dış Ticaret Politikası, (I): 414, 425
- Dış Ticaret, (I): 413, - imiz, (I): 394
- Diktatör, (I): 329; (III): 140, - lük, (III): 127
- Diktatörlük, (III): 137
- Dil Âlimleri, (I): 406
- Dil Kurultayı, (I): 406; (II): 307
- Dil, (I): 406, 429; (II): 70
- Dilhah-ı Milkdari, (I): 16
- Din İcabı, (II): 131
- Din İrşadı, (II): 147
- Din Kisvesi, (II): 92, 131, 149
- Din Perdesi, (III): 107
- Din Ricali, (III): 124
- Din, (I): 4, 13, 26, 135, 176, 236, 245, 292, 333; (II): 9, 13, 62, 67, 70, 90, 91, 92, 94, 98, 99, 105, 131, 132, 143, 148, 149, 150, 153, 154, 155, 158; (III): 78, 89, 93, 104, 108, 123, 124, - î, (I): 21, 199, 245; (II): 9, 53, 70, 131, 142, 143, 149, 150, 249, 266, 306; (III): 26, 90, 92, 103, - imiz, (II): 90, 94, 96, 98, 131, 148, 153, 154; (III): 72
- Dinamit, (III): 37
- Dinamo, (III): 37
- Dindar, (II): 70, 131; (III): 93
- Dindaş, (I): 32, 56, 253; (II): 34, 42, 119, 135, - imiz, (II): 15, 42, 58, 158, - lar, (II): 103, 121, - larımız, (I): 33, 101, 121, 214, 215, 238, 253, 285
- Dinî Ananeler, (III): 26
- Din-i İslâm, (I): 289; (II): 9, 70, 142
- Dini Mübin-i İslâm, (II): 143
- Dinî Reisler, (III): 103
- Dinî Terbiye, (II): 206
- Dinî Teşkilât, (II): 9
- Dinî, (II): 33, - ye, (II): 95, 148
- Din-ü Devlet, (I): 4
- Diploma Merasimi, bkz. Diploma Töreni
- Diploma Töreni, (II): 16, 34
- Diploma, (II): 36
- Diplomasi, (II): 316; (III): 62, 83
- Diplomat, (II): 309
- Diplomatikiye, bkz. Diplomasi
- Divan-ı Riyaset, (I): 53, 70, 208, 235
- Diyanet-i Celile-i Ahmediye, (I): 5

Diyanet-i İslâmiye, (I): 349

93 Seferi, (I): 336

Doktor, (I): 182; (II): 132, 133

Donanma, (II): 200

Dost ve Kardeş, (II): 320

Dost ve Müttefik, (I): 409, 422, - ler,
(II): 26

Dost, (II): 25, 26, 27, 28, 38, 40, 44,
147, 159, 255, 276, 304, 316, 320,
326; (III): 13, 14, 31, 56, 70, 111, -
ane, (I): 367, 432; (II): 42, 256, 268,
275, 276, 281, 286, 287, 291, 315;
(III): 89, - ça, (II): 314, - lar, (I): 246,
261, 390; (II): 323; (III): 70, 90, -
larımız, (I): 422; (II): 23; (III): 82, -
luk, (I): 23, 26, 29, 38, 140, 141, 143,
160, 375, 383, 388, 392, 394, 399,
409, 410; (II): 25, 28, 31, 93, 255, 274,
275, 276, 277, 287, 288, 309, 310,
319; (III): 132, 142, - luklar, (I): 372,
383, 396, 401, 430; (II): 314, 320, -
luklarımız, (I): 422, - umuz, (III): 55

Dostluk Ahitnamesi, (II): 28

Dostluk An'aneleri, (II): 311

Dostluk Bağı, (I): 399, -ları, (II): 255,
280, 287, 310, 319, - larımız, (I): 400

Dostluk Hisleri, (I): 399; (II): 177,
276, 281, 304, 310, 311, 313, 316;
(III): 141

Dostluk Muahedenamesi, (I): 335; (II):
278; (III): 38

Dostluk Muahedesi, bkz. Dostluk
Muahedenamesi

Dostluk Münasebetleri, (II): 275, 280,
281, 286, 313, 316

Dostluk Rabıtaları, bkz. Dostluk
Bağları

Dostluk Revabıtı, bkz. Dostluk Bağları

Dostluk Vadisi, (I): 354

Dostluk ve Arkadaşlık, (II): 311

Dostluk ve Emniyet Rabıtası, (I): 393

Dostluk ve Kardeşlik, (III): 141

Dostluk ve Siyaset Münasebatı, (III):
31

Dostluk ve Yakınlık Siyaseti, (I): 422

Dostluk, İkamet ve Tabiiyet
Mukavelenamesi, (I): 432

Dört Halife, (II): 150

Dörtler İttifakı, (I): 254

Dörtler Meclisi, (I): 21

Döviz Geliri, (I): 415

Döviz Kaynağı, 407

Dua, (I): 29, 182, 183; (II): 75, 95

Duçar-ı İğfal, (I): 237

Dul ve Yetimler, (II): 65

Dumlupınar Meydan Muharebesi, (I): 256; (III): 61

Dumlupınar'daki Harekât-ı Taarruziye, bkz. Dumlupınar Meydan Muharebesi

Dünya Buhranı, (II): 309, 314, 317

Dünya Güzeli, (III): 132

Dünya Kültürü, (I): 406

Dünya Piyasaları, (I): 428

Dünya Sulhu, (II): 314; (III): 137

Dünya Ticareti, (II):

Dünya, (I): 30, 31, 47, 49, 63, 84, 85, 86, 87, 88, 96, 102, 113, 115, 165, 174, 180, 185, 193, 200, 206, 209, 212, 214, 215, 216, 219, 220, 227, 228, 237, 238, 239, 240, 251, 255, 256, 263, 264, 265, 270, 288, 294, 297, 317, 332, 339, 360, 401, 406, 410, 422, 423, 430; (II): 9, 22, 26, 27, 30, 31, 32, 37, 39, 40, 44, 48, 54, 70, 72, 83, 84, 89, 96, 98, 99, 100, 101, 111, 112, 114, 120, 121, 126, 133, 135, 136, 140, 141, 142, 143, 145, 147, 151, 152, 168, 176, 184, 187, 202, 212, 216, 226, 235, 242, 243, 259, 269, 273, 279, 294, 297, 301, 302, 304, 313, 318, 322, 325, 326, 328, 330; (III): 10, 15, 34, 51, 57, 59, 62, 80, 82, 86, 89, 92, 94, 95, 131, 132, 133, 135, 137, 138, 139

Dünya-yı Beşeriyet, (I): 288

Dünya-yı Medeniyet, (I): 244

Dünyevî, (I): 348, 356, 361; (II): 225, 249

Düstur, (I): 83

Düşman Askeri, (I): 192

Düşman Cephesi, (I): 272, 273; (II): 191

Düşman Devletler, (II): 217

Düşman Donanması, (I): 44; (III): 54

Düşman Fırka, - sı, (I): 275, 276, 278; (III): 95, - ları, (I): 274, 275; (II): 192

Düşman Kıtıatı, (I): 88, 149, 192, 275, 281, 285

Düşman Kurşunu, (II): 69, - ları, (I): 341

Düşman Ordu, - ları, (II): 111, 170, 260, - su, (I): 152, 189, 190, 191, 192, 195, 196, 201, 256, 266, 267, 268, 269, 280, 282, 285, 301; (II): 81, 181, 191, 213, 247; (III): 56, 57, 58, 59, 60, 95

Düşman Zırhlıları, (III): 99

Düşman, (I): 17, 44, 46, 47, 50, 55, 58, 62, 79, 82, 83, 87, 88, 89, 96, 98, 104, 109, 110, 111, 112, 113, 116, 117, 118, 119, 121, 122, 140, 141, 146, 147, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 158, 160, 168, 176, 184, 185, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195,

196, 198, 201, 238, 242, 246, 252, 256, 257, 259, 261, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 284, 285, 286, 299, 301, 304, 307, 309, 310, 311, 312, 314, 315, 322, 323, 325, 331, 332, 334, 335, 338, 385; (II): 8, 38, 39, 40, 44, 47, 49, 50, 53, 69, 73, 74, 81, 82, 83, 91, 95, 97, 102, 109, 111, 119, 121, 135, 136, 138, 139, 147, 150, 152, 153, 158, 159, 160, 164, 168, 169, 170, 176, 180, 181, 182, 183, 185, 189, 190, 191, 192, 210, 213, 214, 237, 257, 331; (III): 27, 30, 33, 57, 58, 59, 60, 63, 84, 94, 96, 98, 101, 102, 111, 126, 135, - ca, (I): 24, 150, - lar, (I): 7, 12, 13, 44, 46, 52, 78, 101, 118, 146, 154, 160, 176, 177, 180, 182, 188, 189, 216, 223, 244, 246, 252, 255, 290, 299, 305, 331, 332, 333, 334, 398, 413; (II): 3, 19, 23, 28, 37, 38, 40, 49, 57, 69, 73, 75, 76, 79, 82, 83, 88, 95, 109, 114, 135, 136, 138, 139, 141, 142, 143, 156, 170, 185, 190, 200, 213, 217; (III): 32, 33, 124, - larımız, (I): 5, 7, 18, 21, 23, 25, 29, 50, 59, 62, 78, 85, 113, 133, 144, 147, 160, 164, 171, 174, 177, 181, 188, 189, 190, 199, 212, 216, 221, 223, 250, 251, 252, 267, 279, 282, 287, 298, 321; (II): 10, 19, 23, 26, 28, 38, 39, 40, 44, 56,

72, 75, 82, 88, 90, 95, 96, 109, 114, 120, 123, 147, 152, 153; (III): 21, 30, 55, 59, 70, 87, 88, - lık, (I): 384; (II): 118, - sız, (II): 111

Düvel-i Galibe, (I): 331

Düvel-i İtilâfiye, (I): 4, 6, 24, 26, 34, 36, 38, 39, 42, 43, 45, 54, 56, 57, 58, 161, 162, 163, 237

Düveli Muazzama, (I): 14, 15, 124; (III): 70

Düvel-i Mütelifiye, (I): 42; (II): 7

Düvel-i Müttefika, (I): 161, 285

Düyun-u Dâhiliye, (I): 352

Düyun-u Devlet, (I): 314

Düyun-u Hariciye, (I): 352

Düzce Ahalisi, (I): 106

Düzce İsyanı, (I): 80

Düzce Meselesi, (I): 104

Düzceliler, (I): 72

E

Eâzımın Heykelleri, (II): 70

Ebleh, (II): 299

Ecanib, (I): 22, 36, 38, 44; (II): 3, 8, 64, 91, 156, - çe, (I): 38

Ecdad, (I): 154, 183, 338; (II): 80, 88, 94, 186, 209, 269, 275; (III): 31, -

ımız, (I): 167, 288; (II): 57, 70, 186, 189

Ecdat Yurdu, (II): 88

Ecnebî Anasır, bkz. Ecnebi Unsurlar

Ecnebi Boyunduruğu, (I): 3

Ecnebi Devlet, (III): 91

Ecnebi Entrikaları, (II): 9

Ecnebi İstilâ, - ları, (II): 130, - sı, (II): 25

Ecnebi İşgali, (I): 2, 13, 57, - leri, (III): 108

Ecnebi Kanunu, (I): 58

Ecnebi Kültürü, (II): 20

Ecnebi Maksatları, (III): 92

Ecnebi Mandaterlikleri, (I): 9

Ecnebi Muhabir, - esi, (II): 155, - leri, (II): 155

Ecnebi Mütéhasssısları, (I): 242

Ecnebi Paraları, (I): 244

Ecnebi Sanatkârları, (II): 35

Ecnebi Sermaye, - leri, (I): 313; (II): 113, - si, (I): 242; (II): 71, 113

Ecnebi Tazyiki, (I): 55, 59

Ecnebi Tecavüzatı, (I): 57

Ecnebi Unsurlar, (II): 9; (III): 104

Ecnebi Uzmanlar, (I): 429

Ecnebi, (I): 4, 6, 27, 45, 128, 300, 311, 331, 332; (II): 1, 75, 91; (III): 15, 88, 89, 90, 91, 98, 99, - ler, (I): 3, 17, 46, 53, 128, 163, 178; (II): 7, 9, 10, 13, 106, 107, 108, 114, 153, 216, 229; (III): 2, 4, 37, 70, 72, 77, 90, 91, 98, 105, 127, - ye, (I): 65; (III): 16, 18, 72

Ecnebilerin Tahakküm ve İdaresi, (I): 3

Ecza-yı Asliye, (I): 18; (III): 22

Edebiyat, (I): 335; (III): 41

Edip, (II): 48

Edvar-ı Tarihiye, (I): 108; (II): 166

Edyan, (II): 9

Efendilik, (I): 216; (II): 3

Efkâr-ı Umumiye, (I): 16; (II): 38, 294, 296; (III): 29, 50, 51, 78, - miz, (I): 83, 93

Efkâr-ı Umumiye-i Cihan, (I): 45, 53; (III): 29

Efkârı Umumiye-i İslâmiye, (I): 287

Efkârı Umumiye-i Millet, (I): 48

Eğitim Kadrosu, (I): 428

Eğitim ve Öğretim Ocağı, (I): 429

Eğitmen ve Öğretmen İhtiyacı, (I): 420

Ehemmiyet-i Tarihiye, (II): 70

Ehl-i Beyt, (I): 295

- Ehl-i İslâm, (I): 246, 290; (II): 95, 144
- Ehl-i Salip Kahramanları, (I): 199, 200
- Ekalliyet, (I): 236, - ler, (I): 30, 237; (III): 79
- Ekalliyetler Meselesi, (II): 72
- Ekim Ürünleri, (I): 395
- Ekim, (I): 395
- Ekmek, (I): 198
- Ekmel Din, (II): 98
- Ekonomi Alanı, (I): 399
- Ekonomi Hayatı, (I): 408, - mız, (I): 412
- Ekonomi İşleri, (I): 425
- Ekonomi Sahaları, (I): 406
- Ekonomi, (I): 398, 404, 412; (II): 324, - k, (I): 394, 396, 399, 421, 426
- Ekonomik Bünye, (I): 422, - miz, (I): 412, 415
- Ekonomik Elemanlar, (I): 414
- Ekonomik Hayat, (I): 412; (II): 324
- Ekonomik Kalkınma Savaşı, (I): 422
- Ekonomik Kalkınma, (I): 416
- Ekonomik Politika, (I): 411
- Ekonomik Saha, (I): 425
- Ekonomik Sıkıntı, (I): 394
- Ekonomik Tedbirler, (I): 405
- Ekonomik Tedbirler, (I): 406
- Ekonomik Teşkilât, (I): 403
- El Kanaatü Kenzi Lâyüfnâ, (II): 112
- El ve Ev Küçük Sanatları, (I): 426
- Elbise İmalâtı, (I): 257
- Elbise, (I): 114, 115, 219; (II): 135, 216; (III): 36, 40, - li, (I): 115, - siz, (I): 115
- Elçi, (II): 21, 25, 27, 177, 267, 274, 276, 277, 280, 284, 285, 286, 287, 289, 308, 309, 310, 311, 313, 315, 316, 317
- Elektrik Şebekesi, (I): 2
- Elektrik Tevzii, (I): 313
- Elektrik, (I): 2, 313, 418
- Elen Reiscumhuru, (II): 309
- Elhamdülillah, (I): 177, 196, 200, 263, 280, 285, 301, 306, 324, 344; (II): 3, 131, 135, 160
- Elifba, (II): 252
- Elkab, (I): 298
- Elviye, (I): 16, 30
- Elviye-i Müstakile, (I): 21
- Emakin-i Resmiye, (I): 348
- Emanat-ı Mübareke, (I): 298
- Emaret-i İslâmiye, (I): 290, 292
- Emekli, (II): 65, - ler, (I): 148

- Emel-i Millî, (II): 125
- Emel-î Mukaddes, (I): 14
- Emeller, (I): 2, 74
- Emîr, (I): 249, 292; (II): 254, 255
- Emîri Afgan, (I): 249
- Emîr'il-Müminîn, (I): 292, 293, 295
- Emlâk ve Arazii Emîriye, (I): 315
- Emlâk Vergisi, (I): 315
- Emlâk, (II): 51
- Emniyet Silâhı, (II): 301
- Emniyet ve Bitaraflık Muahedesi, (I): 366
- Emniyet, (II): 5, 132, 212, - imiz, (II): 3, 56
- Emniyet-i Umumiye İstihbaratı, (I): 129
- Emperyalist Kuvvetler, (I): 159
- Emperyalist ve Kapitalist Âlemi, (I): 159
- Emperyalist, (I): 96; (III): 22, - ler, (I): 96, 255
- Emperyalizm ve Kolonizasyon Siyasetleri, (III): 13
- Emperyalizm, (I): 247; (II): 25
- Emraz, (I): 257, 307, 308, 358, 364
- Emraz-ı Belediye, (I): 308
- Emraz-ı İçtimaiye, (I): 237, 238; (II): 63
- Emraz-ı İstilâiye, (I): 307
- Emraz-ı Müstevliye, (I): 306, 307, 308
- Emraz-ı Sâriye, (I): 257, 307, 308, 322
- Emr-i İlâhî, (II): 158
- Emr-ü Kumanda, (I): 73, 74
- Emval, (III): 127
- Encümen Mazbatası, (I): 235
- Encümen Reisi, (I): 132
- Encümen, (I): 10, 70, 86, 88, 174, 181, 182, 209, 258, 324, 343; (III): 50
- Encümeni Âli, (I): 132
- Encümen-i Mahsus, (I): 132, 217, 262, 343
- Endişe-i Ferda, (I): 286
- Endüstri Hareketleri, (I): 399
- Endüstri Programı, (I): 399, 407, - mız, (I): 403
- Endüstri, (I): 407, 416, - leşme, (I): 414, 415, 421, - miz, (I): 413
- Ensâl, (I): 327
- Ensal-i Âtiye, (I): 260
- Ensar, (I): 289
- Ensar-ı İslâm, (I): 46
- Entellektüel, (III): 138

- Enternasyonal Kongreleri, (I): 105
- Entransigeant Muhabiri, (III): 39
- Enrika, (I): 57; (III): 84, 104
- Enver Taraftarı, (III): 38
- Erat, (II): 331
- Erbab-ı Fetanet, (I): 289
- Erbab-ı Hamiyet, (I): 13
- Erbab-ı Himmet, (II): 251
- Erbab-ı Hukuk, (II): 249, 250, 251
- Erbab-ı İlim, (II): 158
- Erbab-ı Matbuat, (II): 171
- Erbab-ı Mefsedet, (I): 17, 66, 67, 68, 80
- Erbab-ı Tettebbu, (II): 180
- Erbab-ı Ziraat, (I): 310
- Erdemli Eller, (I): 398
- Erkân-ı Harb Sınıfı, (I): 13, - ları, (III): 42
- Erkân-ı Harb Yüzbaşısı, (II): 79
- Erkân-ı Harb Zabiti, (II): 181
- Erkân-ı Harb, (I): 131, 132; (II): 174; (III): 8, 43
- Erkân-ı Harbiye Dairesi, (III): 43
- Erkân-ı Harbiye Reisi, (III): 45, 46, 100, - liği, (III): 8
- Erkân-ı Harbiye Yüzbaşılığı, (III): 8
- Erkân-ı Harbiye, (III): 114
- Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi, (I): 15, 50, 73, 74, 82, 86, 93, 150, 267, 340
- Erkek Çocuklar, (I): 359
- Erkek Evlâd, (III): 117
- Erkek, (I): 315, 353, 359, 378, 379, 398; (II): 4, 89, 90, 94, 101, 152, 153, 154, 155, 156, 179, 221, 226, 227, 229, 274, - ler, (III): 136, - lerimiz, (II): 91, 152
- Erler, (I): 429
- Ermeni Kategigosu, (II): 9
- Ermeni Kuvvetleri, (I): 56, 98
- Ermeni Meselesi, (I): 248; (III): 17
- Ermeni Taşnakları, (I): 135
- Ermenistan Muzafferiyeti, bkz. Ermenistan Zaferi
- Ermenistan Ordusu Kumandanı, (I): 98
- Ermenistan Zaferi, (I): 177, 334
- Erzurum Kadısı, (I): 187
- Erzurum Felâketi, (II): 211
- Erzurum Kongresi, (I): 5, 7, 8, 9, 12, 29, 30, 31, 34, 35, 41, 222, 223, 370; (II): 11, 13, 116; (III): 48, 100
- Erzurumlu, (II): 211, - lar, (I): 102; (II): 210, 211; (III): 99

- Esafil, (I): 5
- Esaret ve Zillet Zincirleri, (II): 206
- Esaret Yüğü, (III): 29
- Esaret Zinciri, (II): 50, 95, - leri, (II): 206, 222
- Esaret, (I): 2, 7, 13, 57, 58, 59, 62, 65, 77, 149, 163, 181, 183, 252, 331, 336, 339; (II): 14, 22, 38, 39, 48, 58, 67, 95, 123, 142, 158, 190, 204, 206, 236, 241; (III): 24
- Esaret-i Ecnebiye, (I): 62
- Esaret-i Siyasiye, (I): 58
- Eser-i Ulüvvücenap, (I): 43
- Eserler, (I): 317; (II): 32, 193
- Esir Kafileleri, (II): 183
- Esir Ülkesi, (II): 113
- Esir, (I): 57, 59, 76, 78, 117, 149, 188, 278; (II): 3, 21, 38, 41, 86, 108, 113, 121, 131, 132, 136, 143, 158, 161, 181, 190, 192, 222, 241, 299; (III): 31, 59, 79, - ler, (I): 331
- Eski Devirler, (I): 391; (II): 145
- Eskişehir Halkı, bkz. Eskişehirliiler
- Eskişehirliiler, (II): 55, 278
- Esliha Ticareti, (I): 360
- Esliha, (I): 67, 77, 321, 274, 275, 321, 322; (II): 7
- Esnaf ve Sanatkârlar, (II): 132
- Esnaf ve Tüccarlar, (II): 138
- Esnaf, (II): 138, 159, 216
- Eşirra, (I): 70
- Eşkîya Çete, - leri, (I): 302, - si, (I): 36
- Eşkîya, (I): 36, 184
- Eşraf, (I): 66, 68, 70; (III): 17
- Eşraf-ı Ussat, (I): 72
- Ethem Bey Meselesi, (I): 136
- Etibba, (I): 307
- Etnik, (III): 133
- Evamir-i İlâhiye, (II): 70
- Evkaf Meselesi, (I): 247, 319
- Evkaf, (I): 247
- Evlât Yetiştirme, (II): 156
- Evlât, (II): 1, 20, 46, 63, 64, 69, 94, 112, 126, 156, 166, 186, 189, 203, 220, 269, 299, 302; (III): 12, 117, - lar, (I): 341, 262; (II): 38, 61, 194, 270, 302; (III): 119, - larımız, (II): 70, 133
- Evliyalar, (II): 225; (III): 117
- Evrensel Musiki, (I): 396
- Eytam, (I): 309
- Eyyam-ı İstirab, (I): 57
- F**
- Faaliyet-i Millîye Devri, (I): 330

- Faaliyet-i Millîye, (III): 75
- Fabrikacı, (II): 45
- Facialar, (II): 121
- Fahri Yaver, (III): 10
- Fahri Yaver-i Hazreti Şehriyari, (I): 15, 19
- Faiz, (I): 426; (II): 295
- Fakir, (I): 96; (II): 50, 51, 54, 107, 112; (III): 24, 87, 95
- Fakr ve Harabi, (II): 54
- Fakr-ı Fazilet, (II): 112
- Fakr-ü Sefalet, (II): 54, 126, 188
- Fâtır, bkz. Allah
- Fatih Devri, (II): 88, 106
- Fatih Zamanı, bkz. Fatih Devri
- Fatiha, (I): 183, 260, 287, 338
- Fatihler, (II): 106, 107, 165; (III): 103
- Fatin ve Zeki İnsanlar, (II): 229
- Fazilet, (II): 155, 156, 179, 214; (III): 133, - ler, (II): 70, 155, 225
- Fazilet-i Ahlâkiye, (II): 242
- Faziletli İnsanlar, (II): 242
- Fecayi, (I): 15, 24, 51; (II): 39; (III): 38
- Fedakârane, (III): 76
- Fehametpenahileri, (I): 37
- Felah-ı Hakikî, (II): 158
- Felâhpira, (I): 5
- Felâket Günleri, (II): 48
- Felâket Uçurumu, (II): 79
- Felâket ve Musibetler, (II): 331
- Felâket ve Sefalet, (I): 66, 240
- Felâket, (I): 39, 48, 49, 62, 66, 104, 180, 183, 219, 282, 326, 351, 424, - ler, (I): 17, 26, 63, 181, 286, 336, 384; (II): 30, 46, 47, 62, 75, 116, 130, 141, 145, 160, 164, 168, 183, 186, 190, 195, 208, 210, 216, 237, 260; (III): 81, 134, - ler, (II): 30, 64, 66, 85, 104, 107, 117, 121, 157, 160, 161, 165, 174, 185, 186, 192, 205, 236, 237, 241, - zede, (I): 351; (II): 211
- Felâketli Günler, (II): 75
- Felâketli Seneler, (I): 349
- Felsefe, (II): 20, 112
- Felsefe-i Hayat, (II): 67
- Felsefiyye, (II): 94
- Fen Adamları, (II): 170, - mız, (II): 170
- Fen Memuru, (I): 314, 381
- Fen ve İrfan, (III): 69
- Fen ve Sanat Eseri, (I): 417
- Fen ve Sanat, (II): 172

Fen, (I): 82, 215, 219, 306; (II): 47, 48, 67, 71, 94, 122, 139, 142, 178, 202, 225; (III): 69, 111, - ce, (I): 394, - nî, (I): 73, 312, 347, 380; (II): 47, 115, 153, 254; (III): 16, 18, 57, 98, 128, 131, 133, - niye, (I): 215, 241, 322; (II): 94, 100, 122

Fener Alayı, (II): 212, 217, 238

Fennî Dimağlar, (I): 322

Fennî Usuller, (I): 365

Fennin Harikaları, (II): 187

Ferit Paşa'nın Riyaseti, (I): 15

Ferit Paşa'nın Suku, (II): 14

Ferman, (I): 19, 23, 29, 220, - lar, (I): 220

Ferman-ı Hümâyün, (I): 220

Fes, (II): 216, 226, 230

Fesat Ocağı, (II): 146; (III): 79, - ları, (I): 331

Fesat ve Nifak Yangınları, (II): 190

Fesat ve Tecavüz Emelleri, (I): 381

Fesat, (I): 132, - at, (I): 66, - kâraneler, (I): 56

Feth ve İstilâ, (III): 68

Feth, (I): 214, 290; (II): 35

Fetva, (II): 62, 92, - lar, (I): 176, 333; (II): 109, 149, 158, 190

Fevkalâde Elçi, (II): 214

Fevkalâde Murahhas ve Büyük Elçi, (II): 248, 253, 275, 281, 282, 288, 313, 314, 315

Fevkalâde Murahhas ve Orta Elçi, (II): 254, 255, 256, 263, 267, 268, 276, 277, 280, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 308, 309, 310, 311, 316, 317

Fevkalâde Murahhas, (I): 248; (II): 177, 248, 253, 254, 255, 256, 263, 267

Feyiz ve Refah Yolu, (II): 202

Feyiz ve Refah, (II): 311

Feyizli Eserler, (I): 355

Feyiznâk Topraklar, (III): 22

Fezail, (I): 51

Fıkhiye, (I): 239

Fındık Mahsulü, (I): 426

Fındık, (I): 414

Fırak-ı Siyasiye, (I): 43, 47

Fırka Ailesi, (I): 387

Fırka Azası, (II): 293

Fırka Karargâhları, (I): 185

Fırka Kongresi, (II): 292

Fırka Kumandanı, (I): 112, 114, 281

Fırka Manevrası, (III): 12

Fırka Programı, (II): 74

- Fırka Riyaseti, (III): 126
- Fırka Teşkilâtı, (II): 303
- Fırka, (I): 371
- Fırkanın Reis-i Umumiliği, (III): 109
- Fırkanın Umdeleri, (III): 109
- Fıtrat, (I): 57
- Fıtriye, (I): 226; (II): 19
- Fidanlık, (I): 303
- Fiiyat-ı Millîye, (III): 3
- Fikir Alemi, (III): 123
- Fikir Cereyanları, (I): 339; (II): 53
- Fikir Hareketi, (II): 32
- Fikir Hürriyeti, (II): 188
- Fikir Kalesi, (II): 171
- Fikir Kuvveti, (II): 47, 290
- Fikir Münakaşası, (II): 290
- Fikir Ordusu, (II): 290
- Fikir ve His Cereyanları, (II): 266
- Fikir ve Nur Yolu, (II): 156
- Fikir, (II): 15, 32, 47, 52, 53, 73, 74, 127, 156, 171, 179, 184, 188, 196, 199, 200, 205, 217, 219, 283, 291; (III): 50, - ler, (II): 4, 37, 47, 56, 148, 233, 240, 279, 290, 299, 314; (III): 21, 42, 87, 113
- Fikr-i Devlet, (III): 4, 81, 88
- Fikri Hür, (II): 179
- Fikrî İnkılâp Hatveleri, (II): 188
- Fikr-i İstilâ, (I): 4; (II): 21
- Fikr-i Sabit, (I): 4
- Fikr-i Tecavüz, (III): 49
- Fikri ve İçtimai İnkılâp, (II): 195, 196, 199
- Fikrî ve İktisadi İnkişaf, (I): 378
- Filozoflar, (I): 227, 231; (II): 324
- Finans, (I): 398
- Firar, (I): 33, 66, 67, 68, 70, 106, 275, 281, - i, (I): 303, - iler, (I): 66, 280, 281, 285
- Fisebilillâh, (II): 142, 204
- Fitne, (I): 290, - kâr, (I): 17
- Fobi, (II): 246
- Fotin, (II): 221
- Frak, (II): 221
- Fransa İhtilâli, bkz. Fransız İhtilâli
- Fransa İnkılâb-ı Kebiri, bkz. Fransız İhtilâli
- Fransa Reiscumhuru, (I): 275, 276, 315
- Fransız Askerleri, (I): 431
- Fransız Büyükelçisi, (II): 315
- Fransız Delegatesi, (III): 142

Fransız Demokrasisi, (II): 275
Fransız Hareketi, (I): 120
Fransız Heyet-i Murahhasası, (II): 86;
(III): 82
Fransız İhtilâli, (I): 230; (II): 315;
(III): 120
Fransız İstilâ Ordusu, (I): 331
Fransız Kıtaatı, (I): 78
Fransız Kuvveti, (I): 54, 78, 119, 120
Fransız Kuvvetleri Kumandanı, (I):
121
Fransız Kuvvetleri, (I): 79, 118, 119,
120
Fransız Mandası, (I): 121; (III): 24
Fransız Murahhasları, (III): 83
Fransız Mümessilleri, (III): 90
Fransız Tabiiyeti, (III): 105
Fransızca, (I): 56; (II): 305; (III): 41
Frengi, (I): 237, 308
Frenginin Men'i Sirayeti Kanunu, (I):
181
Frenkçe, (I): 226
Fütuhat Emelleri, (I): 214
Fütuhat Meydanları, (II): 105
Fütuhat, (II): 106, 120, 125

G

Gaddarane, (I): 18, 25; (II): 21
Galayan-ı Milliye, (II): 19
Galebe, (I): 3, 52
Galeyan-ı İntibah, (III): 3
Galeyan-ı Şedid, (I): 54
Galip Devletler, (I): 332; (III): 133
Galip, (II): 132, 137, - ler, (II): 21
Garaz, (I): 216
Garbî Anadolu Murahhasları, (I): 8
Garbî Anadolu Mültecileri, (I): 309
Garbî Anadolu ve Rumeli
Murahhasları, (I): 8
Garp Âlemi, (I): 84, 160, 165, 166,
180; (II): 8, 93
Garp Cephesi Kumandanı, (I): 109
Garp Cephesi Kuva-yı Asliyesi, (III):
95
Garp Cephesi Kuva-yı Umumiyesi,
(III): 96
Garp Cephesi, (II): 105
Garp Emperyalistleri, (I): 96
Garp Matbuatı, (III): 88
Garp Musikiciliği, (III): 128
Garp Nazariyatı İlmiye ve Felsefeleri,
(I): 318

- Garp Ordusu Kumandanı, (I): 107, 140, 141, 153
- Garp Ricali, (III): 67
- Garp Siyaseti, (II): 88, 89, 166
- Garp Usulü, (III): 88
- Garp Yolu, (III): 128
- Garp Zihinleri, (III): 87, 88
- Garp, (I): 101, - lılar, (III): 128, - lışmak, (III): 88, - lılık, (III): 86, 87, 88
- Garp'ın Medeniyet Makinesi, (III): 103
- Garson, (II): 232
- Gasıbane, (I): 18
- Gasp ve İstilâ Seferi, (I): 199
- Gaye-i Milli, (III): 75, - ye, (I): 2, 243; (II): 87; (III): 75
- Gaye-i Mukaddese, (I): 20, (II): 103
- Gaye-i Zalimane, (II): 38
- Gayret-i Milliye-i Vatanperverane, (II): 46
- Gayretullah, (I): 2
- Gayri Fennî, (III): 90
- Gayri İnsanî, (II): 39, 143, 306
- Gayri Kanunî, (I): 20, 35, 227
- Gayri Medeni, (II): 229
- Gayri Meşru, (I): 26, 60, 227
- Gayri Millî Terbiye, (II): 204
- Gayri Muharip, (I): 185
- Gayri Mübadil, (I): 375
- Gayri Müslim, (I): 30, 39, 181; (II): 130, - ler, (II): 9
- Gayri Resmî, (I): 55, 103
- Gayri Tabii, (I): 35, 227
- Gayrimüslim Anasır, (II): 75; (III): 4, 104
- Gayrimüslim Vatandaşlar, (II): 12
- Gayur Halk, bkz. Gayrimüslim Anasır
- Gaza ve Şahadet Diyarı, (II): 188
- Gazete Başyazarları, (II): 170
- Gazete, (III): 42, - ciler, (II): 85, 170, 329; (III): 39, 50, 58, 73, 105, 110
- Gazi'nin Hayatı, (III): 127
- Gaziayntap Ahalisi, (I): 178
- Gaziayntap Mültecileri, (I): 238
- Gaziler, (I): 338; (II): 162, 192
- Gazilik Unvanı, (I): 201
- Gazi'nin Lisanı, (III): 110
- Gece Dersleri, (I): 317
- Geçici Politika Esasları, (II): 330
- Geçit Resmî, 331; (III): 36
- Gelişim Devri, (I): 398

Gemi, (I): 72, 322; (II): 192, 197, - ler,
(I): 415, 416, - lerimiz, (I): 39, 429

Genç Dimağlar, (II): 47, 206

Genç Fikir, - ler, (II): 216, - li, (II):
216

Genç Neslin Dimağı, 207

Genç, (I): 124, 288; (II): 17, 26, 47,
74, 117, 118, 137, 158, 161, 162, 196,
233, 235, 247, 327, - ler, (II): 16, 52,
68, 69, 117, 118, 137, 141, 145, 146,
188, 290, 303, 328; (III): 85, 98, 130, -
lerimiz, (I): 246; (II): 145; (III): 121, -
lik, (I): 316; (II): 117, 196, 266; (III):
132

Gençlik Cevvaliyeti, (II): 263

Gençlik Hayalleri, (III): 41

Genel İspektör, - ler, (I): 402, - lük,
(I): 402

Genel Kurmay Başkanı, (I): 72; (II):
323

Genel Siyasa, (I): 394

General, (I): 16, 27, - ler, (I): 256, 285;
(II): 181

Geo-Politik, (III): 133

Gerilla, (I): 87

Geyve Kuvvetleri, (I): 77

Gıda İhtiyaçları, (I): 413

Gıda Maddeleri, (I): 426

Gıda-yı Fikrî, (I): 246

Giresun Gençliği, (II): 196

Giresun Halkevi Neşriyatı, (II): 196

Girive-i İnkıraz, (I): 59

Girive-i İzmihlal, (I): 223

Giyim, (II): 218

Gizli Muahedat, (I): 39

Gizli Neşir, (I): 19, 20

Göçmen İşleri, 411

Göçmen Vatandaşlarımızın İskânı, (I):
406

Göçmenler, (I): 406

Gölge Adamlar, (II): 185

Gömlek, 221

Gönüllü Kıtaat, bkz. Gönüllü
Kuvvetler

Gönüllü Kuvvetler, (I): 86, 89, 116

Göztepeliler, (II): 238

Gübre, (II): 122

Güdümlü Ekonomi Düzeni, (I): 399

Gül, (II): 45

Gülhane Hattı Hümâyunu, (I): 220

Gümrük Muafiyeti, (I): 428

Gümrük Muamelâtı, (II): 108

Gümrük Resimleri, (I): 428

Gümrük Tarifeleri Kanunu, (I): 415

Gümrükler, (I): 419, - imiz, (I): 241, 242

Gümüş, (III): 116

Günah, (I): 18, - kârlar, (I): 253

Güneş, (I): 286; (II): 182, 183, 271, 319, 328; (III): 124, 138, - li, (II): 122

Günlük Fikirler, (II): 296

Gürbüz, Yavuz Evlâtlar, (II): 262

Gürcü Askeri, (I): 100

Gürcü Kuvvetleri, (I): 100

Gürcülerin Harekâtı, (I): 101

Güzel Sanatlar, (I): 396, 405; (II): 300, 318

H

Haç, (I): 331

Hademe-i Hayrat, (I): 318

Hadim, (I): 137, 180; (II): 33, 145, 146, 163, 263, 315, 317, 320, 326, - lik, (I): 216

Hâdimü'l-Haremeyn, (I): 298

Hâdimü'l-Müslimîn, (I): 298

Hâdisat ve Tecârüb-ü Tarihiye, (II): 62

Hâdisat-ı Ahire, (I): 35

Hadisat-ı Ahire-i Tarihiye, (II): 255

Hâdisat-ı Beşeriye, (I): 225

Hâdisat-ı Harbiye, (I): 321

Hadîsler, (II): 149

Hafî Ahitnameler, (II): 10

Hafî Celseler, (I): 83

Hafîye Meseleleri, (I): 172

Hafîye, (II): 79; (III): 43

Hafta Tatili, (II): 131

Hain ve İğfalkârlar, (II): 127

Hain, (I): 145, 160, 253, 296, 328; (III): 95, - ane, (I): 18, 51, - ler, (I): 160, 177; (II): 16, 125, 128, 136, 149, 213

Hain-i Vatan, (I): 328

Hainlerin Tahtı Tesiri, (I): 176

Hak ve Adalet Prensipleri (II): 275

Hak ve Adalet, (I): 45, 319, 354

Hak ve Adl, 26

Hak ve İstiklâl, (III): 29

Hak ve Menfaatler, (II): 279

Hak ve Salâhiyet, (II): 87, 100

Hak, (II): 10, 28, 101, 149, 170, 237, 295, 300

Hakan-ı Celilüşşan, (I): 17

Hakanlar, (II): 109, 185

Hakayik-i Diniye, (I): 288; (II): 98, 148

Hakayik-i Medeniye, (I): 288

Hakem, (III): 132, - ler, (I): 292

Hakemlik Muahedesi, (I): 393

Hakikat Yolu, (II): 296

Hakikat-Perest, (II): 61

Hâkim Mesleği, (I): 353

Hâkim, (I): 363; (II): 279

Hâkim-i Münferitlik Kanunları, (I): 239

Hâkimiyet, (I): 37, 59, 102, 155, 204, 205, 210, 211, 216, 217, 221, 226, 229, 230, 232, 294, 297, 327, 328, 329, 339; (II): 2, 3, 5, 11, 12, 21, 23, 27, 29, 35, 41, 45, 50, 52, 53, 57, 58, 61, 62, 66, 67, 68, 75, 76, 80, 84, 86, 87, 96, 99, 100, 108, 109, 110, 126, 127, 139, 161, 167, 185, 186, 209, 219, 231, 251, 266, 278; (III): 48, 86, 103, 107, 126, 127, - imiz, (I): 45

Hâkimiyet-i Asliye, (I): 217

Hâkimiyet-i İdare, (I): 222

Hâkimiyeti İktisadiye, (II): 114, - miz, (II): 111

Hâkimiyet-i Kanuniye, (I): 237

Hâkimiyet-i Millet, (III): 74

Hâkimiyet-i Millîye Cevheri Mukaddesi, (I): 327

Hâkimiyet-i Millîye Düşmanları, (I): 328

Hâkimiyet-i Millîye Düşmanlığı, (I): 327

Hâkimiyet-i Millîye Esası, (III): 109, - ları, (I): 333, 385, 397

Hâkimiyet-i Milliye Muharriri, (III): 34, 130

Hâkimiyet-i Milliye, (I): 30, 31, 37, 59, 217, 211, 227, 228, 232, 317, 325, 326, 264, 287, 325, 327, 328, 329, 304; (II): 11, 57, 61, 68, 75, 80, 87, 96, 110, 111, 114, 185; (III): 48, 109, 123, - miz, (I): 221, 222; (II): 66, 76, 92; (III): 48, 110

Hâkimiyet-i Siyasiye, (II): 12

Hâkimiyet-i Tâmmе, (II): 5

Hâkimler, (I): 310, 374; (II): 49, 250, 251

Hakk-ı Beka ve İstiklâl, (I): 182; (II): 8

Hakk-ı Beka, (II): 8, 49

Hakk-ı Din, (II): 33

Hakk-ı Fesih, (III): 109, 110

Hakk-ı Hayat, (II): 25; (III): 22

Hakk-ı Hürriyet, (II): 187

Hakk-ı Tarihî ve İrkî, (III): 22

Hakkın Sesi, (II): 104

Halâs Güneşi, (II): 183

Halâs Mücahedesi, (I): 183

- Halâs ve Hakikat Yolu, (I): 183
- Halâs ve Hayat, (I): 335
- Halâs ve İstiklâl, (II): 51, 151
- Halâs ve Selâmet, (III): 97
- Halâs ve Zafer, (II): 152
- Halâs Yolu, (II): 165
- Halâs, (I): 7, 26, 183, 223, 296; (II): 20, 47, 74, 75, 76, 119, 139, 142, 147, 159, 249; (III): 49, 67
- Halâs-ı Hakikî, (II): 76, 77, 110, 116, 147, 150
- Halâsı Katî, (II): 110
- Halâs-ı Müstakbel, (II): 20
- Halâs-ı Saadet, (I): 297
- Halef ve Selef, (II): 269
- Halef, (I): 289, 294; (II): 269, 315
- Halep Muharebesi, (III): 10
- Halıcılık, (II): 70
- Halife Fetvaları, (II): 213
- Halife Sıfatı, (I): 295
- Halife Unvanı, (I): 295
- Halife ve Padişah, (II): 62, 79, 100, 190
- Halife ve Patrikler, (III): 103
- Halife ve Sultan, (II): 185
- Halife, (I): 61, 62, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 298, 331; (II): 62, 63, 67, 100, 149, 190, 208, 219; (III): 73, 92, 93, 105, - ler, (I): 295; (II): 150, 185, 217, - lik, (III): 70
- Halife-i Müslimîn, (I): 298
- Halife-i Resulullah, (I): 293, 295
- Halk Adamı, (II): 327
- Halk Devleti, (I): 338
- Halk Devresi, bkz. Halk Devri
- Halk Devri, (II): 110, 112
- Halk Harekâtı, (III): 20
- Halk Hükûmeti, (I): 91, 211, 333, 419; (II): 23, 125; (III): 72
- Halk İdaresi, (I): 236, 350; (II): 31
- Halk Komiserleri, (III): 72
- Halk Müessesesi, (I): 339
- Halk Mümessilleri, (II): 103
- Halk Partililer, (II): 195
- Halk Temsilcileri, (II): 80
- Halk Teşekkülü, (II): 64
- Halk Teşkilâtı, (III): 49
- Halk, (I): 13, 24, 56, 66, 67, 69, 78, 91, 96, 102, 106, 126, 141, 155, 177, 178, 198, 210, 224, 231, 236, 237, 238, 239, 244, 246, 248, 252, 253, 258, 259, 291, 300, 309, 311, 314,

317, 318, 322, 332, 333, 334, 337, 338, 351, 352, 353, 355, 365, 368, 370, 386, 387, 403, 405, 411, 418, 419, 426; (II): 4, 20, 23, 28, 31, 33, 34, 39, 44, 45, 50, 51, 54, 57, 59, 60, 64, 66, 69, 70, 72, 75, 76, 77, 78, 80, 82, 86, 87, 88, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 106, 108, 110, 112, 116, 119, 122, 125, 144, 145, 148, 153, 159, 160, 162, 164, 165, 167, 186, 193, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 204, 208, 209, 210, 215, 220, 222, 223, 225, 232, 236, 239, 244, 247, 258, 259, 265, 266, 273, 274, 279, 290, 291, 292, 295, 297, 327, 328; (III): 16, 20, 29, 35, 36, 48, 49, 53, 62, 68, 75, 84, 94, 95, 98, 100, 103, 110, 121, 122, 123, 124, 139, 140, - çılar, (II): 291, - çı, (I): 408; (II): 295, - çılık, (I): 91, 102, 179, 211; (III): 49, 130, - çılığımız, (II): 291, - ımız, (I): 102, 103, 251, 317, 331, 338, 353, 364; (II): 34, 42, 45, 51, 60, 64, 71, 86, 101, 102, 115, 116, 131, 138, 145, 199, 217, 258, 295; (III): 83, 90

Halkçı Demokratik Müesseseler, (II): 275

Halkçılık Esası, (II): 51; (III): 49

Halkçılık Teşkilâtı, (III): 49

Halkevi Orkestrası, (II): 328

Halkın Devleti, (I): 338

Halkın Lisanı, (II): 104

Halkın Mümessilleri, (II): 225

Halkın Sesi, (II): 104

Halkın Tabaka-i Cahilesi, (I): 177

Halkın Tacı, (I): 326

Hamal, (II): 274

Hamam, (I): 247, 318

Hamaset, (II): 138

Hamdolsun, (II): 23, 72

Hamd-ü Sena, (I): 236; (II): 159, 168

Hamidiye Komutanı, (II): 197

Hamidiye Kruvazörü, (II): 197

Hamidiye'nin Süvarisi, (II): 198

Hamiyet Ateşi, (I): 188

Hamiyet, (I): 43

Hamiyet-i Millîye, (I): 315

Hamiyet-i Müselleme, (I): 25

Hamiyet-i Vataniye, (I): 23, 24

Hançer, (I): 154

Hanedan, (II): 292

Hanedan-ı Celilüşşan, (I): 16

Hanedan-ı Saltanat, (I): 165

Hanım, (II): 229, - lar, (II): 19, 45, 46, 47, 48, 49, 77, 88, 90, 151, 152, 153, 155, 156, 167, 178, 229, 245, 302, 305

Hanlar, (II): 185

- Hapis, (III): 43, 127
- Hapishaneler Meselesi, (I): 306
- Hapishanelerin Islahı, (I): 239
- Harab, (I): 53; (II): 50, 54, 60, 71, 75, 186; (III): 38, 62, 107, - e, (II): 82, 212, - ezar, (II): 8, 39, - i, (II): 82, 293, - iye, (II): 79, 84, 123, 125
- Haraçgüzar, (II): 35, 115, 135
- Haraset-i Fikriye, (II): 20
- Harb Borçları, (III): 68
- Harb Cephesi, (I): 277
- Harb Gemileri, (I): 354, 409, 429
- Harb Havası, (III): 35
- Harb Hayatı, (I): 351
- Harb Meydanları, (II): 297
- Harb Mıntakası, (III): 54
- Harb Nizamı, (I): 277
- Harb Sahaları, (I): 85
- Harb Sefineleri, (I): bkz. Harb Gemileri
- Harb Zamanı, (III): 126
- Harb-i Sağır, (I): 87
- Harbi Umumi, (I): 1, 29, 38, 39, 51, 66, 95, 148, 160, 188, 198, 214, 238, 253, 305, 321, 331; (II): 12, 19, 30, 31, 109, 123, 164, 175; (III): 1, 31, 46, 56, 98
- Harb-i Zail, (I): 7; (III): 9
- Harbiye Nazırı, (I): 15, 32, 50, 73, - ları, (I): 73
- Harbiye Talebesi, (III): 42
- Harbiye ve Erkânıharbiye Tahsilleri, (III): 8
- Harbiye Veziri, (I): 409
- Harbiye-i Umumiye Reisi, (I): 276
- Harekât Mevsimi, (I): 255
- Harekât-ı Askerîye, (I): 71, 73, 82, 95, 108, 109, 110, 130, 242, 256, 267, 282, 284; (II): 57, 151; (III): 57, 59, - miz, (I): 201, 284, 335; (III): 82
- Harekât-ı Fesadiye, (I): 78
- Harekât-ı Harbiye, (I): 73, 110, 158; (III): 9
- Harekât-ı İnkılâb, (I): 96
- Harekât-ı Meşrua-i Millîye, (I): 38
- Harekât-ı Millîye Mütешеbbisleri, (I): 332
- Harekât-ı Millîye, (I): 4, 25; (III): 3, 7, 8, 10, 82, - miz, (III): 38
- Harekât-ı Nâmeşrua, (I): 37
- Harekât-ı Taarruziye, (I): 77, 95, 189, 196, 256, 268
- Harekât-ı Tatbikiye, (I): 4
- Harekât-ı Umumiye, (III): 30

- Hareket-i Askeriye, (III): 61, 68
- Hareket-i Denaatkârane, (I): 296
- Hareket-i Fikriye, (II): 32
- Hareket-i Hainane, (I): 145
- Hareket-i Hiyanetkârane, (I): 296
- Hareket-i Millîye, bkz. Harekât-ı Millîye
- Haricî Borçlar, (I): 381
- Haricî Düşman, (II): 109, 138, 139, 190, - lar, (I): 236; (II): 83, 109, 110, 136, 195, - larımız, (I): 326
- Harici Emeller, (II): 166
- Haricî İstikrazlar, (I): 244
- Haricî Kuvvetler, (I): 168
- Haricî Muzır Propaganlar, (I): 259
- Haricî Siyaset, (I): 372, 374, 383, 388, 430, 431; (II): 166, 179; (III): 17, - ler, (II): 105
- Haricî Tediye Vasıtaları, (I): 415
- Haricî Tehlike ve Taarruzlar, (I): 77
- Haricî Ticaret, (I): 413
- Haricî ve Dahilî Vekayii, (I): 175
- Haricî Yardım, (III): 20
- Haricî, (I): 31
- Haricin Sermayesi, (II): 61
- Haricin Tesiri, (I): 103
- Hariciye Komiseri, (I): 389
- Hariciye Nazırı, (I): 43, 46
- Hariciye Nazırı, bkz. Hariciye Vekili
- Hariciye Vekili, (I): 25, 26, 138, 222, 388, 393, 409; (III): 111, 125, - miz, (I): 98, 252, 383
- Hariciye Veziri, (I): bkz. Hariciye Vekili
- Hariciye, (I): 80, 284, 354, 379; (II): 13, 58
- Harim-i İsmet, (I): 265; (III): 102
- Haris ve İmansız, (II): 149
- Hâris-i İstiklâl, (III): 96
- Harita, (I): 120 193, 258, 269, 316, 323; (II): 24, 180; (III): 20
- Harman Makinaları, (I): 413
- Harp Arzusu, (II): 58
- Harp Levazımı, (III): 81
- Harp Olayları, (II): 18
- Harp Oyunu, (II): 172, 173, 240, - ları, (II): 170, 172, 173
- Harp Sahası, (III): 112
- Harp, (I): 3, 4, 7, 18, 39, 40, 73, 88, 90, 96, 113, 115, 137, 156, 177, 184, 185, 189, 199, 200, 242, 251, 283, 284, 285, 301, 309, 314, 315; (II): 4, 18, 56, 58, 59, 60, 72, 128, 131, 134, 135, 152, 169, 175, 184, 215, 330,

331; (III): 1, 9, 11, 31, 32, 35, 38, 46, 49, 54, 56, 59, 64, 67, 68, 77, 80, 82, 86, 126, 134, 135, 137, 138, 140, - ler, (II): 68, 152, 175

Hars Sahaları, (II): 300

Hars, (I): 236; (II): 26, 184, 248; (III): 90

Hars, (II): 184

Hasais-i Medeniye, (I): 57

Haset, (III): 139

Hasım Ordusu, (II): 183

Hasım, (II): 259, - âne, (II): 55

Hassas Devir, (I): 15

Hasta, (I): 122, 174, 308; (II): 47, 262, 279; (III): 46, 61, 116, - lık, (I): 125, 140; (III): 29, 120, - lıklar, (I): 306, 307; (II): 122

Hastalıkların Tedavisi, (I): 357

Haşarat ve Emrazın İmhası, (I): 364

Haşerat, (II): 190

Hatay Halkı, bkz. Hataylılar

Hatay İstiklali, (III): 142

Hatay Meselesi, (I): 431

Hatay Rejimi, (I): 421

Hatay Türkleri, (III): 142

Hatay Türklüğü, (III): 142

Hataylılar, (I): 421; (III): 142

Hatem-ül Enbiya, (I): 288

Haternâk Vaziyet, (I): 13, 45

Hatıra, (II): 43, 116, 180, 208, 210, 233, 239, 248, 254, 256, 292, 315, 320, 328, - lar, (II): 237, 247, 269, 306; (III): 28, 123, - lar, (III): 28, 30, 55, 101, - mız, (III): 60

Hâtıra-i Tarihiye, (III): 100

Hatırat, (II): 207; (III): 28

Hatırat-ı Tarihiye, (II): 70

Hatır-ı Nişan-ı Milkdarileri, (I): 17

Hatip, (I): 108; (II): 99, 225, 231, 329, - ler, 157, 166; (II): 69

Hatipler, (I): 247

Hatt-ı Hümayun, (I): 17, 164

Hatt-ı Müdafaa Merkezi, (I): 193

Hatve-i İptidai Salâh, (I): 34

Hava Egemenliği, (II): 322

Hava Filoları, (II): 322

Hava İşı, (II): 322

Hava Nakliyesi, (I): 406

Hava Programı, (I): 429

Hava Subayları ve Komutanları, (II): 322

Hava Taarruzları, (I): 409

Hava Tehlikesi, (II): 323

- Havacılar, (I): 404
- Havacılık, (II): 321, 322, 323
- Havale Muamelâtı, (I): 306
- Havalename ve Koli Muamelâtı, (I): 304
- Hava-yi Hürriyet, (III): 74
- Havf-ü Haşyet, (I): 278, 279
- Havzalılar, (II): 207, 208
- Hayal, (I): 143; (II): 72, 127, 194, 295, - ât, (I): 135, 139; (II): 72, - hane, (I): 13, 140, - î, (I): 214, 216, 244; (II): 105, 184, 187, 206, - ler, (I): 216; (III): 104
- Hayalhane, (I): 139
- Hayalperest, (II): 127, - lik, (II): 294
- Hayat Damarları, (I): 313; (II): 129
- Hayat Davası, (III): 94
- Hayat Felsefesi, (II): 48
- Hayat Kaygısı, (II): 94
- Hayat Menbaları, (II): 130, 152
- Hayat Meselesi, (III): 31
- Hayat Ucuzluğu, (I): 411
- Hayat Vasıtaları, (I): 322
- Hayat ve Haysiyet Mücadelesi, (II): 16
- Hayat ve İnsaniyet İcapları, (II): 188
- Hayat ve İstiklâl Gayesi, (III): 96
- Hayat ve İstiklâl, (I): 214, 216, 302; (II): 41, - imiz, (I): 9, 243
- Hayat ve İstiklâl-i Kati, (I): 178
- Hayat ve Namus, (II): 77, 102
- Hayat, (I): 14; (II): 132, - bahş, (I): 335, - tî, (II): 25, 61, 103, 123, 128, 136, 141, 166, 212, 261, 262, 302
- Hayat-ı Askeriye, (I): 29
- Hayat-ı Azamet ve Şevket, (I): 59
- Hayat-ı Cumhuriyet, (II): 211
- Hayat-ı İçtimaiye, (II): 242
- Hayat-ı Milliye, (II): 11, 116
- Hayat-ı Umumiye, (I): 353, 358; (II): 252
- Hayatın İcabat-ı Ameliyesi, (I): 359
- Hayatî İhtiyaçlar, (I): 358
- Hayatî Menfaatler, (II): 310
- Haydut, - ça, (III): 22, 33, - lar, (I): 285; (III): 22
- Hayır-hah Tabaka, (II): 159
- Hayretbahş Zaferler, (II): 64
- Hayriye Tamirat ve İnşaatı, (I): 318
- Hayrî Selâmet, (I): 9
- Haysiyet ve İstiklâl, (III): 31
- Haysiyet ve Mevcudiyet, (III): 32
- Haysiyet, (II): 16; (III): 31

- Haysiyet-i Hükümet, (I): 1, 12
- Haysiyet-i İstiklâl-i Devlet, (I): 36
- Haysiyet-i Millet, (I): 295
- Haysiyetşiken, (I): 22, 26
- Hayvan Sürüsü, (I): 159; (III): 24
- Hayvan Vergisi, (I): 418, 427
- Hayvan, (I): 376, - at, (I): 364, - lar, (I): 418
- Hayvanat Bahçeleri, (I): 316
- Hayvanat-ı Vahşiye Sürüsü, (III): 31
- Hazain, bkz. Hazine
- Hazain-i Madeniye, (II): 60
- Hazain-i Tabiiye, (I): 159
- Hazine, (I): 315, 403, 408, 419; (II): 118, 134, - (II): 118
- Hazret, (I): 16, 298
- Hazz-ı Vicdanî, (II): 223
- Hedef-i Millî, (II): 63
- Hedef-i Zafer, (I): 323
- Hegemonya, (III): 103
- Hekim, (I): 237
- Hemcivar Devlet, (II): 42
- Hem-dest-i İttifak, (I): 44
- Hemşehri, (II): 122, 259; (III): 123, - ler, (II): 77, 87, 120, 127, 189, 210, 236, 237, 307
- Hemşire, (II): 151, 203; (III): 90, - ler, (II): 151
- Hendekliler, (I): 72
- Heyecan-ı Millî, (I): 333
- Heyet-i İcraiye Reisi, (I): 234
- Heyet-i İçtimaiye, (I): 215, 219, 227, 229, 230, 236, 238, 245, 246, 326, 329; (II): 30, 32, 37, 47, 52, 63, 85, 89, 142, 153, 166, 187, 203, 204, 205, 206, 224, 225, 226, 235, 243, 262, 270, 274, 290; (III): 49, - miz (I): 211, 224, 238, 245, 318, 326, 363; (II): 89, 167, 234, 265, - ler, (III): 120
- Heyet-i İdare, (I): 70; (III): 42
- Heyeti İhtiyariye, (II): 52
- Heyet-i Medeniye, (I): 359
- Heyet-i Murahhasa, (I): 159, 166, 170, 171, 172, 174, 182, 248, 320; (II): 28, 114; (III): 26, 79, 82, - mız, (I): 94, 95, 101, 105, 179, 199, 319; (II): 56, 72, 76, 84, 93, 97, 100, 113, 114
- Heyet-i Sulhiye, (III): 27
- Heyet-i Umumiye, (II): 4
- Heyet-i Vekile Kanunu, (I): 234
- Heyet-i Vekile Reisi, (I): 186, 187, 208, 233, 262
- Heyet-i Zâbitan, (I): 132, 342; (II): 169

- Heykel, (II): 70, 71, - ler, (II): 70
- Heykeltraş, (II): 70, - lık, (II): 70
- Hezeyanlar, (II): 279
- Hıdemat, (I): 90
- Hıdemat-ı Sabite, (I): 90
- Hıfzıssıhha Kanunu, (I): 376
- Hıristiyan Rüşesa-yı Diniye, (II): 9
- Hıristiyan, (I): 220
- Hırs-ı İstilâ, (III): 15
- Hıyanet, (I): 18, 25, 40, 141, 143, 145, 151, 297
- Hıyanet-i Vataniye Kanunu, (I): 107, 181
- Hicran ve Tahassür, (II): 264
- Hicret, (I): 4, 121, 292
- Hicret-i Nebevi, (I): 293
- Hidemat-ı Bergüzide, (I): 23
- Hidemat-ı Devlet, (I): 182, 232
- Hidemat-ı Mahalliye, (I): 303
- Hidemat-ı Umumiye, (I): 226
- Hikmet-i İslâmiye, (I): 318
- Hilâfet Makamı, (I): 293, 297; (III): 24
- Hilâfet Makamı, (I): 61
- Hilâfet Meselesi, (II): 67, 74
- Hilâfet Unvanı, (I): 290, 291, 292
- Hilâfet ve Saltanatın Masuniyeti, (I): 164
- Hilâfet, (I): 6, 13, 26, 45, 58, 59, 62, 63, 65, 68, 157, 163, 164, 167, 168, 169, 176, 213, 216, 223, 289, 290, 292, 294, 295, 297; (II): 66, 67, 68, 74; (III): 103, - çi, (II): 251
- Hilâfet, (I): 63
- Hilâfet-i İslâmiye, (I): 44
- Hilâfetin İlgası, (III): bkz. Hilâfetin Kaldırılması
- Hilâfetin İmtiyazatı, (III): 104
- Hilâfetin Kaldırılması, (III): 97, 104, 105
- Hilâfetin Lağvı, bkz. Hilâfetin Kaldırılması
- Hilkat, (II): 78
- Himaye ve Sigorta, (I): 135
- Himaye, (I): 12
- Himaye-i Fiilîye, (I): 57
- Himayekâr, (I): 101
- Hirz-i Can, (I): 356
- Hisse Senetleri, (I): 382
- Hissiyat-ı Dostane, (I): 354; (II): 26, 255; (III): 70
- Hissiyat-ı İnsaniye, (I): 267, 309
- Hissiyat-ı Muhabbetkârane, (II): 256

- Hissiyat-ı Uhuvvetskârane, 90
- Hiyanet-i Vataniye, (II): 68
- Hiyanetler, (II): 190
- Hizb-i Kalil, (I): 39
- Hizmet Erleri, (I): 86
- Hizmetçi Meselesi, (I): 92
- Hizmetçi Neferleri, (I): 90
- Hizmetçi, (III): 116
- Hizmet-i Mecburiye, (I): 307
- Hizmet-i Vataniye, (I): 22
- Hoca Kıyafetli Cerrarlar, (II): 149
- Hoca Kıyafetli Sahte Âlimler, (II): 150
- Hoca Namlı Hainler, (II): 150
- Hoca, (II): 95, 132, 148, 206; (III): 40, 41, - lar, (II): 266
- Hodgâmlar, (III): 99
- Hristiyan, (I): 220, 221; (III): 79, - lar, (II): 40, 143
- Hristiyaniyet, (II): 143
- Hubbü Vatanperveri, (I): 329
- Hububat, (II): 122
- Hudud, (I): 98
- Hudud, bkz. Hudut
- Hudud-u Millî, (I): 29, 30, 135, 137, 214, 238, 284, 299, 305; (II): 8; (III): 82, - miz, (I): 30, 75, 79, 137, 198, 284, 299; (III): 69, 71, 78, - yemiz, (II): 19
- Hudud-u Vatan, (I): 316
- Hudut Ahalisi, (I): 375
- Hudut Boyları, (I): 16
- Hudut Hâdisatı, (I): 354
- Hudut Kabaili, (I): 3
- Hudut Karakolları, (I): 101
- Hudut Meselesi, (I): 75
- Hudut Mukavelesi, (I): 432
- Hudut Münasebetleri, (I): 432
- Hudut, (I): 3, 7, 16, 29, 30, 31, 79, 98, 137, 177, 205, 299; (II): 3, 7, 8, 12, 15, 72; (III): 8, 17, 20, 44, - lar, (I): 82, 184, 299, 336, 366; (III): 52, - larımız, (I): 4, 6, - umuz, (I): 29, 79, 98; (III): 7
- Hufre-i Esaret, (I): 296
- Hukuk Erbabı, (II): 251
- Hukuk Esasları, (II): 250
- Hukuk İnkılâbı, (II): 248
- Hukuk Müntesibi, (II): 250
- Hukuk Nesli, (II): 252
- Hukuk, (I): 12, 13, 14, 16, 17, 18, 26, 31, 34, 45, 46, 47, 53, 54, 56, 57, 59, 60, 74, 75, 155, 156, 157, 159, 160, 162, 163, 198, 199, 200, 204, 205, 206, 211, 212, 213, 219, 221, 222,

237, 251, 320, 337, 346, 348; (II): 5, 10, 11, 12, 14, 42, 85, 86, 106, 107, 110, 167, 250, 251, 252; (III): 4, 18, 21, 22, 25, 55, 62, 80, 85, 103, - î, (I): 57, 164, 247, 248, - iye, (I): 59; (II): 249, 250, 251, 252, - iyemiz, (I): 59, - umuz, (I): 166, 198, 200, 250, 337; (II): 7, 56, 66; (III): 38

Hukukî Faaliyetler, (II): 252

Hukukî Mükteseb, (II): 107

Hukukî Saha, (I): 432

Hukuk-u Ahali, (I): 259

Hukuk-u Aile, (I): 310, 347

Hukuk-u Âliye-i Millet, (I): 160

Hukuk-u Âliye-i Saltanat ve Hilâfet, bkz. Hukuk-u Hilâfet ve Saltanat

Hukuk-u Asliye-i Milliye, (II): 59

Hukuk-u Beşer, (I): 53

Hukuk-u Esasiye Kavaidi, (I): 60

Hukuk-u Esasiye, (I): 204, 205, 206

Hukuk-u Hâkimiyet, (I): 163, 217, - imiz, (I): 198

Hukuk-u Hilâfet ve Saltanat, (I): 1, 16, 56, 212

Hukuk-u Hilâfet, (I): 1, 157

Hukuk-u İçtimaiye, (I): 236

Hukuk-u İnsaniye, (II): 109; (III): 24

Hukuk-u İstiklâl, (I): 319

Hukuk-u Kanuniye, (I): 31

Hukuk-u Medeniye, (I): 347; (II): 109; (III): 4

Hukuk-u Meşrua, (I): 34; (II): 101; (III): 84, - mız, (II): 98, 113

Hukuk-u Milliye, (I): 54, 162, 163, 200

Hukuk-u Mukaddese, (I): 36

Hukuk-u Padişahi, (I): 157

Hukuk-u Saltanat, (I): 12

Hukuk-u Saltanat-ı Hümâyün, (I): 17

Hukuk-u Şahane, (I): 222

Hukuk-u Şahsiye, (I): 45, 228

Hukuk-u Tabiiye, (II): 53, 113, 188, - t, (III): 4

Hukuk-u Teşriiye, (I): 41; (III): 18

Hukuk-u Vatan, (I): 57

Hulefa ve Ulema, (II): 150

Hulefa-yı Abbasiye, (I): 293, 295; (II): 150

Hulefa-yı Raşidin, (II): 99, 148, 149

Hulefa-yi Abbasiye Devri, (I): 297

Hulûs-u Niyet, (I): 47

Humma-i Racia, (I): 322

- Hunhar, (I): 327; (III): 55, - lık, (II): 164
- Hunrizane Siyaset, (II): 9
- Hurafat, bkz. Hurafeler
- Hurafeler, (I): 348, 431; (II): 19, 137, 188, 224, 225
- Husrevler, (II): 189
- Hususi Bütçeler, (I): 379
- Hutbe, (I): 246; (II): 99, 100, - ler, (II): 99, 100
- Hutbelerin Tarzı, (II): 99
- Hutbenin Mânası, (II): 99
- Huteba, (II): 100
- Huteba-yı Kiram, (I): 247; (II): 100
- Hutût-u Dahile, (III): 96
- Hutut-u Esasiye, (III): 71
- Hutut-u Hadidiye, (II): 6
- Hutut-u İktisadiye, (II): 61
- Hutut-u Telgrafiye, (I): 54
- Huzur ve Asayiş, (II): 59
- Huzur-u Şahane, (I): 16, 53
- Hüdapesendane Fedakârlıklar, (I): 341
- Hüdavendler, (II): 44
- Hükkâm, (I): 239, 292
- Hükm-ü Kanuni, (I): 144
- Hükûmetçilik, (III): 15
- Hükümdar Sarayları, (I): 6
- Hükümdar, (I): 6, 62, 296; (II): 271, 272, 304, 311, 320; (III): 74, - lar, (I): 293, 375; (II): 92, 149, 150, 158; (III): 92, - lık, (II): 150
- Hükümdar-ı Müstebid, (III): 74
- Hükümdar-ı Zişan, (I): 27
- Hükümet Adamları, (III): 32
- Hükümet Binası, (II): 138
- Hükümet İcraatı, (I): 140
- Hükümet İnşaatı, (I): 365
- Hükümet Kanunları, (I): 240
- Hükümet Konağı, (I): 280; (II): 80, 218
- Hükümet Kuvveti, (I): 51, - leri, (I): 99
- Hükümet Makinası, (I): 412
- Hükümet Memurları, (I): 140; (II): 55
- Hükümet Mensupları, (II): 241
- Hükümet Merkezi, (II): 269, 291
- Hükümet Programı, (III): 141, 142
- Hükümet Reisi, (III): 125
- Hükümet Ricali, (II): 299; (III): 1
- Hükümet Riyaseti, (I): 62
- Hükümet Şekilleri, (II): 91
- Hükümet Tedrisat Usulü, (III): 104

- Hükümet Teklifatı, (I): 61; (III): 87
- Hükümet Teşkilatı, (I): 60, 62; (II): 241; (III): 102
- Hükümet, (I): 24, 56
- Hükümete Adem-i İtimad, (I): 14
- Hükümet-i Cumhuriyemizin Demir Pençesi, (II): 259
- Hükümetimizin Düşmanları, (I): 327
- Hükümetimizin Mümessili, (I): 250
- Hükümetin Dış Teşkilâtı, (I): 422
- Hükümetin Hakk-ı Kazası, 45
- Hükümetin İtibar ve Nüfuzu, (I): 383
- Hükümetin Mezhebi, (III): 128
- Hükümetin Nigehbanı, (II): 14
- Hükümetin Rehberi Harekâtı, (I): 35
- Hükümetin Ricali Resmîyesi, (I): 138
- Hükümetin Siyaseti, (I): 137
- Hükümetin Şeref ve Haysiyeti, (I): 140
- Hükümetlerin Mahiyet-i İlmiyesi, (I): 211
- Hükümetlerin Siyaseti, (III): 129
- Hükümran, (I): 2, 326, 337; (II): 186; (III): 103
- Hür Fikir, (II): 186, - ler, (II): 179
- Hür Olmak, (II): 169
- Hür ve Mesut, (II): 169
- Hür ve Müstakil, (I): 61, 198, 338; (II): 7, 22, 37, 38, 50, 217; (III): 61, 69
- Hür ve Yüksek Vicdan, (II): 212
- Hür Zihniyet, (II): 186
- Hür, (I): 214; (II): 7, 22, 37, 38, 50, 169, 186, 206
- Hür, (II):
- Hürriyet Kazandırmak, (III): 110
- Hürriyet Meydanı, (III): 114
- Hürriyet ve Hâkimiyet, (II): 186, 195; (III): 74
- Hürriyet ve İhtilâl, (II): 1
- Hürriyet ve İstiklâl Âşığı, (II): 307
- Hürriyet ve İstiklâl Fikri, (I): 265
- Hürriyet ve İstiklâl, (I): 200, 286, 332; (II): 37, 38, 187, 194, 211; (III): 25, 28, 31, 74
- Hürriyet ve Medeniyet Güneşi, (II): 233
- Hürriyet, (I): 37, 45, 52, 181, 200, 220, 221, 265, 286, 326, 327, 332, 348, 356, 384, 410; (II): 1, 25, 32, 37, 38, 39, 208; (III): 25, 28, 31, 45, 74, 89, 92, 139, - imiz, (II): 169; (III): 92, - lerimiz, (III): 90
- Hürriyet-i Efkâr ve Matbuatı, (I): 364
- Hürriyet-i Matbuat, (I): 348, 356

Hürriyet-i Mesai, (I): 52
Hürriyet-i Millîye, (I): 327
Hürriyet-i Siyasiye, (I): 356
Hürriyet-i Şahsiye, (I): 306, 327
Hürriyet-i Vicdaniye, (I): 37

I

İdlâl ve İğfal, (I): 177
Irak Elçisi, (II): 286
Irak İslâm Ahalisi, (I): 179
Irak Kralı, (I): 388; (II): 276, 280, 286, 304
Irak Ortaelçisi, (II): 276
Irak Sefiri, (II): 280
İrk Meselesi, (II): 261
İrk, (I): 30, 236, 292; (II): 133, 189, 237, 308; (III): 132, - daş, (I): 56; (II): 130, - ımız, (I): 121, - î, (I): 75; (II): 261
İrkımızın Beşiği, (III): 91
İrkın İslah ve Küşayişi Meselesi, (II): 261
İrkiye, (I): 236
İrticakâr Fikirler, (III): 95
İrz ve Namus, (I): 24
İrz, (I): 256
İrza Tecavüz, (I): 256, 257

İslah Müesseseleri, (I): 390
İslahat Fermanı, (I): 220
İslahat Hareketleri, (II): 313
İslahat Programı, (I): 402, 420
İslahat Teşebbüsü, (I): 219, - leri, (II): 51
İslahat, (I): 219, 220, 361, 362, 364, 369, 374, 375, 381; (III): 103, - ımız, (III): 92
İslahat-ı Adliye, (I): 220, 347
İslahat-ı Hakikiye, (I): 220
İslahat-ı Kanuniye, (II): 51
İslahat-ı Maliye, (I): 361
İslahat-ı Umumiye, (I): 352, 363
İslah-ı Arazi Meselesi, (I): 308
İslâh-ı Hal, (I): 306
İ
İade-i Mücrimin, (I): 367
İblisane ve Hainane Tahrikat ve Teşebbüsât, (I): 176
İbret-i Müessire, (I): 60
İcabat-ı Asriye, (I): 306, 319; (II): 13, 48, 89
İcabat-ı Hamiyet, (I): 13
İcabat-ı Medeniye, (II): 38

İcbar, (I): 6, 17, 25, 53, 161, 195, 236, 244, 275, 321; (II): 9

İcra Kanunu, (I): 374

İcra Kudreti, (III): 86

İcra Vekilleri İntihabı Kanunu, (I): 181

İcra Vekillerinin Suret-i İntihabı, (I): 262

İcra, (I): 21, 61, 131, 200, 230, 231; (III): 74

İcra-i Hususat, (I): 205

İcra-î Mesele, (I): 131

İcra-î Salâhiyet, (III): 87

İcraî Salâhiyeti, (II): 110

İcraiye, (I): 50, 58, 60, 62, 147, 182, 228, 230, 233; (III): 72

İcra-yı Faaliyet, (I): 176, 226, 228, 232

İç İdare Teşkilâtı, (I): 402

İç İşleri Memurları, (I): 418

İç Pazar, (I): 399

İç Siyaset, (I): 78

İç Siyasî Meseleler, (III): 70

İç Ticaret, (I): 414

İçtihatlar, (III): 50

İçtimai Bünye, 362

İçtimai Esaslar, (III): 50

İçtimai Felâketler, (II): 188

İçtimai Hastalıklar, (I): 390

İçtimai Hayat, (I): 244, 362, 368; (II): 47, 187, 221, 271

İçtimai Hayat, (II): 240

İçtimai Heyet, (II): 296, - ler, (II): 270

İçtimai İhtiyacat Levazımı, 35

İçtimai İnkılâp, (I): 138; (II): 226, - at, (III): 14

İçtimai İnkılâplar, (II): 219, 224

İçtimai Kuvvetler, (II): 47

İçtimai Ocaklar, (II): 215

İçtimai Ordu, (II): 172

İçtimai ve Fikrî İnkılâp, (II): 179

İçtimai ve Fikrî Tekâmül, (II): 240

İçtimai ve İdarî Hastalıklar, (I): 357

İçtimai, (I): 358; (II): 14, 15, 21, 35, 37, 47, 63, 99, 104, 155, 167, 172, 178, 188, 243, 262, - iye, (II): 47, 49, 89, 90, 152, 154, 188, 242, 249, 305; (III): 10, 12, 15, 16, 26, 120, - iye, (I): 182, 238, 328; (II): 100, - iyemiz, (II): 36, 48, 50, 101

İdadî Hocası, (III): 41

İdadi Tahsili, (III): 8

İdam Hükümleri, (I): 206

- İdam Kararı, (II): 13, 79
- İdam Tehditleri, (I): 385
- İdam, (I): 68, 140, 180, 294, 295, 333;
(II): 41, 190
- İdare Makine, - miz, (I): 53, - si, (I):
57, 178
- İdare Manivelası, (III): 75
- İdare Tarzları, (II): 62
- İdare Usulleri, (I): 339
- İdare Usulü, (I): 236; (II): 23; (III):
103
- İdare, (III): 18, 49, 72, 126, 128, - ler,
(II): 168
- İdare-i Hususiye-i Vilâyet, (I): 236
- İdare-i Hükümet, (I): 48, 222
- İdare-i Keyfiye, (II): 79
- İdare-i Maslahat Politikası, (I): 50
- İdare-i Millîye, (I): 4, 304
- İdare-i Müstebide, (I): 96; (II): 79
- İdare-i Nevahi Kanun Lâyhaları, (I):
236
- İdare-i Umumiye, (I): 178, 236; (III):
49
- İdare-i Umumiye-i Devlet, (I): 314
- İdare-i Umumiye-i Millet, (I): 63
- İdare-i Umur, (I): 60, 186
- İdare-i Umur-u Devlet, (I): 63
- İdare-i Vilâyat Kanunu, (I): 178
- İdarî İnkılâplar, (II): 219
- İdarî Tedbirler, (I): 405
- İdarî, (I): 187, 205, 305, 319; (II): 99,
179; (III): 18
- İfade-i Hümâyun, (I): 16
- İffet ve Namus, (II): 46
- İflâs, (I): 7
- İftira ve Eracif, (II): 40
- İftira, (II): 9, 10, 40
- İftirak Siyaseti, (II): 9
- İğfal Etmek, (I): 32, 33, 66, 144; (II):
40
- İğfal ve İzlâl, (II): 127, 131
- İğfal, (I): 32, 33, 56, 66, 68, 77, 78,
97, 231, 255, 256, 333, 357, 382; (II):
92, - ât, (I): 104, 161, 237, - kâr, (I):
69; (II): 294, - kârane, (II): 6, - kârlar,
(II): 127
- İğfalkâr Siyaset, (II): 294
- İğtişâş, 250
- İhanet Projeleri, (III): 104
- İhracat Malları, (I): 390, 414, 426
- İhracat Pazarı, 135
- İhracat ve İthalât, (I): 178; (II): 140

- İhracat, (I): 407, 419, 426; (II): 140, 141, 299, - ımız, (II): 141
- İhraz-ı Şehadet, (I): 183
- İhsan-ı Şahane, (II): 106
- İhtilâl ve İnkılâb, (III): 120
- İhtilâl, (I): 143, 225, 285, 290; (II): 1, 30, 249; (III): 120, 127, - ât, (I): 225, - ler, (I): 3; (II): 30, 265
- İhtilâlat, (II): 16
- İhtilâlcî Kumandanlar, (III): 127
- İhtilâlcî, (III): 114
- İhtilâl-i Kebir, (II): 67
- İhtiraat-ı Medeniye, (II): 96
- İhtirasat-ı Siyasiye, (I): 13, 37
- İhtisas Erbabı, (I): 318
- İhtiyacat-ı Asrîye, (I): 310
- İhtiyacat-ı İktisadiye, (II): 93
- İhtiyacat-ı Medeniye, (I): 238
- İhtiyacat-ı Tabîîye ve İçtimaiye, (I): 239
- İhtiyac-ı Memleket, (I): 313
- İhtiyac-ı Millet ve Memleket, (III): 50
- İhtiyac-ı Millî, (I): 178
- İhtiyar, (I): 22, 25, 26, 175, 176, 182, 199, 322; (II): 37, 59, 74, 154, 158; (III): 23, 51, 64, 78, 108, 116, 127, - ımız, (I): 285, - lar, (I): 338; (II): 145, 146, 193; (III): 98, - larımız, (II): 145
- İhtiyat Kuvveti, (I): 273
- İhtiyat Zabiti, (II): 69
- İkamet Mukavelesi, (I): 367
- İkamet ve Ticaret Muahedesi, (I): 366
- İkbal, (II): 139, 161
- İkinci Balkan Konferansı, (II): 305
- İkinci İnönü Muharebesi, (I): 256;(II): 83, 111
- İkinci İnönü Zaferi, (I): 189, 334; (II): 214
- İkinci İnönü, bkz. İkinci İnönü Muharebesi
- İkinci Reis İntihabı Meselesi, (I): 370
- İkinci Reis, (I): 370, 371
- İklim-i Muhtelif, (I): 215
- İklimler, (I): 416; (II): 122
- İksir-i Hayat, (I): 326
- İktidar Mevkii, (III): 13
- İktidar, (I): 34, 66, 89; (III): 92
- İktidar-ı Malî, (I): 181
- İktisab-ı İlmü İrfan, (II): 90
- İktisad Programı, (II): 115
- İktisaden, (I): 249, 345; (II): 50, 57, 188

İktisadî Anlaşma, (II): 317
İktisadi Buhran, (I): 382, 389
İktisadi Buhranlar, (I): 389
İktisadi Cihaz, (I): 391
İktisadî Esaret, (II): 123
İktisadi Faaliyet, (I): 364
İktisadi Hayat, (I): 362, 368; (II): 179, 187, 188, - ımız, (II): 298
İktisadi İhtiyacat, (I): 359
İktisadi İşler, (I): 345
İktisadi Kanunlar, (I): 380
İktisadî Mahkûmiyet, (II): 123
İktisadî Maksatlar, (II): 101
İktisadî Menfaatler, (II): 314
İktisadî Mesail, (II): 54
İktisadi Muvaffakiyet, (II): 188, - ler, (II): 111
İktisadi Münasebetler, (I): 393, 431; (II): 309, 317
İktisadi Refah ve Saadet, (II): 194
İktisadi Saha, (II): 248, 295, 297, 299, 306
İktisadi Sahada Birleşme Siyaseti, (II): 299
İktisadi Teşekküller, (I): 426
İktisadi Teşkilât, (I): 241

İktisadî Vaziyet, (III): 56
İktisadi, (I): 3, 241, 248, 249, 251, 254, 305, 318, 320, 336, 345, 346, 354, 356, 358, 359, 361, 362, 382, 389; (II): 26, 51, 103, 106, 155, 187, 188, 280, 295, 304; (III): 16, 18, 22, 39, - yat, (II): 45, 47, 60, 88, 104, 110, 111, 113, 114, 123, 124, 133, 139, 188, 202, 292; (III): 49, - yatımız, (I): 240, 241, 381; (II): 104, 111, 140; (III): 24, - ye, (I): 112, 114, 178, 240, 241, 242, 243, 247, 301, 358, 361; (II): 7, 114, 173; (III): 56, 69, - yemiz, (I): 241, 243, 311, 357
İktisadiyat Sahası, (II): 298
İktisadiyat-ı Hariciye, (I): 320
İktisadiyatımızda İstiklâli Tam, (II): 123
İktisadiyatımızın Islah ve Tanzimi, (II): 57
İktisat Devresi, bkz. İktisat Devri
İktisat Devri, (II): 104; 112
İktisat Güçlükleri, (I): 390
İktisat Hayatı, (I): 242; (II): 301
İktisat Konferansı, (I): 392
İktisat Kongresi, (II): 297
İktisat Mıntıkası, (II): 299
İktisat Sahası, (I): 241; (II): 188, 297, 312

- İktisat Teşkilâtı, (II): 112
- İktisat, (I): 241, 337, 345, 375; (II): 60, 68, 76, 86, 104, 123, 188, 300
- İlâ Yevmül Kıyam, (I): 5
- İlâhî Bir Ahenk, (II): 207
- İlâhi, (II): 129, 152, - ler, (III): 39, - yat, (III): 125
- İlâ-yı Kelimetullah, (I): 214
- İlbas, (I): 73, 114, 309, 323, 365
- İleri Hükümetçilik, (I): 411
- İleri Karakol Postası, (I): 146
- İlhak, (I): 7; (III): 7, 27
- İlim Alemi, bkz. İlim Dünyası
- İlim Dünyası, (I): 406, 420, 429
- İlim Esası, (II): 266
- İlim Kurumu, (I): 420
- İlim ve Fen Düsturları, (II): 47
- İlim ve Fen Lisanı, (II): 202
- İlim ve Fen Sahası, (II): 184, 187
- İlim ve Fen, (II): 47, 48, 51, 89, 96, 122, 184, 187, 202, 262, 265
- İlim ve İktisat Zaferleri, (II): 76
- İlim ve İman, (I): 244
- İlim ve İrfan Heyeti, (II): 246
- İlim ve İrfan Kongresi, (II): 20
- İlim ve İrfan Orduları, (II): 76
- İlim ve İrfan, (II): 20, 76, 115
- İlim ve Kudret, (II): 170
- İlim ve Maarif, (II): 13
- İlim ve Medeniyet, (II): 120
- İlim ve Tahsil, (I): 359
- İlim, (I): 215, 267, 348; (II): 13, 20, 45, 47, 48, 51, 62, 76, 89, 90, 94, 96, 115, 120, 122, 136, 139, 142, 145, 146, 152, 155, 156, 178, 186, 202, 225, 300, 303, 318; (III): 111, - ler, (I): 429; (II): 225
- İlk Resim Galerisi, (I): 420
- İlk Umumi Kongre, (I): 370
- İller, (I): 402
- İlmî Belgeler, (I): 406
- İlmî Hakikat, (I): 224
- İlmi İçtimaiye, (I): 211
- İlmî Müsamereleler, (I): 317
- İlmî Usuller, (I): 337
- İlmî ve Amelî İktidar, (I): 365
- İlmî, (I): 211, 238, 318, 366, 415; (II): 47, 105, 113, 153, 155; (III): 128, 130
- İlmiye, (I): 126, 215, 228, 247; (II): 94, 251
- İlmü İrfan, (II): 90
- İltica, (I): 78, 79, 238, 295
- İltihak, (III): 45, 86, 138

- İmalâthane, (II): 102
- İmalât-ı Harbiye, (I): 257
- İmam, (II): 225
- İman, (I): 5, 7, 13, 16, 25, 177, 197, 246, 265, 297, 322, 386; (II): 15, 26, 32, 41, 43, 49, 88, 94, 96, 116, 137, 146, 166, 171, 187, 188, 196, 236, 245, 261, 270, 290; (III): 37, 54, 55, 58, 98, 99, 130, - ımız, (I): 147, - siz, (II): 148
- İman-ı Millî, (III): 55, 101
- İmanlı Gençler, (II): 147
- İmansız Âlimler, (II): 150
- İmar Etmek, (I): 405
- İmar İşleri, (I): 417
- İmar İşleri, (I): 424
- İmar Politikası, (I): 368
- İmar Sahası, (II): 135
- İmar Teşebbüsleri, (III): 111
- İmar, (I): 31, 407; (II): 13, 72, 75, 92, 135, 186, 294; (III): 24, 49, 69, 77
- İmha Etmek, (II): 13, 19, 31, 96, 97, 247
- İmha Siyaseti, (III): 20, 22
- İmha, (II): 13, 27, 38, 41
- İmhakâr Kuvvet, (I): 159
- İmhakâr Tehditler, (II): 30
- İmparator, (I): 73; (II): 253, 292, 314, - luk, (I): 215, 218; (II): 8, 45, 329, - luklar, (I): 231; (II): 65
- İmparatorluk Hududu, (III): 104
- İmparatorluk Zamanı, (III): 88
- İmtihan Sahası, (II): 184
- İmtihan, (I): 350; (III): 40, 121
- İmtiyazat, bkz. İmtiyazlar
- İmtiyazlar, (II): 71, 105, 106, 107; (III): 103
- İnayet-i Hak, (I): 274
- İnayet-i Sübhaniye, (I): 188
- İncir, (II): 206
- İndiras, (I): 17
- İnebolulular, (II): 218, 219
- İnebolu'nun Halkı, bkz. İnebolulular
- İngiliz Amirali, (I): 283, 284
- İngiliz Askeri, (I): 72, - leri, (I): 3; (III): 123
- İngiliz Çiftçisi, (II): 107
- İngiliz Diplomatları, (III): 71
- İngiliz Erkân-ı Harbi, (I): 270
- İngiliz Heyet-i Murahhasları, (II): 86
- İngiliz İdaresi, (III): 21
- İngiliz İstilâ Ordusu, (I): 331
- İngiliz Kıtaatı, (I): 55; (III): 68

- İngiliz Kralı, (I): 409; (II): 214
- İngiliz Muhabiresi, (II): 155
- İngiliz Murahhasları, (III): 83
- İngiliz Müfrezesi, (I): 100
- İngiliz Mümessil-i Fevkalâdesi, (I): 19
- İngiliz Mümessil-i Siyasisi, (I): 50
- İngiliz Rical-i Hükümeti, (III): 65
- İngiliz Rical-i Siyasiyesi, (I): 180
- İngiliz Sansürü, 57
- İngiliz Sefiri, (II): 214
- İngiliz Taarruzu, (III): 9
- İngiliz Tahakkümü, (III): 105
- İngiliz Tebligatı, (I): 55
- İngiliz Teşebbüsâtı, (I): 56
- İngiliz Torpitosu, (I): 172
- İngiliz Zabiti, (I): 56
- İngiliz Zırhlıları, (I): 16, 167
- İngiliz, Fransız Teminat Ahitnamesi,
bkz. İngiltere-Fransa Teminat
Muahedesi
- İngilizce, (I): 133
- İngilizlerin Kralı, bkz. İngiliz Kralı
- İngilizlerin Milliyeti İmha Siyaseti,
(I): 3
- İngilizlerin Tazyiki, (I): 56
- İngiltere Himayesi, (I): 15
- İngiltere-Fransa Teminat Muahedesi,
(I): 254, 255
- İngiltere-Japonya İttifakı, (I): 254
- İngiltere'nin Kuva'yi Bahriye ve
Berriyesi, (I): 255
- İnhilâl ve İzmihlal, (I): 60
- İnhisar Maddeleri, (I): 428
- İnhisarlar, (I): 419
- İnhizam, (I): 113
- İnikad, (I): 44, 45, 49
- İnkılâbat,
- İnkılâbın Temelleri, (II): 234
- İnkılâp Ateşi, (II): 259
- İnkılâp Devri, (II): 139
- İnkılâp Esasları, (II): 251
- İnkılâp Fırkası, (II): 290
- İnkılâp Güçlükleri, (II): 324
- İnkılâp Hamleleri, (II): 251
- İnkılâp Hayatı, (II): 151, 329
- İnkılâp Mücadelesi, (II): 169
- İnkılâp Tarihi, (II): 213
- İnkılâp ve Cumhuriyet Tarihi, (II):
207, 209
- İnkılâp, (I): 115
- İnkılâp, (I): 95, 96, 115, 143, 386, 411,
419; (II): 1, 30, 32, 33, 61, 62, 72, 73,

84, 155, 159, 170, 185, 207, 208, 227, 249, 250, 251, 252; (III): 58, 73, 74, 85, 114, 116, 120, 123, 130, - at, (I): 90, 364, (II): 16, 60, 127, 179, 186, 198, 219, 249, - atımız, (II): 224, - ı, (II): 195, 226, 275, - ılar, (II): 224, - ılık, (I): 411, 230, - ımız, (I): 425; (II): 193, 194, 258, 259, - lar, (I): 96; (II): 31, 37, 117, 217, 265, 275

İnkılâpların Gayesi, (II): 224

İnkişaf Devri, (II): 266

İnkişafat-ı Dâhiliye, (I): 302

İnkişafat-ı Millîye, (I): 258

İnönü Meydan Muharebesi, (I): 152, 153, 154; (III): 96

İnönü Muzafferiyeti, (II): 34

İnönü Zaferi, (III): 95

İnsafperverlik Şiarı, (I): 315

İnsan Cemiyeti, (II): 318

İnsan Hayatı, (I): 382

İnsan Kudreti, (III): 131

İnsan Kuvveti, (II): 71

İnsan, (I): 45, 85, 112, 265, 316; (II): 30, 71, 129, 162, 198, 205, 206, 216, 225, 226, 229, 242, 274, 324, 325, 327, 330; (III): 138, - ca, (I): 262, - î, (I): 57, 179, 181, 215; (II): 37, 59, 85, 203, 211, 306; (III): 15, 16, 18, 26, 82, - iye, (III): 18, 24, - iyet, (I): 2, 51, 59,

231; (II): 24, 32, 121, 320; (III): 25, 32, - iyetkâr, (III): 17, - iyetkârane, (III): 22, - iyetperver, (II): 40; (III): 24, - lar, (I): 56, 72, 78, 80, 81, 85, 86, 93, 95, 106, 108, 111, 112, 128, 138, 142, 145, 151, 160, 171, 212, 213, 215, 223, 227, 229, 230, 233, 246, 264, 288, 292, 307, 344, 356; (II): 3, 30, 32, 37, 38, 43, 60, 65, 70, 81, 82, 89, 96, 100, 109, 112, 118, 125, 128, 129, 142, 147, 148, 150, 165, 166, 205, 212, 224, 225, 234, 236, 242, 263, 273, 283, 296, 299, 306, 322, 325, 326; (III): 15, 32, 61, 78, 94, 101, 110, 117, 120, 132, - lık, (I): 288; (II): 32, 47, 121, 188, 216, 243, 306, 315; (III): 31, 130, 139

İnsanca Yaşama, (II): 112

İnsanî Devre, (II): 306

İnsanî Hareket, (III): 52

İnsanî İdealler, (III): 139

İnsanî Mücadeleler, (III): 15

İnsanî Sonuçlar, (I): 400

İnsanî Ülkü, (I): 404

İnsanî ve Kardeş Hisleri, (III): 141

İnsaniyet Davası, (II): 315

İnsanların Bâziçesi, (I): 132

İnsanlığın Refahı, (II): 315

İnsanlığın Varlığı, (II): 325

- İnsanlık Borcu, (II): 298
- İnsanlık Hali, (III): 111
- İnsanlık Meziyeti, (II): 188
- İnsanlık Tarihi, (I): 378; (II): 331
- İnşa Etmek, (I): 348
- İnşa ve İşletilme, (I): 313
- İnşa, (I): 243, 306, 346, 354, 417, 429
- İnşaallah, (I): 9, 16, 30, 47, 65, 80, 122, 147, 152, 169, 178, 182, 183, 210, 220, 241, 249, 252, 257, 260, 264, 286, 289, 297, 314, 328, 329, 345, 369; (II): 14, 34, 50, 56, 77, 91, 115, 123, 124, 128, 131, 134, 141, 162, 167, 197, 229
- İnşaat Merkezi, (I): 416
- İnşaat Programı, (I): 306
- İnşaat Tezgâhları, (I): 322
- İnşaat, (I): 39, 242, 303, 306, 312, 417, 424
- İnşaat-ı Bahriye, (I): 39
- İnşaat-ı Cedide, (I): 315
- İntaniye Hastaları, (I): 308
- İntibah, (II): 15, 31, 121, 157, 193
- İntibah-ı Millî, (I): 332; (II): 41
- İntibah-ı Umumiye, (I): 63
- İntihab-ı Mebusan, (I): 8
- İntihai Tahsil Kademesi, (I): 245
- İntihap, (I): 9, 11, 34, 40, 62, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 81, 131, 137, 155, 176, 183, 186, 199, 207, 210, 231, 232, 233, 234, 235, 289, 290, 304, 323, 324, 371, 385, 386; (II): 14, 67, 128, 157, 225, 251, 257, 267; (III): 2, 5, 6, 7, 8, 45, 48, 73, 91, 109, 114, 116, 126, 133, - at, (I): 11, 37, 38, 42, 43, 44, 47, 59, 384, 387; (II): 87, 128; (III): 7, 84
- İntihar, (I): 46, 327
- İntikam, (III): 66
- İnzibat Kuvvetleri, (I): 431
- İnzibat, (I): 76, 107, 143, 303; (II): 16, - sızlık, (I): 20
- İpekçilik, (II): 70
- İptidaî Hurafeler, (II): 222
- İptidaî İnsanlar, (II): 225
- İptidai Maddeler, (I): 418
- İptidai Tahsil Kademesi, (I): 245
- İptidai Tahsil, (II): 115
- İptidaî, (II): 148, 205
- İradat-ı Semaviye, (II): 108
- İradat-ı Seniye, (I): 26
- İrade-i Aliye-i Millîye, (I): 60, 230
- İrade-i Hakikî-i Milli, (II): 62
- İrade-i Hazreti Padişahi, (I): 28

İrade-i İçtimaiye ve Millîye, (I): 231

İrade-i İçtimaiye, (I): 227

İrade-i Katîye-i Millet, (I): 34

İrade-i Millîye, (I): 2, 4, 6, 14, 36, 41, 59, 62, 65, 162, 163, 164, 204, 207, 211, 221, 222, 223, 225, 227, 229, 232, 263, 334, 363; (II): 3, 11, 99, 126, 184, 249

İrade-i Millîyenin Hâkimiyeti, (I): 223

İrade-i Millîyenin Tecelli-i Adaleti, (I): 253

İrade-i Mülûkâne, (I): 16

İrade-i Müstebide, (I): 230

İrade-i Seniye, (I): 19, 20, 32, 48, 157; (II): 111

İrade-i Seniye-i Padişahi, (I): 21

İrade-i Şahane, (I): 24

İrade-i Umumiye, (III): 5

İran Elçisi, (II): 43

İran ile Siyaset, (I): 360

İran Şehinşahı, (I): 400; (II): 319

İran Vatanperverleri, (I): 366

İran'ın Amali Millîyesi, (I): 350

İran'la Dostane Münasebat, (I): 375

İrfan (II): 120

İrfan Müesseseleri, (I): 247

İrfan Ordusu, (II): 167, 168, 169

İrfan Ordusunun Ruhu, (II): 169

İrfan Ordusunun Zabitan ve Kumanda Heyeti, (II): 169

İrfan ve Medeniyet, (I): 302; (II): 253

İrfan, (II): 19, 69, 86, 139, 152, 156, 167; (II): 179, - en, (II): 90

İrfan-ı Memleket, (II): 19

İrtica Hâdisesi, (I): 355, 357

İrtica Sözleri, (III): 107

İrtica, (I): 97, 177, 290; (II): 52, 62, 67, 73, 92, - i, (I): 356, 363

İrticain İmhası, (II): 67

İrticaî Temayüller, (III): 107

İskân Kanunu, (I): 362

İskân Siyaseti, (I): 362

İskân ve Göçmen İşleri, (I): 424

İskân, (I): 238, 309, 345, 362, 365, 374

İskarpın, (II): 220

İskele, (II): 202

İskenderun, (I): 410

İslâm Âlemi, 167; (II): 74, 143, 124, 144, 159; (III): 93

İslâm Âleminin Cem'iyeti İçtimaiyesi, (II): 142

İslâm Hayatı İçtimaiyesi, (II): 94

İslâm İmparatorluğu, (II): 105

İslâm Kütlesi, (I): 253

İslâm Memleketleri, (II): 142

İslâm Milletleri, (III): 92

İslâm Parçaları, (II): 15

İslâm Tarihi, (I): 287; (II): 90

İslâm Unsurunun Esareti, (I): 13

İslâm Vatandaşlar, (I): 199

İslâm, (I): 6, 13, 43, 74, 75, 94, 102, 146, 167, 169, 179, 199, 216, 220, 289, 292, 293, 297; (II): 15, 21, 65, 70, 131, 149, 154, 206, 216, - î, (I): 168, - iyet, (I): 18, 51, 61, 62, 96, 102, 121, 127; (II): 143; (III): 92, - lar, (I): 4, 32, 79; (II): 9, 131, 132, 143, 149, - lık, (II): 70

İslâmın Halâsı, (II): 22

İslâmın Harim-i İsmeti, (I): 6

İslâmiye, (II): 70, 143, 148, 158

İslâmiyet Esasatı, (I): 61

İslâmiyet, (I): 215; (II): 142, 143, 146

İslâmiyetin Şerait-i Esasiyesi, (I): 62

İsnad-ı Cinayet, (I): 57

İspanya Hâdiseleri, (I): 422

İsr-i Mübareke, (II): 98

İstanbul Ahalisi, bkz. İstanbul Halkı

İstanbul Bahriye Nazırı, (III): 101

İstanbul Basın Temsilcileri, (II): 58

İstanbul Belediye Reisi, (III): 122

İstanbul Cemiyet-i Umumiye-i Belediyesi, (III): 108

İstanbul Erbab-ı Hamiyeti, (III): 47

İstanbul Faciası, (I): 56, 57, 59

İstanbul Gazeteleri Başmuharrirleri, (III): 97

İstanbul Gazeteleri Temsilcileri, (II): 58

İstanbul Gazetelerinin Millî Müdafaadaki Hizmetleri, (III): 76

İstanbul Hâdisesi, (I): 59

İstanbul Halifesi, (III): 92

İstanbul Halkı, bkz. İstanbullular

İstanbul Heyeti, (I): 175; (II): 228, 258

İstanbul Hükümetinin Bahriye Nazırı, (III): 101

İstanbul İşgal-i Fiilîsi, (I):

İstanbul Memurları, (III): 76

İstanbul Memurlarının Mukadderatı, (III): 76

İstanbul Meselesi, (III): 23

İstanbul Muallimler Heyeti, (II): 266

İstanbul Muhaberatı, (I): 56

- İstanbul Ricali, (I): 189; (II): 200
- İstanbul Şehri Temsilcileri, (II): 258
- İstanbul Telgrafçıları, (I): 55
- İstanbul ve Marmara Denizinin Emniyeti Meselesi, (III): 71
- İstanbullu, (I): 124, 125, - lar, (I): 110; (II): 228, 229, 258, 264, 265, 272; (III): 56, 67, 73, 76, 84, 93, 94, 99, 122
- İstanbul'un Bedîî Güzellikleri, (II): 265
- İstanbul'un Ecnebi Tahtı İşgali, (I): 41
- İstanbul'un Fethi, (II): 9, 250
- İstanbul'un İşgali, (I): 46, 49, 53, 55, 56, 57, 58, 181, 333
- İstasyon, (I): 78, 278; (III): 97, 98, - lar, (I): 100, 376, 417
- İstibdad, (II): 30
- İstibdadın Pençesi, (II): 205
- İstibdat ile Mücadele, (II): 1
- İstibdat, (I): 178, 222, 225, 229; (II): 1, 30, 31, 52, 81, 149; (III): 48, 109, 110
- İstidad-ı Medeni, (II): 198
- İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi, (I): 128
- İstihbarat Şebekeleri, (I): 331
- İstihbarat, (I): 123
- İstihbarat-ı Sıhhiye, (I): 322
- İstihbariye, (I): 124
- İstihkâm Mülâzimi, (I): 277
- İstihkâm, (I): 257
- İstihlâk Vergisi, (I): 427
- İstihlâkât-ı Umumiye Vergisi, (I): 368
- İstihlâs Mefkuresi, (II): 275
- İstihsalât, (I): 364, - ımızın, (I): 376
- İstihsalât-ı Millîye, (I): 242
- İstihsal-i Hürriyet, (I): 221
- İstihsal-i Zafer, (I): 322
- İstihzarat-ı Fikriye, (I): 55
- İstihzarat-ı Harbiye, (I): 301
- İstikbal, (I): 70, 281, 286, 297, 309, 316, 369, 370, 372, 404; (II): 20, 50, 69, 98, 99, 168, 188, 205, 212, 238, 243, 271, 279, 295, 325; (III): 11, 21, 24, 89, 98, 129, - imiz, (I): 327; (II): 147
- İstiklâl Bayrağı, (I): 183
- İstiklâl Fikri, (II): 278
- İstiklâl Hareketi, (II): 159
- İstiklâl İçin Mücadele, bkz. İstiklâl Mücadelesi
- İstiklâl Marşı, (II): 29

İstiklâl Mehakimi Teşkili Kanunu, (I): 181

İstiklâl Muharebeleri, (II): 257

İstiklâl Mücadelâtı, bkz. İstiklâl Mücadelesi

İstiklâl Mücadelesi, (I): 121; (II): 52,169, 270; (III): 73

İstiklâl Mücahedesi, (I): 330; (III): 55

İstiklâl Müdafaası, (I): 122

İstiklâl Ruhu, (I): 236

İstiklâl ve Hâkimiyet, (II): 61, 62, 68, 172; (III): 23

İstiklâl ve Hürriyet Prensibi, (II): 270

İstiklâl ve Hürriyet, (II): 270; (III): 25, 72, - imiz, (II): 21, 270

İstiklâl ve Mevcudiyet, (II): 27

İstiklâl ve Mevcudiyetin Bekası, (I): 59

İstiklâl, (I): 1, 3, 7, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 20, 22, 25, 27, 30, 31, 36, 45, 47, 58, 59, 82, 102, 121, 122, 137, 140, 153, 159, 160, 165, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 197, 200, 211, 228, 236, 239, 243, 246, 260, 295, 296, 326, 326, 328, 337, 372, 431, 432; (II): 3, 11, 15, 16, 17, 21, 25, 27, 29, 31, 38, 40, 41, 47, 49, 50, 55, 68, 75, 85, 86, 91, 93, 95, 97, 99, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 123, 124,

186, 187, 208, 270; (III): 16, 18, 21, 23, 29, 32, 33, 34, 39, 49, 66, 78, 83, 89, 91, 93, - imiz, (I): 211, 251, 287, 328, 342; (II): 3, 50, 76, 138, 205; (III): 17, 25, 33, 41, 71, 77, 83, - iyet, (I): 243, - siz, (II): 38

İstiklâl-i Devlet, (I): 16, 337

İstiklâl-i Fikir, (I): 332

İstiklâl-i Malî, (I): 243, - miz, (I): 243, 244

İstiklâl-i Memleket, (I): 251; (II): 49

İstiklâl-i Millet, (I): 16, 251, 338, 341; (II): 49

İstiklâl-i Millî Mücadelesi, (I): 263

İstiklâli Millî, (I): 3, 13, 14, 20, 30, 58; (II): 11; (III): 21, - miz, (I): 14, 25, 200

İstiklâl-i Mutlak, (I): 153

İstiklâl-i Siyasî, (III): 22

İstiklâl-i Tabîî, (I): 316

İstiklâl-i Tam, (I): 59, 137, 239, 243, 251; (II): 25, 61, 68, 86, 93, 96, 110, 111, 271; (III): 39, 83

İstiklâl-i Tâmmе, bkz. İstiklâl-i Tam

İstiklâl-i Vatan, (III): 7

İstiklâlin Timsali, (II): 41

İstiklâlşiken Lisan, (I): 27

İstikraz, (I): 243, 244

İstilâ Emeli, (III): 16, 18, - leri, (I): 26; (II): 50

İstilâ Etmek, (I): 4; (II): 217; (III): 17

İstilâ ve Tecavüz, (III): 22, 96

İstilâ, (I): 3, 26, 29, 55, 94, 100, 181, 237, 255; (II): 152, 170; (III): 13, 16, 17, 18, 22, 51, 75, - cılar, (II): 22, - cuyane, (I): 17, - lar, (I): 261, 292

İstimlâk, (I): 424

İstimpotlar, (I): 15

İstinatgâh Ocaklar, (II): 229

İsveç Elçisi, (II): 286

İsveç Kralı, (II): 286, 320

İsyân Ateşi, (I): 286, - leri, (I): 333

İsyân Etmek, (I): 198

İsyân Hâdisesi, (I): 356

İsyân Ocağı, (I): 220

İsyân, (I): 66, 70, 80, 97, 98, 106, 107, 136, 141, 143, 144, 149, 159, 167, 177, 189, 198, 217, 218, 220, 251, 285, 290, 291; (II): 118, 213; (III): 11, 30, 31, 95, 116, - lar, (I): 177; (II): 73, 109, - name, (I): 144, - nameler, (I): 144

İsyân-ı Dahilî, (I): 218, 220

İş Adamları, (II): 49, 169

İş Kanunu, (I): 380, 407

İşgal Altındaki Sancaklar, (I): 313

İşgal Etmek, (I): 119, 151; (III): 14, 33, 138

İşgal Hakkı, (II): 5

İşgal Hareketi, (I): 196

İşgal Mintakası, (I): 6

İşgal Muharebesi, (II): 175

İşgal, (I): 1, 2, 4, 6, 12, 27, 24, 25, 36, 47, 49, 55, 56, 57, 65, 70, 71, 76, 78, 79, 82, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 104, 106, 109, 115, 116, 119, 120, 124, 148, 151, 175, 177, 192, 195, 196, 213, 220, 256, 270, 305, 336, 344, 362; (II): 5, 6, 8, 10, 40, 73, 88, 130, 164, 184, 185, 260; (III): 27, 28, 30, 79, 84, 101, 114, 134, - ler, (I): 18, 36; (III): 24

İşkence, (II): 1, 41, 79, 192

İşkencei, (II): 95

İşsiz, (I): 254, - lik, (III): 139

İtalya Büyük Elçisi, (II): 281

İtalya Kralı, (II): 248, 281

İtalya Muharebesi, (III): 9

İtalyan Heyet-i Murahhasası, (II): 86

İtalyan İstilâ Ordusu, (I): 331

İtalyan Kuvvetleri, (I): 3

İtalyan Mıntaka-i Nüfuzu, (I): 111

İtalyan Murahhasları, (III): 83
İtalyanca, (III): 19
İthal, (II): 69, - ât, (I): 407; (II): 140
İtikad, (I): 91, - at, (II): 9, 103, 143, - i, (I): 318
İtikadat-ı Bâtıl, (III): 93
İtikadat-ı Diniye, (III): 103, 110
İtilâf Akdi, (III): 70
İtilâf Devletleri Hariciye Nazırları, (I): 169
İtilâf Devletleri Heyeti Murahhasaları, (II): 100, 101
İtilâf Devletleri Kuva-yi Askeriyesi, (I): 1
İtilâf Devletleri Murahhasları, (II): 53
İtilâf Devletleri Mümessilleri, (I): 14
İtilâf Devletleri, (II): 5; (III): 82
İtilâf Devletlerinin Harp Gemileri, (II): 81
İtilâf Devletlerinin Himayesi, (I): 176
İtilâf Devletlerinin Pençe-i Zulmü, (I): 96
İtilâf Donanması, (I): 283, - ları, (I): 12
İtilâf Heyeti Murahhasası, bkz. İtilâf Devletleri Heyeti Murahhasaları
İtilâf Kumandanları, (III): 1

İtilâf Kuvvetleri, (I): 50
İtilâf Mümessilleri, (I): 24; (III): 7, 8
İtilâf Ricali Siyaseti, (I): 180
İtilâf, (I): 7, 14, 34, 37, 47, 91, 96, 125; (II): 5, 10, 53, 59, 85; (III): 1, 24, 28, 29, 32, - çı, (III): 39, - name, (I): 125; (II): 14, 209, 263, - perverlik, (I): 250
İtilâfperverane Hareket, (I): 250
İtimad-ı Millî, (I): 65
İtimad-ı Şahane, (I): 17
İtimat Mektubu, (II): 21, 25, 275
İtlaf ve İfna, (I): 66
İtminan-ı Tamm, (I): 60
İttifak, (I): 44, - lar, (I): 145, 165, 430
İttifak-ı Cumhuriyet, (I): 61
İttihad ve İttifak Esasları, (III): 26
İttihad-ı İslâm Fikri, (III): 92
İttihad-ı İslâm Siyaseti, (II): 88
İttihad-ı Millî, (I): 65
İttihat ve İttifak, (I): 9
İttihat ve Terakki Kongresi, (III): 45
İttihat ve Terakki Siyaseti, (III): 13
İttihatçı Tahrikâtı, (III): 3
İttihatçı, (III): 3, 8, - lar, (I): 39; (III): 6, - lık, (I): 38, 56; (III): 2, 3, 8, 13

İttihatçılık Düşmanlığı, (I): 39
İyi Komşuluk Hissiyatı, (I): 360
İyi Komşuluk İcabatı, (II): 281
İyi Komşuluk, (I): 360, 388
İzmihlal, (II): 1, 30, 46, 62, 104, 134, 158, 163, 166, 183, 184
İzmir Ahalisi, (II): 83, 85
İzmir Basın Mensupları, (III): 81
İzmir Fatihi (II): 34
İzmir Hâilesi, (II): 11
İzmir Halkı, bkz. İzmirililer
İzmîr İktisat Kongresi, (II): 103
İzmir Meselesi, (I): 52; (III): 21, 22
İzmir Suikast Teşebbüsü, (III): 119
İzmir Tüccarları, (II): 296
İzmir Vak'a-i Feciası, (I): 14
İzmir Vakayii Müellimesi, (I): 16
İzmir Valisi, (I): 47
İzmir, (II): 238, 298
İzmir'in İstirdadı, (II): 236
İzmir'in İşgali, (II): 88
İzmirililer, (II): 80, 87, 88, 236, 237, 238, 259
İzmit Halkı, (II): 43
İzzet-i Nefs ve Namus, (I): 122
İzzet-i Nefs-i Millî, (I): 1, 12; (III): 79

J

Jandarma İdaresi, (I): 303
Jandarma Tahsisatı, (I): 304
Jandarma Yüzbaşısı, (I): 303
Jandarma, (I): 44, 228
Japon İmparatoru, (II): 253, 282, 314
Japonya'nın İlk Sefiri, (II): 253

K

Kabile, (I): 289
Kabiliyet, (II): 39, - li, (I): 59, - siz, (II): 297
Kabiliyet-i Hayatiye, (II): 38
Kabiliyet-i Temsiliye, (I): 223
Kabine Meselesi, (I): 50, 232
Kabine, (I): 38, 45, 53
Kabinenin İlânı, (I): 40
Kablelislâm, (I): 293
Kabotaj, (I): 364
Kâbuslar, (III): 13
Kadeh, (II): 274
Kader, (III): 125
Kadı, (I): 126, 187
Kadın ve Çocuklar, (I): 199, 282; (III): 24, - ımız, (I): 256, 331
Kadın ve Çocukları Katletmek, (I): 199

Kadın ve Erkek Unsurlar, (II): 188

Kadın ve Erkek, (I): 353; (II): 90, 221

Kadın, (I): 199, 256, 282, 322, 378, 379, 398; (II): 4, 89, 90, 91, 94, 152, 153, 154, 155, 156, 188, 221, 226, 240, 242, 274, - ımız, (I): 245, 285, - lar, (I): 322, 338; (II): 39, 66, 88, 89, 90, 91, 101, 153, 154, 155, 193, 227, 242; (III): 98, 136, - larımız, (II): 88, 89, 90, 91, 152, 153, 154, 155, 156, 221; (III): 136, - lık, (III): 116

Kadının Askerlik Yapması, (II): 300

Kadının Eseri, (II):, (II): 153

Kadınlık Hayatı, (II): 155

Kadınlık Meselesi, (II): 156

Kafes Efsaneleri, (II): 91

Kâfir, (II): 132, 143, - ler, (II): 132

Kafkas Mesaili, (III): 26

Kâğıt Para, (I): 376

Kağnı Arabaları, (II): 183

Kağnı, (I): 322; (II): 115, 124, 152

Kahraman, (II): 16, 135, 172, 190, 219, 223, 269, 302, 303; (III): 74, - ane, (I): 192, 301, 334; (III): 24, - ca, (I): 40; (II): 191, - lar, (I): 2, 404; (II): 135, 165, 189; (III): 36, 131, - lık, (I): 154, 195, 197, 275, 278; (II): 35, 95, 176; (III): 124, 130, 131, - lıklar, (I): 178, 286, 329; (II): 176, 197; (III): 130

Kahramanane Cidal, (II): 50

Kahramanâne Mücadele, (III): 89

Kahramanca Mücadeleler, (II): 312

Kahramanca Taarruzlar, (I): 272

Kahramanlık Sanatı, (II): 35

Kahr-ü Tedmir, (I): 122

Kahve, (III): 12

Kâinat, (II): 112, 210; (III): 14

Kalbgâh, (I): 6; (II): 5

Kalbi Hümâyün, (I): 16

Kale, (I): 83, 272; (II): 171

Kalem Hürriyeti, (I): 384

Kalpak, (III): 90

Kamyon, (I): 242

Kan Borçları, (III): 68

Kan Dökmek, (I): 285; (III): 22, 62

Kan Dökmemek, (III): 81

Kan ile Yapılan İnkılâplar, (II): 73

Kan, (I): 13, 14, 66, 68, 266, 286; (III): 25, 81, 94, 99

Kanaat-i Umumiye, (II): 12

Kanaat-i Vicdaniye, (I): 42

Kan'da Aktedilen Konferans, (I): 254

Kanlı Boğuşmalar, (I): 398

Kanlı Macera, (I): 236

Kanlı Muharebeler, (I): 191, 275

Kanlı Mücadeleler, (II): 41

Kanlı ve Kara Tehlikeler, (I): 1

Kanun Adamları, (II): 279

Kanun Devri, (I): 40

Kanun Lâyihası, bkz. Kanun Tasarısı

Kanun Maddeleri, (II): 111

Kanun Tasarısı, (I): 147, 202, 203, 239, 305, 317, 318, 339,343, 364, 374, 408, 424, - ları, (I): 262, 310, 365

Kanun Teklifi, (I): 202, 262

Kanun, (I): 9, 34, 37, 40, 63, 140, 147, 148, 155, 156, 173, 174, 179, 181, 185, 187, 201, 202, 203, 204, 205, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 220, 223, 224, 225, 228, 231, 234, 235, 236, 238, 239, 262, 263, 264, 300, 304, 305, 310, 317, 318, 324, 343, 346, 359, 363, 364, 365, 374, 384, 408, 411, 412, 414, 419, 424, 425, 426, 427; (II): 49, 55, 62, 67, 87, 100, 110, 111, 251, 297; (III): 7, 48, 54, 72, 87, 90, - en, (I): 174, 210, 296, - î, (I): 36, 89, 209, 220; (III): 30, - iye, (I): 35, 36, 37, 61, 206, 210, - lar, (I): 170,179, 181, 210, 212, 213, 215, 219, 225, 228, 236, 258, 324, 326, 335, 345, 350, 353, 357, 358, 359, 362, 363, 368, 379, 404, 407; (II): 150, 249, 250, 251, 252, 279, 298; (III): 38,

124, - larımız, (I): 181, 241, 408, 411; (II): 61, 113, 297, - suzluk, (I): 20

Kanuni Devri, (II): 89

Kanuni Tedbirler, (I): 425

Kanunî ve İdarî Tedbirler, (I): 384

Kanun-u Mahsus, (I): 205, 208, 238

Kanun-u Ceza, (I): 37

Kanun-u Esasi, (I): 63, 155, 156, 208, 212, 213, 217, 218, 221, 223, 224; (II): 98, 251; (III): 103, - miz, (I): 37, - ye, (I): 9, 34, 37, 156

Kanun-u Esasi-i Osmanî, bkz. Kanun-u Esasi

Kanun-u İlâhî, (I): 224

Kanun-u Mahsus, (II): 100

Kanun-u Medeni, (I): 239, 310, 359, 363

Kanun-u Tabiat, (I): 215

Kanun-u Tabîî, (I): 224

Kapitalist, (I): 96, - ler, (I): 248

Kapitalizm, (I): 138

Kapitülâsyon, (I): 241; (II): 106, - lar, (I): 241; (II): 101, 106, 140; (III): 66, 70, 71, 77, 79, - lar, (II): 93, 100; (III): 66, 70

Kapitülâsyonların Fiilî İlgası, (I): 307

Kaplıca, (II): 70, 207

- Kara Günler, (I): 399; (II): 48, 76, 77, 121, 160, 165, 189
- Kara Kitap, (I): 224
- Kara Ticaret Kanunu, (I): 411
- Kara Yolları, (II): 54
- Kara Yolu İnşaatı, (I): 417
- Kara, (I): 54
- Karahisar Halkı, bkz. Karahisarlılar
- Karahisarlılar, (II): 163, 164
- Karakol Kumandanları, (I): 302
- Karantina Umur-u Sıhhiyesi, (I): 308
- Karargâh, (I): 113; (II): 181, - lar, (I): 184, 185; (II): 180, - larımız, (II): 183
- Karargâh-ı Umumi, (I): 184, 185
- Kardeş Büyük Milletler, (I): 319
- Kardeş Devlet, (I): 249
- Kardeş Hisleri, (II): 269
- Kardeş Kavimler, (II): 305
- Kardeş Memleket, (II): 319
- Kardeş Millet, (II): 22, 28, 270, 271, 274, 275, 320, - ler, (I): 30;
- Kardeş Milletin Sancağı, (II): 23
- Kardeş Ulus, (I): 400
- Kardeş, (II): 34; (III): 40, 16, 117, - e, (II): 21, 88, 157, 274, 324, - imiz, (I): 75, - lerimiz, (I): 183, 252, 351; (II): 50, - lik, (I): 317; (II): 21, 23, 24, 274, 305
- Kardeşlik Rabıtası, (II): 23, - ları, (II): 275
- Karga, (III): 40
- Karındaş, bkz. Kardeş
- Karin-i Tasvib-i Âli-i şehriyari, (I): 23
- Kars Muahedesi, (I): 248, 320
- Karşıyakalılar, (II): 238
- Karşıyakalılar, (II): 238
- Karye, (III): 16
- Kasaba ve Kyler, (III): 59
- Kasaba ve şehirler, (II): 91, 221
- Kasaba, (I): 22, 68, 122, 280; (II): 90, 91, 101, 294
- Kastamonu Belediye Reisi, (II): 264
- Kastamonu Halkı, (II): 228, 264
- Katır, (I): 427
- Kâtib-i Umumî, (II): 298, 299
- Katil, - âne, (I): 53, - ler, (I): 277
- Kâtip, (I): 122
- Katl ve İmha, (III): 24
- Katlîam Siyaseti, (I): 6
- Katlîam, (I): 4, 6, 51, 53, 79, 94; (III): 23, 66, - lar, (III): 68
- Katolikler, (III): 92

- Kavaid-i Hukukiye, (III): 24
- Kavanin, (I): 155, 156, 181, 210, 217, 212, 237, 319, 328, 353; (III): 24, 103
- Kavanin-i Cezaiye, (I): 310
- Kavanin-i Esasiye, (I): 205, 210
- Kavânin-i Hükümet, (III): 11
- Kavanin-i Kevniye, (II): 98
- Kavanin-i Mer'iye, (I): 303
- Kavanin-i Osmaniye, (I): 59
- Kavanin-i Tabiye-i İlâhiye, (II): 98
- Kavim, (I): 289, 290; (II): 38, 73, 142, 143, 187; (III): 87, - ler, (II): 26
- Kayıkçılar, (II): 217
- Kaymakam, (I): 66, 91, 157, 303, 343, - lar, (I): 80, 91
- Kayser Lâkabı, (III): 124
- Kayser, (III): 126
- Kaza ve Kader, (III): 125
- Kaza, (I): 306; (II): 239, 292, 293, - lar, (I): 16, 237
- Kazanç ve Muvazene Vergileri, (I): 427
- Kazanç Vergisi, (I): 368
- Kazılar, (I): 406, 429
- Kehanet Mesabesi, (III): 134
- Kellog Misakı, (I): 375
- Kemal-i İstiklâl, (II): 58
- Kereste Fabrikası, (II): 257
- Kereste, (II): 122, 152
- Kervansaraylar, (I): 247
- Kesb-i Kanuniyet, (I): 205, 236, 245, 305, 311
- Kesb-i Mübahat, (I): 64
- Kesb-i Servet, (I): 346
- Kesb-ü Servet, (I): 352
- Keşif Kıtaatı, (I): 152
- Keşif Kuvvetleri, (I): 79
- Kevniye, (I): 228
- Kılıç, (I): 275; (II): 8, 17, 33, 106, 107, 120, 121, 257, 302; (III): 93
- Kırmızı Bayraklar, (III): 20
- Kıtaat, (I): 79, 116, 120, 145, 192, 271, 273, 276; (III): 60, 68, - ımız, (I): 71, 130, 191, 192, 195, 271, 273, 274, 278, 280, 281
- Kıtaat-ı Askerîye, (I): 69, 79, 151, 182
- Kıtaat-ı Nizamiye, (I): 76
- Kıtaller, (I): 285
- Kıyafet İktisası, (II): 225
- Kıyafet Meselesi, (II): 226
- Kıyafet, (I): 219; (II): 153, 154, 155, 156, 216, 220, 226, 233, - imiz, (II): 153, 154, 220, - ler, (II): 154, 155

- Kıyafet-i Askerîye, (I): 72
- Kıyafet-i Hariciye, (II): 153, 156
- Kıymetli Arazi, (II): 293
- Kız Çocukları, (I): 359; (II): 300
- Kız, (II): 46, 179, 227, - kardeş, (III): 116, - lar, (I): 338, - larımız, (II): 300
- Kızıl Bayrak, (I): 135
- Kızılordu Süvarisi, (I): 99
- Kıfayet-i İlmiye, (I): 358
- Kilise İdareleri, (III): 103
- Kiliseler, (III): 103
- Kimseizler, (I): 374
- Kimya, (I): 426, - hane, (I): 307
- Kinin, (I): 237, 308
- Kisve, (II): 226, 229
- Kisve-i İlmiye, (II): 148
- Kisve-i Mahsusa, (II): 221
- Kitabet Hocası, (III): 41
- Kitabet Mevkii, (I): 10
- Kitab-ı Ekmel, bkz. Kur'an-ı Kerim
- Kitab-ı Mukaddes, bkz. Kur'an-ı Kerim
- Kitabullah, bkz. Kur'an-ı Kerim
- Kitap, (I): 155, 206, 208, 211, 213, 218, 221, 222, 223, 224, 227, 231, 232, 315, 316, 317, 318, 366; (II): 62, 73, 109, 204, 206, 307, 308, 324, 325; (III): 41, - lar, (III): 41, 92
- Kitle-i Ümmet, (II): 149
- Kitle-i Vahdet, (II): 119, 146
- Kizb-i Mahz, (I): 52
- Kocaeli Grubu Kumandanı, (I): 280
- Kocaeli Grubu, (I): 273; (II): 191; (III): 53
- Koğuş, (III): 42
- Kolağası, (III): 8, 45
- Kolera, (I): 307
- Kolordu Karargâhları, (I): 185
- Kolordu Kumandanı, (I): 92, 113, 114; (III): 9, 46, 100
- Kolordu ve Fırka Kumandanları, (I): 282
- Komiser, (I): 46, 303
- Komitacılık, (III): 116
- Komite Erkânı, (III): 44
- Komşu Hükümet, (I): 393
- Komşu Memleketler, (III): 138
- Komşu, (I): 366; (II): 276; (III): 103, - lar, (I): 320, 389, 430; (II): 285, 304, - larımız, (I): 320, 337, 390, 399, - muz, (III): 40
- Komutan ve Generaller, (I): 420
- Komutan ve Subaylar, (I): 429

- Komutanlar, (II): 331
- Komünist Ajanlar, (III): 135
- Komünist Aleyhtarı Devlet Adamları, (III): 135
- Komünist Bir İdare, (III): 72
- Komünist Renk ve Şekil ve Kisvesi, (I): 143
- Komünist, (I): 134, 135, 136, 137, 138; (III): 72, - ler, (I): 137; (III): 135, - lik, (I): 135
- Komünizm Esasatı, (I): 137, 138; (III): 26
- Komünizm Prensipleri, (I): 136
- Komünizm, (I): 136, 137; (III): 26
- Konferans, (I): 44, 161, 162, 163, 169, 170, 175, 179, 249, 250, 254, 255, 284, 317, 319, 320; (II): 10, 56, 59, 92, 97, 113; (III): 25, 26, 27, 46, 65, 66, 71, 72, 77, 78, 79, 80, 81, 82
- Kongre Âzası, (I): 32, 36
- Kongre Beyannâmesi, (III): 15, 18
- Kongre Heyeti Riyaseti, (I): 1
- Kongre Heyeti Temsiliyesi, (I): 33
- Kongre Heyeti Umumiyesi, (I): 8
- Kongre Makamı, (I): 41, 42
- Kongre, (I): 5, 18, 22, 29, , 30, 31, 32, 36, 41, 49, 102, 103, 105, 385, 386, 387, 420; (II): 20, 60, 112, 116, 178, 259, 263; (III): 12, 15, 16, 45, 48, 75, 85, 100, - ci, (I): 8, - ler, (I): 41, 222, 332, 370; (III): 48, 99, 118
- Konser, (II): 328
- Konsolos, (I): 283,- luk, 248, 320, - umuz, (I): 284
- Konsolosluk Mukavele, - namesi, (I): 248, - si, (I): 320, 350, 367
- Konya Ahalisi, bkz. Konyalılar
- Konya Ayaklanması, (I): 130
- Konya Gençleri, (II): 141, (III): 111
- Konya Gençliği, bkz. Konya Gençleri
- Konya Halkı, bkz. Konyalılar
- Konya Hanımları, bkz. Konya Kadınları
- Konya Kadınları, (II): 151, 157
- Konya Meselesi, (I): 131
- Konyalılar, (II): 138, 139, 244; (III): 111
- Konya'nın Çok Güzide Kıymetli Hanımları, (II): 151
- Konya'nın Uleması, Esnafı, Tüccarını, (II): 138
- Kooperatifçilik, (II): 299
- Korkak İnsanlar, (I): 85
- Korkaklık, (I): 85
- Korsanlık, (III): 54

- Koyun Sürüsü, (II): 62
- Koyun, (II): 41, 221
- Köhne Müessesat, (I): 339
- Köhne Zihniyetler, (II): 187
- Köle, (I): 221; (II): 100, 158, 204, 205, 242
- Kölelik Payesi, (I): 2
- Kömür Havzası, (I): 403, 407
- Kömür İstihsalâtı, (I): 364, - mız, (I): 415
- Kömür Yurdu, (I): 398
- Kömür, (II): 6
- Köprü, (I): 195, 312, 406, 417, 427
- Körfez, (II): 122
- Körler, (II): 136
- Köstebek, (II): 330
- Kötüler Takımı, (III): 76
- Köy Bankaları Kanunu, (I): 311
- Köy Çocukları, (II): 262
- Köy Halkı, (I): 85
- Köy Hayatı, (III): 40
- Köy İmamları, (I): 317
- Köy Kanunu, (I): 362
- Köy, (I): 82, 377, 413, 425; (II): 11, 71, 90, 112, 178, 221, 262, 290, 292, - ler, (I): 76, 119, 256, 308, 309, 322, 341, 402, 412, 425; (III): 136, - lerimiz, (I): 256, 424; (II): 51, 93, 262, - lü, (I): 68, 115, 181, 314, 240, 245, 327, 412, 425; (II): 152, 159, 202, 279, - lüler, (I): 413; (II): 60, 201; (III): 124, - lülerimiz, (I): 311 - lümüz, (I): 357, 403, - ümüz, (I): 68
- Kral, (I): 256, 375; (II): 248, 267, 268, 269, 271, 275, 277, 280, 284, 286, 287, 289, 304
- Kraliçe, (I): 375, (II): 272
- Kravat, (II): 221
- Kredi Anlaşmaları, (I): 431
- Kredi Müessesesi, (I): 311
- Kredi Tesisatı, (I): 311
- Kredi Tevzii, (I): 408
- Kredi ve Satış, (I): 407
- Kredi, (I): 415, 425, 426, 431, - ler, (I): 415, 426
- Kristal, (III): 114
- Kudret ve Kabiliyet, (II): 186, 205
- Kudret ve Kuvvet, (II): 116, - imiz, (II): 28
- Kudret, (I): 2, 6, 34, 36, 51, 251; (II): 39, - bahş, (I): 27
- Kudret-i Âliye, (I): 23, 25
- Kudret-i İntihabiye, (I): 233

Kudret-i Millîye, (I): 8, 26, - miz, (I): 59

Kudret-i Müştereke-i Mâneviye, (I): 227

Kudret-i Teşriiye, (I): 52, 53

Kudsî Camia, (I): 320

Kudsî Cidalin İlâhî Teraneleri, (I): 335

Kudsiyet, (III): 14

Kukla, (III): 68

Kul, (I): 29, 288; (II): 205 242

Kulûb-i İslâmiye, (I): 297

Kumanda Heyeti, (I): 271; (II): 169, 172, 240, 302, - leri, (I): 25

Kumanda Makamatı, bkz. Kumanda Makamları

Kumanda Makamları, (I): 27; (II): 174

Kumanda ve Zabitan Heyetleri, (II): 189, 240; (III): 58

Kumanda, (I): 24, 113, 256; (III): 31, 58

Kumandan, (I): 17, 69, 74, 90, 93, 95, 109, 111, 112, 114, 132, 138, 140, 141, 142, 153, 271; (II): 6, 57, 174, 182, 192, 213, 326; (III): 9, 45, 46, 47, 100, 102, 111, 113, 125, - ımız, (I): 283, - lar, (I): 16, 48, 80, 108, 109, 111, 113, 122, 140, 141, 142, 153, 154, 178, 197, 200, 261, 271, 282,

341; (II): 57, 172; (III): 32, 45, 64, 119, - larımız, (I): 23, 286, 339, 341; (II): 103, 176, - lık, (I): 112, 185; (III): 123, 125

Kumandanlık Karargâhları, (I): 182

Kumar Oyunları, (III): 38

Kumaş, (II): 216

Kundura İmalâtı, (I): 257

Kundura, (II): 135, - cı, (II): 36

Kur'an, bkz. Kur'an-ı Kerim

Kur'an-ı Azimüşşan, bkz. Kur'an-ı Kerim

Kur'an-ı Kerim, (I): 224, 288, 294; (II): 33, 34, 98, 149

Kur'anın Tercüme Edilmesi, (III): 124

Kurban Bayramı, (III): 36

Kurban, (I): 2, 13, 26, 291, 295; (II): 61, 221, - lar, (II): 221

Kurslar, (I): 321

Kurşun Kalem, (III): 20

Kurşun ve Gülle Yağmuru, (III): 120

Kurtuluş Bayramı, (II): 192

Kurtuluş Günü, (II): 192, - leri, (II): 17

Kurtuluş Savaşı, (II): 318

Kurtuluş, (II): 313

Kurultay, (I): 397, 398, 399, 401

Kurun-u Kadim, (I): 231
Kurun-u Vusta, (I): 58, 231, 352
Kuş Beyinli, (III): 115
Kutsal Bir Meşale, (I): 416
Kutsal Bir Vazife, (I): 406
Kutsal İş, (II): 322
Kutsal Ödev, (I): 401
Kutsal, (I): 397
Kutsi Hedefler, (II): 234
Kutsi Mücadele, (II): 22
Kutsî Mücahede, (I): 183
Kutsi, (I): 153, - yet, (I): 216
Kuva-i Nizamiye, (I): 334
Kuva-i Umumiye-i Millet, (I): 332
Kuva-yı Adliye, (I): 225, 228
Kuva-yı Askeriye, (II): 6
Kuva-yı Asliye, (III): 59, 60, 95
Kuva-yı Daime, (I): 82
Kuva-yı Fikriye ve Maddiye, (II): 11
Kuva-yı Havaiye, (I): 352
Kuva-yı İcraiye, (I): 61, 225, 228
Kuva-yı İçtimaiye, (I): 227
Kuva-yı İhtiyatiye, (I): 190
Kuva-yı İşgaliye, (I): 44
Kuva-yı İtilâfiye, (I): 55

Kuva-yı Maddiye, (I): 244, 335
Kuva-yı Mahalliye, (I): 177
Kuva-yı Mâneviye, (I): 85, 112, 197, 244; (III): 34, 55
Kuva-yı Memleket, (I):
Kuva-yı Memleket, (I): 43, 46, 163
Kuva-yı Millîye Kumandanı, (I): 122, - ları, (I): 122
Kuva-yı Millîye, (I): 223; (II): 3, 11, 18
Kuva-yı Millîyenin Âmil Olması, (I): 223
Kuva-yı Milliye'nin Meşruiyeti, (II): 14
Kuva-yı Muhalife, (I): 97
Kuva-yı Muntazama, (I): 98
Kuva-yı Müdafaa, (I): 83
Kuva-yı Mürettebe Erkânı Harbiyesi Harekât Şubesi Müdürü, (III): 9
Kuva-yı Müsellâha, (I): 141, 189
Kuva-yı Müttefika, (III): 64
Kuva-yı Nizamiye, (I): 122
Kuva-yı Ruhiye, (II): 20
Kuva-yı Teşriye, (I): 58, 60, 61, 147, 218, 225, 228, 230; (III): 72
Kuva-yı Umumiye, (I): 59, 60, 226
Kahire ve Müstebide, (I): 230

- Kuvve-i Maddiye, (II): 187
- Kuvve-i Maliye, (I): 243, - miz, (I): 243
- Kuvve-i Mutlaka, (I): 218
- Kuvve-i Müstebide, (I): 226, 229, 230, 231, 232
- Kuvve-i Teşriiye Kanunu, (I): 228
- Kuvvet Menbaı, (III): 60
- Kuvvet ve Kudret, (II): 69, 167, 195, 224, 250, 251
- Kuvvet, (I): 69, 84, 101, 102; (II): 6, 7, 45, 51, 67, 70, 75, 80, 92, 111, 136, 161, 168, 171, 183, 186, 187, 195, 217, 250, 270; (III): 2, 14, 26, 36, 57, 59, 60, 64, 66, 69, 73, 76, 92, 95, 115, 130, 134, 135, 138, - imiz, (III): 83, 84, - ler, (I): 13, 32, 46, 51, 52, 54, 60, 68, 76, 79, 82, 83, 84, 87, 96, 97, 99, 102, 104, 105, 106, 110, 117, 118, 158, 226, 274, 279; (III): 9, 13 15, 30, 59, 95, 96, 130, - lerimiz, (I): 76, 77, 78, 79, 82, 83, 94, 99, 100, 104, 106, 117, 118, 120, 121, 146, 147, 151, 152, 158, 272, 279; (III): 59, 60
- Kuvvet-i Müstebide, bkz. Kuvve-i Müstebide
- Kuvvet-i Teşriiye, bkz. Kuva-yı Teşriiye
- Kuvvetlerin Piştarı, (I): 84
- Kuvvetlerin Tahakkümü, (I): 60
- Kuvvetli Seciye, (II): 188
- Kuyud-u Esasiye, (I): 62
- Kuyud-u Kanuniye, (I): 348
- Küçük Esnaf, (I): 415, 426
- Küçük Kredi Mevzuu, (I): 407
- Küçük Rütbeli Zâbitan, (I): 343
- Küfür ve Melanet, (II): 131
- Küfür, (II): 131, 132
- Külliyeye-i İslâmiye, (I): 318
- Kültür Bölgesi, (I): 419
- Kültür Hayatı, (I): 429
- Kültür İşleri, (I): 395
- Kültür Sahası, (II): 312
- Kültür Sınırları, (I): 398
- Kültür ve Ekonomi Cevheri, (II): 330
- Kültür ve Ekonomi, (II): 330
- Kültür ve Medeniyet Vadisi, (II): 306
- Kültür Yolları, (II): 322
- Kültür, (I): 395, 396, 403, 429; (II): 20; (III): 89, 133, - el, (I): 398, 401, 420
- Kültürel Vazife, (I): 420
- Kültürel ve Sosyal Alan, (I): 398
- Küre-i Arz, (III): 31
- Küsra ve Kayser'in Hazinesi, (I): 290

Kütle-i Asliye-i Millet, (I): 81

Kütle-i Asliye-i Vatan, (III): 27

L

Lausanne Konferansı Müzakeratı, bkz.

Lozan Konferansı Müzakeratı

Lausanne Konferansı, bkz. Lozan Konferansı

Lausanne Sulh Konferansı, bkz. Lozan Konferansı

Lâyiha Encümeni, (I): 174

Lâyiha, (I): 95, 208, 212, 225, 236, 258, 305, 310, 311, 323, 324, 343, 416, 426, 428

Lâyiha-i Kanuniye, (I): 208, 299, 304, 305, 315

Lâz, (I): 74

Lâzime-i Kuraniye, (II): 108

Le Matin Gazetesi Muhabiri, (III): 120

Leh Kuvvetleri, (I): 105

Lehistan Cumhuriyet-i Fahimanesi Reisi, (II): 256

Lehistan Elçisi, (II): 256, 277, 288

Lehistan Meclisleri, (I): 349

Lehistan Muvaffakıyatı, (I): 101

Lehistan Reiscumhuru, (II): 277, 288, 311

Lehistan'ın Doğumu, (II): 312

Lehülhamd, (I): 306; (II): 158

Lekeli Humma, (I): 322

Levayih-i Kanuniye, (I): 262, 368

Levazımat, (II): 90, 172

Lider, (III): 37, 109, - ler, (III): 110, 125, - lik, (III): 123

Liderlik Vasıfları, (III): 37

Liman İnşası, (I): 426

Liman İşleri, (I): 415; (II): 298

Liman ve Rıhtım İşleri, (I): 398

Liman ve Sulama İşleri, (I): 402

Liman, (I): 313; (II): 122, - lar, (I): 242, 313, 358, - larımız, (I): 407; (II): 71

Linyit Madenleri, (I): 312

Linyit Ocakları, (I): 312

Lira, (I): 39, 304, 318, 374, 380, 398, 426, 427; (III): 116

Lisan, (I): 25, 36, 166, 246; (II): 46, 67, 99, 100, 105, 205, 272; (III): 29, 58, 104, 112, 113, - ımız, (III): 72, 89

Lisan-ı Devlet, (III): 74

Lisan-ı Maddi, (I): 219

Lisan-ı Sadakat, (I): 26

Lisan-ı Şeriat, (I): 176

Lisan-ı Tarih, (I): 334

Liva, (I): 91, 306; (II): 78, - lar, (I): 302, 315, - mız, (I): 91

Lokanta, (II): 232

Londra Konferansı Müzakeratı, (I): 250

Londra Konferansı, (I): 163, 175, 180, 255; (III): 25, 26, 27

Lozan Barış Antlaşması, (I): 330, 354, 355, 360; (II): 266; (III): 88, 121, 136, 139

Lozan Konferansı Müzakeratı, (II): 97, 266; (III): 83

Lozan Konferansı, (II): 53, 55, 56, 66, 84, 97, 100, 113; (III): 73, 80, 81, 84, 121

Lozan Muahedesi, bkz. Lozan Barış Antlaşması

Lozan Müzakeratı, bkz. Lozan Konferansı Müzakeratı

Lozan Sulh Konferansı, bkz. Lozan Konferansı

Lozan Sulh Muahedesi, bkz. Lozan Barış Antlaşması

Lozan Sulhu, bkz. Lozan Barış Antlaşması

Lozan Sulhu, bkz. Lozan Barış Antlaşması

Lüks Daire, (III): 138

M

Maadin Kanunu, (I): 364

Maadin Taharrisi, (I): 178

Maadin, (II): 51

Maarif İdaresi, (I): 315, 316, - leri, (I): 315

Maarif İşleri, (II): 48, 60, 271

Maarif Kongresi, (II): 19

Maarif Nuru, (I): 347

Maarif Programı, (I): 245; (II): 93, - mız, (II): 48, 115

Maarif Siyaseti, (I): 245; (II): 48

Maarif Teşkilâtı, (I): 352; (II): 19

Maarif ve Terbiye Sistemleri, (II): 188

Maarif Vekili, (I): 405; (II): 178, 307, - mız, (II): 307

Maarif, (I): 178, 244, 245, 315, 316, 337, 347, 352, 359, 376, 377, 392; (II): 13, 19, 20, 48, 50, 68, 292; (III): 49, - imiz, (I): 359, 377; (III): 24

Maarif-i Umumiye Kanunu, (I): 366

Maarif-i Umumiye, (I): 315

Maaş, (I): 112, 342, 343, - at, (I): 318, 343

Maazallah, (I): 40, 59, 135, 154

Mabeyn, (III): 43

- Mabeyni Hümâyün Başkitabeti, (I): 22, 28
- Macar Elçisi, (II): 177
- Macar Krallığı Governörü, (II): 177
- Macaristan Hariciye Nazırı, (I): 393
- Macaristan'ın Başvekili, (I): 393
- Macera, (III): 11, 12, - lar, (I): 331, - perest, (III): 11, 179, - perestlik, (III): 11, 12
- Maddi Bir İmparatorluk, (I): 215
- Maddi Bir Siyaset, (I): 214
- Maddi Delâil-i Tarihiye, (I): 288
- Maddi Esaslar, (I): 160; (III): 26
- Maddi Eserler, (II): 296
- Maddi Hayat, (I): 251
- Maddi Makamat, (I): 264
- Maddî Manevî Menabii Kuvva, (II): 19
- Maddî Meseleler, (II): 285
- Maddi Muavenet, (I): 84
- Maddî Mükâfat, (III): 14
- Maddi Semereler, (II): 134
- Maddi Tedabir, (I): 136
- Maddî Teminat, (I): 26
- Maddi Vasıta, (I): 237, - lar, (I): 288
- Maddi ve Mânevi İhtiyaçlar, (II): 306
- Maddî ve Mânevi İmkânlar, (III): 134
- Maddi ve Mânevi Kudret ve Faziletler, (II): 184
- Maddi ve Mânevi Kuvvetler, (II): 299
- Maddi ve Mânevi Varlık, (I): 252
- Maddi ve Mânevi Zaferler, (II): 174
- Maddi ve Mânevi, (I): 163, 252, 295, 327, 353, 368, 369; (II): 128; (III): 122, 130
- Maddi, (I): 29, 39, 64, 84, 86, 97, 126, 136, 160, 163, 177, 180, 214, 215, 221, 226, 237, 244, 251, 252, 264, 288, 295, 316, 327, 353, 368, 369, 377, 405; (II): 16, 19, 28, 44, 49, 51, 61, 126, 128, 134, 174, 184, 209, 260, 261, 271, 295, 328; (III): 14, 25, 56, 93, 107, - yat, (I): 136, 340
- Maddiyat ve Maneviyat Sahası, (I): 251
- Maden Arama ve İşletme İşİ, (I): 415
- Maden Hazinesi, (I): 241
- Maden İşleri, (I): 399, 403
- Maden İşletilmesi, (I): 407
- Maden İşletme Programı, (I): 426
- Maden Kanunu, (I): 380
- Maden Mühendisleri, (I): 403
- Maden Tetkik ve Arama İşleri, (I): 425
- Maden Ürünleri, (I): 399

- Madencilik, (I): 415
- Madenî Paralar, (III): 116
- Madenler, (I): 312, 415; (II): 71, -
imiz, (I): 241, 407
- Mâder, (I): 154
- Maginot, 330
- Mağazalar, (I): 407
- Mahafil-i Ecnebiye, (I): 46
- Mahallî İçtima, (I): 42, 43, 48
- Mahallî İnikat, (I): 41
- Mahallî İntihap, (I): 11
- Mahallî İnzibat, (I): 185; (II): 6
- Mahallî Meclisler, (I): 307
- Mahallî Memurin, (I): 81
- Mahkûm, (I): 17, 19, 82, 104, 184,
207, 333; (II): 41, 63, 83, 107, 121,
123, 124, 134, 166, 185, 190, 222,
250, 251; (III): 13, 68, 87, 93, 127
- Mahkûmin-i Gıyabiye, (I): 310
- Mahkûm-u Esaret, (I): 82
- Mahkûm-u Mağlûbiyet, (I): 82
- Mahkûm-u Sukut, (I): 167
- Mahkûm-u Ufûl, (I): 252
- Mahlu Hakan, (III): 127
- Mahlûkat, (II): 3, 242
- Mahrem, (I): 133, - ane, (I): 20, 133
- Mahremane Mükâleme, (I): 133
- Mahremane Mütalâat, (I): 133
- Mahsul, (I): 414, 428; (II): 36; (III):
56, - ât, (II): 136, 152; (III): 56, 124, -
atımız, (II): 125
- Mahsulât Mercileri, (II): 140
- Mahsulât ve Mamulât, (II): 115
- Mahsulât-ı Ecnebiye, (I): 240
- Mahsulât-ı Ziraiye, (I): 240
- Makale, (II): 155; (III): 116, - ler,
(III): 37
- Makamat-ı Mukaddese, (I): 62
- Makam-ı Akdesi Hümâyun, (I): 29
- Makam-ı Akdesi Saltanatı Hümâyun,
(I): 19
- Makam-ı Celil-i Hilâfet, (I): 1
- Makam-ı Celil-i Sadaret, (I): 15, 19,
20
- Makam-ı Hilâfet, (I): 29; (III): 27
- Makam-ı Muallâ, (I): 216
- Makam-ı Muallâyı Hilâfet, (I): 28, 32,
252, 323; (II): 11
- Makam-ı Muallâ-yi Saltanat, (I): 30;
(II): 11
- Makam-ı Mukaddes, (I): 47
- Makam-ı Saltanat, (I): 29; (III): 27
- Makarrı Hilâfet, (I): 47

- Makasıd-ı Âliye-i Milliye, (III): 8
- Makasıd-ı Millîye, (I): 266, 267, 285
- Makasıd-ı Mukaddese, (I): 33
- Makasıd-ı Müsalimperverane, (I): 180
- Makine İthali, (I): 311
- Makine ve Alât-ı Fenniye, (I): 311
- Makine, (I): 25, 55, 71, 178, 232, 311, 426, 428; (II): 65, 71, 215; (III): 35, 36, - ler, (I): 306, 406; (III): 35
- Makineli Tüfek, (I): 76, - lerimiz, (I): 278
- Makinesini İşleten Memurlar, (II): 94
- Maksad-ı Millî, (I): 3
- Maksad-ı Mukaddes, (II): 13; (III): 30
- Maksad-ı Siyasiye, (I): 39
- Maksad-ı Ulvî, (I): 174
- Maktul, (I): 66, 70; (III): 61
- Malarya, (I): 237
- Malatya Ahalisi, (II): 301
- Malî Bünye, (I): 381
- Malî Hayat, (I): 417
- Malî Karar, (I): 418
- Malî Kontrol, (I): 414
- Malî Kudretler, (III): 137
- Malî Monopol, (I): 419, 428
- Malî Saha, (I): 381
- Malî Sermaye, (I): 418
- Malî Taahhütler, (I): 418
- Malî Vaziyet, (I): 392
- Malî ve İktisadi Islâhat, (I): 346
- Malî ve İktisadi Tedbir ve İhtiyatlar, (I): 382
- Malî ve İktisadi Umumi Buhran, (I): 387
- Malî ve İktisadi Vaziyet, (I): 388
- Malî ve İktisadi, (I): 305, 319
- Malî, (I): 178, 244, 305, 314, 319, 336, 357, 382, 392, 403; (II): 34, 93, 99, 295; (III): 16, 22, 66
- Malikâne, (II): 158
- Maliye Memurları, (I): 418
- Maliye Vekili, (I): 268
- Maliye, (I): 178, 241, 243, 315, 352, 361, 368, 403; (II): 108; (III): 65, - ce, (I): 394, 395, - miz, (I): 165, 241, 243, 244, 314, 352, 361, 375, 381, 408, 427
- Malzeme Fıkdanı, (I): 312
- Mâmur, (I): 286; (II): 47, 60, 61, 75, 112, 135, - e, (I): 60, 112, 135, 212, - eler, (I): 271, 286, 331, - iyet, (II): 104
- Mamure Menbai, (II): 135
- Mâmure-i Medeniye, (I): 348

Mamuretülâziz Vilâyeti Ahalisi, (I): 36	Matbaa, (I): 303, 316; (II): 251
Mâmuriyet ve Medeniyet Sahası, (II): 271	Matbuat Erkânı, (II): 170
Manda Meselesi, (III): 17	Matbuat Müdürü, (I): 128
Manda, (II): 7; (III): 33	Matbuat Mütelifi, (I): 45
Mânevi Şahsiyet, (II): 119	Matbuat, (I): 1, 45, 123, 125, 126, 127, 128, 246, 348, 357; (II): 55, 58, 171, 330; (III): 6, 8, 84, 88, 110, 120, 127, 128, 129
Mânevi Terbiye, (II): 206	Matbuat-ı Mahalli, (I): 317
Mânevi ve Mukaddes Hazlar, (I): 264	Matbuatın Hürriyeti, (I): 356
Mânevi, (I): 64, 153, 216, 226, 252, 375, 377, 405; (II): 19, 28, 78, 82, 119, 209, 295, 297, 327; (III): 14, 55, 87, - yat, (II): 187, - ye, (II): 20	Matem, (I): 286, - ler, (II): 160, 186, 192
Manisalılar, (II): 235, 236	Matin Gazetesi Muhabiri, (III): 120
Manisa'nın Ahalisi, bkz. Manisalılar	Maya, (I): 411
Manzara-i Ümran, (II): 162	Mazbata Muharriri, (I): 202, 203, 204, 211, 212, 213, 224
Marangoz, (II): 36	Mazbata, (I): 10, 324
Maraz, (II): 47, 63	Mazbutat-ı Tarihiye, (II): 44
Marazın Tedavisi, (II): 47	Mazhariyet-i İlâhiye, (I): 13
Mareşal, (II): 323	Mazi, (I): 111, 132, 178, 244; (II): 64, 65, 113, 137, 143, 160, 203, 207, 233, 241, 243, 262, 266, 270, 274, 283, 305, 312, 331; (III): 30
Marîz, (II): 47, 49	Mazi-i Diniye, (III): 105
Mark, (I): 431	Mazi-i Millî, (III): 28
Maske, (I): 135	Maziperestlik, (II): 187
Maslahat Meslekçileri, (II): 65	Mazlum İnsanlar, (I): 199
Masuniyet-i İstiklâl, (I): 58	
Masunu Afat, (I): 16	

- Mazlum Kanı Dökmek, (I): 199
- Mazlum Millet, (I): 53, 301
- Mazlumlarda Dünyası, (II): 24
- Mazlumlarda, (II): 24, 29
- Mazlumların Âhı, (II): 29
- Mazlumların Hakkı, (II): 29
- Mazlumların Halâsı, (II): 22
- Mebani-i Dinîye, (I): 318
- Mebani-i Hayriye, (I): 66
- Mebus İntihabı, (I): 37, 332; (III): 6, 100
- Mebus, (I): 47, 67, 76, 81, 114, 118, 187, 203, 300; (II): 88, 131, 139; (III): 5, 6, 7, - an, (I): 9, 41, 42, 43, 44, 47, 49, 50; (III): 2, 5, 48, 72, 119, 126, - lar, (I): 10, 42, 47, 48, 49, 109, 221, 332; (II): 15, 169, 223, 225; (III): 72, 73, - larımız, (II): 13, - luk, (I): 43, 146; (III): 5, 8, 136
- Mebusan İntihabı, bkz. Mebus İntihabı
- Mebusan-ı Kiram, (I): 9, 49, 80, 81
- Mebusanın Heyeti Umumiyesi, (I): 49
- Mebusanın Tarzı İntihabı, (I): 10
- Mebusluk Sıfatı, (I): 109
- Mecalis-i Mahalliye, (I): 308
- Mecelle, (I): 239, 310
- Mecidiye, (III): 116
- Meclis Âzası, (I): 259
- Meclis Binası, (II): 18; (III): 30
- Meclis Müzakereleri, (I): 186
- Meclis Reisi, (I): 65, 206, 233, - liği, (I): 298
- Meclis Salonu, (III): 30
- Meclis, (III): 28
- Meclis-i Âlinin Reisi, (I): 154
- Meclis-i İntihabat, (III): 126
- Meclis-i Mebusan İntihabatı, (I): 35; (III): 100
- Meclis-i Mebusanın Feshi, (I): 13
- Meclis-i Millînin İçtimaı, (I): 45; (II): 14
- Meclis-i Millî'nin Mahallî İçtimaı, (II): 14
- Meclis-i Müessesan, (I): 156
- Meclisimizin Şiarı, (I): 266
- Meclisimizin Tarihi, (I): 327
- Meclisin 1926 Bütçesi, (I): 368
- Meclisin Feshi, (I): 206
- Meclisin Küşadı, (I): 125; (III): 30
- Meclisin Ruznamesi, (I): 365
- Meclisin Yenilenmesi, (III): 73
- Meclisteki Beyanat-ı Devletleri, (III): 76

- Meclisteki Erkân-ı Millîye, (I): 54
- Mecmua, (I): 321
- Mecmua-i Beşeriyet, (I): 339
- Mecruh, (III): 61
- Mecruhin Nakliye Müfrezeleri, (I): 258
- Mecruhin-i Guzat, (I): 258
- Meddahlar, (III): 99
- Medeni Âlem, (II): 195, 319
- Medeni Beşeriyet, (II): 306
- Medeni Cihan, bkz. Medeni Dünya
- Medeni Dünya, (II): 227, 234, 270
- Medeni Dünyanın Musikisi, (II): 273
- Medeni Esaslar, (II): 179
- Medeni Eser, (II): 187, - ler, (II): 187
- Medenî Haklar, (I): 238
- Medeni Hayat, (I): 359, 368, 405
- Medeni İhtiyacat, (I): 359
- Medeni İnkişaf Yolu, (II): 265
- Medeni İnsan, (II): 226, 306, - lık, (I): 402
- Medeni Kabiliyet, (II): 319
- Medeni Kavanin, (I): 179
- Medenî Kavim, (I): 239
- Medenî Kıyafet, (II): 226; (III): 111
- Medenî Kisve, bkz. Medenî Kıyafet
- Medeni Kredi, (I): 375
- Medenî Mefkureler, (I): 179
- Medeni Merkezler, (II): 192
- Medeni Mevkii, (I): 362
- Medenî Millet, (II): 9, - leri, (I): 237
- Medeni Tekâmül, (II): 223
- Medeni Usuller, (I): 347
- Medeni Vasıta, (II): 212, 301
- Medeni Vazife, (II): 319
- Medeni ve Beynelmilel Kıyafet, (II): 220
- Medeni ve Beynelmilel, (II): 220
- Medeni ve Müttekâmil İnsanlar, (II): 220
- Medeni ve Teceddütkârane Islâhat, (II): 271
- Medenî, (I): 3, 179, 181, 198, 199, 209, 210, 239, 244, 245, 316, 319, 336, 350, 352, 378, 419; (II): 39, 48, 53, 85, 107, 113, 114, 120, 179, 187, 188, 192, 195, 212, 216, 220, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 232, 234, 240, 261, 262, 263, 308, 328; (III): 24, 61, 69, 83, 90, 94, 111, 131, - ye, (I): 353; (II): 48, 100, 152; (III): 24, - yet, (I): 2, 59, 199, 231, 252, 336, 338, 339, 347, 351, 353, 354, 355, 356, 362, 379, 407, 411; (II): 8, 10, 40, 48, 85, 86, 141, 143, 156, 186, 187, 188,

- 192, 196, 202, 216, 222, 225, 234, 257, 261, 270, 285, 320; (III): 21, 31, 32, 82, 91, 119, 128, 134, - yetler, (II): 10, 142, 143, 283
- Medeniyet Âlemi, (II): 194
- Medeniyet Güneşi, (II): 219
- Medeniyet Merkezi, (I): 354
- Medeniyet Meselesi, (II): 261
- Medeniyet Nurları, (II): 331
- Medeniyet Sahası, (II): 48
- Medeniyet Ufku, (II): 319
- Medeniyet ve İnsaniyet, (II): 10, 101
- Medeniyet ve İnsanlık Yolu, (II): 219
- Medeniyet ve Refah Nurları, (I): 416
- Medeniyet ve Teceddüt Hatveleri, (II): 234
- Medeniyet ve Teceddüt Yolu, (II): 193
- Medeniyet ve Teceddüt, (II): 193, 199
- Medeniyet ve Terakki Yolu, (I): 351
- Medeniyet Yolu, (I): 347, 353; (II): 187, 270, 291
- Medeniyet-i Hazıra, (II): 63
- Medeniyet-i Hâzıra-i Beşeriye, (I): 251
- Medeniyet-i Umumiye, (II): 187
- Medeniyetin Eserleri, (I): 199
- Medeniyetin Kudret Temeli, (I): 358
- Medeniyetin Nimetleri, (II): 217
- Medfen, (II): 80
- Medine-i Dilrûba, (II): 65
- Medreselerin Tevhidi, (I): 318
- Mefharet Tacını, (II): 297
- Mefkure Harbi, (II): 215
- Mefkure, (II): 147, 291, 303; (III): 115, - ler, (II): 61, 144, 146, 215, 239, 242, 251, 270, - li, (II): 240, - miz, (II): 146, 147, 259, - perver, (II): 33
- Mefsedet, (I): 67; (II): 190, - kârane, (I): 45
- Mehmetçik, (III): 64
- Mekâtip İnşaatı, (I): 303
- Meksika Elçisi, (II): 316
- Meksika Reiscumhuru, (II): 316
- Mektep Çocukları, (II): 77
- Mektep Dersanesi, (I): 385
- Mektep Dersleri, (III): 41
- Mektep Elbisesi, (III): 40
- Mektep Muallimleri, (III): 121
- Mektep Müdürü, (II): 17
- Mektep Talebesi, (II): 39; (III): 42
- Mekteplerdeki Muallim Boşluğu, (I): 315

- Mekteplerimizin Tedris Kürsüleri, (I): 316
- Mekteplerin Tatili, (I): 317
- Mel'un, (I): 49
- Memalik Ahalisi, (II): 106
- Memalik, (I): 36, 215, 237, 293; (II): 12, 105, 106, 130, - imiz, (I): 47, 285, 305
- Memalik-i Ecnebiye, (I): 310; (II): 141
- Memalik-i İslâmiye, (I): 290, 291; (II): 99
- Memalik-i Mütecavire, (I): 237
- Memalik-i Vâsia, (I): 198
- Membalarımızın Servet ve Kudretleri, (I): 364
- Memleket İşleri, (I): 234
- Memleket Ahalisi, (II): 85
- Memleket Bölgeleri, (I): 412
- Memleket Dâvalarının İdeolojisi, (I): 419
- Memleket Ekonomisi, (I): 418
- Memleket Evlâdı, (I): 353; (II): 94, 179, - ları, (II): 261
- Memleket Gençleri, (II): 303
- Memleket Halkı, (I): 66; (II): 71, 77, 189, 233, - ları, (II): 31
- Memleket Hayvanatı, (I): 311
- Memleket İdaresi, (II): 201
- Memleket İhtiyaçları, (I): 362
- Memleket İktisadiyatı, (I): 379
- Memleket Müdafaası, (II): 174
- Memleket Münasebetleri, (II): 315
- Memleket Ödevleri, (II): 323
- Memleket Sevgisi, (II): 139
- Memleket ve Cihan, (II): 220
- Memleket ve İstiklâl Müdafaası, (II): 188
- Memleket ve Millet , (I): 139, 404; (II): 263
- Memleket ve Millet Vezaifi, (II): 218
- Memleket ve Millet, (I): 8, 9, 16, 31, 107, 128, 139, 146, 147, 159, 160, 162, 167, 179, 180, 188, 210, 222, 301, 319, 370; (II): 47, 52, 63, 77, 82, 108, 117, 128, 176, 190, 195, 199, 200, 203, 205, 245, 257, 260, 325, 343; (III): 14, 34, 48, 49, 98, 99, 110, - imiz, (I): 84, 103, 189, 244, 340, 387, 394; (II): 16, 51, 115, 205
- Memleket ve Milleti İdare Etmek, (I): 159
- Memleket ve Milleti Kurtarmak, (III): 49
- Memleket ve Milletimizin Kuvvet ve Kudreti, (II): 86

Memleket ve Millet'in Atisi, (III): 49

Memleket ve Millet'in Halâs-ı Hakikisi, (III): 98

Memleket, (I): 2, 3, 4, 8, 16, 20, 26, 31, 34, 39, 49, 51, 53, 56, 57, 60, 63, 65, 66, 73, 78, 81, 82, 84, 102, 103, 110, 126, 128, 129, 133, 135, 136, 138, 139, 142, 143, 145, 147, 148, 152, 154, 159, 160, 162, 163, 164, 167, 168, 170, 172, 174, 176, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 185, 188, 189, 200, 202, 210, 216, 220, 222, 234, 235, 236, 237, 238, 242, 243, 244, 245, 247, 252, 255, 258, 259, 260, 301, 302, 305, 306, 307, 311, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 325, 329, 332, 334, 335, 336, 337, 340, 341, 343, 345, 346, 347, 348, 351, 352, 353, 355, 362, 363, 365, 366, 370, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 387, 388, 389, 391, 392, 393, 394, 399, 400, 404, 406, 407, 412, 413, 415, 417, 418, 419, 422, 425, 426, 427, 428, 429; (II): 1, 2, 7, 10, 13, 17, 20, 23, 25, 28, 29, 31, 32, 43, 45, 46, 47, 51, 52, 54, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 67, 68, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 90, 94, 95, 96, 97, 102, 103, 104, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 121, 123, 124, 125, 126, 128, 130,

133, 134, 135, 136, 139, 140, 145, 152, 155, 158, 162, 170, 174, 176, 178, 184, 188, 189, 192, 193, 194, 195, 196, 199, 200, 201, 205, 208, 209, 210, 212, 214, 215, 218, 219, 220, 222, 225, 227, 231, 233, 235, 236, 237, 238, 241, 243, 248, 251, 254, 255, 256, 257, 259, 260, 261, 262, 264, 267, 271, 277, 278, 279, 280, 282, 285, 286, 288, 289, 291, 293, 294, 296, 299, 300, 301, 309, 310, 311, 313, 314, 317, 319, 320, 325, 331; (III): 2, 3, 11, 12, 13, 15, 24, 29, 36, 37, 42, 43, 46, 48, 49, 52, 54, 56, 72, 75, 79, 89, 94, 97, 103, 104, 105, 107, 110, 111, 114, 115, 117, 124, 125, 127, 129, 130, 134, - eyn, (II): 177, - imiz, (I): 4, 5, 6, 13, 26, 30, 31, 37, 51, 52, 53, 56, 62, 63, 73, 80, 81, 82, 95, 105, 107, 129, 135, 136, 138, 177, 178, 184, 188, 189, 190, 198, 199, 223, 237, 238, 241, 242, 243, 247, 248, 249, 251, 256, 261, 265, 281, 286, 299, 308, 309, 311, 313, 316, 319, 327, 330, 336, 337, 338, 345, 346, 361, 362, 365, 374, 375, 382, 388, 414, 421, 430, 431, 432; (II): 3, 7, 9, 12, 13, 16, 19, 26, 28, 29, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 65, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 91, 94, 95, 101, 102, 103, 104, 109, 112, 113,

114, 115, 118, 124, 135, 138, 144, 146, 151, 153, 154, 167, 173, 178, 201, 215, 216, 230, 232, 251, 259, 260, 269, 289, 293, 299, 309, 312, 320; (III): 2, 3, 16, 18, 23, 24, 25, 26, 31, 38, 49, 52, 56, 69, 70, 75, 77, 78, 79, 90, 91, 97, 106, 118, 127, - ler, (I): 3, 4, 52, 94, 96, 122, 143, 144, 181, 198, 238, 299, 309, 311, 338, 341, 383, 393, 414; (II): 51, 58, 85, 101, 149, 184, 185, 195, 235, 268, 289, 296, 297, 311, 318, 325; (III): 4, 83, 87, 94, 109, 133, - lerimiz, (II): 19, 73, 256, 263, 276, 286, 288, 312, 314, 316

Memleketimizi Asrîleştirmek, (III): 91

Memleketimizi İmar Etmek, (II): 92

Memleketimizi Parçalamak, (I): 181; (III): 31

Memleketimizin Feyyaz Toprakları,

Memleketimizin Gençliği, (II): 188

Memleketimizin Güzel Şehirleri, (II): 197

Memleketimizin İktisadi Menabii, (I): 251

Memleketimizin İmar ve İhyası, (II): 72

Memleketimizin Malî İtibarı, (I): 431

Memleketimizin Menabii Varidatı, (I): 243

Memleketimizin Serveti, (I): 199

Memleketimizin Vaziyet-i Maliyesi, (I): 346

Memleketin Âlimleri, (II): 162

Memleketin Âmâl ve İhtiyacı Hakikiyesi, (II): 86

Memleketin Asayiş ve İntizam-ı Dâhilisi, (I): 39

Memleketin Asayışı, (I): 345

Memleketin Büyük Kalkınma Savaşı, (I): 419

Memleketin Cenubu-Şarkî Hududu, (I): 321

Memleketin Coğrafi ve İktisadi İcabatı, (I): 305

Memleketin Dahilî Emniyeti, (I): 431

Memleketin Dahilî Hayatı, (I): 373, 378

Memleketin Dahilî ve Haricî Emniyeti, (I): 337

Memleketin Emniyet ve Asayışı, (I): 302

Memleketin Esbab-ı Müdafaası, (I): 73

Memleketin Gençliği, (II): 196

Memleketin Güzide Evlâtları, (II): 117

Memleketin Hakikî Emelleri, (II): 216

Memleketin Hakikî Evlâtları, (II): 81

- Memleketin Hakikî Halkı, (II): 109
- Memleketin Hakikî Sahibi, (II): 133, 302
- Memleketin Hakikî Siyasî Fikirleri, (III): 126
- Memleketin Halâs ve Selâmeti, (I): 26
- Memleketin Halkı, (I): 223; (II): 130
- Memleketin Hayat ve İnkişafı, (I): 383
- Memleketin Hayat-ı İdariye ve İktisadiyesi, (I): 305
- Memleketin Hayat-ı İktisadiyesi, (I): 312
- Memleketin Hayvan Serveti, (I): 376
- Memleketin İdaresi, (I): 57, 218; (III): 42
- Memleketin İhtiyacı, bkz. Memleketin İhtiyaçları
- Memleketin İhtiyaçları, (I): 357, 370, 386; (II): 83, 293
- Memleketin İktisadi Emelleri, (I): 241
- Memleketin İktisadi İnkişafı, (I): 383
- Memleketin İktisadî Kalkınması, (II): 313
- Memleketin İlim ve İrfan Erbabı, (II): 169
- Memleketin İmarı ve Kalkınması, (I): 427
- Memleketin İnkişaf-ı İktisadisi, (I): 361
- Memleketin İstihsalâtı, (I): 380
- Memleketin İstikbali, (II): 296
- Memleketin İstiklâl ve Mevcudiyeti, (I): 175
- Memleketin İstiklâl-i Tammı, (I): 177
- Memleketin Kalkınması, (II): 58
- Memleketin Kredi Hayatı, (I): 408
- Memleketin Kurtarılması, (III): 125
- Memleketin Mamuriyeti, (I): 31
- Memleketin Masuniyeti, (I): 374
- Memleketin Menabi-i Varidatı, (I): 178, 314
- Memleketin Mukadderatı, (I): 384; (II): 300
- Memleketin Mübrem Sanayii, (I): 391
- Memleketin Müdafaası, (I): 341; (II): 174
- Memleketin Münevverleri, (III): 75
- Memleketin Nizamı, (I): 384
- Memleketin Sahib-i Aslisi, (I): 245
- Memleketin Serveti, (I): 241
- Memleketin Sıhhati, (I): 241, 379
- Memleketin Sınai Teçizatı, (I): 391
- Memleketin Şarkı, (III): 97

Memleketin Tabîî Kıymetleri, (II): 301
Memleketin Talih ve İradesi, (II): 205
Memleketin Tamamiyet ve Selâmeti,
(I): 65
Memleketin Temin-i Mâmuriyeti, (I):
361
Memleketin Umumi Hayatı, (I): 379
Memleketin Umumi Su Siyaseti, (I):
427
Memleketin Vahdet ve İstiklâli, (III):
13
Memleketin Vaziyet-i İçtimaiyesi, (II):
83
Memleketin Vaziyet-i İktisadiyesi, (I):
345
Memleketin Vaziyet-i Umumiyesi,
(II): 71
Memleketin ve Milletin İhtiyacı, (II):
115
Memleketin ve Milletin Mukaddesatı,
(I): 7
Memleketin Yükselme Mücadelesi,
(I): 377
Memleketinizin Müstakbel Milli
Hayatı, (II): 312
Memur Kadrosu, (I): 91
Memur Sınıfı, (I): 91

Memur, (I): 22, 34, 61, 82, 88, 91,
143, 148, 162, 182, 221, 231, 303; (II):
23, 65; (III): 9, 39, 43, 44, 46, 59, 72,
76, 126, - in, (I) bkz. Memurlar, - iyet,
(I): 19, 20, 21, 28, - lar, (I): 16, 36, 51,
55, 66, 80, 81, 103, 107, 141, 148,
182, 304, 306, 342, 358, 381; (II): 3,
94, 169, 170, 225, 241, 250; (III): 32,
73, 119, 121, - larımız, (II): 65, 170
Memurin-i Askeriye, (III): 8
Memurin-i Dâhiliye, (I): 91
Memurin-i Hükümet, (I): 178
Memurin-i Lâzime, (I): 165
Memurin-i Mülkiye, (I): 11, 76, 78,
129, 304; (II): 241
Memurin-i Siyasiye, (I): 36, 125; (III):
8
Memuriyet-i Âcizane, (I): 17, 29
Memuriyet-i Askeriye, (I): 23
Menabi-i Hayatiye ve İktisadiye, (II):
106
Menabi-i Memleket, (III): 33
Menabi-i Servet, (I): 358; (II): 70, 261
Menabi-i Varidat, (I): 178, 242, 244
Menafi-i Aliye-i Millet, (II): 172
Menafi-i Âliye-i Vataniye, (I): 57, 136
Menafi-i Hakikiye-i Millet, (I): 50
Menafi-i Millîye, (I): 179; (III): 69

- Menafi-i Mülk ve Millet, (I): 47, 139
- Menafi-i Mülk-ü Millet, bkz. Menafi-i Mülk ve Millet
- Menafi-i Umumiye, (II): 51
- Menafi-i Vataniye, (I): 23, 259, 304
- Menbai Feyiz, (II): 100
- Menbai Hayat, (II): 122
- Menbai Nur, (II): 100
- Menfaat-i Vatan, (I): 25
- Menfaatperest, - an, (II): 67, 108, - ler, (II): 63, 92; (III): 107
- Men'i Müskirat Cezaları, (I): 310
- Men'i Müskirat Kanunu, (I): 181
- Menkıbe, (I): 286
- Menkıbe-i Celâdet, (I): 334
- Merakiz-i Sıhhiye, (I): 308
- Meralar, (II): 262
- Merasim-i İhtiramiye, (I): 331
- Merasim-i Kanuniye, (III): 109
- Merci-i İdarî, (I): 141
- Merdane, (I): 40; (II): 73, 210, 283
- Merhumlar, (I): 324
- Merkep, (II): 90, 115
- Merkez-i Hilâfet, (I): 15; (III): 73
- Merkez-i Hükümet, (I): 43, 46, 294; (II): 26, - imiz, (I): 320
- Merkez-i İdare, (I): 348; (III): 97
- Merkez-i İrfan, (I): 316
- Merkez-i Saltanat, (I): 15, 22
- Merkez-i Umumi, (I): 129
- Mermi Parçası, (III): 120
- Mersin Halkı, bkz. Mersinliler
- Mersinliler, (II): 132, 133
- Mertebe-i Medeniyet, (I): 245
- Mertebe-i Saadet, (II): 118
- Mertebe-i Temeddün, (I): 246
- Mertlik, (III): 16
- Merzagî Sahalar, (II): 112
- Mesacit, (I): 66
- Mesahif-i Şerife, (I): 292
- Mesai Kanunu, (I): 364
- Mesai-i Bedeniye, (II): 262
- Mesai-i İktisadiye, (I): 314
- Mesai-i Millîye, (I): 258; (II): 119
- Mesai-i Mücahidane, (I): 333
- Mesai-i Sıhhiye, (I): 306
- Mesail-i Cihan, (I): 53
- Mesail-i Hariciye, (I): 253
- Mesail-i Hayatiye-i Millet, (I): 62
- Mesail-i İktisadiye, (II): 97; (III): 70, 83, 84

- Mesail-i Maliye, (I): 55
- Mesail-i Siyasiye, (I): 136; (II): 72
- Mesalik-i Muhtelif, (II): 102
- Mescid, (I): 291
- Mescid-i Şerif, (I): 318
- Mesele-i Siyasiye, (I): 133
- Meserretli Bir Bayram, (II): 23
- Meslek Erbabı, (II): 49
- Meslek Tahsili, (I): 377
- Meslek ve Fikir Adamları, (I): 316
- Meslek ve İhtisas Sahipleri, (II): 94
- Meslek, (I): 17, 38, 211, 316, 317, 318, 383; (II): 47, 49, 94, 129, 148, 258, - daş, (III): 37, - î, (II): 47
- Meslekî Dersler, (I): 306
- Meslekî İçtimai, (I): 211
- Meslekî Muhafazakâr, (III): 20
- Meslek-i Mukaddes, (III): 5
- Meslek-i Siyasî, (II): 105
- Meslekî Temsil, (I): 155
- Meslekî, (I): 155; (III): 90, - ye, (I): 310
- Meslekler Erbabı, (I): 245
- Mesuliyet-i Millîye, (I): 65
- Meşale, (II): 318
- Meşhur Hukukşinaslar, (II): 251
- Meşhur, (I): 133
- Meşhur-u Cihan, (II): 70
- Meşhut Cürümler Kanunu, (I): 411, 425
- Meşrua-i Millet, (I): 34
- Meşruiyet ve Kanuniyet, (I): 60
- Meşrutî Hükümet, (III): 72
- Meşrutî, (I): 45
- Meşrutiyet İdaresi, (II): 83
- Meşrutiyet Kavanini, (III): 103
- Meşrutiyet ve Hürriyet, (I): 45
- Meşrutiyet, (I): 37, 45, 221, 225, 227, 228; (II): 30, 74; (III): 44, 45, 74, - perver, (III): 2
- Meşrutiyetin İlânı, (III): 116
- Meşum Mütareke, (I): 331
- Meşveret, (I): 227
- Metalib-i Umumiye, (III): 4
- Mevaddı Harbiye Müessesatı, (I): 315
- Mevaddı Kanuniye, (I): 73, 208
- Mevahib-i İlâhiye, (II): 42
- Mevcudiyet-i Millîye, (I): 4, 36, 40; (II): 203, - miz, (I): 13, 20, 198, 199; (II): 126, 147
- Mevcudiyet-i Müstakile, (III): 21
- Mevki Kumandanlığı, (II): 239

- Mevki-i Hariciye, (I): 53
- Mevki-i İktidar, (I): 1, 31, 53, 54; (III): 13, 71
- Mevki-i Sadaret, (I): 54
- Mevziî Muharebeler, (I): 190
- Mevzuatı Hukukiye, (I): 239, - miz, (I): 239
- Meydan Muharebesi, (I): 152, 153, 190, 195, 196, 197, 275, 278, 279; (II): 180, 183, 184, 185, 191, 214; (III): 57, 58, 59, 60, 96, 102, - leri, (I): 197, 279; (II): 172
- Meydan-ı Muharebe, (I): 322
- Meyveler, (II): 122
- Mezalim, (I): 177; (III): 22
- Mezalim, (I): 181, 199, 285, 323; (II): 9, 82; (III): 23, 24
- Mezar, (II): 78, 124, 238
- Mezar-ı Adem, (II): 79, 158
- Mezar-ı Ebediyet, (I): 2
- Mezbuhane, (I): 27
- Mezheb, (II): 249, - siz, (I): 143
- Meziyet-i İnsaniye, (II): 206
- Mezuniyet Tezkeresi, (III): 43
- Mih, (II): 35
- Mintaka-i Nüfuz ve İstilâ-yı Arazi Siyasetleri, (I): 254
- Mıntakavî Misaklar, (III): 138
- Mısır Elçisi, (II): 276, 287
- Mısır Hükümdarı, (I): 295
- Mısır Kralı, (II): 277, 287
- Mısır Meliki, (I): 295
- Mızrak, (I): 292
- Milel ve Akvam, (I): 59
- Milel-i İslâmiye, (I): 290
- Milel-i Mütemeddin, (II): 15
- Milis Zabitan, (II): 94, 95
- Millet Aşk, (II): 171
- Millet Bahçesi, (II): 132
- Millet Bayramı, (II): 319
- Millet Cephesi, (II): 190
- Millet Hâkimiyeti, (I): 217, 329, 353; (II): 62
- Millet İstiklâli, (I): 31; (III): 32
- Millet Kahramanı, (III): 30
- Millet Kararı, (II): 176
- Millet Kongresi, (I): 18
- Millet Kumandanları, (I): 207
- Millet Kuvvetleri, (I): 51
- Millet Meclisi, (I): 49, 431
- Millet Mümessilleri, (II): 209
- Millet Ordusu, (I): 351

Millet Ricali, (II): 46

Millet ve Memleket, (I): 13, 18, 20, 33, 147, 162, 410, 423, 424, 166, 163, 171, 232, 247, 302, 337, 342; (II): 14, 47, 63, 82, 83, 92, 116, 144, 176, 205, 217, 271; (III): 2, 11, 26, 27, 29, 31, 49, 50, 97, - imiz, (I): 162, 297; (II): 62, 64, 217

Millet ve Memleketin İdaresi, (III): 72

Millet ve Ordu, (II): 83

Millet ve Vatan, (I): 65, (II): 172

Millet Vekâleti, (I): 363

Millet, (I): 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 70, 73, 74, 75, 77, 81, 82, 84, 87, 88, 91, 94, 99, 101, 102, 103, 104, 107, 110, 111, 113, 130, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 153, 154, 155, 156, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 188, 189, 191, 194, 197, 198, 200, 201, 204, 205, 206, 207, 209, 210, 211, 212, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 226, 230, 232, 234, 235,

236, 238, 240, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 258, 260, 261, 262, 264, 265, 283, 285, 286, 287, 288, 290, 291, 294, 296, 297, 299, 300, 301, 302, 319, 320, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 353, 355, 356, 357, 359, 361, 363, 364, 365, 368, 369, 370, 371, 373, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 388, 389, 391, 397, 404, 405, 408, 409, 410, 412, 414, 419, 420, 421, 423, 430; (II): 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161,

162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 171, 172, 173, 174, 176, 180, 184, 185, 186, 187, 190, 191, 195, 196, 198, 199, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 224, 225, 226, 227, 229, 230, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 245, 246, 248, 249, 251, 252, 253, 255, 257, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 267, 269, 270, 271, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 282, 283, 286, 287, 288, 289, 290, 296, 297, 298, 300, 302, 311, 312, 315, 316, 318, 319, 324, 325, 326, 327; (III): 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 47, 48, 49, 50, 52, 54, 55, 56, 57, 69, 72, 73, 74, 77, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 93, 94, 95, 97, 98, 102, 104, 107, 110, 111, 119, 120, 122, 124, 126, 128, 129, 133, 134, 139, 141, - daş, (I): 64, - daşlar, (I): 238, - daşlarımız, (I): 31, 32, 181, - imiz, (I): 1, 2, 5, 6, 7, 9, 12, 26, 31, 33, 36, 40, 45, 46, 51, 52, 53, 57, 82, 85, 97, 102, 135, 136, 138, 151, 154, 159, 160, 166, 176, 178, 180, 181, 183, 187, 188, 198, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 223, 224, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 245, 249, 251, 252, 257, 261, 266,

286, 299, 301, 319, 325, 327, 329, 330, 333, 338, 343, 344, 346, 350, 351, 353, 356, 358, 359, 361, 362, 363, 369, 370, 371, 372, 373, 378, 381, 385, 386, 388, 389, 390, 391, 392, 404, 405, 410, 411, 421; (II): 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 24, 30, 31, 33, 34, 35, 37, 38, 41, 42, 45, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 61, 62, 65, 66, 68, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 84, 85, 86, 87, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 107, 110, 111, 112, 113, 114, 118, 120, 121, 124, 126, 127, 130, 131, 135, 136, 138, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 154, 155, 157, 159, 167, 168, 169, 170, 172, 173, 175, 176, 185, 186, 187, 188, 194, 204, 166, 217, 220, 223, 224, 226, 230, 232, 238, 240, 241, 243, 245, 246, 247, 249, 250, 252, 265, 266, 274, 295, 318; (III): 1, 4, 13, 15, 16, 17, 18, 22, 24, 25, 30, 31, 55, 61, 62, 82, 83, 86, 88, 102, 123, 130, 139, 141, - ler, (I): 3, 26, 58, 60, 61, 84, 85, 102, 137, 138, 160, 165, 180, 181, 198, 199, 229, 244, 246, 251, 336, 339, 348, 349, 350, 355, 356, 360, 372, 374, 387, 389, 390, 430; (II): 4, 5, 8, 9, 11, 14, 21, 25, 27, 30, 31, 32, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 48, 49, 59, 60, 61, 62, 85, 87, 93, 96, 97, 98, 104, 105, 106, 120, 121,

124, 127, 129, 130, 135, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 154, 166, 184, 185, 192, 222, 236, 243, 249, 255, 259, 268, 269, 270, 271, 272, 275, 278, 281, 285, 287, 288, 302, 304, 305, 307, 309, 311, 312, 314, 315, 317, 319, 320, 324, 325, 326, 330; (III): 4, 10, 23, 31, 32, 52, 83, 90, 92, 103, 104, 130, 131, 132, 137, 138, 139, - lerce, (I): 257, - lerimiz, (I): 409

Milleti Hâkim Kılmak, (II): 1

Millet-i Necibe, (I): 17, 19, 28, 29, - miz, (I): 5

Milletimizin Davası, (I): 256

Milletimizin Fikrî Terbiyesi, (II): 47

Milletimizin Hakikî Mümessilleri, (I): 183

Milletimizin Hâkimiyeti, (II): 185

Milletimizin İnkılâbı, (II): 147

Milletimizin İstiklâli, (III): 17

Milletimizin Kuvve-i Mâneviyesi, (I): 85

Milletimizin Meclisleri, (I): 206

Milletimizin Mümessil-i Yegânesi, (I): 151

Milletimizin Serveti, (I): 31

Milletimizin Sınıfı Uleması, (II): 159

Milletimizin Tarihi Tedenniyatı, (II): 19

Milletin Aksam-ı Şarkiyesi, (I): 27

Milletin Anası, (II): 156

Milletin Beşer Tarihi, (II): 273

Milletin Demir Eli, (I): 326

Milletin Dili, (I): 377

Milletin Esaretten Tahlisi, (II): 14

Milletin Hakikî Hâkimiyeti, (II): 211

Milletin Hakikî Mümessilleri, (I): 329

Milletin Hakikî Vekilleri, (I): 156

Milletin Hâkimiyeti, (I): 205, 206, 328; (II): 67, 68, 84, 92, 100, 109, 126

Milletin Halâsı, (II): 48, 117, 210; (III): 49

Milletin Harsı, (II): 146

Milletin Hayat Mücadelesi, (I): 377

Milletin Hayatî İhtiyaçları, (II): 108, 166

Milletin Hazinesi, (I): 368

Milletin Heyet-i Umumiyesi, (I): 138; (III): 5

Milletin Hürriyet ve İstiklâli, (III): 31

Milletin İçtimaî Heyeti, (II): 35

Milletin İdaresi, (II): 2

- Milletin İrade ve Hâkimiyeti, (I): 204; (II): 109
- Milletin İstiklâl-i Tammi, (II): 110
- Milletin İstiklâli, (I): 107, 137, 333, 335; (III): 7, 28, 49, 68
- Milletin İstiklâli, (II): 301
- Milletin Kıyafetleri, (II): 226
- Milletin Kültür Seviyesi, (I): 412
- Milletin Maddi Kuvvetleri, (I): 244
- Milletin Meclisi, (I): 206
- Milletin Mefkuresi, (II): 187; (III): 126
- Milletin Mukaddesatı, (I): 3
- Milletin Mümessili, (I): 63, 103, 188, -leri, (II): 55, 225
- Milletin Münevver Sınıfı, bkz. Milletin Münevverleri
- Milletin Münevverleri, (II): 69, 159, 168
- Milletin Reisi, (II): 99
- Milletin Ruh-u İstiklâli, (III): 33
- Milletin Sada-yı Umumisi, (I): 246
- Milletin Saltanatı, (I): 287
- Milletin Sarayı, (II): 265
- Milletin Tabii Mümessilleri, (I): 160
- Milletin Talihi, (II): 38, 184
- Milletin Tarihi, (II): 9
- Milletin Terakkisi, (II): 241; (III): 91
- Milletin Terbiye-i Umumiyesi, (I): 347
- Milletin Tevhid-i Kuva Etmesi, (II): 81
- Milletin Umumi Seferberliği, (I): 214
- Milletin Vahdeti, (I): 143
- Milletin Varlığı, (I): 7
- Milletin ve Ordularının Kabiliyeti, (II): 45
- Milletin Vekilleri, (I): 379, 383, 391; (II): 100
- Milletin Yüce Vekilleri, (I): 401
- Milletler Ailesi, (I): 377
- Milletler Camiası, (III): 138
- Milletler Tarihi, (I): 423
- Milletler ve Demokrasiler, (III): 120
- Milletlerin Çarpışması, (II): 184
- Milletlerin Esareti, (II): 185
- Milletlerin Hükümeti, (III): 92
- Milletlerin Medenî İhtiyaçları, (I): 238
- Milletlerin Mümessili, (II): 44
- Milletvekili, (I): 10, 11, 68, 86, 88, 156, 300, 404, 410, 412, 413, 416, 423, 425, 430, -leri, (I): 12, 50, 63, 221, 222, 223, 287, 388, 390, 391, 423, 427; (II): 14; (III): 29, 30

- Millî Âbidat ve Hatıratı, (III): 22
- Millî Ahlâk, (II): 179, 221
- Millî Akideler, (II): 147
- Millî Ananeler, (III): 26
- Millî Bayram, (I): 409; (II): 266
- Millî Benlik, (II): 121, 147, 161
- Millî Birlik Duygusu, (II): 318
- Millî Birlik ve Beraberlik, (II): 318
- Millî Birlik, (I): 13, 405
- Millî Cephe, (II): 190
- Millî Cereyan, (I): 2
- Millî Dâva, (I): 431; (II): 119; (III): 63, - larımız, (I): 414, - mız, (I): 251, 252, 421
- Millî Devir, (II): 112
- Millî Devre, (II): 110
- Millî Disiplin Okulu, (I): 421
- Millî Ekonomi, (I): 412, 425
- Millî Ekonomik Kalkınma, (I): 417
- Millî Faaliyet, (I): 418, - mız, (I): 175, 406
- Millî Felah, (III): 30
- Millî Gaye, (I): 137; (III): 26, - mız, (I): 301
- Millî Hâkimiyet, 139
- Millî Hars, (I): 317, - ımız, (I): 245
- Millî Hayat, (I): 240; (II): 104, 240
- Millî Hazine, (I): 314
- Millî Hedef, (II): 187
- Millî Heyecan, (I): 333, 420; (III): 29
- Millî Hudutlar, (I): 58; (II): 89; (III): 21, - ımız, (II): 22
- Millî Hususiyetler, (II): 154
- Millî Hükümet, (I): 305
- Millî İdare, (I): 312, 326, 364; (II): 162, 168, - mız, (I): 301
- Millî İdeal, (I): 405; (II): 302
- Millî İhtiraslar, (III): 133, 135
- Millî İhtiyaç ve Menfaatler, (I): 390
- Millî İktisad, (I): 390
- Millî İnkılâp, (II): 74
- Millî İrade, (I): 405
- Millî İstihsâl, (I): 418
- Millî İstiklâl, (III): 31
- Millî İşler, (II): 171
- Millî İzzetinefis, (II): 242
- Millî Kahramanlık, (II): 303
- Millî Kalkınma Hareketleri, (I): 415
- Millî Kıyafet, (II): 226
- Millî Konferanslar, (II): 308
- Millî Kongre, (I): 29
- Millî Konjonktür, (I): 425

- Millî Kudret, (I): 16
- Millî Kumandanlar, (I): 207
- Millî Kuvvet, (I): 17, 207, - ler, (I): 98, 188, - lerimiz, (I): 119, 188
- Millî Kültür, 390; (II): 318
- Millî Maarif, (II): 19, - imiz, (II): 20, 178
- Millî Maksat, (II): 51, 64
- Millî Mazi, (II): 142
- Millî Mefkure, (I): 386, 387; (II): 242; (III): 96
- Millî Menfaatler, (II): 165, 167
- Millî Mesele, (I): 406
- Millî Misak, (I): 328; (II): 76
- Millî Mücadele, (I): 86; (II): 151, 242; (III): 56
- Millî Müdafaa Hizmetleri, (I): 428
- Millî Müdafaa Sahası, (I): 408
- Millî Müdafaa Vasıtaları, (I): 408
- Millî Müdafaa, (II): 173
- Millî Müessese, (I): 383; (III): 130
- Millî Ordunun Tarihî Şerefi, (I): 334
- Millî Para Buhranı, (I): 382
- Millî Para, (I): 427, - mız, (I): 408
- Millî Paranın Kudreti, (I): 388
- Millî Prensipler, (I): 313
- Millî Saltanat ve Hâkimiyet, (I): 296
- Millî Sene, (I): 301, - miz, (I): 175
- Millî Servet, (II): 136
- Millî Sınır, (I): 378
- Millî Şuur, (I): 405, 428
- Millî Tarih, (I): 386; (II): 112, - imiz, (II): 104
- Millî Tecelli, (II): 302
- Millî Tekâmül, (III): 75
- Millî Terbiye Programı, (II): 19
- Millî Terbiye, (II): 19, 178, 206, 300
- Millî Terbiye-i Umumiye, (I): 352
- Millî Teşebbüs, (II): 201, - ler, (II): 201, 231
- Millî Teşkilât, (I): 18, 332; (II): 9; (III): 16
- Millî Ticaret Müesseseleri, (II): 140
- Millî Ticaret, (II): 136
- Millî Topraklar, (III): 24
- Millî Ülkü, (I): 404; (II): 319, - müz, (II): 318
- Millî Vazife, (I): 385, - ler, (II): 303
- Millî Vicdan, (I): 7, 13
- Millî Yeni Bir Hudut, (II): 12
- Millî Yurt Meselesi, (II): 72
- Millî Zafer, (I): 301

Millî, (I): 2, 5, 7, 8, 13, 16, 17, 18, 21, 29, 48, 58, 98, 119, 137, 175, 177, 188, 198, 207, 236, 240, 245, 251, 253, 255, 257, 263, 265, 279, 296, 300, 301, 305, 312, 313, 314, 317, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 330, 331, 332, 333, 334, 347, 352, 356, 361, 364, 375, 378, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 394, 405, 411, 416, 417; (II): 9, 12, 19, 20, 34, 51, 59, 61, 64, 72, 76, 89, 103, 104, 105, 109, 110, 112, 119, 121, 136, 139, 142, 143, 147, 153, 154, 161, 162, 165, 167, 168, 173, 178, 187, 190, 201, 204, 206, 220, 226, 233, 241, 326; (III): 16, 21, 25, 28, 61, 75, 78, 114, 134, - ye, (I): 28, 356; (II): 20; (III): 3

Milliyet Esasatı, bkz. Milliyet Esasları

Milliyet Esası, (I): 30, - ları, (I): 2; (III): 16, 18

Milliyet Fikirleri, (II): 146

Milliyet Hissi, (II): 147

Milliyet Mefkuresi, (II): 147; (III): 128

Milliyet Nazariyesi, (II): 147

Milliyet Prensibi, (II): 147; (III): 128

Milliyet, (I): 177

Milliyet, (I): 2, 30, 372; (II): 9, 147, 154; (III): 117, - çilik, (III): 137, - imiz, (II): 147, 154, - ler, (I): 102, -

perver, (I): 47, 102; (III): 72, 88, 118, - perverler, (III): 20, 21, 88, - perverliğimiz, (I): 102, - perverlik, (I): 102; (II): 188, - siz, (II): 279

Milliyetçi ve Cumhuriyetçi Kuvvetler, (III): 130

Milliyetçi Zümre, (II): 290

Milliyetçilik, (III): 130

Milliyetler Esası, (I): 1, 6, 12

Milliyetler, (III): 103

Milliyetperver Mebusan, (I): 47

Milliyetperverlerin Umdesi, (III): 38

Milyarderler, (II): 102

Milyoner, -imiz, (II): 102, - ler, (II): 102

Mimber, (II): 99, 100, - ler, (I): 246

Minber, (I): 246

Mintan, (II): 226

Mintarafilmesih, (I): 199

Miralay, (III): 9

Miras, (I): 338

Mirliva, (III): 9

Misafir, (II): 265, - imiz, (II): 37, 304, 324, - perverlik, (II): 232, 307; (III): 123

Misafirhaneler, (I): 247

Misak, (III): 75

Misak-ı Millî, (I): 251, 264, 321, 325, 326; (II): 61, 66, 110, 116; (III): 27, 39, 49, 50, 61, 65, 66, 69, 79, - miz, (I): 236, 250, 252, 285; (II): 76, - ye, (I): 328

Misak-ı Milli'nin Çizdiği Hudutlar, (I): 286

Mitralyöz, (I): 77; (II): 81, 182

Mizac-ı Hümâyun, (I): 221

Modern Bir Kültür Şehri, (I): 420

Modern Donanma, (II): 197

Modern Kültür, (I): 402, 428

Modern Müzik, (II): 328

Modern Silâh ve Vasıtalar, (II): 331

Modern Teknik, (I): 403

Modern Türk Sosyetesini, (I): 398

Modern Ziraat Merkezleri, (I): 413

Modern, (I): 417

Mondros Mütarekesi, (I): 330, 331; (II): 64, 109; (III): 1

Montrö Mukavelesi, (I): 409

Moskova Konferansı, (III): 25, 26

Moskova Muahedenamesi, (I): 248, 319, 320

Moskova Muahedesini, bkz. Moskova Muahedenamesi

Motorize, (I): 417

Motorlu Vasıtalar, (I): 429

Motris Kuvveti, (I): 412

Muahedat, bkz. Muahedeler

Muahedat-ı Siyasiye, (I): 210

Muahede Projesi, (II): 93

Muahede ve Sulh Akdi, (I): 156

Muahede, (I): 156, 247, 248, 249,250, 255, 330, 336, 349, 352, 354, 360, 366, 367, 375, 393, 422; (II): 29, 31, 106, 266; (III): 22, - ler, (I): 366, - name, (I): 248, 249, 330, 349

Muallim Ordusu, (II): 245

Muallim ve Mürebbiler, (II): 178

Muallim, (I): 317; (II): 20, 46, 48, 168, 169, 178, 205, 243, 244, 303; (III): 41, - e, (II): 19, 20, 21, 46, 168, 169, - in, (I): 317; (II): 266, - ler, (I): 315, 317; (II): 19, 162, 178, 179, 205, 243, 245, 266, 303, - lik, (I): 378; (II): 243

Muallimler Birliği Kongresi, (II): 178

Muallimlik Mesleği, (II): 266

Muamele Vergileri, (I): 382

Muamele Vergisi Muafiyeti, (I): 428

Muasır Medeniyet Seviyesi, (II): 318

Muasır Medeniyet, (I): 356, 359, 363; (II): 249, 250, 301

Muaviye'nin Askerleri, (II): 149

- Muayene, (I): 45, 308
- Muazzez Vilâyet, (I): 47
- Muazzez, (III): 22
- Mudanya Konferansı, (I): 285, 335
- Mudanya Mukavele-i Askeriyesi, bkz. Mudanya Konferansı
- Mugayir-i Din, (II): 70
- Mugayir-i İnsaniyet, (I): 257
- Muhabbeti Milliye ve Vataniye, (II): 65
- Muhaberat, (I): 7, 21, 37, 40, 58, 107, 313
- Muhaberat-ı Askeriye, (I): 304
- Muhaberat-ı Hariciye, (I): 306
- Muhaberat-ı Mühimme, (I): 304
- Muhaberat-ı Resmîye, (I): 37
- Muhaberat-ı Telgrafiye, (I): 55
- Muhabere Şebekesi, (I): 305
- Muhabere, (I): 18, 32, 53, 55, 69, 84, 107, 306, - miz, (I): 76
- Muhabere-i Fenniye Malzemesi, (I): 257
- Muhabir, (I): 125; (II): 50; (III): 2, 38, 65
- Muhacemat, (II): 24
- Muhaceret, (I): 2, 79, 307
- Muhacir ve Mülteci Eytamı, (I): 238
- Muhacir, (I): 349; (II): 60
- Muhadenet Muahedenamesi, (I): 247, 349, 367
- Muhadenet, (III): 26
- Muhafaza-i Bîtarafîye, (III): 31
- Muhafaza-i Hukuku Milliye, (I): 2, 7
- Muhafaza-i İstiklâl, (I): 216
- Muhafaza-i İstiklâliyet-i Millîye, (I): 15
- Muhafaza-i Mevcudiyet ve İstiklâl, (III): 49
- Muhafaza-i Mevcudiyet, (II): 4, 15, 97, 107, 187
- Muhafaza-i Selâmet, (I): 57
- Muhafaza-i Vatan, (I): 346
- Muhafazakâr Hükümet, (III): 77
- Muhafazakâr, (I): 339; (III): 88
- Muhafız, (II): 21; (II): 185; (III): 110, - lar, (II): 178
- Muhalefet, (I): 56, 95, 141, 290; (II): 284; (III): 12, 13, 110, 127
- Muhalif Hizip ve Fırkalar, (II): 289
- Muhalif, (I): 9, 45, 53, 58, 88, 101, 138; (III): 31, 93
- Muhalif-i Adap, (II): 91
- Muhalif-i Hakikat, (I): 8

- Muhelif-i Namus, (I): 45
- Muhalfısız Bir Fırka, (II): 290
- Muharebat, (I): 4, 114, 121, 150, 177, 194, 257, 259, 275
- Muharebe Cepheleri, (I): 301
- Muharebe Mevzileri, (II): 182
- Muharebe Meydanı, (II): 183; (III): 96, - ları, (I): 182, 197, 286, 338; (II): 35, 40, 69, 73, 94, 118, 133, 168, 172, 254
- Muharebe Meydanlarındaki Muzafferiyet, (III): 14
- Muharebe, (I): 82, 83, 87, 88, 90, 98, 105, 116, 117, 119, 120, 144, 150, 182, 190, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 256, 257, 259, 261, 271, 275, 276, 278, 279, 280, 281, 285, 292, 321, 322; (II): 5, 10, 12, 26, 32, 57, 95, 133, 172, 174, 180, 181, 182, 184, 194, 214, 257; (III): 9, 14, 52, 59, 63, 65, 96, 122, - ler, (III): 46, 96, 120
- Muharebe-i Katîye, (I): 190
- Muharip Ordu, (II): 63
- Muharip, (I): 185; (II): 6
- Muharrir, (II): 87; (III): 1, - lerimiz, (II): 48
- Muhasama, (II): 40
- Muhasara, (I): 45
- Muhit-i Millî, (I): 324
- Muhtar, (I): 214; (II): 52
- Mukadderat, (I): 2, 4, 6, 14, 18, 19, 34, 37, 43, 46, 49, 176, 179, 236, 251, 332, 333, 253, 372; (II): 3, 5, 11, 14, 23, 25, 30, 31, 33, 37, 39, 110, 157, 164, 174, 255; (III): 22, 72, - ımız, (I): 21, 84, 153; (II): 84
- Mukadderat-ı Memleket, (I): 34, 64, 147, 176
- Mukadderat-ı Millet, (I): 34, 147, 178; (II): 14
- Mukadderat-ı Millîye, (I): 61; (III): 5
- Mukadderat-ı Vatan, (I): 62
- Mukaddes Ateş, (I): 328, - ler, (II): 146
- Mukaddes Cemiyet, (II): 195
- Mukaddes Dâva, (I): 261; (II): 2
- Mukaddes Emel, (II): 218
- Mukaddes Esaslar, (II): 203
- Mukaddes Gaye, (I): 260
- Mukaddes Hâkimiyet, (II): 139
- Mukaddes Hedef, (II): 110, 237
- Mukaddes Hizmet, (II): 20
- Mukaddes Kitaplar, (II): 204
- Mukaddes Kudret, (I): 16

Mukaddes Toprak, (II): 238, - lar, (I): 153; (II): 117, 240, 260, - ımız, (II): 39, 138, 260

Mukaddes Varlık, (II): 209

Mukaddes Vazife, (I): 14, 371; (II): 26, - ler, (I): 115

Mukaddes ve Azametli Hedefler, (II): 111

Mukaddes ve Mübeccel, (I): 77; (III): 64

Mukaddes Vezaif, bkz. Mukaddes Vazife

Mukaddes, (I): 14, 16, 53, 77, 83, 112, 216, 245, 257, 322, 325, 337; (II): 2, 20, 21, 25, 44, 172; (III): 12, 14, 64, 108, 119, 141, - at, (I): 2, 5, 14, 19, 28, 251; (II): 161, 187, - atımız, (I): 5, 110, 327

Mukaddesat-ı Ahlâkiye, (II): 221

Mukaddesat-ı Diniye, (I): 264

Mukaddesat-ı Müdafaa, (III): 25

Mukarrerat-ı Katîye-i Sulhiye, (I): 52

Mukarrerat-ı Sulhiye, (I): 52

Mukatele, (I): 36

Mukaveleler, (III): 70

Mukavelename, (II): 268

Mukavemet, (III): 20, 30, 33, 57

Mukden Meydan Muharebesi, (I): 197

Muktazay-ı Beşeriyet, (I): 289

Murahhas Heyetler, (II): 85

Murahhas, (I): 1, 3, 31, 38, 41, 102, 159, 161, 169, 170, 292, 385; (II): 30, 85, 177, 253, 267, 268, 275, 276; (III): 45, - lar, (I): 1, 22, 34, 161, 163, 223, 320, - lar, (II): 14, 305; (III): 20, 78, 79, - larımız, (I): 18, 95, 105; (II): 55, 56, 93

Murahhas-ı Mahsus, (II): 253

Murahhasların Mahallî İntihapları, (I): 8

Murakabe-i Millîye, (I): 1

Musalâha, (I): 119

Musarrah Hudut, (III): 16, 18

Museviler, (II): 9, 72

Musiki Heyeti, (II): 273

Musiki İnkılâbı, (III): 123, 128

Musiki, (I): 335, 396; (II): 242, 243, 273; (III): 128, - cilik, (III): 128

Mustafa Kemal'in Hitabesi, (II): 1

Musul Meselesi, (I): 360; (III): 77

Mutaassıp, (II): 143, 155

Mutalebât-ı Meşrua, (III): 82

Mutalebât-ı Millîye, (III): 80

Mutasarrıf, (I): 91, 96, 157, 303, - lar, (I): 20, - lıklar, (I): 182

- Muti Tebaa, (I): 199
- Mutlakiyet, (II): 74, 84
- Muvaffakiyet Güneşi, (I): 378
- Muvaffakiyet ve Muzafferiyet, (I): 197
- Muzaffer, (II): 25, 40, 48, 107, 139, 168, 170, - ane, (I): 177, - iyet, (I): 198, 201, 319, 321, 378, (II): 54, 80, 81, 83, 111, 118, 119, 133, 141, 142, 165; (III): 82, - iyetimiz, (I): 335, - iyetler, (II): 57, 76, 124, 127, 172, - iyetlerimiz, (III): 59, - name, (II): 113
- Muzafferiyat-ı Askeriye, (II): 76
- Muzafferiyet Nârası, (III): 125
- Muzafferiyet-i Katiye, (II): 27
- Muzır Propagandalar, (I): 43
- Muzır ve Muhalif Eşhas, (I): 116
- Muzika, (II): 29
- Mübadele İşleri, (I): 345
- Mübadele Meselesi, (III): 79
- Mübadele Mukavelesi, (I): 351
- Mübadele, (I): 389; (II): 72
- Mübadele-i Ahali, (I): 345
- Mübadele-i Üsera, (I): 250
- Mübadil Vatandaşlar, (I): 374
- Mübadil, (I): 374, 375
- Mübarek Ruhlar, (I): 183
- Mübeccel Aile, (I): 132
- Mücadelât-ı Müselleha, (II): 257
- Mücadelât-ı Sıhhiye, (I): 352
- Mücadele Günleri, (I): 334
- Mücadele Hayatı, (II): 307; (III): 94
- Mücadele Seneleri, (I): 334; (II): 79
- Mücadele, (III): 16, 20, 21, 24, 25, 37, 38, 39, 57, 79, 88
- Mücadele-i Millîye, (I): 305; (II): 62, 197, 257, - miz, (II): 55
- Mücahedat, bkz. Mücahedeler
- Mücahedat-ı Milliye, (I): 70
- Mücahede, (I): 211, - ler, (I): 62, 249
- Mücahede-i Milliye, (II): 27; (III): 30
- Mücahede-i Mukaddese, (I): 65
- Mücahidin, bkz. Mücahitler
- Mücahidin-i Arap, (II): 142
- Mücahit, - ler, (I): 70, 121; (II): 135, - lik, (II): 135
- Müdafaa Vasıta ve Kuvvetleri, (I): 392
- Müdafaa ve Muhafaza-i Hukuk, (I): 13
- Müdafaa Vesaiti, (I): 181
- Müdafaa, (I): 7, 13, 18, 28, 36, 46, 49, 53, 54, 57, 58, 59, 63, 73, 82, 83, 86, 119, 120, 139, 144, 160, 163, 164, 184, 193, 194, 196, 251, 274, 279, 280, 281, 299; (II): 3, 10, 20, 25, 44,

75, 114, 135, 175, 176, 182, 222, 250, 261, 279; (III): 5, 11, 16, 24, 28, 38, 60, 62, 75, 87, 88, 94, 96, 97, 99

Müdafaa-i Hukuk, (I): 53, 59

Müdafaa-i İstiklâl, (III): 54

Müdafaa-i Memleket, (I): 346, 352, 361; (III): 47

Müdafaa-i Memleket, (I): 73

Müdafaa-i Millîye Encümeni Reisi, (I): 131

Müdafaa-i Milliye Vekili, (I): 86, 111, 146, 149, 150, 282, 340; (II): 173

Müdafaa-i Milliye, (I): 74, 87, 178

Müdafaa-i Tabiiye, (II): 176

Müdafaa-i Vatan, (I): 2, 28, 89, 144; (II): 82; (III): 54

Müdafaainefs Hakkı, (II): 22

Müdafaainefs, (II): 24

Müdafaat-i Mukaddese, (I): 121

Müdafi-i Hürriyet, (III): 24

Müderisler, (I): 317; (III): 121

Müdevvenat-ı Kanuniye, (I): 239

Müdür-i Umumi, (I): 123, 124, 125, 126

Müdiriyyet-i Umumiye, (I): 54, 123, 124, 126, 127

Müdür, (II): 157, 158, 159, 167, 245, 292, - an, bkz. Müdürler, - ler, (I): 183, 359; (II): 236

Müessesat-ı Mazi, (I): 338

Müessese, (II): 11, 36, 103, 252; (III): 93, - ler, (II): 94, 185, 211, 243, 252, 257; (III): 24, 32, 90, 107, 119, 123, - lerimiz, (III): 94

Müessese-i Âliye, (I): 218, 239

Müessese-i Millîye, (I): 218

Müfessirler, (I): 318

Müfettiş, (I): 305; (II): 239, 240

Müfettiş-i Umumi, (I): 236

Müfreze Kumandanı, (I): 67, 69

Müfreze, (I): 66, 67, 69, 70, 79, 98, 100, 101, 116, 280; (II): 191, - ler, (I): 87, 106, 116, 119, 141, 182, 334, - lerimiz, (I): 77, 119, - miz, (I): 69, 101, 116, 119

Müfreze-i Askeriye, (I): 66, 67, 70

Müfsid, (I): 66, 67, 70, 80, 106; (II): 278

Müftü, (I): 126; (II): 208, 225

Mühendis, (I): 314, 358, 381

Mühimmat Depoları, (I): 322

Mühimmat, (I): 274, 322; (II): 152; (III): 58, 101

Mükellefiyet-i Ziraiye Nizamnamesi, (I): 242

Mülâzim, (I): 277

Mülkî Memuriyetler, (I): 182

Mülkî ve Askerî Makamat, (III): 122

Mülkî, (I): 13

Mülkiye Memurları, (I): 382

Mülteci, (I): 238, 297; (II): 60, - ler, (I): 238, 309

Mülûkâne Başkitabeti, (I): 16, 28

Münasebat-ı Beyneddüvel, (I): 251

Münasebat-ı Dostane, (I): 165, 319; (III): 23, 26, 56, 77

Münasebat-ı Dostane-i Hemcivari, (I): 320

Münasebat-ı Hariciye, (I): 22, 162, - miz, (I): 247, 337

Münasebat-ı Hasene, (II): 263; (III): 70

Münasebat-ı İktisadiye, (I): 320; (II): 253, 256, - miz, (I): 319

Münasebat-ı Kadime, (I): 320

Münasebat-ı Muhadenetkârane, (II): 248

Münasebat-ı Resmîye, (I): 320, 349, 355

Münasebat-ı Siyasiye, (I): 84, 209, 250, 283, 284, 320, 349, 360; (II): 253, - miz, (I): 360

Münasebat-ı Ticariye, (II): 253

Münasebat-ı Umumiye, (I): 95

Münbit ve Mahsuldar, (II): 122

Münevver Faaliyet, (II): 285

Münevver Kitle, (II): 159

Münevver Sınıf, (II): 144

Münevver, (I): 286, 316, 377; (II): 16, 70, 85, 137, 144, 146, 147, 148, 151, 156, 159, 171, 202, 223, 242, 270, 302, 303; (III): 33, 73, - an, (I): 4, 6, 13; (II): 52, 102, 144, - anımız, (II): 144, 145, - ler, (II): 4, 145, 158, 159, 162, 290, 295; (III): 15, - ler, (II): 144, - lerimiz, (II): 4, 144, 145, 291

Müntehab, (I): 61, 86, 296

Müntehib, (I): 11, - ler, 62

Mürebbi, (II): 205, 243, - ler, (II): 205, 243, 303, - lerimiz, (II): 204, - lik, (II): 297, 300

Mürettebat, (II): 198

Mürîr ve Hocalar, (II): 229

Mürîrler, (II): 225

Mürşid, (I): 369; (II): 202

Mürteci, (II): 92, - ler, (II): 63

Müsabaka, (III): 41, 60, 83

- Müsademe, (I): 68, 118
- Müsalemet, (III): 22, - perver, (I): 388
- Müsavat ve Adalet Düsturu, (II): 7
- Müsellâh, (I): 184
- Müslim, (I): 90, 148, - e, (I): 90, 148, - in, (I): 289
- Müslüman Ahali, (I): 237
- Müslüman Devlet, (II): 42
- Müslüman Halk, (I): 141
- Müslüman Heyetler, (III): 127
- Müslüman Kabileler, (III): 20
- Müslüman Millet, (III): 21, - ler, (III): 92
- Müslüman Öğeler, (I): 74
- Müslüman Türk Şehirleri, (I): 199
- Müslüman, 77; (II): 12, 100, 131, - lar, (III): 21, 105
- Müspet İlim, (II): 318
- Müsrifler, (II): 157
- Müstahlis Halk, (I): 238
- Müstahsil, (I): 314; (II): 216, - ler, (I): 242; (II): 299
- Müstakbel Hudutlar, (III): 6, 8
- Müstakbel Payitaht, (III): 73
- Müstakbel Zafer, (II): 76
- Müstakil Devlet, (I): 180, 239; (II): 8, 40, 97
- Müstakil Fırka, (II): 191, - lar, (II): 191
- Müstakil İdare, (I): 421
- Müstakil Kraliyet, (III): 104
- Müstakil Millet, (II): 40; (III): 31
- Müstakil Rejim, (III): 142
- Müstakil Siyaset, (I): 179
- Müstakil Siyasî Mevcudiyet, (II): 277, 288, - ler, (II): 305
- Müstakil Yaşama Hakkı, (II): 8
- Müstakil Yaşamak, (I): 262; (II): 3
- Müstakil, (I): 7, 13, 20, 31, 58, 73, 74, 82, 131, 135, 162, 165, 203, 225, 227, 228, 237, 330, 366; (II): 8, 13, 20, 22, 23, 33, 40, 41, 100, 108, 206, 306; (III): 20, 21, 26, 52, 71, 95, 116, 123
- Müstebit Hükümdarlar, (II): 149
- Müstebit Krallıklar, (I): 231
- Müstebit Kuvvet, (I): 159
- Müstebit Tacidarlar, (II): 149
- Müstebitler, (I): 159, 231; (II): 100, 186
- Müstemele, (I): 255; (II): 56, 136
- Müsteşar Muavini, (III): 111, 112
- Müstevli Milletler, (II): 184

- Müstevli Ordular, (II): 184
- Müstevli ve Sâri Hastalıklar, (I): 307
- Müstevli Zalimler, (I): 200
- Müstevliler, (II): 38, 192
- Müşfika-i Hümâyun, (I): 29
- Müşirlik, (I): 201
- Müşterek Dostluk, (III): 140
- Mütalâat-ı Tarihiye, (I): 294
- Mütareke Akdi, (I): 26
- Mütareke Devresi, (III): 133
- Mütareke Devri, (II): 109; (III): 28
- Mütareke Günleri, (I): 183; (III): 98
- Mütareke Mukavelenamesi, (III): 1
- Mütareke Şartnamesi, (III): 1
- Mütareke Şeraiti, (I): 130
- Mütareke ve Cidal Devreleri, (I): 315
- Mütareke, (I): 1, 6, 12, 26, 36, 79, 160, 167, 176, 177, 178, 188, 260, 319, 331; (II): 3, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 79, 164; (III): 1, 3, 7, 8, 10, 20, 32, 47, 133, - nâme, (I): 1, 6, 12, 29, 45, 51, 130; (II): 5, 6, 7, 8, 32
- Mütarekenin Kara Günleri, (III): 99
- Müteceviz Düşman, (I): 253
- Müteceviz Zabitler, (I): 331
- Müteceviz, (I): 8, 101, 288, 308, 309, 312, 351; (II): 5, 7, 70, 87, 88, 99, 200, - ane, (I): 69, - ler, (I): 58, 93; (II): 192
- Mütecevizin Tarifi Muahedesi, (I): 392, 393
- Müteceddid, (III): 94
- Mütefekkir İnsanlar, (II): 221
- Mütefekkir, (I): 4, 214; (II): 2, 11, - ler, (II): 91
- Mütefennin, (II): 90, 146
- Mütehasıs Âlimler, (II): 248
- Mütehasıs, (II): 2, 47, 65, 68, 295, - lar, (I): 239, 366; (II): 20, 251
- Mütehasısın-i Askerîye, (I): 321
- Mütehavvil Kabineler, (I): 26
- Mütekaid, bkz. Emekli
- Mütemeddin Millet, (II): 48, - ler, (II): 50; (III): 88
- Mütemeddin, (II): 70, 71, 153
- Mütena'im, (II): 112
- Müteşebbis, (I): 327; (II): 116, 194, 201, 218, 262, 270, - ler, (I): 365; (II): 4, 11, 68, 155, 257, 260, 261; (III): 120
- Müttefik Devletler, (I): 248; (II): 330; (III): 52
- Müttefik, (I): 137, - in, (III): 32, 68, 72, - ler, (I): 249, 331; (II): 5, 6; (III):

20, 22, 52, 66, 70, 83, - lerimiz, (I): 410

Müttefik-i Tabiî, (I): 137, - miz, (I): 135

Müttefikin Zümresi, (III): 32

Müzaheret-i Adliye Muahedesi, (I): 367

Müzakerat, bkz. Müzakereler

Müzakerat-ı Siyasiye, (III): 62

Müzakerat-ı Sulhiye, (I): 260; (III): 52

Müzakere, (III): 41, 47, 51, 66, 70, 76, 79, 90, 116, - ci, (III): 40, 41, - ler, (III): 22, 33, 52, 78, 80, 83

Müzayede ve Münakaşa Kanunu, (I): 381

Müzik, (I): 420

N

Nafia İşleri, (I): 412

Nafia Sistemi, (I): 353

Nafia Teşebbüsü, (II): 60

Nafia, (I): 242, 243, 308, 313, 337, 361, 427; (II): 52, - mız, (I): 241

Nahiye ve Belediye Kanunları, (I): 362

Nahiye, (I): 303, 379, - ler, (I): 374, 379

Nakil ve İskân İşleri, (I): 345

Nakliyat-ı Bahriye, (I): 323

Nakliyat-ı Umumiye, (I): 242

Nakliye Gemileri, (III): 68

Nakliye Vasıtaları, (I): 426, 427

Nakliye, (I): 258, 322, 427

Nal, (II): 35, - bant, (II): 34, 36

Namaz, (III): 36

Namdar Rical, (I): 249

Namus Cephesi, (II): 82, 97

Namus ve İffet, (I): 331

Namus ve İstiklâl, (I): 7

Namus ve İstiklâl-i Millî, (I): 7

Namus, (I): 1, 12, 39, 42, 51, 82, 111, 136, 146, 271, 296, 332, 338, 342, 385, 397; (II): 10, 80, 82, 83, 84, 95, 110, 127, 146, 161, 186, 204; (III): 31, 95, 117, - umuz, (I): 251, 325, 327; (II): 76

Namuskâr İnsanlar, (II): 242

Namuskâr, (I): 8; (II): 47, 63, 73, 82, 146, 204, 257; (III): 117, - ane, (II): 62, 283

Namus-u Millî, (I): 1; (II): 203, - yemiz, (II): 204

Namütenahi Fedakârlıklar, (I): 329

Namütenahi Felâketler, (II): 175

Nankör İnsanlar, (II): 235

- Nankörlük, (I): 101, 198
- Nâs, (I): 317; (II): 99, 100
- Nasuri Eşkîyası, (I): 351
- Natür, (II): 322
- Nazarî ve Tatbikî Saha, (II): 252
- Nazariyat Kitapları, (I): 230
- Nazariyat, (II): 33, 68, 89, 199
- Nazariyat-ı Meşrutiyet, (I): 225, 227, 231
- Nazır, (III): 111, 112, 113, - lar, (I): 46, 51, 208, 388, 393
- Nebat, (I): 376
- Nebatat Bahçeleri, (I): 316
- Nebiler, (I): 288
- Necabet-i Ruhiye, (II): 65
- Necat, (I): 16, 276; (II): 81
- Necip Millet, (I): 14, 357, 370; (II): 259, - imiz, (II): 259
- Necip, (I): 5; (III): 30, 119
- Nefer, (I): 66, 78, 114, 182, 184, 261, 277, 281, 285, 302; (II): 239; (III): 32, - ler, (I): 88, 90, 261, - lerimiz, (I): 286
- Nefy, (III): 43
- Nehir, (I): 191, 194, 195, 196; (II): 122, - ler, (II): 122, 123, 293
- Nehirlerde Seyrisefain, (I): 313
- Nesil, (I): 419; (II): 20, 178, 188, 202, 262; (III): 130, - iyat, (I): 15, 38, 104, 124, 317; (II): 55, - ler, (II): 325
- Nevahi Kanunu, (I): 263, 304; (III): 54
- Nevahiye, (I): 306
- News Freie Preese Muhabiri, (III): 86
- New-York Herald Muhabiri, (III): 102
- Nezaret, (I): 23; (III): 101, 111
- Nezd-i Şahane, (I): 53, 165
- Nifak ve Tefrika, (I): 56
- Nifak, (I): 70
- Nigehban, (I): 154, 326
- Nikab-ı Bâtil, (I): 2, 7
- Nikat-ı Esasiye, (I): 35, 223
- Nimet, (II): 112
- Nimet-i İstiklâl, (III): 94
- Nisab-ı Ekseriyet Kanunu, (I): 181
- Nisab-ı Ekseriyet, (I): 44
- Nisap, (I): 47
- Nisvan, (I): 66
- Nizamname, (I): 89, 127, 187, 242, 259, 310, 370, 371; (II): 11, 14; (III): 7, - miz, (I): 48
- Norveç Elçisi, (II): 289
- Norveç Kralı, (II): 289
- Nuhbe-i Amal, (I): 237, 249

- Numune Bahçesi, (I): 303
- Nur Âlemi, (I): 378
- Nur Ocakları, (II): 46
- Nur Ordusu, (II): 245
- Nur, (I): 353; (II): 45, 46, 125, 156, 169, 221, - ani, (I): 289, - lar, (II): 113
- Nur-ı İkbâl, (II): 45
- Nuri Paşa Kuvvetleri, (I): 97, 99
- Nurlu Dimağlar, (II): 159
- Nurlu Vazife, (II): 158
- Nur-u İrfan, (II): 69
- Nur-u Maarif, (I): 245
- Nusus, (II): 98
- Nusus-ı Kuraniye, (II): 74, 87
- Nutuk, (II): 15
- Nübüvvet, (I): 288, 289
- Nüfus İşleri, (I): 424
- Nüfus Kanunu, (I): 424
- Nüfus Kesafeti, (I): 412
- Nüfus Meselesi, (I): 305
- Nüfus, (I): 66; (II): 123; (III): 89, - umuz, (I): 346
- Nüfuz-u Cismani, (I): 62
- Nüfuz-u Hâkimane, (III): 93
- O**
- Ocak Reisi, (II): 229, 239
- Oğlak, (I): 291
- Okuma Yazma Anahtarı, (I): 377
- Okuma Yazma, (I): 245, 378; (II): 274
- On Altıncı Kolordu Kumandanı, 9
- 10 Temmuz İnkılâbı, (III): 74
- Onbirinci Kolordu Kumandanı, (I): 97
- Onuncu Yıl Bayramı, (I): 392
- Onuncu Yıl Söylevi, (II): 318
- Operasyon, (III): 45
- Ordu Başkumandanı, (III): 113
- Ordu Cepheleri, (I): 182
- Ordu Erkân-ı Harbiyesi, (III): 8
- Ordu Heyeti, (II): 35
- Ordu İleri Gelenleri, (II): 239
- Ordu Karargâhı, (II): 181, - ları, (I): 185
- Ordu Kumandanı, (I): 114, 145, 152; (II): 181; (III): 9, - ları, (I): 202, 282; (III): 125, - liği, (I): 119, 152; (III): 9, 126
- Ordu Müfettişi, (III): 47, 48, - liği, (I): 13, 21
- Ordu ve Grup Kumandanı, (I): 114
- Ordu ve Kolordu Erkân-ı Harbiyesi, (III): 8
- Ordu ve Milletın Mukadderatı, (II): 73

- Ordu, (I): 8, 33, 51, 143, 190, 257, 339, 429; (II): 34, 35, 83, 168, 169, 191, 197, 331, - lar, (II): 32, 61, 73, 168; (III): 60, - larımız, (I): 262, 265; (II): 45, 109, 240, - muz, (II): 80, 81, 84, 170, 176, 240, 279; (III): 119
- Ordugâh-ı Umumiye, (I): 184
- Ordular Teşkili, (II): 39
- Ordularımızın Başkumandanı, (I): 287
- Ordumuzun Celâdeti, (I): 145
- Ordumuzun İradesi, (I): 201
- Ordumuzun Kahramanlığı, (II): 176
- Ordumuzun Kıymeti, (II): 175
- Ordumuzun Kudreti, (I): 282
- Ordumuzun Kuvve-i Maddiyesi, (I): 151, 263
- Ordumuzun Kuvve-i Mâneviyesi, (I): 263
- Ordumuzun Kuvveti, (III): 74
- Ordumuzun Teşkilâtı, (I): 87
- Ordumuzun Zabıtları, (II): 303
- Ordunun Ahval-i Sıhhiyesi, (I): 257
- Ordunun Başkumandanı, (II): 151
- Ordunun Harekât-ı Harbiyesi, (I): 108
- Ordunun İaşesi, (I): 73
- Ordunun İcraatı, (I): 140
- Ordunun İkmali, (I): 87
- Ordunun Kahramanlığı, (II): 222
- Ordunun Kumandası, (I): 341
- Ordunun Maddî ve Manevî Kuvveti, (I): 263; (III): 57
- Ordunun Öğretim ve Eğitimi, (II): 173
- Ordunun Talim ve Terbiyesi, (I): 321; (III): 45
- Ordunun Teşkili, (I): 73
- Ordu-yu Hümâyun, (II): 35
- Orduyu Siyasetten Tecrid Etmek Umdesi, (I): 348
- Orijinal Eserler, (I): 406
- Orman Kanunu, (I): 311, 380
- Orman Servetimiz, (I): 413
- Orman, (I): 376; (II): 51, 152, - lar, (II): 122, 262, 322, - larımız, (I): 241, 311, 413
- Orta Tahsil, (I): 245, 377; (II): 115
- Osmanlı Borçları, (I): 383
- Osmanlı Devri, (III): 136
- Osmanlı Fatihleri, (II): 107
- Osmanlı Hakanları, (II): 105, 107
- Osmanlı Havuzu, (II): 105
- Osmanlı Heyet-i Murahhasası, (I): 161
- Osmanlı Hududu, (III): 17
- Osmanlı Hükümdarları, (II): 166

Osmanlı Hükümeti Murahhasları, (I): 161

Osmanlı İstiklâli, (III): 1

Osmanlı Müslümanlığı, (I): 77

Osmanlı Müstevlileri, (II): 107

Osmanlı Namı, (I): 218

Osmanlı Padişahları, (II): 35, 130

Osmanlı Saltanatı, (II): 107

Osmanlı Şehzadesi, (II): 189

Osmanlı Tarihi, (II): 105, 109, 150, 157, 166, 266

Osmanlı Türklüğü, (II): 204

Osmanlı Vatandaşı, (I): 47

Osmanlı Vatanı, (II): 11

Osmanlıların Payitahtı, (I): 43

Osterliç Muharebesi, (III): 81

Otel, (II): 232; (III): 106

Otomobil, (I): 242, 271, 275, 322; (II): 115, 124, 140, 181, 182, 183, 239, 328; (III): 37, 129

30 Ağustos Muharebesi, (II): 179, 184

31 Mart Vakası, (I): 221; (III): 8, 45

31 Mart Meselesi, bkz. 31 Mart Vakası

31 Mart Hâdisesi, bkz. 31 Mart Vakası

Ova, (II): 122, 123, 182, 192, 322

Ovalar, (II): 112

Oyun, (I): 56

Oyuncak İcadı, (I): 167

Ö

Ödenek, (I): 339

Ödev, (I): 397

Öğrenci, (II): 157, 240, 242

Öğretmen, (II): 157, - ler, (II): 46, 167, 202, 244, 245, 266, 300

Öksüzler, (I): 374

Öküz, (I): 322, 413

Ölüm Cezaları, (I): 147

Ölüm Darbeleri, (II): 141

Ölüm ile Mücadele, (II): 69

Ölüm Kalım Mücadelesi, (III): 36

Ölüm Mezarı, (II): 159

Ölüm, (I): 85, 183, 340, 342; (II): 1, 69, 78, 125, 149, 158, 279; (III): 36, 79, 89, 120

Ölümün Kıyısı, (II): 125

Önderler, (III): 137

Örf ve Âdet, (II): 270

Örfî, (II): 33

Örfü Ananeler, (II): 142

Öz Dil, (I): 398

Öz Türk Memleketi, (II): 130

Öz Vatan, (I): 321

Öz Yurt, (II): 308

P

Padişah Kaymakamı, (I): 62

Padişah ve Halife, (I): 332, 333

Padişah, (I): 17, 32, 37, 61, 62, 73, 144, 180, 221, 222, 296, 331; (II): 1, 35, 63, 79, 106, 108, 208; (III): 9, 10, 32, 42, 68, 73, - lar, (I): 206; (II): 49, 89, 105, 106, 108, 109, - larımız, (III): 91, - lık, (III): 24, 70

Padişah-ı Âlempenah, (I): 65

Padişahımız ve Halife-i Müslimîn, (I): 61

Padişahın İradesi, (II): 109

Padişahlardan Kurtuluş, (III): 126

Padişahların Sûiidareleri, (III): 127

Padişahlık İdaresi, (II): 125

Pamuk İstihsali, (II): 123

Pamuk, (II): 123

Panislâmizm, (I): 214, 215, 216

Pantolon, (I): 219; (II): 221

Panturanizm, (I): 216

Pantürkizm, (I): 214

Papa, (III): 92

Para, (I): 39, 55, 84, 88, 89, 90, 112, 128, 148, 179, 185, 308, 341, 342,

343, 390, 426; (II): 102, 107, 125, 152, 190, 216, 260; (III): 12, 116, - mız, (I): 39; (II): 136, - sızlık, (II): 260

Paris Konferansı, (I): 3, 18, 25, 36

Paris Konferansı, (II): 10 Paris Konferansı, (III): 52

Paris Sulh Konferansı, bkz. Paris Konferansı

Paris'teki Konferans, bkz. Paris Konferansı

Parlak Muzafferiyet, (I): 197, - ler, (II): 57

Parlak Zafer, (II): 213, - imiz, (II): 111, - ler, (II): 168, 185

Parti Seçimleri, (I): 401

Parti Teşkili, (III): 50

Parti Üyeleri, (I): 401

Paşa, (I): 276; (II): 173, - lar, (I): 282

Patrik, (II): 106, - ler, (III): (III): 103

Payitaht, (I): 1, 4, 27, 28, 36, 42, 43, 46, 49, 55; (II): 40; (III): 18, 19, 22, 38, 87, 111, - ımız, (I): 2, 13, 45, 175; (II): 5

Payitaht-ı Hilâfet, (I): 27, 42, 45

Payitahtı Saltanat, (I): 1, 2, 6, 27, 28, 42, 44, 45, 48

Pazar, (II): 90, 152, - lar, (I): 254

Pederler, (I): 88

- Pehlivan Güreşi, (III): 15
- Perestîşkârlar, (III): 108
- Petit Parisien Muhabiri, (III): 51, 70
- Petrol Arazisi, (III): 69
- Petrol, (I): 418
- Petrolük, (I): 168
- Peygamber, (I): 289, - ler, (I): 288
- Peygamberimizin İrtihali, (II): 148
- Peygamberin Vekili, (II): 219
- Pieardie (Pikardi) Manevraları, (III): 8
- Pişdar, (II): 302
- Pişva, (II): 29, 102, 196, 231, 245, 302, - lar, (II): 272
- Pişva-yı Mükerrerem, (II): 20
- Piyade Cephanesi ve Bombası, (I): 257
- Piyade, (I): 100, 117, 120, 122, 144, 152, 271, 275; (III): 45, 64, - lerimiz, (I): 270, 275, 277, 278
- Piyasa, (I): 414, - lar, (I): 395, 414
- Polis, (I): 44, 141, 228, 303
- Politik Fırka, (II): 296
- Politika, (I): 104, 407, 415, 418, 430; (III): 13, - cılar, (II): 184; (III): 107, - cılık, (II): 235
- Polonya Büyükelçisi, (II): 311
- Pontus Hükümeti, (I): 13, 336
- Pontus Krallığı Hayali, (I): 6
- Pontus Krallığı Ülkesi, (II): 194
- Pontus Şakileri, (I): 321
- Pontus Tehciri, (III): 54
- Pontus, (I): 25, - çuluk, (I): 302
- Posta Müvezzii, (I): 207
- Posta ve Telgraf Müdür-ü Umumisi, (I): 18, 53
- Posta ve Telgraf ve Şimendifer Mukavelâtı, (I): 320
- Posta, (I): 18, 128, 129, 207, 237, 304, 306, 417
- Postal, (III): 36
- Prens, (I): 256; (II): 291, 292
- Profesör, (II): 252, 308; (III): 136
- Propaganda Vekâleti, (I): 129
- Propaganda, (I): 46, 52, 129, 143; (III): 38, 86, 90, - cılar, (I): 90
- Protestan, (III): 104, - lık, (III): 103
- Protesto Telgrafları, (I): 52
- Protesto, (I): 46, 52, 57, 144; (II): 6, - lar, (I): 53
- Psikoloji, (III): 28
- Putlar, (II): 70

R

Rabıta-i Aşkiye, (I): 160

Radyo İstasyonu, (I): 417

Radyo Merkezi Stüdyosu, (I): 427

Radyo Merkezi, (I): 406

Radyo, (I): 403

Rahip, (III): 90

Rahmet, (I): 287, 324

Rahmet-i Rahman, (I): 287

Rakı, (III): 114

Raks, (II): 240

Redingot, (II): 221

Refah ve Medeniyet Yolları, (II): 301

Refah ve Ümran Yolu, (I): 353, 361

Refah-ı Memleket, (I):

Refahlı Türkiye İdeali, (I): 414, 416

Refika, (II): 157

Rehakâr Müzakerat, (I): 6

Rehber, (I): 38, 246, 258, 326; (II): 20, 47, 51, 204, 224, 274; (III): 121, -imiz, (II): 47, -ler, (II): 57, 204, -lik, (I): 355; (II): 196

Rehine, (I): 56; (III): 51, 52

Reis Vekili, (I): 371

Reis, (I): 50, 62, 93, 107, 123, 135, 146, 148, 157, 170, 172, 173, 186,

187, 200, 206, 207, 208, 229, 233, 234, 262, 330; (II): 173, 244, 251, 256, 292, 310, 319; (III): 103, 126, -ler, (II): 283; (III): 103

Reis-i Cumhur, (III): 87, 109

Reis-i Dinî, (III): 103

Reis-i Hükümet, (I): 60, 61, 133; (III): 87

Reis-i Meclis, (I): 233

Reis-i Ruhanî, 103

Reis-i Umumi, (I): 371; (III): 109

Reis-i Vükelâ, (II): 14

Reisicumhurun Fırka Reisliği, (II): 195

Reisisani, (I): 93

Reisisin, (I): 29, 50

Rejim, (I): 412; (II): 279

Reklâm, (I): 40

Resail-i Askerîye, (I): 321

Resim ve Vergiler, (I): 418

Resim, (II): 71, -ler, (III): 36

Resmî Makamlar, (I): 80

Resmî Memuriyet, (III): 44

Resmî Mühür, (I): 133

Resmî Münasebet Devresi, (I): 349

Resmî Rapor, (I): 95, 103

- Resmî Temaslar, (I): 180
- Resmî Ziyaret, (I): 383, 393
- Resmigeçit, (III): 37
- Resul, (II): 98, - ler, (I): 288
- Reuter Muhabiri, (III): 64
- Rey, (I): 11, 42, 74, 131, 146, 186, 187, 207, 291, 298, 371, 396; (II): 283; (III): 84
- Rıhtım ve Liman, (II): 194
- Rıhtım, (II): 237
- Rical, (I): 46, 52
- Rical-i Askeriye, (III): 32
- Rical-i Hükümet, (I): 25, 161; (III): 15, 32
- Rical-i Mühimme-i Devlet, (I): 17
- Rical-i Siyasiye, (I): 266; (II): 38, 40, 41; (III): 32
- Ricat Hareketi, (I): 195
- Rikâb-ı Şahane, (I): 52
- Risalet, (I): 288, 289
- Riyakârlar, (II): 63
- Riyaset Hukuku, (III): 126
- Riyaset Makamı, (I): 61, 123
- Riyaset, (I): 122, 126, 174, 175, 206, 207, 264
- Riyaset-i Cumhur Devresi, (I): 371
- Riyaseti-Cumhur, (II): 195; (III): 109
- Riyaziye Muallimi, (III): 40
- Riyaziye, (III): 41
- Roma ve Bizans Vilâyeti, (II): 189
- Romanya Elçisi, (II): 284
- Romanya Hariciye Nazırı, (I): 393; (II): 324
- Romanya Kralı, (II): 284
- Ruh Sanatı, (I): 335
- Ruh, (I): 85; (II): 3, 80, 146, 157, 204, 243
- Ruhanî Gıda, (I): 246
- Ruhani, (I): 289; (III): 102, 103
- Ruhbaniyet, (II): 148
- Ruhsatname, (I): 178
- Ruh-u Celâdet, (I): 3
- Ruh-u Hâkimiyet, (I): 206
- Ruh-u Millet, (II): 171
- Ruh-u Millî, (I): 9
- Rum Ekalliyet, (III): 22
- Rum Eşkîyası, (I): 24
- Rum Patriği, (II): 9
- Rum Sındığı Meydan Muharebesi, (I): 279
- Rum Unvanı, (I): 298
- Rumeli ve Anadolu Halkı, (II): 22

Rum-Katolik Patriği, (III): 103

Rumlar, (I): 302

Rumların Hâkimiyeti, (I): 13

Rus İstiklâli, (II): 124

Rus Komünistliği, (I): 138

Rus Kuvvetleri, (I): 104

Rus Sefirleri, (II): 28

Rus Yardımı, (III): 135

Rus-Alman İtilâfi, (III): 56

Rusça, (II): 29

Rusların Müttefekirleri, (III): 26

Rusların Prensipleri, (I): 137

Rusya Sovyet Cumhuriyeti Hariciye
Nazırı, (I): 95

Rusya'nın Müttefikleri, (I): 247; (II): 33,
- leri, (II): 28

Rüesa, (I): 33, 57, 77; (II): 213, 236,
241; (III): 103

Rüesa-yı Devlet, (I): 20

Rüesa-yı Memurin, (I): 11, 78, 81

Rüesa-yı Cinayet, (I): 78

Rüesa-yı Şekavet, (I): 78

Rüsum, (I): 314; (II): 108

Rüşd, (II): 159

Rüşd-i Siyasî ve Medeni, (III): 118

Rüşti Tahsil, (III): 8

Rüşvet, (III): 127

Rütbe, (II): 181, 210; (III): 11

S

Saadet Güneşi, (I): 235

Saadet-i Beşeriye, (II): 32

Saadet-i Hakikîye-i Beşeriye, (I): 230

Saadet-i Maddiye ve Mâneviye, (II):
225

Saadet-i Milliyet, (II): 52

Saadet-i Vatan, (I): 38

Saat, (III): 41

Sa'dabad Akitleri, (I): 431

Sadakat, (III): 25, 130

Sadakat-i Âbidane, (I): 17

Sadaret, (I): 14, 18, 19, 35

Sadaretpenahi, (I): 35

Sada-yı Millet, (I): 7, 18, 19

Sadrazam, (I): 14, 15, 16, 17, 26, 31,
34, 35, 43, 46, 232; (III): 74

Safahat-ı Cidal, (I): 330

Safsata, (II): 47, 188, 195, 234, 283

Sağlepçi, (I): 143

Sağlık Savaşı, (I): 402

Sağlık ve İçtimai Yardım Vazifeleri,
(I): 424

Sağlık, (I): 395, 398

- Saha-i Fikriyat, (I): 357
- Saha-i İktisat, (I): 310
- Sahib-i Kalem, (I): 348
- Sahil İskeleleri, (I): 55
- Sahil Propagandası, (I): 127
- Sahil, (I): 55, 78, 126, 127, 336, - ler,
(II): 124, - lerimiz, (II): 141
- Sahne, (III): 102, 108
- Sahra Muharebesi, (I): 83
- Sahra Sıhhiye Hidematı, (I): 257
- Saint-Germain Âhidnâmesi, (III): 22
- Sakarya Harbi, bkz. Sakarya Meydan
Muharebesi
- Sakarya Melhame-i Kübrası, bkz.
Sakarya Meydan Muharebesi
- Sakarya Melhamesi, bkz. Sakarya
Meydan Muharebesi
- Sakarya Meydan Muharebesi, (I): 188,
197, 256, 266, 334; (II): 26, 74, 83,
194, 214; (III): 35, 36, 56, 57, 81, 102,
- leri, (II): 111
- Sakarya Muharebesi, bkz. Sakarya
Meydan Muharebesi
- Sakarya Muharebesi, bkz. Sakarya
Meydan Muharebesi
- Sakarya Muzafferiyeti, bkz. Sakarya
Zaferi
- Sakarya Zaferi, (II): 26, 34; (III): 102
- Sakarya, bkz. Sakarya Meydan
Muharebesi
- Sakarya, bkz. Sakarya Meydan
Muharebesi
- Sakit Kabine, (I): 53
- Salâbet ve İman, (I): 81
- Salâhiyet-i Fevkalâde, (I): 58, 59, 62
- Salâhiyet-i İntihabiye, (I): 233
- Salâhiyet-i Müstebidane, (I): 53
- Salâtin-i Emeviye, (I): 292
- Sal-i Millî, (I): 324
- Saltanat Düşkünleri, (II): 189
- Saltanat Kavgası, (II): 189
- Saltanat Makamı, (I): 61, 62, 297
- Saltanat Tacı, (II): 171
- Saltanat Tahtı, (II): 149, 171
- Saltanat ve Hâkimiyet Makamı, (I):
297
- Saltanat ve Sefahatler, (II): 217
- Saltanat, (I): 2, 5, 9, 13, 15, 17, 32, 45,
58, 59, 62, 65, 157, 163, 164, 168,
169, 176, 213, 220, 223, 287, 293,
296, 297; (II): 105, 217; (III): 127
- Saltanat-ı Asırdide-i Osmaniye, (I): 43
- Saltanat-ı Emeviye, (I): 292

- Saltanat-1 Ferdiye, (I): 325
- Saltanat-1 Hümâyun, (I): 16
- Saltanat-1 İslâmiye, (I): 292
- Saltanat-1 Meşrute, (II): 84, 108
- Saltanat-1 Millîye, (I): 287, 294
- Saltanat-1 Müstebide, (I): 218
- Saltanat-1 Şahsiye, (II): 108
- Saltanatlar Kurmak, (I): 261
- Saltanatlar Yıkmak, (I): 261
- Samsun Ahalisi, (II): 198
- Samsun Bombardımanı, (III): 55
- Samsun Halkı, (II): 199, 200
- Samsun Öğretmenleri, (II): 202
- Samsun ve Havalisi Kumandanı, (III): 100
- Samsunlular, (II): 198, 200
- Sanat Erbabı, (I): 245
- Sanat Memleketi, (II): 192, 231
- Sanat Müessesesi, (II): 36
- Sanat Ocakları, (II): 130
- Sanat Sahipleri, (II): 101, 135
- Sanat Yolu, (II): 20
- Sanat, (I): 315; (II): 20, 35, 36, 101, 112, 115, 116, 118, 124, 129, 130, 132, 155, 216, 258, 292, 297; (III): 111, - kâr, (II): 35, 45, 129, 116, 240, - kârlar, (II): 35, 36, 49, 116, 129, 130, 131, 132, 135, 232, - kârlık, (II): 35, 273, 301, - lar, (II): 59, 70, 129, - sız, (II): 129
- Sanayi Erbabı, (I): 376, 415, 426, 428
- Sanayi Programı, (I): 394
- Sanayi Şubeleri, (I): 390
- Sanayi ve Ticaret, (II): 60
- Sanayi, (I): 241, 242, 303, 311, 316, 358, 376, 391, 414, 428; (II): 101, - miz, (I): 39; (II): 51, 140
- Sanayi-i Madeniye, (I): 358
- Sanayi-i Nefise Meşherleri, (I): 316
- Sanayi-i Nesciye, (I): 242
- Sanayi-i Ziraiye, (I): 241, 346
- Sancak Çekmek, (II): 23, 24
- Sancak Keşidesi, bkz. Sancak Çekmek
- Sancak, (I): 331, 336; (II): 24; (III): 142, - lar, (II): 62
- Sandal, (I): 281, - cı, (II): 274
- San-Remo Kararı, (III): 82
- Sansür Memuru, (I): 81
- Sansür, (I): 53, 80, 81
- Sapan, (II): 106, 107, 121, 135
- Sapanla Kılıç Mücadelesi, (II): 107
- Saraç, (II): 36

- Saraçlık Sanatı, (II): 130
- Saray Kumandanı, (I): 207
- Saray ve Hükümeti, (I): 332
- Saray, (I): 16, 27, 167, 207, 220, 253, - lar, (II): 91, 107, 125, 149, 162, 185
- Saray, (III): 137
- Sarı, (II): 216, - lı, (II): 132
- Savaş, (I): 22, 398
- Sây Misak-ı Millisi, (II): 116
- Sayım Vergisi, (I): 352, 403, - leri, (I): 408
- Saylav Seçimi, (I): 401
- Saylav, (I): 403, 411, 425
- Sea-i Maliye, (I): 242
- Sebükbar Kıtaat, (I): 196
- Sebükbar Piyade Kıtaatı, (I): 191
- Sebükbar ve Küçük Piyade Müfrezeleri, (I): 190
- Sebükmağz, (I): 66; (II): 279
- Seciye-i Milliye ve Tarihiye, (II): 20
- Seçim Devresi, (I): 397
- Seçim Kanunu, (I): 298
- Seçim, (I): 328; (III): 84
- Sefain, (I): 100
- Sefaret, (I): 248, 249, 320, - hane, (III): 36, - ler, (II): 253
- Seferberlik, (I): 79, 256, 361
- Sefihler, (II): 157
- Sefir, (I): 157, 249; (II): 23, 24, 25, 26, 42, 214, 248, 254, 255, 256, 263, 267, 268, 286, - ane, (II): 42, - ler, (I): 288; (III): 45
- Sehpa-yı İdam, (I): 214
- Selâmet-i Beşer, (III): 16, 18
- Selçuk Saltanatı, (II): 105
- Selçukî İdaresi, (III): 98
- Semavî, (III): 132
- Semerat-ı Nafia, (II): 111
- Serbest Meslekler, (I): 316
- Serbest Ticaret Devri, (I): 241
- Serbest ve Yüksek Meslekler, (I): 317
- Serbestî-i Din, 109
- Serbestî-i Seyrüsefer, 23
- Serfüru, (I): 27
- Serhad Memleket, (II): 212
- Sermaye Vergileri, (III): 104
- Sermaye, (I): 241, 242, 310, 364, 380, 414; (II): 61, 113, 201, 295; (III): 17, 69, - miz, (III): 70
- Serpuş, (II): 221, 229
- Serseri Bir İdare, (II): 84
- Serserilik, (II): 107, - ler, (I): 200

- Serum Darülistihzaratı, (I): 311
- Serum, (I): 311
- Servet Menbaı, (II): 123, 218, 260, 293
- Servet, (I): 96, 143, 240, 241, 247, 251, 290, 295, 336; (II): 8, 51, 63, 66, 104, 113, 115, 122, 126, 324; (III): 103
- Servet-i Sabite, (II): 113
- Sevahil, (I): 258; (III): 55
- Sevap, (I): 145
- Sevk ve İskân, (II): 60
- Sevkiyat-ı Askerîye, (I): 242
- Sevk-ül Ceş Harekâtı, (I): 196
- Sevk-ül Ceş Plânları, (I): 191
- Sevk-ül Ceş Sanatı, (III): 96
- Sevk-ül Ceş Tertibatı, (I): 191
- Sevr Ahitnamesi, bkz. Sevr Antlaşması
- Sevr Antlaşması, (I): 75, 161, 180, 248, 249, 250, 333; (II): 49, 75; (III): 21, 22, 136
- Sevr Muahedenamesi Ahkâmı, (I): 180
- Sevr Muahedenamesi, bkz. Sevr Antlaşması
- Sevr Muahedesı, bkz. Sevr Antlaşması
- Sevr Muahedesinin Tatbiki, (I): 249
- Sevres Muahedenamesi, bkz. Sevr Antlaşması
- Seyf-i Muazzez, (II): 34
- Seylâb, (I): 382
- Seyr-i Sefain, (I): 380
- Seyrisefain İdaresi, (I): 380
- Seyyar Hastahaneler, (I): 258
- Seyyar Kuvvetler, (I): 99, 158
- Seyyidül Kavmi Hadimuhum, (I): 216
- Sezar Rolü, (III): 134
- Sıbyan, (I): 66
- Sıcak Mevsim, (II): 221
- Sıfat-ı Hilâfet, (I): 297; (II): 149
- Sıffin Vakası, (II): 149
- Sıhhat Mücadelesi, (I): 357
- Sıhhat, (I): 36, 65, 178, 181, 238, 346, 352; (II): 68, 131, 279, 306
- Sıhhî Dinlenme, (III): 139
- Sıhhî Faaliyet ve Mücadelât, (I): 365
- Sıhhî Mücadele, (I): 376, 379
- Sıhhî Program, (I): 308
- Sıhhî, (I): 308, 365; (II): 262, - ye, (I): 238, 307, 322, 347, 365, - yemiz, (I): 306, 309
- Sıhhiye Bölükleri, (I): 258
- Sıhhiye Memurları, (I): 307

- Sıhhiye Müfrezeleri, (I): 257
- Sıhhiye, (I): 306, 308; (II): 207; (III): 99
- Sıla, (III): 41
- Sınaî, (III): 16, 18, - ye, (II): 61
- Sınıf Halkı, (II): 51
- Sınıf, (II): 51, 101, 136, 144, 147; (II): 94, 148, - lar, (II): 86, 101, 116, 148
- Sınıf-ı Münevver, (II): 144
- Sınıf-ı Ulema, (II): 149
- Sıtma Hastalığı, (I): 308
- Sıtma Mücadelesi, (I): 352
- Sıtma ve Sair Emraz ile Mücadele Teşkilâtı, (I): 365
- Sıtma, (I): 308, - lı, (II): 122
- Sicillât-ı Nüfusiye, (I): 305
- Sigara, (III): 12
- Sigorta, (I): 135
- Silâh İhtiyacı, (I): 111
- Silâh, (I): 1, 12, 43, 51, 66, 67, 68, 76, 79, 84, 89, 90, 99, 111, 116, 130, 134, 135, 141, 144, 146, 160, 177, 180, 184, 201, 250, 256, 265, 321, 323, 341, 416, 429; (II): 7, 12, 13, 21, 133, 135, 139, 144, 210, 331; (III): 3, 16, 25, 36, 38, 52, - ımız, (I): 39, 111, 181, 188, 200; (II): 111 - lı, (I): 70, 408, - sız, (I): 24, 90, 135, 256; (III): 57, - sızlık, (I): 111
- Silâh-ı Mukaddes, (I): 325
- Silâhlanma Programı, (I): 429
- Silâhları Bırakma Konferansı, (I): 389
- Silâhları Bırakma Konferansı, (I): 392
- Silâhlı İsyan ve Şekavet, (I): 70
- Silifkeliler, (II): 130
- Silk-i Celil-i Askerî, (I): 29
- Simav ve Havalisi Kumandanı, (I): 141
- Simavlılar, (I): 116
- Sine-i Matbuat, (I): 357
- Sine-i Millet, (I): 17, 21, 53, 149, 264; (III): 5, 14
- Sine-i Tarih, (I): 369
- Siperi Şemslî Serpuş, (II): 221
- Sivas Konferansı, bkz Sivas Kongresi
- Sivas Kongresi, (I): 6, 7, 8, 9, 18, 31, 33, 34, 35, 38, 41, 222, 223, 332, 370, 386; (II): 11, 13, 116, 209; (III): 12, 17, 100, 129
- Sivas Kongresinin Resmî Beyannamesi, (III): 19
- Sivas Kurultayı, (I): 398
- Sivas Mesaisi, (III): 100

Sivas Umumi Kongresi, bkz Sivas Kongresi

Sivas Vilâyeti Ahalisi, (I): 36

Sivil Hava Yolları İdaresi, (I): 417

Sivil Üsera, (I): 320

Siyasa, (I): 395, 396, 401, - 1, (I): 396

Siyasal Hayat, (I): 401

Siyaset Adamları, (III): 135

Siyaset Sahası, (I): 384; (II): 170

Siyaset, (I): 47, 73, 101, 137, 138, 143, 150, 169, 180, 236, 237, 238, 239, 240, 242, 243, 250, 251, 253, 254, 283, 314, 319, 333, 347, 348, 378, 388, 392, 412, 423; (II): 9, 12, 50, 55, 61, 71, 76, 89, 105, 150, 166, 281, 285, 300, 310, 315, 319, 330; (III): 11, 13, 21, 23, 24, 41, 42, 45, 51, 63, 69, 71, 112, - çiler, (II): 39, - en, (I): 13, 74, 95, 249, 256, - imiz, (I): 179, 236, 313, 337, 379; (III): 91, 93, - ler, (I): 143

Siyaset-i Adliye, (I): 238, 239, 240

Siyaset-i Dahiliye, (I): 73, 179, 236, 251; (II): 105, (III): 17

Siyaset-i Hariciye, (I): 73, 350; (II): 12, 105, 166; (III): 17, - miz, (I): 179, 250, 251, 349, 366

Siyaset-i İktisadiye, (I): 240, - miz, (I): 240, 241, 242

Siyaset-i Maliye, (I): 243, 314

Siyaset-i Müstakile, (III): 24

Siyaset-i Sulhperverane, (I): 319

Siyaset-i Umumiye, (I): 253, 356, 361

Siyasi Âlem, (I): 360

Siyasi Buhran, (I): 389

Siyasi Buhranlar, (I): 389

Siyasî Cereyanlar, (III): 15

Siyasî Cidaller, (III): 15

Siyasî Durum, (II): 128

Siyasi Emniyet, (I): 389

Siyasi Faaliyetler, (I): 383, - imiz, (I): 335

Siyasi Felâketler, (II): 188

Siyasi Fırka, (I): 370; (II): 51, 101; (III): 13, 109, - lar, (III): 109

Siyasî Fırkalar Sistemi, (III): 109

Siyasi Hayat, (I): 384; (II): 315

Siyasi Hudutlar, (II): 269

Siyasi İnkılâplar, (II): 219, 224

Siyasi İsyân, (I): 334

Siyasi Kuyud, (I): 346

Siyasi Maceralar, (I): 14

Siyasi Memurlar, (I): 267

Siyasî Meseleler, (III): 134

Siyasî Metodlar, (III): 134

- Siyasi Muzafferiyetler, (II): 111
- Siyasî Mücadeleler, (II): 266; (III): 15
- Siyasî Mümessil, (II): 289
- Siyasi Münasebetler, (I): 254, 393
- Siyasi Propagandalar, (I): 256
- Siyasî Sebepler, (I): 100
- Siyasi Şerait, (II): 271
- Siyasi Teşebbüsler, (I): 98, 266; (III): 63
- Siyasi Varlık Makinası, (I): 412
- Siyasî Vazifeler, (II): 303
- Siyasî ve Tatbikî Saha, (III): 130
- Siyasi Vezaif-i Hariciye, (I): 259
- Siyasi Yol ve Hedef, (I): 423
- Siyasî Zafer, (II): 266; (III): 136
- Siyasi Zümre, (II): 300
- Siyasi, (I): 14, 98, 101, 187, 215, 249, 254, 256, 259, 266, 267, 283, 334, 335, 336, 339, 354, 373, 430; (II): 15, 26, 33, 47, 51, 64, 88, 99, 104, 107, 116, 179, 188, 280, 283, 305, 306; (III): 8, 10, 12, 39, 61, 90, 103, 134, -yat, 85, -ye, (I): 47, 65, 94, 152, 182, 209218, 236, 249, 283, 328, 348; (II): 7, 8, 57, 100, 173; (III): 31, 61
- Siyasi-i Resmî, (I): 36
- Smokin, (II): 221; (III): 140
- Sofra Arkadaşları, (III): 114
- Sofra Hizmeti, (II): 232
- Sofra Tertibi, (II): 232
- Sofra, (II): 33, 120, 132, 139, 170, 193, 208, 232
- Sokak Politikası, (II): 235
- Sosyal Politika, (I): 411
- Sosyal ve Kültürel Bir Devrim, (I): 401
- Sosyalist Hükümet, (I): 211
- Sosyalistlik, (I): 96
- Sosyalizm, (I): 211
- Sosyete, (I): 398
- Sovyet Heyeti, (I): 392
- Sovyet İdaresi, (II): 31
- Sovyet Teşkilâtı, (III): 38
- Soyak Evlâtlar, (I): 404
- Soylar, (II): 305
- Söz Derleme Klavuzu, (II): 307
- Spor Âlemi, (II): 261
- Spor Faaliyetleri, (I): 420
- Spor Hayatı, (II): 259, 260, 261, 262
- Spor, (I): 416, 420, 429; (II): 262; (III): 86, -culuk, (II): 261, -tmen, (II): 261
- Su İhtiyacı, (I): 318

- Su İsalesi, (I): 313
- Su İşleri, (I): 381, 406, 417, - miz, (I): 427
- Su Kumpanyası, (II): 6
- Su Mahsulleri, (I): 426
- Su Mahsulleri, 416
- Su Siyaseti, (I): 376
- Su Verimi, (I): 413
- Su Yolu, (I): 318
- Subay Kıtaları, (I): 92
- Subay, (I): 92, 148; (II): 331, - lar, (I): 86, 339, 420
- Substratum Administrative, (I): 226
- Suçluların Cezalandırılması, (I): 424
- Sui Tefehhümat, (I): 75
- Suiistimal, (I): 6, 86
- Suikast Darbesi, (I): 176
- Suikast Hâdisesi, (I): 363
- Suikast Teşebbüsü, (III): 119
- Suikast, (II): 72; (III): 33, 136
- Suikastı Telin Heyeti, (II): 259
- Sulama İşleri, (I): 376
- Sulh Devri, (I): 302, 331, 336, 337; (III): 133
- Sulh Dostları, (III): 141
- Sulh Eserleri, (I): 422
- Sulh Fikri, (I): 379
- Sulh Günleri, (I): 302; (II): 50, 132
- Sulh Hâkimleri Usulü, (I): 239
- Sulh İdeali, (I): 421
- Sulh Konferansı, (I): 34, 35, 37, 52, 53; (II): 14, 72, 88; (III): 19, 65, 71
- Sulh Masası, (III): 134
- Sulh Mefkûresi, (II): 281
- Sulh Meselesi, (I): 166; (II): 71, 92
- Sulh Milletleri, (I): 430
- Sulh Muahedesi, (I): 121; (III): 75
- Sulh Müzakeratı, (I): 163, 335; (III): 52, 75
- Sulh Nimetleri, (II): 215
- Sulh Programı, (III): 73
- Sulh Projesi, (II): 101
- Sulh Senesi, (I): 301, - leri, (I): 301
- Sulh Şartları, (I): 51; (III): 20, 21, 39, 52, 61, 65, 70, 75, 133
- Sulh Şeraiti, bkz. Sulh Şartları
- Sulh Umdesi, (II): 285
- Sulh Ülküsü, (I): 392, 402
- Sulh Vasıtaları, (I): 379
- Sulh ve Islahat Vadisi, (II): 170
- Sulh ve Müsalemet Hattı, (I): 366
- Sulh ve Müsalemet, (I): 162, 166

- Sulh ve Selâmet, (I): 179
- Sulh ve Sükûn Devresi, (I): 316
- Sulh ve Sükûn Siyasetleri, (II): 304
- Sulh ve Sükûn, (II): 92, 175, 176
- Sulh ve Sükûn-u Âlem, (I): 180
- Sulh ve Terakki Ülküsü, (II): 312
- Sulh Yolu, (I): 422, 430; (II): 276
- Sulh, (I): 1, 6, 12, 22, 35, 37, 41, 45, 51, 52, 53, 58, 77, 121, 127, 156, 162, 163, 165, 166, 179, 180, 200, 222, 239, 250, 251, 261, 266, 283, 284, 286, 301, 302, 314, 316, 319, 330, 331, 335, 337, 349, 350, 351, 360, 366, 374, 379, 383, 388, 389, 390, 392, 393, 402, 409, 410, 421, 422, 429, 430; (II): 6, 7, 14, 15, 18, 32, 40, 41, 45, 50, 51, 56, 57, 58, 59, 68, 71, 72, 73, 84, 85, 86, 87, 93, 97, 114, 116, 128, 140, 248, 276, 278, 285, 304, 310, 311, 314, 315, 320; (III): 2, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 39, 49, 52, 61, 62, 65, 67, 69, 71, 73, 75, 77, 79, 80, 81, 83, 85, 86, 94, 120, 133, 138, 139, - iye, (I): 52, - perver, (I): 200; (II): 57; (III): 27, 39, - perverane, (II): 278, - sever, (I): 430, - severlik, (I): 423
- Sulh-u Âlem, 319
- Sulh-u Cihan, (I): 319
- Sulh-u Ebedî, (I): 337
- Sulhu Koruma, (I): 402
- Sulhu Muhafaza Fikri, (I): 389
- Sulh-u Salâh, (I): 255
- Sulh-u Sükûn, (II): 41
- Sulh-u Umumi, (I): 349
- Sultan Abdülmecit Zamanı, (I): 220
- Sultan Aziz Zamanı, (I): 220
- Sultan Aziz'in İntiharı, (I): 220
- Sultan Hamid'in Hal'i, (I): 222
- Sultan Hamit Devri, (III): 41
- Sultan Mahmud-u Adlî Devri, (I): 220
- Sultan, (I): 296; (II): 125, 219; (III): 72, - lar, (II): 49, 125, 171, 185, 217, - lık, (II): 242
- Sultanın Hükümetleri, (III): 88
- Sultanların İkametgâhı, (III): 137
- Suret-i Vahşiyane, (II): 9
- Suriye Felâketi, (II): 117
- Suriye İslâm Ahalisi, (I): 179
- Susuzluk Tehlikesi, (I): 318
- Süfera, (II): 33
- Sükûn Devresi, (I): 430
- Sülâle-i Muhtereme, (I): 216
- Sülûsan-ı Ekseriyet, (I): 156
- Süngü Hücumları, (II): 182

- Süngü Zaferleri, (II): 76
- Süngü, (I): 185, 195, 268, 270, 272, 275, 277, 278, 285, 398; (II): 37, 45, 60, 66, 76, 133, 139, 152, 182, 185
- Süvari Kıttaatı, (I): 117
- Süvari Kolu, (II): 182, - ları, (I): 152
- Süvari Kütleleri, (I): 191
- Süvari Zabiti, (II): 182; (III): 116
- Süvari, (I): 99, 100, 117, 120, 121, 122, 152, - ler, (II): 257; (III): 64
- Ş
- Şahıs Devleti, (I): 338
- Şahıs Müessesesi, (I): 339
- Şahsî Garezler, (III): 124
- Şahsî Siyasetler, (II): 71
- Şahsî Şeref, (III): 11
- Şair, (III): 41, - ler, (II): 48
- Şaki, (I): 78
- Şalvar, (I): 219, - lı, (I): 216
- Şalvarlı Elbiseler, (II): 216
- Şam Ahalisi, 292
- Şam İşi, (III): 137
- Şan ve Şeref, (I): 385, 397
- Şanlı Mücadeleler, (II): 313
- Şanlı Zaferler, (II): 176
- Şapka Devrimi, (II): 217
- Şapka, (II): 217, 218, 221, 229, 234
- Şark Âlemi, (I): 96
- Şark Cephesi Kumandanı, (I): 94
- Şark Cephesi Kuvvetleri, (I): 93
- Şark Dostları, (III): 56
- Şark İnkılâbı, (II): 33
- Şark İrticaı, (I): 362
- Şark Komşuları, (I): 367; (III): 56
- Şark Meselesi Konferansı, (I): 255
- Şark Meselesi, (I): 161, 162; (II): 93
- Şark Milletleri, (II): 44, 45; (III): 134
- Şark Musikiciliği, (III): 128
- Şark Musikisi, (II): 273
- Şark Ordusu Kumandanı, (I): 95, 98, 99
- Şark Politikası, (III): 21
- Şark Siyaseti, (II): 89
- Şark Tiyatrosu, (II): 46
- Şark Üniversitesi, (I): 428
- Şark Vaziyeti, (I): 103
- Şark ve Garbin Uzak İklimleri, (II): 166
- Şark Zihinleri, (III): 88
- Şark-ı Karib, (I): 254; (III): 23, 52
- Şarklılık, (III): 88
- Şarktaki Siyaset, (I): 319

- Şeair-i İnsaniye, (I): 57
- Şedit Bir İntibah, (I): 6
- Şedit Taarruzlar, (I): 122
- Şef, (II): 324
- Şefkat Hazinesi, (I): 373
- Şehamet Meydanı, (I): 287, - ları, (I): 287; (II): 170
- Şehamet, (I): 1, 12, 286
- Şehbender, (I): 247, 320
- Şehinşah, (II): 319, 320
- Şehir Lokantası, (II): 178
- Şehir ve Kasabalar, (II): 190, 192
- Şehir, (I): 22, 67, 70, 83, 109, 119, 120, 121, 190, 248, 252, 274, 308, 374, 377; (II): 71, 75, 81, 82, 91, 112, 153, 164, 189, 200, 208, 209, 265, 294, 329; (III): 35, 111, - cilik, (I): 411, - imiz, (III): 8, - ler, (I): 188, 336; (II): 153, - lerimiz, (I): 402; (III): 24, - liler, (II): 189
- Şehit Asker Âbidesi, (II): 185, 188
- Şehit, (I): 260, 309, 381; (III): 61, 116, 185, - ler, (I): 355; (II): 192
- Şehr-i Dilâra, (I): 252
- Şeker Sanayii, (I): 426
- Şeker, (I): 222, 403, 408, 418
- Şekl-i İdare, (II): 163, 168; (III): 74
- Şekli Tesettür, (II): 91, 155
- Şenlikler, (I): 399
- Şerait Dairesi, (I): 89
- Şeref Müsûle, (I): 16
- Şeref ve İstiklâl, (II): 26
- Şeref ve Namus-u Millet, (I): 51
- Şeref-i İstiklâl, (I): 183
- Şerefli İnsanlık Yolu, (II): 306
- Şer'i Mübin-i İslâm, (I): 211
- Şeriat Sözleri, (II): 131, 149
- Şeriat, (III): 108
- Şeriatın Emri İcabı, (II): 131
- Şeriatın Tavsiyesi, (II): 153, 154
- Şeriat-i Garra-yi Muhammediye, (I): 216
- Şer'iye, (I): 246; (II): 158
- Şeyhler, (II): 225
- Şeyhülislâmlar, (II): 62, 230
- Şiar-ı İslâmiyet, (I): 181
- Şiar-ı Medeniyet, (II): 263
- Şiar-ı Siyasi, (I): 354
- Şiddet, (III): 29
- Şiddetli Mücadele, (III): 127
- Şifa Memleketi, 192
- Şifre, (III): 100

Şifreli Mektuplar, (I): 142
Şifreli Telgrafname, (I): 132
Şiir Yazmak, (III): 41
Şiir, (III): 41
Şimendifer Güzergâhı, (I): 196; (II): 181
Şimendifer Hattı Müfettişliği, (III): 8
Şimendifer Hattı, (I): 119; (II): 162, 212, - ları, (II): 6
Şimendifer İnşaatı, (I): 358
Şimendifer Muvasalası, (I): 358
Şimendifer Müstahdemi, (I): 56
Şimendifer, (I): 54, 55, 56, 118, 243, 320, 346, 353, 383; (II): 7, 60, 108, 115, 140, 194, - ler, (I): 54, 242, - lerimiz, (I): 312; (II): 173
Şose ve Köprüler İnşaatı, (I): 417
Şose Yollar, (I): 243; (II): 115, 140
Şuabat-ı İdariye, (II): 8; (III): 72
Şûra, (II): 31, 67
Şûra-yı Saltanat, (I): 14, 15, 180; (III): 16
Şûra-yı Üfta, (I): 317, 318
Şûra-yı Millî, (I): 4, - ye, (I): 14
Şuriş, (I): 8, 72
Şüheda Çocukları, (I): 315

Şüheda, (I): 287; (II): 214

T

Taarruz Grubu, (I): 269; (III): 59

Taarruz Harekâtı, (III): 58

Taarruz Hazırlığı, (I): 50, 267

Taarruz Meselesi, (I): 50

Taarruz, (I): 6, 9, 42, 45, 50, 51, 54, 57, 70, 76, 77, 79, 93, 94, 95, 98, 99, 101, 112, 116, 117, 119, 120, 121, 137, 145, 146, 149, 150, 158, 189, 191, 192, 193, 194, 195, 201, 255, 266, 267, 268, 269, 271, 272, 273, 274, 276, 278, 279, 280, 282, 321, 351; (II): 4, 11, 24, 25, 41, 57, 83, 164, 175, 180, 190, 191, 212; (III): 18, 34, 56, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 68, 78, 81, 137, - at, (III): 12, - lar, (I): 76, 85, 117, 118, 119, 120, 121, 146, 192, 193, 194, 267, 271, 273, 276; (III): 60, - larımız, (I): 270, - umuz, (I): 75, 195, 267, 281, 282; (III): 56, 63, 81

Taassub-u Dinî, (I): 199

Taassup, (II): 143

Tabanca, (II): 2

Tabiat, (I): 157, 212, 219, 222; (II): 322; (III): 124

Tabiata Egemen Olma, (II): 322

Tabib, (I): 237, - lerimiz, (I): 307

Tabî Servetler, (II): 51

- Tabip Yetiştirilmesi, (I): 307
- Tabur, (I): 88, 100, 119, 152, 184
- Tabut, (II): 227
- Tabut-u Cesim, (I): 260
- Tac ve Taht, (II): 189, - lar, (II): 185
- Tacidar, (I): 329; (II): 64, 82, - lar, (II): 106, 107, 108, 184
- Tacü Taht, 190
- Tadil ve İhzar-ı Kavanin Komisyonları, (I): 310
- Tagallüb-ü Zalimane, (I): 96
- Tahakküm ve İstibdad, (II): 185
- Tahakküm ve Tecebbür, (II): 144
- Tahakküm, (I): 96, 296, 316
- Tahakküm-ü Umumiye, (I): 3
- Tahdid-i Hudut, (I): 366
- Tahdit Muamelesi, (I): 366
- Tahlis, (I): 20, 46
- Tahlis-i Nefis, (I): 9
- Tahlis-i Vatan, (I): 21, 43
- Tahrif-i Hakikat, (I): 15
- Tahrirat Müdürü, (I): 303
- Tahrir-i Müsakkafat Kanunu, (I): 315
- Tahrir-i Nüfus, (I): 305
- Tahrir-i Umumi Nizamnameleri, (I): 315
- Tahsil Dereceleri, (II): 179
- Tahsil ve Terbiye Usulleri, (II): 19
- Tahsil, (I): 132, 245, 246, 317, 359, 377; (II): 19, 20, 49, 55, 68, 90, 148, 179, 251, 252, 327, - iye, (I): 302
- Tahsil-i Âliye, bkz. Yüksek Tahsil
- Taht, (I): 13, 32, 41, 57, 58, 65, 76, 97, 99, 111, 124, 125, 131, 136, 151, 176, 198, 199, 210, 213, 221
- Tahta Cülus, (III): 123
- Taht-ı Esaret, (I): 167, 131, 332; (II): 184
- Taht-ı Hâkimiyet, (II): 48; (III): 104
- Taht-ı Hümâyün, (I): 65
- Taht-ı İdare, (II): 7
- Taht-ı İnhisar, (I): 57
- Taht-ı İşgal, (I): 76; (III): 98
- Taht-ı Kumanda, (I): 97
- Taht-ı Tâbiyet, (I): 58
- Taht-ı Vesayet, (II): 106
- Takke, (II): 216
- Takrir-i Sükûn Kanunu, (I): 363, 364
- Taksimât-ı Mülkiye, (I): 305, - miz, (I): 305
- Taksim-i Kuva, (I): 225, 228, 230
- Talebe, (I): 89, 353, 359; (II): 74, 250, 252; (III): 42, 121, 136

- Talih, (III): 125
- Talim Heyetleri, (I): 359
- Talim ve Tedris Esasları, (I): 366
- Talim ve Tedris, (I): 366
- Talim ve Terbiye, 85, 255, 321; (II): 54, 115, 266
- Talimgah, (I): 321
- Tamim, (I): 14, 18, 19, 20, 21, 47, 51, 52, 55, 62, - ler, (I): 52
- Tâmim-i Maarif, (I): 244
- Tamir, (I): 39, 59, 242, 243, 307, 312, 416, - at, (I): 312, 318
- Tan Gazetesi Muhabiri, (III): 3
- Tan Muhabiri, (III): 17
- Tanrı, (I): 288
- Tanzimat Devri, (II): 113
- Tanzimat, (I): 241
- Tarım Hareketleri, (I): 399
- Tarih Âlimleri, (I): 406
- Tarih Devri, (I): 288
- Tarih Sahifeleri, (I): 265; (III): 98
- Tarih Tezi, (I): 429
- Tarih Yaprakları, (I): 167
- Tarih, (I): 1, 2, 5, 6, 7, 18, 19, 20, 21, 26, 27, 60, 63, 64, 83, 123, 164, 183, 209, 210, 229, 231, 239, 256, 268, 286, 288, 296, 319, 321, 326, 331, 398, 409, 416, 424; (II): 1, 2, 8, 9, 21, 40, 44, 49, 53, 62, 69, 83, 84, 88, 91, 96, 98, 104, 105, 107, 109, 112, 113, 116, 117, 121, 125, 130, 138, 139, 142, 145, 147, 150, 155, 162, 165, 176, 184, 185, 197, 210, 220, 222, 225, 237, 240, 255, 257, 262, 269, 270, 271, 274, 275, 290, 297, 302, 304, 305, 320, 321, 329, 330; (III): 11, 16, 28, 30, 44, 72, 85, 86, 92, 98, 136, - î, (I): 2, 18, 27, 77, 83, 163, 176, 245; (II): 19, 88, 116, 120, 137, 162, 165, 189, 236, 270, 305, 330; (III): 22, 36, 99, 133, - imiz, (I): 2, 282, 406; (II): 11, 53, 57, 104, 116, 131, 144, 154, 185, 302; (III): 92, - iye, (II): 262
- Tarih-i Adem, (II): 137
- Tarih-î Beşer, (I): 216, 230, - iyet, (II): 187
- Tarih-i Cihan, (I): 216, 295, 296; (II): 137
- Tarihî Hâdiseler, (II): 306
- Tarih-î Harb, (I): 197; (III): 60, 96
- Tarih-i Harbi Sıhhi, (I): 365
- Tarihî Hatırat, (I): 216
- Tarihi İskânlar, (I): 299
- Tarihî Karar, (I): 323
- Tarihî Kongre, (II): 116

- Tarih-i Maarif, (I): 245
- Tarihî Millî, (I): 27; (II): 116, 185; (III): 28, - miz, (I): 7, 77, 189, 255, 356, - ye, (III): 99
- Tarihî Misaller, (II): 176
- Tarihi Mücadele, (II): 247
- Tarihî Mücahedat, (I): 258
- Tarihî Müesseseler, (I): 338
- Tarihî Mülakat, (III): 35
- Tarihî Namaz, (III): 36
- Tarihî Nutuk, (I): 371
- Tarihî Zaferler, (II): 242; (III): 80
- Tarihin Büyük Vakayii, 277, 288
- Tarihin Hakemleri, (II): 180
- Tarihin Silinmez Sahifeleri, (II): 269
- Tarihiye, (I): 215, 228
- Tarihsel Devirler, (I): 398
- Tarihte Namesbuk Kahramanlıklar, (II): 222
- Tarihten Evvel ve Tarih Fecrinde Konulu Konferans, (II): 308
- Tarikat, (II): 225, - lar, (II): 225
- Tarikat-ı Medeniye, (II): 225
- Tarik-i Hakk, (II): 70
- Tarik-i İlim, (II): 148
- Tarik-i İlmî İrfan, (I): 245
- Tarik-i Medeniyet, (II): 249
- Tarik-i Teceddüt, (II): 244
- Tarik-i Terakki, (II): 71, 244
- Tarla Bekçiliği, (III): 40
- Tarla, (II): 102, 152, - lar, (I): 311, 341; (II): 41, 59, 90, 135, 262
- Tarsus Çiftçileri, (II): 135
- Tarsus Gençleri, (II): 137
- Tarsus Halkı, (II): 137
- Tarz -ı Muslihane, (I): 141
- Tarz-ı Hükümet, (III): 72
- Tarz-ı İdare, (II): 13, 31, 83, 84, 139; (III): 72, - ler, (II): 84, - miz, (II): 11
- Tarz-ı İntihap, (I): 10
- Tasarruf, - at, (I): 96, 368, 388, - lar, (I): 382
- Taşnaklar, (I): 135
- Taşra Memurini, (II): 55
- Taşra, (I): 22, 43, 45, 46, 47
- Tatbikat Dersi, (I): 317
- Tatbikat, (I): 32
- Tatil Günü, (II): 131
- Tatil, (II): 9, 131
- Tatil-i Muhasamat, (I): 97
- Tatil-i Müzakerat, (I): 58
- Tavassut-u Hayırhahane, (III): 22

- Tâyin-i Mukadderat, (I): 198; (III): 23
- Tayyare Filoları, (I): 404
- Tayyareciler, (I): 278, 421
- Tayyareler, (II): 63; (III): 58
- Tazı, (I): 275
- Teadül Kanunu, (I): 381
- Teamülât-ı Harbiye, (I): 58
- Tebaa, (I): 58; (II): 12, 108, - lar, (I): 283
- Tebaa-i Ecnebiye, (III): 70
- Tebabet Maaşları, (I): 307
- Tebliğ-i Resmî, (I): 56; (III): 59
- Tecavüz ve Taaddiler, (I): 1
- Tecavüz ve Taarruz, (I): 144; (II): 82
- Tecavüz ve Zulüm, (I): 152
- Tecavüz, (I): 12, 14, 37, 44, 50, 51, 52, 56, 57, 58, 101, 113, 122, 165, 176, 177, 187, 189, 199, 215, 251, 256, 257, 331, 332, 338, 363, 374, 393; (II): 4, 22, 32, 57, 64, 73, 92, 102, 150, 175, 212, 213; (III): 20, 33, 64, - at, (I): 1, 331; (II): 6; (III): 32, 257, - ler, (I): 7, 13, 26, 37, 45, 52, 384; (II): 39; (III): 32
- Tecavüzat-ı Cinayetskârane, (I): 56
- Tecavüzat-ı Millet, (I): 56
- Tecavüz-ü Ecnebiye, (I): 50
- Teceddüd, (II): 113, 187, 224, 241
- Teceddüt Devresi, (II): 277
- Teceddüt Mesaisi, (II): 275
- Teceddüt Vadisi, (III): 95
- Teceddüt ve Islahat Eseri, (II): 286
- Teceddüt ve Islahat Sahası, (I): 356
- Tecil-i Düyun Meselesi, (I): 254
- Tecil-i Takibat Kanunu, (I): 310
- Teçhizat-ı Sıhhiye, (I): 322
- Tedabir-i Askerîye, (I): 88, 257, 321, - miz, (I): 92
- Tedabir-i İktisadiye, (I): 240
- Tedabir-i İptidaiye, (I): 55
- Tedabir-i Muvakkate, (I): 57
- Tedabir-i Sıhhiye, (I): 237, 307
- Tedabir-i Zecriye, (I): 251
- Tedavi Çareleri, (II): 104
- Tedavi Etmek, (II): 63, 104
- Tedavi, (I): 182, 308; (II): 19, 47; (III): 46
- Tederrüs ve Tedris, (II): 206
- Tedris Hayatı, (I): 359
- Tedris, (II): 157; (III): 103, - iye, (I): 315, - ler, (I): 302, 311, 316, 317, 353, 362, 365, 366, 379, 429
- Tedrisat Muallimleri, (I): 365

Tedrisat Vazifesi, (I): 317	Tekmil Millet, (I): 18
Tedrisat Vergisi, (I): 362	Teknik Büro Teşkili, (I): 424
Tedrisat, Bkz. Tedrisler	Teknik Elemanlar, (I): 419, 420
Tedrisat-ı İktisadiye, (I): 311	Teknik Şartlar, (I): 417
Tefekkür ve Mülâhaza, (III): 125	Teknik ve Modern Tecrübeler, (I): 413
Tefekkürat, (II): 162	Telâkki-i Şahane, (I): 222
Tefrik-i Kuva, (I): 225, 227, 232	Telâkkiyat-ı İlmiye, (I): 226
Tefsir Etmek, (II): 112	Telâkkiyat-ı Siyasiye, (I): 348
Tefsir, (II): 62, 112, 170, 206	Telefon Muhabereleeri, (I): 417
Teftiş, (I): 261, 303	Telefon Şebekesi, (I): 406
Tehcir, (I): 181	Telefon Tesisatı, (I): 306
Tehdit ve İkraha, (I): 62	Telefon, (I): 76, 93 271, 417; (II): 181
Tehditkârane, (I): 25	Telgraf Haritaları, (I): 54
Tehlikeli Teşkilât, (III): 79	Telgraf Hattı, (I): 304, - ları, (I): 56
Tekâlif-i Hariciye, (I): 9	Telgraf Hududu, (I): 72
Tekâlif-i Kanuniye, (I): 258	Telgraf Merkezi, (I): 56; (III): 101
Tekâlif-i Millîye, (I): 258	Telgraf Muhaberatı, (I): 306
Tekâmül ve Medeniyet Yolu, (II): 245	Telgraf, (I): 129, 304, 417
Tekâmül, (II): 224, 241	Telgraf, (I): 14, 15, 18, 19, 20, 24, 28, 32, 33, 37, 42, 53, 54, 55, 56, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 75, 76, 93, 105, 106, 122, 128, 144, 161, 162, 163, 164, 169, 171, 173, 175, 257, 284, 305; (II): 6, 13, 194; (III): 3, 101, 107, - hane, (I): 32, 66, 93, - iye, (I): 54, - name, (I): 14, 21, 22, 25, 28, 35, 56,
Tekâmül-ü Medeni, (I): 347	
Tekaüt Maaşları, (I): 315	
Tekirdağlı, (III): 121, - lar, (III): 122	
Tekkeler, (II): 225	
Teklif-i Kanuni, (I): 181, 204, 217, 258, 298, 323	

- 68, 69, 118, 122, 164, 165, 166, 170, 175, 287, - nâmeler, (III): 119
- Telgrafçılık Fenninin Tedrisi, (I): 306
- Telgrafiye Şebekesi, (I): 53
- Telgrafname-i Sadaret Penahileri, (I): 35
- Telif ve Tercüme Heyeti, (I): 315
- Telif ve Tercüme İşleri, (I): 317
- Telli ve Telsiz Telefon Muhaveratı, (I): 306
- Telsiz İstasyonu, (I): 306
- Telsiz Telgraf Merkezi, (III): 101
- Telsiz Telgraf Muhaberesi, (III): 101
- Telsiz, (I): 105, 257; (II): 6; (III): 101
- Temas-ı Resmi, (II): 28
- Temdid-i Tedavi, (III): 99
- Temeddün, (I): 239; (II): 55, 142
- Temettü Vergisi Kanunu, (I): 315
- Temettü Vergisi, (I): 241, 315
- Temsili Nisbî Usulü, (III): 7
- Temyiz Heyeti, (I): 181
- Temyiz, (I): 39, 136, 265, 310
- Tensibi Şehriyari, (I): 25
- Terakki Adımları, (II): 226
- Terakki ve Medeniyet Yolu, (I): 338; (II): 318
- Terakki ve Teceddüt İnkılâbı, (II): 224
- Terakki ve Teceddüt Yolu, (II): 274
- Terakki ve Teceddüt, (II): 224, 227, 236
- Terakki ve Temeddün, (II): 84, 89, 102
- Terakki Yolu, (II): 187, 285; (III): 95
- Terakki, (II): 47, 48, 74, 86, 93, 113, 129, 132, 144, 145, 153, 156, 171, 192, 196, 199, 226, 241, 298, 304, 308, 320, 325; (III): 87, 88, 105, 111, 120, 128, 141, - yat, (I): 31, 218; (II): 144, 145, 238, 248, 255, 271; (III): 103
- Terakkiyat-ı Adliye, (I): 347
- Terakkiyat-ı Asriye, (I): 238; (II): 48
- Terakkiyat-ı Medeniye, (I): 227
- Terbiye Birliği, (I): 377; (II): 206
- Terbiye ve Ahlâk, (II): 206
- Terbiye ve İhtisas, (I): 377
- Terbiye ve İrfan, (II): 188
- Terbiye ve Talim Usulü, (I): 245
- Terbiye ve Tedris, (I): 316, 318, - at, (I): 347
- Terbiye ve Tedrisat Heyeti, (I): 316
- Terbiye ve Tedrisat-ı Tevhit, (II): 220
- Terbiye, (II): 205, 206

- Terbiye-i İçtimaiye, (I): 329
- Terbiye-i İlmiye, (II): 148
- Terbiye-i Mümtaze, (I): 328
- Terbiye-i Siyasiye, (I): 329; (II): 102, 103
- Terbiye-i Umumiye, (I): 317
- Terbiye-yi Mektep, (II): 220
- Tercüman, (I): 63, 154, 178, 300, 341, 346, 370; (II): 133, 165, 196, 230, 233, 237; (III): 82, 125, 140, 141
- Tercüman-ı Hakikat Başmuharriri, (III): 93
- Tercüme, (I): 127; (III): 45, 124
- Tercüme, Tab ve Teksir, (I): 321
- Terennüm, (II): 273
- Terhis, (II): 5, 6
- Terki Dünya, (I): 294
- Terrakkiperver, (III): 103
- Terzi, (II): 36, 216
- Tesbih, (III): 12
- Tesemmümat, (I): 68
- Tesettür, (II): 91
- Tesisat-ı Fenniye, (II): 122
- Teslihat ve Teçhizat Programı, (I): 421
- Teşebbüsat-ı Millî, (I): 176, - ye, (II): 261
- Teşebbüsat-ı Muslihane, (I): 267
- Teşebbüsat-ı Siyasiye, (I): 267
- Teşekkül-i Siyasiye, (II): 86
- Teşekküller, (III): 32, 48, 50
- Teşekkül-ü Dahiliye, (II): 166
- Teşekkül-ü Millî, (I): 333
- Teşkilât Kanunu, (I): 41, 204
- Teşkilât Nizamnamesi, bkz. Teşkilât Kanunu
- Teşkilât Projesi, (I): 129
- Teşkilât, (I): 5, 13, 22, 31, 34, 36, 38, 41, 42, 44, 45, 48, 50, 56, 58, 59, 60, 61, 73, 87, 88, 189, 226, 233, 241, 347, 257, 370; (II): 1, 2, 3, 4, 11, 132, 178, 207, 241, 249; (III): 2, 3, 4, 8, 17, 18, 19, 43, 45, 49, 50, 65, 99, - ımız, (I): 370, 374; (III): 7, 38, 42, - sız, (II): 2
- Teşkilât-ı Esasiye Ahkâmı, (II): 140
- Teşkilât-ı Esasiye, (I): 220
- Teşkilât-ı Esasiye, (I): 58, 173, 174, 178, 179, 181, 204, 205, 206, 208, 211, 223, 224, 233, 235, 236, 264, 325, 343, 345; (II): 53, 56, 61, 62, 74, 87, 92, 110, 116, 150; (III): 48, 54, 74, 75, 86, 87, 110, - miz, (I): 59, 204, 207, 224, 231, 234, 328
- Teşkilât-ı Hazıra, (I): 42

- Teşkilât-ı İdare, (I): 236
- Teşkilât-ı İdare, (I): 304; (III): 49
- Teşkilât-ı Medeniye, (I): 59
- Teşkilât-ı Millîye Müteşebbisleri, (I): 56
- Teşkilât-ı Muntazama, (I): 34
- Teşkilâtı Mülkiye Kanunu, (I): 362
- Teşkilâtımızın Nezahet-i Mâneviyesi, (III): 4
- Teşri ve Taknin, (I): 61
- Teşrih ve Tedavi, (II): 47
- Teşriî Salâhiyet, (II): 110; (III): 86
- Teşriî, (I): 200, 230, 231, - ye, (I): 147; (III): 18
- Teşvik-i Sanayi Kanunu, (I): 364, 428
- Tetkikat ve Telifat-ı İslâmiye Heyeti, (I): 318
- Tetkikat ve Telifat-ı İslâmiye, (I): 317
- Tevekkül ve Teslimiyet, (I): 6
- Tevekkül, (II): 41, 164
- Tevhid, (I): 60
- Tevhid-i Harekât, (I): 57
- Tevhid-i Kuva, (I): 225, 232
- Tevhit ve Tevzin Salâhiyeti, (I): 62
- Tevsi-i Memalik, (I): 293
- Teyze, (III): 40
- Tezahürat-ı Milliye, (I): 356
- Tezkere, (III): 44
- Tıbbî ve Pençiyarî Maddeler, (I): 427
- Tırpan, (I): 327
- Ticaret Anlaşması, (I): 431
- Ticaret Bağlılıkları, (I): 394
- Ticaret Erbabı, (II): 101, 299
- Ticaret Filosu, (I): 407, 416
- Ticaret İtilâfnamesi, (I): 367
- Ticaret Kanunu, (I): 359, 363
- Ticaret Memleketi, (II): 192
- Ticaret Muahede, - si, (I): 367, - leri, (I): 380, 383
- Ticaret Mukavelesi, (I): 349, 367
- Ticaret Muvazenesi, (I): 413
- Ticaret Münasebetleri, (I): 380, 407
- Ticaret Noktası, (II): 133
- Ticaret Sahası, (I): 380
- Ticaret Tahsili, (I): 380
- Ticaret ve Dostluk Münasebetleri, (I): 409; (III): 65
- Ticaret ve İkamet Muahedesi, (II): 288
- Ticaret ve İktisadiyat, (I): 368
- Ticaret ve Sanayi Erbabı, (II): 298
- Ticaret ve Teslihat Kredisi Mukavelesi, (I): 431

- Ticaret Yöntemleri, (I): 394
- Ticaret, (I): 241, 254, 310, 311, 313, 315, 380, 415, 416; (II): 5, 50, 51, 88, 101, 106, 112, 115, 118, 124, 133, 139, 140, 292; (III): 22, - imiz, (I): 394, 407; (II): 115, 139, 140, 141
- Ticarette İflâs Kanunu, (I): 374
- Ticari Anlaşmalar, (I): 422
- Ticarî Hayat, (I): 358
- Ticarî Münasebet, (III): 38, - ler, (I): 383, 422; (II): 309, 317, - lerimiz, (II): 314
- Ticarî Saha, (II): 248
- Ticari Teşekkül, (I): 419, 428
- Ticari Usul, (I): 415
- Ticari ve İktisadi Muamelât, (I): 368
- Ticari ve İktisadi Münasebat, bkz. Ticari ve İktisadî Münasebetler
- Ticarî ve İktisadî Münasebetler, (I): 248, 320; (II): 288, 289
- Ticariye, (I): 247, 352, 358
- Tifo, (I): 307
- Times'in İstanbul Muhabiri, (III): 109
- Timsal-i Meşrutiyet, (III): 2
- Timsal-i Namus ve Şehamet, (I): 320
- Timsal-i Namus, (I): 331
- Tiyatro Sanatçıları, (II): 258
- Tohum, - lar, (I): 364, - luk, (I): 238, 242; (II): 71
- Tohum-u Nifak, (III): 79
- Top, (I): 84, 100, 120, 152, 188, 195, 274, 334; (II): 81, 111, 200; (III): 32, - çu, (I): 117, 122, 257, 270, 271, 272, - çular, (I): 151, 277; (III): 58, - çularımız, (I): 270, 275, 278, - çuluk, (I): 270, - lar, (I): 16, 44, 89, 167, 205, 271; (II): 81, 181, 182, 183, - larımız, (I): 121
- Topal, (II): 129
- Topçu Ateşi, (I): 270
- Topçu Cephanesi ve Bombası, (I): 257
- Topçu Kıtaatı, (I): 117
- Topçu Müfettişi, (III): 44
- Topçu, (I): 271
- Topçular, (I): 270
- Toprak Kanunu, (I): 407
- Toprak Mahsulleri, (I): 426
- Toprak Sahası, (I): 338
- Toprak Tâvizleri, (III): 135
- Toprak Verimi, (I): 413
- Toprak, (I): 198, 338, 365, 373, 380, 407, 412; (II): 16, 25, 60, 111, 121, 122, 135, 169, 205, 226; (III): 13, 62, 71, 119, - lar, (I): 7; (II): 135, -

- larımız, (I): 153, 241, 251; (III): 12, 15, 51, 131
- Topraklarımızın Feyiz ve Bereketi, (I): 345
- Topraklarımızın İstihlâsı Vazifesi, (I): 153
- Topraksız Çiftçi, (I): 412
- Torun, (I): 294
- Trabzon Evlâtları, (II): 194
- Trabzon Halkı, bkz. Trabzonlular
- Trabzon Heyet-i Muhteremesi, (II): 195
- Trabzon Mülhakatı ve Mülhakat Ahalisi, (II): 194
- Trabzonlular, (I): 102; (II): 193, 194, 195; (III): 99
- Traktör, (I): 413
- Trakya Meselesi, (III): 21, 22
- Trakya ve Düzce Olayları, (I): 103
- Trakyalılar, (I): 104
- Tramvay, (I): 312, 313; (III): 115, - lar, (II): 6
- Tren, (I): 94, 95; (III): 129
- Tufan-ı Nuh, (I): 339
- Turan Kıyafeti, (II): 220
- Turan, (I): 142
- Turne, (II): 258
- Turuk-u Umumiye ve Hususiye, (I): 314
- Tuz, (I): 403, 408, 418
- Tüccar, (I): 414; (II): 116, 140, 148, 159, 298, - an, (II): 101, - ımız, (II): 60, 141, - iye, (I): 304, - lar, (II): 116, 136, 140, 298
- Tüfek, (I): 195; (II): 81, 182, 301; (III): 32, - siz, (I): 334; (II): 111
- Tünel İnşaatı, (I): 243
- Tünel, (I): 243
- Türbeler, (II): 225, 231
- Türk Afakı, (II): 246
- Türk Ailesi, (I): 375
- Türk Alfabetesi, (I): 377; (II): 272
- Türk Ananat-ı İçtimaiyesi, (II): 143
- Türk Arazisi, (III): 65, 66, 139
- Türk Askerinin ve Sivillerinin Harekâtı, (III): 66
- Türk Askerleri, (I): 431
- Türk Birliği, (I): 420
- Türk Ceza Kanunu, (I): 425
- Türk Cumhuriyeti Kanunları, (I): 411
- Türk Cumhuriyeti Tarihi, (III): 99
- Türk Cumhuriyetinin İnkılâbı, (II): 215
- Türk Çiftçi Ailesi, (I): 407

- Türk Çiftçisi, (II): 121
- Türk Çocuğu, (II): 323; (III): 132, - ları, (II): 308; (III): 131
- Türk Demokrasisi, (III): 120
- Türk Devirleri, (II): 204
- Türk Devlet Adamları, (III): 140
- Türk Devletin Hâkimiyet ve Saltanatı, (I): 293
- Türk Dili, (I): 377, 390, 395
- Türk Dostu, (II): 37
- Türk Efkâr-ı Umumiyesi, (II): 296
- Türk Ekseriyeti, (III): 22, 38
- Türk Erkekleri, (II): 152
- Türk Ermeni Meselesi, (III): 23
- Türk Genç, - leri, (III): 133; (II): 303, - liği, (I): 419, 420, 429; (II): 137, 328; (III): 131
- Türk Gençliğinin Millî Terbiyesi, (I): 420
- Türk Genel Devrimi, (I): 398
- Türk Görüşü, (III): 21
- Türk Hakanı, (I): 293
- Türk Hâkimiyeti, (I): 293, 409; (III): 23, 104
- Türk Hâkimleri, (I): 411
- Türk Halkının Cevheri, (III): 10
- Türk Harfleri, (I): 377, 379; (II): 272, 273, 274; (III): 121, 122
- Türk Harflerinin Kabulü, (I): 378
- Türk Harsı, (III): 118
- Türk Hayat-ı İçtimaiyesi, (II): 90, 252
- Türk Heyet-i İçtimaiyesi, (II): 274, 283
- Türk Hudutları, (III): 20
- Türk İçtimai Heyeti, (II): 273
- Türk İnkılâbı, (II): 213, 249, 256; (III): 136
- Türk İstiklâl Dâvası, (III): 21
- Türk İstiklâli Harbinin Askeri Kahramanı, (III): 137
- Türk İstiklâli, (II): 214
- Türk İzmirli, (II): 237
- Türk Kadını, (II): 152, 153, 154, 155, 242, 300; (III): 136, - ları, (II): 300
- Türk Kadınının Hakları, (III): 136
- Türk Kadınının Vazifesi, (II): 242
- Türk Kahramanlığı, (II): 318
- Türk Kanı, (II): 10, - ları, (II): 185
- Türk Kelimeleri, (II): 272
- Türk Kıyafeti, (III): 98
- Türk Kızı, (III): 132, - ları, (III): 132, 133

- Türk Köylüsü, (I): 380
- Türk Kuvvetleri, (I): 189
- Türk Kültürü, (II): 318
- Türk Lisanı, (III): 104
- Türk Lokantacıları, (II): 231
- Türk Mamuresi, (III): 111
- Türk Matbuatı, (III): 87, 88, 141
- Türk Mefkuresi, (II): 186
- Türk Memleketi, (II): 117; (III): 22
- Türk Menafii, (II): 186
- Türk Metalibi, (III): 64
- Türk Milletinin Asaleti, (II): 328
- Türk Milletinin Gözbebeği, (II): 264
- Türk Milletinin Hadimi, (I): 423
- Türk Milletinin Hakikî Tarihi, (II): 297
- Türk Milletinin Karakteri, (II): 318
- Türk Milletinin Maddi ve Mânevi Kuvvetleri, (I): 295
- Türk Milletinin Milliyeti ve Şerefi, (II): 98
- Türk Milletinin Reisi, (II): 271
- Türk Milletinin Sadakati, (II): 26
- Türk Milletinin Seviye-i Âliyesi, (II): 246
- Türk Milletinin Tabiat ve Şiari, (III): 106
- Türk Milletinin Ulvî İdeali, (II): 302
- Türk Millî Maksudı, (II): 213
- Türk Millî Varlığı, (I): 420
- Türk Milliyetçisi, (III): 118
- Türk Milliyeti, (II): 249
- Türk Milliyetperverleri, (III): 20, 22, 24, 89
- Türk Murahhasları, (III): 129
- Türk Musikisi, (I): 396
- Türk Müessesatı, (III): 90
- Türk Neferi, (I): 197
- Türk Padişah-ı Hilâfeti, (III): 92
- Türk Parası, (I): 395
- Türk Sanatı, (II): 47
- Türk Sancağı, (I): 364
- Türk Siyaseti, (III): 21
- Türk Sporcu, - ları, (II): 259, - luğu, (II): 263
- Türk Süngüleri, (II): 183
- Türk Şairi, (II): 147
- Türk Şerait-i Sulhiyesi, (III): 39
- Türk Şiir ve Edebiyatı, (II): 47
- Türk Tacıdarı, (II): 189
- Türk Tarih Belgeleri, (I): 406

- Türk Tarih ve Dil Çalışmaları, (I): 403
- Türk Tarihi, (I): 287, 339, 355, 378, 395; (II): 84, 90, 102, 104, 171, 184, 215, 264, 266, 302
- Türk Tayyarecileri, (III): 132
- Türk Teşkilât-ı Esasiyesi, (III): 86
- Türk Toprağı, (III): 105, - ları, (I): 421; (II): 238; (III): 67
- Türk Topraklarının Tahliyesi, (III): 52
- Türk Ufukları, (II): 328
- Türk Ulusal Musikisi, (I): 396
- Türk Vatandaşı, (I): 411; (II): 285
- Türk Vatanı, (I): 336, 345, 347, 354, 405; (II): 185, 186, 190, 212, 214, 331
- Türk Vatanını Fethetmek Fikri, (II): 184
- Türk Vatanının Ziyeti, (II): 264
- Türk Vatanperverleri, (III): 20
- Türk Vatanperverlerinin Reisi, (III): 21
- Türk Vatanseverliği, (I): 420
- Türk ve Japon Dostluğu, (II): 253
- Türk Yazı İnkılâbı, (II): 272
- Türk Zaferi, (III): 58
- Türkçe Terimler, (I): 429
- Türkçe Terimlerle Yazılmış Kitaplar, (I): 429
- Türkçe, (I): 105, 312, 377; (II): 100, 206(III): 45, 124
- Türk-Ermeni Meselesi, (III): 21
- Türk-Fransız Anlaşması, (I): 431
- Türk-Fransız Dostluğu, (I): 431; (II): 315
- Türk-Fransız Münasebetleri, (I): 422, 431; (II): 316
- Türk-İngiliz Münasebetleri, (III): 70
- Türk-İtalyan Misakı, (II): 281
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi, (I): 207; (II): 33, 42, 88
- Türkiye Cumhuriyeti Kanun-ı Esasisi, (III): 109
- Türkiye Cumhuriyeti Reisi, (III): 137
- Türkiye Cumhuriyetinin Merkezi, (II): 304
- Türkiye Cumhuriyetinin Payitahtı, (III): 87
- Türkiye Cumhuriyetinin Ulusal Çehresi, (I): 398
- Türkiye Devletinin Esasat-ı Hazırası, (II): 88
- Türkiye Devletinin İstiklâli, (I): 296; (II): 41
- Türkiye Halkının Haysiyet ve Şerefi, (I): 332

Türkiye Halkının Mukadderatı, (I): 287; (III): 62	Türkiye'nin Cihan Siyaseti, (II): 71
Türkiye Halkının Tarihi, (III): 32	Türkiye'nin Davasındaki Kudsiyet, (II): 40
Türkiye Havası, (III): 108	Türkiye'nin Hâkimiyeti Milliyesi, (II): 74
Türkiye İdeali, (I): 421	Türkiye-Büyük Britanya Münasebat-ı Diplomatikeyesi, (II): 214
Türkiye İktisat Kongresi, (II): 112, 116	Türkiye'de Ecnebi Teşebbüsâtı, (III): 92
Türkiye ile Fransa Arasındaki Münasebetler, bkz. Türk-Fransız Münasebetleri	Türkiye-Fransa İlişkileri, (III): 104
Türkiye ile Yunanistan İtilâfı, (III): 51	Türkiye-Fransa İtilâfnamesi, (I): 250
Türkiye İstiklâl-i Tammı, (II): 86	Türkiye-İrak Münasebetleri, (II): 304
Türkiye Meselesi, (III): 19, 25	Türkiye-İran Dostluğu, (II): 320
Türkiye Milletinin Hâkimiyeti, (II): 67	Türkiye-İran Münasebetleri, (II): 319, 320
Türkiye Milli Tarihi, (III): 53	Türkiye-İran Münasebetlerinin Tarihi, (II): 319
Türkiye Muallime ve Muallimler Kongresi, (II): 19	Türkiye-İsveç Münasebetleri, (II): 320
Türkiye Muallime ve Muallimleri, (II): 20, 21	Türkiye'nin Din Siyaseti, (III): 89
Türkiye Ordusu Askerleri, (II): 26	Türkiye'nin Düşmanları, (I): 261
Türkiye Reiscumhuru, (I): 385, - luğu, (I): 371	Türkiye'nin Ebedî Düşmanı, (III): 69
Türkiye Ricali, (III): 82	Türkiye'nin Emniyeti ve Müdafaası,
Türkiye Sancağı, (II): 24	Türkiye'nin Hâkimiyeti Müstakillesi, (III): 91
Türkiye Siyaseti, (II): 285	Türkiye'nin Hayat ve Mukadderatı, (II): 7
Türkiye Tarihi, (I): 333	Türkiye'nin Hudud-u Millîsi, (III): 39
Türkiye Ticareti, (II): 140	

- Türkiye'nin Hudutları, (I): 299
- Türkiye'nin İdam Kararı, (I): 296;
(III): 76
- Türkiye'nin İstiklâli, (I): 246; (III): 36,
70
- Türkiye'nin Makarrı Hükümeti, (I):
252
- Türkiye'nin Millî Dâvası, (I): 300
- Türkiyenin Mukadderatı, (I): 162
- Türkiye'nin Mübarek Toprakları, (II):
40
- Türkiye'nin Payitahtı, (III): 73
- Türkiye'nin Sahib-i Aslisi, (I): 253
- Türkiye'nin Sahibi ve Efendisi, (I):
240
- Türkiye'nin Siyaseti, (III): 93
- Türkiye'nin Sulh Şartları, (III): 39, 69
- Türkiye'nin Şerait-i Hayatiyesi, (II):
26
- Türkiye'nin Tarih-i Millîsi, (I): 361
- Türkiye'nin Terbiye ve Maarif
Siyaseti, (I): 347
- Türkiye-Rusya Dostluğu, (III): 54
- Türkiye-Rusya Muahedesi, (I): 247
- Türkiye-Ukrayna Ahitnamesiyle, (II):
32
- Türkiye'yi Taksim Etmek Ameliyesi,
(I): 332
- Türklerin 1453 Zaferi, (II): 250
- Türklerin Babası, (III): 140
- Türklerin Boyunduruğu, (III): 104
- Türklerin İstiklâl Mücadelesi, (III): 36
- Türklerin Metalib-i Millîyesi, (III): 66
- Türklerin Sulh Konferansı, (III): 71
- Türklerin Sulh Şartları, (III): 70
- Türklüğün Merkezi, (II): 308
- Türklüğün Unutulmuş Büyük Medeni
Vasfı, (II): 319
- Türklüğün Vicdanı, (I): 331
- Türk-Müslüman Ecdad, (III): 103
- Türk-Sovyet Dostluğu, (I): 400
- Türk'ü Esir Etmek Hayali, (II): 184
- Türkün Büyük Millî Ülküsü, (I): 416
- Türk'ün Hakikî Halâs Güneşi, (II): 180
- Türk'ün Yüksek Siyasi Müessesesi,
(II): 283
- Türk-Yugoslav Bağlılığı, (I): 409
- Türk-Yugoslav Dostluğu, (III): 140
- Türk-Yunan Dostluğu, (II): 309, 310
- Tütün Satışları, (I): 419
- Tütün, (I): 428, - lerimiz, (I): 428

U

Ubudiyetkârane, (I): 19

Uçmanlar, (II): 322

Uçurum, (I): 398

Uhrevî, (I): 348

Uhûd, (II): 109

Uhûd-u Atika, (III): 91

Uhuvvet-i İslâmiye, (II): 42

Ukranya Murahhas Heyeti, (II): 30

Ukrayna Murahhasları, (II): 29

Ukrayna Ordusunun Başkumandanı,
(II): 29

Ulema, (I): 66, 68, 70, 126, 177, 221,
227; (II): 102, 131, 148, 149, 159, 209,
- mız, (II): 148, 158

Ulema-yı Hukuk, (II): 252

Ulema-yı Kiram, (I): 66, 68, 126, 221;
(II): 94

Ulilemre İtaat, (II): 67

Uludağ Gecesi, (II): 327

Ulûm ve Fünun, (I): 318

Ulûm-u Diniye, (II): 206

Ulus Başmuharriri, (III): 142

Ulus Birliği, (I): 397

Ulus Gençleri, (I): 395

Ulus İşleri, (I): 394, 397

Ulus Menfaati, (II): 324

Ulus, (I): 394, 395, 396, 397, 401; (II):
321, 322, - al, (I): 396, - ça, (I): 395, -
lar, (I): 396, 399, 400, - umuz, (I):
395, 396

Ulusal Hizmet Yolu, (I): 401

Ulusal Kültür, (I): 403

Ulusal Musiki, (I): 403

Ulusal Tarih, (I): 398

Ulusal Ülkü, (I): 394

Uluslar Arası Siyasa Acunu, (I): 396

Uluslar Sosyetesini, (I): 400, 402

Ulüemr, (I): 62

Ulvî Cemiyet, (II): 151

Ulvî Din, (II): 148

Ulvî Hedefler, (III): 132

Ulvî İşaretler, (III): 132

Ulvî Merhale, (II): 120

Ulvî Vazife, (I): 176

Ulvî ve Mukaddes Maksat, (I): 285

Ulvî, (I): 24, 154; (II): 120; (III): 60,
92, 98, - yet, (I): 57

Ulvî, Necip Amal, (I): 251

Ulvîyet-i İnsaniye, (I): 296

Umde, (III): 74

Umde-i Asliye, (I): 252

Umde-i Esasiye, (I): 61, 223, - miz, (I): 251

Umde-i Sulhiye, (III): 69

Umdeler, (III): 84, - imiz, (III): 84

Umk-ı İrticaa, (II): 66

Umrani, (I): 3

Umum Kumanda, (I): 77

Umumî Bir Pakt, (III): 138

Umumi Fikir, (II): 205

Umumi Harb, (II): 326

Umumi Heyet-i İdare, (II): 296

Umumi Kongre, (I): 7, 371; (III): 3, 100

Umumi Maarif ve Terbiye Programı, (II): 179

Umumî Refah, (II): 314

Umumi Reis, (II): 292, 295

Umumi Sulh, (II): 312, 320; (III): 139

Umumî Şeref, (III): 11, - sizlik, (III): 11

Umumi Taarruz, (I): 192, 193, 195

Umumi Tarih, (II): 250

Un, (II): 124

Un, (II): 54

United Press Muharriri, (III): 69

United Telgraph Muhabiri, (III): 21

Unsur-u İslâm, (II): 65

Unvan, (I): 8, 201, 222, 298, 370

Unyon, (II): 330, - lar, (II): 330

Ussat, (I): 69, 70, 72, 76, 77, 78, 106, 152, 176

Ustalar, (II): 36

Usul-ü İdare, (I): 155

Usul-ü Muhakemat, (I): 239

Usul-ü Muhakemat-ı Cezaiye, (I): 239, 310

Usul-ü Muhakemat-ı Hukukiye, (I): 310

Usul-ü Muhakeme-i Şer'iyeye, (I): 310

Uşak Muamelesi, (I): 200

Uzak Devletler, (I): 400, 430

Uzak ve Yabancı Topraklar, (II): 166

Uzviyet-i Millîye, (I): 258

Uzv-u Devlet, (I): 243

Ü

Üçüncü Ordu Müfettişi, (I): 15, 17, 19, 20, 21

Ülke Ekonomi Kudreti, (I): 403

Ülke, (II): 130, 271, - ler, (I): 399; (II): 130, 142; (III): 16

Ülkenin Ekonomik Kurumu, (I): 394

Ülkü, 319

Ümid-i Necat, (I): 260
Ümitsiz Felâket, (II): 203
Ümmet, (I): 70, 289, 290, 291; (II): 131, 148, - çiliğimiz, (I): 102
Ümmet-i İslâm, (I): 70; (II): 99
Ümmi, (II): 225
Ümran ve İrfan Mücadelesi, (III): 73
Ümran ve Refah Sahası, (II): 210
Ümran ve Terakkiye, (II): 194
Ümran, (II): 68, 74, 244, - perverane, (III): 24
Ün Şoz Presiyöz, (I): 167
Üniforma, (I): 115; (II): 210
Üniformalı Çocuklar, (II): 302
Üniversite Gençlik Kurulu, (III): 121
Üniversite Tesisi, (I): 392
Ürünler, (I): 395, - imiz, (I): 395
Üsera Şubesi, (I): 323
Üsera, (I): 323
V
Vadi, (II): 183
Vahdet ve İstiklâl, (III): 12
Vahdet ve İstiklâl, (III): 15, 17
Vahdet ve Tesanüdü Millî, (I): 31
Vahdet ve Tesanüt, (I): 59, 151, 338; (III): 84

Vahdet, (I): 31, 33, 38, 52, 59, 62, 75, 143, 151, 163, 168, 170, 171, 286, 317, 318; (II): 11, 13, 90, 119, 199, 206, 235; (III): 17
Vahdet-i Memleket, (II): 199
Vahdet-i Millîye, (I): 38; (II): 13
Vahdet-i Mülkiye, (I): 36
Vahdet-i Tamm, (I): 163, 168, 170; (II): 90
Vahdet-i Terbiye, (I): 317
Vahdet-i Umumiye, (II): 11
Vahdet-i Vatan, (II): 4
Vahdetin'in Devri Saltanatı, (I): 296
Vahibülâmal, (I): 5
Vahşet ve Zulümler, (I): 7
Vahşet, (I): 256; (II): 39; (III): 15
Vahşi İşkenceler, (II): 39
Vahşi, (II): 38, - ler, (II): 38
Vaiz, (I): 126, 247
Vak'a-i Fecâa, (III): 29
Vaka-i Tarihiye, (I): 214
Vakayi-i Fevkalâde, (I): 54
Vakayi-i Harbiye, (I): 335
Vakayi-i Müessife, (I): 66
Vakayi-i Tarihiye, (II): 165
Vakıa-yi Siyasiye, (I): 253

- Vakit Başmuharriri, (III): 54, 67
- Vakit Gazetesi Muhabiri, 1, 53, 73, 83
- Vali, (I): 32, 114, 283, 292
- Valide, (II): 78, 79, 80; (III): 40, 127, -
ler, (II): 89
- Vallahi, (I): 291
- Vapur, (I): 127, 279, 281; (II): 79,
124, 238; (III): 33, 99
- Varidat Kanunları, (I): 368
- Varidat, (I): 361, 427
- Varis, (II): 262
- Vâris-i Hilâfet, (I): 290
- Vâsıl-ı Alâ-yı İlliyyîn, (I): 289
- Vasıta-i İstibdat, (II): 150
- Vasiyet, (I): 310, - name, (I): 290
- Vaşington Konferansı, (I): 254
- Vatan Aşkı, (I): 335; (III): 60
- Vatan Camiası, (II): 1
- Vatan Düşmanları, (I): 381
- Vatan Havası, (II): 322
- Vatan Hayrına Vakfeylemek, (II): 51
- Vatan Heyecanı, (III): 30
- Vatan Hizmetleri, (I): 389
- Vatan Hududu, (I): 30
- Vatan İktisadiyatı, (I): 376
- Vatan Kuşları, (II): 322
- Vatan Meselesi, (II): 128
- Vatan Muhabbeti, (II): 188
- Vatan Muhabiri, (III): 84
- Vatan Müdafaası, (I): 122, 156, 177,
408, 414
- Vatan Severlik, (I): 404
- Vatan Toprakları, (II): 109
- Vatan ve Devletin Tarihi, (I): 19
- Vatan ve Hürriyet, (II): 2
- Vatan ve İstiklâli Kurtarmak, (II): 196
- Vatan ve Millet, (I): 2, 4, 9, 24, 26, 27,
28, 29, 64, 70, 132, 332, 335; (II): 4,
117, 300; (III): 3, 5, 13, 82, 98, - imiz,
(I): 5, 6, 7
- Vatan ve Milletimizin Halâsı, (I): 5, 6
- Vatan ve Milletin Hukuk-u
Mukaddesesi, (I): 26
- Vatan ve Milliyet Aşkı, (II): 263
- Vatan, (I): 2, 3, 4, 5, 6, 7, 16, 17, 18,
20, 25, 47, 60, 64, 70, 73, 77, 87, 88,
142, 154, 183, 245, 250, 260, 299,
306, 310, 325, 329, 331, 334, 338,
340, 342, 348, 356, 357, 364, 369,
373, 378, 380, 382, 383, 386, 398,
401, 404, 407, 416; (II): 1, 2, 3, 4, 10,
13, 14, 20, 39, 51, 66, 69, 73, 79, 82,
83, 109, 112, 117, 121, 123, 128, 134,
135, 138, 149, 153, 158, 164, 166,
167, 168, 169, 170, 172, 173, 176,

186, 191, 192, 194, 200, 203, 208, 212, 217, 219, 227, 254, 258, 262, 261, 279, 301; (III): 4, 7, 22, 25, 63, 84, 102, - daş, (I): 75, 373, 378, 381, 383, 384, 387, 404, 408, 418, 419, 423, 425; (II): 72, 203, 272, 274, 294, 295; (III): 11, 98, 121, - daşımız, (I): 75, 229, 378; (II): 4, - daşlar, (I): 348, 356, 357, 361, 368, 372, 373, 374, 379, 381, 382, 383, 384, 387, 401, 410, 412, 423, 424, 425; (II): 21, 41, 119, 124, 187, 194, 203, 219, 237, 259, 264, 265, 272, 273, 274, 294, 295, 296, 300, 303; (III): 73, 84, 89, 106, 107, 118, 119, - daşlarımız, (I): 214, 250, 345, 359, 362, 378, 381, 424; (II): 4, 9, 37, 201, 218, - daşlık, (II): 15; (III): 13, - ımız, (I): 2, 9, 13, 26, 29, 40, 57, 73, 84, 87, 201, 250, 255, 266, 317, 331, 336, 382; (II): 10, 12, 50, 111, 119, 190; (III): 22, - î, (II): 103, - perver, (I): 1, 136, 372; (III): 44, - perverane, (I): 178, 384; (III): 114, - perverlik, (I): 25, 27, - sız, (I): 5; (II): 278

Vatandaş Reyi, (I): 384

Vatandaş, (II): 313, - lar, (II): 171, 204; (III): 139

Vatandaşın Nurlanması, (I): 379

Vatandaşların Hakları, (I): 374

Vatandaşların Hukuku, (I): 375, 384

Vatandaşlık Hukuku, (I): 299, 300

Vatanı Koruma, (I): 404

Vatanımızın Aksam-ı Garbiyesi, (I): 25

Vatanımızın Hududu, (I): 30, - ları, (III): 78

Vatanımızın Mevki-i Coğrafisi, (I): 39

Vatanımızın Tamamiyeti, (III): 16, 18

Vatanın Halâsı, (I): 333

Vatanın Harim-i İsmeti, (I): 301; (II): 168

Vatanın Heyeti Umumiyesi, (I): 31

Vatanın İmarı, (II): 265

Vatanın İstikbali, (I): 328

Vatanın Masuniyeti, (I): 368

Vatanın Müdafaası, (I): 340, 341

Vatanın Selâmet ve Masuniyeti, (I): 356

Vatanın Teşkilâtlanması, (I): 403

Vatanın Vahdeti, (II): 194

Vatanın ve Rejimin Koruyucusu, (I): 429

Vatanî Vazife, (I): 89

Vatanî ve Vicdanî Vazife, (I): 162

Vatanlarının Kurtarıcısı, (III): 139

Vatanlarının Müdafaası, (I): 178

- Vatanperver Halk, (II): 194, 200
- Vatanperver İnsanlar, (II): 262
- Vatanperver, (II): 82, 190, 257, - an, (II): 51, 52, (I): 22; (II): 4, 164, 291, - ane, (I): 178; (II): 257; (III): 76, - aneler, (II): 95, - lik, (II): 95, 200, 261
- Vatanperverane Eserler, (III): 42
- Vatanperverane Hizmetler, (II): 198
- Vatanperverlik ve Milliyetperverlik Vazifesi, (II): 274
- Vatansever Şefler, (II): 313
- Vatanseverlik ve Kahramanlık, (II): 313
- Vazaif-i Hükümet, (I): 210
- Vazaif-i Milliye, (II): 73
- Vazaif-i Taarruziye, (III): 55
- Vazife-i Adliye, (I): 302
- Vazife-i Asayiş, (I): 304
- Vazife-i Kanuniye, (I): 37
- Vazife-i Medeniye, (I): 57
- Vazife-i Millîye, (I): 58, 61, 172, 183, 301; (II): 12, 102; (III): 4, 75, - miz, (I): 132
- Vazife-i Mukaddese, (I): 37
- Vazife-i Mübeccele, (II): 16
- Vazife-i Namus, (II): 138; (III): 11, 30
- Vazife-i Peygamberi, (I): 289
- Vazife-i Resmîye, (I): 21, 178; (II): 211, 241
- Vazife-i Ruhaniye, (III): 92
- Vazife-i Tarihiye, (II): 41, 87, 128
- Vazife-i Teşriiye, (I): 41, 63; (II): 13
- Vazife-i Uhuvvet, (I): 22
- Vazife-i Vataniye ve Millîye, (I): 148; (II): 15
- Vazife-i Vataniye, (I): 17, 18, 58, 172, 183; (II): 12, 15, 69; (III): 2, - miz, (I): 49
- Vazifeyi Fevkalâde, (I): 64
- Vaziyet-i Cihan, (I): 246
- Vaziyet-i Harbiye, (I): 150, 263, - miz, (I): 319
- Vaziyet-i Mühimme-i Siyasiye, (III): 113
- Vaziyet-i Tarihiye, (III): 29
- Vaziyet-i Umumiye, (I): 3, 29, 78, 86; (III): 112, - miz, (I): 41
- Vaziyet-i Umumiye-i Dâhiliye, (I): 79
- Vaziyet-i Umumiye-i Siyasiye, (I): 160; (III): 112
- Veba-yi Bakari, (I): 311
- Vecibe-i Namus, (II): 48
- Veda Mektubu, (II): 281, 282
- Vefakâr, (III): 110, - ane, (II): 210

- Vefalı Millet, (I): 386
- Vefasızlık, (II): 190
- Vekâlet Müsteşarları, (I): 305
- Vekâlet, (I): 369
- Vekayi-i Tarihiye, (III): 31, 48
- Vekil, (I): 9, 47, 52, 61, 71, 74, 91, 148, 156, 176, 186, 205, 208, 221, 222, 232, 233, 234, 235, 296, 329, 393, 406; (II): 308, - ler, (I): 329, 389, 394, 423; (II): 67, 72; (III): 1, 29, 48, 87, - lerimiz, (II): 69, 308
- Veliâht, (I): 291, 294; (III): 9, 46
- VenediklilerleTicaret Muahedenamesi, (II): 106
- Veraset, (I): 310; (III): 73
- Verem Hastalığı, (I): 308
- Vergi İndirimleri, (I): 403
- Vergi Sistemleri, (I): 427
- Vergi Tahfifleri, (I): 428
- Vergi Usulleri, (I): 408
- Vergi ve Resimler, (I): 418
- Vergi Yüğü, (I): 427
- Vergi, (I): 368, 346, 361, 382, 387, 408, 418, 427; (II): 108, 293, 298; (III): 103, 104, - ler, (I): 352; (II): 51; (III): 103, 104
- Vergiden Muafiyet, (I): 315
- Vergilerimizin Tarh ve Cibayet Usulleri, (I): 428
- Vergilerin Tahsili, (III): 103
- Versailles Konferansı, (II): 7
- Versailles Muahedesi, (III): 133, 134
- Vesait ve Alât-ı Fenniye, (I): 240
- Vesait, (I): 57, 96, 219, 268, - imiz, (I): 126
- Vesait-i Mâneviye, (I): 316
- Vesait-i Medeniye, (I): 346
- Vesait-i Muhabere, (I): 55, 354
- Vesait-i Müdafaa, (II): 187; (III): 24
- Vesait-i Münakale, (I): 242
- Vesait-i Nakliye, (I): 303
- Vesait-i Sihhiyesi, (I): 257
- Veto Hakkı, (III): 109, 110
- Vettini Vezzeytûni İlâh Âyeti, (II): 206
- Vicdan Aydınlığı, (II): 306
- Vicdan Borcu, (II): 298
- Vicdan ve Namus Borcu, (II): 80
- Vicdan, (I): 42, 90, 111; (II): 70, 80, 100, 128, 157, 180, 205, 217, 230, 238; (III): 105, 119, 122, - î, (I): 17, 18, 26, 28, 101, 115, 179, 342; (II): 15, 27, 32, 119, 163, 203, 211, 265; (III): 137, - iye, (I): 59, 197

Vicdan-ı Devletleri, (I): 66
Vicdan-ı Hâlis, (III): 69
Vicdanı Hür, (II): 179
Vicdan-ı Millet, (I): 60; (II): 142
Vicdan-ı Millî, (I): 1, 2, 13, 15, 17, 19, 27
Vicdan-ı Ulvî, (I): 224
Vicdanî Rabitalar, (I): 168
Vicdanî ve Dinî Bir Vazife, (I): 294
Vicdanî ve Tarihî Vazife, (I): 164
Vicdanlı ve Namuskâr Münevveran, (II): 63
Vicdansız Hainler, (II): 126
Vilâyat, (I): 16, 18, 306, - ımız, (I): 36
Vilâyat-ı Garbiye Mültecileri, (I): 238
Vilâyat-ı Şarkiye Mültecileri, (I): 309
Vilâyet Merkezleri, (I): 315
Vilâyet Şûraları, (I): 304
Vilâyet, (I): 36, 66, 67, 304, 315, 317, 379, 402; (II): 122, 123, 201, 218, 292, 293; (III): 6, - imiz, (II): 122, 301, - ler, (I): 20; (II): 6, 295; (III): 3, 16, - lerimiz, (I): 357, 373, 402; (II): 201
Vossische Zeitung Muhabiri, (III): 123
Vücut-u İçtimaiye, (I): 227
Vücut-u Millî, (I): 323

Vücut-u Mübarek, (I): 288
Vücut-u Siyasi, (I): 227, - ye, (I): 227
Vükelâ, (I): 42, 43, 45, 187, 221, 222
Vükelâ-yı Devlet ve Millet, (I): 43
Vükelâ-yı Saire, (I): 42
Vülât-ı Kiram, (I): 21
W
Wilson Prensipleri, (II): 5, 7, 8
Wilson'un Programı, (III): 133
Y
Yabancı Anasır, (II): 20
Yabancı Askerler, (II): 200
Yabancı Dillerin Tesiri, (I): 429
Yabancı Dinî Müesseseler, (III): 102
Yabancı Fikirler, (II): 19
Yabancı Kültürler, (II): 20
Yabancı Zabıtlar, (II): 200
Yabancı, (I): 160, 232; (II): 237
Yağma, (I): 72, 181, - gerlik, (I): 4
Yağmur, (II): 122
Yahudi Hahamları, (II): 221
Yahudilerin Hahambaşlıları, (III): 103
Yakın Komşular, (I): 388, 400
Yakın Safahatı Tarihiye, (II): 92
Yalanlar, (I): 68, 144

- Yamak, (I): 192
- Yangın, (I): 121, 256, 274, 338; (II): 82; (III): 59
- Yapı Vergisi, (I): 403
- Yaratıklar, (II): 322
- Yardım Sandığı, (I): 311
- Yarigâr, (I): 289
- Yarma Harekâtı, (III): 58
- Yaşamak Hakkı, (II): 19
- Yaver, (II): 326, 328; (III): 43, - lik, (II): 328
- Yavuz Devri, (II): 88
- Yazı İnkılâbı, (III): 123
- Yazı Meselesi, (III): 121
- Yedi Evliya Kuvveti, (II): 265; (III): 117
- Yedi Evliya Kuvvetindeki Padişah, (III): 116
- Yelek, (II): 221
- Yelken Gemisi, (II): 124
- Yemek, (III): 15, - lik, (I): 238
- Yemin, (I): 85
- Yeni Fennî Bilgiler, (I): 321
- Yeni Gün Muharriri, (III): 53
- Yeni Harfler, (II): 274
- Yeni Yazımız, (III): 123
- Yenilmez Ordu, (I): 429
- Yer Sarsıntısı, (I): 424
- Yerli, (II): 216; (III): 124, - ler, (III): 17
- Yeryüzü, (III): 72
- Yeşil Sarık, (II): 226
- Yeşil Yurt, (II): (II): 190
- Yetim, (I): 309
- Yevmi Mahsusu, (II): 9
- Yevmi Tatil ve Mübarek, (II): 9
- Yevmi Vilâdet, (I): 289
- Yılbaşı Gecesi, (II): 307
- Yıldırım Orduları Grubu Kumandanı, (III): 32
- Yıldız, (II): 45, 222, - lar, (III): 124
- 23 Nisan Milli Bayramı, (III): 53
- Yokluk, (I): 265
- Yoksulluk, (II): 166
- Yol İnşaat Plânı, (I): 313
- Yol İnşası, (I): 362, 376
- Yol Kanunu, (I): 362
- Yol ve Köprü İnşaatı, (I): 406
- Yol ve Yapı Kanunu, (I): 424
- Yol Vergisi, (I): 380
- Yollar, (I): 270, 313, 353, 362, 376, 394, 397, 398, 402; (II): 173

- Yolsuzluk, (I): 106, 240; (II): 83
- Yozgat İsyanı, (I): 80
- Yugoslav Gazetecileri, (III): 140, 141
- Yugoslavya Elçisi, (II): 285
- Yugoslavya Hükümdarı, (I): 393
- Yugoslavya Kralı, (II): 285
- Yunan Askerleri, (III): 57
- Yunan Elçisi, (II): 280, 309
- Yunan Fırka, - ları, (I): 4, 281, - sı, (I): 85
- Yunan Filosu, (III): 65
- Yunan Firarileri, (I): 281
- Yunan Gazetecileri, (III): 129
- Yunan Hükümeti Murahhasları, (I): 161
- Yunan İstilâsı, (II): 75
- Yunan İşgal Kuvvetleri, (I): 4
- Yunan İşgali, (I): 47
- Yunan Karargâhı, (I): 151
- Yunan Kıtaatı, (I): 79, 115, 149
- Yunan Kralı, (I): 256
- Yunan Kumandanları, (I): 256; (III): 58
- Yunan Kuvveti, (I): 268, - leri, (I): 116, 189; (III): 22
- Yunan Meselesi, (I): 146
- Yunan Mintakası, (I): 111
- Yunan Murahhasları, (III): 129
- Yunan Neferleri, (I): 270, 281
- Yunan Ordusu Başkumandanı, (I): 196
- Yunan Payitahtı, (I): 46
- Yunan Prensleri, (I): 256
- Yunan Reisicumhuru, bkz. Yunanistan Reisicumhuru
- Yunan Seferberlik İstihzaratı, (I): 256
- Yunan Sefiri, (II): 215
- Yunan Serpuşu Olan Fes, (II): 221
- Yunan Taarruzu, (I): 86, 93, 106
- Yunan Tahtı İşgali, (I): 111
- Yunan Tayyareleri, (II): 190
- Yunan Tebliğleri, (III): 59
- Yunan Zabitleri, (III): 58
- Yunan Zalimleri, (I): 6
- Yunanın Pençesi, (II): 164
- Yunanistan Başvekili, (I): 383, 393
- Yunanistan Hariciye Nazırı, (I): 383
- Yunanistan Reisicumhuru, (II): 215, 263, 267, 280
- Yunanistan'daki Bütün Fırkaların Siyaseti, (II): 310
- Yunanlıların Medeniyeti, (I): 199

Yunanlıların Tahribatperverliği, (III): 65

Yunanlıların Tecavüzü, (I): 7

Yunanlıların Zulmü, (III): 16

Yurdumuzun İlk ve Otokton Sakini ve Sahibi, (II): 308

Yurdun Asumanı, (II): 322

Yurdun Bayındırlığı Programı, (I): 395

Yurdun Doğu Bölgeleri, (I): 402

Yurdun Endüstrileşmesi, (I): 403

Yurdun Fahri Reisliği, (II): 34

Yurdun İhtiyaçları, (I): 399

Yurdun Korunması, (I): 404

Yurt Sevgisi, (I): 317

Yurt ve Ulus İşleri, (I): 397

Yurt, (I): 238, 286, 309, 317, 319, 338, 394, 395, 397, 399, 402, 403, 404, 410, 411, 416, 420, 423, 424; (II): 34, 106, 308, 320, 321, 322; (III): 108, - taş, (I): 399, 401, - umuz, (II): 318

Yüce Mefkureler, (I): 329

Yüksek İnsanlık, (I): 400

Yüksek Kabiliyeti, (I): 369

Yüksek Kabiliyetli Bir Millet, (II): 308

Yüksek Karakteri, (II): 318

Yüksek Memur, (II): 248, - iyet, (II): 278

Yüksek Mühendisler, (I): 391

Yüksek Tahsil Gençleri, (I): 428

Yüksek Tahsil, (I): 245, 377, 405

Yüksek Vasıflar, (II): 273

Yümünlü ve Kahir Kumanda, (I): 153

Yünlü ve Pamuklu Kumaşlar, (I): 427

Yüzbaşı Üniforması, (III): 100

Yüzbaşı, (I): 32, 343; (III): 42

Z

Zabıt Ceridesi, (I): 132

Zabıta, (I): 378

Zabıta-i Aliye-i Millîye, (I): 327

Zabit Muharebesi, (I): 197

Zabıt Namzetleri, (II): 16

Zabit, (I): 76, 78, 87, 88, 90, 132, 149, 151, 197, 281, 302; (II): 95, 181, 182, 213; (III): 42, 45, 98, 113, - an, (I): 77, 80, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 114, 132, 143, 144, 148, 149, 153, 178, 185, 271, 316, 321, 342, 343; (II): 16, 17, 94, 181, - anımız, (I): 88, 92, 132, 148, 149, 197, 258, 339, 340, 341; (II): 69, 302, - imiz, (I): 277, - ler, (I): 54, 87, 88, 107, 108, 113, 143, 277, 341; (II): 17, 26, 40, 94, 197, 198; (III): 32, 40,

46, 68, 119, - lerimiz, (I): 286, 331, 341; (II): 65, 94, 103, - lik, (III): 113

Zâbitan Aileleri, (I): 90, 91

Zâbitan Heyeti, (I): 132; (III): 58

Zâbitan ve Kumanda Heyeti, (I): 339

Zâbitan ve Kumanda Heyeti, (I): 342, 343; (II): 169

Zâbitan ve Kumandanlar, (I): 341, - imız, (I): 341

Zabitan ve Kumandanlar, (II): 26

Zâbitan ve Kumandanlarımızın Kahramanlığı, (I): 340

Zâbitan-ı Sıhhiye, (I): 322

Zabitler Heyeti, (II): 302

Zabitler ve Kumandanlar, (II): 239

Zabitlik Sıfat ve Salâhiyeti, (II): 95

Zabitlik Sınıfı, (II): 95

Zabt, (II): 125, 184

Zafer Güneşi, (II): 214

Zafer Müjdecisi, (II): 214

Zafer Taçları, (II): 297

Zafer ve Fütihat, (II): 124

Zafer ve Terakki, (II): 133

Zafer, (I): 96, 115, 189, 197, 265, 286, 301, 321, 323, 335, 344; (II): 26, 45, 46, 47, 48, 49, 57, 59, 76, 113, 118, 120, 139, 142, 160, 170, 176, 183,

184, 185, 187, 188, 214, 331; (III): 56, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 84, 122, 135, - imiz, (III): 63, - ler, 35, 41, 57, 59, 75, 76, 104, 111, 117, 120, 121, 124, 168, 240, 242, 269, 331; (III): 84

Zafer-i Askerî, (II): 114

Zafer-i Katiye, (I): 153

Zafer-i Nihâî, (III): 63

Zaferin Azameti, (II): 183

Zaferler, (II): 117

Zahireler, (III): 65

Zalim Kuvvetler, (II): 33

Zalim, (II): 8, 9, 16, 32, 33, 38, 39; (II): 9, - ane, (I): 53; (II): 39, - ler, (II): 16, 29, 31, 32, 93; (III): 117, - lik, (II): 8

Zam, (I): 39, 318

Zaman-ı Saadet, (I): 290

Zannı Bâtlı, (I): 151

Zapt, (I): 39, 41, 214, 293; (II): 105, 106, 130

Zaruret-i Kanuniye, (I): 21

Zat-ı Akdes-i Hazret-i Padişahi, (I): 16

Zat-ı Akdesi Hilâfetpenahi, (I): 34, 46

Zat-ı Akdesi Hümâyun, (I): 17, 28

Zat-ı Asîlâne, (III): 89, 93

Zat-ı Devlet, (I): 24, 27, - leri, (I): 21, 22, 24, 30, 55, 68, 85

Zat-ı Fehametpenahi, (I): 34

Zat-ı Haşmetane, (II): 286, 304

Zat-ı Hazret-i Padişahi, (I): 16, 18, 19, 20, 23, 25, 27

Zât-ı Hilâfetpenahi, (I): 298 ; (II): 74

Zat-ı Hükümdari, (II): 269, 271

Zat-ı Hümâyün, (I): 16, 47

Zât-ı Risaletpenahi, (I): 289

Zat-ı Samii Hazreti Sadaretpenahi, (I): 34

Zat-ı Sefirane, (II): 177, 253

Zat-ı Şahane, (I): 23, 26, 32, 33, 40, 42, 48, 164, 165, 167, 168; (II): 14, 106; (III): 3

Zavallılar, (I): 281

Zebun, (I): 159

Zehab-ı Bâtlı, (I): 2, 6

Zehir, (I): 104

Zehiralûd Efkâr, (I): 56

Zehirli Çember, (II): 164

Zehirnak, (I): 104

Zelil, (II): 38, 96, 242, - âne, (I): 58

Zelilâne Ölmek, (II): 93

Zelzele, (I): 373

Zengin Kömür Havzası, (I): 416

Zengin Kömür Tabakası, (I): 364

Zengin Memleketler, (I): 198

Zengin Topraklar, (I): 47

Zengin,

Zengin, (I): 286; (II): 35, 81, 110, 112, 116, 123, 126, 140, 194; (III): 70, 87, 95, - leştirilme, (III): 49

Zenginlik ve Refah, (II): 186

Zengisar Şûrası, (I): 98

Zevat-ı İlmiye, (II): 159

Zevce, (III): 127

Zevk Âlemleri, (II): 154

Zevk ve Saadet, (II): 246, 247, 325

Zevk ve Saltanat, (II): 1

Zeybek Dansı, (II): 240

Zeybek Raksı, (II): 240

Zeytin Çekirdeği, (II): 206

Zırhlı Kuleler, (II): 330

Zırhlı Müdafaa Hatları, (II): 330

Zırhlı Trenler, (I): 98, 100

Zırhlı, (III): 32, - lar, (I): 167

Zihniyet Kalesi, (II): 171

Zilûllâhlar, (II): 265

Zincirbend, (II): 30

Zincirbend-i Esaret, (III): 32

- Zincir-i Esaret, (II): 32
- Zindan, (II): 79, 92, 112, 149
- Ziraat Bölgeleri, (I): 413
- Ziraat Hayat ve Faaliyeti, (I): 413
- Ziraat İşçileri, (I): 407, - miz, (I): 425
- Ziraat Memleketi, (I): 365; (II): 115, 192, 216
- Ziraat Merkezleri, (I): 413
- Ziraat Rejimi, (I): 412, 425
- Ziraat Sahası, (I): 390
- Ziraat Siyaseti, (I): 412, 425
- Ziraat Usulleri, (I): 428
- Ziraat ve Ticaret ve Sanayiin Terakkisi, (II): 88
- Ziraat, (I): 55, 241, 242, 308, 310, 311, 346, 352, 376, 412, 425; (II): 50, 51, 60, 68, 71, 88, 101, 112, 115, 118, 124, 139, 152, 215, 292, 297, - imiz, (I): 241, 357, 358
- Ziraatin Terakkisi, (II): 71
- Ziraatte Hastalıklar ile Mücadele, (I): 407
- Ziraatte Kalkınma, (I): 406, 412, - mız, (I): 425
- Zirai Faaliyet, (I): 365
- Zirai Mahsuller, (I): 391
- Zirai Memleketler, (I): 382
- Zirai Saha, (I): 365
- Ziraî Suçlular, (I): 424
- Zişerefi Hümâyun, (I): 23
- Ziyafet, (II): 17, 27, 43, 80, 138, 170, 198, 208, 239, 330; (III): 58
- Ziyaret-i Haşmetane, (II): 304
- Ziyaret-i Şahane, (II): 319
- Zonguldak Âmele Kanunu, (I): 242
- Zonguldak Kömür İstihsalâtı, (I): 311
- Zuafa, (III): 61
- Zulmet, (II): 236
- Zulüm Dünyası, (II): 24, 29
- Zulüm ve Gadredenler, (II): 93
- Zulüm ve Hakaretler, (I): 331
- Zulüm ve İstibdat, (II): 1
- Zulüm ve Sefalet, (II): 95
- Zulüm ve Taarruz, (II): 236, - lar, (I): 70
- Zulüm ve Teaddi, (II): 239
- Zulüm ve Vahşet, (I): 286, 321
- Zulüm, (I): 2, 70, 79, 101, 198; (II): 8, 24, 29, 76, 79, 93, 95; (III): 25, 69, 108, - ler, (II): 24, 37, 96
- Zunun-u Bâtıl, (I): 252
- Zümre-i İtilâfiye, (I): 250
- Zümreler, (III): 32

Zürraa, (I): 242, 311, 428

KURUM-KURULUŞ ADI DİZİNİ

A

Açık Ses Gazetesi, (II): 329

Açık Söz, (II): 43, 216; (III): 67

Adalet Divanı, (III): 139

Adana Türk Ocağı, (II): 117

Adliye Vekâleti, (I): 239

Adliye, (I): 58, 131, 182, 228, 230, 238, 239, 240, 303, 310, 320, 347, 374, 404; (II): 55, 68, - miz, (I): 239, 309, 374, 379, 383, 384

Afganistan Hükümeti, (I): 249; (II): 28

Afganistan Hükümet-i İslâmiyesi, bkz. Afganistan Hükümeti

Afganistan Ordusu, (I): 3

Afganistan Sefarethanesi, (II): 17

Afyonkarahisar Türkocağı, (II): 161

Ahenk Gazetesi, (II): 85

Ahmet İzzet Paşa Hükümeti, (I): 12

Ajans, (I): 14, 15, 128; (II): 55; (III): 6, - lar, (I): 21, 25, 170

Akhisar Türk Ocağı, (II): 96

Akşam Gazetesi, (III): 27, 56, 83

Alay Kumandanlığı, (III): 45

Alay, (I): 88, 100, 120, 152, 184, 197, 268, 272, 280, 281; (III): 45, 57

Ali Rıza Paşa Hükümeti, (I): 44

Ali Rıza Paşa Kabinesi, (I): 33, 40, 50, 51, 52, 53

Alman Erkân-ı Harbiyesi, (III): 114

Alman Garp Cephesi, (III): 9, 46

Amerika Adalet Divanı, (III): 138

Amerika Hükümeti, (I): 125

Amerika Müessesatı, bkz. Amerika Müesseseleri

Amerika Müesseseleri, (III): 55, 56

Amerikan Mektebi, (III): 90

Anadolu Ajansı, (III): 85, 118, 119, 121

Anadolu Gazetesi, (II): 85

Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, bkz. Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, (I): 8, 35, 40, 41, 258, 332; (III): 2, 13, 86

Ankara Büyük Millet Meclisi Hükümeti, (III): 72

Ankara Cumhuriyeti, (III): 98

Ankara Halkevi, (II): 327
Ankara Hukuk Fakültesi, (II): 248, 250
Ankara Hükümeti, (I): 163, 166, 212; (III): 70
Ankara Kumandanlığı, (I): 185
Ankara Meclis-i Millisi, (III): 21
Ankara Mekteb-i Hukuku, bkz. Ankara Hukuk Fakültesi
Ankara Türk Ocağı, (III): 129
Ankara Üniversitesi, (I): 405, 420, 428
Ankara Zabıt Namzetleri Talimgâhı, (II): 16, 17
Ankara Ziraat Mektebi, (I): 55
Arıburnu Kuvvetleri Kumandanlığı, (III): 9
Arnavutluk Hükümeti, (I): 253
Asio Dergisi, (III): 37
Asker Ailelerine Yardımcı Cemiyeti, (I): 304
Askerî Rüşdiye, (III): 40, 41
Askeriye, (I): 32, 40, 65, 73, 79, 83, 97, 100, 105, 106, 130, 138, 148, 149, 151, 152, 160, 200, 266, 267, 270, 284, 302, 303, 312, 346; (II): 5, 36, 40, 165, 174, 175; (III): 43, 54, 60, 83, 112
Associated Press, (III): 38

Asya-yı Suğra Ordusu, (I): 334
Atina Gazeteleri, (III): 54
Avam Kamarası, (I): 200
Avrupa Hükümetleri, (I): 220
Avrupa Müessesatı, (I): 3
Aydın Türk Ocağı, (II): 300
Ayın Tarihi, (II): 222, 263, 280, 281, 282, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 321, 323; (III): 128, 140, 141, 142
Azerbaycan Elçiliği, (II): 23
Azerbaycan Hükümeti, (II): 23
Azerbaycan Şûra Hükümeti, (II): 21, 23
Azerbaycan'ın Müsavat Hükümeti, (I): 97
B
Babalık Gazetesi, (III): 111; (II): 36
Babalık, bkz. Babalık Gazetesi
Babiâli, (I): 21, 25, 221, 244, 333; (II): 7, 82, 92, 96, 107, 110; (III): 33, 52, 56, 80
Bahriye, (I): 42, 254, 322, 351, 361, 368; (II): 6, 198, - miz, (I): 258
Bahrî Kuvvetler, bkz. Bahriye
Bahrî Ordu, bkz. Bahriye
Bakanlar Kurulu, (I): 72, 202
Bakteriyolojihane, (I): 307

- Balkan Andlaşma Divanı, (I): 396
- Balkan Birliği, (II): 305, 306
- Balkan Hükümeti, bkz. Balkan Hükümetleri
- Balkan Hükümetleri, (I): 253; (II): 73, 93
- Banka, (I): 112, 310, 311; (II): 60, 295, - lar, (I): 3, 358, 408; (III): 72
- Başkitabet, (I): 208
- Başkumandanlık Makamı, (I): 264
- Başkumandanlık Vekâleti, (III): 113
- Başmüdüriyet, (I): 306
- Batı Cephesi Birinci Gezgin Kuvvetleri, (I): 138
- Belediyeler Bankası, (I): 424
- Belediye Riyasetleri, (I): 14
- Belediye, (I): 13, 14, 303, 304, 384; (II): 45, 77, 78, 95, 98, 160, 163, 180, 199, 207, 208, 215, 218, 222, 231, 232, 235, 236, - ler, (I): 424, - lerimiz, (I): 411
- Belleten, (II): 2
- Berrî, bkz. Berrriye
- Berrriye, (I): 42, 310, 361, 368; (II): 6
- Berrî Kuvvetler, bkz. Berrriye
- Berrî Ordu, bkz. Berrriye
- Beynelmîlel Tahkikat ve Komisyonu, (III): 22
- Bimarhane, (I): 309, - ler, (I): 247
- Bingazi Kuvvetleri Kumandanlığı, (III): 46
- Birecik Kuva-yi Millîyesi, (I): 122
- Birecik ve Nizip Kuva-yi Millîyesi, (I): 122
- Birinci Büyük Millet Meclisi, (II): 289
- Birinci Ordu Kıtâatı, (I): 275, 277
- Birinci Ordu, (I): 269, 274, 275, 276, 279; (II): 181
- Birinci Piyade Fırkası, (II): 191
- Bolayır Kolordusu, (III): 9
- Bolşevik Hükümeti, bkz. Sovyet Hükümeti
- Bolşevik Ordusu, bkz. Kızıl Ordu
- Bonarlav Hükümeti, (III): 77
- Britanya Hükümeti, (III): 1
- Bulgar Kuva-yi Millîyesi, (I): 4
- Bulgar Kuvvetleri, (I): 4
- Bulgar Ordusu, (III): 46
- Bulgaristan Hükümeti, (I): 253
- Bursa Belediyesi, (II): 329
- Bursa İdadisi, (III): 41
- Bursa Türkocağı, (II): 229

Büyük Britanya Hükümeti, (I): 283

Büyük Millet Meclisi Hükümeti, (I): 162, 253; (II): 26, 42; (III): 27, 52, 55, 70

Büyük Millet Meclisi Muhafız Taburu, (II): 191

Büyük Millet Meclisi Riyaseti, (I): 77, 94

Büyük Millet Meclisi Hükümeti, (I): 181; (II): 23, 27

Büyük Millet Meclisi, bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi

Büyük Millet Meclisi'nin Havza-i Hükümeti, bkz. Büyük Millet Meclisi Hükümeti

Büyük Millet Meclisi'nin Ordusu, (I): 99

C

C.H.Fırkası, bkz. Cumhuriyet Halk Partisi

C.H.P., bkz. Cumhuriyet Halk Partisi

Cami, (I): 110, 165, 300, 318; (II): 99, 208, - ler, (I): 126; (II): 62, 98

Camiler ve Mescitler, (I): 246

Cemiyet, (I): 41, 42, 103, 226; (II): 1, 82; (III): 4, 13, 43, 45, 85, 86, 118, - imiz, (I): 36, 37; (II): 15, 195; (III): 4, 7, 8, - ler, (I): 7, 13, 138, 215, 246,

332; (II): 142, 151, 227, 325; (III): 32, 119

Cemiyet-i Akvam, (I): 350, 354, 355, 360; (III): 82

Cemiyet-i İslâmiye, (I): 100

Cezaevleri, (I): 425

Chicago Tribün, (III): 66

Christian Science Monitör Gazetesi, (III): 35

Cihan Hükümetleri, (I): 219

Cumhurbaşkanlığı, (I): 343, 385, 397

Cumhuriyet Adliyesi, (I): 358

Cumhuriyet Bankası, (I): 376

Cumhuriyet Donanması, (II): 198

Cumhuriyet Fırkası, bkz. Cumhuriyet Halk Partisi.

Cumhuriyet Gazetesi, (III): 129, 132

Cumhuriyet Halk Fırkası, bkz. Cumhuriyet Halk Partisi

Cumhuriyet Halk Partisi, (I): 369, 370, 385, 401, 423; (II): 50, 51, 54, 64, 68, 74, 86, 88, 94, 101, 102, 128, 195, 199, 235, 283, 284, 289, 292, 293, 294, 296, 300, 303; (III): 73, 110, 127

Cumhuriyet Hükümeti, (I): 374, 383, 393, 396, 416, 420, 421, 422, 430, 431; (II): 267, 268, 269, 274, 275, 276, 277, 278, 280, 281, 282, 284, 285,

286, 287, 288, 289, 301, 304, 309,
310, 311, 312, 313, 314, 315, 316,
317, 322

Cumhuriyet Kuvvetleri, (I): 387

Cumhuriyet Matbuatı, (I): 357

Cumhuriyet Merkez Bankası, (I): 382

Cumhuriyet Ordu ve Jandarması, (I):
381

Cumhuriyet Ordu, - ları, (I): 348, 368;
(II): 172, 240, - su, (I): 355; (II): 172,
254, 261

Cumhuriyetin Kara, Deniz ve Hava
Kuvvetleri, (I): 379

Cumhurluk Başkanlığı, bkz.
Cumhurbaşkanlığı

Ç

Çiftçiler Birliği, (II): 216

Çocuk Yuvası, (I): 309

D

Dahiliye Encümeni, (I): 305

Dahiliye Nezareti, (I): 19, 106, 129,
202, 302, 303, 306, 313

Dahiliye Vekâleti, bkz. Dahiliye
Nezareti

Daily Expres Gazetesi, (III): 21

Daily Mail, (III): 65

Daire-i Resmîye, (I): 36

Damat Ferit Hükümeti, (III): 100

Darülaceze, (I): 309

Darüleytam, (I): 238, 309

Darülfünun Medreseleri, (I): 317

Darülfünun, (I): 316, 347, - lar, (II): 47

Darülrifanlar, (II): 94

Darülmualimat, (I): 316

Darülmualimîn, (I): 316, - ler, (I): 315

Daülkalp Tedavihanesi, (I): 307

Demir Sanayii, (I): 364

Denikin Ordusu, (I): 4

Deniz Kuvvetleri, bkz. Deniz Ordusu

Deniz Ordusu, (I): 374, 429; (II): 331

Denizbank, (I): 416, 426

Derne Kuvvetleri Kumandanlığı, (III):
9

Devlet Demiryolları İşletmesi, bkz.
Devlet Demiryolları Kurumu

Devlet Demiryolları Kurumu, (I): 380,
398

Devlet Konservatuarı, (I): 420

Devlet Kuruluşu, (II): 324

Devlet Kurumları, (I): 403

Devlet Vezneleri, (I): 314

Dil Kurumu, (I): 429

Dinî Mektepler, (III): 104

Dinî Müessesat, (III): 103

Divan-ı Âli, (I): 40

Divan-ı Harb, (I): 130, 131

Diyanet İşleri Riyaseti, (II): 225

Diyanet, (II): 94

Dokuma Fabrikası, (II): 231

Dokumacılık Şirketi, (II): 231

Donanma, (II): 188, 198, - mız, (II):
197, 322

Dördüncü Büyük Millet Meclisi, (I):
387, 397

Dördüncü Kolordu, (I): 276; (II): 181

Düşman 11 inci Fırkası, (I): 280, 281;
(II): 192

Düşmanın 15 inci Fırkası, (I): 278

Düşman 10 uncu Fırkası, (I): 281

Düşman Ordusu, (II): 190

Düşman 3 üncü Fırkası, (I): 281

Düyun-ı Umumiye, (II): 101, 108

E

Ecnebi Bankalar, (II): 295

Ecnebi Fabrikaları, (II): 35

Ecnebi Hükümetler, (III): 103

Ecnebi Mektepleri, (III): 90

Efzun Fırkası, (I): 150

Eğitmen Okulları, (I): 428

Ehl-i Salib, (I): 199

Ekonomi Vekâleti, (I): 414

Elcezire Cephesi Kumandanlığı, (I):
122

Emeviye Ordusu, (I): 292

Emlâk ve Eytam Bankası, (I): 374

Emraz-ı Sâriye Hastahanesi, (I): 30

Emraz-ı Umumiye Hastaneleri, (I):
308

Epoka Gazetesi, (III): 19

Ereğli Şirketi, (I): 415

Erkân-ı Harbiye Riyaseti, bkz. Erkan-ı
Harbîye-i Umumîye Reisliği

Erkân-ı Harbiye, bkz. Erkan-ı
Harbiye-i Umumîye Reisliği

Erkan-ı Harbiye-i Umumîye Reisliği,
(I): 71, 72, 73, 75, 106, 108, 119, 122,
130, 158, 184, 185, 269, 340; (II):
247; (III): 8, 33, 44, 46, 58, 113

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti,
bkz. Erkan-ı Harbîye-i Umumîye
Reisliği

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye, bkz.
Erkan-ı Harbiye-i Umumîye Reisliği

Erkek İdadisi, (I): 315

Erkek Lise Mektebi, (II): 245

Erkek Muallim Mektebi, (II): 245

Ermeni Kilisesi Patrikhanesi, bkz.
Ermeni Patrikhanesi
Ermeni Patrikhanesi, (III): 102, 103
Ermeni Ordusu, (I): 94, 130
Ermenistan Hariciye Nezareti, (I): 98
Ermenistan Hükümeti, (III): 7
Esnaf Cemiyeti, (II): 129
Etfal Hastanesi, (I): 309
Evkaf Vekâleti, (I): 318

F

Fabrika, (II): 102, 108, 231, - lar, (I): 257, 315, 364, 380, 394, 414; (II): 102, 132, 231, 331, - larımız, (II): 71, 116
Ferit Paşa Hükümeti, bkz. Ferit Paşa Kabinesi
Ferit Paşa Kabinesi, (I): 33, 35, 36, 37, 38, 48, 54, 58; (II): 13; (III): 3, 12
Fırka, (I): 137, 271, 278, 281; (III): 3, 4, 9, 12, 13, 14, 17, 38, 64, 85, 95, 96, 109, 121, 130; (II): 54, 64, 68, 101, 116, 128, 182, 195, 199, 214, 235, 283, 296, 297, 298, 300, 303, - lar, (I): 275, 279, 384; (II): 51, 101, 290; (III): 12, 26, 32, 47, 96, 109, - mız, (I): 271, 273, 275, 276, 369, 370, 385, 386, 387; (II): 195, 196, 235, 292, 295, 296, 297, 303; (III): 95
Fırka-i Siyasiye, (I): 37; (II): 94, 102; (III): 4, 17

Figaro, (III): 67
Fransa Cumhuriyeti Hükümeti, bkz.
Fransa Hükümeti
Fransa Hariciye Nezareti, (III): 82
Fransa Hükümeti, (I): 284; (III): 142
Fransız Bankaları, (III): 72
Fransız Gazeteleri, (III): 82
Fransız Mektebi, (III): 90, - leri, (III): 89, 90
Fransız Ordusu, (II): 165
Frerler Mektebi, (III): 41

G

Garnizon, (III): 45
Garp Cephesi Kıtıatı, (I): 153
Garp Cephesi Kumandanlığı, (I): 269
Garp Hükümetleri, (I): 84
Garp Ordusu, (I): 106, 107, 140, 141, 142, 151, 153
Gazete, (II): 170; (III): 1, 3, 6, 11, 19, 35, 42, 43, 115, 124, - ler, (I): 15, 170; (II): 55, 73, 97, - lerimiz, (I): 53
Gençlik Yurdu, (II): 137
Gölcük Harb Tersanesi, (I): 429

H

Hâkim-i Münferit Teşkilâtı, (I): 239, 309

Hâkimiyet-i Milliye, (II): 21, 22, 24, 27, 29, 33, 34, 41, 45, 50, 52, 53, 58, 118, 129, 132, 133, 136, 137, 141, 150, 157, 160, 161, 163, 167, 169, 171, 173, 176, 179, 188, 193, 194, 196, 200, 202, 207, 208, 209, 214, 223, 227, 228, 230, 232, 234, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 243, 244, 245, 246, 247, 252, 257, 258, 265, 272, 274, 279, 284, 290, 291, 292, 298, 299, 300, 301, 303, 304, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 316, 317, 319, 320; (III): 20, 21, 25, 28, 34, 35, 64, 69, 86, 95, 109, 111, 119, 120, 121, 122, 124, 130, 131

Halife Ordusu, (II): 190

Halk Bankası, (I): 426

Halk Fırkası, bkz. Cumhuriyet Halk Partisi

Halk İştirakiyun Fırkası, (I): 136, 137

Halk Partisi, bkz. Cumhuriyet Halk Partisi

Halkalı Ziraat Mektebi, (I): 311

Halkevi, (II): 328; (III): 35, 36, - leri, (I): 401

Hapishane, (I): 303, 306

Harb Hava Sanayii, (I): 421

Harb Sanayii Tesisatı, (I): 421

Harb-i Sağır Teşkilâtı, (I): 87, 88, 91

Harbiye Fabrikaları, (I): 321

Harbiye Nezareti, (I): 18, 19, 20, 22, 23, 28, 29, 72, 73

Harbiye Telgrafhanesi, (I): 55

Harbiye, (I): 22, 73, 83, 108, 257, 259, 315, 321; (III): 8, 33, 41, 60

Hareket Ordusu, (I): 221; (III): 45

Hariciye Nezareti, (I): 50, 163, 283; (II): 27, - leri, (I): 163, - miz, (I): 169, 175, 212

Hariciye Vekâleti, bkz. Hariciye Nezareti

Harita Dairesi, (I): 257, 323

Hastahaneler, (I): 247, 303, 308; (III): 36

Hava Kuvvetleri, bkz. Hava Ordusu

Hava Ordusu, (I): 361, 368, 374, 404, 409, 421; (II): 331; (III): 118

Havaî Ordu, bkz. Hava Ordusu

Havali Kumandanlığı, (I): 141

Hazreti Ali'nin Ordusu, (II): 149

Heyet-i İcraiye, (I): 46, 61, 75, 78, 79, 80, 87, 91, 108, 224, 228, - miz, (I): 84

Heyet-i İlmiye, (I): 239

Heyet-i İtilâfiye, (I): 12, 57

Heyet-i Mahsusa, (I): 130, 131

Heyet-i Mebusan, (I): 228; (III): 1

Heyet-i Millîye, (I): 18, 211, - miz, (I): 211

Heyet-i Tahkikiye, (I): 131

Heyet-i Talimiye, (II): 157

Heyet-i Teftişiye, (I): 303, 318

Heyet-i Temsiliye, (I): 8, 33, 38, 39, 48, 54, 64, 172; (II): 14, 15, 209; (III): 4, 8, 48, - miz, (I): 48, 59; (II): 14

Heyet-i Teşriiye, (I): 62, 218, 228, - miz, (I): 50

Heyet-i Umumiye, (I): 14, 15, 50, 61, 70, 74, 81, 82, 89, 97, 103, 105, 123, 130, 131, 139, 147, 181, 184, 235, 258, 261, 324; (II): 7, 119, 122, 220, 293; (III): 52, 88, 139, - miz, (I): 80, 89, 138

Heyet-i Vekile, (I): 61, 71, 74, 94, 95, 110, 111, 113, 130, 131, 133, 141, 147, 156, 157, 166, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 181, 182, 186, 187, 202, 203, 206, 207, 208, 209, 232, 233, 234, 235, 236, 242, 247, 258, 261, 262, 267, 268, 318, 339, 340, 386; (II): 140; (III): 50, 54, 74, 75, 87

Heyet-i Vükelâ, (I): 20, 35, 36, 37, 42, 208, 232; (III): 33, 74, 113

Hıfzısıhha, (I): 307, 308

Hicaz Kuvve-i Seferiyesi, (III): 9

Hilâfet Ordu, - su, (I): 176, 333; ları, (I): 62, 109, 111

Hilâfet ve Saltanat, (II): 185

Hilâfet, (I): 5, 13, 15, 16, 17, 42, 44, 45, 46, 58, 61, 62, 176, 212, 213, 223, 289, 290, 292, 294, 295; (II): 11, 62, 67, 74, 100; (III): 24, 27, 73, 92, 93, 102, 103, 105, 127

Hilâfet-i Abbasiye, (I): 293

Hilâfet-i Muazzama-i Hümâyun, (I): 17

Hilâfet-i Nebeviye, (I): 290

Hilâhmer Cemiyeti, (I): 258, 303, 304, 365, 373; (II): 151

Hilâhmer Kadınlar Şubesi, (II): 151

Hilâhmer, bkz. Hilâhmer Cemiyeti

Himaye-i Etfal Cemiyeti, (I): 304, 373

Hukuk Fakültesi, (I): 239; (II): 248; (III): 136

Hukuk Mektebi, bkz. Hukuk Fakültesi

Hukuk Talebe Cemiyeti Heyeti, (II): 266

Hükkâm Mektebi, (I): 310

Hükûmat, bkz. Hükümetler

Hükümet-i Cedide, (I): 34

Hükümet-i Celile, (I): 209

Hükûmet-i İslâmiye, (I): 79

Hükûmet-i Merkeziye, (I): 1, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 26, 36, 48, 141; (III): 79

Hükûmet-i Meşrua, (I): 37, 164

Hükûmet-i Millîye, (III): 72

Hükûmet-i Osmaniye, (I): 39

Hükümet, (I): 4, 14, 18, 19, 20, 22, 23, 28, 34, 35, 36, 37, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 54, 56, 57, 60, 61, 62, 66, 67, 75, 87, 89, 90, 94, 97, 99, 101, 103, 107, 128, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 147, 154, 157, 160, 162, 164, 165, 168, 169, 174, 177, 178, 179, 186, 187, 188, 189, 200, 209, 210, 211, 219, 220, 225, 226, 227, 231, 232, 237, 238, 244, 253, 260, 261, 267, 283, 284, 285, 297, 305, 309, 311, 313, 317, 331, 337, 344, 345, 349, 350, 351, 365, 368, 373, 374, 375, 377, 379, 380, 382, 383, 388, 394, 395, 402, 405, 409, 414, 418, 420, 422, 423, 431, 432; (II): 2, 6, 10, 14, 21, 23, 24, 25, 33, 38, 39, 40, 49, 55, 56, 58, 59, 61, 67, 68, 73, 75, 79, 91, 100, 102, 106, 108, 110, 113, 114, 125, 126, 134, 137, 139, 140, 150, 166, 168, 173, 174, 209, 211, 212, 218, 226, 241, 248, 253, 259, 260, 280, 287, 292, 293, 312, 323, 326; (III): 1, 2, 3, 8, 9, 11, 14, 17, 18, 19,

32, 38, 47, 49, 52, 54, 65, 70, 72, 74, 77, 87, 88, 91, 92, 98, 103, 104, 107, 110, - imiz, (I): 24, 50, 124, 132, 137, 139, 175, 189, 198, 211, 212, 213, 215, 223, 237, 239, 241, 244, 246, 249, 267, 284, 309, 319, 321, 349, 390; (II): 27, 45, 61, 111, 113, 115, 126, 140, 241, 295; (III): 1, 14, 31, 56, 62, 65, 80, 82, - ler, (I): 57, 91, 95, 160, 163, 165, 199, 209, 211, 219, 220, 230, 244, 320, 399; (II): 10, 14, 100, 166; (III): 1, 14, 78, 94, 98, - lerimiz, (II): 10, 166

Hükümet-i Avam, (I): 231

Hükümet-i Cumhuriye, (I): 345, 357, 351, 359, 382; (II): 201, 214, 215, 225, 231, 248, 250, 253, 255, 256, 257, 261, 263, 267, 268, 263, 276, 292, 295, 298, - miz, (I): 354; (II): 225, 262

Hükümet-i Cumhuriyemizin Büyük Fırkası, (II): 195

Hükümet-i İslâmiye, (I): 253

Hükümet-i Kraliye, (II): 214

Hükümeti Merkeziye, (I): 19; (II): 10, 14, 211; (III): 8

Hükümet-i Millîye, (I): 177, 303; (II): 21, - miz, 287

Hükümet-i Osmaniye, bkz. Osmanlı Hükümeti

Hükümet-i Seniye, (I): 20

Hürriyet Cemiyeti, (III): 43, 44
Hürriyet Ordusu, (III): 45
Hürriyet Ordusunun Operasyon
Kuvvetleri, (III): 45

I

Işık Gazetesi, (II): 196

İ

İcra Heyeti Vekilleri, bkz. Heyet-i
Vekile

İcra Heyeti, bkz. Heyet-i Vekile

İcra Vekilleri Heyeti, bkz. Heyet-i
Vekile

İcra Vekilleri, bkz. Heyet-i Vekile

İcraiye Komitesi ve Nazırlar Şûrası,
(II): 33

İdadi, (III): 41

İkinci Büyük Millet Meclisi, (I): 369

İkinci Ordu Müfettişliği, (I): 20

İkinci Ordu, (I): 274, 275, 276, 277,
279; (II): 182; (III): 9, 10, 43, - muz,
(II): 181

İkinci Ordunun Onaltıncı ve
Altmışbeşinci Fırkaları, (II): 182

İktisat Meclisi, (I): 364

İktisat Vekâleti, (I): 311, - miz, (I):
242

İlimsel Müzik ve Teknik Kurumları,
(I): 398

İlk Meclis, (I): 331, - (I): imiz, 330,
333

İlk Millî Hükümet, (II): 260

İlk Okullar, (I): 420

İlk Tahsil, (I): 377, 405

İlk ve Orta Tahsil, (I): 316

İlk ve Orta Tedrisat, (II): 49

İmarethaneler, (I): 247

İmtiyazlı Şirketler, (I): 312

İnas Darülmuallimin, (I): 303

İnas İdadisi, (I): 303, 315

İnas İptidai, (I): 303

İnas Sultanisi, bkz. İnas İdadisi

İngiliz Arazi Şirketi, (II): 71

İngiliz Donanması, (III): 68

İngiliz Gazeteleri, (I): 3

İngiliz Hükümeti, (I): 267, 283, 284,
431; (III): 24

İngiliz Muhipleri Cemiyeti, (I): 13

İngiliz Sefarethanesi, (I): 172

İngiltere Hükümeti, bkz. İngiliz
Hükümeti

İnhisarlar İdaresi Kurumları, (I): 428

İran Hükümeti, (I): 179, 249

İrfan Yurdu, (II): 157
İslâm Bolşevik Ordusu, (I): 94
İstanbul Gazeteleri, (I): 15; (III): 58, 85
İstanbul Hükümeti, (I): 180, 181; (III): 25, 29
İstanbul Kimyahanesi, (I): 308
İstanbul Matbuatı, (II): 58; (III): 123
İstanbul Orman Mektebi, (I): 311
İstanbul Rum Patrikliği, (III): 103
İstanbul Sanayi ve Ticaret Mektepleri, (I): 311
İstanbul Telgrafhanesi, (I): 56
İstanbul Üniversitesi, (I): 419, 428
İstanbul'daki Cemiyetler, (II): 264
İstanbul'daki Hükümet-i Merkeziyeler, (II): 6
İstiklâl Mahkeme-i Âliyesi, bkz. İstiklâl Mahkemeleri
İstiklâl Mahkemeleri, (I): 130, 140, 179, 182, 259; (II): 259
İş Bankası, (II): 231, 324
İşletme Kurumu, (I): 413
İtalya Hükümeti, (I): 250, 284, 432; (II): 248
İtilâf Devletleri, (I): 1, 2, 7, 13, 14, 39, 45, 51, 79, 96, 100, 105, 133, 163,

166, 169, 175, 180, 199, 200, 249, 260, 261, 284; (II): 5, 6, 7, 10, 13, 59, 85, 87, 93, 100, 113; (III): 1, 24, 25, 28, 29, 51, 82, 83

İtilâf Hükûmatı, (I): bkz. İtilâf Hükümetleri

İtilâf Hükümetleri, (I): 39, 51

İttihad ve Terakki, bkz. İttihad ve Terakki Cemiyeti

İttihad ve Terakki Fırkası, 12, 85

İttihat ve Terakki Cemiyeti, (I): 38, 39; (II): 2; (III): 10, 44, 45, 85

İttihat ve Terakki Fırka-i Münfesihası, (III): 13

İttihat ve Terakki, bkz. İttihad ve Terakki Cemiyeti

İzmir Belediyesi, (II): 241

İzmir Erkek Öğretmen Okulu, (II): 243

İzmir Kız Öğretmen Okulu, (II): 240, 242, 300

İzmir Ticaret Odası, (II): 298

İzmir Yurdu Cemiyeti, (II): 34

J

Jandarma Kıtıatı, (I): 302

Jandarma Mektepleri, (I): 237, 302, 304

Jandarma Teşkilâtı, (I): 237

Jandarma, (I): 89, 141, 228, 237, 302, 303, 304, 378, 382; (II): 6, - lık, (II): 113

Japon Hükümeti, (II): 253

K

Kabine, (I): 21, 27, 33, 35, 38, 39, 40, 42, 45, 47, 50, 52, 53, 73, 165, 218, 231, 232, 233; (II): 13, 14; (III): 47, 48, 71, 101, - lerimiz, (I): 50

Kamutay, bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi

Kara Ordusu, (I): 374; (II): 322, 331

Karabük Demir-Çelik Sanayii, (I): 415

Karahisar Alayı, (I): 70

Karahisar Belediyesi, (II): 163

Karakol Kumandanları Mektebi, (I): 302, - leri, (I): 304

Kars Mektebi, (I): 302

Kastamonu Çiftçiler Birliği, (II): 216

Kaymakamlık, (III): 9, - lar, (I): 182

Kırmızı Kuvvet, bkz. Kızıl Ordu

Kırmızı Ordu, bkz. Kızılordu

Kırşehir Gazetesi, (II): 4

Kırşehir Gençler Derneği, (II): 2

Kız Muallim Mektebi, (II): 245

Kız Orta Mektebi, (II): 245

Kızıl Kuvvetler, bkz. Kızılordu

Kızılay Cemiyeti, (I): 424

Kızılordu, (I): 97, 98, 99, 100, 101, 105, 115; (II): 25, 26, - lar, (I): 105

Kiliseler, (III): 104

Klazumen Tahaffuzhanesi, (I): 308

Kolej, (I): 79, 119

Kolordu, (I): 92, 114, 185, 197; (III): 9, - lar, (I): 20, 114, 182

Komünist Fırkası, bkz. Türkiye Komünist Fırkası

Konservatuvar, (I): 316, 405

Konya Askerî Nalbant Okulu, (II): 34

Konya Belediyesi, (II): 244

Konya Hilâliahmer Kadınlar Şubesi, (II): 151

Konya İrfan Yurdu, (II): 157

Konya Nalband Okulu, (II): 36

Konya Sultanisi, (II): 157

Konya Türkocağı, (II): 246

Kooperatif, (I): 380, 407, 408, 414, 426, - ler, (II): 295

Kredi ve Satış Kooperatifleri ve Birlikleri, (I): 426

Kurumlar, (I): 414, 415, 419

Kuva-yı İnzibatiye, (I): 76, 333

Kuva-yı Millîye, (I): 1, 26, 27, 32, 34, 36, 47, 49, 50, 85, 89, 116, 120, 122;

(II): 18; (III): 6, 7, 8, 17, 19, - miz, (I): 36, 85, 119, 120, 122

Kuva-yı Tedibiye, (I): 69, 70, 76

Kuvve-i Millîye, bkz. Kuva-yı Millîye

Kuvve-i Seyyare, (I): 138, 140, 141, 151

Kuvve-i Tedibiye, bkz. Kuva-yı Tedibiye

Kültür İşleri Bakanlığı, bkz. Kültür Vekâleti

Kültür Vekâleti, (I): 396, 419

Kütahya ve Havalisi Kumandanlığı, (I): 116

Kütüphane, (I): 318, - ler, (I): 247, 303, 316

L

Lâboratuvar, (I): 308

Leylî İptidai Mektepleri, (I): 317

Lise, (II): 119, 157, 167; (III): 104

M

Maarif Eminleri Teşkilâtı, (I): 366

Maarif Kütüphaneleri, (I): 315

Maarif Müessesatı, (I): 366

Maarif Vekâleti, (I): 313, 315, 316, 317, 318; (II): 20, - miz, (I): 245

Maden İşletmeleri, (I): 425

Maden Tetkik ve Arama Dairesi, (I): 415

Mahakim, bkz. Mahkemeler

Mahalle Mektebi, (III): 39

Mahallî Hükümetler, (I): 37

Mahkeme, (I): 147, - ler, (I): 206, 309, 310, 374, - lerimiz, (I): 239

Mahkeme-i Şer'îye, (I): 309

Mahrukat Sanayii, (I): 426

Malî Valorizasyon Kurumu, (I): 428

Maliye Vekâleti, (I): 313

Manastır Askerî İdadisi, (III): 41

Matbuat Cemiyeti, (III): 8

Matbuat Müdüriyeti, (I): 125, 128; (II): 73

Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti, (I): 123, 127, 128

Maydos ve Havalisi Mintakası Kumandanlığı, (III): 9

Mecalis-i Millîye, bkz. Meclis-i Mebusan

Mecalis-i Umumiye, (I): 231

Meclis, (I): 9, 10, 12,13, 20, 34, 35, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 74, 78, 93, 95, 103, 104, 107, 108, 112, 113, 122, 124, 125, 132, 137, 140, 142,

143, 144, 145, 147, 148, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 166, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 182, 183, 186, 187, 201, 203, 205, 206, 207, 208, 210, 212, 213, 214, 217, 220, 223, 230, 232, 233, 234, 236, 239, 240, 242, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 252, 253, 258, 259, 260, 262, 263, 264, 297, 298, 300, 301, 303, 305, 310, 311, 313, 323, 324, 328, 330, 332, 333, 335, 356, 361, 362, 366, 368, 371, 376, 381, 382, 387, 394, 407, 408; (II): 14, 17, 18, 21, 56, 62, 67, 68, 87, 110, 114, 128, 139, 140, 150, 225, 283; (III): 1, 2, 18, 19, 21, 27, 29, 30, 47, 48, 49, 50, 52, 54, 72, 73, 74, 75, 76, 97, 101, 109, - imiz, (I): 10, 176, 179, 258, 265, 267, 298, 323, 327, 330, 333, 335; (II): 72, 113

Meclis Hükümeti, (I): 162, 179

Meclis-i Mebusan, (I): 9, 13, 34, 35, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 44, 49, 50, 52, 53, 54, 58, 61, 156, 176, 183, 207; (II): 14, 92; (III): 1, 2, 7, 8, 18, 19, 47, 74, 101, - ımız, (III): 2, - lar, (II): 92

Meclis-i Millî, bkz. Meclis-i Mebusan

Meclis-i Vükelâ, bkz. Heyet-i Vükelâ

Medrese, (I): 318; (II): 93, 94, 124, 206, 220, - ler, (I): 247

Mehakim-i İptidaiye, (I): 310

Mektep, (I): 246, 302, 307, 318, 353; (II): 17, 39, 47, 60, 79, 94, 102, 124, 136, 202, 205, 237, 266; (III): 39, 40, 41, 42, 44, 111, 116, - ler, (I): 247, 302, 315, 316, 317, 379; (II): 266; (III): 36, 89, 90, 104, - lerimiz, (II): 47, 179; (III): 89, 90, - liler, (II): 76, - siz, (III): 40

Memalik-i Müstahlise Mektepleri, (I): 315

Mermi ve Fişek Fabrikaları, (I): 257

Meslek ve Yardım Teşkilâtı, (II): 266

Mısır Hükümeti, (I): 295

Millet Meclisi, bkz. Meclis-i Mebusan

Millet Meclisi, bkz. Türkiye Millet Meclisi

Millet Mektepleri, (I): 379

Milletler Cemiyeti, (I): 421; (III): 139

Millî Bankalar, (I): 364

Millî Cemiyetler, (I): 7

Millî Ordu Teşkilâtı, (I): 323

Millî Ordu, (I): 334; (II): 34; (III): 34, - muz, (I): 177, 257

Millî Valörizasyon Kurumu, (I): 419

Millî ve İktisadi Muhtelif Şirketler, (II): 241

Musevi Hahamhaneleri, (III): 102

Muvazene-i Maliye Encümeni, (I): 186, 339, 340

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, (I): 7, 89, 304; (II): 235; (III): 4, - leri, (I): 2, 7, 14, 18, 19, 20

Müdafaa-i Hukuk, bkz. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti, bkz. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Müdafaa-i Hukuk-u Millîye, (I): bkz. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri

Müdafaa-i Milliye Vekâleti, (I): 72, 108, 158, 258, 321, 340

Müdafaa-i Milliye, (I): bkz. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, (I): 7

Müessesat-ı Diniye, (I): 247

Müessesat-ı Harbiye, (I): 322

Müessesat-ı Hayriye, (I): 309

Müessesat-ı İlmiye ve İdarîye, (I): 218

Müessesat-ı Maliye, (I): 55

Müessesat-ı Siyasiye, (III): 107

Müessese, (I): 318

Müessese-i Askeriye, (II): 16

Müessese-i İlmiye, (I): 224

Müessese-i Maliye, (II): 295

Mühendis Namzedi Mektepler, (I): 314

Mülkiye Heyeti Teftişiyesi, (I): 303

Mülkiye İdadisi, (III): 40

Mülkiye ve Askerîye, (I): 31, 55, 57

Mülkiye, (I): 19, 20, 33, 303

Müzeler, (I): 316

N

Nafia Vekâleti, (I): 242, 312, 313

Nizip Kuva-yi Millîyesi, (I): 122

Numune Müesseseleri, (I): 308

O

Ocak, 229

Okul, (I): 421; (II): 266, - larımız, (I): 429

Oltu Şûrası, (I): 98

Oltu Şûrasının Millî Kuvvetleri, (I): 98

16. Kolordu, (III): 46

15 inci Fırka, (I): 281

Onbirinci Fırka, (II): 180

Onbirinci Ordu, (I): 97

Ondördüncü Kolordu, (I): 92, 113

Onuncu Ordu, (I): 97

On Dokuzuncu Fırka, (I): 9; (III): 46

On Dördüncü Kolordu, (I): 92

Ordu Birlikleri, (II): 54

Ordu Teşkilâtı, (I): 87, 91; (II): 8; (III): 45

Ordu, (I): 13, 15, 17, 19, 20, 21, 25, 28, 33, 51, 73, 82, 87, 91, 95, 97, 98, 101, 108, 114, 129, 131, 132, 135, 139, 140, 143, 145, 146, 147, 149, 151, 152, 153, 154, 160, 188, 189, 193, 194, 195, 197, 198, 201, 236, 257, 258, 259, 261, 262, 260, 269, 277, 279, 283, 286, 299, 301, 312, 314, 319, 320, 321, 322, 323, 334, 340, 341, 343, 346, 351, 355, 382, 404, 408, 420, 421; (II): 8, 16, 17, 21, 25, 29, 35, 36, 54, 69, 73, 81, 94, 95, 103, 111, 139, 151, 152, 167, 168, 169, 172, 173, 175, 176, 182, 183, 184, 188, 191, 197, 213, 239, 261, 271, 302, 303, 318, 326, 327, 331; (III): 9, 33, 45, 47, 48, 49, 50, 55, 57, 62, 66, 67, 80, 96, 113, 127, 134, - gâh, (III): 123, - lar, (I): 97, 135, 177, 182, 202, 256, 259, 261, 265, 269, 299; (II): 32, 39, 47, 49, 54, 62, 73, 97, 113, 158, 176, 180, 189, 239, 326, 327; (III): 43, 45, 56, 57, 58, 60, 61, 62, - larımız, (I): 134, 139, 148, 177, 178, 255, 261, 279, 280, 284, 285, 330; (II): 12, 49, 56, 66, 77, 113, 128, 180, 239, 240; (III): 23, 57, 58, 59, 60,

61, 63, 81, 82, - muz, (I): 87, 98, 100, 110, 115, 132, 135, 145, 153, 177, 185, 188, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 197, 201, 251, 255, 257, 258, 260, 261, 266, 267, 268, 269, 271, 282, 321, 323, 337, 339, 340, 351, 355, 408, 420, 421; (II): 6, 12, 16, 17, 22, 35, 36, 45, 52, 69, 76, 82, 87, 94, 95, 103, 135, 149, 164, 172, 173, 176, 183, 213, 239; (III): 31, 55, 57, 60, 63, 65

Orta Mektepler, (I): 366

Ortaelçilik, (II): 274, 288

Ortodoks Patrikhanesi, (III): 102, 103

Ortodoks Kilisesi Patrikhanesi, bkz. Ortodoks Patrikhanesi

Osmanlı Hükümeti, (I): 1, 331; (II): 125, 130, 137; (III): 72

Osmanlı Ordu, - su, (II): 35, - ları, (I): 261

38. Piyade Alayı, (III): 45

Ö

Öğretmenler Birliği, (II): 244, 245

Öğüt Gazetesi, (II): 50, 54; (III): 65, 66

Öğüt, bkz. Öğüt Gazetesi

Özel Şirketler, (I): 398

P

Parlâmento, (I): 266; (III): 87

Parti Örgütleri, (I): 401

Parti, (I): 138, 423; (II): 54; (III): 50, -
ler, (III): 50, - liler, (II): 223, - miz,
(I): 398, 399, 401, 405

Patriklikler, (III): 102

Patrikhane, (II): 72, - ler, (III): 103,
104

Patris, (II): 18

Piyade Alayı, (I): 144, 280, 281

Piyade Fırkası, (I): 190

Piyade Kıtâatı, (III): 60

Piyade ve Süvari Kuvveti, (I): 152,
281

Politika Gazetesi, (III): 141

Postahane, (I): 55, 81

Posta Telgraf Müdüriyeti, (I): 18

Posta ve Telgraf İdaresi, (I): 237

Posta ve Telgrafhaneler, (I): 306

Protestan Kilisesi, (III): 103

R

Reddi İlhak, (I): 2, 20; (II): 82, -
Cemiyetleri, (I): 19

Redif Fırkası Erkân-ı Harpliği, (III): 8

Rıza Paşa Kabinesi, (I): 48; (III): 18

Romanya Meclisleri, (I): 349

Rum Gazeteleri, (I): 104

Rum Patrikhanesi, (III): 79, 103

Rus Bolşevik Hükümeti, bkz. Sovyet
Hükümeti

Rus Bolşevik Hükümetinin
Kızılordusu, bkz. Kızılordu

Rus Bolşevik Ordusu, bkz. Kızılordu

Rus Hükümeti, bkz. Sovyet Hükümeti

Rus Hükümet-i Cumhuriyesi, bkz.
Sovyet Hükümeti

Rus Kızıl Fırkası, (I): 97

Rus Sovyet Hükümeti, bkz. Sovyet
Hükümeti

Rus Şûralar Hükümeti; bkz. Sovyet
Hükümeti

Rus Şûralar İttihadı, bkz. Sovyet
Hükümeti

Rusya Bolşevik Hükümeti, bkz.
Sovyet Hükümeti

Rusya Hükümeti, bkz. Sovyet
Hükümeti

Rusya Şûralar Hükümeti, bkz. Sovyet
Hükümeti

Rüsumat, (III): 39

Rüşdiye, (II): 205; (III): 40

S

Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı, (I): 395, 411

Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâleti, bkz. Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı

Salih Paşa Kabinesi, (I): 53

Samsun Belediyesi, (II): 198

Samsun İstiklal Ticaret Mektebi, (II): 202

Sanat ve Teknik Mektepleri, (I): 405

Sanatoryum, (III): 46

Sanayi Fabrikaları, (I): 358

Sanayi ve Çırac Mektebi, (I): 303

Sanayi ve Maadin Bankası, (I): 376

Sedayihak Gazetesi, (II): 85

Sekizinci Fırka, (I): 274

Selanik Gazeteleri, (III): 115

Selanik Kolordusu, (III): 45

Selanik Zabitan Talimgâh Kumandanlığı, (III): 8

Serbest Cumhuriyet Fırkası, (II): 283, 289

Serbest Fırka, bkz. Serbest Cumhuriyet Fırkası

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti, (I): 424

Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâleti, (I): 303

Silâh ve Cephane Depoları, (I): 322

Silâh ve Cephane Fabrikaları, (I): 322

Sinop Tahaffuzhanesi, (I): 308

Sivas Müessesesi, (I): 307

Siyasî Fırkalar, (II): 101, 296

Siyasî Teşekküller, (II): 64

Sofya Sefareti, (III): 111

Sofya, Belgrat, Çetine Ataşemiliterlikleri, (III): 9

Sovyet Hükümeti, (I): 95, 97, 101, 134, 135, 138, 320, 375; (II): 25, 27, 28, 29 (III): 72

Su İşleri Umumi İdaresi, 381

Sultani Mektebi, (I): 316; (II): 10

Süvari Alayı, (I): 120

Süvari Fırka, - ları, (I): 276; (III): 60, - mız, (I): 273, 276, - sı, (I): 190, 269; (II): 191

Süvari Kıtıatı, (I): 190; (II): 257, - ları, (III): 59, - mız, (I): 121, 272, - sı, (III): 43

Süvari Kolordusu, (I): 269, 272, 274, 276, 279; (II): 181

Süvari Livası, (I): 99

Süvari ve Piyade Kuvvetleri, (I): 279, 280

Ş

Şark Cephesi Ordu Kumandanlığı, bkz. Şark Ordusu

Şark Gazetesi, (II): 85

Şark Ordusu, (I): 95, 122, 177

Şarkî Anadolu'daki Millî Cemiyetler, 8

Şemsi Efendi Mektebi, (III): 39

Şer'îye Vekâleti, (I): 126, 246, 247, 317, 318, - miz, (I): 246

Şirket, (II): 60, 61, - ler, (I): 427

Şuabat-ı İdare-i Hükümet, (I): 305

Şûra Hükümeti, (III): 74

Şuray-ı Askeri, (II): 254

Şûra-yı Devlet, (I): 305

T

T.B.M. Meclisi Orduları, bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları

Tababet-i Adliye Müessesesi, (I): 239

Tahrirat Kalemi, (I): 303

Talim ve Terbiye Dairesi, (I): 366

Tan, (III): 3, 17, 82

Tanin, (II): 120; (III): 70, 93, 97

Tarih Kurumu, (I): 406, 420, 429

Tasvir-i Efkâr, (III): 6, 10, 17

Tayyare Cemiyeti, (I): 361, 368; (III): 118

Teceddüt Fırkası, (III): 85, 86

Telgraf Mektebi Âlisi, (I): 306

Telkikhane, (I): 307

Temsil Akademisi, (I): 405

Temyiz Mahkemesi, (II): 279

Tephirhane, (I): 307

Terakkiperver Fırka, bkz. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

Terakki ve İttihat Cemiyeti, bkz. İttihat ve Terakki Cemiyeti

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, (III): 109

Tercüman-ı Hakikat, (III): 93

Tersane, (I): 416

Teşkilât-ı Adliye, (I): 309

Teşkilât-ı Askerîye, (I): 73, 114, - miz, (I): 337

Teşkilât-ı Bahriye, (I): 322

Teşkilât-ı Dahiliye, (II): 105, 107

Teşkilât-ı Devlet ve Hükümet, (II): 241

Teşkilât-ı Devlet, (II): 241

Teşkilât-ı İçtimaiye, (I): 365

Teşkilât-ı Millîye, (I): 22, 36, 44, 48, 50; (II): 13, 15; (III): 2, 3, 4, 6, 7, 17, 18, - miz, (I): 34, 36, 38; (II): 12, 14, 15

Teşkilât-ı Mülkiye, (I): 129, 316

Teşkilât-ı Sıhhiye, (I): 258, 352, 365, - miz, (I): 357

Tevfik Paşa Kabinesi, (I): 47

Tevhid-i Efkâr, (III): 88, 97

The Caucasus Mecmuası, (III): 133

Tıp Fakültesi, (I): 405

Ticaret Mektebi, (I): 311

Ticaret Şirketleri, (I): 311

Ticari ve Sınai Şirketler, (I): 364

Ticari-Sınai Kurumlar, (I): 414

Türk Dil Kurumu, (I): 405, 420, 429

Türk Hava Kurumu, (II): 323

Türk Hükümeti, bkz. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

Türk Ocağı, (II): 98, 120, 129, 141, 147, 161, 218, 230, 234, 239, 290, 301, - ları, (II): 146, 215, 290, 300, 303; (III): 118, 130

Türk Ordu, - su, (I): 194, 278, 420; (II): 26, 29, 175, 213, 214, 245, 331; (III): 52, 113, 114, - ları, (I): 256; (II): 33, 189, 191, 192, 239

Türk Şirketleri, (I): 380

Türk Tarih Kurumu, (I): 405, 420, 429

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, (I): 162, 163, 164, 165, 170, 191, 198, 209, 210, 214, 215, 226, 230, 236, 240, 250, 252, 261, 283, 297, 330, 334; (II): 22, 23, 25, 26, 27, 33, 34, 40, 42, 55, 59, 61, 63, 65, 66, 72, 74, 75, 84, 91, 96, 110, 113, 125, 140; (III): 56, 62, 65, 70, 74, 82

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Ordusu, bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları

Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları, (I): 189, 194, 197, 200, 201, 261, 301; (II): 33, 45, 59; (III): 58, 60, 61

Türkiye Büyük Millet Meclisi, (I): 10, 66, 73, 74, 103, 107, 130, 131, 139, 140, 141, 143, 145, 147, 153, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 170, 174, 175, 176, 178, 179, 183, 189, 191, 194, 197, 198, 200, 201, 204, 205, 207, 209, 210, 214, 215, 226, 230, 232, 236, 248, 249, 252, 253, 261, 283, 294, 297, 299, 300, 301, 320, 325, 328, 330, 333, 344, 345, 350, 355, 356, 357, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 368, 369, 371, 372, 373, 377, 378, 380, 381, 382, 384, 385, 387, 389, 391, 392, 394, 395, 397, 401, 402, 404, 405, 406, 407, 410,

411, 412, 413, 421, 423, 424, 426, 428, 429, 432; (II): 16, 17, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 33, 34, 40, 41, 42, 45, 49, 55, 59, 61, 63, 65, 66, 67, 69, 72, 74, 75, 84, 88, 91, 92, 96, 100, 103, 110, 113, 128, 140, 225, 251, 262, 305; (III): 25, 26, 27, 28, 48, 49, 53, 58, 55, 61, 62, 65, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 77, 80, 82, 87, 95, 102, 104

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, (I): 215; (II): 67, 214, 215, 248, 253, 256, 301, 322; (III): 28, 89, 92, 105, 139, 142

Türkiye Cumhuriyeti İktidarı, (I): 379

Türkiye Cumhuriyeti Orduları, (II): 331

Türkiye Devleti İcra Vekilleri, bkz. Heyet-i Vekile

Türkiye Eski Muharipler Dergisi, (II): 17

Türkiye Halk Hükümeti, bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti

Türkiye Halk Ordusu, bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları

Türkiye Havas-Royter Ajansı, (I): 14, 15

Türkiye Hilâliahmer Cemiyeti, (I): 365

Türkiye Hükümeti, bkz. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı, (II): 259, 263

Türkiye İş Bankası, (II): 324

Türkiye Komünist Fırkası, (I): 136, 137

Türkiye Matbuatı, (II): 171

Türkiye Muallimler Birliği, (II): 178

Türkiye Ordusu, bkz. Türk Ordusu

Türkiye'deki Fransız Mektepleri, (III): 89

Türk-Japon Cemiyeti, (II): 291

Türkkuşu, (II): 321

U

Ukrayna Hükümeti, (II): 25, 28

Ukrayna Şûralar Cumhuriyeti Halk Hükümeti, (II): 28

Ulus, (II): 323, 327, 330, 331

Ulusal Akademiler, (I): 406

Ulusal Kurumlar, (I): 406

Ü

Üçüncü Büyük Millet Meclisi, (I): 372, 377, 378, 381, 384

Üçüncü Fırka, (II): 194

Üçüncü Kolordu, (II): 191

Üçüncü Ordu, (III): 43

Üçüncü Ordu Müfettişliği, (I): 21; (III): 10

Üçüncü Ordu-yu Hümâyun Müfettişliği, bkz. Üçüncü Ordu Müfettişliği

Üçüncü Süvari Fırkası, (I): 281

Üniversite, (I): 392, 420, - lerimiz, (I): 419

V

Vakıflar, (I): 247

Vakit, bkz. Vakit Gazetesi

Vakit Gazetesi, (II): 16, 17, 18, 34, 42, 46, 66, 177, 212, 214, 215, 229, 246, 248, 253, 254, 255, 256, 258, 259, 263, 264, 266, 267, 268, 275, 276, 277, 278; (III): 1, 19, 21, 27, 34, 38, 39, 50, 51, 53, 73, 77, 81, 83, 86, 97, 104, 106, 107, 118, 121

Valilikler, (I): 182

Vatan ve Hürriyet Cemiyeti, (II): 1

Vekâletler, (I): 86, 92, 126, 129, 182, 377

Vekiller Heyeti, bkz. Heyet-i Vekile

Veremliler Tedavihanesi, (I): 308

Y

Yedinci Ordu, (III): 9, 10, 47, - Kumandanlığı, (III): 9, 47

Yeni Devletin Hükümeti, bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti

Yeni Turan Gazetesi, (II): 85

Yenigün Gazetesi, (II): 50; (III): 2

Yıldırım Grubu Kumandanlığı, bkz. Yıldırım Orduları Grubu Kumandanlığı

Yıldırım Orduları Grubu Kumandanlığı, (II): 117; (III): 10

Yugoslav Hükümeti, bkz. Yugoslavya Hükümeti

Yugoslav Matbuatı, (III): 141

Yugoslavya Hükümeti, (II): 74; (III): 140

Yunan Donanması, (I): 281

Yunan Hükümeti, (I): 199; (III): 22, 65

Yunan Ordu, - ları, (I): 331, - su, (I): 54, 145, 150, 151, 188, 190, 195, 196, 200, 255, 256, 265, 266, 278, 285, 301, 321, 322, 323, 334; (II): 63, 82, 190, 213; (III): 51, 52, 57, 58, 59, 62, 64, 95, 101

Yunan Piyade Alayları, (I): 117

Yüksek Askerî Şura, (II): 254

Yüksek Okullar, (I): 419

Yüksek Ziraat Enstitüsü, (I): 391

159 uncu Alay, (I): 144

Z

Zabit Mektebi, (I): 302

Zâbitan Bölüğü, (I): 88, - leri, (I): 89

Ziraat Bankası, (I): 242, 308, 310,
408; (II): 295, - ları, (II): 60

Ziraat İşletmeleri Kurumu, (I): 425

Ziraat Mektepleri, bkz. Ziraat Okulu

Ziraat Okulu, (I): 311, 365; (II): 4, 60

Ziraat-Sanayi Kurumları, (I): 413

Zirai Enstitüler, (I): 380

Zirai Kooperatif Teşkilâtı, (I): 380

Zirai Teşkilât, (I): 365

Zükûr Sultanisi, (I): 303, 315

Zükûr Darülmua'llimîn, (I): 303

Zükûr İdadi, bkz. Zükûr Sultanisi

Zükûr İptidai, (I): 303

YER ADI DİZİNİ

A

Adana Ovası, (I): 427; (II): 123

Adana Vilâyeti, bkz. Adana

Adana, (I): 2, 6, 47, 54, 78, 172, 184, 238, 304, 311, 336; (II): 6, 10, 60, 109, 117, 119, 120, 122, 123, 127, 129, 130; (III): 10, 32, - mız, (II): 119, 122, 130

Adapazarı, (I): 71, 72, 75, 76, 77, 78, 106, 118, 176; (II): 43; (III): 54

Adatepe, (I): 277

Afrika, (I): 2, 215; (II): 32, 186

Afyonkarahisar, (I): 32, 55, 111, 128, 135, 139, 195, 256, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 279, 307; (II): 160, 161, 163, 179, 191, 196, 247; (III): 57, 58, 95, 96, 102

Ağaçköy, (I): 277

Ahmetli, (I): 280

Akarçay, (I): 269, 271, 272

Akçakoyunlu, (I): 118, 119, 120

Akçasar, (II): 181

Akçaşehir, (I): 275

Akdağ, (I): 78

Akdağmadeni, (I): 177

Akdam, (I): 97, 99

Akdeniz, (I): 184, 293, 398, 410, 422; (II): 183, 281; (III): 59, 61

Akdeniz Sahilleri, (II): 211

Akhisar, (I): 79, 85; (II): 95, 97, 234

Akpınar, (I): 152

Akşehir, (I): 268, 272; (II): 90

Alacahöyük, (I): 406

Alaeddin Tepesi (Konya), (II): 213

Alancık, (I): 192

Alaşehir, (I): 280; (II): 75; (III): 60

Almanya-i Şimal, (I): 214

Alpı Köyü, (I): 196

Altaylar, (II): 308

Altıntaş, (I): 189, 276; (II): 181, 191; (III): 58

Amasya, (I): 13, 40, 42, 243, 302; (II): 14, 208, 209; (III): 10, 15, 18, 99, 100, 101

Amerika, (I): 52, 219; (II): 54; (III): 87

Anadolu Lokantası, (II): 34

Anadolu, (I): 4, 7, 8, 13, 16, 17, 23, 27, 31, 35, 36, 41, 43, 44, 47, 48, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 62, 104, 126, 148, 149, 176, 177, 189, 191, 199, 242,

256, 257, 260, 281, 285, 293, 294, 308, 310, 313, 314, 315, 316, 321, 331, 333, 334, 354, 370, 398; (II): 21, 22, 24, 34, 50, 54, 66, 68, 69, 70, 75, 76, 77, 78, 79, 85, 151, 152, 153, 162, 185, 202, 232, 260, 308, 328; (III): 2, 3, 4, 6, 7, 12, 13, 15, 18, 20, 21, 22, 27, 28, 33, 38, 47, 48, 52, 57, 65, 67, 72, 98, 99, 100, 101, 137, - muz, (I): 2, 285, - muz, (II): 258

Anafarta, (III): 46, - lar, (I): 299; (III): 9, 111

Ankara Camii, (III): 36

Ankara Hipodromu, (II): 331

Ankara İstasyonu, (I): 56; (III): 98

Ankara Ovası, (III): 38

Ankara Palas, (II): 269, 304, 307, 324

Ankara, (I): 10, 32, 49, 54, 55, 56, 58, 63, 66, 68, 69, 91, 103, 105, 106, 107, 112, 123, 124, 133, 135, 137, 140, 148, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 165, 167, 173, 174, 176, 185, 186, 191, 248, 249, 250, 262, 263, 267, 298, 302, 307, 312, 321, 333, 334, 335, 348, 349, 354, 374, 283, 389, 396, 405, 417, 420; (II): 2, 4, 16, 17, 19, 20, 23, 40, 43, 50, 52, 176, 178, 218, 219, 222, 253, 260, 269, 279, 305, 307, 314, 318, 324, 327; (III): 19, 20, 21, 28, 29, 30, 34, 35, 36,

38, 54, 58, 70, 72, 73, 86, 87, 90, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 104, 106, 110, 127, 129, 140

Antakya, (II): 10, 12

Antalya, (I): 6, 24, 109, 110, 112, 113, 173, 215, 398; (II): 6, 10

Antep, bkz. Gaziantep

Arabistan, (I): 3; (II): 37

Arapören, (I): 196

Aras, (I): 98

Ardahan, (I): 177

Arıburnu, (I): 299; (III): 46, 111

Arifiye, (II): 56

Arnavutluk, (III): 8

Arpaçay, (I): 312

Arpalık, (II): 181

Artvin, (I): 101, 177, 407

Aslıhanlar, (I): 276

Asya, (I): 288; (II): 24, 32, 105, 156, 130, 186, 270; (III): 20, 65, 67, 93, 135

Asya-yı Suğra, (I): 260; (III): 20

Atina, (I): 46, 231; (II): 40, 263; (III): 129

Avrupa, (I): 3, 40, 43, 45, 46, 52, 57, 63, 124, 128, 198, 200, 218, 219, 220, 222, 241, 252, 254, 267, 318, 320,

377; (II): 8, 9, 10, 55, 56, 61, 68, 71, 132, 148, 153, 156, 185, 186, 229, 251, 270, 281, 321; (III): 4, 6, 8, 20, 21, 24, 65, 67, 69, 70, 71, 86, 87, 88, 91, 103, 123, 125, 128, 133, 134, 135, 137

Ayasofya, (I): 331

Ayastefanos, (I): 222

Ayaş, (I): 67

Ayaz, (I): 77

Aydemir, (I): 277

Aydın Demiryolları, (I): 312

Aydın, (I): 2, 15, 24, 47, 173

Aydoğdu, (I): 152

Ayıntap, bkz. Gaziantep

Ayvalı, (I): 272

B

B. M. Meclisi Binası, (II): 33

Bağdat, (I): 3, 293, 294, 295, 297; (III): 92

Bahri Sefid, (II): 105

Bahr-i Sefid Boğazı, (III): 23

Bahr-i Siyah Boğazı, (III): 23

Bahriahmer, (I): 293

Bahribaltık, (I): 294

Bahrisiyah Sevahili, (II): 37

Bahrisiyah, (I): 294

Bahriumman, (I): 293

Bakırcık, (I): 275

Bakû, (I): 94, 102, 103

Balıkesir, (II): 60, 98, 190, 232

Balkanlar, (I): 320, 367, 389, 393, 400, 410, 422, 430; (II): 73, 126, 305; (III): 141

Balmahmut, (I): 271, 275

Bandırma, (I): 281

Bardiz, (I): 98

Başkilise, (I): 275

Batı Anadolu, (I): 2, 6, 7, 8, 9, 27, 29, 31, 309, 321; (II): 54, 66, 69, 75, 76, 77, 78; (III): 10, 61

Batum, (I): 3, 94, 100, 101

Bayezit, (I): 312

Belentepe, (I): 270, 271, 272

Belgrad, (II): 35

Belkahve, (I): 280(II): 81

Bergama, (I): 2

Beşkardeş Tepeleri, (I): 152

Beştepeler, (I): 195

Beyazıt, (I): 98, 99

Beylikköprü, (I): 191, 192, 193, 195

Beyoğlu-Galata Tüneli, (I): 313

Beyazır, (I): 66, 67, 68, 69, 70
Beyrut, (III): 43
Biga, (I): 55, 176
Bilecik, (I): 114, 128, 149, 152, 256;
(II): 191; (III): 95, 96
Bingazi, (III): 46
Birecik, (I): 119, 120
Bitlis, (I): 299; (III): 9, 17, 46
Boğaz, (I): 76, - içi, (I): 16; (III): 99,
137, - lar, (I): 39, 285, 331, 399, 409;
(II): 5, 61 (III): 17, 18, 21, 38, 52, 65,
68, 69, 71, 137, 139, 140
Bolayır, (III): 46
Bolu, (I): 75, 77, 78, 106, 107, 153,
176, 223, 311, 323, 326; (II): 73
Borçika, (I): 100
Bosna ve Hersek, (I): 220
Bozköyü, (I): 116
Bozöyük, (I): 93, 152, 256; (II): 257
Buhara, (I): 248; (II): 33
Burdur, (I): 104, 105
Burlu, (I): 115
Bursa Ovaları, (II): 192, 257
Bursa, (I): 10, 43, 83, 93, 107, 109,
110, 149, 152, 158, 188, 189, 264,
279, 280, 281, 304, 336; (II): 45, 46,
50, 60, 69, 70, 109, 183, 189, 190,

191, 192, 213, 229, 230, 231, 257,
258, 327, 329, 330; (III): 41, 60, 70,
73, 95, 96

Büyükçalış, (I): 193

Büyükdere, (II): 279

Büyükgökgöz, (I): 192

Büyük Menderes, (II): 293, 294

C

Canik, (I): 109, 137, - livası, (I): 13

Cankuyusu, (I): 275

Carablus İstasyonu, (I): 120

Carablus Köprüsü, (I): 30, 118, 119;
(II): 12

Carablus, (I): 30, 118, 119, 122

Cebeci, (II): 23

Cebelibereket, (I): 300, 327

Cenevre, (III): 142

Cenup Cephesi, (I): 184, 334; (III): 58

Cenup Hududu, (II): 10

Ceyhan, (II): 122

Ceziretülârab, (I): 288

Cumhurbaşkanlığı Köşkü, (II): 259

Cumhuriyet Halk Partisi Binası, (II):
223

Ç

- Çal Köyü, (I): 276, 277; (II): 180, 181, 183
- Çaldağı, (I): 193, 194
- Çanakkale, (I): 284; (III): 15, 137
- Çanakkale Boğazı, (III): 23
- Çangal Köyü, (III): 38
- Çankaya Köşkü, (II): 169, 254, 259, 280, 281, 285, 287, 289, 310, 282, 319, 320, 329; (III): 77
- Çankaya, bkz. Çankaya Köşkü
- Çankırı, (II): 218, 219
- Çarşamba, (II): 201
- Çatalca, (III): 9, 46
- Çayhisar, (I): 272
- Çelik Palas, (II): 330
- Çeşme, (I): 281
- Çin Denizi, (I): 294
- Çin Hududu, (I): 293
- Çoruh Nehri, (I): 100
- Çorum, (I): 29 , 32, 33, 67, 68, 72, 107, 110, 260
- Çulfa, (I): 98
- Çürüksu İstasyonu, (I): 100
- Çürüksu, (I): 100

D

- Daday, (II): 222
- Demirci Dağları, (I): 116
- Demirci, (I): 115, 116, 117, 118
- Demirci, (II): 36
- Denizli, (I): 112 Denizli, (II): 122
- Dersaadet, bkz. İstanbul
- Dersim Bölgesi, (I): 402
- Deveboynu Geçidi , (I): 312
- Devidemir Mevzileri, (I): 192
- Dikilitaş, (I): 192, 193
- Dikmen Tepesi, (III): 98
- Dimetoka, (III): 9
- Dinar, (I): 195
- Dirizor, (II): 12
- Divriği, (I): 415, 416, 427
- Diyarbakır, (I): 7, 299, 307, 376, 398, 416; (II): 328; (III): 9, 46
- Doğu Bölgesi, (I): 420
- Doğu Vilâyetleri, (I): 2, 4, 18, 25, 27, 36, 238, 305, 306, 402, 420; (II): 10
- Dolmabahçe Sarayı, (II): 264, 266; (III): 137
- Döğer, (I): 268, 269, 274, 276
- Dumlupınar Mevazii, bkz. Dumlupınar Mevzileri

Dumlupınar Mevzileri, (I): 274, 275, 276 (III): 60, 96

Dumlupınar, (I): 256, 269, 275, 276, 280; (II): 179, 184, 191, 196; (III): 57, 58, 59, 95, 108

Dülükbaba, (I): 120, 121

Düzce, (I): 67, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 80, 103, 104, 106, 107, 115, 118, 176

E

Edirne, (I): 30, 79, 104, 304, 312, 336; (III): 9, 43, 45, 46, 52, 66

Ege İktisat Mıntakası, (II): 298

Ege, (I): 414, 420

Elcezire Cephesi, (I): 119, 255, 321

Elhamra Sarayı, (I): 295

Elviye-i Selâse, (I): 30, 79, 94, 95, 336

Emed, (III): 95

Endülüs, (I): 293, 295

Erbaa, (I): 243

Ereğli Kömür Havzası, (I): 364, 415

Ergani Bakır Madeni, (I): 395, 407

Ergani Ödücü, bkz. Ergani Bakır Madeni

Erivan, (I): 98

Erkmentepesi, (I): 269, 270, 273

Ermeni Hududu, bkz. Ermenistan Hududu

Ermenistan Hududu, (I): 97; (III): 6

Ermenistan Mahreci, (II): 194

Ertuğrul Mıntkası, (I): 117

Erzincan, (I): 22, 243, 312, 416, 427; (II): 60

Erzurum Cephesi, (II): 326

Erzurum Hudutları, (I): 94

Erzurum, (I): 5, 18, 22, 24, 27, 28, 29, 49, 94, 95, 98, 99, 101, 104, 134, 137, 142, 144, 145, 165, 207, 209, 243, 299, 312, 329, 351, 376, 380, 398, 427; (II): 11, 13, 70, 79, 116, 210, 211, 212; (III): 17, 19, 100, 101

Erzurum'un Şimal Hudutları, (I): 94

Eskişehir, (I): 55, 93, 113, 139, 140, 143, 151, 154, 189, 190, 199, 256, 268, 269, 273, 274, 276, 278, 279, 280, 307, 311, 312; (II): 54, 109, 191, 213, 278; (III): 58, 59

Eti-Mesut Hava Alanı, (II): 321

F

Fırat Nehri, (I): 118, 119, 120, 291; (II): 12

Fırat, bkz. Fırat Nehri

G

Galiçya, (II): 109; (III): 15

Garbî Anadolu, bkz. Batı Anadolu

Garbi Asya, (I): 410

Garbi Trakya, (I): 4, 79; (III): 22

Garp Bölgesi, (I): 419

Garp Cephesi, (I): 85, 107, 108, 109, 115, 117, 140, 145, 153, 173, 197, 255, 268, 321,- leri, (I): 177

Garp Devletleri, (I): 247, 249, 335, 360, 367; (III): 66

Garp Hududu, (I): 30

Garp Memleketleri, (I): 73; (II): 215

Gaziantep, (I): 6, 47, 78, 115, 118, 119, 120, 121, 184; (II): 6, 10; (III): 24

Gebze, (I): 312

Gediz, (I): 116, 145, 146, 149, 151, 189, 276, 278, 280; (II): 213; (III): 95, 96

Gelibolu, (III): 9

Geliran, (I): 312

Gemlik, (I): 268, 280; (II): 191

Gence, (I): 97; (II): 272

Gerede, (I): 78, 106, 176

Gerus, (I): 97, 99, 100

Geyve Boğazı, (I): 76

Geyve İstasyonu, (I): 75, 76

Geyve, (I): 55, 75, 76, 77, 118

Giresun, (I): 302, 426; (II): 196

Girid, (III): 22

Gördes, (I): 115

Gündüzbey, (I): 152; (III): 96

Güneydoğu Vilâyetleri, (II): 328

Gürcü Hududu, bkz. Gürcistan Hududu

Gürcistan Hududu, (I): 97

H

Hacıbaba, (I): 121

Hacıbayram Mahallesi, (II): 52

Hadi Değirmeni, (I): 116

Hakkâri, (I): 351; (II): 178

Halep, (I): 30, 119, 299; (II): 12; (III): 9, 47

Hamidiye, (I): 196

Hamurköy, (I): 276

Hanzir, (I): 312

Harezm, (I): 293

Hasandede, (I): 276

Hasankale, (I): 99

Hatay, (I): 421, 422, 431; (III): 142

Havza, (I): 243; (II): 207; (III): 99, 100

Haymana, (I): 192, 193

Hendek, (I): 71, 72, 78, 106, 107, 118, 176; (II): 73

Hicaz, (I): 167, 292, - iye, (I): 292

Hindiçini, (III): 135
Hindikuş, (II): 271
Hindistan, (I): 2, 3; (II): 61, 105;
(III): 124, 135
Hisarköyü, (I): 116
Hudud-u Osmaniye, (I): 36
Hudut Vilâyetleri, (I): 7
Husrevpaşa, (I): 273
Hüdaafer, (I): 99
I
İğdir, (I): 414
İlgin, (I): 177
Irak, (I): 3, 179, 198, 215, 216, 292,
293; (II): 15; (III): 67
Irak Hududu, (I): 366
Isparta, (I): 131, 139, 231
İ
İnebolu, (II): 40, 217, 218, 219, 226;
(III): 54
İnegöl, (I): 146, 147, 149, 152; (III):
95
İngiltere'nin Adaları, (III): 134
İnler, (I): 191
İnönü Mevzii, (II): 191, - leri, (III): 96
İnönü, (I): 150, 152, 189; (II): 191,
214

İran Transit Yolu, (I): 417
İran-Türkiye Transit Yolu, (I): 402
İskenderun Körfezi, (II): 12
İskenderun, (I): 30, 75
İslahiye, (I): 120
İslâm Köyü, (I): 146, 149
İstanbul, (I): 1, 4, 8, 12, 13, 15, 16, 17,
19, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 31, 32, 33,
39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49,
50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 65,
104, 106, 110, 112, 125, 127, 133,
143, 148, 149, 151, 159, 161, 162,
163, 164, 165, 168, 169, 170, 171,
174, 175, 176, 178, 180, 189, 207,
221, 222, 252, 253, 260, 264, 284,
287, 299, 303, 304, 306, 307, 308,
312, 315, 318, 321, 322, 331, 332,
333, 336, 398, 417, 427; (II): 6, 9, 13,
14, 35, 37, 38, 46, 50, 58, 64, 65, 72,
79, 82, 105, 109, 153, 155, 185, 190,
200, 207, 209, 217, 228, 229, 231,
232, 250, 264, 265, 272, 290; (III): 7,
8, 9, 10, 11, 14, 19, 21, 23, 25, 26, 27,
28, 29, 32, 33, 35, 38, 42, 44, 45, 46,
47, 48, 51, 52, 56, 58, 59, 61, 65, 66,
67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 78, 84,
85, 92, 93, 94, 97, 98, 99, 100, 101,
103, 106, 108, 110, 112, 122, 123,
130, 131
İzmir Cephesi, (I): 51, 55, 79, 85

İzmir Denizi, (III): 56

İzmir Körfezi, (I): 280

İzmir Rıhtımı, (I): 312, 331; (II): 190;
(III): 60

İzmir, (I): 2, 14, 15, 16, 24, 25, 47,
51,52, 54, 55, 79, 85, 143, 188, 199,
264, 268, 269, 272, 274, 276, 278,
279, 280, 281, 283, 284, 304, 307,
308, 311, 312, 331, 336, 373, 382,
398; (II): 6, 10, 18, 34, 56, 60, 74, 75,
76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87,
88, 95, 96, 98, 103, 109, 116, 170,
172, 173, 183, 190, 191, 200, 236,
237, 238, 239, 240, 241, 292, 297,
298, 299; (III): 16, 21, 22, 33, 44, 47,
56, 57, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 66, 67,
72, 81, 95, 127, 128

İzmit Cephesi, (I): 118

İzmit Körfezi, (II): 37

İzmit, (I): 72, 83, 117, 118, 122, 158,
200; (II): 36, 43, 58; (III): 53, 54

İzmit Gölü, (I): 268, 280, 281; (II):
191

İzmit, (I): 268, 280

K

Kabil, (I): 249; (II): 269

Kafkas Dağları, (II): 109

Kafkas, (III): 15, - ya, (I): 3, 84, 94,
97, 293; (II): 9, 61; (III): 20

Kalecik, (I): 373

Kaleciksivrisi, (I): 269, 270, 271, 272,
273, 274

Kandıra, (I): 118

Kapıdağ Şibih Ceziresi, (I): 281; (II):
192

Kapıdağ Şibih Ceziresi, bkz. Kapıdağ
Şibih Ceziresi

Karaağaç, (I): 152

Karacaviran, (I): 120

Karadeniz Sahili, (I): 4, 13, 302, - miz,
(I): 127, - leri, (I): 54; (II): 211, -
lerimiz, (I): 2, 6

Karadeniz Şehirleri, (II): 198

Karadeniz Boğazı, (III): 23

Karadeniz, (I): 4, 184, 336, 398, 422,
426; (II): 13, 25, 26, 197, 200, 305;
(III): 24, 54, 68, 99

Karadeniz'e Sahili Olan Devletler,
(III): 24

Karahisar, (I): 70, 103, 128, 142, 195,
272, 274; (II): 162, 163, 164, 180, 191

Karahisar-1 Sahip, bkz.
Afyonkarahisar

Karahisar-1 Şarkı, (I): 136, 187

Karakilise, (I): 99

Karaköy, (I): 150; (II): 191

- Karakurum, (I): 294
- Karaman, (I): 177
- Karesi, (I): 117, 137, 146, 343; (II): 190
- Karka, (I): 272
- Karlsbat, (III): 46
- Kars Kalesi, (II): 37
- Kars, (I): 94, 95, 177, 248, 302, 351
- Karşiyaka, (II): 78, 238
- Kartaca, (I): 231
- Kartaltepe, (I): 195, 196
- Kastamonu, (I): 243, 260; (II): 215, 216, 217, 218, 219, 222, 223, 228, 264
- Kâşgar, (I): 293
- Katıma, (I): 30; (II): 12
- Katrançı, (I): 191
- Kavalca, (III): 96
- Kayseri, (I): 126, 302; (II): 212
- Kazancı, (II): 191
- Kazuçuran, (I): 273
- Kerkük, (I): 30, 75; (II): 12
- Keşişdağı, (I): 280
- Kırım, (I): 220
- Kırkpınar, (I): 277
- Kırşehir, (I): 11, 118, 260, 320, 321, 323, 326, 327, 328, 424
- Kızılcaköy, (I): 276
- Kızıldağ, (I): 120
- Kızıлтаş Deresi, (I): 276, 277
- Kilikya, (I): 2, 7, 25, 55, 56, 78, 79; (II): 6
- Kilis, (I): 78, 119, 120
- Kilkit, (I): 243
- Kirazoğlu, (I): 191
- Kocaeli, (I): 269, 279; (III): 53, 55, 59, 101
- Kocatepe, (I): 269
- Koçhisar, (I): 243
- Koçkiri, (I): 237
- Konya, (I): 6, 54, 75, 81, 123, 126, 127, 130, 131, 139, 177, 186, 268, 294, 304, 326, 327, 361, 363, 369; (II): 36, 73, 138, 139, 178, 213, 244, 245, 302, 303; (III): 94, 111
- Kop Geçidi , (I): 312
- Kozan, (I): 2
- Köprühisar, (I): 146, 149
- Köprülü, (I): 275
- Kudüs, (I): 290; (III): 43
- Kumari Çiftliği, (I): 275
- Kursak, (I): 193
- Kurtuba, (III): 92

Kuşçalı, (III): 101

Küçük Menderes Çayı, (II): 293, 294

Küçük Menderes, bkz. Küçük Menderes Çayı

Kükürtlü, (I): 312

Kükürtlü Kömür Madenleri, (I): 243

Kürdistan, (I): 32

Kütahya, (I): 116, 118, 139, 140, 150, 151, 189, 256, 274, 276, 278, 279; (II): 167, 191; (III): 96

L

Lausanne, (II): 66, 72, 76, 100, 101, 113

Lehistan Cephesi, (I): 97

Londra, (I): 50, 128, 159, 161, 162, 163, 166, 169, 170, 171, 174, 175, 199, 249, 266, 319, 392; (III): 25, 26, 81

Lozan, (I): 320, 330; (III): 73, 78, 79, 82, 83, 84

Lyon, (I): 41

M

Mahmudiye, (I): 196

Makedonya, (I): 215; (II): 1, 109; (III): 8, 22, 43, 44, 45, 68

Malatya, (I): 32, 416; (II): 301

Malta, (I): 3, 17, 183, 222, 250, 259; (III): 75

Mamahatun, (I): 22

Mamuretülâziz Vilâyeti, (I): 36

Manastır, (III): 8

Mançurya, (III): 135

Mangaldağı, (I): 191

Manisa, (I): 2; (II): 78, 235, 236

Maraş, (I): 6, 47, 120; (II): 6, 10

Mardin, (I): 119, 259

Marmara Denizi, (II): 183; (III): 38, 59, 69, 78

Marmara Köşkü, (II): 291

Marmara Sahili, (III): 65

Marmara, bkz. Marmara Denizi

Maveraünnehr, (I): 293

Medine, (I): 83, 291; (III): 9

Mekke, (I): 288, 290

Memalik-i Osmaniye, (I): 22, 36; (II): 6

Memalik-i Şarkiye, bkz. Şark Devletleri

Menderes, (I): 268, 269, 273, 280; (III): 59

Menteşe, (I): 259

Meriç Hududu, (III): 64, 65

Meriç Nehri, (I): 4; (III): 67

Meriç, bkz. Meriç Nehri

Mersin, (I): 172, 184, 209, 225, 228, 298, 313; (II): 132

Mersin-Adana Demiryolu, (I): 380

Merzifon, (I): 36; (II): 200; (III): 90

Metris, (I): 152

Mezit Vadisi, (I): 152

Mısır Deltası, (II): 123

Mısır Toprağı, (II): 122, - ları, (II): 122

Mihalıççık, (I): 190, 196

Milen Hattı, (I): 52

Montrö, (I): 432

Mora, (III): 22

Moskova, (I): 94, 95, 101, 105, 134, 137, 179, 247, 249; (II): 165; (III): 26, 54

Mudanya, (I): 279, 281, 285; (II): 183, 192, 228

Mudanya-Bursa Demiryolları, (I): 312

Mudurnu, (I): 76, 77, 106

Murat Dağı, (I): 276

Musul, (I): 30, 47, 75, 184, 354; (II): 6, 12, 93; (III): 67, 69, 78, 82

Muş, (I): 271, 299, 325; (III): 9, 46

N

Nablus, (III): 9, 47

NaHCivan, (I): 4, 99, 101

Nallıhan, (I): 67, 69

Nazifpaşa, (I): 146, 147, 149, 152

Newyork, (III): 130, 131

Nif, (I): 280

Niğde, (I): 307

Niksar, (I): 243

Nil, (II): 122

Nilüfer Çayı, (II): 192

Nizip, (I): 120

Nusaybin, (I): 312, 416

O

Oğlanmezarı, (I): 275

Olimpos Palas, (III): 114, 115

Olimpos, bkz. Olimpos Palas

Oltu, (I): 4, 94, 98

Olucak, (I): 275, 276

Orta-Anadolu, (I): 424

Orta-Asya, (I): 293, 294; (II): 269, 305

Orta-Avrupa, (I): 393

Osmancık, (I): 243

Osmanlı Ülkesi, (II): 108

Otalbalı, (I): 152

Ö

Ödemiş Kaza Merkezi, (II): 294

P

Paris, (I): 8, 15, 21, 40, 84, 128, 161, 220, 250, 254, 260, 333; (II): 10, 14; (III): 44, 82

Paşa Camii, (II): 98

Paşaeli, (I): 336

Pazarcık, (I): 120, 149, 152; (III): 95, 96

Pontus Havalisi, (I): 13

Porsuk, (I): 190, 269

Pozantı, (I): 78

R

Resulbaba, (I): 274

Roma, (III): 92

Rumeli, (I): 31, 313, 370; (II): 1, 21, 35; (III): 7, 64

Rumevlek, (I): 121

S

Sacur Nehri, (I): 120

Sa'dabat, (I): 422

Sakarya, (I): 76, 190, 191, 193, 197, 201, 266, 269; (II): 109, 183; (III): 63, 102

Salihli İstasyonu, (II): 76

Salihli, (I): 115, 280; (III): 60

Samsun, (I): 13, 36, 49, 243, 334; (II): 13, 40, 194, 199, 200, 201, 202, 328; (III): 3, 34, 54, 55, 99

Samsun-Çarşamba Demiryolu, (I): 365; (II): 202

Samsun-Çarşamba Hattı, bkz.
Samsun-Çarşamba Demiryolu

Sanremo, (III): 20

Sapanca, (I): 75, 76, 77, 192

Sarayburnu, (II): 272

Sarı Halil, (I): 193

Sarıkamış, (I): 94, 312

Selanik, (I): 46, 430; (II): 1; (III): 8, 20, 40, 43, 44, 45, 46, 114, 116, 126

Seydiköyü, (I): 281

Seyhan, (II): 122

Seyhun, (I): 293

Seyitgazi, (I): 190, 196, 268, 273, 278; (III): 58

Sıffin, (I): 292

Sındırgı, (I): 118

Sırbistan, (I): 215, 253

Simav, (I): 116, 118, 140, 141, 189; (III): 95

Sina Cephesi, (III): 9, 46

Sina Çölleri, (II): 109

Sirenaik, (III): 9

Sirkeci Rihtımı, (II): 79

Sis, (I): 78

Sivas, (I): 6, 8, 18, 19, 22, 31, 32, 33, 44, 48, 78, 126, 177, 184, 237, 243, 304, 307, 346, 370, 376, 383, 385, 416; (II): 2, 70, 202; (III): 2, 6, 12, 17, 19, 48, 100, 101, 129

Sivrihisar, (I): 190, 193, 196

Sofya, (III): 9

Soğanlı Dağları, (I): 94

Soma-Bandırma Demiryolları, (I): 312

Söğüt, (I): 152, 256

Suboğazı, (I): 120

Suriye Hududu, (I): 366, 375

Suriye, (I): 3, 83, 121, 198, 215, 271, 292, 293, 299, 304; (II): 1, 15, 88, 126; (III): 8, 31, 43, 44, 68

Süleymaniye, (I): 30, 75; (II): 12

Süveyş, (II): 61

Ş

Şahtahtı, (I): 99, 130

Şam, (I): 3, 290, 293; (III): 9, 43

Şark Bölgesi, (I): 429

Şark Cephesi, (I): 93, 94, 97, 121, 135, 255, 273, 335

Şark Demiryolları, (I): 312, 416

Şark Devletleri, (I): 247, 249; (II): 26

Şark Hududu, (I): 30, - muz, (I): 56, - ları, (I): 94

Şark İslâm Devletleri, (I): 249

Şark Sineması, (II): 69

Şark Vilâyetleri, (I): 7, 9, 29, 373, 381

Şarkî Anadolu Vilâyatı, bkz. Şark Vilâyetleri

Şarkî Anadolu, bkz. Batı Anadolu

Şarkî Avrupa, (II): 275

Şarkî Trakya Hinterlandı, (III): 38

Şarkî Trakya, (I): 79, 321

Şile, (I): 71, 72, 118

Şimal Cephesi, (I): 117

Şimalî Kafkas, (I): 4, 97, 179

Şuşa, (I): 97

T

Takmak, (III): 60

Taraklı, (I): 149

Tarsus, (I): 184; (II): 134, 135, 137

Tekirdağ, (III): 9, 46, 121

Telahmer, (I): 119

Tesalya, (III): 22

Tınaztepe, (I): 269, 270, 271, 272, 273, 274

Tiflis, (I): 248, 320

Tokat, (I): 13, 78, 302; (III): 100

Toklusivrisi, (I): 274, 275, 278

Toros Tünelleri, (II): 6

Toros, (I): 36, 212; (II): 6, 10

Tosya, (I): 243

Trablusgarb, (III): 9, 45, 46

Trabzon, (I): 49, 77, 106, 126, 169, 311, 336; (II): 13, 193, 194, 195, 211, 289; (III): 3, - umuz, (II): 194

Trakya, (I): 2, 4, 6, 7, 25, 79, 104, 264, 279, 284, 285, 414, 420; (II): 18, 109, 308; (III): 21, 22, 38, 57, 63, 64, 66, 67, 68, - mız, (I): 79

Tunceli, (I): 411, 424

Tuzla, (I): 98

Türbetepe, (I): 192

Türk Ülkesi, (I): 402

Türkiye Hudutları, (I): 95

Tüzülsuyu, (I): 120

U

Ulukışla, (I): 55

Urfa, (I): 47, 119, 122, 260, 320, 322, 326; (II): 6, 10

Urla, (I): 281

Uşak Mevazii, (I): 275

Uşak, (I): 89, 90, 117, 146, 149, 188, 195, 240, 273, 277, 278, 280; (III): 60, 95

Uzak Şark Devletleri, (I): 367

Ü

Üsküdar, (I): 222; (III): 67, 68

V

Van Gölü, (I): 420, 428

Van, (I): 107, 158; (II): 178; (III): 17

Vaymar, (I): 41

Vilâyat-ı Garbiye, (I): 305

Vilâyat-ı Sitte, (II): 6

Vilâyat-ı Şarkiye, bkz. Doğu Vilâyetleri

Viyana, (I): 214, 261; (II): 35, 125; (III): 46

W

Washington, (III): 133

Y

Yafa, (III): 43, 44

Yahşihan, (I): 312

Yakın-Şark, (I): 422

Yalova, (II): 283; (III): 130, 131

Yamak, (I): 192

Yaparak İstasyonu, (I): 76

Yemen, (I): 290, 292; (II): 15, 126

Yeni Dünya, (III): 131

Yenice, (I): 312

Yenihan, (I): 78

Yenişehir, (I): 146, 149, 152, 256;
(III): 95

Yeşil Camii, (III): 73

Yıldız, (I): 192

Yıldızdağı, (I): 192

Yonyo, (III): 114, 115

Yozgat, (I): 29, 80, 177, 259, 424,
432; (II): 73

Yunan Cephesi, (I): 51

Z

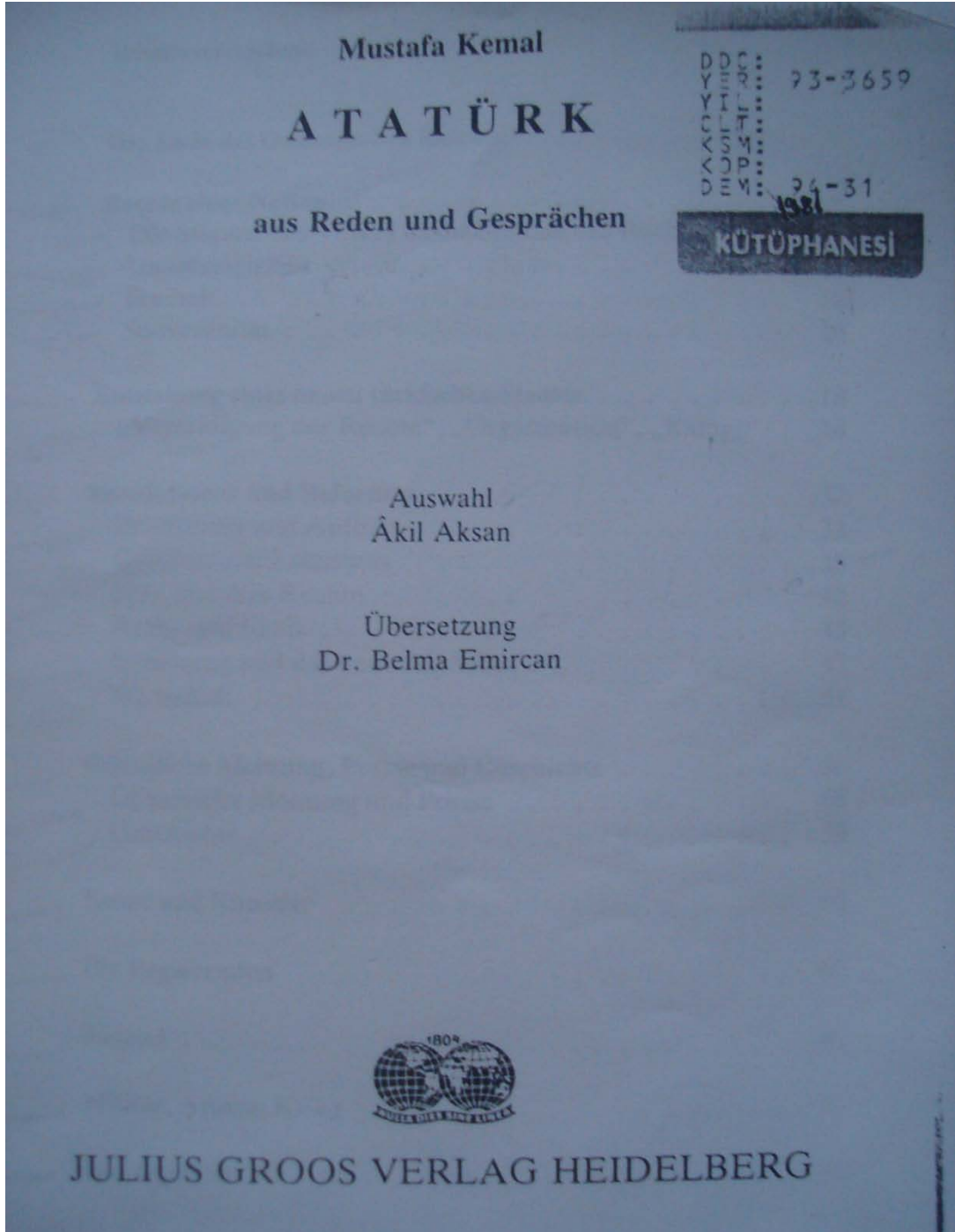
Zengisar, (I): 98

Zile, (I): 78, 177

Zonguldak, (I): 242, 311, 356, 360,
363, 364, 369, 416

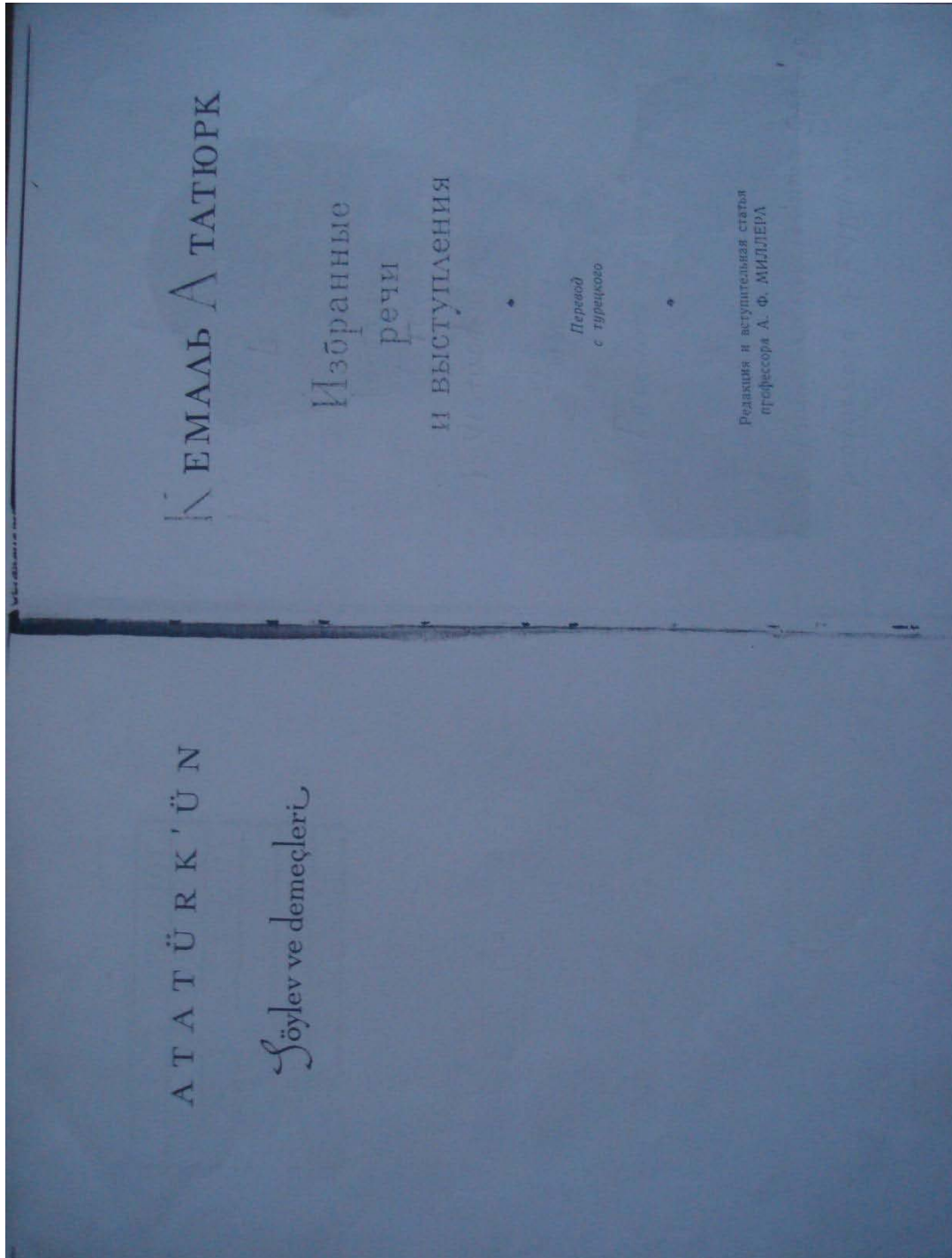
EKLER

Ek-1 Almanca Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri

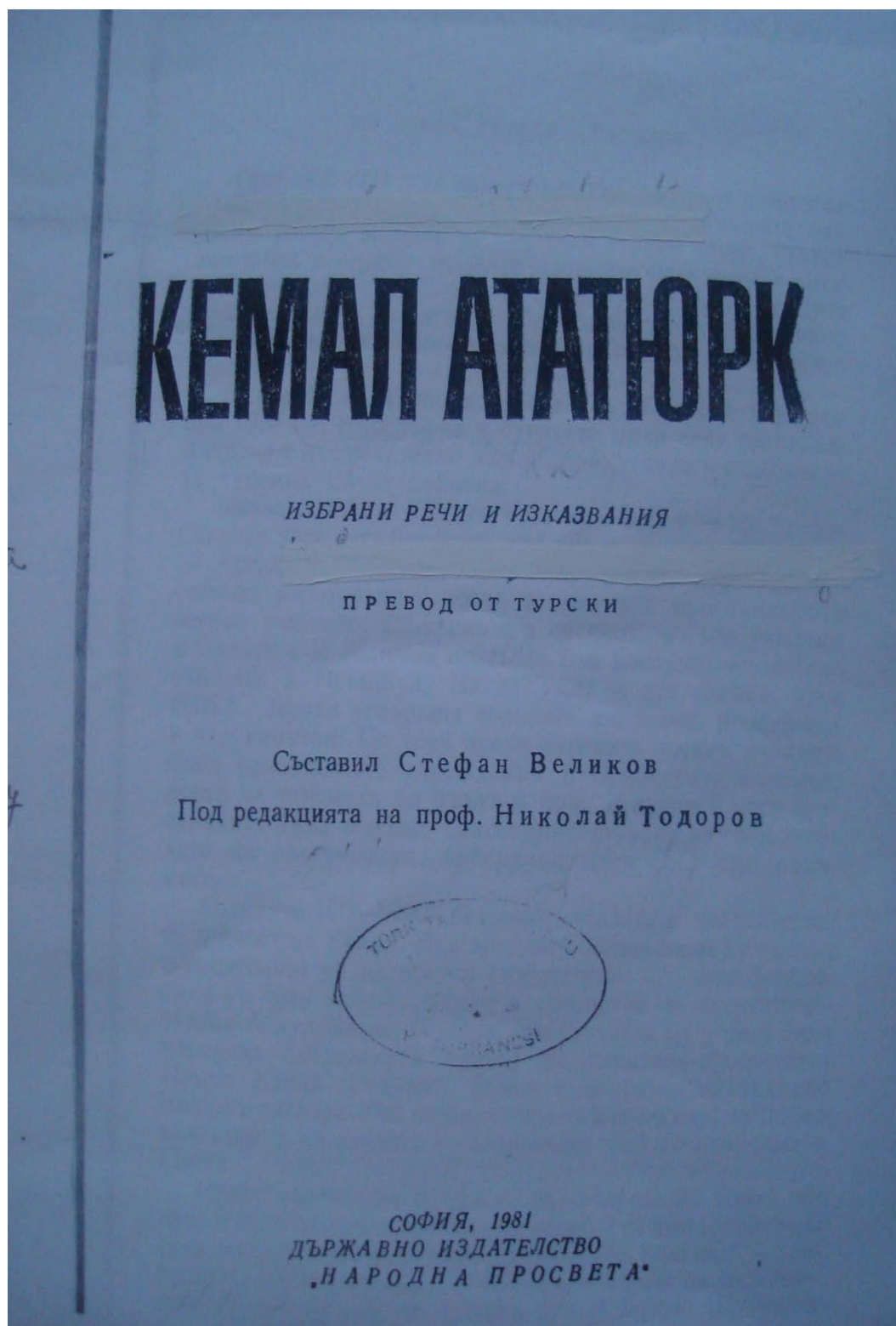
Mustafa Kemal Atatürk, aus Reden und Gesprächen, Auswahl: Âkil Aksan, Übersetzung: Dr. Belma Emircan, Julius Groos Verlag Heidelberg, 1981.

Ek-2 Rusça Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri

Kemal Atatyurk, İzbranniye Reçi i Vıstupleniya (Perevod s Turetskogo), Redaktsiya i Vstupitez'naya Stat'ya: Professora A. F. Millera, İzdatel'stvo "Progress" Komiteta po Peçati pri Sovete Ministirov SSSR, Moskva, 1966.

Ek-3 Bulgarca Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (Dış Kapak)

Kemal Atatyurk, İzbranni Reçi i İzkazvaniya Perevot ot Turski, S''stavlil Stefan Velikov, Pod Redaktsiyata na Prof. Nikolay Todorov, D''rjavno İzdatel'stvo "Narodna Prosveta", Sofiya, 1981.

Ek-4 Bulgarca Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (İç Kapak)

Kemal Atatürk, İzbranni Reçi i İzkazvaniya Pervot ot Turski, S''stavil Stefan Velikov,
Pod Redaktsiyata na Prof. Nikolay Todorov, D''rjavno İzdatel'stvo "Narodna Prosveta", Sofiya,
1981.

Ek-5

Prof.Dr.Utkan Kocatürk'le Görüşme (04.12.2008)

M.B.: Hocam, “Tarihçesi, Derlemesi ve Diziniyle Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri” adlı doktora tez çalışması yapmaktayım. Bu kapsamda, sizce Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri niçin, hangi amaçla derlenmiş, burada bilimsel mi yoksa ideolojik bir amaç mı var?

U.K.: Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’nin oluşturulmasında herhangi bir ideolojik amaç yoktur. Bu çalışma TİTE’nin misyonu gereği yapılmıştır. Bununla birlikte Atatürk’ün Söylevleri devlete ideoloji olmuş bu noktada yoruma ihtiyacı var oysa yabancıların örneğin Kenedy’nin görüşleri ideoloji olmamıştır.

M.B.: Hocam, siz ve Sadi Borak’ın 1972’de yayınlanan bir eseri var, bu eseri hazırlarken Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’nden mi esinlendiniz?

U.K.: O dönemde, Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’nde olmayan belgelerin bulunması prestijli bir işti, ben yeni yazıyla, Sadi Borak’ta eski yazıyla olan belgeleri toplayıp yayınlanması için TİTE’ye ayrı ayrı vermiştik. TİTE’nin yönetim kurulu ikimizin çalışmasını birleştirip basmayı uygun görmüş, öyle basıldı.

M.B.: Hocam, Atatürk Araştırma Merkezi’nin Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’ni basması sizin başkanlık döneminizde başlamıştı değil mi? Bunu hangi amaçla yapmıştınız?

U.K.: Evet, o dönemde TİTE’den Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’nin basım iznini aldım. Piyasadaki Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri’ne duyulan ihtiyacı karşılamak üzere.

Ek-6

Prof.Dr. Seçil Akgün Karal ile Görüşme (08.05.2009)

M.B.: Hocam, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin derlenmesinde ne gibi bir amaç var, ideoloji mi yoksa, bilimsel bir kaygı mı vardı.

S.A.K.: Tabii o zaman ideolojik bir amaçta var. Atatürk ideolojisini tanıtmak, yaygınlaştırmak. Atatürk'ün söylevlerini ve demeçlerini esas kaynaklarında gazetelerden, şuradan buradan bulmak zor. Bunları derleyipte başlıklarına da ayırarak, Meclis içinde, yabancı konuklara, yurt gezilerinde filan deyince çok daha okunur hale gelecek, insanlar ne yönde araştırmak istiyorlarsa, o dönemi veya Atatürk'ü, ona gayet kolay ulaşabilecek, ama genelde okunurken de Atatürk ideolojisi anlaşılacak, 40'lı yıllarda başlayan bir iş bu, derlenmesi, yayınlanması dolayısıyla hem bilimsel olarak Atatürk gerçeğini ortaya çıkarmak bir de ideolojik olarak Atatürkçülüğün ne olduğunu anlatmak.

M.B.: Atatürk ideolojisini ortaya koymak daha ön plana çıkıyor herhalde.

S.A.K. Bence ikisi de bir aradadır.

M.B.: Peki hocam, 1945 ilk baskının yapıldığı tarih, II.Dünya Savaşı'nın tam bitiminde olması tesadüf mü yoksa özel bir amaç mı vardı?

S.A.K. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin yayınlanması, bu döneme denk gelmiş, bir mesaj olarak yayınlandığını düşünmüyorum.

M.B.: Hocam babanız Enver Ziya Karal'ın yazdığı Atatürk'ten Düşünceler kitabının esin kaynağı sizce Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'midir.

S.A.K.: Babam istiyor tabii, Atatürkçülük benimsensin, kabul edilsin, insanlar öğrensin, bunu öğrenmeyi kolaylaştırmak için, o zamanlar Atatürkçülüğü tanıtmak gibi bir durum var. Atatürk'ten Düşünceler'i hazırlamayı İstanbul'dan gelmeden, Atatürk öldüğünde onun sözlerini toplamalı diye belirmiş bu fikir babamda. Çünkü Atatürk öldüğü zaman birden bire çok karşıtları ortaya çıkmış, en yakınındakiler bile büyük bir furya halinde Atatürk'ü eleştirir olmuşlar. Babam'ın düşüncesi, bunlar Atatürk'ü tanımıyorlar olmuş, insanların Atatürk'ü tanınması lazım, onun için sözleri toplanmalı ve kamuya iletmeli yaygın bir biçimde. Atatürk öldüğünde bu fikir babamın aklına gelmiş.

M.B.: Hocam, babanızın düşünceleri Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü kuruluş amacıyla da örtüşmüş.

S.A.K.: Bu düşünce Atatürk hayattayken İstanbul Üniversitesinde bir girişim var o zaman bir alt birimde kurulmuş İnkılap Tarihi Enstitüsü. Ama etkinlik gösterememiş.

M.B.: Hocam, dikkatimi çeken bir diğer nokta Atatürk'ün Nutkuna karşı çok büyük bir ilgi var, okunuşunun 50. yılı, 75. yılı için programlar yapılmış, konferanslar yapılmış, Türkçeleştirilmesi için kampanyalar başlatılmış, Nutuk'un okutulması bir devlet politikası haline gelmiş olmakla böyle bir ilgi ASD'ye gösterilmemiş bunun sebebi ne olabilir.

S.A.K.: Nutuk subjektif bir yapıttır büyük ölçüde, Atatürk'ün tümü değildir. ASD tümüdür. Türk devrimi asıl Nutuk'tan sonra gerçekleştirilmiş, 1927 henüz harf devrimi bile yapılmamış şimdi Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin basımı yaygınlaştırılmıyor. Nutuk Kurtuluş Savaşının 1927'ye kadar öyküsü, daha bir derli toplu, Atatürk'ün kaleminden çıkmış bir yapıt, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'de Atatürk'ün sözleri tabi. Daha yaygın daha çeşitli, sanıyorum ki derli toplu bir Kurtuluş Savaşının öyküsü olmasından Nutuk'un daha yaygın olmuştur. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri bütüncül bir şey değil, homojen bir şey değil. Belki enstitünün yayını olması da çok kısıtlı yapmıştır Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'ni, çünkü enstitü yayınları satılmazdı. Enstitüden ilk başta sipariş isterlerdi. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin bir derleme olması da bunda etkili. Atatürk'ün kaleminden çıkmış olarak düşünmüyor. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'ni derleme olarak düşünüyor.

M.B.: Amerika'daki bu türdeki çalışmalar, Türkiye'den çok daha önce başlamış ve bir geleneğe dönüşmüştür. Bu etkilemiş olabilir mi Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin basımını?

S.A.K.: Tabi, mutlaka etkilemiş, dünyanın uygar ülkeleri ne yapmışsa bizde onu yapmaya çalışmışız.

M.B.: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'ne katkı niteliğinde ne yapılabilir?

S.A.K.: Bence iyi bir şekilde Türkçeleştirilmesi lazım.

M.B.: Hocam, son olarak Nimet Unan hakkında bildikleriniz?

S.A.K.: Benim bildiğim İstanbul Üniversitesinden mezun, annemin sınıf arkadaşı, 1935 yılı Üniversitenin ilk mezunlarından, TİTE kurulduğunda ilk memur kadrosuna atanan o oluyor. Memur kadrosunda çalışılıyor, memur kadrosundan emekli oluyor.

Ek-7

Prof. Dr. Hamza Eroğlu ile Görüşme (29.05.2009)

M.B.: Hocam Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri bilimsel mi yoksa ideolojik amaçlarla mı hazırlanmıştır.

H.E.: İdeolojik olan Nutuktur. Türk devrimin ideolojisi Nutuk'tadır. Söylev ve Demeçler çeşitli zamanlarda söylenmiş fevkalade önemli vesikaları içerir.

M.B.: Yani ideolojik değil hocam bu, bilimsel amaçlarla toplanmış.

H.E.: Bilimsel amaçlarla toplanmış ama onun içerisinde aynı zamanda Türk devriminin vesikaları var.

M.B.: Hocam bir sorum daha olacaktı. Atatürk'ün Nutuk'una karşı çok büyük bir ilgi var. Sempozyumlar, paneller düzenlenmiş Nutuk'un okunması bir devlet politikası haline gelmiş ama Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerine karşı böyle bir ilgi yok bunun sebebi sizce nedir?

H.E.: Söylev ve Demeçler vesikalardır, tarihi vesikalardır. Her bir vesikanın içerisinde bir tarihi gerçeği bulacaksınız. Bu tarihi gerçeğin yanında Türk iç ve dış politikasını yönlendirme direktiflerini bulacaksınız. Yani devlet politikasına yön verecek istikametler belirtiliyor.

M.B.: Okunuşunun 50. yılında, 75. yılında Nutuk diye veya Nutuk'un Türkçeleştirilmesi hakkında ciddi çalışmalar yapılırken, devlet memurların tavsiye edilirken, ben Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin devlet memurlarına veya kütüphanelere, okullara tavsiye edildiğine dair bir belgeye rastlamadım. Bununla ilgili herhangi bir kongre ve sempozyum'da yapılmamış.

H.E.: Çünkü, Nutuk'ta başlangıç var, Milli Mücadele var 1927'ye kadar olan olaylar var. Söylev ve demeçler olaylar karşısında Atatürk'ün söylemiş olduğu konuşmalar, değerlendirmeler var.

Ek-8

Arı İnan ile Görüşme (30.05.2009)

M.B.: Ben Mahmut Bolat, Ahi Evran Üniversitesinde öğretim elemanıyım. Bir konuda sizden yardım isteyecektim. Ben doktora yapıyorum Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünde Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ile ilgili çalışmanın bir boyutunda da Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin ne için, hangi amaçlarla, bilimsel mi ideolojik mi amaçlarla yazıldığını ortaya koymaya çalışıyorum. Bir nevi tarihçesini ortaya çıkarmaya çalışıyorum. Bu anlamda sizin konuyla ilgili bilginiz varsa, bunlardan faydalanmak istiyorum. Eğer uygun görürseniz.

A.İ.: Bir kere birinci cilt başka, ikinci cilt başka, üçüncü cilt başka Söylev ve Demeçlerde, birisi seyahatlerdeki konuşmaları toplamış bir araya, bir tanesi Meclis açış konuşmaları toplanmış bir araya, bunda nasıl bir ideolojik amaç bulmak istiyorsunuz.

M.B.: Acaba bir ideolojik amacı var mıydı, Atatürk ideolojisini topluma yerleştirmek amaçlı mı yapılmıştı, bunu ortaya koymaya çalışıyorum. Zaten diğer görüştüğüm kişilerde bunun ideolojik amaçlı olmadığını söylediler. Ben sizin de bu konudaki görüşünüzü almak istiyorum.

A.İ.: Bence de ideolojik değil, konuşmalarında tabii ki ideoloji olabilir. Fikirlerini söyleyip, fikirler aldıkları da var. Önemli olan bunların hepsini toplu bir hale getirmek. Şimdi Meclis konuşmaları nedir diye aramak istediğiniz zaman toplu halde buluyorsunuz burada. Yani bu herkes için yapılabilen bir şeydir.

M.B.: ASD' ye katkı niteliğinde ne yapılabilir sizce hocam.

A.İ.: Ben zabıt katiplerince tutulan üç konuşmasını bulmuştum, onunla ASD'yi karşılaştırırsanız bazı farklılıklar olduğu görülüyor.

M.B.: Hocam Nutuk'la ilgili olarak okutulması bir devlet politikası haline gelmiş, devlet memurlarına, okullara, kurumlara tavsiye edilmiş, sempozyumlar düzenlenmiş, Nutuk'un Türkçeleştirilmesi için kampanyalar başlatılmış ama Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri ile ilgili böyle hiçbir şey yok.

A.İ.: Nutuk'u birçok yer başmış, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'ni sadece Enstitü basmış. Ancak akademisyenler, araştırmacılar bulup okumuşlar.

A.İ.: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'ni Atatürk hazırlamamış, çeşitli yerlerde söylediği şeyleri bulup yayınlamışlar.

M.B.: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nin yeterince tanıtılmaması

A.İ.: Gayet tabi.

ÖZGEÇMİŞ

Mahmut Bolat, 22.12.1969'da Antakya'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Antakya'da tamamladı. 1994'te Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. 1994-1997 yılları arası Milli Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak çalıştı. 1997 yılında Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesinin açtığı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi okutmanlığı sınavını kazanarak adı geçen kurumda, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi okutmanı olarak göreve başladı.

2001 yılında, Erciyes Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü'nde tarih alanında yüksek lisansını tamamladı.

Alanıyla ilgili ulusal ve uluslar arası bildirileri ve makalesi bulunan Bolat, halen Ahi Evran Üniversitesi'nde, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi okutmanı olarak görev yapmaktadır.